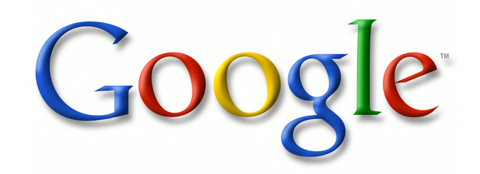

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

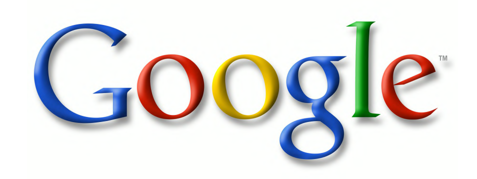
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

A propos de ce livre

Ceci est une copie numérique d'un ouvrage conservé depuis des générations dans les rayonnages d'une bibliothèque avant d'être numérisé avec précaution par Google dans le cadre d'un projet visant à permettre aux internautes de découvrir l'ensemble du patrimoine littéraire mondial en ligne.

Ce livre étant relativement ancien, il n'est plus protégé par la loi sur les droits d'auteur et appartient à présent au domaine public. L'expression "appartenir au domaine public" signifie que le livre en question n'a jamais été soumis aux droits d'auteur ou que ses droits légaux sont arrivés à expiration. Les conditions requises pour qu'un livre tombe dans le domaine public peuvent varier d'un pays à l'autre. Les livres libres de droit sont autant de liens avec le passé. Ils sont les témoins de la richesse de notre histoire, de notre patrimoine culturel et de la connaissance humaine et sont trop souvent difficilement accessibles au public.

Les notes de bas de page et autres annotations en marge du texte présentes dans le volume original sont reprises dans ce fichier, comme un souvenir du long chemin parcouru par l'ouvrage depuis la maison d'édition en passant par la bibliothèque pour finalement se retrouver entre vos mains.

Consignes d'utilisation

Google est fier de travailler en partenariat avec des bibliothèques à la numérisation des ouvrages appartenant au domaine public et de les rendre ainsi accessibles à tous. Ces livres sont en effet la propriété de tous et de toutes et nous sommes tout simplement les gardiens de ce patrimoine. Il s'agit toutefois d'un projet coûteux. Par conséquent et en vue de poursuivre la diffusion de ces ressources inépuisables, nous avons pris les dispositions nécessaires afin de prévenir les éventuels abus auxquels pourraient se livrer des sites marchands tiers, notamment en instaurant des contraintes techniques relatives aux requêtes automatisées.

Nous vous demandons également de:

+ *Ne pas utiliser les fichiers à des fins commerciales* Nous avons conçu le programme Google Recherche de Livres à l'usage des particuliers. Nous vous demandons donc d'utiliser uniquement ces fichiers à des fins personnelles. Ils ne sauraient en effet être employés dans un quelconque but commercial.
+ *Ne pas procéder à des requêtes automatisées* N'envoyez aucune requête automatisée quelle qu'elle soit au système Google. Si vous effectuez des recherches concernant les logiciels de traduction, la reconnaissance optique de caractères ou tout autre domaine nécessitant de disposer d'importantes quantités de texte, n'hésitez pas à nous contacter. Nous encourageons pour la réalisation de ce type de travaux l'utilisation des ouvrages et documents appartenant au domaine public et serions heureux de vous être utile.
+ *Ne pas supprimer l'attribution* Le filigrane Google contenu dans chaque fichier est indispensable pour informer les internautes de notre projet et leur permettre d'accéder à davantage de documents par l'intermédiaire du Programme Google Recherche de Livres. Ne le supprimez en aucun cas.
+ *Rester dans la légalité* Quelle que soit l'utilisation que vous comptez faire des fichiers, n'oubliez pas qu'il est de votre responsabilité de veiller à respecter la loi. Si un ouvrage appartient au domaine public américain, n'en déduisez pas pour autant qu'il en va de même dans les autres pays. La durée légale des droits d'auteur d'un livre varie d'un pays à l'autre. Nous ne sommes donc pas en mesure de répertorier les ouvrages dont l'utilisation est autorisée et ceux dont elle ne l'est pas. Ne croyez pas que le simple fait d'afficher un livre sur Google Recherche de Livres signifie que celui-ci peut être utilisé de quelque façon que ce soit dans le monde entier. La condamnation à laquelle vous vous exposeriez en cas de violation des droits d'auteur peut être sévère.

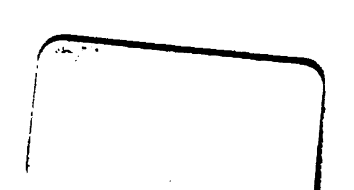
À propos du service Google Recherche de Livres

En favorisant la recherche et l'accès à un nombre croissant de livres disponibles dans de nombreuses langues, dont le français, Google souhaite contribuer à promouvoir la diversité culturelle grâce à Google Recherche de Livres. En effet, le Programme Google Recherche de Livres permet aux internautes de découvrir le patrimoine littéraire mondial, tout en aidant les auteurs et les éditeurs à élargir leur public. Vous pouvez effectuer des recherches en ligne dans le texte intégral de cet ouvrage à l'adresse `http://books.google.com`

NYPL RESEARCH LIBRARIES
3 3433 08161627 2

Digitized by Google

Digitized by Google

NERC
Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

BIBLIOTHÈQUE GRECQUE VULGAIRE

TOME VII

RECUEIL
DE
DOCUMENTS GRECS

Digitized by Google

CE VOLUME A ÉTÉ TIRÉ A CENT EXEMPLAIRES NUMÉROTÉS

N° 6[illegible]

Digitized by Google

Bibl. grecque vulgaire.

RECUEIL

DE

DOCUMENTS GRECS

CONCERNANT LES RELATIONS

DU PATRIARCAT DE JÉRUSALEM AVEC LA ROUMANIE

(1569-1728)

PUBLIÉS PAR

ÉMILE LEGRAND

PROFESSEUR A L'ÉCOLE NATIONALE DES LANGUES ORIENTALES

PARIS

H. WELTER, LIBRAIRE-ÉDITEUR

59, RUE BONAPARTE, 59

1895

Digitized by Google

Digitized by Google

A

M. LE PRINCE GEORGES MAUROCORDATO

HOMMAGE RESPECTUEUX

Digitized by Google

Digitized by Google

PRÉFACE

Les documents dont se compose le présent volume nous ont tous été fournis par M. le Prince Georges Maurocordato. Pour les numéros 1 à 139, la provenance de ceux qui ne sont pas des lettres missives a été soigneusement indiquée à la fin de chacun d'eux. Quant aux lettres, elles ont été transcrites sur les originaux conservés à la Bibliothèque du Métoque du S. Sépulcre à Constantinople.

Les copies de ces 139 pièces étaient généralement assez bonnes, bien qu'exécutées par un scribe peu versé dans l'orthographe de sa langue. Car il est impossible de ne pas mettre sur le compte d'un seul et même individu une graphie telle que ἶνε (au lieu de εἶναι), dont les exemples fourmillent dans lesdites copies. Une pareille façon d'orthographier n'a pu germer que dans la cervelle d'un Grec très moderne. C'est pourquoi nous n'avons pas hésité un seul instant à lui substituer l'orthographe usuelle. Nous avons agi de même pour les fautes occasionnées par l'itacisme.

Les documents tirés des manuscrits de Nicolas Critias, et numérotés de 1 à 14, n'émanent pas du même copiste que les 139 précédents, mais leur transcription est loin d'avoir été faite avec tout le soin désirable. Les scribes phanariotes sont, comme il est facile de le constater, de très piètres hellénistes, dont l'unique préoccupation consiste à gagner le plus de piastres possible, sans se soucier aucunement de la qualité de la marchandise qu'ils débitent. Nous ne saurions trop engager les savants européens à se défier de ces industriels sans vergogne.

Digitized by Google

La *Relation abrégée des héroïques exploits de Nicolas Maurogénis* ainsi que les différentes pièces qui la suivent sont la réimpression d'une plaquette rarissime dont le titre se trouve en tête (p. 365). On verra que nous y avons introduit deux lettres pointillées : δ̇ et π̇, qui équivalent à *d* et *b*, et se trouvaient d'ailleurs dans l'original.

Les deux discours adressés par le hiéromoine Joseph de Vatopédi au prince Alexandre Maurocordato, fils de Constantin, ont été imprimés sans aucune espèce de correction d'après la copie que m'a fournie le prince Georges Maurocordato. Bien que faite sous la surveillance d'un « savant » phanariote, cette copie était la plus détestable de toutes celles que j'aie eues entre les mains.

La bulle publiée p. 453 est donnée d'après une bonne copie due à Périclès Zerlentis de Syra, qui en possède l'original.

La bulle publiée p. 459 est donnée d'après une excellente copie exécutée pour le prince Georges Maurocordato dans la Νομικὴ συναγωγὴ de Dosithée.

Parmi ces documents, il en est certains qui nécessiteraient une copieuse annotation, ceux, par exemple, qui concernent la fondation des écoles. Il a été publié, en Roumanie, des études sur ce sujet qui nous auraient fourni de précieux éléments pour notre travail; mais notre connaissance des choses roumaines est trop peu étendue pour que nous ayons cru pouvoir nous risquer sur ce terrain. Nous avons pensé qu'il était préférable de nous borner au rôle modeste de « fournisseur de matériaux » plutôt que d'ambitionner la peu enviable gloire de construire un édifice dénué de solidité.

Tels que nous les offrons au public, nous avons la conviction que ces documents élucideront plus d'un fait resté obscur et surtout préciseront un certain nombre de dates. Le document n° 1, notamment, fournira un précieux commentaire à la *Chronique de Moldavie* de Grégoire Urechi (éd. Picot, p. 466). On consultera également avec fruit sur le même sujet le Προσκυνητάριον τοῦ ἁγίου ὄρους τοῦ Ἄθωνος de Jean Comnène (Venise, 1745, in-8°), p. 68.

Paris, 30 octobre 1894.

Digitized by Google

RECUEIL

DE

DOCUMENTS GRECS

RELATIFS A L'HISTOIRE DE LA ROUMANIE

1

Ἡ Ῥωξάνδρα, σύζυγος Ἀλεξάνδρου τοῦ Λεπουσνιάνου, βοεβόδα Μολδοβλαχίας, δίδει χιλιάδας ἄσπρα τριάκοντα πέντε εἰς τὸ ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει μονάστήριον τοῦ Καρακάλου.

1569.

Ῥωξάνδρα δέσποινα πιστὴ ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ, δούλη δὲ τῆς θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τῆς δεσποίνης καὶ κυρίας ἡμῶν, σύζυγος εὐσεβῶς καὶ νομίμως κατὰ τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς νόμους τοῦ εὐσεβοῦς καὶ ὀρθοδοξοτάτου αὐθεντὸς Ἰωάννου Ἀλεξάνδρου βοεβόδα πάσης γῆς Μολδοβλαχίας, τοῦ ἐπονομασθέντος εἰς τὸ θεῖον καὶ εὐαγγελικὸν σχῆμα Παχουμίου, δούλου τοῦ θεοῦ, εἰς δόξαν θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐν ἔτει ζοζ΄, τότε ὅτε ὁ τοῦ σουλτὰν Σελίμη ἐλιαντζῆς, ὀνομαζόμενος Μουσταφᾶ τζελεπῆς, ἐλθὼν μετὰ βασιλικοῦ ὁρισμοῦ ἐπώλησε πάντα τὰ μοναστήρια, τά τε κινητὰ πάντα καὶ ἀκίνητα αὐτῶν, τότε οὖν ἐλθόντες οἱ ἐκ τῆς ἁγίας μονῆς τοῦ Καρακάλου εὑρισκόμενοι ἱερομόναχοι καὶ μοναχοὶ ἔκλαυσαν πικρῶς τὴν ἀδικίαν αὐτῶν καὶ τὸν τέλειον ἀφανισμόν, καὶ οὐκ ἔχοντες ἀλλαχοῦ που τὴν κεφαλὴν κλῖναι εἰμὴ πρὸς ἡμᾶς, εὐσπλαγχνίσθη ἡ

Digitized by Google

ἐμὴ ἐξουσία τὰ μέγιστα ἀκούσασα ταῦτα, διὸ καὶ δέδωκα αὐτοῖς τοῖς ῥηθεῖσι μοναχοῖς χρήματα ἱκανὰ εἰς τὸ ἐλευθερωθῆναι τὰ τοῦ μοναστηρίου κτήματα, καὶ δέδωκα χιλιάδας ἄσπρα λέ, ἤτοι τριάκοντα πέντε, ἕνεκα ψυχικῆς σωτηρίας· οἱ δὲ ῥηθέντες μοναχοὶ ὑποσχέθηκαν ὅπως ποιήσωσιν ἕνεκεν ἐμοῦ μνημόσυνα ἐξ τὸ κατ' ἔτος μέχρι τῆς συντελείας τοῦ κόσμου, τὴν ἑορτὴν τοῦ μεγάλου μου Νικολάου ἀγρυπνία διὰ παντὸς εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, κἄν τε πολλοὶ ὦσι, κἄν τε ὀλίγοι, μέχρι ἑνὸς ἢ δύο· διὸ καὶ δεσμὸν ποιήσαντες αὐτοθελῶς ὅστις τῶν καθευρεθέντων μοναχῶν ἐν τῇ ἁγίᾳ ἐκείνῃ μονῇ τοῦ Καρακάλου τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων Ἀποστόλων ἀμελήσει τὸ τοιοῦτον, ὁ τοιοῦτος ἀφωρισμένος γενήσεται ἀπὸ θεοῦ παντοκράτορος, καὶ ἐχέτω τὰς ἀρὰς τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόρων πατέρων ἡμῶν τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, καὶ οὕτως ὑπεσχέθημεν, καὶ ἐντελλόμεθα ἀλλήλοις κατὰ διαδοχὴν οἱ ἐκ τῆς ἁγίας μονῆς τοῦ Καρακάλου ἐν τῷ ἁγιωνύμῳ Ὄρει.

('Ἐκ τοῦ 605 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

2

Καθαίρεσις τοῦ Οὐγκροβλαχίας Λουκᾶ.

1615 σεπτεμβρ.

Τιμόθεος, ἐλέῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Ὅτι τοῖς κατὰ καιροὺς πατριάρχαις ἐδόθη ἄδεια νομικὴ καὶ κανονικὴ χειροτονεῖν ἀπαραιτήτως, καὶ ἀπροκριματίστως ἐν ταῖς ἑκασταχοῦ ἐπαρχίαις ἀρχιερεῖς, ψήφῳ τῶν ὑπ' αὐτῶν ἀρχιερέων, πρὸς ἁγιασμὸν καὶ ἐπίσκεψιν τῶν εὐσεβῶν, ἀναντίρρητόν ἐστι καὶ ἀναμφίβολον· ὅτι δὲ πάλιν καὶ οἱ χειροτονούμενοι ἀρχιερεῖς προτρέπονται καὶ ἐπιτιμῶνται παρὰ τῶν

Digitized by Google

θείων καὶ ἱερῶν νόμων τε καὶ κανόνων πείθεσθαι καὶ ὑποτάσσεσθαι αὐτοῖς, καὶ κατ' οὐδένα τρόπον ἐναντία φρονεῖν, καὶ τοῦτο ἀπό τε ἑτέρων, καὶ μάλιστα ἀπὸ τῆς ἐνυπογράφου τῆς χειροτονίας αὐτῶν ὁμολογίας, δῆλόν ἐστι καὶ σαφέστατον, ὅπερ, θεοῦ χάριτι, μέχρι τῆς σήμερον διεφυλάχθη ἀπαρασάλευτον, καὶ οὐδεὶς τῶν ὑπὸ τὴν ἡμετέραν ἐπαρχίαν ἀρχιερέων ἐφάνη ἀθετῶν· μόνος δὲ ὁ χρηματίσας μητροπολίτης Οὐγκροβλαχίας Λουκᾶς ἐγένετο ἀπειθὴς καὶ ἀνυπότακτος· καὶ γὰρ ἀφ' οὗ ὠνομάσθη μητροπολίτης τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας, οὔτε ἔνευσε ποτὲ, ἢ ἔστερξε διδόναι τὸ νενομισμένον ἐτήσιον, ἢ ἑτέραν τινὰ βοήθειαν εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ συναδελφοὶ αὐτοῦ ἀρχιερεῖς, οὔτε ὅλως ὑποδοχὴν καὶ δεξίωσιν ἐνεδείξατο πρὸς ἀνθρώπους ἐκκλησιαστικοὺς, ἀλλὰ κατεφρόνει καὶ εἰς οὐδὲν ἐλογίζετο. Καὶ ταῦτα γινώσκων καλῶς, ὡς ἐπιβατικῶς ἐγκρατὴς ἐγένετο τοῦ θρόνου αὐτοῦ, καὶ εἰς ἄλλας μυρίας παρανομίας καὶ ἀτοπίας ἔνοχος καὶ ὑπαίτιος· τούτου ἕνεκεν καὶ ἀποφαινόμεθα γνώμῃ κοινῇ συνοδικῇ, τοῦ τε μακαριωτάτου καὶ ἁγιωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων κὺρ Θεοφάνους καὶ τῶν λοιπῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων, καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα αὐτὸς μὲν ὁ δηλωθεὶς μητροπολίτης Οὐγκροβλαχίας Λουκᾶς, ὡς ἀπειθὴς καὶ ἀνυπότακτος καὶ ἐπιβάτης, καὶ χαίρων ἐπὶ παρανομίαις καὶ ἀσωτείαις, ὑπάρχῃ καθῃρημένος, καὶ γεγυμνωμένος πάσης ἀρχιερατικῆς ἐνεργείας καὶ τάξεως, καὶ ἔκπτωτος τοῦ θρόνου καὶ τῆς τιμῆς αὐτοῦ· ἕτερος δὲ ἀντ' αὐτοῦ χειροτονηθῇ ἀκωλύτως καὶ ἀνεμποδίστως, νομίμως τε καὶ κανονικῶς· ὅθεν καὶ εἰς διηνεκῆ τὴν ἀσφάλειαν ἐγράφη καὶ κατεστρώθη ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ κώδηκι τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας.

Ἐν ἔτει ,ζρκδ', ἐν μηνὶ σεπτεμβρίῳ ἰνδικτιῶνος ΙΕ'.

† Θεσσαλονίκης Παρθένιος.

Digitized by Google

† Μεσημβρίας Ἀχίλλειος.
† Γαγγρῶν Γαβριήλ.
† Κίτρου Ἱερεμίας. †.

(Ἐκ τοῦ 242 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

3

Ἐκλογὴ νέου μητροπολίτου Οὐγκροβλαχίας.

1616 σεπτεμβρίου 2.

Τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Οὐγκροβλαχίας δίχα γνησίου προστάτου ἐναπομεινάσης, ἅτε τοῦ ἐκεῖσε ἀρχιερατεύοντος ἐπιβατικῶς Λουκᾶ καθαιρέσει τελείᾳ καθυποβληθέντος, ὡς φαίνεται ἐν τῷ παρόντι ἱερῷ τούτῳ κώδηκι, προτροπῇ τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν αὐθέντου καὶ δεσπότου, τοῦ οἰκουμενικοῦ κὺρ Τιμοθέου, συνελθόντες ἡμεῖς οἱ καθευρεθέντες ἀρχιερεῖς, ἐν τῷ πανσέπτῳ καὶ θείῳ ναῷ τοῦ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, τῷ νέῳ πατριαρχείῳ, ἐποιήσαμεν ψήφους κανονικὰς δι' αὐτήν, ἐν αἷς, πρῶτον μὲν ἐθέμεθα τὸν πανιερώτατον μητροπολίτην πρώην Γάνου καὶ Χώρας κὺρ Μακάριον, δεύτερον δὲ τὸν ὁσιώτατον πρωτοσύγκελλον Ἰγνάτιον τὸν ἱερομόναχον, καὶ τρίτον τὸν ὁσιώτατον πρωτοσύγκελλον ἐν ἱερομονάχοις κὺρ Ἄνθιμον. Ὅθεν καὶ εἰς ἀσφάλειαν ἐγράφησαν καὶ ἐν τῷ παρόντι κώδηκι.

Ἐν ἔτει ͵ζρκέ, σεπτεμβρίῳ β΄: ἰνδικτιῶνος ΙΕ΄.

† Θεσσαλονίκης Παρθένιος.
† ὁ Μεσημβρίας Ἀχίλλειος.
† ὁ Γαγγρῶν Γαβριήλ.
† ὁ πρώην Ἀθηνῶν Λαυρέντιος.
† ὁ Κίτρου Ἱερεμίας.

(Ἐκ τοῦ 242 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

Digitized by Google

4

Γράμμα σιγιλλιῶδες πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν περὶ τῆς ἀσυδοσίας καὶ ἐλευθερίας τοῦ χωρίου Πογιάνι καὶ τῶν αὐτοῦ κατοίκων, δωρηθέντος ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος Οὐγκροβλαχίας Λέοντος δι' αὐθεντικοῦ χρυσοβούλλου εἰς τὸν πανάγιον Τάφον.

1630 ὀκτωβρ.

Κύριλλος, ἐλέῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Τὰ κατὰ θεῖον σκοπὸν γινόμενα πάντα καλὰ λίαν εἰσὶ καὶ πρὸς θεὸν εὐπρόσδεκτα, καὶ μᾶλλον ὅτε τὶς αὐτὰ ἡνίκα δεῖ, καὶ ὅπου δεῖ ἐναποθησαυρίσειε, κρίσιν ἐν καλοῖς ποιούμενος, καὶ τὰ καλὰ τοῖς καλλίστοις ἀνατιθέμενος, φανερὸν πάντως καὶ πρόδηλον, ὡς κατορθουμένων ἔργων ἀειμνήστων καὶ μακαρίων, πολλὴν τὴν λυσιτέλειαν κοινῶς πᾶσι ποιούντων. Ἐπεὶ τοίνυν καὶ ὁ εὐσεβέστατος καὶ ἐκλαμπρότατος αὐθέντης πάσης Οὐγκροβλαχίας κύριος Ἰωάννης Λέων βοεβόνδας, κατὰ πνεῦμα υἱὸς ἀγαπητὸς τῆς ἡμῶν μετριότητος, φύσεως ὢν ἀγαθῆς, καὶ πολλὰ περὶ τὰ θεῖα ποιούμενος τὴν φροντίδα, ζῆλόν τε ἀναλαβὼν ἔνθεον καὶ διάπυρον ἔρωτα, χρησάμενος τῇ φιλοτιμίᾳ, καὶ θέλων πορείαν τινὰ πτᾶσθαι, καὶ ἔχειν τὸν ζωοδόχον Τάφον τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῶν λοιπῶν αὐτοῦ θεοβαδίστων τόπων, ἀνακουφισμοῦ ἕνεκα καὶ ἐπικουρίας τῶν συνεχῶς γιγνομένων αὐτῷ ἀνυποφόρων χρεῶν, ὑπὲρ ὧν καὶ ὁ ἁγιώτατος καὶ μακαριώτατος πατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ κὺρ Θεοφάνης, ὁ ἐν ἁγίῳ πνεύματι ποθεινότατος ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς τῆς ἡμῶν μετριότητος, ἐπηρεάζεται καὶ ἀπαιτεῖται ὅτι μάλιστα, προσηλώσατο καὶ ἀφιερώσατο ἐν αὐτῷ τῷ ζωοδόχῳ Τάφῳ τὸ χωρίον Πογιάνι τὸ ἐν τῷ κανδηλικίῳ Βλάσκα, ὅπερ ἐστὶ τοῦ κατὰ τὴν ἀγορὰν τοῦ Μπουχουρεστίου ἁγίου Γεωργίου,

Digitized by Google

κατασφαλίσας χρυσοβούλλῳ αὐτοῦ, ὑπογραφαῖς ἔχοντι ἀρχόντων πολλῶν, τοῦ Ῥίζου βορνίκου, τοῦ Βλάντου μεγάλου λογοθέτου, τοῦ Ἰωάννου μεγάλου βιστιάρη, τοῦ Μίχου μεγάλου σπαθάρη, τοῦ Μουσάτου μεγάλου στολνίκου, τοῦ Μπουζούσκα μεγάλου κομίσου, τοῦ Βασιλείου μεγάλου μπαχαρνίκου, τοῦ Ἀλεξανδρῆ μεγάλου ποστελνίκου, καὶ ἄλλων πολλῶν, βεβαιώσαντος τὸ αὐτὸ χρυσόβουλλον καὶ τοῦ κατὰ τόπον ἱερωτάτου μητροπολίτου Οὐγκροβλαχίας κὺρ Γρηγορίου, καὶ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων Ῥυμνίκου, καὶ Ἐφραὶμ Μπουζέου, καὶ δοὺς αὐτῷ τὴν ἐλευθερίαν ταύτην, τοῦ εἶναι ἀκαταπάτητον, ἀσύδοτον καὶ ἀνενόχλητον, παρὰ παντὸς προσώπου αὐθεντικοῦ καὶ ἀρχοντικοῦ, ἔν τε τῷ ἑκάστῳ μηνὶ παρεχομένῳ χαρατζίῳ καὶ τοῖς δικαιώμασι τῆς γαλιάτας τοῦ χόρτου, τῶν βοῶν, τῶν προβάτων, τῶν λεγομένων σάκα, τῶν αὐθεντικῶν ἵππων, τοῦ μέλιτος, τοῦ κηρίου, τῆς δεκατίας τῶν μελισσίων, τῶν προβατονομίων, τῶν χοίρων, τοῦ αὐθεντικοῦ κρασονομίου, τοῦ τυρονομίου, τοῦ βασιλικοῦ χαρατζίου, τοῦ αὐθεντικοῦ κανισκίου, ἡνίκα τὴν αὐθεντεῖαν λαμβάνει αὐθέντης νέος, τῶν δανειακῶν, τοῦ ἑνὸς φλωρίου τοῦ χόρτου, τῆς κάζιας τῆς ἄκρας, τοῦ καπνιάτικου, τῶν διερχομένων μπάνων ἐν ταῖς ἄκραις, τῶν ἑτέρων μπάνων τῶν περιπατούντων ἐν τοῖς καδηλικίοις, τῶν στολνίκων τῆς γραίκας, ἤτοι μὴ ἐχόντων ἄδειαν λαμβάνειν βάμα ἐκ τῶν ἰχθύων τῆς μπάλτας, τῆς ἐν τῷ χωρίῳ αὐτῷ Πογιάνι οὔσης, τῶν ἵππων τῶν ὀλάκηδων, τῶν ποτβόντων, τοῦ χαρατζίου τοῦ μολτεβενέσκου, τῶν μερτικίων, τῶν ῥιπτόντων ἐν τῷ χωρίῳ παρὰ τοῦ αὐθεντὸς προβάτων, καὶ ἀγοραζόντων εἰς μερτίκια τῶν ἐξωτερικῶν, τοῦ παζηνασίου, τῶν ξύλων, τῶν σανιδίων, τῆς αὐθεντικῆς δουλείας, τοῦ χλωροῦ χόρτου, τοῦ ζαϊρὲ καὶ τῶν λοιπῶν συδοσιμάτων τῆς αὐθεντικῆς τζάρας τοῦ ἐνιαυτοῦ ὅλου· ὡσαύτως καὶ τοὺς ἐν τῷ χωρίῳ αὐτῷ Πογιάνι οἰκοῦντας Βλάχους, τοὺς ὄντας ἐγγεγραμμένους ἐν τῷ χρυσοβούλλῳ

Digitized by Google

ὀνομαστὶ, Πατούλην, Κάλενον, Στᾶνον, Μεθόδιον, Στᾶνον, Κόρμπεν, Πικατούρην, Τόμπρεν, Μαρῖνον, Στᾶνον, Ῥάνδολον Μουκάνου, Βλάντουλον, Μπάλιαν, Μπόγδανον Γιόκαν, Ἰουλ (?), Ντρεζᾶνον, Ντᾶνον, Ντομπρίκαν, Ἰωβὰν, Τερτζίλαν, Μπούρλιαν, Στάτζουλον, Ἰὼν, Νάξουλον, Στώϊκαν, Τζούρκαν, Μάρεσην, Μίκουλαν, Σέρμπουλον, Μαρτῖνον, Ῥάδουλαν, Νάγκουλον, Στωϊᾶνον, Νάγκουλον, Φλόκαν, Ῥάντε, Ντάϊκον, Ἰσλάτε, Στᾶνον, Στέλιαν, Μόσουλ, Βλάντουλον, Ῥάντουλον, Στώϊκαν, Ὄπριαν, Ντόμπρε, Μιρκὰν, Μπάτζον, Νικόλα μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ καὶ τῶν παίδων· καὶ τοὺς ἐξ ἀλλοδαπῆς ἀφιγμένους χρέους δίχα τοὺς ὄντας πέραν τοῦ Δουνάβεως ἢ Σέρβους, ἢ Ῥωμαίους, ἢ Ἀλβανοὺς, ἢ ἀπὸ τῆς Μολδόβας, ἢ καὶ ἀρχοντικοὺς Βλάχους, αὐθεντικὸν χρέος μὴ ἔχοντας, καὶ ἑτέρους, καὶ μηδεμίαν ἔχειν ἐξουσίαν τοὺς μπάνους, καὶ τοὺς περκαλάμους, καὶ ἄλλους εἰσέρχεσθαι ἐν τῷ προσηλωμένῳ αὐτῷ χωρίῳ, καὶ ζητεῖν τι τῶν ἀνωτέρω, ὡς εἴρηται, καὶ λαμβάνειν, καὶ ἐνοχλεῖν τοὺς ἐγχωρίους, καὶ κατατυραννεῖν, ἐκτὸς μόνον τὸν ἀπὸ τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων καθιστῶντα ἡγούμενον τοῦ μοναστηρίου ἁγίου Γεωργίου· καὶ ἐζητήθη καὶ παρ' ἡμῶν ἐπιβραβευθῆναι τῷ χρυσοβούλλῳ καὶ ἡμέτερον πατριαρχικὸν γράμμα.

Τούτου χάριν ἡ μετριότης ἡμῶν γράφει καὶ ἐν ἁγίῳ παρακελεύεται πνεύματι, γνώμῃ κοινῇ συνοδικῇ, ἵνα, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, τὸ μὲν χωρίον αὐτὸ Πογιάνι, κατὰ τὸ αὐθεντικὸν ἔγγραφον, καὶ τὰ παρ' αὐτῷ ἀρχιερατικὰ γράμματα, εἴη καὶ διαμένῃ ἀπαρασάλευτον καὶ ἀπόσπαστον, ἄχρις οὗ ὁ ἥλιος ἐφορᾷ, ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν καὶ δεσποτείαν τοῦ τε νῦν ἁγιωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων, καὶ τῶν μετ' αὐτὸν, διοικούμενον καὶ κυβερνούμενον παρ' αὐτοῦ τε καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ πεμπομένων πατέρων, φροντιζόντων διὰ παντὸς τὴν διαμονὴν αὐτοῦ καὶ αὔξησιν, καὶ οἱ ἐν αὐτῷ οἰκοῦντες, ὡς προδεδήλωται, ὦσιν ἐλεύθεροι, ἀδούλωτοι καὶ ἀκαταζήτητοι

Digitized by Google

παρὰ πάντων τῶν βασιλικῶν καὶ αὐθεντικῶν συδοσιμάτων καὶ βάρεων· ὃς δ' ἂν τῶν μετὰ ταῦτα, ἢ ἄρχων, ἢ ἀρχόμενος, ἢ ἀρχιερεύς, ἢ μικρὸς, ἢ μέγας, ἢ καὶ τῶν κατὰ καιροὺς αὐθέντων Οὐγκροβλαχίας θελήσῃ κατά τινα τρόπον ἀνατρέψαι οὐ μόνον τὸ αὐθεντικὸν αὐτὸ χρυσόβουλλον τοῦ εὐσεβεστάτου αὐτοῦ καὶ ἐκλαμπροτάτου αὐθέντου Οὐγκροβλαχίας, κυρίου Ἰωάννου Λέοντος βοεβόνδα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἡμετέραν ἀπόφασιν παραβλέψαι, καὶ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ χωρίου αὐτοῦ διαλῦσαι, καὶ ἀποξενῶσαι τῆς δεσποτείας τοῦ ἁγίου Τάφου, καὶ εἰς ἰδίαν ἐξουσίαν καταγαγεῖν αὐτὸ, καὶ τοὺς οἰκοῦντας ἐν αὐτῷ διασεῖσαι, ἀφωρισμένος ἔστω [ἕπονται αἱ συνήθεις ἀραί]. Οὕτως ἀπεφηνάμεθα. Ἐγράφη δὲ τὸ παρὸν τῆς ἡμῶν μετριότητος βεβαιωτικὸν γράμμα τῆς ἀφιερώσεως καὶ προσηλώσεως τῷ ἁγίῳ Τάφῳ τοῦ χωρίου αὐτοῦ, καὶ ἐπεδόθη τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ πατριαρχικῷ θρόνῳ τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ, εἰς πλείονα καὶ διηνεκῆ τὴν ἀσφάλειαν, καὶ μνημοσύνου ἕνεκα τοῦ εὐσεβεστάτου αὐτοῦ αὐθέντου κυροῦ Ἰωάννου Λέοντος, ἐν ἔτει αχλ', μηνὶ ὀκτωβρίῳ, ἰνδικτιῶνος ΙΔ'.

† Κύριλλος ἐλέῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† Θεοφάνης ἐλέῳ θεοῦ πατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ.

† ὁ Τουρνόβου Μακάριος.
† ὁ Μονεμβασίας Νεόφυτος.
† ὁ Βερροίας Κύριλλος.
† ὁ Αἴνου Παρθένιος.
† ὁ Σηλυβρίας Λαβρέντιος.
† ὁ Νικομηδείας.
† ὁ Φιλιππουπόλεως Χριστοφόρος.
† ὁ Ἀμασίας Ζαχαρίας.
† ὁ Ἰκονίου Ἀβέρκιος.

Digitized by Google

† ὁ Γαρδικίου Γρηγόριος.

† ὁ μέγας ῥήτωρ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ἔχων τὰς γνώμας τῶν πανιερωτάτων ἀρχιερέων τοῦ Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης, τοῦ Μιτυλήνης, τοῦ Μεθύμνης καὶ τοῦ Βάρνης.

('Εκ τοῦ 605 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

5

Γράμμα Βασιλείου βοεβόδα Μολδοβλαχίας πρὸς τὸν Ἰωάσαφ, ἀρχιεπίσκοπον Σινᾶ.

1645 αὐγούστου 10.

Ἰωάννης ἐλέῳ θεοῦ αὐθέντης Βασίλειος βοεβόνδας πάσης Μολδοβλαχίας.

Θεοφιλέστατε ἀρχιεπίσκοπε Σινᾶ, κὺρ Ἰωάσαφ, καὶ ὁσιώτατοι ἱερομόναχοι καὶ μοναχοὶ οἱ καὶ λοιποὶ γέροντες τῆς συνάξεως, τὴν ὑμετέραν ἀγάπην ἀκριβῶς χαιρετοῦμεν.

Ὁ σκοπὸς τοῦ παρόντος μας γράμματος δὲν εἶναι ἄλλος, παρὰ νὰ σᾶς δώσωμεν εἴδησιν νὰ γνωρίζετε ὅτι, ἔστωντας καὶ προλαβὼν νὰ μᾶς γράψετε διὰ τὸ μετόχιόν σας, ὅτι εἰς τὸν καιρὸν τῶν πρόπαλαι πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας, κὺρ Ἰωακεὶμ καὶ Σιλβέστρου, καὶ κὺρ Μελετίου, ἀνεμποδίστως καὶ ἀναμφιβόλως, καὶ μὲ κάθε λογῆς δίκαιον, ἐλειτουργήσετε ἐν αὐτῷ τῷ μετοχίῳ, καὶ μόνος ὁ γέρων Κύριλλος ὁ πατριάρχης τὸ ἐμπόδισε νὰ μὴν γίνεται, καὶ νὰ μὴν τελειώνεται ἡ θεία καὶ ἱερὰ μυσταγωγία ἐκεῖσε, καὶ ὁ ἡγούμενος ὑμῶν κὺρ Θεοφάνης ἐρχόμενος ἐδῶ, καὶ ὁ ἐνταῦθα εὑρισκόμενος πανιερώτατος μητροπολίτης γέρων πρώην Βερροίας κὺρ Ἀβέρκιος, νὰ μᾶς παραδώσουν τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, πῶς ἔκπαλαι καὶ ἐξ ἀρχῆς ἔτζη ἦτον, καὶ ἐκεῖ ἐλειτουργοῦσαν οἱ τοῦ Σινᾶ ὄρους πατέρες, καὶ ὕστερον ἐμποδίσθη, μᾶς ἐφάνη καὶ ἡμᾶς παράδοξον καὶ ἀνάρμοστον, ὅτι νὰ ἐμποδίζεται τὸ μοναστή-

Digitized by Google

ριον τῆς θείας μυσταγωγίας, ὁποῦ τὸ περισσότερον πρέπει νὰ αὐξάνῃ, καὶ ὄχι νὰ ὀλιγοστεύῃ, ἐκινήθημεν καὶ ἡμεῖς, ἐπειδὴ ἐσυμβοηθήσαμεν καὶ μερικὸν εἰς τοὺς αὐτοὺς τόπους, καὶ ἐδιωρίσαμεν ὅτι ἕνα πρᾶγμα ὁποῦ ἦτον ἔκπαλαι καὶ ἀρχῆθεν ἔτζη, ἂς μὴν ἐμποδισθῇ, μόνον πάλιν ἂς γίνεται ὡς καὶ πρότερον.

Ἔτζη ὁ μακαρίτης Νικηφόρος, ἀκούωντάς το αὐτὸ, ἐλυπήθη καὶ, μὴ ἀνεχόμενος τοῦτο, ἦλθε πρὸς τοῦ λόγου μας κλαίων καὶ ὀδυρόμενος διὰ τὸ πρᾶγμα τοῦτο, καὶ λέγωντας πῶς αὐτὴ ἡ διαίρεσις νὰ προξενῇ παντελῆ ἐρήμωσιν καὶ ἀφανισμὸν τοῦ πατριαρχικοῦ αὐτοῦ θρόνου, ὅτι πώποτε δὲν ἦτον δοσμένον καὶ συγκεχωρημένον παρά τινος νὰ γίνεται ἐκεῖ λειτουργία. Καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος πάλιν καὶ ὁ ἡγούμενός σας, ὁ ῥηθεὶς κὺρ Θεοφάνης, καὶ ὁ Βερροίας γέρων Ἀβέρκιος ἐδικαιολογοῦνταν καὶ ἔλεγαν ὅτι αὐτὸ τὸ πρᾶγμα νὰ μὴν εἶναι μεταγενέστερον, μόνον τὸ μετόχιον αὐτὸ νὰ εἶναι ἀπὸ τὸν καιρὸν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, καὶ μόνον ἀπὸ τὸν καιρὸν τοῦ γέροντος Κυρίλλου καὶ ἐδῶθεν ἐμποδίσθη ἡ λειτουργία· ἔτζη ἡμεῖς ἀγαπῶντες τὸ δίκαιον, καὶ θέλοντες νὰ εὕρωμεν τὴν καθαρὰν ἀλήθειαν, δὲν ἐδώσαμεν ἀκρόασιν μήτε εἰς τοῦ κὺρ Νικηφόρου τοὺς λόγους, μήτε εἰς τοῦ ἡγουμένου καὶ τοῦ Βερροίας· καὶ ἔτζη, μιᾶς τῶν ἡμερῶν, παρόντος καὶ τοῦ κὺρ Νικηφόρου καὶ αὐτουνῶν, ἐδιωρίσαμεν ὅτι νὰ στείλωμεν ἄνθρωπον ἐδικόν μας ἐπὶ ταὐτοῦ εἰς τὰ αὐτόθι, νὰ εἰρηνεύσῃ καὶ νὰ ἐξετάζῃ καταλεπτῶς ἐν φόβῳ θεοῦ, παρὰ πάντων τῶν αὐτόθι χριστιανῶν δι' αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν τοῦ μετοχίου· καὶ εἰ μὲν ἤθελε φανῇ ὅτι ἀπὸ τὸν καιρὸν τῶν πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας, Ἰωακεὶμ, Σιλβέστρου καὶ Μελετίου, νὰ ἐτελειώνουνταν λειτουργία εἰς αὐτὸ τὸ μετόχιον, καὶ νὰ εἶναι καὶ ἀπὸ τὸν καιρὸν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἔτζη νὰ ἐπιτελῆται πάλιν ἡ λειτουργία ἐκεῖσε καθὼς καὶ πρότερον, καὶ ὁ κὺρ Νικηφόρος τοῦ λοιποῦ νὰ μὴν ἔχῃ νὰ δικαιολογῆται

Digitized by Google

τίποτες· εἰ δὲ πάλιν καὶ ἤθελε φανῇ ὅτι πρότερον νὰ μὴν ἐγίνουνταν ἐκεῖ λειτουργία, μόνον ὕστερον ἄρχισεν ἀπὸ τὸν καιρὸν τοῦ γέροντος Κυρίλλου καὶ ἐδῶθεν, νὰ μὴν ἔχῃ τὸ κῦρος, καὶ τοῦ λοιποῦ νὰ μὴν λειτουργῇ τινας ἀπὸ λόγου σας ἐκεῖ, ἐπειδὴ καὶ εἶναι νεωτερισμὸς, καὶ νὰ εὐγοῦμεν καὶ ἡμεῖς ἀπὸ κάθε λογῆς ὑποψίαν. Ἔτζη εἰς τὸ μεταξὺ ἐμακαρίσθη καὶ ὁ κὺρ Νικηφόρος, καὶ δὲν ἐπρόφθασε νὰ ὑπάγῃ ὁ ἄνθρωπός μας, καὶ ἐμετετέθη εἰς τὸν θρόνον αὐτὸν ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Βερροίας κὺρ Ἰωαννίκιος, ψήφῳ κανονικῇ καὶ ἐκλογῇ πάντων, κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διατύπωσιν, καὶ ἀπεκατεστάθη πάπας καὶ πατριάρχης τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας, καὶ κριτὴς τῆς οἰκουμένης· ὁ ὁποῖος ὄχι μοναχὰ τυγχάνει ἡμέτερος περιπόθητος, καὶ ἀγαπητὸς, καὶ πιστότατος φίλος ἐν πᾶσι, καὶ ἀληθὴς, καὶ ἐνάρετος, καὶ καλὸς ἄνθρωπος, μὰ καὶ γέννημα καὶ θρέμμα τοῦ τόπου αὐτοῦ, καὶ ἐχάρημεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν αὐτοῦ ἀναβίβασιν ἐπὶ τὸν πατριαρχικὸν αὐτὸν θρόνον, γνωρίζοντές τον ἄξιον καὶ δυνατὸν ὁποῦ νὰ κυβερνήσῃ καὶ νὰ διοικήσῃ τὸ ποίμνιον αὐτὸ ἀποστολικῶς, νομίμως τε καὶ κανονικῶς· καὶ ἔτζη ἡ μακαριότης του μᾶς ἔδειξεν εἰς πλείονα τὴν πληροφορίαν, καὶ πίστωσιν καθαρὰν, τὰ ἴσα τῶν τόμων ὁποῦ ἐγίνησαν δι' αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν ἀπὸ τοὺς τρεῖς πατριάρχας κὺρ Τιμόθεον οἰκουμενικὸν, κὺρ Σωφρόνιον Ἱεροσολύμων, καὶ κὺρ Ἰωακεὶμ Ἀντιοχείας· οἱ ὁποῖοι τόμοι διορίζουν φανερὰ καὶ δηλοποιοῦν πῶς παντοίοις τρόποις οἱ πατριάρχαι ἐκεῖνοι τὸ ηὗραν παράλογον καὶ παρείσπρακτον νὰ τελειώνεται λειτουργία εἰς τὸ μετόχιον αὐτὸ, ἔστωντας καὶ νὰ προξενῇ σκάνδαλον μέγα, καὶ ζημίαν τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου· ἐξόχως δὲ μᾶς ἐνεφάνησε καὶ τὸ ἴσον τοῦ τόμου ὁποῦ ἐγίνη ἀπὸ τὴν ἰδίαν θεοφιλίαν σου ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κὺρ Γερασίμου, ἐν ἔτει ᾳχμϐ', μαΐου ιή, μὲ ταῖς ὑπογραφαῖς τῶν αὐτόθι πατέρων, ἐν ᾧ ἀραῖς καὶ ἀφορισμῷ καὶ ἀναθέματι καθυπο-

Digitized by Google

βάλλεις σεαυτὸν, ἐάν ποτε θελήσῃς τοῦ λοιποῦ καθ' οἷον δή τινα τρόπον τελέσαι ἐν τῷ μετοχίῳ αὐτῷ λειτουργίαν.

Εἰς τοῦτο καὶ ἡμεῖς λοιπὸν, μετὰ τοὺς τόμους τῶν τριῶν πατριαρχῶν, καὶ τὸ περισσότερον κατὰ τὸ οἰκειόχειρόν σου ἔγγραφον, τῆς ὑποθέσεως τόμον, βλέποντες αὐτὸ τὸ πρᾶγμα νὰ εἶναι ἀπαγορευόμενον ὑπὸ τοσούτων, καὶ ὁποῦ δὲν ἦτον ἐξ ἀρχῆς, καὶ μάλιστα ὁποῦ (ὡς λέγεται) τὸ μετόχιον τὸ παλαιὸν νὰ τὸ ἔσυρε τὸ ποτάμι, καὶ αὐτὸ τὸ σπῆτι ὁποῦ τὴν σήμερον φαίνεται νὰ σᾶς τὸ ἔκαμεν ἐλεημοσύνης χάριν βακούφη ὁ Χούρη Ἀμποτάλας, ὁ ἀδελφὸς τοῦ μακαρίτου ἄρχοντος Σεϊντουλλὰχ, ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κὺρ Μελετίου, καὶ εἶναι καινούργιον καὶ μεταγενέστερον· καὶ μὴ ἀγαπῶντες εἰς τὸν καιρὸν τῆς ζωῆς μας ὅτι νὰ κλίνωμεν εἰς πράγματα καινούρια καὶ ὄχι παλαιὰ καὶ ἐξ ἀρχῆς, καὶ μάλιστα νὰ γινώμεσθεν αἰτία ζημίας καὶ βλάβης τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου, καθὼς καὶ ὁ μακαρίτης κὺρ Νικηφόρος ἔκλαιε καὶ ὠδύρετο πῶς μὲ τοῦτο τὸ παράλογο κινδυνεύει νὰ χαλασθῇ ὁ θρόνος, καὶ τώρα πάλιν ὁμοίως ὁ νῦν μακαριώτατος κὺρ Ἰωαννίκιος, δὲν ἐκρίναμεν συμφέρον καὶ ἁρμόδιον νὰ συναινέσωμεν εἰς αὐτὸ, καὶ νὰ βαλθοῦμεν ὅτι νὰ ἔχῃ τὸ κῦρος, ἐπειδὴ καὶ εἶναι κάμωμα μεταγενέστερον, καὶ ὄχι παλαιὸν, καθὼς πρότερον μὲν ἐδηλοποιούσετε, διατὶ ἡμεῖς θαρροῦντες πῶς νὰ ἦτον ἔκπαλαι καὶ ἐξ ἀρχῆς νὰ γίνεται ἐκεῖ λειτουργία εἰς αὐτὸ, ἐκινήθημεν καὶ συνῃνέσαμεν. Μὰ ἐπειδὴ καὶ τώρα ἐπληροφορήθημεν παρ' αὐτοῦ τοῦ νῦν κὺρ Ἰωαννικίου κατὰ τὰ ἔγγραφα τὰ ἀνωτέρω ὁποῦ μᾶς ἔδειξεν, ἐσερθήκαμεν ἀπ' αὐτὸ τὸ ἐπιχείρημα, μήπως καὶ ἐξ ἀγνοίας πέσωμεν εἰς παράπτωμα, καὶ ἔχει χαλασμὸν ὁ πατριαρχικὸς θρόνος, καὶ εἰς αὐτὸ θέλει συμπαθήσῃ ἡ ὑμετέρα ἀγάπη, ὅτι δὲν τὸ κρίνομεν ἁρμόδιον νὰ ἐπιχειριζώμεσθεν νεωτερισμούς· μόνον τὰ τῶν παλαιῶν ὅσον εἶναι δυνατὸν ἐπιχειρήματα νὰ κρατοῦμεν ἀδιάσειστα, ἐπειδὴ καὶ ἕνας λόγος λέγει : μὴ ὑπερβαίνετε ὅρια

αἰώνια, ἃ ἔθεντο οἱ πατέρες ἡμῶν, καὶ θέλετε κυβερνᾷ τὸ πρᾶγμα, καθὼς ἔκπαλαι καὶ ἐξ ἀρχῆς εἰρηνικῶς τε καὶ ἀταράχως, καὶ χωρὶς κανένα σκάνδαλον, ἢ ζημίαν τινὰ, καὶ ἡ ὑμετέρα ἀγάπη θέλει δεικνύει πρὸς τὸν κατὰ καιροὺς πατριάρχην Ἀλεξανδρείας, καὶ μάλιστα τὸν νῦν μακαριώτατον κὺρ Ἰωαννίκιον, τὴν προσήκουσαν τιμὴν, φιλίαν, καὶ δεξίωσιν, καὶ εὐπείθειαν καὶ εὐλάβειαν, διὰ τὸ πλέον εἰρηνικώτερον καὶ ἀζήμιον. Ἐπειδὴ καὶ ἡ μακαριότης του εἶναι καὶ πατριάρχης καὶ προεστὼς τοῦ θρόνου τούτου, καὶ ποιμὴν, καὶ ἡμέτερος φίλτατος καὶ περιπόθητος, ἐνάρετος καὶ καλὸς, καὶ σώφρων καὶ ἄξιος ἐν πᾶσι, καὶ νουνεχὴς καὶ λόγιος, καὶ πολιτείας ἀγαθῆς, καθὼς καὶ ἡμεῖς ἐδῶ τὸν ἐγνωρίσαμεν, καὶ ἡ ὑμετέρα ἀγάπη αὐτοῦ τὸν ἠξεύρετε ὁποῦ ἀνετράφη ἐν μέσῳ ὑμῶν καλώτατα, καὶ ἀκούοντες τὴν εἰρήνην καὶ ἀγάπην, ὁποῦ θέλει εἶσται μεταξὺ ἡμῶν, θέλομεν τὸ ἔχῃ εἰς χαρὰν μεγάλην, διατὶ δὲν εἶναι τῆς γνώμης μας ὁποῦ νὰ ἔχῃ ἡ μακαριότης του πείραξίν τινα, ἢ ἐνόχλησιν, ἢ λύπην, ἢ σκάνδαλον, ἢ ζημίαν, καὶ αὐτὸ τὸ πληροφοροῦμαι, πῶς θέλει εἶσται καθὼς γράφομεν, καὶ θέλετε κυβερνηθῆ μαζὶ μὲ τὴν μακαριότητά του ὡς ἀρεστὸν καὶ φίλον θεῷ καὶ ἡμῖν, διατὶ τὰ σκάνδαλα καὶ τὰ πάθη δὲν εἶναι καλὰ, ἔστωντας καὶ νὰ προξενοῦσι ζημίας, καὶ περισσοτέρα βλάβη θέλει εἶσται τῆς ὑμετέρας ἀγάπης, παρὰ διάφορον καὶ κέρδος. Αὐτὰ λοιπὸν τὰ ἐπακόλουθα γροικῶντας, καὶ πληροφορούμενος καὶ βεβαιούμενος τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο νὰ εἶναι μεταγενέστερον, δὲν μοῦ ἐφάνη καλὸν νὰ πολιτεύεται, μόνον τὰ ἔκπαλαι καὶ ἀρχῆθεν, καὶ διὰ τοῦτο σᾶς τὸ δηλοποιῶ διὰ τοῦ παρόντος. Καὶ οἱ χρόνοι σας πολλοί.

Ἐν Γιασίῳ. Κατὰ τὸ ͵αχμέ, αὐγούστῳ ι΄.

(Ἐκ τοῦ 118 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

Digitized by Google

6

Ἐπιστολὴ τοῦ νέου πατριάρχου Παρθενίου πρὸς τὸν Βασίλειον, αὐθέντην Μολδοβλαχίας.

1646 ἰανουαρίου 17.

Εὐσεβέστατε, ἐκλαμπρότατε, ἐνδοξότατε, καὶ χριστιανικώτατε αὐθέντα πάσης Μολδοβλαχίας, κύριε, κύριε Ἰωάννη Βασίλειε βοεβόνδα, καὶ συναντιλήπτωρ τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας, τὴν ἐκλαμπρότητά σου προσκυνοῦμεν ἀπαξάπαντες καὶ παρακαλοῦμεν τὸν θεὸν νὰ τὴν χαρίζῃ ὑγείαν, εἰρήνην, εὐεξίαν, νίκην κατ' ἐχθρῶν ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων, καὶ νὰ τὴν στερεώνῃ εἰς τὸν ὑψηλότατόν της θρόνον, εἰς καύχημα καὶ ἔπαινον παντὸς τοῦ γένους τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν.

Γράμμα ἔκλαμπρον μᾶς ἔδειξεν ὁ παναγιώτατος ἡμῶν αὐθέντης καὶ δεσπότης, ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, κύριος, κύριος Παρθένιος, τῆς σῆς ἐκλαμπρότητος, ὁποῦ τὸν γράφει διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῶν σιναϊτῶν, ὁποῦ ἔλαβον ἄδειαν ἀπὸ τὸν ἐξωσθέντα καὶ καθαιρεθέντα γέροντα Παρθένιον νὰ ἱερουργοῦν εἰς τὸ μετόχιον ὁποῦ ἔχουν εἰς τὴν Αἴγυπτον· μὲ τὸ ὁποῖον ἐρωτᾷ ἡ ἐκλαμπρότης σου ἂν ἔγινε καλὰ καὶ εὔλογα, καὶ κατὰ νόμους, καὶ ἐδόθη ἡ ἄδεια ἐκείνη τοῖς σιναΐταις.

Διὰ τὸ ὁποῖον, παρόντων πάντων τῶν ἀρχιερέων ἡμῶν καὶ κληρικῶν, καὶ τῶν λοιπῶν, ἔμπροσθεν τῆς αὐτοῦ παναγιότητος, ἐξετάσαμεν καὶ ἐρευνήσαμεν τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν ἀκριβῶς καὶ μὲ σκέψιν πολλὴν, καὶ δὲν ηὕραμεν κανένα τρόπον δικαιοσύνης ὅτι νὰ ἔχουν οἱ σιναΐται τὴν ἐκκλησίαν ἐκείνην, διατὶ ἕνα μὲν ὅτι τὰ σκάνδαλα μεταξὺ τῶν σιναϊτῶν καὶ τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, καὶ λογιωτάτου κυρίου Νικηφόρου δὲν θέλουν παύσῃ ποτὲ, ἄλλο δὲ ὅτι φθείρεται καὶ ἀφανίζεται τελείως ὁ θρόνος ἐκεῖνος τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ

Digitized by Google

σὰν ἐκεῖνον καὶ τὸ μοναστῆρι κινδυνεύει· εἰς τοῦτο ἐκρίναμεν ὅτι ἔχει ὅλα τὰ δίκαια ὁ μακαριώτατος πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, καὶ κατὰ κανόνας καὶ κατὰ πάντα ἄλλον λογαριασμόν, καὶ οἱ σιναῖται ἔχουν ὅλον τὸ ἄδικον διατὶ ὁ σκοπός τους εἶναι διὰ αἰσχροκέρδειαν καὶ σκάνδαλον· καί, ἂν ἀφανισθῇ ὁ θρόνος ἐκεῖνος καὶ δὲν μείνῃ ἴχνος, δὲν τοὺς μέλει τίποτες. Τοῦτο ἐρευνήσαμεν λεπτομερῶς, ἐν φόβῳ θεοῦ καὶ καθαρᾷ συνειδήσει, ἐκλαμπρότατε αὐθέντα, ἀφιλοπροσώπῳ κρίσει, καὶ πληροφοροῦμεν τῇ ἐκλαμπρότητί σου ἅπασαν τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ δίκαιον, καὶ ἰδοὺ τὸ σαφηνιζόμενον τῇ σῇ ἐκλαμπρότητι, καὶ εἴτι τὴν φωτίσῃ ὁ πανάγαθος θεός, ἂς κάμῃ, διατὶ τὰ δίκαια ὅλα κατὰ κανόνας τὰ ἔχει ὁ θρόνος ἐκεῖνος, καὶ ὄχι τὸ μοναστήριον. Κύριος δὲ ὁ θεὸς νὰ πολυετῇ καὶ νὰ μακροζωῇ τὴν ἐκλαμπρότητά σου εἰς γῆρας βαθὺ καὶ λιπαρόν. ἀμήν.

1646, ἰανουαρίου ιζ', ἰνδικτιῶνος ΙΓ'.

('Ἐκ τοῦ 118 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

7

Νεκταρίου Ἱεροσολύμων γράμμα ἀποκαταστατικὸν ἡγουμένου εἰς τὸ μετόχιον Ῥαχοβίτζας ἐν Βλαχίᾳ.

1664 σεπτεμβρ.

Νεκτάριος ἐλέῳ θεοῦ πατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ καὶ πάσης Παλαιστίνης.

Διὰ τοῦ παρόντος γράμματος ἡ μετριότης ἡμῶν ἀποφαίνεται καὶ καθαρῶς καθίστησιν ἡγούμενον εἰς τὸ μοναστήριον τῆς Ῥαχοβίτζας, μετόχιον ὂν τοῦ ἁγίου Τάφου, τὸν ὁσιώτατον μοναχὸν κὺρ Μακάριον, ὃς καὶ ὀφείλει διοικεῖν καὶ κυβερνᾶν αὐτὸ οἰκοκυριακῶς, ὡς ἀδελφὸς τοῦ ἁγίου Τάφου, καὶ ανα-

Digitized by Google

καινίζειν καὶ καλλιεργεῖν αὐτὸ, φέρων αὐτὸ ἀείποτε εἰς αὔξησιν, διδοὺς τὸν κάθε χρόνον εἰς τὸν ἅγιον Τάφον ἀσλανία 25, ἤτοι εἰκοσιπέντε, καὶ οὐδὲν ἕτερον ἕως χρόνους τρεῖς, καὶ μετὰ τοὺς τρεῖς χρόνους, ἢ νὰ τὸν ἀλλάσσωμεν, ἢ νὰ τοῦ κάμωμεν ἕτερον γράμμα καὶ ἑτέραν ἀποκοπὴν, ἀρχίζωντας νὰ δίδῃ πρώτην ἀποκοπὴν τὰ εἰκοσιπέντε γρόσια τὸν ἐρχόμενον σεπτέμβριον ᾳχξέ, καὶ νὰ μὴν τὸν ὁρίζῃ ἄλλος τινὰς νὰ τοῦ γυρεύῃ ἄλλο περισσότερον, ἢ πολὺ ἢ ὀλίγον, πάρεξ μόνοι αὐτὰ τὰ 25 γρόσια, καὶ αὐτὰ νὰ τὰ δίδῃ κατ' ἔτος τοῦ εὑρισκομένου ἡγουμένου τοῦ ἁγίου Γεωργίου εἰς Βουκουρέστιον, καὶ νὰ λαμβάνῃ παρ' αὐτοῦ ἀπόδειξιν καθαρὰν μὲ ἰδιόχειρόν του· καὶ ταῦτα διὰ τὸ βέβαιον καὶ ἀσφαλές.

Ἐγράφη κατὰ τὸ ᾳχξδ', κατὰ μῆνα σεπτέμβριον, εἰς Βουκουρέστιον.

† ὁ τῆς ἁγιωτάτης πόλεως Ἱερουσαλὴμ πατριάρχης Νεκτάριος.

('Ἐκ τοῦ 605 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

8

Γράμμα σιγιλλιῶδες περὶ τοῦ ἐν Κασίνῳ Μολδοβλαχίας ἱεροῦ μοναστηρίου τῶν Ἀρχαγγέλων.

1677 ἰουν.

Ἡ μετριότης ἡμῶν διαλαμβάνει διὰ τοῦ παρόντος αὐτῆς πατριαρχικοῦ γράμματος, ὅτι ὁ μακαρίτης Στέφανος βοεβόδας, ὁ μετὰ τὸν μακαρίτην Βασίλειον βοεβόδαν αὐθεντεύσας ἐνταῦθα, ἔκτισε τὸ ἐν τῷ Κασίνῳ μοναστήριον τῶν Ἀρχαγγέλων, καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὸ καὶ χωρία τινὰ ἀφιέρωμα· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Στέφανος οὗτος ἐδίωξε τὸν Βασίλειον βοεβόδα, καὶ ἔλαβεν ἐκ τῶν ἰδίων αὐτοῦ πολλὰ, καὶ κτήματα καὶ πράγματα, ὁ υἱὸς τοῦ Βασιλείου βοεβόδα Στεφανίτζας βοεβόδας

Digitized by Google

αὐθεντεύσας, μερικὰ χωρία, ἐξ ὧν εἶχεν ὁ Στέφανος βοεβόδας ἀφιερωμένα εἰς τὸ μοναστήριον εἰς τὸ Κάσινον, ἐπούλησε, καὶ μερικὰ ἐχάρισεν, ἐξ ὧν εἰσι καὶ τὸ Μπουτζουλέστι καὶ Ῥόζνοβον· καὶ τοῦτο τὸ ἔκαμεν τάχα διότι, ὡς εἴρηται, ὁ Στέφανος βοεβόδας ἐπῆρεν ἄσπρα τοῦ πατρός του, καὶ ἐπούλησε καὶ ἐχάρισε τὰ χωρία, διὰ νὰ πάρῃ, ὡς γνήσιος κληρονόμος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, τὸ δίκαιον. Θεωρηθέντος ὅμως μετὰ ταῦτα τοῦ πράγματος ἐν Κωνσταντινουπόλει νομίμως τε καὶ κανονικῶς, ἐκρίθη καὶ ἀπεφασίσθη ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ Στεφανίτζα βοεβόδα ἐστὶν, ἐπειδὴ ὁ Στέφανος βοεβόδας ἂν εἶχεν ἄσπρα παρμένα, εἶχε καὶ ἄλλα πράγματα ἐξ ὧν ἐδύνατο ὁ Στεφανίτζας βοεβόδας καὶ ἄλλοι αὐτοῦ χρεωφειλέται νὰ πάρωσι διὰ τὰ χρέη αὐτῶν· τὰ δὲ χωρία ἀφιερωθέντα καθὰ ἅπαξ τῷ θεῷ, εἰσὶν ἀναπόσπαστα· εἶτα καὶ ἄλλοι αὐθένται ἀφιέρωσαν μοναστήρια τῷ θεῷ οἰκοδομήσαντες αὐτὰ δι' οἰκείων χρημάτων, καὶ εἶχασι καὶ διάφορα χρέη, καὶ εἶτα ἢ ἀπέθανον, ἢ ἐξεβλήθησαν τῆς αὐθεντείας, ἀλλ' οὐδεὶς ἔλαβε τὰ ἀφιερώματα ὁποῦ ἔδωκαν εἰς τὰ μοναστήρια, διὰ τὸ χρέος τους.

Τούτου οὕτως ἔχοντος, ἐπειδὴ ἡμεῖς ἐλάβομεν τὸ Κάσινον παρὰ τοῦ αὐταδέλφου τοῦ μακαρίτου αὐταδέλφου καὶ αὐτοῦ, ἤτοι τοῦ ἄρχοντος λογοθέτου Βασιλάσκου, ἀδελφοῦ τοῦ Στεφάνου βοεβόδα, καὶ τῆς μακαρίτου δόμνας τούτου τοῦ Στεφάνου βοεβόδα Σάφτας· διὰ νὰ εἶναι ἀφιέρωμα εἰς τὸν ἅγιον Τάφον, ἐλάβομεν καὶ συνοδικὸν γράμμα, ὅτι τὰ χωρία ὁποῦ ἐπώλησεν ἢ ἐχάρισεν ὁ υἱὸς τοῦ Βασιλείου βοεβόδα Στεφανίτζας βοεβόδας, τὰ ὁποῖα ἦσαν τοῦ μοναστηρίου Κασίνου, νὰ δοθοῦν ἀπαραιτήτως εἰς τὸ Κάσινον ὡς ἦσαν καὶ πρότερον. Καὶ ὅσοι τὰ ἠγόρασαν, νὰ ζητοῦν τὰ ἄσπρα τους ἀπ' ἐκεῖ ὁποῦ τὰ ἐπώλησαν καὶ τὰ ἠγόρασαν αὐτοὶ, ἢ νὰ τὰ ζημιώνωνται, ἐπειδὴ καὶ τὰ ἠγόρασαν παρανόμως· καὶ ὅσοι τὰ ἔλαβον χάριν, νὰ ὑστεροῦνται τῆς δωρεᾶς, ἐπειδὴ οὐδεὶς

Digitized by Google

δύναται νὰ χαρίσῃ τινὶ τὸ ἀλλότριον. Οὕτως οὖν τὰ εἰρημένα δύο χωρία Μπουτζουλέστι καὶ Ῥόζνοβον τὰ ὁποῖα εἶχε χαρίσῃ ὁ διαληφθεὶς Στεφανίτζας βοεβόδας, τὸ μὲν Μπουτζουλέστι τῷ ἄρχοντι λογοθέτῃ μακαρίτῃ Ἡφθόδῃ, τὸ δὲ Ῥόζνοβον τῷ ἄρχοντι λογοθέτῃ κὺρ Νικολάῳ Ῥαχοβίτζᾳ υἱῷ τοῦ διαληφθέντος ἄρχοντος Ἡφθοδίου Ῥαχοβίτζα, τὰ ἐλάβομεν, ὡς ἐλάβομεν καὶ ἄλλα παρὰ ἄλλων, ὁποῦ τὰ εἴχασι καὶ ἐκεῖνοι ἠγορασμένα, καὶ κατὰ δωρεὰν εἰλημμένα παρὰ τοῦ εἰρημένου Στεφανίτζα βοεβόδα. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ μοναστήριον τοῦτο ἦτον σχεδὸν ἔρημον ἀπὸ κάθε τίποτε, καὶ μάλιστα ἀπὸ ζῶα, ἐπαρεκαλέσαμεν τὸν διαληφθέντα τιμιώτατον ἄρχοντα λογοθέτην κύριον Νικόλαον Ῥαχοβίτζαν, καὶ ἔδωκεν εἰς τὸ μοναστῆρι τοῦτο διακόσια πρόβατα, τριάντα ἀγελάδια, καὶ εἴκοσι βώδια, ὅλα καλὰ καὶ γερὰ καὶ διαλεγμένα, καὶ ἀντὶ τούτων ἐδώσαμεν αὐτῷ τὸ χωρίον Ῥόζνοβον μὲ τοὺς Ῥουμούνους του ὅλους, καὶ μὲ ὅλην του τὴν μωσίαν, ὥστε νὰ εἶναι ἐδικόν του καὶ τῶν τέκνων καὶ κληρονόμων αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν αἰῶνα, παρ' οὐδενὸς πώποτε ἐνοχληθησόμενος, ἢ αὐθεντὸς, ἢ ἀρχόντων, ἢ καὶ ἀπὸ τῶν πατέρων τῶν κατὰ καιροὺς εὑρισκομένων ἐν τῷ διαληφθέντι μοναστηρίῳ, ἐν βάρει ἀλύτου ἀφορισμοῦ καὶ ἀναθέματος αἰωνίου. Ἐπὶ γὰρ ἀσφαλείᾳ τῆς εὐγενείας αὐτοῦ καὶ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ, ἐδώσαμεν τὸ παρὸν ἡμέτερον γράμμα ἡγεμονεύοντος τοῦ εὐσεβεστάτου αὐθεντὸς Ἰωάννου Ἀντωνίου Ῥουσέτου, βοεβόδα πάσης Μολδοβλαχίας.

Ἐν ἔτει ͵αχοζ', ἐν μηνὶ Ἰουνίῳ.

(Ἐκ τοῦ 605 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

Digitized by Google

9

Γράμμα σιγιλλιῶδες πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν περὶ τοῦ νέου μοναστηρίου τῆς Κοιμήσεως ἀνεγερθέντος ἐν Κοτρατζᾶνι ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος Οὐγκροβλαχίας Σερβάνου Καντακουζηνοῦ, τῶν δωρηθέντων αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος δικαιωμάτων καὶ τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ ἀπὸ αὐθεντικῶν βάρεων, συδοσιῶν, δανείων, χαρισμάτων, καὶ λοιπῶν.

1681 φεβρουαρ.

Ἰάκωβος, ἐλέῳ θεοῦ κ. τ. λ.

Τῶν ἄνωθεν ὄντως δεδεγμένων παρὰ πατρὸς τῶν φώτων δώρημα τέλειον, φωτοειδῆ τὰ κατορθώματα πάντα καὶ πλήρη καταυγάζει χαρίτων, τῆς σφῶν πολιτείας κατάλληλα, δι᾽ ὧν ἀτεχνῶς κατ᾽ ἐντολὴν κυριόλεκτον, αὐτὸς ὁ ἐν οὐρανοῖς πατὴρ οἶδε δοξάζεσθαι, καὶ τοὺς δοξάζοντας αὐτὸν ἀντιδοξάζειν οὐχ ἔλαττον. Ζῶ γὰρ ἐγώ, λέγει κύριος, ὅτι τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω. Φωτὸς υἱοὶ γὰρ ἀψευδῶς γεγονότες, φωτοβολοῦσιν ἔργα τῆς ἄνω φρυκτωρίας ἐχόμενα καθ᾽ ὅσον οὐ τιθέασι λύχνον ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ᾽ ἐπ᾽ αὐτὴν ἐκεῖνον ὑψοῦντες, τὴν τηλαυγῆ λυχνίαν τῆς ψυχικῆς αὐτῶν κατ᾽ ἀρετὴν τελειότητος, ἀκτινοβολοῦσι τὰ πέρατα, καταφανῆ ποιοῦντες τὰ ἔργα τοῦ φωτὸς καὶ πασίδηλα· πᾶν γὰρ τὸ φανερούμενον φῶς ἐστι, κατὰ τὸ γεγραμμένον. Πολλῶν μὲν οὖν γε καὶ πολυτρόπων ὄντων τῶν παρὰ φιλαρέτοις ἔργων, ἐν οἷς εὐαρεστεῖται θεὸς καὶ δοξάζεται, τὸ διεγείρειν θείους ναοὺς καὶ ἱερὰ καταγώγια, τοὺς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματα γινώσκοντας κυρίου τῶν δυνάμεων ὀρθοδόξους, εἰς μεγαλώνυμον δόξαν τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ, διαφερόντως τῶν πολλῶν διαφέρειν, ὁμολογούμενον ὑπάρχει καὶ ἀναμφίλεκτον. Ἔνθέν τοι καὶ τανῦν ὁ τοῖς αὐτοῖς ἐνθέοις χαρακτηρίσμασιν, οἷα φωτὸς υἱός, τηλαυγῶς ἐξαστράπτων ἐλέῳ θεοῦ ἐκλαμπρότατος, φημὶ, καὶ εὐσεβέστατος

Digitized by Google

αὐθέντης κύριος, κύριος Ἰωάννης Σερβᾶνος Καντακουζηνός, βοεβόνδας πάσης Οὐγκροβλαχίας, καὶ κατὰ πνεῦμα υἱὸς ἀγαπητὸς τῆς ἡμῶν μετριότητος, τοῖς ψυχικοῖς τε καὶ σωματικοῖς αὐτοῦ προτερήμασιν ὡς ἐν εἰκόνι διαγράφων, ἄξια φρονεῖν τῆς ἐπουρανίου κλήσεως, πρὸς πολλοῖς ἄλλοις, τῆς θεοστεφοῦς αὐτοῦ ψυχικοῖς ὑπερτερήμασι, καὶ τῶν ἀγαθουργιῶν ἀποτελέσμασιν, ᾑρετίσατο καὶ σεβάσμιον νεουργῆσαι σκήνωμα θεοῦ· δι' οὗ τὴν ἀξιοπιστίαν τῆς πρὸς θεὸν ἀγάπης αὐτοῦ διάδηλον ἐργαζόμενος οὐκ ἐπιβραδύνειν ἔγνω κατάρξασθαι, μηδ' ἐπιθέσθαι σχολαίως, ἀλλὰ δεύτερα πάντων ποιησάμενος τὰ ἀνθρώπινα, πρώτιστον ἔργον τὸ τοῦ θεοῦ διετάξατο, καὶ πρώτης ἐξ αὐτῆς τῆς βαλβίδος τῆς ἄνωθεν αὐτῷ δωρηθείσης ἀρχῆς καὶ προπατορικῆς αὐθεντείας, ὡς προγονικῆς εὐσεβείας ἄριστος ζηλωτής, θεοσεβείᾳ τε προσανέχων, καὶ ὅλην πνέων εὐσέβειαν, ἄμφω τε φημὶ τὴν πίστιν τῷ βίῳ, καὶ τὸν βίον συνομόλογον τῇ πίστει δεικνύων, δίκην ἀπαρχῆς τῶν παρ' αὐτῷ καλῶν, τῷ δοτῆρι τῶν ὅλων ἀγαθῶν προσηγάγετο, κατὰ τό, ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ υἱοὶ θεοῦ δόξαν καὶ τιμήν, καὶ ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ δόξαν ὀνόματι αὐτοῦ· καὶ δὴ χειραγωγίᾳ θεοῦ, καὶ συναντιλήψει τῆς θεομήτορος, περίπυστον ναὸν καὶ εὐαγὲς μοναστήριον ἀνήγειρεν ἐκ βάθρων, κατὰ τὴν τοποθεσίαν Κοτρατζᾶνι κικλησκομένην, ἐπ' εὐφημίᾳ τῆς ἐνδόξου Κοιμήσεως αὐτῆς τῆς ὑπὲρ λόγον τὸν Λόγον ἀφράστως κυησάσης, δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας ὅπερ ὡραΐσμασιν ἐξαισίοις, φιλοκαλίας τε καὶ μεγαλουργίας ἐπιτηδεύμασιν ἐπεκόσμησεν, ἀφιερώσας αὐτῷ καὶ αὐτάρκη τὰ πρὸς ἐπισύστασιν αὐτοῦ, καὶ κυβέρνησιν τῶν ἐν αὐτῷ μοναζόντων φιλαρέτων ἀνδρῶν ἀναγκαῖα, δαψιλεστάτῃ χειρὶ τῆς ἑαυτοῦ φιλοφρόνου μεγαλονοίας ἐπάξια· καθάπερ καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ εὐσεβέστατοι αὐθένται, τῆς αὐτῆς φημι τζάρας, κατὰ καιροὺς προνοηθέντες τοῖς ὑπ' αὐτῶν δομηθεῖσι μοναστηρίοις, πλουτοδότως ἐφιλοτιμήσαντο, μετὰ πάσης

Digitized by Google

τε τῶν νομικῶν ἀκριβασμάτων συντηρήσεως, ἀπαρτισάμενος ἅπαντα, κοινῇ συνδιασκέψει, συναινέσει τε καὶ βουλῇ τοῦ τε κατὰ τόπον ἀρχιερατεύοντος, ἱερωτάτου μητροπολίτου Οὐγκροβλαχίας κὺρ Θεοδοσίου, καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων, καὶ πάσης τῆς συγκλήτου τῶν ἐπιφανῶν ἀρχόντων τῆς αὐτῆς αὐθεντείας κατὰ κανόνας καὶ νόμους, καὶ τὴν ἐπικρατοῦσαν κατὰ τόπον συνήθειαν, καὶ τοῦτο γὰρ ἀρίστης οἰκονομίας ἐστὶ, τὸ τοῖς κειμένοις δηλαδὴ κατακολουθεῖν ὅροις· τέως δι' οἰκείου σεπτοῦ χρυσοβούλλου λόγου, κατησφαλίσατο πάντα κατηριθμημένα λεπτομερῶς, ὅσα ἐν αὐτῷ δαψιλεύσας ἀνέθετο, εἰς μνημόσυνον ἑαυτοῦ τε, καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ, καὶ μετ' αὐτὸν αὐθέντων τῆς αὐτῆς αὐθεντείας, καὶ πάντων τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν. Ὧν πρῶτον μέν ἐστιν ὅπως, ἀπὸ ὅλου τοῦ βάματος τοῦ ὁρασίου Φλοτζίου, καὶ τῶν ὅλων εἰσοδημάτων, ὧν ἔχει τὸ Φλότζιον εἰς τὰ βάματα, καὶ εἰς τὴν παροικίαν αὐτοῦ, λαμβάνῃ τὸ ἱερὸν αὐτὸ μοναστήριον τὸ τρίτον μπάνιον σῶον καὶ ἀνελλιπὲς, ὥστε ἀπὸ τῶν τριῶν ὀψαρίων τὸ ἓν ὀψάριον, καὶ ἀπὸ τῶν χρίσεων τὸ τρίτον μέρος τοῦ κέρδους, καὶ ἀπὸ τῶν λοιπῶν προσόδων καὶ εἰσοδημάτων, καθ' ἣν ἔχουσι τὰ βάματα συνήθειαν ἀπολαμβάνειν καὶ κερδίζειν, τὸ τρίτον ἐξ ὁλοκλήρου ὑπάρχειν τοῦ μοναστηρίου· διατελῇ δὲ τὸ αὐτὸ μοναστήριον πάντῃ ἐλεύθερον, καὶ ἀσύδοτον ἁπαξαπάντων ἁπλῶς τῶν αὐθεντικῶν βάρεων, καὶ συδοσιῶν, δανείων, χαρισμάτων, δωρεῶν, καὶ ἄλλων παντοδαπῶν ἐξόδων· οἱ δὲ βαμεσίδες ὑπάρχωσιν ἀμέτοχοι τῶν ἀνηκόντων τῷ μοναστηρίῳ παντάπασιν, καὶ μὴ ἔχωσιν ἄδειαν παρ' αὐτοῦ ζητεῖν, ἐξ ὧν εἰώθασι παρέχειν αὐτοὶ τῇ αὐθεντείᾳ συδοσιμάτων, μήτε λαμβάνειν αὐτοὺς ὅλως ἀπὸ τοῦ τρίτου βάματος, καὶ λοιποῦ τρίτου εἰσοδήματος τοῦ εἰρημένου βάματος, ἐπειδὴ ἐξ ὁλοκλήρου ἀφωσιώθη, καὶ προσνενέμηται τῷ μοναστηρίῳ, διά τε τὴν πρὸς αὐτὸ

Digitized by Google

νόμιμον φιλοτιμίαν τοῦ ἐκλαμπροτάτου αὐθέντου, καὶ ὅτι αἱ παρὰ τοῦ τρίτου μέρους τοῦ βάματος ἀνήκουσαι τῇ αὐθεντείᾳ δόσεις, ἀφῃρέθησαν τῆς βεστιαρίας παρὰ τῆς αὐτοῦ ἐκλαμπρότητος. Δεύτερον ἀφιερώσατο ἐν τῷ αὐτῷ μοναστηρίῳ ἡ αὐτοῦ ἐκλαμπρότης καὶ βοιναρίτζιον αὐθεντικόν, ἀπὸ τοῦ Ντάλου-Τζιγανέστι καὶ Ντάλου-Βιτζικέστι, τῶν κειμένων κατὰ τὴν τοποθεσίαν τοῦ Πιτεστίου, ὥστε λαμβάνειν τὸ μοναστήριον ἀπὸ τῶν δύο τούτων Ντάλων τὸ αὐθεντικὸν βοιναρίτζιον, ἐκ τῶν δέκα μέτρων τοῦ οἴνου, ἓν μέτρον· προσέτι λαμβάνειν καὶ τὸ ποκλόνιον, καὶ τὸ λεγόμενον πέρπερον ἀπὸ παντὸς τοῦ παρέχοντος βοιναρίτζιον ἕως τοῦ νῦν, ὡς εἶχον συνήθειαν· οἱ δὲ συνάγοντες τὸ αὐθεντικὸν βοιναρίτζιον ἐκ τῆς λοιπῆς τοποθεσίας τοῦ Πιτεστίου μὴ ἔχωσιν ἄδειαν λαμβάνειν ἐκ τοῦ μοναστηρίου ὅλως οὐδέν, οὔτε διὰ τὸ βοιναρίτζιον τῶν εἰρημένων δύο Ντάλων, οὔτε διὰ τὸ ποκλόνιον καὶ πέρπερον. Πρὸς δὲ τούτοις ἐδωρήσατο αὐτῷ ἅλατος μπολοβάνια τετρακόσια ἀπὸ τῆς Ὄχνας-Ντελέγας, ἅπερ ἔχει ἄδειαν τὸ μοναστήριον παραλαμβάνειν ἐκ τῆς αὐτῆς Ὄχνας, κατὰ τὴν νηστείαν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, σῶα καὶ ἀκαινοτόμητα, καὶ ἀποκομίζειν, καὶ πωλεῖν, ἢ εἰς Βουκουρέστιον, ἢ ἄλλοθι, διαπεραιούμενον ἐκεῖνα, ἐξ ὁποίου βάματος, καὶ οἱασοῦν βούληται σκάλας, ἐλευθέρως χωρίς τινος δόσεως καὶ ἀπαιτήσεως, οὔτε δωρεᾶς, οὔτε ἐξόδων τροχοῦ, καὶ λοιπῶν ἄλλων, μηδενὸς ἐπιχειροῦντος τῶν βαμεσίδων, οὔτε τῶν μεγάλων, οὔτε τῶν μικρῶν, οὔτε τῶν ἔνδον, οὔτε τῶν ἔξω, περὶ ἀπαιτήσεως διενοχλεῖν αὐτῷ τὸ σύνολον. Τρίτον, προσεδωρήσατο αὐτῷ τὴν μπάλταν τὴν κειμένην παρὰ τῷ χωρίῳ Πέτραις καλουμένῳ ἅπασαν, ὅση ἦν αὐθεντικὴ, ἵνα λαμβάνῃ τὸ μοναστήριον τοῦ λοιποῦ πᾶσαν τὴν ὁπωσοῦν δεκατίαν ἐξ αὐτῆς ὁλόκληρον, ὡς δήπου ἐλάμβανον αὐτὴν οἱ ἐν τῇ Γραίκᾳ αὐθεντικοὶ στόλνικοι, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἀγρεύῃ τὴν εἰρημένην μπάλταν μόνος ὁ ἐπίτροπος

Digitized by Google

τοῦ ἡγουμένου τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου· οἱ δὲ στόλνικοι τῆς Γραίκας, ἢ ἄλλοι τινὲς ὁποιοιδήποτε, μὴ ἔχωσιν εἰς αὐτὴν οὐδεμίαν ἐξουσίαν ἀπὸ δεκατισμοῦ, ἢ ἄγρας, ἢ ἄλλης τινὸς πράξεως ὁλοτελῶς· τὸ γὰρ ἀνῆκον τῇ αὐθεντείᾳ παρὰ τῶν στολνίκων, ταύτης ἕνεκεν τῆς μπάλτας, ἀφείλετο ἡ ἐκλαμπρότης αὐτοῦ ἀπὸ τῆς βεστιαρίας ὅπως κατ' οὐδὲν ἔχωσι τοῦ λοιποῦ οἱ τοιοῦτοι στόλνικοι μετέχειν τῆς λίμνης αὐτῆς. Ἔτι ἐδωρήσατο ἡ ἐκλαμπρότης αὐτοῦ τῷ αὐτῷ μοναστηρίῳ ὅλον τὸ δέκατον τοῦ οἴνου τοῦ εἰρημένου χωρίου τῶν Πετρῶν, καὶ ὅσον ἦν αὐθεντικόν, ὅπερ ἐλάμβανον οἱ βοιναριτζᾶροι τοῦ Βουκουρεστίου, ἐπὶ τῷ ἄρτι λαμβάνειν αὐτὸ τὸ μοναστήριον, ἀπὸ τῶν δέκα μέτρων, δηλονότι μέτρον ἓν καὶ τὸ πέρπερον κατὰ τὴν συνήθειαν· οἱ δὲ αὐθεντικοὶ βοιναριτζᾶροι ἐκεῖθεν τὸ καθόλου ἀπέχωνται. Ἀλλὰ καὶ τὸ χωρίον αὐτὸ τῆς Πέτρας, κείμενον εἰς τὸ Ζουτέτζου-Βλάσκα, μετὰ πάντων αὐτοῦ τῶν Ῥουμούνων, ὡς ἀΐδιον αὐτοῦ κτῆμα, ἀφιερώσατο ὁ αὐτὸς ἐκλαμπρότατος αὐθέντης τῷ αὐτῷ μοναστηρίῳ, φιλοτιμησάμενος αὐτῷ τὴν ἐλευθερίαν ταύτην τοῦ εἶναι ἀσύδοτον καὶ ἀκαταπάτητον καὶ ἀδούλωτον, παρὰ παντὸς προσώπου αὐθεντικοῦ τε καὶ ἀρχοντικοῦ, ἔν τε τῷ καθ' ἕκαστον μῆνα παρεχομένῳ χαρατζίῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις φορολογήμασι καὶ δικαιώμασι, τῶν ἀσλανίων, τῆς σάμας, τῆς γαλιάτας, τοῦ χόρτου, τοῦ κηρίου, τοῦ μέλιτος, τοῦ μελισσονομίου, τοῦ χοιρονομίου, τοῦ προβατονομίου, καὶ παντὸς ἀποδεκατισμοῦ αὐθεντικοῦ ἀκαταζήτητον, δανείσματός τε καὶ φλωρίων, καὶ τῶν βαμεσίδων τῆς γραίκας, τοῦ μὴ λαμβάνειν βάμα τῶν ὀψαρίων τελείως, τῆς τε λίμνης, ἥτις ἐστὶ τοσαύτη κατὰ τὸ μέγεθος, ὅσα τυγχάνουσι καὶ περιέχουσι κατὰ τὸ μέρος τοῦ Δουνάβεως διὰ σύνορα τοῦ εἰρημένου χωρίου Πέτραις καὶ τῆς εἰρημένης μπάλτας, ἥτις ἦν μὲν αὐθεντική, ἐδωρήθη δὲ τῷ μοναστηρίῳ·

Digitized by Google

τῆς τε ντίσμας τοῦ καπνοῦ, τῶν μπανίων, τῆς ἄκρης, τῶν ταχυδρομικῶν ἵππων, τῶν ποδοβόδων, τῶν μερτικίων, καὶ πάσης δουλείας αὐθεντικῆς, σανιδίων, ξύλων, προβάτων κουφίων, σοῦλτζι, ζαχιρὲ, σαταράδων, σουρσατίων, ναυλόνων, ἁμαξίων σεφερίου, ἵππων βασιλικῶν καὶ αὐθεντικῶν, χαρατζίου τῆς τουτουναρίας, καὶ παντὸς ἄλλου συδοσίματος, καὶ δουλείας τῶν ὑπαρχόντων εἰς τὴν τζάραν, καὶ αὐθεντείαν Οὐγκροβλαχίας, πάντη καὶ παντοίως ἐλεύθερον, καὶ ἀπηλλαγμένον ὡς διείληπται. Ἀλλὰ καὶ ἐάν τινες ἐπιδημήσαντες ξένοι τῶν πέρα Δανούβεως, ἢ καὶ ἀλλαχόθεν, Σέρβοι, Ῥωμαῖοι, Βούλγαροι, Ἄλβανες, ἢ Μολδοβᾶνοι, ἢ Οὔγκροι παροικήσωσιν ἐν τῷ εἰρημένῳ χωρίῳ Πέτραις, κἀκείνους διωρίσατο εἶναι ἐλευθέρους, καὶ ἀσυδότους πάσης δουλείας, καὶ ἀγγαριῶν τῶν ἀνωτέρω εἰρημένων κατ' εἶδος· Βλάχους μέν τοι ἀρχοντικοὺς, ἢ αὐθεντικοὺς, ἢ ἄλλους τινὰς, ὑποκειμένους καὶ ὑποτελεῖς ὁποιωδήποτε τέλει αὐθεντικῷ μὴ δέχωνται εἰς τὸ εἰρημένον χωρίον παντάπασιν· πάντα δὲ τὰ εἰρημένα χορηγήματα, ἅπερ ἡ ἐκλαμπρότης αὐτοῦ ἐδωρήσατο τῷ αὐτῷ μοναστηρίῳ, ὁ ἀποδεκατισμὸς τῶν γεννημάτων, τῶν προβάτων, τοῦ οἴνου, τῆς γαλιάτας, τοῦ χορταρίου, καὶ τῶν λοιπῶν παρέχωνται ἀπὸ τοῦ νῦν ἐν τῷ μοναστηρίῳ, ὃν τρόπον συμφωνήσουσι μετὰ τοῦ ἡγουμένου τοῦ μοναστηρίου οἱ ἐξωνούμενοι τοὺς ἀποδεκατισμοὺς, ἤτοι τὰς αὐθεντικὰς ντίσμας, καὶ ἑτέρας διαφόρους σλούσμπας. Οἱ δὲ περκαλᾶμοι, καὶ ἄλλοι ὁποιοιδήποτε αὐθεντικοὶ καὶ ἀρχοντικοὶ ἄνθρωποι, μὴ ἔχωσιν ἄδειαν εἰσέρχεσθαι ἐν τῷ εἰρημένῳ χωρίῳ τὸ καθόλου, οὔτε βόρνικος, οὔτε στολνιτζιέρος, οὔτε μπανισιέρος τοῦ ζουτέτζου, οὔτε πρωτόπαπας, οὔτε ἄλλος τις αὐθεντικὸς ἢ ἀρχοντικὸς ἄνθρωπος, καὶ μὴ δύνωνται οὔτε κρίσιν ποιεῖν παρ' αὐτοῖς, οὔτε γλόμπαν λαμβάνειν, ἀλλὰ μόνος ὁ ἡγούμενος, ἢ ὁ ἐπίτροπος αὐτοῦ, πάσας ἐξ ὁλοκλήρου τὰς κρίσεις ποιῇ καὶ παιδεύῃ ἕκαστον κατὰ ἀναλογίαν τοῦ πταίσματος

Digitized by Google

αὐτοῦ, ἢ εἰρηνεύῃ καὶ ἐπιτιμᾷ ὡς εἰκός. Κλέπτας δὲ μόνον, ἢ φονεῖς, ἢ ἄλλους ὑπευθύνους κεφαλικῇ ἢ μεταλλικῇ τιμωρίᾳ παραπέμπεσθαι τῇ αὐθεντείᾳ, τοῦ κρίνεσθαι ἐξ αὐτῆς, καὶ παιδεύεσθαι, ἢ ἐλεεῖσθαι, καθὰ οἱ νόμοι καὶ τὸ δίκαιον βούλονται. Κἀπιτούτοις, πρὸς τὴν μητέρα τῶν ἐκκλησιῶν, γαληνοῖς ὀφθαλμοῖς ἐπινεύσας, ὡς ὄντως γνήσιος ταύτης υἱός, τῇ τε χάριτι τοῦ παναγίου περιλαμπόμενος πνεύματος, καὶ πνευματικὰ πνευματικοῖς ἐγκρίνειν μεμαθηκώς, ἠξίωσε καὶ παρ' ἡμῶν ἐμπεδωθῆναι τῇ πανσθενεῖ δυνάμει καὶ χάριτι τοῦ παναγίου καὶ τελεταρχικοῦ πνεύματος, πᾶσαν τὴν περὶ αὐτὸ τὸ κτητορικὸν αὐτοῦ μοναστήριον συντελεσθεῖσαν ἀγαθουργίαν ὑπὸ τῆς αὐτοῦ ἐκλαμπρότητος, προνοίαις ὅλαις τῆς παρ' αὐτῷ θεοσεβείας, τὸ αὐτόνομον καὶ παντελεύθερον, καὶ ὅσα προσεδωρήσατο αὐτῷ καὶ φιλοτίμως ἀφιερώσατο, καὶ τῷ τῆς αὐθεντείας αὐτοῦ χρυσοβούλλῳ κραταιῶς ἐπεκυρώσατο, πρὸς ἰσχυροποίητον ὀχύρωσιν αὐτοῦ καὶ στερέωσιν.

Τούτου χάριν, τὴν εὐλαβῆ ταύτην ἀξίωσιν, ἀξίως ἐνασμενίσαντες, καὶ προσηνῶς λίαν ἀποδεξάμενοι, ὡς θεοσεβείας καὶ ὁσιότητος ἔμπλεον, γράφομεν ἤδη καὶ ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς, μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα αὐτὸ τὸ ἱερὸν καὶ σεβάσμιον μοναστήριον τῆς Κοιμήσεως τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, τὸ εἰς τὸ Κοτρατζᾶνι, διὰ παντὸς μέχρι τῶν τοῦ αἰῶνος τερμάτων, μετὰ πάντων τῶν κτημάτων καὶ ἀφιερωμάτων αὐτοῦ κινητῶν τε καὶ ἀκινήτων, ὅσα νῦν προσηλώθησαν αὐτῷ, ὑπὸ τοῦ ἰδίου κτήτορος εὐσεβεστάτου καὶ ἐκλαμπροτάτου αὐθέντου, κυρίου κυρίου Ἰωάννου Σερβάνου Καντακουζηνοῦ βοεβόνδα πάσης Οὐγκροβλαχίας κατὰ τὸ αὐθεντικὸν αὐτοῦ χρυσόβουλλον, καὶ ὅσα μετέπειτα ἐν αὐτῷ σὺν θεῷ αὐξηνθήσονται, εἴη καὶ διαμένῃ πάντῃ ἐλεύθερον, καὶ αὐτόνομον, καὶ ἀσύδοτον, καὶ ἀκαταζήτητον, καὶ ἀδούλωτον, καὶ ἀκαταπάτη-

Digitized by Google

τον παρὰ παντὸς προσώπου αὐθεντικοῦ καὶ ἀρχοντικοῦ, ἀνενόχλητόν τε καὶ ἀνεπηρέαστον, καὶ ἀνώτερον πάσης καὶ παντοίας καταδυναστείας, καὶ εἰσπράξεως, καὶ οὑτινοσοῦν φορολογήματος, κατὰ τὴν διακέλευσιν, καὶ κατ' εἶδος διάταξιν τοῦ αὐθεντικοῦ αὐτοῦ χρυσοβούλλου, καρπούμενον, καὶ νεμόμενον ἀναφαιρέτως, καὶ ἀναποσπάστως τὰ προσηλωθέντα αὐτῷ, διοικούμενόν τε καὶ διεξαγόμενον κατὰ τὰ φιλοτιμηθέντα καὶ ἐπιβραβευθέντα αὐτῷ προνόμια ὑπὸ τῆς αὐθεντικῆς χορηγίας τοῦ κτήτορος αὐτοῦ, ἥτις μὴ διαλείπῃ τὴν ἰσχὺν ἔχουσα, καὶ τὸ κῦρος κατὰ πάντα καιρὸν, καὶ τὸ ἐνεργοῦν βέβαιον, μόνιμόν τε καὶ ἀσφαλὲς, καὶ ἀκατάσειστον, καὶ ὅλως ἀπερικλόνητον. Ὁποῖοι δ' ἂν ὀψέποτε καθ' ὁποιονοῦν ἄδικον τρόπον, ἢ γνώμην διεστραμμένην, ἐμπαθῶς ἀντιβλέψωσι τῷ ἱερῷ αὐτῷ μοναστηρίῳ, κἀντεῦθεν ἀποβαλόντες τὸν φόβον τοῦ θεοῦ, ἐπιχειρήσωσιν ὁρμῇ βιαίᾳ καὶ φιλαδίκῳ γνώμῃ, καὶ ἁρπαλέᾳ χειρὶ πλεονέκτιδος λύσσης, διασεῖσαι καὶ παρασαλεῦσαι αὐτὸ καὶ τὰ ἀφιερωθέντα ἐν αὐτῷ, καὶ τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ ἀνατρέψαι, καὶ τὰ προνόμια αὐτοῦ παραβλέψαι, καὶ ἀποσπᾶσαί τι τῶν προσηλωμένων αὐτῷ, ἢ ἀποστερῆσαι καὶ ἀνακόψαι τὸ οἱονοῦν τῶν προσόδων αὐτοῦ, καὶ στέρησίν τινα ἀνθυπενεγκεῖν αὐτῷ, καὶ βλάβην, καὶ ζημίαν προξενῆσαι, οἱ τοιοῦτοι, ὡς ἄντικρυς ἱεροσυλίαν νενοσηκότες, καὶ σχεδὸν θεομαχήσαντες διὰ τῆς τοιαύτης ἀπονίας, τῶν ἱερῶν τε νόμων καὶ κανόνων καταπατήσαντες ἀσυνειδήτως, ὁποίας ἂν τύχοιεν τάξεως, ἀξίας τε καὶ βαθμοῦ, ἀφωρισμένοι εἴησαν ἀπὸ πατρὸς, υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος, τῆς παναγίας καὶ ζωαρχικῆς Τριάδος, καὶ κατηραμένοι, καὶ ἀσυγχώρητοι, καὶ ἄλυτοι μετὰ θάνατον αἰωνίως· αἱ πέτραι καὶ ὁ σίδηρος λυθήσονται, αὐτοὶ δὲ οὐδαμῶς, καὶ τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματι ὑπόδικοι, καὶ ἔνοχοι τοῦ πυρὸς τῆς γεέννης, ἡ μερὶς αὐτῶν εἴη μετὰ τοῦ προδότου Ἰούδα, καὶ τῶν σταυρωσάντων τὸν κύριον, καὶ εὕροιεν τὸν θεὸν ἀντίδικον αὐτοῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως,

Digitized by Google

ὅστις καταδιώξοι αὐτοὺς ἐν τῇ καταιγίδι αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ ὀργῇ αὐτοῦ συνταράξοι αὐτούς, ὡς σκεύη τε κεραμέως συντρίψοι, διατενοῖ τὴν ὀργὴν αὐτοῦ ἀπὸ γενεὰς εἰς γενεὰς αὐτῶν, καὶ εἴησαν σύντριμμα καὶ ταλαιπωρία, καὶ ἐξαλειφθείη τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐκ βίβλου ζώντων. Ὅθεν εἰς ἔνδειξιν καὶ ἀσφάλειαν αἰωνίζουσαν τῆς ὀχυρώσεως τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου, καὶ τῆς κατ' αὐτὸ αὐθεντικῆς φιλοτιμίας, ἐπεδόθη καὶ παρὰ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χρίστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν ἐμπεδώσεως σιγιλλιῶδες γράμμα.

Ἀχπά, μηνὶ φεβρουαρίῳ.

(Ἐκ τοῦ 605 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

10

Ἐκ τῆς βαρβάρου ἐπιστολῆς τοῦ Ἀνανίου* πρὸς τὸν ἡγεμόνα Μολδοβλαχίας Κωνσταντῖνον τὸν Καντεμήρην.

1690 δεκεμβρίου 20.

Εἰς τοῦτο παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς ἔχῃ εἰς τὴν ἀγαθήν της διάθεσιν, μὲ ὅλην τὴν καθ' ἡμᾶς ἐν Χριστῷ ἀδελφότητα, ὡς ὅτι ἡμεῖς χάριτι θεοῦ κἀνένα σκάνδαλον δὲν ἐπροξενήσαμεν, οὔτε τὴν σήμερον μεταχειριζόμεσθεν· ἀλλ' ὡς ὀπαδοὶ τοῦ κυρίου μας, τὴν εἰρήνην ζητοῦμεν καὶ διώκομεν, καθὼς τὸ ἐγνωρίζουν οἱ φίλοι τῆς ἀληθείας, καὶ ἀφήσαμεν τὸ δίκαιόν μας εἰς τὸ ἀδέκαστον κριτήριον τοῦ ἀπροσωπολήπτου κριτοῦ, παραιτησάμενοι καὶ τὴν ἐπιστασίαν ὁποῦ νομίμως ἐλάβομεν

* Ὁ Ἀνανίας εἶναι ἀρχιεπίσκοπος Σινᾶ· καθῃρέθη δὲ διὰ τὰς ἀταξίας αὐτοῦ, κατὰ δεκέμβριον τοῦ 1690. Βλέπε τὴν καθαίρεσιν ἐν σελίσι 44-47 τοῦ βιβλίου Τὸ Κανονικὸν δίκαιον τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων ἐπὶ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Σινᾶ (ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1868).

Digitized by Google

ἀπὸ τὰ τοιαῦτα κακὰ ὁποῦ ὁ Ἱεροσολύμων δὲν ἔπαυσε καθ' ἑκάστην νὰ μεταχειρίζηται διὰ λόγου καὶ ἔργου πρὸς ἡμᾶς, θαρροῦντες πῶς θέλει τὸν ἀφήσῃ ἡ κακή του προαίρεσις νὰ ἡσυχάσῃ νὰ μὴν ζητᾷ τέτοια πράγματα ἀνυπόστατα καὶ ἀνύπαρκτα, ὁποῦ δὲν δύναται νὰ τὰ φέρῃ εἰς τέλος, μόνον ζημιώνει τὴν ψυχήν του, ὡς αἴτιος σκανδάλου, καὶ μολύνει καὶ τὰς ἀκοὰς τῶν ἀφελεστέρων· ἀμὴ αὐτός, ὡς τῆς κακίας ὄργανον ὁποῦ εἶναι, οὐ μόνον ἐσύγχυσε καὶ συγχύζει μέχρι τὴν σήμερον, ἀλλὰ τολμῶ εἰπεῖν καὶ ὅλην τὴν οἰκουμένην, μὲ τὴν μικράν του γνώμην καὶ δὲν ἄφησε κανένα ὁποῦ νὰ μὴν τὸν ἐτάραξεν, ἀπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τοῦ διαβόλου κινούμενος, εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ἑτεροδόξων· καὶ δὲν αἰσθάνεται ὁ τρισάθλιος εἰς τί βάθος κακῶν εὑρίσκεται, μὲ τὸ νὰ ἐτύφλωσεν ὅλως ἡ κακία τοὺς νοεροὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς του, καὶ δὲν φροντίζει ἄλλο, παρὰ μόνον πῶς νὰ τελέσῃ τὰ κακά του θελήματα· καὶ μήτε κρίσιν λογιάζει, μήτε ἀνταπόδοσιν, μήτε νόμους θεοῦ, ἀλλ' ὑπερυψώθη ὑπὲρ τὸν Ἑωσφόρον, καὶ θέλει νὰ ἔχῃ πάντας ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. Αὐτὰ λοιπὸν φρονῶν καὶ πράττων μέχρι τοῦδε, καὶ ζητῶν βοηθὸν πρὸς συνασπισμὸν τῆς κακοθελίας του, παραχωρήσει θεοῦ, ἐξ ἡμῶν ἁμαρτιῶν, ἑλκύσατο διὰ τῆς πανουργοδιασεβεστάτης αὐτοῦ συμβουλῆς καὶ τὸν ἅγιον Κωνσταντινουπόλεως, ὡς ἄπειρον τῶν βασιλικῶν καὶ συνοδικῶν θεσπισμάτων ὁποῦ ἔχει ἐκεῖνο τὸ θεοδόξαστον καὶ ἱερὸν μοναστήριον, καὶ ἔνευσε χωρὶς κάμίαν σκέψιν καὶ βουλὴν τῆς ἱερᾶς συνόδου καὶ τῶν προκρίτων ἀρχιερέων, καὶ ἔκαμε κρίσιν καὶ ἀπόφασιν, αἰτιῶν καὶ κατηγορῶν ἡμᾶς ὡς νεωτεριστὰς καὶ καινοτόμους. Ἡμεῖς ἐν φόβῳ θεοῦ, ὡς ἀλάθητος αὐτοῦ ὀφθαλμὸς ἐπίσταται, οὐδὲν καινὸν ἢ παράνομον ἐπράξαμεν, ὡς φλυαροῦσιν, ἀλλ' ἐδιακείμεθα ὡς παρελάβομεν, καὶ ὡς ἔγνωμεν, φυλάττοντες τὸ αὐτοδέσποτον καὶ αὐτεξούσιον τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου θρόνου, κατὰ τὴν νεαρὰν τοῦ ἀοιδίμου ἐκείνου βασιλέως

Digitized by Google

Ῥωμαίων Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου, καὶ τὸ συνοδικὸν θέσπισμα, ὁποῦ ὁ ἀοίδιμος πατριάρχης κὺρ Ἱερεμίας Κωνσταντινουπόλεως πρὸς ἡμᾶς ἔδωσεν, ἐπιβεβαιῶν τὴν ἀνωτέρω ῥηθεῖσαν νεαρὰν, μετὰ τῶν παρευρεθέντων ἁγιωτάτων πατριαρχῶν, κὺρ Ἰωακεὶμ Ἀντιοχείας, καὶ κὺρ Γερμανοῦ Ἱεροσολύμων, καὶ Τιμοθέου Κύπρου, καὶ ἄλλων πολλῶν ἀρχιερέων καὶ κληρικῶν, γράφων οὑτωσὶ ὅτι αὐτοψεὶ ἐθεάσατο, καὶ ἀνέγνω τὴν νεαρὰν, καὶ ὑπάρχει βεβαία καὶ ἀμετάτρεπτος ἕως οὗ ὁ ἥλιος ἐφορᾷ. Λοιπὸν εἰ ἦν ὑποκειμένη ἡ ἀρχιεπισκοπὴ τοῦ Σιναίου εἰς τὸν τῆς Ἱερουσαλὴμ θρόνον, τίνος χάριν ὑπέγραψε καὶ οὐκ ἀντεῖπεν ὁ κὺρ Γερμανὸς, ὡς ὁ κὺρ Δοσίθεος πλανώμενος φθέγγεται ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πηδῶν, καὶ βούλεται ὅλως διόλου τὴν φθορὰν καὶ τὸν ἀφανισμὸν τοῦ ἁγιωτάτου ἐκείνου μοναστηρίου, προφασιζόμενος προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις, γράφων καὶ συγχύζων τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα τάχα διὰ νὰ ὑστερήσῃ τὴν ἐλεημοσύνην, καὶ εὐλάβειαν ὁποῦ ἔχουν εἰς ἐκεῖνο τὸ ἱερὸν τέμενος, ὡς ποικιλοδολιόφρων, ἔργοις τε καὶ λόγοις· ἔργοις μὲν, ἐμποδίζων τοὺς προσκυνητὰς ὁποῦ ζήλῳ θείῳ κινούμενοι εἰς προσκύνησιν παραγίγνονται, λόγοις δὲ καὶ γράμμασιν ἐξουθενῶν καὶ συκοφαντῶν ἡμᾶς ὑπὸ τοῦ ἀρχεκάκου κινούμενος· ἡμεῖς δὲ, ὡς εἴπομεν, αὐτὰ καὶ ἄλλα πάμπολλα ὑπομένοντες ἡσυχάζομεν, αὐτὸς δὲ οὐκ ἠρεμεῖ, ἀλλὰ συγχύζει καὶ ταράττει τρόποις παντοίοις μετὰ δολιότητος νὰ ὑποτάξῃ καὶ νὰ δουλώσῃ τὸ αὐτοδέσποτον καὶ αὐτεξούσιον τοῦ ἁγιωτάτου ἐκείνου θρόνου, σπείρας πανταχοῦ γράμματα· μὴ δυνάμενοι δὲ οἱ πατέρες πλέον ὑπομένειν τὰ τοσαῦτα καὶ τηλικοῦτα κακὰ, ἔκαμαν ἀναφορὰν εἰς τὸ οἰκουμενικὸν κριτήριον, κλαίοντες, καὶ ὀδυρόμενοι κοινῶς τὴν ἀδικίαν ὁποῦ ἐπροξένησεν ὁ Ἱεροσολύμων εἰς τὸ θεῖον ἐκεῖνο ὄρος πολλάκις· καὶ οὐκ ἐκορέσθη εἰς τὰ τοσαῦτα, ἀλλ' ἐδελέασε καὶ τὴν παναγιότητά του τάχα ὡς ἄπειρον τῆς βασιλικῆς νεαρᾶς καὶ συνοδικῆς ἀποφάσεως, καὶ

Digitized by Google

ἔδωσε γράμματα, στείλαντες καὶ μερικοὺς ἀδελφοὺς μεθ' ἡμῶν νὰ ζητήσουν τὸ δίκαιον, καὶ νὰ ὁμολογήσουν ἐκ σώματος τὴν δυστυχίαν μας, ὡσὰν ὁποῦ πολεμούμεθα ὑπὸ τῶν θηριωνύμων ἐκείνων Ἀράβων, μὴ δυνάμενοι πλέον νὰ ὑποφέρωμεν τὰς ζημιώδεις συγχύσεις τῆς ἁγιωσύνης του· αὐτὸς δὲ ὁ εὐλογημένος, οὐκ οἶδα τίνι τρόπῳ ἠπατήθη παρ' αὐτοῦ, καὶ ἔκλινε τόσον εἰς τὴν θέλησίν του, ὁποῦ μήτε ἀπὸ συμβουλὴν προκρίτων ἀρχιερέων καὶ ἐλλογίμων κληρικῶν ἐδυσωπήθη νὰ ἀνατρέψῃ τὸ παράλογον, καὶ μονοπρόσωπον ἐκεῖνο γράμμα ὁποῦ ἔδωσεν, ἀλλ' ἔμεινεν ἀκαμπὴς καὶ ὑπερόφρυς, δελεάζων ἡμᾶς μὲ δολιότητας καὶ ψευδεῖς ὑποσχέσεις, τυραννῶν ἡμᾶς μέχρι τῆς σήμερον. Ἡμεῖς δὲ ὡς ἄπρακτοι τῶν τοιούτων τερατουργιῶν, καὶ πειθόμενοι εἰς τὰς αὐτῶν ψευδεπιπλάστους κενοφωνίας ταλαιπωρούμεθα, ὡς θέλει τὸ ἐγνώρισεν ἐκ πολλῶν ἡ θεόσοφος αὐτοῦ ψυχή. Διὰ τοῦτο ἱκετεύομεν τὴν σὴν ὑψηλότητα, ὡς θεοσεβῆ, ἔκλαμπρον, καὶ συνετώτατον αὐθέντην, νὰ δυσωπηθῇ ἀπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ νὰ γράψῃ πρὸς αὐτοὺς τὰ πρὸς εἰρήνην, νὰ ἀφήσουν τὴν πεισμονὴν ὁποῦ ἔχουν νὰ δώσουν γράμματα κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνοδικὴν διάγνωσιν, καὶ βασιλικὴν νεαρὰν, ἐπιβεβαιοῦντες τὴν ἀδεσποτείαν τοῦ ἁγιωτάτου ἐκείνου θρόνου καὶ θεοδοξάστου μοναστηρίου, ὅτι ἡμεῖς οὐδὲν νέον καὶ ἀπαράγραφον ζητοῦμεν, ἀλλ' ἀρκούμεθα εἰς τὰς συνοδικὰς καὶ βασιλικὰς θείας ἀποφάσεις ὁποῦ ἔχομεν εἰς χεῖράς μας· εἰδὲ οὐ παύσωσιν ἐνοχλεῖν καὶ ζημιώνειν ἡμᾶς, θέλομεν δώσῃ ἀναφορὰν καὶ εἰς τὸν ἐξοχώτατον ἐπίτροπον, κατὰ τὴν ἐλευθερίαν ὁποῦ ἔχομεν ἀπὸ τὸν ἐξ αὐτῶν θριαμβευόμενον προφήτην, ὁμοίως καὶ κατὰ διαδοχὴν ἀπὸ τοὺς κατὰ καιροὺς σουλτάνους μέχρι τὴν σήμερον, καὶ τότε θέλει φανερωθῇ τὸ δίκαιον, ὅτι πολλάκις μᾶς ἐμπόδισαν· ἡμεῖς δὲ ζητοῦντες τὴν εἰρήνην εἰς τὴν θέλησίν τους, ἀμὴ αὐτοὶ ἐξέκλιναν ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν, καὶ δὲν συλλογίζουνται ἄλλο, παρὰ μόνον πῶς νὰ τελειώσουν τὴν κακοεργίαν τους

εἰς τὸ νὰ μᾶς κακοποιήσουν ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς, καὶ ἡμεῖς τὰ ὑπομένομεν ὅλα, μόνον τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἁγίου ἐκείνου τόπου νὰ φυλάξωμεν, ὡς τέκνα γνήσια πνευματικὰ τοῦ ἁγίου ἐκείνου μοναστηρίου, καὶ οὐχ ὡς νόθοι καὶ μισθωτοὶ τὰς ἑαυτῶν ἐπιμελείας φροντίζοντες, ἀλλ' εἰς τὴν κοινὴν ὠφέλειαν ἐπιμελούμενοι, φέρομεν πᾶσαν θλῖψιν, καὶ στενοχωρίαν συμπάσχοντες μὲ τὴν κοινὴν ἀδελφότητα, καὶ ἐλπίζομεν εἰς τὸ ἔλεος τοῦ πλουσιοδώρου θεοῦ νὰ μὴ μᾶς ἐγκαταλείπῃ εἰς τέλος, ἀλλὰ νὰ μᾶς ἐπισκεφθῇ καὶ νὰ μᾶς λυτρώσῃ ὡς πάλαι τὸν ἰσραηλιτικὸν λαὸν ἐκ τῆς δυναστείας αὐτῶν· οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετὰ τῆς σῆς ἐκλαμπρότητος ἐν βίῳ παντί.

1690, δεκεμβρίου κ', ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως.

† Τῆς σῆς ἐκλαμπρότητος εὐχέτης Ἀνανίας.

('Εκ τοῦ 118 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

11

Γράμμα Δοσιθέου Ἱεροσολύμων ἐπικυροῦντος ὅτι τὸ μετόχιον Πόλβραζι ἀνήκει εἰς τὴν μονὴν τῶν ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, οἰκοδομηθεῖσαν ὑπὸ Κωνσταντίνου Βασσαράβα, δωρησαμένου καὶ χρηματικόν τι ποσὸν εἰς τὸν ἅγιον Τάφον κ. τ. λ.

1693 ἰουν.

Διαλαμβάνει τὸ παρὸν τῆς ἡμῶν μετριότητος γράμμα ὅτι τὸ σεβάσμιον μοναστήριον τὸ κείμενον εἰς τὴν τοποθεσίαν τοῦ Πολβραζίου καὶ τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῶν θείων εἰσοδίων τῆς ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου, ὅπερ ᾠκοδόμησεν ὁ μακαρίτης ἄρχων Νταύτζουλος Μιλέσκος καὶ ἀφιέρωσεν εἰς τὸν ἅγιον καὶ ζωοδόχον Τάφον ἐν ἔτει ,ζρνη' ἐπιδημοῦντος ἐνταῦθα καὶ

Digitized by Google

τοῦ τότε πατριάρχου τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ κὺρ Παϊσίου· ἀλλὰ, μὲ τὸ νὰ μὴ δώσῃ εἰς τὸ μοναστήριον αὐτὸ ὁ ῥηθεὶς κτίτωρ αὐτοῦ μωσίας καὶ ὑποστατικὰ ἱκανὰ ὁποῦ νὰ δύνεται νὰ κυβερνᾶται καὶ νὰ διεξάγεται ὁπωσοῦν καὶ εἶτα μὲ τὸ νὰ συνέβουν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς περιφήμου Οὐγκροβλαχίας πολλὰ καὶ ἀλλεπάλληλα κακὰ ὁποῦ οἱ πάντες γινώσκουσιν, ἠκολούθησεν ἀναγκαίως καὶ ἀπὸ τὴν οἰκείαν ἀδυναμίαν, καὶ ἀπὸ τὰ ἔξωθεν συμβάντα περιστατικὰ, μήτε οἱ κτίτορες νὰ δύνωνται νὰ τὸ ἀνακαινίσουν, ἢ ὅλως νὰ τὸ κυβερνήσουν, μήτε ἡμεῖς νὰ ἠμποροῦμεν εἰς αὐτὸ νὰ κάμωμεν κάμίαν ὠφέλειαν, τόσον ὁποῦ μηδεμία ἔμεινεν ἐλπὶς, μήτε δύναμις ὁποῦ νὰ ἠμποροῦμεν νὰ τὸ κρατήσωμεν, ἢ ὅλως νὰ τὸ φυλάξωμεν, ἐπειδὴ, πρὸς τοῖς εἰρημένοις, τὰ μὲν κελλία καὶ οἱ τοῖχοι καὶ ἡ περιοχαῖς τοῦ μοναστηρίου, τινὰ μὲν ἐκρημνίσθησαν, τινὰ δὲ ἀπέβλεπον εἰς κρημνισμὸν, τὰ δὲ ζῶα τοῦ μοναστηρίου παντελῶς ἐξαλείφθησαν· καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ Ῥουμοῦνοι καὶ Κατζίβελοι τοῦ μοναστηρίου ὑπὸ τῶν τοσούτων κακῶν ἔφυγον ὅπου ἐδυνήθηκαν. Ὅθεν τὸ μοναστήριον αὐτὸ ἔμεινε σχεδὸν πανταχόθεν ἔρημον, καὶ κατὰ τὸ λεγόμενον ἐν τῇ ἁγίᾳ Γραφῇ, « ὡς τερέβινθος ἀποβεβληκυῖα τὰ φύλλα αὐτῆς, » καὶ χωρὶς πάσης ἀμφιβολίας ἀπέβλεπεν εἰς ἀναμφίβολον τέλειον ἀφανισμόν. Εὑρισκόμενοι οὖν σωματικῶς ἐνταῦθα εἰς Οὐγκροβλαχίαν, ἐσυνομιλήσαμεν μετὰ τῶν ἀπογόνων τοῦ εἰρημένου μακαρίτου κτίτορος, τῆς τε δηλονότι εὐγενεστάτης κυρίας Μαρίας συμβίου ποτὲ τοῦ μακαρίτου μπάνου Μπάρπουλου Μιλέσκου, καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Μαρίας, καὶ τοῦ Κωνσταντίνου, ὃν ἐγέννησεν ὁ εἰρημένος Μπάρπουλος ἐξ ἑτέρας αὐτοῦ γυναικὸς, καὶ τοῦ Στάϊκου, υἱοῦ τοῦ μακαρίτου Πέτρου Μιλέσκουλου, καὶ τῆς Σταύας, θυγατρὸς τοῦ μακαρίτου Πρέδα Μιλέσκουλου, καὶ ἐπαρακαλέσαμεν κατὰ πολλὰ τὸν ἐκλαμπρότατον, εὐσεβέστατον καὶ ὑψηλότατον αὐθέντην καὶ ἡγεμόνα πάσης Οὐγκροβλαχίας,

Digitized by Google

κύριον, κύριον Ἰωάννην Κωνσταντῖνον Μπασαράμπαν βοεβόδα, τὸν ἐν ἁγίῳ πνεύματι υἱὸν ἀγαπητὸν καὶ περιπόθητον τῆς ἡμῶν μετριότητος, νὰ κάμῃ ἐλεημοσύνην νὰ τὸ δεχθῇ καὶ νὰ τὸ ἀνακαινίσῃ τοῦ εἶναι εἰς μετόχιον τοῦ σεβασμίου μοναστηρίου ὁποῦ ἤγειρεν ἐκ βάθρων ἡ ἐκλαμπρότης του ἐπ' ὀνόματι τῶν ἁγίων ἐνδόξων μεγάλων θεοστέπτων καὶ ἰσαποστόλων βασιλέων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, καὶ νὰ δώσῃ τίποτε ἄλλον ἀντ' αὐτοῦ τῷ ἁγίῳ Τάφῳ· καὶ οὕτω καὶ τὸ μνημόσυνον τῶν κτιτόρων νὰ μὴ σβύσῃ, ἀλλὰ νὰ μένῃ διὰ παντὸς, καὶ ὁ ἅγιος Τάφος νὰ ἔχῃ βοήθειάν τινα, ὁποῦ ἔχει τώρα δεκαπέντε χρόνους ὁποῦ δὲν ἐπῆρε τίποτε ἀπ' αὐτὸ, ἀλλὰ μήτε ἔχει ἐλπίδα νὰ πάρῃ ἀπ' ἐκεῖ τίποτες, οὔτε πολὺ, οὔτε ὀλίγον. Καὶ λοιπὸν ὁ ἐκλαμπρότατος καὶ θεοσεβέστατος αὐθέντης, ὡς εὔσπλαγχνος καὶ συμπαθὴς καὶ φιλόχριστος αὐθέντης, ἐσυγκατάνευσεν εἰς τὴν δέησιν ἡμῶν, καὶ ἐδέξατο τὸ εἰρημένον σεβάσμιον μοναστήριον, καὶ ἔδωκεν ἀντ' ἐκείνου τῷ ἁγίῳ Τάφῳ πουγγεῖα τρία, ἤτοι ἀσλανία χίλια πεντακόσια, τὰ ὁποῖα θέλομεν ἐξοδιάσει εἰς ἀνακαίνισιν καὶ τελείωσιν τῶν κελλίων, ἤτοι τῶν ὀντάδων τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἐνταῦθα εἰς τὸ μοναστήριον, πρὸς ἐτήσιον καὶ παντοτεινὴν βοήθειαν τοῦ κυριακοῦ Τάφου. Ἀποφαινόμεθα οὖν μὲ τὸ παρὸν τῆς ἡμῶν μετριότητος γράμμα ὅτι τὸ μοναστήριον αὐτὸ τὸ τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῶν εἰσοδίων τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, καὶ κείμενον εἰς τὸ Πολβράζι, μὲ ὅλην του τὴν περιοχὴν καὶ μὲ ὅλα του τὰ χωρία καὶ ταῖς μωσίαις, καὶ μὲ τὰ ἀμπέλιά του καὶ λοιπά του κτήματα, καὶ μὲ ὅλους του τοὺς Ῥουμούνους καὶ Κατζιβέλους, τὰ ὁποῖα κατ' ὄνομα γράφουν τὰ ἀφιερωτικὰ καὶ αὐθεντικὰ γράμματα τοῦ μοναστηρίου νὰ εἶναι μετόχιον καὶ ἴδιον καὶ καθολικὸν κτῆμα τοῦ σεβασμίου μοναστηρίου τοῦ ἤδη ἀνοικοδομηθέντος ἐκ βάθρου παρὰ τοῦ διαληφθέντος ἐκλαμπροτάτου καὶ εὐσεβεστάτου αὐθέντου ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν αἰῶνα, και ἕως οὗ

ὁ ἥλιος ἐφορᾷ, καὶ νὰ διοικῆται καὶ νὰ κυβερνᾶται ἀπὸ τοὺς κατὰ καιροὺς ἡγουμένους αὐτουνοῦ τοῦ μοναστηρίου ὡς δόξῃ αὐτοῖς, καὶ μήτε οἱ κατὰ καιροὺς μακαριώτατοι πατριάρχαι τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ, μήτε οἱ πατέρες καὶ ἐπίτροποι τοῦ ἁγίου Τάφου νὰ ἔχουν κατ' οὐδένα τρόπον νὰ ἀνακατώνωνται μὲ τὸ μοναστήριον αὐτὸ, ἢ μὲ τοὺς πατέρας τοῦ μοναστηρίου, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀνέκαθεν συνήθειαν τοῦ κυριακοῦ Τάφου ὁποῦ ἔχουν ἐξουσίαν πληρεστάτην οἱ κατὰ καιροὺς ἁγιώτατοι πατριάρχαι τῶν Ἱεροσολύμων, τὰ ἀφιερώματα καὶ κτήματα τοῦ ἁγίου Τάφου νὰ τὰ ἀλλάσσουν καὶ νὰ τὰ διοικοῦν κατὰ τὸν καιρὸν καὶ τὴν χρείαν, νὰ μένῃ αὐτὴ ἡ ἀλλαγὴ ἀμετακίνητος καὶ ἀμετάτρεπτος, βεβαία καὶ ἀδιάσειστος ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν αἰῶνα ὡς εἴρηται, καὶ νὰ ἔχῃ τὸ κῦρος ἐν παντὶ καιρῷ, ἐν παντὶ τόπῳ, ἐν παντὶ προσώπῳ, καὶ ἐν παντὶ κριτηρίῳ ἐκκλησιαστικῷ τε καὶ πολιτικῷ. Εἰ δέ τινές ποτε βουληθεῖεν φρονῆσαι καὶ ἐνεργῆσαί τι ἐναντίον τῷ παρόντι τῆς ἡμῶν μετριότητος γράμματι, εἴτε ἐκ μέρους τοῦ ἁγίου Τάφου, ἢ ἐκ μέρους τῶν κτιτόρων τοῦ μοναστηρίου καὶ τῶν ἀπογόνων αὐτῶν, εἴτε ἄλλοι τινὲς ἄρχοντες ἢ ἀρχόμενοι, ἱερωμένοι ἢ λαϊκοὶ, ὡς διαλῦσαι προθυμούμενοι τὰ καλῶς διωρισμένα, καὶ βουλόμενοι ἀναιρῆσαι τὸ δίκαιον, καὶ τὴν καλὴν, καὶ ἀγαθὴν, καὶ συμφέρουσαν οἰκονομίαν ταύτην, ὡς ἀντικείμενοι ἀναφανδὸν τοῖς ἱεροῖς νόμοις καὶ αὐτῷ τῷ προφανεστάτῳ δικαίῳ, οἱ τοιοῦτοι ἔστωσαν ἀσυγχώρητοι καὶ ἀφωρισμένοι παρὰ θεοῦ παντοκράτορος, καὶ ἄλυτοι μετὰ θάνατον, καὶ τυμπανιαῖοι· ἐχέτωσαν καὶ τὰς ἀρὰς τῶν ἁγίων τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόρων πατέρων, ὅπερ ἐστὶ τὸ αἰώνιον καὶ ἀσύγγνωστον ἀνάθεμα, καὶ τέως ἔστω ἡ μερὶς αὐτῶν μετὰ τοῦ προδότου Ἰούδα· τοῖς δὲ ἐμμένουσιν ἐν τοῖς καλῶς διορισθεῖσι διὰ τοῦ παρόντος γράμματος χάρις εἴη ἀπὸ θεοῦ, καὶ παρ' ἡμῶν εὐχὴ, εὐλογία καὶ συγχώρησις.

Digitized by Google

Ἐδόθη ἐπὶ βεβαιώσει τοῦ παναγιωτάτου, λογιωτάτου καὶ σεβασμιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως πρώην καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, κυρίου, κυρίου Διονυσίου, διατρίβοντος ἐνταῦθα ἐν Βουκουρεστίῳ, καὶ μαρτυρίᾳ τῶν ὑπογεγραμμένων ἱερωτάτων ἀρχιερέων, καὶ ἐντιμοτάτων ἀρχόντων· μεθερμηνεύθη δὲ καὶ ἐγράφη εἰς γλῶσσαν βλάχικην, διὰ σαφεστέραν κατάληψιν τῶν ἐντοπίων.

Ἐν ἔτει τῷ σωτηρίῳ ͵αχζγʹ, ἰουνίῳ μηνί, ἐν Βουκουρεστίῳ.

12

Γράμμα σιγιλλιῶδες πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν περὶ τῶν σταυροπηγιακῶν δικαιωμάτων καὶ τῆς ἀσυδοσίας τοῦ ἐν Προϊλάβῳ τοῦ Ἰσμαηλίου μετοχίου τοῦ ἁγίου Τάφου.

1699 νοεμβρίου 8.

Καλλίνικος, ἐλέῳ θεοῦ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Οὐ καλὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐν ἀνθρώποις ἔργον δήπουθεν ἀνανεοῦν τὰ φθάσαντα τῶν πραγμάτων κατὰ καιροὺς ἀντισοφιζομέναις τοῦ πανδαμάτορος χρόνου ταῖς ὀλεθρίαις ἐπιφοραῖς· πᾶν γὰρ τὸ πλανούμενον καὶ γηράσκον ἐγγύς ἐστιν ἀφανισμοῦ, καθά που τὸ ἱερὸν ἀποφαίνεται λόγιον· ὅθεν διὰ τῆς ἀμοιβαίας ἀνανεώσεως τὰ φύσει φθορᾷ ὑποκείμενα, μακρᾶς τῆς διαμονῆς ἐν τοῖς οὖσι λαχόντα, δοκεῖ πως ἀειζωΐας ἀπολαμβάνειν τινός· ἀνθ' ὅτου καὶ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, ὡς ἄγαν ἀναγκαίας τῆς νεουργίας ταύτης, ἐπικρατούσης καὶ διενεργουμένης διηνεκῶς τὰ τῶν παρελθόντων ἀοιδίμων πατριαρχῶν ὑπομνήματα ὅσα ἐπ' εὐλόγοις αἰτίαις προεξεδόθησαν οὐκ ἀπεικότως

Digitized by Google

οἱ μεθ' ὕστερον κατ' ἐκείνους τὰς πατριαρχικὰς ἡνίας εὐαγγελικῶς ἀναζωσάμενοι, νεωτέροις αὐτῶν τοῖς γράμμασιν ἐπικρατοῦσι εἰώθασι, ὅπως μὴ διὰ τῆς ἀρχαιότητος παλαιωθέντα χωρήσῃ πρὸς τὸ μηδέν. Ἐπειδὴ τοιγαροῦν ἐνεχειρίσθη ἡμῖν γράμμα παλαιγενὲς σιγιλλιῶδες τοῦ ποτὲ πατριάρχου κὺρ Παρθενίου τοῦ Γέροντος, διαλαμβᾶνον ὅτι κατ' ἐκείνῳ καιρῷ, τὸ κατὰ τὴν μητρόπολιν Προϊλάβου ἔνδον τοῦ Ἰσμαηλίου κείμενον σεπτὸν μετόχιον τοῦ παναγίου καὶ ζωοδόχου Τάφου τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐπ' ὀνόματι σεμνυνομένου τοῦ ἐν αὐτῷ θείου ναοῦ τῆς ὑπεραγίας θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, σεσαπρωμένον λίαν καὶ ἐπὶ γόνυ κάμπτον, καὶ ἕτοιμον εἰς πτῶσιν, ἀναλαβὼν ὁ τηνικαῦτα ἐν ζῶσι διατελῶν ἄρχων μέγας παχάρνικος τῆς αὐθεντίας Μολδοβλαχίας κύριος Γεώργιος, ἐκ βάθρων ἀνεκαίνισεν ἔρωτι θείῳ τρωθείς, καὶ πρὸς τὸ εἶναι ἀνεκαλέσατο μεθ' ὅσης ἐπιμελείας, ἰδίαις αὐτοῦ δαπάναις καὶ ἀναλώμασιν ἐξ ἰδίων, ὑπὲρ ψυχικῆς αὐτοῦ σωτηρίας, σταυροπηγιακῇ τε ἀξίᾳ καὶ ἐλευθερίᾳ, καὶ ἀσυδοσίᾳ κατωχυρώσατο. Κᾀντεῦθεν καλῶς ἰθυνόμενον ἐπὶ τοσούτων χρόνων ἐκτάσεσιν, οὐκ οἶδ' ὅπως μικρὸν ἔμπροσθεν ταῖς ἐπηρείαις τοῦ πονηροῦ καὶ ἀλάστορος ἐχθροῦ τε καὶ πολεμίου τῶν ἀγαθῶν, πυρὶ προσομιλῆσαν, εἰς φθορὰν προεχώρησεν· εἶτα θεοσεβεῖ προνοίᾳ καὶ ἐπιμελείᾳ, καὶ δαψιλεῖ δαπάνῃ τοῦ εὐσεβεστάτου, καὶ ἐκλαμπροτάτου αὐθέντου, κυρίου, κυρίου Ἰωάννου Κωνσταντίνου Βασσαράβα βοεβόδα πάσης Οὐγκροβλαχίας, υἱοῦ κατὰ πνεῦμα ἀγαπητοῦ τῆς ἡμῶν μετριότητος, ἐκ βάθρων ἀνεκαινίσθη, καὶ εἰς φῶς ἀνεκλήθη, χειραγωγίᾳ τῆς ἄνωθεν ἀντιλήψεως, εἰς δόξαν θεοῦ, τιμήν τε τοῦ παναγίου Τάφου, καὶ μνημόσυνον αἰώνιον τῆς αὐτοῦ ἐκλαμπρότητος, τοῦ ἐπαξίως κηδεμόνος καὶ κτίτορος ἀναφανέντος αὐτοῦ· ἅτε μηδενὶ τῶν ἁπάντων χαίροντος αὐτοῦ τοῦ θεοσεβεστάτου αὐθέντου καὶ ἡγεμόνος τοσοῦτον, ὅσον ἐν

οἰκοδομαῖς καλλιεργήμασί τε καὶ ἀνανεώσεσι θείων ναῶν, καὶ ἱερῶν καταγωγίων διαφερόντως ἀγαλλομένου καὶ δαψιλῶς, καὶ ἀφειδῶς τοῖς ἐνθέοις βοηθοῦντος σκηνώμασι, οὐχ ἧττον καὶ πάντων τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν σωτηριῶδες μνημόσυνον. Οὗ ἕνεκεν ἠξιώθημεν ἤδη καὶ τὴν προϋπάρξασαν αὐτῷ σταυροπηγιακὴν ἀξίαν τε καὶ κλῆσιν, καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἀνακαινῖσαι καὶ ἀνασῶσαι δι' ἡμετέρου πατριαρχικοῦ γράμματος, κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν ἔθος τῆς ἐκκλησίας. Τούτου χάριν ὡς ἐπικλινεῖς ἴσχοντες τὰς ἀκοὰς πρὸς τὰ καλὰ καὶ θεοτερπῆ ζητήματα, μεθ' ὅσης εὐμενείας ἀποδεξάμενοι τὴν αἴτησιν, ὡς εὔλογον οὖσαν καὶ φίλην θεῷ, καὶ πρὸς ἀγαθὸν ἀφορῶσαν σκοπόν, καὶ πολλῆς ἐχομένης τῆς ὠφελείας, γράφομεν καὶ ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς, μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα τὸ μὲν ἀρχαῖον γράμμα ἐκεῖνο τοῦ διαληφθέντος πατριάρχου κὺρ Παρθενίου ἔχῃ τὸ κῦρος διὰ παντὸς καὶ τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ κράτος ἀμεταποίητον· τὸ δὲ εἰρημένον ἐν τῷ Ἰσμαηλίῳ σεπτὸν μετόχιον τοῦ παναγίου καὶ ζωοδόχου Τάφου τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, σὺν τῷ ἀναμνησθέντι ἐν αὐτῷ θείῳ ναῷ τῆς ὑπεραγίας μου Θεοτόκου καὶ πᾶσι τοῖς συμπορευομένοις καὶ συμπεριεχομένοις αὐτῷ, καθὼς ἅπαξ συνετελέσθη, οὕτω καὶ νῦν, καὶ εἰς τὸ ἑξῆς μέχρι τῆς τοῦ κόσμου λήξεως, ὑπάρχῃ καὶ λέγεται, καὶ παρὰ πάντων γινώσκεται σταυροπηγιακόν, ἐλεύθερον, ἀδούλωτον, καὶ ἀμεταποίητον, καὶ ἀκαταπάτητον, καὶ ἀνενόχλητον παρὰ παντὸς προσώπου ἱερωμένου τε καὶ λαϊκοῦ, τοῦ τε κατὰ τόπον ἀρχιερέως, ἢ καὶ ἐξάρχου πατριαρχικοῦ ποτέ τινος, καὶ ὅλως ἀσύδοτον, μηδενὶ μηδὲν ὀφεῖλον παρέχειν, εἰ μὴ μόνον τὸ διορισθὲν ἐτήσιον πρὸς τὴν καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλην ἐκκλησίαν χαβιάριον ὀκᾶδες δέκα, εἰς σημεῖον ὑποταγῆς κατὰ τὴν τῶν πατριαρχικῶν σταυρο-

Digitized by Google

πηγίων συνήθειαν, μνημονευομένου ἐν αὐτῷ τοῦ ἡμετέρου πατριαρχικοῦ ὀνόματος, καὶ τῶν μεθ' ἡμᾶς ὡσαύτως ἁγιωτάτων πατριαρχῶν ἐν πάσαις ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς, μηδεμίαν ἄδειαν ἔχοντος τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως κατεπεμβαίνειν τοῦ αὐτοῦ μετοχίου, καὶ διενοχλεῖν, καὶ ἐπηρεάζειν τοὺς ἐν αὐτῷ διατελοῦντας ἁγιοταφίτας πατέρας, καὶ ζητεῖν ἐξ αὐτῶν τι λαβεῖν, ἢ πολὺ, ἢ ὀλίγον μέχρι καὶ ὀβολοῦ, ἐν βάρει ἀργίας καὶ ἀλύτου ἀφορισμοῦ τοῦ ἀπὸ θεοῦ παντοκράτορος· ἂν δέ ποτε προσκληθῇ ἐν αὐτῷ παρὰ τῶν πατέρων χάριν ἱεροτελεστίας τινὸς, ὀφείλει διενεργεῖν τὰ ἀρχιερατικὰ, μετὰ τῆς κανονικῆς παρατηρήσεως, καὶ τὴν ἱερὰν μυσταγωγίαν ἐκτελεῖν δίχα τῆς ἱεροῦ συνθρόνου ἐγκαθιδρύσεως, φυλάττων ἀπαραμείωτα τὰ πατριαρχικὰ προνόμια, ὡς νενόμισται, ἂν δ' ὀψέποτέ τινες τολμήσειεν διασεῖσαι τὴν σταυροπηγιακὴν ἀξίαν τοῦ αὐτοῦ μετοχίου καὶ σκάνδαλόν τι διεγεῖραι, ἢ ζημίαν καὶ βλάβην τινὰ προξενῆσαι τοῖς ἐμφιλοχωροῦσιν καὶ ἱερουργεῖν ἐν αὐτῷ ἁγιοταφίταις πατράσιν, ὁποίας ἂν εἶναι τάξεως καὶ ὁποίου βαθμοῦ, εἴτε τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καταλόγου, εἴτε τῆς κοσμικῆς τάξεως, ἀφωρισμένοι εἴησαν ἀπὸ θεοῦ παντοκράτορος [ἕπονται αἱ συνήθεις ἀραί]. Ὅθεν εἰς ἔνδειξιν ἀπελύθη καὶ τὸ παρὸν διὰ μείζονα τὴν ἀσφάλειαν.

Κατὰ τὸ χιλιοστὸν ἑξακοσιοστὸν ἐννενηκοστὸν ἔννατον ἔτος, νοεμβρίου 8.

('Ἐκ τοῦ 605 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

Digitized by Google

13

αψά φευρουαρίου 20. Ἐρώτησις τοῦ καρδινάλη, καὶ ἀπόκρισις τοῦ μητροπολίτου μὲ τῶν συν αὐτοῦ*.

1701 φεβρουαρίου 20.

Ἦλθαν οἱ πατέριδες εἰς τὸ σπῆτι τοῦ Κάνλικη μαζὶ μὲ τὸν ἄρχον Φοίατ καὶ μᾶς ἔκραξε, καὶ ἐδιάβασαν ἔμπροσθέν μας τὰ πούντουρα ἐκεῖνα, ὁποῦ ἡ ῥωμαϊκὴ ἐκκλησία ζητεῖ.

Α^ον^. — Ἐν πρώτοις ἐρώτησε τὸν μητροπολίτην τί ἦλθεν εἰς τὸ Μπέτζι. Αὐτὸς ἀπεκρίθη πῶς ἤλθαμεν νὰ ἰδοῦμεν τὸν βασιλέα τὸν πολυχρονημένον καὶ τὸν ἐκλαμπρότατον καρδινάλην, καὶ νὰ τοὺς γνωρίσωμεν διὰ αὐθεντάδες μας.

Αὐτοὶ τὸν ἐμάθαιναν λέγωντας· εἰπὲ ἔτζι, δέσποτά μου, ἦλθα νὰ πάρω κονφερμάτζια ἀπὸ τὸν πολυχρονημένον βασιλέα.

Β^ον^. — Τὸν ἐζήτησε ταῖς ντονάτζιαίς του, λέγωντάς του ποῦ ἀρχιερατεύθη, νὰ ταῖς δώσῃ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ καρδινάλη, νὰ ταῖς βάλλῃ εἰς τὴν φωτίαν νὰ ταῖς καύσῃ, καὶ νὰ τὸν δώσῃ ἄλλαις ἀπὸ χειροτονίαν ἐδικήν του λέγωντας : ἐκεῖνος ὁποῦ σὲ ἐχειροτόνησεν ἦτον σχισματικὸς ἔξω τῆς ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας.

Γ^ον^. — Νὰ ἀποχωρισθῇ παντελῶς ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἀνατολικὴν, καὶ νὰ ὑποταχθῇ τῆς ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας, καὶ πλέον πατριάρχας νὰ μὴ μνημονεύῃ, οὔτε νὰ τοὺς ἀναφέρῃ, μόνον τὸν πάπαν καὶ τὸν καρδινάλην.

Δ^ον^. — Καὶ πλέον νὰ μὴν ἔχῃ χάμίαν ἀνακάτωσιν μὲ τὸν αὐθέντην τῆς Βλαχίας, οὔτε μὲ τὸν μητροπολίτην, οὔτε

* Ὁ τίτλος οὕτως ἔχει ἐν τῷ κώδηκι.

Digitized by Google

νὰ κρατῇ γραμματικοὺς καλбίνους, καὶ νὰ κρατῇ ὅλον παπιστάσηδες διὰ νὰ μὴ γίνεται σκάνδαλον.

Eᵒᵛ. — Καὶ νὰ στείλῃ ἐκείνων τῶν ὡρκισμένων ὁποῦ ὁ καρδινάλης ἤθελε τοὺς ἐξορκίσῃ εἰς τὴν τζάραν διὰ νὰ εἶναι κόντρα τῶν καλбίνων καὶ τῆς συνόδου, καὶ ὁ βλατίκας νὰ μὴν εἶναι θεληματάρης μόνος του νὰ ἀποφασίζῃ κρίσαις, ἢ ἀπὸ ἄλλα χωρίσματα δίχως τοῦ θεολόγου· καὶ ὅσον συμφέρον ἤθελεν ἔλθῃ ἀπὸ εἴ τι λογῆς, μισὰ νὰ πάρῃ ὁ βλατίκας καὶ μισὰ ὁ θεολόγος, διὰ νὰ εἶναι κτίτορας τοῦ μοναστηρίου, νὰ κάμῃ καὶ σχολεῖον, καὶ εἴτι ἄλλα χρειάζονται αὐτοί.

Ϛᵒᵛ. — Νὰ μὴν εἶναι θεληματάρης ὁ βλατίκας νὰ χειροτονήσῃ παπᾶδες, ἕως ὁποῦ νὰ μὴ τὸν κάμῃ δοκιμὴν ὁ ὡμνεμένος τοῦ καρδινάλη, καὶ οἱ φιλόσοφοι, καὶ νὰ εἶναι ἕως εἴκοσι ἓξ χρονῶν εἰς τὴν ἡλικίαν, καὶ νὰ εἶναι ἀνύπανδροι, δίχως γυναῖκα, ὡς καθὼς εἶναι καὶ οἱ παπιστάσηδες.

Zᵒᵛ. — Τοῦ τάζουν νὰ τοῦ δίδουν τὰ μπάνια τοῦ σιταρίου 30000 διὰ νὰ κάμῃ ἕνα γιαντράρη νὰ τὸ ἔχῃ, καὶ νὰ ἔχῃ δάσκαλον βλάχον καὶ παπιστάσην διὰ νὰ μάθῃ φιλοσοφίαν.

Hᵒᵛ. — Τὸν βλατίκα δεύτερον νὰ τὸν χειροτονήσουν, διατὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ τὸν ἐχειροτόνησαν, δὲν ἠμποροῦν νὰ εἶναι ὀρθοί, ὅτι δὲν εἶναι οὑνιάταις.

Θᵒᵛ. — Ὅταν ἀποθάνῃ ὁ βλατίκας νὰ τοῦ εὑρεθοῦν τρία παιδία ἀπὸ τὴν τζάραν, καὶ νὰ εἶναι σπουδαῖοι πολλά, φιλόσοφοι, νὰ τοὺς φέρουν εἰς τὸ Μπέτζι, καὶ νὰ τοὺς δοκιμάσῃ ὁ καρδινάλης, ποῖος ἀπὸ τοὺς τρεῖς ἤθελεν εἶσται ἀξιώτερος, ἐκεῖνον ἤθελε κάμῃ ἀρχιερέα ὁ καρδινάλης.

Iᵒᵛ. — Παραγγελία εἰς τοὺς παπᾶδες, ὁποῦ εἶναι χειροτονημένοι νὰ τοὺς δευτεροχειροτονήσῃ, ὅτι δὲν εἶχαν εὐλογίαν ἀληθινήν.

IAᵒᵛ. — Νὰ γνωρίζουν τὸν ἀρχιεπίσκοπον τῶν παπιστάσηδων διὰ τρανήτερον, ὡς καθὼς ἀπαρχῆς ἦτον τῶν καλбίνων νὰ μὴ λείψῃ ἀπὸ τὴν σύνοδον.

Digitized by Google

ΙΒον. — Ὁ βλατίκας νὰ ἔχῃ τὸν τίτουλόν του ὡς καθὼς καὶ οἱ ἄλλοι ἀρχιερεῖς· οἱ οὐνιᾶται, ὁποῦ εἶναι μὲ τὴν ἐκκλησίαν τὴν ῥωμαϊκὴν, νὰ εἶναι συμβουλάτορες βασιλικοί.

ΙΓον. — Οἱ πρωτοπαπᾶδες νὰ μὴν ἀνακατώνωνται εἰς τὰ μπάνια ὁποῦ ἔρχονται ἀπὸ χωρισίαις καὶ ἄλλαις κρίσαις, μόνον νὰ τὰ παίρνῃ ὁ θεολόγος καὶ ὁ βὰρ μπίρεος καὶ ὁ βλατίκας ἀπὸ ὅσα καὶ ἂν ἔρχωνται ἀπὸ τὴν τζάραν.

ΙΔον. — Οἱ καλβῖνοι νὰ μὴν ἔχουν κάμιανῆς λογῆς ἀνακάτωσιν, οὔτε νὰ ἀνακατώνωνται εἰς μυστικαῖς ὑπόθεσαις.

(Ἐκ τοῦ 605 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

14

Δοσιθέου Ἱεροσολύμων γράμμα συμβουλευτικὸν πρὸς Ἀθανάσιον, ἐπίσκοπον ἐν Βλαχίᾳ, ἴσως λατινοφρονοῦντα.

1701 νοεμβρ.

Ἡ ἀφεντία σου, κὺρ Ἀθανάσιε, ἐνθυμᾶσαι ὁποῦ ἦλθες εἰς τὴν Βλαχίαν καὶ ἐγύρευες νὰ γένῃς μητροπολίτης εἰς τὰ μέρη αὐτά· ἐνθυμᾶσαι πῶς σὲ ἐκαταλάβαμεν πῶς εἶσαι κακὸς ἄνθρωπος, καὶ ἡ καρδία σου οὐκ ἦν εὐθεῖα μετὰ θεοῦ καὶ ἐπέρασε πόσος καιρὸς καὶ ἐτριγύριζες ταῖς ῥούγιαις, καὶ ὕστερον μὲ ταῖς ὑπόσχεσαίς σου καὶ μὲ τοὺς φρικτούς σου ὅρκους ἐπαρακίνησες καὶ ἡμᾶς, καὶ τοὺς λοιποὺς ὁποῦ σὲ ἔκλεξαν διὰ ἀρχιερέα· καὶ τέλος πάντων ἐχειροτονήθης μὲ τιμὴν, καὶ ἐπεριποιήθης ὑπὸ πάντων περισσότερον ἀπὸ εἴ τι σοῦ ἔπρεπεν, ὡμολόγησες ἐνώπιον ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπὶ πάντων θεοῦ ὅτι νὰ ἔχῃς πίστιν εἰς τοὺς ἁγίους πατέρας, καὶ εἰς τὴν ἁγίαν καθολικὴν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν· ὕστερον ἔγραψες εἰς τὸν χειροτονήσαντά σε ἱερώτατον μητροπολίτην Οὐγκροβλαχίας, καὶ ἐγύρευες θέλημα νὰ τρώγῃς κρέας· εἰς

Digitized by Google

ἡμᾶς ἔγραψες καὶ ἐζήτησες θέλημα ὅτι εἰς μίαν λειτουργίαν νὰ χειροτονῇς πολλοὺς πρεσβυτέρους καὶ πολλοὺς διακόνους. Εἶτα ἐδῶ ἦλθεν εἴς τις νεανίσκος καὶ μᾶς εἶπε πῶς σὲ εἶδεν εἰς τὴν Βιένναν καὶ ἐλειτουργοῦσες μὲ τὸν καρδινάλην καὶ ἄλλους φραγκοπαπᾶδες, καὶ δύο φοραῖς εἰς τὴν αὐτὴν φράγκικην λειτουργίαν ἀρνήθηκες τὴν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν, ὅπερ ταὐτόν ἐστιν ὅτι ἀρνήθηκες τὴν ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν· καὶ ὡμολόγησες τὴν ῥωμαϊκὴν ἐκκλησίαν, ἤγουν τὴν μερικὴν καὶ παπιστικὴν, ταὐτὸν εἰπεῖν τὴν σχισματικὴν καὶ αἱρετικήν. Τέλος πάντων, ἠκούσαμεν ὅτι ἐγύρισες εἰς τὴν Ἐρδελίαν καὶ ἤσουν ἐπάνω εἰς τὸ ἁμάξι μὲ ἕξι ἄλογα καὶ ἐμπρός σου ἄναπταν λαμπάδες, ἐσύναξες τοὺς ἱερεῖς καὶ ὑπεσχέθης ἐλευθερίαν ἀπὸ δοσίματα καὶ ἄλλα κοσμικὰ πράγματα, μόνον νὰ γένουν ἡνωμένοι, ὅπερ ταὐτόν ἐστιν νὰ γένουν ξεχωρισμένοι ἀπὸ θεοῦ, ἡνωμένοι δὲ τῷ ἀντιχρίστῳ πάπᾳ, καὶ ἔτζη ἔγινες ἀπὸ ποιμὴν λύκος, διότι τὰ πρόβατα τὰ παίρνεις ἀπὸ τὴν αὐλὴν τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὰ ῥίπτεις εἰς τὸ στόμα τοῦ διαβόλου· καὶ ἐκεῖ ὁποῦ ἔπρεπεν εἰς καιρὸν ἀνάγκης νὰ φανῇς ἀνδρεῖος ὑπέρμαχος τῆς ἁγίας πίστεως, καὶ νὰ παραθαρρύνῃς τὸ ποίμνιον καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ καρὰ πάντα τρόπον νὰ φεύγῃ ἀπὸ τοὺς παπιστὰς τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ, γέγονας ἔξαρχος τῆς κακίας, ὁδηγὸς ἀπωλείας, τῶν ἁγίων πατέρων ἐχθρὸς, καὶ τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἀλλότριος καὶ φανερὸς ἀποστάτης. Καὶ ταῦτα διανοούμενοι ἡμεῖς, σὲ κλαίομεν καὶ σὲ θρηνοῦμεν περισσότερον ἀπὸ ὅτι ἔκλαυσεν ὁ ἅγιος Παῦλος τοὺς Γαλάτας, καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος τὸν φίλον αὐτοῦ Θεόδωρον· ἐλπίζοντες ὅμως καὶ ἀπεκδεχόμενοι τὴν ἐπιστροφήν σου εἰς τὸ καλὸν, γράφομέν σοι τὰ ῥητὰ ὁποῦ ἔγραψεν ὁ ἅγιος Παῦλος πρὸς Γαλάτας. Ἐκεῖνος εἶπε πρὸς Γαλάτας: « τεκνία, οὓς πάλιν ὠδίνω ἄχρις οὗ Χριστὸς μορφωθῇ ἐν ὑμῖν. » Ἐγὼ δέ σοι λέγω:

Digitized by Google

τέκνον Ἀθανάσιε, ὃν πάλιν ὠδίνω ἄχρις οὗ Χριστὸς ἐν σοὶ μορφωθῇ, ἀνάλαβε σεαυτὸν, μὴ φοβηθῇς τοὺς ὅρκους ὁποῦ ἔκαμες εἰς τὴν Βιένναν, ἀλλὰ φοβήσου ἐκείνους ὁποῦ ἔκαμες ὅταν ἐχειροτονήθης ἀρχιερεύς · μὴ φοβηθῇς νὰ ἀφήσῃς τὸ ψεῦδος, ἀλλὰ νὰ φοβηθῇς μήπως καὶ ἀποθάνῃς ἔξω τῆς ἀληθείας · μικρὸν παιδὶ δὲν εἶσαι, συλλογίσου πῶς τὰ τῶν Λατίνων εἶναι καινούργια, εἶναι σχισματικὰ, εἶναι ψεύτικα, εἶναι ἀπάτη, εἶναι ἀλλότρια τῆς διδασκαλίας τοῦ ἁγίου εὐαγγελίου, καὶ τῶν ἁγίων πατέρων. Ἰδὲ τὸ γράμμα τὸ κοινὸν ὁποῦ ἐγράψαμεν εἰς τὰ αὐτόθι, καὶ κατάλαβε ἀπὸ τοῦτο ὅτι οἱ παπισταὶ εἶναι ἀλλότριοι τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἂν καλὰ καὶ λέγουσι πολλὰ γλυκὰ καὶ πιθανὰ μὲ τὴν δύναμιν τῆς σοφίας τοῦ κόσμου τούτου, ἀλλὰ ἂν στοχασθῇς καλὰ, εὑρίσκεις ὅτι εἶναι ὅλα καινοτομήματα, καὶ τὰ πάντα ἀνόμοια μὲ τὴν ἀποστολικὴν καὶ πατρικὴν πίστιν, καὶ ἀντίδοξα τῆς καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, μὴ φοβηθῇς ἀτιμίαν διὰ νὰ τιμηθῇς εἰς τὴν ἐν οὐρανῷ βασιλείαν, μὴ φοβηθῇς κοσμικὰ πάθη, καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον, διὰ νὰ μακαρισθῇς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Χριστοῦ. Ὁ ἅγιος Διονύσιος, πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, ἔγραφε πρὸς τὸν Ναυᾶτον, ἀρχηγὸν αἱρέσεως γενόμενον, νὰ ἐπιστρέψῃ ὅθεν ἐξῆλθεν, ἤγουν εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν, καὶ νὰ διδάξῃ καὶ ἐκείνους ὁποῦ ἠπάτησε νὰ ἐπιστρέψουν καὶ ἐκεῖνοι εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν. Ἔγραψέ του ὅμως καὶ τοῦτο, ὅτι, ἂν δὲν σοῦ ἀκούσουν οἱ ἠπατημένοι νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν, σὺ σώζων σῶζε τὴν σεαυτοῦ ψυχήν. Καὶ ἡμεῖς λέγομέν σοι : κὺρ Ἀθανάσιε, ἂν ἐπιστρέψῃς εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν ἐκείνους ὁποῦ ἠπατήθησαν ἀπὸ αἰτίαν ἐδικήν σου, πολλὰ καλά · εἰδὲ μὴ, σώζων σῶζε τὴν σεαυτοῦ ψυχήν · καὶ ἂν θελήσουν ἐκεῖνοι νὰ ἀπομείνουν εἰς τὸν παπισμὸν, αὐτοὶ ὄψονται · αὐτὸς σπούδασε νὰ ἔλθῃς εἰς τὴν πρώτην σου κατάστασιν

Digitized by Google

διὰ νὰ εἶσαι ὀρθόδοξος ἐπίσκοπος καὶ ἀληθινὸς ἐπίσκοπος, καὶ νὰ σπουδάσῃς ἐκείνους ὁποῦ εἶναι εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν νὰ μένουν εἰς αὐτὴν ἀπαρασάλευτοι.

αψά, νοεμβρίου.

('Εκ τοῦ 605 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

15

Δοσιθέου Ἱεροσολύμων γράμμα πρὸς Στέφανον Ῥάτζην διαφωτίζον τὴν προηγουμένην ὑπόθεσιν.

1701 νοεμβρ.

Ἐντιμότατε κὺρ Στέφανε Ῥάτζη, ὁ θεὸς ὁ ἅγιος νὰ σὲ φωτίσῃ εἰς τὸ καλόν. Ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς σταυρώσεως τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἄρχισε νὰ κηρύττεται εἰς ὅλον τὸν κόσμον ἡ ὀρθόδοξος πίστις, καὶ ἦλθον τόσοι αἱρετικοί, καὶ βασιλεῖς, καὶ πάπαι, καὶ πατριάρχαι, καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἱερωμένοι καὶ λαϊκοί, καὶ προτήτερα ἀπὸ τούτους οἱ εἰδωλολάτραι ἦσαν ἀντικείμενοι εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, καὶ ὅλοι τοὺς ὀρθοδόξους τοὺς ἔθλιψαν, καὶ ἄλλα πολλὰ κακὰ τοὺς ἔκαμαν, καθὼς διαλαμβάνουν τὰ μαρτυρολόγια, καὶ ὅλοι οἱ ὀρθόδοξοι ὑπέφερον καὶ ταῖς ἀνάγκαις, καὶ ταῖς θλίψαις, καὶ ταῖς ζημίαις, καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον, μόνον νὰ φυλάξουν καθαρὰν καὶ ἄσπιλον τὴν ὀρθόδοξον πίστιν· τὸ ὕστερον κακὸν ἤφερεν ὁ κοινὸς ἐχθρὸς εἰς τὴν καθόλου ἐκκλησίαν, τοὺς Λατίνους, ὁποῦ ἔπλασαν καὶ εἶπαν πῶς ὁ πάπας εἶναι ἐπίτροπος τοῦ Χριστοῦ εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ἐκ τούτου ἐσυνέβη νὰ φέρουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἄλλαις πολλαῖς καινοτομίαις, ταῖς ὁποίαις ἐγράψαμεν εἰς τὸ κοινὸν γράμμα ὁποῦ ἐστείλαμεν εἰς τὰ αὐτόθι, ὄχι ὅλαις, ἐπειδὴ εἶναι παρὰ πολλαῖς, ἀλλὰ μερικαῖς· καὶ ἐπειδὴ τοῦ πάπα ἡ

Digitized by Google

μοναρχία εἶναι τοῦ ἀντιχρίστου ἡ ἐξουσία, δὲν κυνηγᾷ ἄλλο ἔθνος, παρὰ τῶν ὀρθοδόξων· τοσοῦτον, ὥστε δὲν ἔθλιψαν τὸ ὀρθόδοξον γένος οἱ εἰδωλολάτραι καὶ πάντες οἱ αἱρετικοί, ὅσον τοὺς ἔθλιψε καὶ τοὺς θλίβει ὁ πάπας καὶ οἱ ὀπαδοὶ αὐτοῦ, διότι ὁ ἐχθρὸς εἶναι μέσα ἀπὸ τὸ σπῆτι· ἦσαν ἀδελφοὶ καὶ ἐγενήκασιν οἱ παπισταὶ προδόται, εἶναι ἔξω τῆς ἐκκλησίας μας, τόσον ὁποῦ ἡ ἀνατολικὴ εἶναι ὀρθόδοξος, ἡ ῥωμαϊκὴ εἶναι αἱρετική· καὶ εἶτα οἱ φραγκοπαπᾶδες, διὰ νὰ γελάσουν τοὺς ἁπλοῦς ὀρθοδόξους, λέγουσιν ὅτι ἡ ἐκκλησία εἶναι μία. Τὸ κακὸν τοῦτο ἔφθασεν εἰς πολλὰ μέρη, ἀμὴ τώρα, παραχωρήσει θεοῦ, ἔφθασε καὶ αὐτοῦ εἰς τὴν Ἐρδελίαν· καὶ ἀληθῶς εἶχον οἱ ὀρθόδοξοι αὐτοῦ εἰς τὴν Ἐρδελίαν πειρασμοὺς ἀπὸ τοὺς καλβίνους, ἀμὴ μὲ τὸ νὰ λέγουν ἐκεῖνοι πῶς εἶναι φανεροὶ ἐχθροί, οἱ ὀρθόδοξοι δὲν ὑποτάσσοντο εἰς τὴν διδαχήν τους, ἀμὴ οἱ φραγκοπαπᾶδες εἶναι ἐκεῖνοι ὁποῦ λέγει ἡ ἁγία Γραφὴ « ἔχουν δέρμα προβάτου » καὶ λέγουν ὅτι εἶναι χριστιανοί, ἀμὴ ἡ διδαχή τους εἶναι τοῦ ἀντιχρίστου, καὶ πολλοὺς ἀπατῶσιν. Ἀπέχει ἐμάθομεν πῶς καὶ ἡ ἐντιμότης σου ἔγινες συνεργὸς αὐτοῖς διὰ νὰ ἀπατῶσι τοὺς ὀρθοδόξους, ἤγουν ἐγίνηκες προδότης καὶ ἐχθρὸς τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ὀρθοδοξίας, ἐπίβουλος τῆς ἁγίας πίστεως καὶ ἀντικείμενος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ πρὸς τούτοις ὁδηγὸς τῶν ἐχθρῶν τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ διὰ νὰ ἀπατᾷς τοὺς ὀρθοδόξους πρὸς ἀπώλειαν. Ὅθεν ἀγαπῶντες τὴν μετάνοιάν σου, σοῦ γράφομεν τὸ παρὸν νὰ λείψῃς ἀπὸ τοὺς παπιστάς, ταὐτὸν εἰπεῖν ἀπὸ τὴν καινούριαν πίστιν, καὶ νὰ ἐπανέλθῃς πάλιν εἰς τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν ὁποῦ σὲ ἐγέννησε καὶ σὲ ἀνέθρεψε, καὶ σὲ ἑτοίμασε κληρονομίαν ἀμίαντον καὶ ἄφθαρτον ἐν οὐρανοῖς· καὶ ὅσα ἔλεγες ἕως τώρα ἐναντία τῆς εὐσεβείας, νὰ τὰ λέγῃς ἀπὸ τοῦ νῦν ἐναντία τῶν παπιστῶν, καὶ διὰ τὴν πατρικὴν καὶ προπατορικήν σου ἁγίαν πίστιν νὰ λέγῃς ὅλα τὰ ὅσια καὶ δίκαια καὶ πιστά· καὶ εἰ μὲν κάμῃς

Digitized by Google

καθὼς σοῦ γράφομεν, παρακαλοῦμεν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, νὰ σοῦ συγχωρήσῃ τὴν μεγάλην ἁμαρτίαν αὐτὴν ὁποῦ ἔκαμες, καὶ νὰ σὲ κατατάξῃ εἰς τὸ πατρικὸν καὶ προπατορικόν σου σέβας, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ ἁγία καὶ ὀρθόδοξος πίστις. Εἰ δὲ καὶ σταθῇς εἰς τὸ πεῖσμά σου, καὶ θελήσῃς νὰ εἶσαι παπιστὴς, καὶ νὰ κυνηγᾷς τὴν ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ καθολικὴν ἐκκλησίαν, ὡς ἐχθρὸν τοῦ θεοῦ, ὡς ἀπειθῆ τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἀντίδοξον τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ὡς ὑβριστὴν τῶν ἁγίων πατέρων, ὡς προδότην τῆς ἁγίας καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, καὶ ὡς αἴτιον ψυχικῆς ἀπωλείας πολλῶν χριστιανῶν, καὶ ὡς τοῦ διαβόλου φίλον, καὶ συνασπιστὴν, καὶ πρόθυμον ὑπηρέτην, σὲ ἔχομεν ἀφωρισμένον παρὰ πατρὸς, υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος, τοῦ ἑνὸς τῇ φύσει μόνου θεοῦ, καὶ κατηραμένον καὶ ἀσυγχώρητον ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, καὶ ἐσένα, καὶ τὸ σπῆτι σου, καὶ τὰ ὑπάρχοντά σου, καὶ τὴν ψυχήν σου, καὶ τὴν ζωήν σου ἔχομεν πάλιν ἀφωρισμένους καὶ πάλιν κατηραμένους καὶ ὑποδίκους τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματι· νὰ ἔχῃς τὰς ἀρὰς πάντων τῶν ἁγίων πατέρων, νὰ ἔχῃς τὴν ἀγανάκτησιν πάντων τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ἡ μερίς σου μετὰ τοῦ προδότου Ἰούδα καὶ τῶν σταυρωσάντων τὸν κύριον, τὸ μνημόσυνόν σας μετ' ἤχου, ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ εἴη ἐπὶ τὰς κεφαλὰς ὑμῶν, νὰ εὕρετε τὸν θεὸν μαχόμενον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, καὶ τέλος πάντων ὁ σατανᾶς καὶ οἱ διάβολοι αὐτοῦ μεθ' ὑμῶν, ἐπειδὴ ὁ κύριος μεθ' ἡμῶν.

ᾳψά, νοεμβρίου.

('Ἐκ τοῦ 605 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

Digitized by Google

16

Γράμμα σιγιλλιῶδες περὶ τοῦ ἐν Κασίνῳ Μολδοβλαχίας ἱεροῦ μοναστηρίου τῶν Ἀρχαγγέλων.

1704 ὀκτωβρ.

Ἡ μετριότης ἡμῶν διαλαμβάνει διὰ τοῦ παρόντος αὐτῆς πατριαρχικοῦ γράμματος ὅτι τὸ ἅγιον μοναστήριον τὸ τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῶν ἁγίων Ἀρχαγγέλων καὶ κείμενον εἰς τὸ Κάσινον, τὸ ὁποῖον ἔκτισεν ὁ μακαρίτης Στέφανος Γεωργίτζας βοεβόδας, τὸ ἀφιέρωσαν εἰς τὸν ἅγιον Τάφον ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ μακαρίτης Βασίλειος λογοθέτης, καὶ ἡ δόμνα αὐτοῦ μακαρῖτις Σάφτα. Ἦτον δὲ μόνον τὸ παρακλήσιον καὶ ὀλίγα κελλία ἔξω· μέσα δὲ ἡ ἐκκλησία ἦτον μὲ θεμέλιον καὶ μόνον, καὶ οὐδὲν ἄλλο τί· ἡμεῖς δὲ ἐτελειώσαμεν καὶ τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὰ κελλία μὲ ἄσπρα τοῦ ἁγίου Τάφου, νομίσαντες ὅτι νὰ ἔχῃ τίποτε βοήθειαν ἱκανὴν παρ' αὐτοῦ ὁ ἅγιος Τάφος· ἐπειδὴ δὲ ἦτον ὑστερημένον παντάπασιν ἀπὸ ζῶα, καὶ ἀπὸ πολλά, καὶ ἀπὸ ὀλίγα, ἐπαρακαλέσαμεν τὸν τότε ὀρθῶς καὶ εὐλαβῶς πολιτευόμενον ἄρχοντα μακαρίτην Νικόλαον λογοθέτην τὸν Ῥακοβίτζα καὶ τοῦ ἐδώσαμεν τὸ χωρίον Ῥόζνοβα τρόπῳ εἴτε πωλησίας, εἴτε ἀλλαγῆς, καὶ ἔδωκεν εἰς τὸ μοναστῆρι μερικὰ ζῶα, τὰ ὁποῖα καταγράφονται εἰς τὸ ζαπίσι ὁποῦ τοῦ ἐδώσαμεν. Μετὰ ταῦτα αὐτὸ τὸ μοναστῆρι ἀπὸ ταῖς ἀνάγκαις τοῦ καιροῦ, δύο καὶ τρεῖς φοραῖς, ἦλθεν εἰς ἐσχάτην πενίαν, καὶ τὸ ἐβοηθήσαμεν, παρέχοντες αὐτῷ καὶ ζῶα, καὶ τὰ ἄλλα ἀναγκαῖα ἀπὸ τὰ λοιπὰ ἐνταῦθα μοναστήρια τοῦ ἁγίου Τάφου· νῦν δὲ ἐλθόντες πάλιν ἐνταῦθα εἰς Μολδοβλαχίαν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ ἐκλαμπροτάτου αὐθέντου κυρίου κυρίου Ἰωάννου Μιχαὴλ Ῥακοβίτζα βοε-

Digitized by Google

βόδα, εὕρομεν τὸ εἰρημένον μοναστήριον ἀπὸ ταῖς ἀνωμαλίαις καὶ διάφορα κακὰ ὁποῦ ἐσυνέβηκαν εἰς τὸν τόπον τοῦτον ἀπὸ Λέχους, ἀπὸ Τατάρους καὶ ἀπὸ κακοτρόπους κυβερνήτας, παντέρημον· καὶ ἀπὸ τὰ λοιπὰ ἐνταῦθα μοναστήρια τοῦ ἁγίου Τάφου νὰ τὸ βοηθήσωμεν δὲν ἠμπορέσαμεν, ἐπειδὴ ηὕρομεν καὶ αὐτὰ σχεδὸν ἔρημα, ἐπαρακαλέσαμεν τὸν τιμιώτατον καὶ εὐγενέστατον ἄρχοντα μέγα βόρνικον κύριον Γεωργάκην Ῥουσσέτον, καὶ τοῦ ἐδώσαμεν ἕνα χωρίον τοῦ εἰρημένου μοναστηρίου, ἤτοι τὸ Μπουτζουλέστι μὲ ὅλους τοὺς Ῥουμούνους καὶ μὲ ὅλην τὴν μωσίαν λόγῳ πωλησίας, εἴτε ἀλλαγῆς, καὶ ἔδωκεν ἀντ' αὐτοῦ εἰς τὸ μοναστήριον αὐτὸ τοῦ Κασίνου διακόσια πενῆντα πρόβατα τῆς γέννας, διακόσια μελίσσια, δέκα φοράδια, εἴκοσι βόδια, τριάντα γελάδαις τῆς γέννας, τὰ ὁποῖα ὅλα ἐδόθησαν εἰς τὸ εἰρημένον μοναστήριον σῶα καὶ ἀνελλιπῆ. Ἀποφαίνεται οὖν ἡ μετριότης ἡμῶν ἵνα τὸ διαληφθὲν χωρίον, ἤτοι τὸ Μπουτζουλέστι, μὲ ὅλους τοὺς Ῥωμούνους καὶ μὲ ὅλην τὴν μωσίαν νὰ εἶναι κτῆμα ἴδιον τοῦ διαληφθέντος εὐγενεστάτου ἄρχοντος μέγα βορνίκου κυρίου Γεωργάκη τοῦ Ῥουσσέτου, καὶ νὰ τὸ ἔχῃ κατά τε δεσποτείαν καὶ χρῆσιν ἐξ ὁλοκλήρου ἡ εὐγενεία του καὶ τὰ τέκνα του, καὶ ἁπλῶς οἱ κληρονόμοι του ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ τινὰς ἄρχων ἢ ἀρχόμενος, ἱερωμένος ἢ λαϊκὸς, ἢ καὶ ἐκ μέρους τῶν πατέρων τοῦ διαληφθέντος μοναστηρίου Κασίνου, νὰ μὴν ἔχῃ ποτὲ οὔτε εἰς ἐκκλησιαστικὸν, οὔτε εἰς πολιτικὸν κριτήριον νὰ κάμῃ κάμίαν ἐνόχλησιν ἢ εἰς τὴν εὐγενείαν του, ἢ εἰς τὰ τέκνα του, ἢ εἰς τοὺς κληρονόμους του, ἐν βάρει ἀλύτου ἀφορισμοῦ, καὶ ἀναθέματος αἰωνίου. Ἐπὶ γὰρ ἀσφαλείᾳ καὶ βεβαιώσει διηνεκεῖ τῆς ἀλλαγῆς ταύτης, ἐδόθη τὸ παρὸν τῆς ἡμῶν μετριότητος γράμμα.

Ἐν Γιασίῳ, ᾳψδ', ὀκτωβρίῳ.

(Ἐκ τοῦ 605 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

Digitized by Google

17

Γράμμα ὁποῦ ἐδώσαμεν νὰ εἶναι τὸ μοναστῆρι τοῦ Χαντούμη μετόχι τοῦ ἁγίου Σάββα*.

1704 νοεμβρ.

Διαλαμβάνει τὸ παρὸν τῆς ἡμῶν μετριότητος γράμμα ὅτι τὸ μοναστῆρι ὁποῦ ἀφιέρωσεν εἰς τὸν ἅγιον Τάφον ὁ μακαρίτης Ἰωάννης Χαντούμης, τὸ ὁποῖον εἶναι εἰς Νταλμάρε, ἐλθὼν ἐνταῦθα ὁ Δημητράσκος βοεβόδας κωνσταντινουπολίτης, τὸ ἐδιαγούμισε· μετὰ ταῦτα ἐσυνέβηκαν πόλεμοι, καὶ ἦλθον εἰς τὸν τόπον τοῦτον Λέχοι, Τοῦρκοι, Τατάροι, καὶ ἅρπαξαν τὰ ζῶά του, τὰ μελίσσιά του, καὶ εἴ τι ἄλλο εἶχε, τόσον εἰς τὸ μοναστῆρι, ὅσον καὶ εἰς τὸ μετόχι· καὶ ἀκόμη οἱ ἄνθρωποι ὁποῦ ἦσαν εἰς τὰ χωρία του ἄλλοι ἐσκλαβώθηκαν, καὶ οἱ ἄλλοι ἀφανίσθηκαν καὶ διεσκορπίσθησαν· καὶ πολλάκις ἐδώσαμεν εἰς αὐτὸ ἀπὸ τὰ ἐνταῦθα ἐν Γιασίῳ εὑρισκόμενα μοναστήρια τοῦ ἁγίου Τάφου, ζῶα μερικὰ καὶ τὰ ἄλλα ἀναγκαῖα διὰ νὰ τὸ ἀναστήσωμεν· ἀμὴ ἀπὸ τοὺς κακοὺς καιροὺς ἔπαθε πάλιν τὰ αὐτά. Τέλος πάντων, μὴ δυνάμενοι νὰ κάμωμεν ἄλλον τρόπον διὰ νὰ στέκεται ἐκείνη ἡ ἐκκλησία εἰς τὸν τόπον της, θεοῦ εὐδοκοῦντος, ηὕρομεν εὔλογον καὶ τὸ ἐκάμαμεν νὰ εἶναι μετόχιον τοῦ μοναστηρίου τοῦ ἁγίου Σάββα, ὁποῦ εὑρίσκεται ἐδῶ εἰς τὸ Γιάσιον, ὥστε καὶ τὸ μοναστήριον αὐτὸ τὸ εἰς τὸ Νταλμάρε καὶ τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῆς γεννήσεως τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, καὶ τὸ μετόχι του ὁποῦ ἔχει ἐκεῖ εἰς τὸ Μποτέστι, καὶ τὰ ἱερά του ὅσα ἔμειναν, καὶ ἡ μωσίαις του, καὶ οἱ τόποι τῶν ἀμπελίων, καὶ οἱ μύλοι καὶ οἱ τόποι τῶν μύλων, καὶ ἡ ποίμνιτζαις καὶ

* Οὕτως ἔχει ἐν τῷ κώδηκι.

τὰ ἐργαστήρια, καὶ οἱ τόποι ὁποῦ ἔχει ἐδῶ εἰς τὸ Γιάσι, νὰ εἶναι εἰς τὴν χρῆσιν καὶ δεσποτείαν τούτου τοῦ μοναστηρίου τοῦ ἁγίου Σάββα, ὡσὰν νὰ ἦσαν ἀφιερωμένα εἰς τὸν ἅγιον Σάββα· ὅθεν καὶ ὅλα τὰ χρυσόβουλλα καὶ οὐρέκια καὶ ζαπίσια καὶ ἄλλα χαρτία τοῦ μοναστηρίου Νταλμάρε, τὰ ἐδώσαμεν εἰς τὸν ἅγιον Σάββα. Ὀφείλει δὲ ὁ κατὰ καιροὺς ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Σάββα νὰ τὸ μερεμετίζῃ καὶ νὰ τὸ σκεπάζῃ, καὶ νὰ ἔχῃ καὶ πάντοτέ τινα ἢ ἱερέα, ἢ ἱερομόναχον νὰ διαβάζῃ τὴν ἀκολουθίαν, καὶ νὰ ἱερουργῇ τὴν ἑβδομάδα ἅπαξ καὶ δὶς, καὶ ἀπὸ τοῦ μοναστηρίου ὅλους τοὺς τόπους, τόσον ἐκείνους ὁποῦ εἶναι ἔξω εἰς τὴν τζάραν, ὅσον καὶ ἐκείνους ὁποῦ εἶναι ἐδῶ εἰς τὸ Γιάσι, νὰ μὴν ἠμπορῇ ὁ κατὰ καιροὺς ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Σάββα νὰ πωλήσῃ, ἢ νὰ ἀλλάξῃ, μήτε πολὺ, μήτε ὀλίγον, ἐν βάρει ἀλύτου ἀφορισμοῦ καὶ ἀναθέματος αἰωνίου. Καὶ ἄν ποτε τοιοῦτόν τι ἀκολουθήσῃ, χρεία νὰ γένῃ νὰ εἶναι μὲ τὴν εἴδησιν καὶ γνώμην τοῦ κατὰ καιροὺς πατριάρχου τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ, καὶ ὄχι μὲ μόνην τὴν γνώμην τοῦ ἡγουμένου.

Ἐδόθη ἐν Γιασίῳ, ͵αψδʹ, μηνὶ νοεμβρίῳ.

(Ἐκ τοῦ 605 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

18

Γράμμα ὁποῦ ἔκαμεν ὁ ἐκλαμπρότατος αὐθέντης Μιχαὴλ βοεβόδας ὄντων ἡμῶν εἰς Μπογδανίαν, διὰ τὰ ἐκεῖσε μοναστήρια τοῦ ἁγίου Τάφου.*

1704.

Διαλαμβάνει τὸ παρὸν τῆς ἡμετέρας αὐθεντείας γράμμα ὅτι ἐπειδὴ ὁ ἅγιος καὶ ζωοδόχος Τάφος τοῦ κυρίου ἡμῶν

* Οὕτως ἡ ἐπιγραφὴ ἔχει ἐν τῷ κώδηκι

Digitized by Google

Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ μήτηρ πασῶν τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν, καὶ δὲν ἠθέλησεν ὁ θεὸς νὰ ἔχῃ μὲ ἄλλον τρόπον τὴν κυβέρνησιν αὐτοῦ, παρὰ μὲ τὴν ἐλεημοσύνην τῶν ὀρθοδόξων, ὥστε καὶ οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι ἐμάζωναν ἐλεημοσύνην, καὶ εἰς πόλεις καὶ χώρας ἀπεκατέστησαν διωρισμένην ἐλεημοσύνην νὰ ὑπαγαίνῃ εἰς τὴν ἁγίαν Σιών, ἥν τινα καὶ εὐλογίαν ὀνομάζει ὁ μακάριος Παῦλος, καὶ καθεξῆς οἱ πατέρες καὶ προπάτορες ἡμῶν καὶ πάντων τῶν εὐλαβῶν ὀρθοδόξων, καὶ ἐξαιρέτως οἱ ἀοίδιμοι αὐτοκράτορες καὶ τρισόλβιοι ἡγεμόνες, καὶ οἱ μακάριοι ἄρχοντες μὲ διάφορα ἀφιερώματα καὶ ξενοδοχεῖα, καὶ ἄλλαις μεγάλαις ἐλεημοσύναις καὶ πολλαῖς ἐκείνην τὴν εὐλογημένην πάντων τῶν χριστιανῶν μητρόπολιν ἐτίμησαν καὶ ὑπηρέτησαν. Εἰς δὲ τοὺς ὑστέρους τούτους καιροὺς ὁποῦ ἔλειψαν οἱ ὀρθόδοξοι αὐτοκράτορες, ὑπερασπισταὶ μάλιστα καὶ βοηθοὶ ταύτης τῆς πόλεως τῆς ἁγίας ἐχρημάτισαν οἱ ἐνταῦθα κατὰ καιροὺς εὐσεβέστατοι αὐθένται, καὶ πολλοὶ τῶν ἀρχόντων, μὲ ἀφιερώματα, μὲ ἄσπρα, καὶ μὲ ἄλλα διάφορα εἴδη πραγμάτων, δι' ὧν πάντοτε ἡμεροῦται τῶν ἐθνῶν τὸ ἀπάνθρωπον, καὶ καταβάλλονται τῶν αἱρετικῶν ἡ ἐπιβουλαῖς καὶ φυλάττεται ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ Ἰακὼβ σῶος καὶ ὁλόκληρος· τὸ ὁποῖον ὅτι οὕτως ἔχει, εἶναι γνωστὸν εἰς ὅλην τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ. Τώρα ὅμως μερικὸν καιρόν, φθόνῳ τοῦ πονηροῦ διαβόλου, ἀδυνάτησεν ὁ τόπος τοῦτος, καὶ ἑπομένως καὶ τὰ ἐν αὐτῷ μοναστήρια τοῦ ἁγίου Τάφου ἠσθένησαν, καὶ κινδυνεύει νὰ ἐκλείψῃ ἡ ἀπὸ τῆς πατρίδος ἡμῶν ἐλεημοσύνη τοῦ ἁγίου Τάφου. Τούτων οὕτως ἐχόντων, εὐδοκίᾳ τοῦ παναγάθου θεοῦ, ἐλθὼν ἐνταῦθα ὁ μακαριώτατος πατριάρχης ταύτης τῆς ἁγίας πόλεως καὶ πνευματικὸς ἡμῶν πατήρ, καὶ εὑρὼν τὰ μοναστήρια τοῦ ἁγίου Τάφου εἰς μεγάλην ἀδυναμίαν, καὶ γὰρ ὅσα ἐφύλαξαν τὰ πράγματα ὁποῦ εἶχαν, χρεωστοῦσι χρέη σχεδὸν ἀκυβέρνητα, ὅσα δὲ δὲν ἔχουσι χρέος, ὑστεροῦνται τῶν πραγμάτων αὐτῶν, ἐπειδὴ

Digitized by Google

τὰ ἐπούλησαν καὶ τὰ ἔδωσαν εἰς ταῖς ἀνάγκαις τοῦ τόπου, ἠϐουλήθη νὰ διορθώσῃ κατὰ τὸ δυνατὸν τὰ εἰρημένα μοναστήρια τοῦ ἁγίου Τάφου. Ὅθεν τὰ μὲν μοναστήρια ὁποῦ εἶναι εἰς τὰ βουνὰ, Μπίστριτζα, Πόμπρατα καὶ Τασλόϐι, ὁποῦ εἶχαν καὶ ἔχουσι τὰ πράγματά τους, καὶ μάλιστα τὰ ζῶά τους πολλὰ περισσότερα ἀπὸ ἐκεῖνα ὁποῦ εἶχαν ὅταν τὰ ἐπῆρεν ἡ μακαριότης του, ἐπλήρωσε τὰ χρέη ὁποῦ εἴχασιν, εἶτα τὰ ἀφῆκεν εἰς τὴν ἡμετέραν ἐξουσίαν, καθὼς ἦτον καὶ προτήτερα· ἐπειδὴ εἰς τὰ μοναστήρια ὁποῦ εἶναι εἰς τὰ βουνὰ οἱ καλόγηροι οἱ ῥωμαῖοι ἐδοκιμάσθησαν ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ κυϐερνήσουν. Τὰ δὲ πέντε μοναστήρια ὁποῦ εἶναι ἐνταῦθα εἰς Γιάσιον ἐκράτησε, νὰ εὑρίσκωνται εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἁγίου Τάφου, ὡς καὶ πρότερον, ἤγουν τοῦ Γαλατᾶ, τοῦ Μπουρνόσκη, τοῦ Ἁγίου Σάϐϐα, τῆς Τζετατζούϊας, καὶ τῆς Μπούρνοϐας, καὶ ἔτι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου εἰς Γαλάτζι· τὰ ὁποῖα, ἂν καλὰ καὶ χρέος δὲν ἔχουσιν, ἀμὴ τὰ περισσότερα εἶναι εἰς ἐσχάτην πενίαν, ἐπειδὴ ἐπούλησαν τὰ πράγματά τους, καὶ τὰ ἔδωσαν εἰς ταῖς ἀνάγκαις τοῦ καιροῦ, ᾑ ὁποίαις εἶναι φανεραῖς εἰς τοὺς πάντας. Ὅθεν ἐδεήθη τῆς ἡμετέρας αὐθεντείας νὰ φυλάξωμεν τὴν πρὸς τὸν ἅγιον Τάφον τῶν προγόνων ἡμῶν τιμὴν, καὶ νὰ εὕρωμεν τρόπον νὰ τὰ διορθώσωμεν. Καὶ λοιπὸν τὴν ζήτησιν εὔλογον οὖσαν ἀποδεξαμένη ἡ ἡμετέρα αὐθεντεία καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτοὶ, τόσον οἱ ὀφφικιάλιοι, ὅσον καὶ οἱ μαζίληδες, ἐκρίναμεν καὶ ἀποφασίσαμεν ἵνα ἀπὸ τὰ διαληφθέντα ἕξι μοναστήρια τοῦ ἁγίου Τάφου, ἡ αὐθεντεία ποτὲ ἄσπρα δανεικὰ νὰ μὴ γυρεύσῃ, μήτε πολλὰ, μήτε ὀλίγα, μακάρι εἰς ὅτι χρείαις ἔλθουν εἰς τὸν τόπον, ἀπὸ τὰ δανεικὰ τὰ μοναστήρια τοῦτα καὶ οἱ ἡγούμενοι αὐτῶν νὰ εἶναι ἐλεύθεροι. Δεύτερον, ἐπειδὴ τὰ μοναστήρια τώρα εἶναι εἰς ἀσθένειαν, ἀνακαινίζωντάς τα δὲ ἡ μακαριότης του καὶ φέρνωντάς τα εἰς κατάστασιν ἱκανὴν νὰ μὴ δίδουν μήτε τό τε περισσότερον δόσιμον εἰς τὴν βιστιάριαν παρὰ ἐκεῖνο ὁποῦ

δίδουν τώρα, ἤγουν τὸ τοῦ Γαλατᾶ σαράντα φλωρία τὸν χρόνον, τὸ τῆς Τζετατζούϊας δεκαὲξ φλωρία τὸν χρόνον· τὸ τῆς Μπούρνοβας ὀκτὼ φλωρία τὸν χρόνον· καὶ τοῦτο νὰ γίνεται ἵνα τὸ περισσεῦον εἰσόδημα τῶν μοναστηρίων μὴ λαμβάνηται παρὰ τῆς βιστιαρίας καὶ προξενῆται μεγάλη ζημία εἰς τὸν ἅγιον Τάφον, καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς αὐθέντας καὶ ἄρχοντας ἡ ἐσχάτη ἁμαρτία, ἀλλὰ νὰ ὑπαγαίνῃ εἰς τὸν ἅγιον Τάφον, διὰ τιμὴν τῆς πατρίδος μας, καὶ διὰ μνημόσυνον αἰώνιον ἡμῶν καὶ τῶν πατέρων καὶ προπατόρων ἡμῶν. Τρίτον, ἵνα τὰ εἰρημένα μοναστήρια τοὺς ἀνθρώπους, ἤτοι τοὺς βετζίνους, ὁποῦ ἔχουν τώρα, νὰ τοὺς ἔχωσι πάντοτε, εἴτε εἰς ἕνα χωρίον νὰ τοὺς ἔχῃ κάθε μοναστῆρι, εἴτε εἰς πολλά. Τὸ τοῦ Γαλατᾶ ἔχει βετζίνους πενῆντα ἕξ. Τὸ τῆς Τζετατζούϊας μὲ τὸ μετόχι της, ἤγουν μὲ τοῦ Χλίντζα, ἔχει βετζίνους σαράντα ἕνα. Τὸ τῆς Μπούρνοβας ἔχει βετζίνους ἐννέα. Τὸ τοῦ ἁγίου Σάββα ἔχει βετζίνους ἐννέα. Τὸ τοῦ Μπουρνόσκη ἔχει εἰς τὸ Σίποτον βετζίνους σαράντα τρεῖς, εἰς τὸ Βουλτζινέστι δεκαοκτὼ, καὶ εἰς τὸ Πορποῦτζι ἑβδομῆντα ἑπτά· καὶ τὸ τοῦ ἁγίου Γεωργίου εἰς τὸ Γαλάτζι ἔχει ἀνθρώπους τρεῖς.

Ἐκρίναμεν δὲ εὔλογον αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι τῶν εἰρημένων ἓξ μοναστηρίων, νὰ δίδουν τὸν κάθε χρόνον ὁ καθ' εἷς ἀπὸ δυόμισυ φλωρία· τὰ ὁποῖα νὰ μὴ τὰ δίδουν μίαν κοπανιὰν εἰς τὴν κούρτην, ἀλλὰ νὰ μερίζωνται εἰς τέσσαρα, καὶ νὰ δίδωνται τέσσαραις φοραῖς τὸν χρόνον· καθὼς καὶ τὰ τῶν μοναστηρίων νὰ μὴ δίδωνται μίαν φορὰν, ἀλλὰ μεριζόμενα εἰς τέσσαρα νὰ δίδωνται τέσσαρες φοραῖς τὸν χρόνον· καὶ πρὸς τούτοις, ἐκείνην τὴν μιαρὰν συνήθειαν ὁποῦ κἄποιοι ἐκάμασι νὰ παίρνωσιν ἀπὸ τὰ μοναστήρια τοῦ ἁγίου Τάφου γκόστενα ἀπὸ τὰ πρόβατα, καὶ ντεσέτινα ἀπὸ μελίσσια καὶ χοίρους, ἀπὸ τοῦ νῦν πλέον νὰ μὴ γίνεται, ἀλλὰ νὰ εἶναι τὰ ζῶα τῶν μοναστηρίων ἐλεύθερα καὶ ἀπὸ τὴν γκόστενα, καὶ ἀπὸ τὴν ντεσέτινα, καθὼς διαλαμβάνουσι τὰ τίμια γράμ-

Digitized by Google

ματα τῶν πρὸ ἡμῶν εὐσεβεστάτων αὐθεντῶν· καὶ ἀκόμη τὰ εἰρημένα μοναστήρια νὰ ἔχουν νὰ παίρνουν ἀπὸ τοὺς εἰρημένους ἀνθρώπους τους, χωρὶς πάσης ἀντιλογίας, τὴν γκόστενα καὶ τὴν ντεσέτινα· εἰς τοὺς ὁποίους ἀνθρώπους καὶ εἰς πάντα τὰ λοιπὰ χωρία νὰ μὴν σεβαίνουν μέσα βόρνιτζοι ἢ προκαλᾶμοι, ἢ ἄλλοι αὐθεντικοὶ, ἢ ἀρχοντικοὶ ἄνθρωποι, ἢ νὰ κρίνουν, ἢ νὰ παιδεύουν, ἢ νὰ παίρνουν τίποτε· ἀλλὰ μόνοι οἱ ἡγούμενοι νὰ εἶναι καὶ ἐξετασται καὶ κριταὶ, καὶ νὰ παιδεύουσι τοὺς ἀτάκτους, εἰ μή που τύχῃ ἐγκληματικὸν ἁμάρτημα, ἤγουν κλεψία καὶ φόνος, τὰ ὁποῖα θεωρεῖ μόνον τὸ αὐθεντικὸν ντιβάνι, καθὼς πάλιν διαλαμβάνουσι τὰ πρότερον δοθέντα γράμματα· εἰς τὰ ὁποῖα ἀκόμη περιέχεται ἵνα οἱ αὐθεντικοὶ ἄνθρωποι μὴ παίρνωσιν ἀπὸ τὰ χωρία καὶ ἀπὸ τοὺς εἰρημένους ἀνθρώπους τῶν μοναστηρίων ἄλογα ὁλάκικα, ἢ ποτβόδαις, ἢ ἀγκαρίαις νὰ κάμνουν, ἢ ἄλλο τίποτε βίαιον νὰ ἐνεργοῦσιν, ἀλλὰ νὰ εἶναι τὰ χωρία καὶ οἱ ἄνθρωποι τῶν μοναστηρίων ἐλεύθερα ἀπὸ ἀγκαρίαις, ἀπὸ ὁλάκικα, ἀπὸ ποτβόδαις, καθὼς διαλαμβάνουν πάλιν τὰ αὐθεντικὰ γράμματα. Ἀποφαίνεται οὖν ἡ αὐθεντία μου μὲ κοινὴν γνώμην πάντων τῶν ἐντιμοτάτων ἀρχόντων μου, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, ὅτι τὰ μοναστήριὰ τοῦ ἁγίου Τάφου, αὐτὰ ὁποῦ γράφομεν εἰς τὸ παρόν μας χρυσόβουλλον νὰ δίδουν, αὐτὰ μόνα νὰ δίδουν, καὶ οἱ εἰρημένοι ἄνθρωποί τους νὰ δίδουν ὁ καθ' εἷς ἀπὸ δυόμισυ φλωρία τὸν χρόνον καὶ ὄχι περισσότερα· καὶ ἀπὸ τὰ δανεικὰ, καὶ ἀπὸ τὴν γκόστενα, καὶ ἀπὸ τὴν ντεσέτινα νὰ εἶναι παντάπασιν ἐλεύθερα, καὶ ποτὲ εἰς τὸν αἰῶνα κἀνένα ἄλλο δόσιμον νὰ μὴ τοὺς ῥίξουν, μήτε πολὺ, μήτε ὀλίγον· καὶ οἱ ἄνθρωποι τῶν μοναστηρίων παραπάνω ἀπὸ τὰ δυοήμισυ φλωρία τὸν χρόνον νὰ μὴ δίδουν, καὶ ἡ κρίσις καὶ ἡ ἀνάκρισις αὐτῶν νὰ γίνεται ἀπὸ τοὺς ἡγουμένους καθ' ἑνὸς μοναστηρίου, καὶ ἀπὸ βόρνικους, καὶ προκαλάμους, καὶ ἀγκαρίαις, καὶ ὁλάκικα, καὶ ποτβόδαις νὰ εἶναι πάντῃ ἐλεύθεροι. Βουλό-

Digitized by Google

μεθα δὲ ἵνα τὸ παρόν μας γράμμα ἔχῃ τὸ κῦρος παντοτεινὰ, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν αἰῶνα, ὥστε οἱ μεθ' ἡμᾶς κατὰ καιροὺς ἡγεμόνες νὰ μὴ ἔχωσι νὰ τὸ διασείσουν, μήτε νὰ εὑρίσκουν πρόφασαις ταῖς ἀνάγκαις τοῦ καιροῦ νὰ τὸ μετασαλεύσουν ἢ νὰ τὸ ἀθετήσουν, διὰ νὰ μὴ χαλάσουν πάλιν τὰ μοναστήρια τοῦ ἁγίου Τάφου καὶ ἀκολουθήσῃ καὶ ἐντροπὴ καὶ ἁμαρτία καὶ κατάρα εἰς τὸν τόπον· καὶ ὅσοι αὐθένται θελήσουν ἢ νὰ τὸ ἀθετήσουν, ἢ κἂν νὰ τὸ μετασαλεύσουν ἢ εἰς πολὺ, ἢ εἰς ὀλίγον, καὶ ὅσοι τοὺς συμβουλεύσουν νὰ τὸ ἀθετήσουν, ἢ νὰ τὸ μετασαλεύσουν, ὡς ἐχθροὶ τοῦ ἁγίου Τάφου καὶ διόλου ἀχριστίανοι καὶ ἀθεόφοβοι, ἔστωσαν ἀσυγχώρητοι.

('Εκ τοῦ 605 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

19

Γράμμα νεώτερον περὶ τοῦ ἐν Κασίνῳ τῆς Μολδοβλαχίας ἱεροῦ μοναστηρίου τῶν 'Αρχαγγέλων διευκρινίζον ἐκτενῶς τὰ κατ' αὐτό.

1705 ὀκτωβρ.

Ἡ μετριότης ἡμῶν διαλαμβάνει διὰ τοῦ παρόντος αὐτῆς πατριαρχικοῦ γράμματος, ὅτι τὸ σεβάσμιον μοναστήριον τὸ τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῶν ἁγίων 'Αρχαγγέλων, καὶ κείμενον εἰς τὸ Κάσινον, τὸ ὁποῖον ἔκτισε μὲν ὁ μακαρίτης αὐθέντης Στέφανος Γεωργίτζας βοεβόδας, ἀφιέρωσαν δὲ αὐτὸ εἰς τὸν ἅγιον Τάφον ἡ δόμνα αὐτοῦ μακαρῖτις Σάφτα καὶ ὁ αὐτάδελφος αὐτοῦ Βασίλειος μέγας λογοθέτης· ἦτον δὲ μόνον τὸ παρακλήσιον καὶ μερικὰ κελλία ἔξω τοῦ μοναστηρίου, μέσα δὲ ἦτον ἡ ἐκκλησία μὲ θεμέλιον μόνον, καὶ οὐδὲν ἄλλο· ἡμεῖς δὲ ἐτελειώσαμεν καὶ τὴν ἐκκλησίαν, καὶ οἰκοδομήσαμεν καὶ τὰ κελλία ἐκ βάθρων μέσα εἰς τὸ μοναστῆρι μὲ ἄσπρα τοῦ ἁγίου Τάφου, νομίσαντες νὰ ἔχῃ τίποτε βοή-

Digitized by Google

θειαν ἱκανὴν παρ' αὐτοῦ ὁ ἅγιος Τάφος. Ἐπειδὴ δὲ εὑρέθη νὰ ἦτον ὑστερημένον ἀπὸ ζῶα καὶ ἀπὸ πολλὰ καὶ ἀπὸ ὀλίγα, καὶ πρὸς τούτοις μετὰ ταῦτα ἀπὸ ταῖς ἀνάγκαις τοῦ καιροῦ ἅπαξ καὶ δὶς καὶ τρὶς ἔφθασεν εἰς ἐσχάτην πενίαν, καὶ τὸ ἐβοηθήσαμεν παρέχοντες εἰς αὐτὸ καὶ ζῶα καὶ ἄλλα ἀναγκαῖα ἀπὸ τὰ ἐν Μολδοβλαχίᾳ μοναστήρια τοῦ ἁγίου Τάφου· τὸ παρελθὸν δὲ ἔτος ἀπελθόντες ἡμεῖς σωματικῶς εἰς Μολδοβλαχίαν, ἡγεμονεύοντος τοῦ ἐκλαμπροτάτου αὐθέντου κυρίου Ἰωάννη Μιχαὴλ βοεβόδα, εὕρομεν τὸ εἰρημένον ἅγιον μοναστήριον ἀπὸ ταῖς ἀνωμαλίαις, καὶ ἀπὸ τὰ διάφορα κακὰ ὁποῦ ἐσυνέβηκαν εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον ἀπὸ Λέχους, ἀπὸ Τατάρους, καὶ ἀπὸ ἄλλαις αἰτίαις καὶ πλεονεξίαις, σχεδὸν παντέρημον. Καὶ λοιπὸν ἀπὸ τὰ ἄλλα μοναστήρια τοῦ ἁγίου Τάφου ὁποῦ εὑρίσκονται εἰς Μολδοβλαχίαν νὰ τὸ βοηθήσωμεν δὲν ἠμπορέσαμεν, καθὼς καὶ προτήτερα, ἐπειδὴ εὕρομεν καὶ αὐτὰ σχεδὸν παρ' ὀλίγον ἔρημα, ἐσπουδάσαμεν μὲ ἄλλον τρόπον νὰ τὸ συστήσωμεν· ἐδώσαμεν λοιπὸν τῷ εὐγενεστάτῳ ἄρχοντι βορνίκῳ κυρίῳ Γεωργάκῃ Ῥουσσέτῳ ἕνα χωρίον τοῦ εἰρημένου μοναστηρίου, ἤτοι τὸ Μπουτζουλέστι, τρόπῳ εἴτε πωλησίας, εἴτε ἀλλαγῆς· ἀλλ' ἐπειδὴ εἶναι συνήθεια ἀρχαία καὶ πάτριος τοῦ τόπου ἐκείνου νὰ προτιμῶνται καὶ εἰς τὰς πωλησίας καὶ ἀγορὰς, καὶ εἰς τὰς ἀλλαγὰς οἱ συγγενεῖς τῶν χωρίων καὶ τόπων καὶ ἄλλων κτημάτων, ὁ ἐγγονὸς τοῦ διαληφθέντος μακαρίτου Βασιλείου λογοθέτου, ἀδελφοῦ τοῦ κτίτορος μακαρίτου Στεφάνου βοεβόδα, ἄρχων ἄγας κὺρ Βασίλειος ἐνεφανίσθη ἡμῖν ἐνταῦθα ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ ἐκλαμπροτάτου αὐθέντου καὶ ἡγεμόνος πάσης Μολδοβλαχίας, κυρίου, κυρίου Ἰωάννου Ἀντιόχου Κωνσταντίνου βοεβόδα, λαβόντος τότε τὸ δεύτερον τὴν αὐθεντείαν, καὶ ἐζήτει νὰ λάβῃ τὸ εἰρημένον χωρίον Μπουτζουλέστι ἢ ἐντιμότης του, ὡσὰν ὁποῦ ἦτον ἴδιον κτῆμα τοῦ μακαρίτου Στεφάνου

Digitized by Google

βοεβόδα, τοῦ μεγάλου θείου αὐτοῦ καὶ κτίτορος τοῦ Κασίνου, καὶ μὲ τὰ πολλὰ δικαιολογήματα εὑρέθη εὔλογον νὰ προτιμηθῇ ἀπὸ τὸν τιμιώτατον ἄρχοντα βόρνικον κύριον Γεώργιον Ῥουσσέτον ἡ ἐντιμότης του ὁ ἄρχων ἄγας κὺρ Βασίλειος.

Καὶ δὴ πέμψαντες εἰς Γιάσιον εἰς τὸν καθηγούμενον τοῦ Γαλατᾶ, πνευματικὸν παπᾶν κὺρ Παΐσιον, ἐντολὴν, ἔλαβε τὸ γράμμα ὁποῦ ἐδώσαμεν διὰ τὸ χωρίον αὐτὸ Μπουτζουλέστι τῷ εἰρημένῳ ἄρχοντι κυρίῳ Γεωργίῳ Ῥουσσέτῳ, καὶ μᾶς τὸ ἔστειλεν ἐδῶ, καὶ τὸ ἐσχίσαμεν, καὶ ἐδώσαμεν διὰ τοῦ παρόντος γράμματος τὸ χωρίον τὸ εἰρημένον τῷ εἰρημένῳ ἄρχοντι ἄγᾳ, ὃς ἔδωκεν ἀντ' αὐτοῦ εἰς τὸ μοναστῆρι αὐτὸ τοῦ Κασίνου, καθὼς ἐσυμφωνήσαμεν μετὰ τῆς ἐντιμότητος αὐτοῦ, διακόσια πενῆντα πρόβατα τῆς γέννας, διακόσια μελίσσια μάνναις, δέκα φοράδια, εἴκοσι βόδια τοῦ ζυγοῦ, καὶ τριάντα ἀγελάδαις τῆς γέννας. Ἀποφαίνεται οὖν ἡ μετριότης ἡμῶν ἵνα τὸ διαληφθὲν χωρίον Μπουτζουλέστι μὲ ὅλους τοὺς Ῥουμούνους αὐτοῦ, καὶ μὲ ὅλην τὴν μωσίαν αὐτοῦ, καὶ μὲ ὅλα τὰ περιεχόμενα ἔνδον τῶν ὁρίων αὐτῆς, νὰ εἶναι κτῆμα ἴδιον τοῦ διαληφθέντος ἄρχοντος ἄγα κυρίου Βασιλείου, καὶ νὰ τὸ ἔχῃ κατά τε δεσποτείαν καὶ χρείαν ἐξ ὁλοκλήρου ἡ εὐγενεία του καὶ τὰ τέκνα του, καὶ ἁπλῶς οἱ κληρονόμοι του, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ τινὰς ἄρχοντας ἢ ἀρχόμενος, ἱερωμένος ἢ λαϊκὸς, ἢ καὶ ἐκ μέρους τῶν πατέρων τοῦ διαληφθέντος μοναστηρίου Κασίνου νὰ μὴν ἔχῃ ποτὲ οὔτε εἰς ἐκκλησιαστικὸν, οὔτε εἰς πολιτικὸν κριτήριον νὰ κάμῃ κάμίαν ἐνόχλησιν ἢ εἰς τὴν εὐγενείαν του, ἢ εἰς τὰ τέκνα του, ἢ εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ, ἐν βάρει ἀλύτου ἀφορισμοῦ καὶ ἀναθέματος αἰωνίου.

Ἐπὶ γὰρ ἀσφαλείᾳ καὶ βεβαιώσει διηνεκεῖ τῆς ἀλλαγῆς ταύτης ἐδόθη τὸ παρὸν τῆς ἡμῶν μετριότητος γράμμα, ἐν Κωνσταντινουπόλει, αψέ, ὀκτωβρίου.

(Ἐκ τοῦ 605 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

Digitized by Google

20

Σιγίλλιον πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν περὶ τῆς Σχολῆς Καστορίας ἱδρυθείσης ὑπὸ Γεωργίου Καστριώτου, μεγάλου κομίσου Βλαχίας.

1706 ἰουλ.

Γαβριὴλ ἐλέῳ θεοῦ κ. τ. λ.

Ὄντως ἀποστολικῆς ποιμάνσεως ἐπάξιον ἔργον καὶ οἰκειότατον, τὸ οὐ μόνον διὰ λόγου εὐαγγελικῆς διδασκαλίας συνεχῶς διερεθίζειν τοὺς ἐξ ἰδίας εὐγνωμοσύνης εὐήνιον καὶ εὐπρεπῆ τὸν τρόπον ἔχοντας πρὸς ὑπακοὴν τῶν θείων παραινέσεων, πρὸς δὲ καὶ ὑπαλείφειν αὐτοὺς καὶ διεγείρειν εἰς ἐντελῆ ἐνέργειαν τῶν ἀγαθῶν καὶ ἐναρέτων πράξεων, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀποτελούμενα θεοφρόνως ὕστερον παρ' εὐλαβῶν ἀνδρῶν, τῶν διαθερμανθέντων ταῖς πνευματικαῖς εἰσηγήσεσι τά τε ὁσίως καρποφορηθέντα, ὅσα ἐπιρρωννύσεως προσδεόμενα φαίνονται συνιστᾶν ὁμοῦ διὰ φροντίδος, καὶ περικρατύνειν ὅση δύναμις, μάλιστα ἀναγκαίως τὰ μὴ εἰς μερικὴν καὶ ἰδίαν, ἀλλὰ πρὸς καθόλου πῶς τινα καὶ κοινὴν λυσιτελοῦντα καὶ ἀφορῶντα εὐεργετικὴν εὐποιΐαν καὶ ὠφέλειαν· τὰ γὰρ ὑπὸ ἀξιωματικῆς καὶ ὑπερτέρας δυνάμεως ὑπερασπιζόμενά τε καὶ ἀντιλαμβανόμενα, ὡς ἐπὶ στερεμνίου κρηπῖδος τὴν βάσιν ἐρειρισμένην ἔχοντα, ἐν μακρᾷ τοῦ χρόνου παρατάσει πάντως πεφύκασι σώζεσθαι καὶ διηνεκῆ πως κεκτῆσθαι τὴν ἰδίαν διαμονὴν καὶ τὴν ὕπαρξιν.

Ἐπειδὴ τοιγαροῦν προσηνέχθη ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα γράμμα πατριαρχικὸν καὶ ἀποφαντικὸν τοῦ μακαριωτάτου καὶ σοφωτάτου πατριάρχου τῆς ἁγιωτάτης πόλεως Ἱερουσαλὴμ καὶ πάσης Παλαιστίνης κυρίου Δοσιθέου, τοῦ ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητοῦ καὶ περιποθήτου ἀδελφοῦ καὶ

Digitized by Google

συλλειτουργοῦ τῆς ἡμῶν μετριότητος, ὅπερ καὶ ἐν τῷ ἱερῷ κώδηκι τοῦ αὐτοῦ πατριαρχικοῦ καὶ ἀποστολικοῦ θρόνου κατεστρώθη εἰς μνήμην αἰώνιον, διαλαμβάνον οὕτως : ὡς ὁ ἐντιμότατος ἄρχων μέγας κόμισος ἀπὸ Καστορίας κὺρ Γεώργιος, ὁ ἤδη ἐν εὐσήμῳ χρήσει λυσιτελῶν ἐκεῖσε περὶ τὴν ἐκλαμπροτάτην αὐθεντείαν τῆς Οὐγκροβλαχίας, ἐμφύτῳ αὐτοῦ εὐλαβείας πόθῳ οἴκοθεν κεντηθεὶς εἰς τὸ μετὰ δικαιοπραξίας εὐαρεστῆσαι θεῷ, ἅτε καὶ ὑπὸ τῶν θείων καὶ εὐαγγελικῶν προκατηχημένος ὢν εἰσηγήσεων, καὶ μυστικῇ ἐπιπνοίᾳ διεγερθεὶς τοῦ πνεύματος, ὡς ἔμφρων οἰκονόμος τῶν ἐνταῦθα παρερχομένων καὶ ἀξιέπαινος, ἔγνω διελεῖν καὶ προσενεγκεῖν τῷ κυρίῳ ἐκ τῆς αὐτοῦ περιουσίας ὀρθὴν θυσίαν καὶ καθαρὰν μερίδα, τὸν δίκαιον Ἄβελ νουνεχῶς μιμησάμενος, ἐφ᾽ ᾧ καὶ αὐτὸς ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς δοῦλος δίκαιος καὶ καθαρὸς ἀναφανῇ τῷ κυρίῳ, καὶ δὴ ἐξ αὐθαιρέτου βουλῆς αὐτοῦ καὶ θελήσεως ἐπιμετρήσας εὐμενῶς, ἀφιερώσατο τῷ ἁγιωτάτῳ πατριαρχικῷ θρόνῳ τῶν Ἱεροσολύμων ἀσλανία γερὰ δύο χιλιάδων καὶ ἑξακοσίων πεντήκοντα ἐπὶ ῥητῇ προομιληθείσῃ συμφωνίᾳ εἰς καταρτισμὸν κοινωφελοῦς καὶ θεαρέστου ἔργου, αὔξησίν τε κατ᾽ εὐσέβειαν καὶ προκοπὴν τοῦ ἐκεῖσε χριστωνύμου πληρώματος· ἥτις συμφωνία ἐκείνη τοιούτῳ τρόπῳ συνέστη παγίως, καὶ ἀμετακινήτοις ἀπεπεράνθη ὅροις, ὥστε περὶ τῶν ἀφιερωθέντων ἐκείνων δύο χιλιάδων καὶ ἑξακοσίων πεντήκοντα ἀσλανίων παρέχειν τὸν πατριαρχικὸν τῶν Ἱεροσολύμων θρόνον διάφορον κατ᾽ ἔτος ἀνὰ ἓξ ἀσλανία ἑκάστῃ ἑκατοντάδι, συμποσούμενα εἰς ἀσλανία ἑκατὸν ἑξήκοντα· διωρίσθησαν δὲ ἀκριβολογίᾳ σκέψεως τοῦ δίδοσθαι ταῦτα ἀπὸ τοῦ εἰσοδήματος τοῦ μετοχίου τοῦ ἁγίου Τάφου, δηλονότι τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Γεωργίου, τοῦ κειμένου κατὰ τὸ Νεοχώριον τὸ εἰς τὸ κατάστενον τῆς Προποντίδος· περὶ ὧν ἄσπρων κοινῇ γνώμῃ τοῦ φιλοχρίστου ῥουφετίου τῶν γουναράδων τρεῖς ἐξ αὐτῶν ἄρχοντες ἐκλε-

Digitized by Google

γέντες κατεστάθησαν τοῦ εἶναι ἐπιτρόπους καὶ ἐπιτηρητὰς τοῦ μακαρίου τούτου ἔργου, ἐπὶ τὸ φροντίζειν μετ' ἐπιμελείας ἀόκνου, καὶ παραλαμβάνειν κατ' ἔτος, τουτέστιν ἐν τῇ ἑορτῇ τοῦ ἁγίου Γεωργίου, τὰ ἑκατὸν ἑξήκοντα ἐκεῖνα γρόσια παρὰ τοῦ κατὰ καιροὺς ἡγουμένου τοῦ μετοχίου· ἅτινα ἐξαποστέλλειν ἀσφαλῶς καὶ ἀκινδύνως εἰς χεῖρας τοῦ τὴν πατριαρχικὴν ἐπιτροπὴν ἐπιστατοῦντος, κατὰ τὸν ἅγιον Τάφον, ὀφείλοντος κἀκείνου, μετὰ το παραλαβεῖν τὰ ἄσπρα ἢ διὰ πόλιτζάς τινος, εἴτε καὶ δι' ἄλλου πιστοῦ προσώπου τῶν ἀπερχομένων ἐντεῦθεν ἐκεῖσε χάριν εὐλαβείας καὶ προσκυνήσεως, ἀνταποστέλλειν πρὸς τοὺς ἐπιτρόπους αὐτοὺς ἀπολογίαν καθαρὰν καὶ εἴδησιν περὶ τῆς λήψεως τῶν ἄσπρων ἐκείνων καὶ ἐγχειρίσεως. Εἰ δὲ συμπτώματι δυστυχίας τῷ μετοχίῳ αὐτῷ ἐκ τῶν τοῦ καιροῦ περιστάσεων συγκυρήσῃ παρ' ἐλπίδα, ὅπερ μὴ γένοιτο, καὶ τὰ ἑκατὸν ἑξήκοντα ἀσλανία μὴ δοθῶσιν ἐκ τοῦ εἰσοδήματος αὐτοῦ τοῖς ἐπιτρόποις ὡς ἐκλελοιπότος, τότε τὸν σκευοφύλακα τοῦ ἐκεῖσε πατριαρχικοῦ θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων ἀπολογεῖσθαι καὶ παρέχειν τὰ ἑκατὸν ἑξήκοντα ἐκεῖνα ἀσλανία πρὸς τὸν πατριαρχικὸν κατὰ καιροὺς ἐπίτροπον· ἐκεῖνος δὲ παραλαβὼν ταῦτα εἰς χεῖρας αὐτοῦ, ἐπὶ τοιούτοις ὡρισμένοις μέρεσι καὶ χρείαις ὠφελίμοις χορηγεῖν καὶ διανέμειν μετὰ ἀκριβοῦς προσοχῆς, καὶ ὅτι πλείστης ἐπιμελείας ὁμοῦ καὶ παρατηρήσεως, ἵνα μή τις ἐξ ἀπροσεξίας τῷ θείῳ ἔργῳ ἐπακολουθήσῃ ὕφεσις καὶ ἐλάττωσις· ὀφείλει οὖν πρῶτον μὲν διδόναι ἐξ ἐκείνων τριάκοντα γρόσια ἑνί τινι τῶν μουσικῶν ψάλτῃ μισθὸν κατ' ἔτος, ἐπὶ τῷ ᾄδειν καὶ ψάλλειν τῷ κυρίῳ ἔνδον τῆς ἁγίας Ἱερουσαλὴμ ὅταν ἠνεῳγμένη ὑπάρχῃ ἡ πύλη τοῦ ζωοδόχου Τάφου· ὅταν δέ ἐστι κεκλεισμένη ἡ πύλη, δηλονότι τῆς ἁγίας Ἀναστάσεως, ψάλλειν τότε ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Ἰακώβου καθ' ἑκάστην κυριακὴν, καὶ πᾶσαν ἑορτὴν δεσποτικὴν τὰς συνήθεις ἐκκλησιαστικὰς ἀκολουθίας· προσέτι μαθητεύειν κατὰ χρέος ὁ αὐτὸς

ψάλτης τοὺς πατέρας τοῦ θρόνου αὐτοῦ, ἱερομονάχους τε καὶ ἱεροδιακόνους, καὶ μοναχούς, τά τε κοσμικὰ παιδία τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν, οὓς ἂν διορίσωσιν αὐτῷ μετ' ἐκλογῆς καὶ πατριαρχικῆς ἐπιτάξεως, κἄν τε ὁ κατὰ καιροὺς τοῦ θρόνου μακαριώτατος πατριάρχης, κἄν τε ὁ ἐπίτροπος αὐτοῦ, τοὺς τοιούτους πάντας τὴν ᾀσματικὴν διδάσκειν, τουτέστιν τὰ ἀναστάσιμα, τὰ κεκραγάρια, τὰς τρεῖς λειτουργίας, ἕνα πολυέλεον, πᾶσα πνοὴ ἐναισάτω, μίαν δοξολογίαν μεγάλην, καὶ κράτημα ἕνα, τούς τε κανόνας, καὶ τὰ τροπάρια ψαλλόμενα ἐν ταῖς λιτανείαις τῆς ἁγίας ἀναστάσεως· ὁ δὲ βουλόμενος μαθεῖν πλείω τούτων, τὴν παπαδικὴν ἢ ἕτερα κρατήματα, εἴτε ἱερωμένος εἴτε καὶ λαϊκός, ὁ τοιοῦτος ἐξ οἰκείων πληρούτω χρημάτων καὶ οὕτω μανθανέτω. Ἔτι δὲ ὅπως ὁ αὐτὸς τοῦ θρόνου ἐπίτροπος παρέχῃ ἑνὶ τῶν εὐλαβῶν χριστιανῶν ἕτερα εἴκοσι γρόσια, ἐκεῖνος δὲ μαθητεύειν τὰ παιδία τῶν ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει Ἱερουσαλὴμ χριστιανῶν τὰ κοινὰ γράμματα τῆς τε ῥωμαϊκῆς διαλέκτου καὶ τῆς τῶν Ἀράβων. Πρὸς τούτοις, πληροῖ καὶ ἄλλα εἴκοσι γρόσια πρὸς δύο ἱερεῖς ὀφείλοντας ἀεὶ ἔχειν τὴν κατοικίαν αὐτῶν διηνεκῶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Γάζης, ἐπὶ τῷ μαθητεύειν κᾀκείνους τὰ τῶν χριστιανῶν παιδία τὰ γράμματα, ῥωμαϊστί τε καὶ ἀραβιστί· ὡσαύτως καὶ ἄλλα εἴκοσι γρόσια τῷ εἰς τὴν Ῥαμᾶ εὑρισκομένῳ ἱερεῖ, ἥτις καὶ Ῥαμάλα λέγεται, ἐπὶ τῷ μανθάνειν παρ' ἐκείνου τὰ τῶν χριστιανῶν παιδία κᾀκεῖσε τὰ κοινὰ ῥωμαϊκά τε καὶ ἀραβικὰ γράμματα. Ὁμοίως καὶ ἕτερα εἴκοσι γρόσια πρὸς τοὺς ἱερεῖς τοὺς ὄντας εἰς τὸ Τάϊπιν εἰς τὸ μαθητεύειν κᾀκείνους τὰ τῶν χριστιανῶν παιδία τὸν αὐτὸν τρόπον κοινὰ δηλονότι γράμματα. Ἔτι δὲ καὶ ἕτερα εἴκοσι γρόσια δίδοσθαι ἑνὶ χρησίμῳ διδασκάλῳ εἰς τοῦ Πεζαλᾶ ἐπὶ τῷ μανθάνειν κᾀκεῖσε τὰ παιδία τῶν χριστιανῶν τὰ ἱερὰ γράμματα ῥωμαϊκά τε καὶ ἀραβικά· τὰ δὲ ἐναπολειφθέντα τριάκοντα γρόσια παρέχεσθαι πρὸς τοὺς ἱερεῖς τοὺς εὑρισκο-

μένους εἰς τὸ Κοράκι, ἤτοι εἰς τὴν ἁγιωτάτην μητρόπολιν Πέτρας τῆς Ἀραβίας, εἴτε εἷς ἐὰν ἐκεῖ ὑπάρχῃ, εἴτε καὶ δύο, ἵνα μανθάνωσι κἀκεῖσε τὰ παιδία τῶν χριστιανῶν ῥωμαϊκὰ καὶ ἀραβικὰ γράμματα, ἐπὶ τῷ ἄρχεσθαι τοὐντεῦθεν διὰ τῆς τῶν γραμμάτων μαθήσεως προκόπτειν κατ' εὐσέβειαν τὰ τῶν πιστῶν παιδία, καὶ εἰς αὔξησιν βελτιώσεως προέρχεσθαι.

Τούτων οὖν πάντων οὕτω διορισθέντων καὶ τυπωθέντων ἐπὶ κοινῇ ὠφελείᾳ τοῦ ἐκεῖσε χριστιανικοῦ πληρώματος, πρὸς δὲ τὴν ἡμῶν μετριότητα ἀξιώσεως προβληθείσης ἕνεκα τῆς τούτων διαρκεστέρας ἐπιμονῆς καὶ συντηρήσεως, ἀποδεξάμενοι ἀσμένως τὴν αἴτησιν ταύτην ὡς λίαν θεοφιλῆ καὶ συμβάλλουσαν τὰ μέγιστα εἰς ψυχικὴν τῶν πιστῶν σωτηρίαν, γράφομεν καὶ ἀποφαινόμεθα, καὶ συνοδικῶς ἐπιβεβαιοῦμεν ταῦτα πάντα τὰ κατὰ μέρος ἐγχαραχθέντα ἀνωτέρω γνώμῃ κοινῇ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα ἔχωσι τὸ κῦρος ἀναλλοίωτον, ἀδιάκοπον καὶ ἀμετάτρεπτον εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, ὀφειλόντων κατὰ χρέος τῶν τὴν διοίκησιν αὐτῶν κατειλημμένων τοῦ τε κατὰ καιροὺς μακαριωτάτου πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ τοῦ οἰκείου ἐπιτρόπου, φροντίζειν καὶ μήδεσθαι περὶ τῆς διηνεκοῦς ἐνεργείας καὶ διαμονῆς τοῦ θειοτάτου τούτου ἔργου · ὡσαύτως καὶ τῶν κατὰ καιροὺς ἀρχόντων, πρωτομαγιστόρων τοῦ ῥουφετίου τῶν γουναράδων διὰ μερίμνης ἔχειν περὶ τῆς ἐπιστασίας τῶν τριῶν ἐπιτρόπων ἐκ τοῦ ῥουφετίου αὐτῶν, τοῦ μηδέποτε ἐκλείπειν οὐδένα τῶν τριῶν, ἀλλ' εἴποτέ τις ἐξ ἐκείνων εἴτε παραιτήσεται, εἴτε καὶ ἀποθάνει, ἀντικαθιστᾶναι ἕτερον, καὶ ἀναπληροῦν τὸν τριαδικὸν ἐκεῖνον ἀριθμόν, ζήλῳ τε ἐνθέῳ, καὶ ἀόκνῳ προθυμίᾳ καὶ ἐπιμελείᾳ, καὶ σπουδῇ ὅ, τι πλείστῃ παραλαμβάνειν ἐκεῖνα τὰ ἑκατὸν ἑξήκοντα γρόσια τοῦ διαφόρου κατ' ἔτος παρὰ τοῦ ἡγουμένου τοῦ ῥηθέντος μετοχίου, καὶ ἐξαποστέλλειν ἀσφαλῶς πρὸς τὸν ἐκεῖσε πατριαρχικὸν ἐπί-

Digitized by Google

τροπον, κἀκεῖνον διανέμειν ταῦτα ἐν οἷς διωρίσθησαν τόποις, ἵνα μή τινος ἐξ ἀμελείας προστριβομένου ἐμποδίου, ἄπρακτον μείνῃ τὸ τοιοῦτον θεάρεστον ἔργον. Καὶ τότε οἱ πρωταίτιοι τῆς ἀργίας τούτου καὶ ἀπραξίας μεγάλως ἐτασθήσονται ἐν τῇ φρικτῇ καὶ φοβερᾷ ἐκείνῃ ἡμέρᾳ, καὶ λόγον ὑφέξωσιν ἀναπολόγητον, ὡς οἰκονόμοι ἀσυντελεῖς καὶ ἀπρόσφοροι. Ὅθεν, εἰς ἔνδειξιν καὶ ἀσφάλειαν καὶ συντήρησιν ἀπαράτρεπτον τῶν γεγραμμένων τούτων πάντων, ἀπελύθη τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν συνοδικὸν ἐπιβεβαιωτήριον γράμμα.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ᾳψς΄, μηνὶ ἰουλίῳ, ἰνδικτιῶνος ιδ΄.

† ὁ Ἡρακλείας καὶ Ῥαιδεστοῦ Νεόφυτος.
† ὁ Χαλκηδόνος Κωνστάντιος.
† ὁ Ἰωαννίνων Κλήμης.
† ὁ Κυζίκου Κύριλλος.
† ὁ Προύσης Κύριλλος.
† ὁ Δρύστρας Ἀθανάσιος.
† ὁ Νικομηδείας Παρθένιος.
† ὁ Ἰκονίου Ἄνθιμος.
† ὁ Δέρκων Νικόδημος.

(Ἐκ τοῦ 605 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

21

Γράμμα ἀποκαταστατικὸν ἡγουμένου εἰς τὸ ἐν Ἰσμαηλίῳ μετόχιον τοῦ ἁγίου Τάφου.

1706 αὐγούστου 27.

Τὴν ἁγιωσύνην σου, πνευματικὲ παπᾶ κὺρ Ἀθανάσιε, σὲ στέλλομεν εἰς τὸ Ἰσμαῆλι εἰς τὸ μοναστῆρι ἡγούμενον, ὄχι

Digitized by Google

διὰ ἄλλην αἰτίαν, ἀλλ' ὅτι εἶσαι παστρικὸς, καὶ πρόσεχε νὰ τὸ φυλάξῃς καὶ νὰ μὴ μᾶς ἐντροπιάσῃς.

[Πρῶτον.] Νὰ φυλάγεσαι συντέκνισαις νὰ μὴ κάμῃς· εἰς κοσμικὰ σπήτια χωρὶς ἐκκλησιαστικὴν χρείαν νὰ μὴν ὑπαγαίνῃς· εἰς τὸ κελλί σου παιδία ὕποπτα νὰ μὴν ἔχῃς καὶ λοιπὸν ἔτζι νὰ κάμῃς.

Δεύτερον. Οἱ πατέρες εἰς τὰ ἡγουμενεῖα ἔμαθαν νὰ κρατοῦν ὅσα θέλουν, καὶ εἰς τὸν ἅγιον Τάφον νὰ δίδουν τὸ οὐδὲ τίποτε· καὶ θέλομεν ἡ ἁγιωσύνη σου τοῦ μετοχίου αὐτουνοῦ τὸ εἰσόδημα νὰ τὸ εὐγάλῃς εἰς τὸ μεϊδάνι· ἀπέκει ἡμεῖς σὲ συγχωροῦμεν τὶ νὰ ἔχῃς, καὶ κάθε χρόνον τοῦ Σταυροῦ νὰ δίδῃς ἐκεῖνο τὸ εἰσόδημα ὁποῦ νὰ τύχῃ.

Τρίτον. Ὁ πατριάρχης ἔχει ὁποῦ παίρνει κάθε χρόνον ἀπὸ τὸ μετόχι δέκα ὀκᾶδες χαβιάρι, καὶ νὰ τὸ στέλνῃς κάθε χρόνον εἰς τὸν καιρὸν, καὶ νὰ εἶναι καὶ καλόν.

Τέταρτον. Ὁ μητροπολίτης ἔχει ὁποῦ παίρνει κἄτι τι τὸν χρόνον, καὶ νὰ ἐρωτήσῃς νὰ μάθῃς τί εἶναι, καὶ νὰ τὸ γράψῃς εἰς χαρτὶ νὰ τὸ ἐνθυμᾶσαι, διὰ νὰ μὴ ἀλησμονήσῃς καὶ δώσῃς παραπάνω, καὶ γένῃ κακὴ συνήθεια.

Πέμπτον. Παρόντων τινῶν γερόντων χρησίμων ἐκ τῶν ἐπιτρόπων, νὰ σοῦ κάμῃ ὁ προηγούμενος δύο κατάστιχα τῶν πραγμάτων τοῦ μοναστηρίου, ἤτοι τῆς ἐκκλησίας, τοῦ κελλίου, τοῦ μαγερείου, καὶ πάντων τῶν λοιπῶν, εἰς τὰ ὁποῖα κατάστιχα νὰ ὑπογράψετε καὶ ἡ ἁγιωσύνη σου, καὶ ὁ προηγούμενος, καί τινες τῶν ἐπιτρόπων, καὶ τὸ ἕνα νὰ κρατήσῃς αὐτοῦ ἡ ἁγιωσύνη σου, καὶ τὸ ἄλλο νὰ μᾶς τὸ φέρῃ ὁ προηγούμενος ἐδῶ.

Ἕκτον. Νὰ πάρῃς καὶ τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἀμπελίου ὁποῦ ἀγόρασεν ὁ προηγούμενος καὶ τοῦ ὀσπητίου τὰ χαρτία, καὶ νὰ τὰ ἔχῃς καλὰ φυλαγμένα.

Ἕβδομον. Σὲ ὁρκίζομεν εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, κρέας νὰ μὴ τρώγῃς μήτε πολὺ, μήτε ὀλίγον, μήτε ποτέ.

Digitized by Google

Ὄγδοον. Τῆς δευτέρας τὴν νηστείαν νὰ τὴν φυλάττῃς κατὰ τὴν τάξιν τοῦ μοναστηρίου.

Ἔννατον. Τὴν τετάρτην καὶ παρασκευὴν νὰ φυλάττῃς ξηροφαγίαν, καὶ, ἂν δὲν ἠμπορῇς, κἂν εἰς τὸ κοινὸν δεῖχνε ὅτι φυλάττεις.

Τέλος πάντων, ὁ μητροπολίτης τοῦ τόπου ἐκεῖ ἂν κάμῃ χίλια καλὰ, ποτὲ νὰ μὴν τὸν ἐπαινᾷς· ἂν κάμῃ χίλια κακὰ, ποτὲ νὰ μὴν τὸν κατακρίνῃς, ποτὲ τὸ ὄνομά του εἰς τὸ στόμα σου νὰ μὴ τὸ φέρνῃς, διὰ νὰ περάσῃς εἰρηνικά.

Ἔτι ἂν ὁ μητροπολίτης σοῦ δείξῃ κάμίαν φορὰν κἀνένα γράμμα πατριαρχικὸν καὶ σοῦ γυρεύσῃ νὰ δώσῃς παραπάνω ἀπὸ ταῖς δέκα ὀκᾶδες τὸ χαβιάρι, ἢ γυρεύῃ τίποτε μουροῦνα, τίποτε παραπάνω νὰ μὴ δώσῃς, οὔτε ἄλλο τί· καὶ ἂν σὲ βιάσῃ περισσότερον, σφάλισε τὸ μετόχι καὶ ἔλα ἐδῶ.

Ἔτι ἐκεῖ εἰς τὸ Ἰσμαῆλι δικονητὴς δὲν ἔρχεται νὰ ζητήσῃ διὰ τὸν ἅγιον Τάφον, καὶ στοχάσου, ἂν ἠμπορῇς νὰ κάμῃς τίποτε ἐλεημοσύνην, ἃς ἔχωμεν εἴδησιν νὰ σοῦ στείλωμεν γράμματα νὰ κάμῃς ὅ, τι ἠμπορεῖς. Ὁ δὲ κύριος μετὰ σοῦ.

Ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως, αψς', αὐγούστου κζ'.

(Ἐκ τοῦ 605 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

22

Γράμμα πρὸς τοὺς ἐν τῷ Ἰσμαηλίῳ ἐπιτρόπους τοῦ ἁγίου Τάφου, περὶ διοικήσεως τῆς ἐκεῖσε ἐκκλησίας τοῦ ζωοδόχου μνήματος, αψζ'*.

1707.

Μετὰ τὰς συνηθισμένας εὐχάς. — Πρῶτον, τῆς ἐκκλησίας τὰ κανδήλια, τὰ ἱερὰ, τὰ βιβλία, καὶ εἴ τι ἄλλο χρειῶδες

* Ἡ ἐπιγραφὴ οὕτως ἔχει ἐν τῷ κώδηκι.

Digitized by Google

καὶ τοῦ κελλίου τοῦ ἡγουμένου, καὶ τοῦ μαγειρείου, καὶ τοῦ κελλαρικοῦ, χαλκώματα, σιδηρικὰ, καὶ εἴ τι ἄλλο, νὰ τὰ γράψετε εἰς δύο κατάστιχα· καὶ τὸ ἕνα νὰ τὸ ἔχῃ ὁ ἡγούμενος ὑπογραμμένον ἀπὸ τὴν ἐντιμότητά σας, καὶ τὸ ἄλλο νὰ τὸ ἔχετε ἡ ἐντιμότης σας ὑπογραμμένον ἀπὸ τὸν ἡγούμενον, ἵνα, ὅταν ἀλλαχθῇ ὁ ἡγούμενος, ἂν λείπῃ τίποτε ἀπ' ἐκεῖνα ὁποῦ εἶναι εἰς τὸ κατάστιχον, πρῶτον νὰ τὸ βάνῃ εἰς τὸν τόπον, καὶ εἶτα νὰ εὐγαίνῃ ἀπ' αὐτοῦ· καὶ ἂν φτειάσῃ τίποτε καινούριον ὁ ἡγούμενος εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἢ τινὰς ἀφιερώσῃ, νὰ τὰ γράφετε εἰς τὸ κατάστιχον, διὰ νὰ στέκῃ ἡ τιμὴ καὶ τὸ μνημόσυνον καὶ τοῦ ἡγουμένου καὶ ἐκείνου ὁποῦ τὸ ἀφιερώσει.

Δεύτερον, ὁ ἡγούμενος νὰ ἔχῃ τὰ σαρανταλείτουργα, καὶ ἂν τύχουν καὶ ἄλλα σαραντάρια μικρὰ, τὰς μερίδας, τὰς λειτουργίας, τὰ εὐχέλαια, τὰ ψαλτικὰ τῶν θνησκόντων, τὰ μνημόσυνα, τὰ κόλλυβα, καὶ εἴ τι ἐλεημοσύνην ἠμπορεῖ νὰ συνάξῃ διὰ τὸ μοναστῆρι καὶ διὰ τὸν ἅγιον Τάφον, καὶ ἀκόμη ἄλλα ὁποῦ ἔχουν οἱ χριστιανοὶ συνήθειαν νὰ δίδουν εἰς τὸν ἐπιτάφιον, εἰς ταῖς ἐξομολόγησες, καὶ εἴ τι συνάζονται ἀπὸ τὰ καράβια, καὶ ἄλλαις ἐλεημοσύναις παρὰ τῶν ὀρθοδόξων, αὐτὰ ὅλα νὰ τὰ παίρνῃ ὁ ἡγούμενος καὶ νὰ στέλλῃ καὶ τὸ χαβιάρι τοῦ πατριάρχου. Τὸ δὲ λάδι, ἤγουν τὰ ἄσπρα ὁποῦ μαζώνονται διὰ τὸ λάδι, καὶ ὅσα ἄσπρα περισσεύουν ἀπὸ κηρία ὁποῦ φέρνουν οἱ χριστιανοὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, νὰ εἶναι εἰς τὰ χέρια τῆς ἐντιμότητός σας, καὶ ἂν θάπτωνταί τινες χριστιανοὶ εἰς τὴν αὐλὴν τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἔχουν συνήθειαν νὰ δίδουν τίποτε, καὶ ἐκεῖνο ἡ ἐντιμότης σας νὰ τὸ παίρνετε· καὶ ἀκόμη τὰ νοίκια ἀπὸ σπήτια, ἀπὸ ἐργαστήρια, ἀπὸ μαγαζεῖα, νὰ τὰ παίρνετε ἡ ἐντιμότης σας. Καὶ ἂν ἀφιερώσῃ τινὰς ἀδελφὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἢ σπῆτι, ἢ ἐργαστῆρι, ἢ μαγαζὶ, νὰ τὸ γράφετε ἐπάνω σας εἰς ἕνα ἀπὸ τὴν ἐντιμότητά σας, ἤγουν εἰς ὅποιον εὑρῆτε εὔλογον μὲ κοινήν σας γνώμην, καὶ τὰ ἔξοδα ὁποῦ νὰ γένουν εἰς τὸν μουτεβελῆν διὰ νὰ τὸ γράψετε, νὰ τὰ κάμνετε ἡ ἐντιμότης

Digitized by Google

σας· ἀμὴ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἢ εἰς τὸν ἡγούμενον νὰ μὴ γράψετέ ποτε τίποτε, διὰ νὰ μὴ τὸ πάθωμεν ὡσὰν καὶ μὲ τὰ ἐργαστήρια ὁποῦ τὰ ἐχάσαμεν ἄδικα. Καί, ὅταν ἰδῆτε πῶς κἀνένα σπῆτι, ἢ ἐργαστῆρι, ἢ μαγαζὶ δὲν συμφέρει νὰ τὸ ἔχῃ ὁ ἅγιος Τάφος, ὡσὰν ὁποῦ τάχα ἀκολουθῆ τίποτε ἐναντιότης ἢ ζημία, ὑμεῖς οἱ ἐπίτροποι νὰ μαζώνετε καὶ τοὺς λοιποὺς γέροντας τοῦ μαχαλᾶ, καὶ νὰ τὸ κοινολογῆτε καὶ μὲ κοινὴν γνώμην νὰ τὸ πουλῆτε, καὶ νὰ παίρνετε ἡ ἐντιμότης σας τὰ ἄσπρα. Ἔπειτα εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἂν χαλάσῃ κεραμίδι, ἢ ἄλλο τίποτε χρειάζεται μερεμέτι, νὰ τὸ κάμνετε ἡ ἐντιμότης σας, καὶ ὄχι ὁ ἡγούμενος· λέγομεν καθαρώτερον: ἂν θέλῃ ὁ ἡγούμενος νὰ φτειάσῃ τίποτε διὰ τὸ χουζοῦρί του, ἂς τὸ φτειάσῃ ἐκεῖνος ἀπὸ λόγου του, εἰ δὲ ἐκεῖνα τὰ ἀναγκαῖα, νὰ τὰ φτειάνετε ἡ ἐντιμότης σας· καὶ εἴ τι ἄσπρα περισσεύσουν, νὰ τὰ στέλνετε εἰς ἡμᾶς μὲ γράμματά σας κάθε χρόνον τοῦ ἁγίου Γεωργίου. Καὶ ἐκεινῶν ὁποῦ ἀφιερώνουν τίποτε εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὰ ὀνόματα, νὰ τὰ γράφετε νὰ μνημονεύουνται εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀμὴ νὰ τὰ στέλνετε καὶ εἰς ἡμᾶς νὰ τὰ πέμπωμεν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, νὰ μνημονεύωνται καὶ ἐκεῖ. Καὶ τὸ ἀμπέλι ὁποῦ ἀγόρασεν ὁ κὺρ Λεόντιος, νὰ τὸ πουλήσετε καὶ νὰ πάρετε τὰ ἄσπρα ἡ ἐντιμότης σας. Ἀκόμη καὶ τὰ χοτζέτια καὶ ἄλλα τεμεσούτια καὶ ὁρισμοὺς καὶ πουγιουρτία τῆς ἐκκλησίας, τῶν κελλίων, τῶν ἐργαστηρίων, καὶ τῶν μαγαζείων, νὰ τὰ ἔχετε ὅλα ἡ ἐντιμότης σας εἰς χεῖράς σας. Καί, ὅταν ὁ θεὸς προσκαλέσῃ τινὰ ἀπὸ τὴν ἐντιμότητά σας εἰς τὴν βασιλείαν του, οἱ ζῶντες ἐπίτροποι νὰ ψηφίζουν τινὰ χρήσιμον ἄνθρωπον διὰ ἐπίτροπον εἰς τὸν τόπον τοῦ ἀποθανόντος, καὶ εἶτα νὰ μᾶς γράφουν εἴδησιν νὰ τοῦ στέλνωμεν καὶ γράμμα ἐπιτροπικόν. Ὥστε παρακαλοῦμεν ἔτζι νὰ κάμετε ἐξ ἀποφάσεως, καὶ ὅποιος ἡγούμενος δὲν τὸ στέρξῃ, ἂς λείψῃ ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἔρχεται ἄλλος.

(Ἐκ τοῦ 605 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

Digitized by Google

23

Χρυσόβουλλον τοῦ ὑψηλοτάτου αὐθέντου Οὐγκροβλαχίας κυρίου Ἰωάννου Κωνσταντίνου Βασσαράβα βοεβόδα, διὰ τὸ σχολεῖον τὸ νέον ὁποῦ ἔγινεν εἰς Βουκουρέστιον*.

1707 σεπτεμβρίου 9.

Ἰωάννης Κωνσταντῖνος Βασσαράβας, ἐλέῳ θεοῦ βοεβόδας αὐθέντης τε καὶ ἡγεμὼν πάσης Οὐγκροβλάχων γῆς. Γράφουσα ἡ ἡμετέρα αὐθεντία ἀποφαίνεται ὑμῖν τοῖς δούλοις τῆς καθ' ἡμᾶς ἐξουσίας, τοῖς ἐν τῇ Γραίκᾳ βαμεσίδαις, τοῖς τε νῦν καὶ τοῖς εἰς τὸ ἑξῆς, ὅτι ἀγαθῇ τινι γνώμῃ καὶ ζήλῳ θείῳ κινηθεῖσα προεθυμήθη κοινὸν φροντιστήριον καθιδρῦσαι ἐγχωρίοις τε καὶ ἀλλοτρίοις μαθηταῖς ἐν Βουκουρεστίῳ, τῇ τῆς καθ' ἡμᾶς αὐθεντείας πολιτείᾳ, ἐν τῇ σεβασμίᾳ μονῇ τοῦ ἁγίου Σάββα μετόχιον οὔσῃ τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου· τό τε φροντιστήριον ῥυθμίζεσθαι διετάξαμεν τῇ τοῦ κατὰ καιρὸν ἀρχιμανδρίτου τῆς σεβασμίας μονῆς τοῦ τροπαιοφόρου Γεωργίου ἐπιτηρήσει. Ἵνα δὲ καί τινα ζωάρκειαν ἔχωσιν οἱ ξένοι καὶ ἐνδεεῖς μαθηταὶ βοήθειαν, ᾠήθην δεῖν ἐλεῆσαι αὐτοὺς παρὰ τοῦ αὐτόθι τῆς Γραίκας βάματος γρόσια πεντήκοντα κατ' ἔτος. Διὸ δεῖ παρέχεσθαι τὰ διαληφθέντα πεντήκοντα γρόσια ἀμειώτως τε καὶ ἀδιαλείπτως μέχρι τῆς τοῦ φροντιστηρίου διαμονῆς κατ' ἔτος, ζωαρκείας χάριν τῆς τῶν μαθητῶν, ὡς ἔφθημεν ἰδίᾳ, τῷ ἀρχιμανδρίτῃ τοῦ ἁγίου Γεωργίου· καὶ γὰρ τὸν τῶν διδασκάλων μισθὸν ἑτέρωθεν διετάξαμεν. Ὡσαύτως δὲ ἐντέλλεται ἡ ἡμετέρα αὐθεντία καὶ τῇ σῇ πανοσιότητι, ἅγιε καθηγούμενε τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ὅστις ποτ' ἂν ᾖς, κατ' ἔτος αἰτεῖν καὶ παραλαμ-

* Ἡ ἐπιγραφὴ οὕτως ἔχε ἐν τῷ κώδηκι.

βάνειν ἐν καιρῷ τῷ διορισθέντι τὰ ἄνωθεν παρ' ἡμῶν προσηλωμένα τοῖς μαθηταῖς πρὸς ζωάρκειαν πεντήκοντα γρόσια παρὰ τῶν τῆς Γραίκας βαμεσίδων· φροντίζειν τε ὡς εἰκὸς καὶ ἐπιμελεῖσθαι καὶ τὴν σὴν ἁγιωσύνην τοῦ φροντιστηρίου τούτου, μηδ' ἀπερισκέπτως δαπανᾶν τὰ ῥηθέντα χρήματα, ἀλλ' εὐτάκτως τοῖς προκόπτουσι καὶ διωρισμένοις τῶν ξένων τε καὶ πτωχῶν μαθηταῖς διανέμειν, οἷά που καὶ ἐν ἄλλοις κλίμασί τε καὶ παροικίαις· πρὸς γὰρ ψυχικὴν ὠφέλειαν καὶ ἄληκτον μνήμην ἡμῶν τ' αὐτῶν μετὰ τὸν ἐνθένδε βίον, καὶ τῶν προαναπαυσαμένων ἡμῶν γονέων, τοῦτο ἐστερεώθη τὸ θεῖον ἔργον. Τούτου χάριν καὶ ὃν μετὰ τὴν καθ' ἡμᾶς αὐθεντίαν ἐκλέξῃ κύριος ὁ θεὸς τοῦ κρατῆσαί τε καὶ κυριεῦσαι τῆς παρούσης τζάρας, ἐκλιπαροῦμεν κρατύναι τε καὶ κυρῶσαι τὸ παρ' ἡμῶν διορισθὲν ἐλάχιστον ἔλεος τοῖς πτωχοῖς μαθηταῖς, ἢ καὶ νεύσει θείᾳ κινούμενος προσθήκην τινὰ ποιῆσαι ἵνα καὶ τὰ ἐκείνου κατορθώματα καὶ ἐλέη ἕξῃ μετ' αὐτὸν τὸ κῦρος, τὴν σταθερότητα καὶ τὴν τιμὴν, καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ τὴν αἰωνίαν ἀπολαύσῃ μακαριότητα.

Ἀσφαλίζομεν δὲ τὸ παρὸν γράμμα μετά τε τῶν συμβουλατόρων καὶ πιστῶν ἀρχόντων τοῦ τῆς ἡμετέρας αὐθεντίας κριτηρίου, κὺρ Κωνσταντίνου Στηρμπέη μεγάλου μπάνου, καὶ κὺρ Σερβάνου Κανταχουζηνοῦ μεγάλου βορνίκου, καὶ κὺρ Σερβάνου Δραγομηρέσκου μεγάλου λογοθέτου, καὶ κὺρ Θωμᾶ Κανταχουζηνοῦ μεγάλου σπαθαρίου, καὶ κὺρ Σερβάνου Μποζοράνου μεγάλου βιστιάρη, καὶ κὺρ Ῥάδουλου Γολέσκουλου μεγάλου κλουτζιάρη, καὶ κὺρ Στεφάνου Κανταχουζηνοῦ μεγάλου ποστελνίκου, καὶ κὺρ Σερβάνου μεγάλου στολνίκου, καὶ κὺρ Ἰωαννάκη Βαχαρέσκουλου μεγάλου μπαχαρνίκου, καὶ κὺρ Πάνου Ποπέσκουλου μεγάλου κομίσου, καὶ κὺρ Γεωργίου μεγάλου κλουτζιάρη, καὶ κὺρ Κωνσταντίνου Κορπεάνου μεγάλου πιτάρη, καὶ Μπάρπουλου Πραϊλόϊου δευτέρου λογοθέτου, τοῦ καὶ ἐπιστάτου τοῦ παρόντος γράμματος.

Digitized by Google

Ἐγράφη δὲ ἐν τῷ δεκάτῳ ἐννάτῳ χρόνῳ τῆς ἡμετέρας αὐθεντίας, εἰς Τυργόβυστον πολιτείαν τοῦ θρόνου τῆς καθ' ἡμᾶς ἡγεμονίας διὰ γέρο Μιχαὴλ, γραμματικοῦ, υἱοῦ Στάνου λογοθέτου τοῦ ἐκ Τυργοβύστου.

Κατὰ τὸ ‚ζσις' ἔτος, σεπτεμβρίου θ'.

(Ἐκ τοῦ 605 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

24

Χρυσόβουλλον ὁποῦ ἔκαμεν ὁ ἐκλαμπρότατος καὶ φιλόχριστος αὐθέντης Μολδοβλαχίας Μιχαὴλ Ῥακοβίτζας βοεβόδας, ὅταν ἡμεῖς ἀπήλθομεν εἰς Γιάσιον πατριάρχης διὰ νὰ λαμβάνῃ τὸ κατ' ἔτος ὁ ἅγιος Τάφος ἐλεημοσύνην ἀπὸ τὸ μέγα βᾶμα διακόσια πενῆντα γρόσια*.

1707 δεκεμβρίου 6.

Ἐπείπερ ὁ ἁγιώτατος καὶ ζωοπάροχος Τάφος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πασῶν ἐστι μήτηρ τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν, οὐ διά τινος ἄλλου ηὐδόκησεν ὁ θεὸς διοικεῖσθαι τὰς ἁγίας ἐκκλησίας, εἰ μὴ διὰ τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν ἐλέους· ἐπεὶ καὶ οἱ θεῖοι ἀπόστολοι συνήθροιζον ἐλεημοσύνας, ἀλλὰ δὴ καὶ ἐκ πόλεων ἱκανῶν καὶ κωμῶν ἐλεημοσύνας διετάχθησαν στέλλεσθαι εἰς τὴν ἁγίαν Σιὼν, ἅσπερ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος εὐλογίαν ὠνόμασε. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ πάπποι καὶ οἱ πρόπαπποι ἡμῶν καὶ ἅπαν τὸ τῶν εὐσεβῶν σύστημα, δαψιλέστερον δὲ οἱ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει αὐτοκράτορες, βασιλεῖς, καὶ ἐκλαμπρότατοι αὐθένται καὶ τίμιοι ἄρχοντες, ποικίλοις χαρίσμασι καὶ ξενοδοχείαις, παντοδαποῖς τε δώροις ἐτίμησαν καὶ ὑπούργησαν τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ μητροπόλει, ἥτις ἐστὶ πασῶν τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν μήτηρ. Τανῦν δὲ ἐν τοῖς ἐσχάτοις

* Ὁλόκληρος οὗτος ὁ τίτλος οὕτως ἔχει ἐν τῷ κώδηκι.

Digitized by Google

τούτοις καιροῖς, ἐκλειπόντων τούτων τῶν εὐσεβῶν βασιλέων, τῶν ἀντιληπτόρων φημὶ καὶ βοηθῶν τῆς ἁγίας ταύτης πόλεως, ψήφῳ θείᾳ στεφθέντες ἐκλαμπρότατοι καὶ ὀρθοδοξότατοι αὐθένται ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς τζάρᾳ τῆς Μολδοβίας, ναὶ μὴν καὶ πλεῖστοι τῶν τιμιωτάτων ἀρχόντων, μετά τε δώρων, χρημάτων τε καὶ παντοδαπῶν χαρίτων ἠλέησαν αὐτὴν, δι' ὧν τά τε τῶν δυσσεβῶν τιθασσεύονται φῦλα, καὶ τὰ τῶν αἱρετικῶν καταβάλλονται μηχανήματα, καὶ ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ Ἰακὼβ συντηρεῖται παντὶ αὐτοῦ τῷ πληρώματι, οἷά που καὶ ἔστι γε καὶ γινώσκεται ἐν πᾶσιν ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ.

Ἀφ' ἱκανοῦ τοιγαροῦν καιροῦ, συνεργείᾳ τοῦ πονηροῦ, πολέμων τε προσπεσόντων καὶ ἑτέρων περιστάσεων πλείστων, χαλεπῇ περιπέπτωκε συμφορᾷ ἡ καθ' ἡμᾶς γῆ. Ταῖς δὴ ταύτης περιστάσεσι τά τε προσηλωμένα τῷ ἁγίῳ Τάφῳ ἐλέη τοσοῦτον ἠλαττώθησαν ὥστε καὶ ἐγγὺς εἶναι ἀφανισμοῦ, καὶ προσέτι τὰ παρὰ τῆς τζάρας ἐκεῖσε ἀποκομιζόμενα. Τούτων τοίνυν οὕτως ἐχόντων, ηὐδόκησεν ὁ θεὸς παραγενέσθαι ἐνταῦθα τὸν πνευματικὸν ἡμῶν πατέρα κύριον Χρύσανθον, πατριάρχην τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ, καίτοι γε καὶ ἡμεῖς, τό γε νῦν ἔχον, πολλαῖς ἀνάγκαις τε καὶ ὀφλήμασι θλιβόμενοι, ἀλλ' οὖν οὐχ ἄμοιρον τῶν ἐνόντων ἡμῖν πρὸς κυβέρνησιν τοῦ ἁγίου καὶ ζωοπαρόχου Τάφου τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τὴν αὐτοῦ μακαριότητα παρελείπομεν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ κατ' ἔτος διωρίσαμεν παρέχεσθαι τῇ αὐτοῦ μακαριότητι παρὰ τοῦ καθ' ἡμᾶς μεγάλου βάματος ἐλεημοσύνην γρόσια πεντήκοντα πρὸς τοῖς διακοσίοις, ἀντιλήψεως καὶ βοηθείας χάριν τοῦ ἁγίου καὶ ζωοπαρόχου Τάφου τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Διορίζομεν τοίνυν ἵνα εἰς τοὺς ἡμετέρους χρόνους ὁ μακαριώτατος πατριάρχης ἔχῃ ἀπαιτεῖν καὶ παραλαμβάνειν, διὰ τῶν ἡγουμένων τῶν ἐνταῦθα μοναστηρίων τῆς αὐτοῦ μακαριότητος, τὰ ἄνωθεν ἄσπρα παρὰ τῶν μεγάλων βαμεσίδων, διὰ χρείαν, ὡς εἴπομεν, τοῦ ἁγίου Τάφου, ἡμῶν δ' αὐ-

Digitized by Google

τῶν καὶ τῶν προαναπαυσαμένων ἡμετέρων γονέων αἰωνίαν μνήμην· καὶ εἴτε ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν εἴη τῆς αὐθεντίας, εἴτε πεπωλημένον τὸ βᾶμα, τὴν διαληφθεῖσαν τῶν χρημάτων ποσότητα ἀδιαλείπτως παρέχεσθαι τοῖς διαληφθεῖσιν ἡγουμένοις. Ὁ δέ γε μακαριώτατος πατριάρχης μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἐν τῷ ἁγίῳ Τάφῳ πατέρων ὀφείλουσι μνημονεύειν ἡμῶν τε καὶ τῶν φυσάντων ἡμᾶς, προσέτι τε καὶ ἁπάντων τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν (καὶ γὰρ ἀμετάθετον καὶ ἀπαρασάλευτον ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις τὸ διορισθὲν ἔλεος διετάξαμεν τῷ ζωοπαρόχῳ Τάφῳ τοῦ κυρίου) ἔν τε ταῖς ἁγίαις αὐτῶν τελεταῖς καὶ μυσταγωγίαις πρὸς σύστασίν τε καὶ στερέωσιν τῆς παρούσης τζάρας. Ὃν δὲ κύριος ὁ θεὸς μεθ' ἡμᾶς ἐκλέξει τοῦ εἶναι εἰς ἄρχοντα καὶ ἐξουσιαστὴν τῆς εὐσεβεστάτης ταύτης τζάρας, εἴτε τῶν συγγενῶν ἡμῖν εἴη, εἴτε καὶ μή, δι' ἱκετικῆς φωνῆς δεόμεθα μὴ ὅλως ἀποστερῆσαι τὸ θειότατον τοῦτο πατριαρχεῖον τοῦ ἄνωθεν ἐλέους βουληθῇ, ὅστις ποτ' ἂν ᾖ τῶν εὐσεβῶν ἡγεμόνων, ἀλλὰ παρέχεσθαι ταύτην τὴν διωρισμένην παρ' ἡμῖν ποσότητα ἀδιαλείπτως καὶ ἀμειώτως. Εἰ δέ τις τῶν ἡγεμόνων προαιρεθείη προσθήκην ποιῆσαι τούτῳ τῷ παρ' ἡμῶν διορισθέντι ἐλέῳ πρὸς ψυχικὴν αὐτοῦ ὠφέλειαν καὶ ἐξάλειψιν ἁμαρτιῶν ἑπόμενος τοῖς διορισθεῖσιν ἡμῖν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἄλλοις ὀρθοδόξοις ἡγεμόσιν, τὸν τοιοῦτον φιλόχριστον ἡγεμόνα καὶ ὁ ἐν τριάδι ὑμνούμενος θεὸς τιμῆσαι, ἐλεῆσαι τε καὶ αὐξῆσαι τὴν ἡγεμονίαν αὐτοῦ ἐν γαληνιαίᾳ καταστάσει, ἔν τε τῷ μέλλοντι κληρονομῆσαι τὴν ἀδιάλειπτον ζωὴν ἣν ἡτοίμασε κύριος τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. Ἂν δέ τις οὐ τιμήσῃ, οὐδὲ στερεώσῃ, ἢ καὶ ἐξουθενήσῃ, ἢ συμβουλεύσῃ τοῦ ἀποκοπῆναι ταύτην, φημὶ τὴν ἐλεημοσύνην, τῷ τοιούτῳ (ὡς ἀντάρτῃ τοῦ ζωοδόχου Τάφου) γενηθήτωσαν αἱ ἡμέραι τῆς ζωῆς ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ ὀλίγαι, καὶ τῷ ἀναθέματι ὑπεύθυνος εἴη, κατηραμένος, ἀσυγχώρητος παρὰ θεοῦ παντοκράτορος, καὶ

Digitized by Google

παρὰ τῶν ἁγίων τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόρων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων συνόδων, ἄλυτος μετὰ θάνατον καὶ τυμπανιαῖος, κτήσαιτο τὴν τοῦ Γιεζῆ λέπραν, στένων εἴη καὶ τρέμων πάσας τὰς ἡμέρας τῆς αὐτοῦ ζωῆς καὶ ἐν βραχεῖ καταπίοι αὐτὸν ἡ γῆ ὥσπερ τὸν Δαθὰν καὶ τὸν Ἀβηρών· συνοικήσειε μετὰ τοῦ προδότου Ἰούδα, καὶ μετὰ τοῦ δυσσεβοῦς Ἀρείου, καὶ μετὰ τῶν κατὰ Χριστοῦ φωνησάντων Ἰουδαίων : ἆρον, ἆρον, σταύρωσον αὐτόν.

Ἀσφαλίζομεν δὲ τὸ παρὸν χρυσόβουλλον μετὰ τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Μολδαβίας κὺρ Σαμουὴλ, καὶ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Ῥωμάνου Λαυρεντίου, καὶ Γεδεὼν ἐπισκόπου Ῥαδαούτζου, καὶ Βαρλαὰμ ἐπισκόπου Χουσίου, καὶ μετὰ πάντων τῶν πιστῶν ἀρχόντων τοῦ κριτηρίου τῆς καθ' ἡμᾶς ἡγεμονίας.

Ταῦτα ἀποφαίνεται ἡ ἡμετέρα αὐθεντία, κατὰ τὸ ͵ζσις' ἔτος, δεκεμβρίου ϛ'.

(Ἐκ τοῦ 605 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

25

Γράμμα σιγιλλιῶδες περὶ τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ ναοῦ τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ἀνακαινισθέντος ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος Οὐγκροβλαχίας Κωνσταντίνου Βασσαράβα, καὶ ἀνήκοντος εἰς τὸ μετόχιον τοῦ ἁγίου Τάφου.

1707, αὐγούστ.

Χρύσανθος, ἐλέῳ θεοῦ πατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ καὶ πάσης Παλαιστίνης.

Τῶν ἀγαθῶν ἔργων ἀγαθώτερα πάντως εἰσὶν ὅσα κοινωφελέστερα καὶ δαψιλεστέραν τὴν λυσιτέλειαν τοῖς ἀνθρώποις χορηγεῖν πέφυκε· τοιαῦτα δὲ τυγχάνουσιν ὄντα τὰ λόγῳ θεοσεβείας καὶ φιλαγάθου προθέσεως πρὸς τὸν μόνον ἀγαθὸν

Digitized by Google

καὶ ἀγαθοποιὸν ὅρον ἀγαθωνύμως ἀναφερόμενα· τὰ τὸν θεὸν δηλονότι ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν ἐνθέως πλουτοῦντα, ὅς ἐστιν ὄντως τὸ αὐτοάγαθον ἀγαθὸν, δι' οὗ τὰ πάντα μετοχικῶς καλλύνεταί τε καὶ ἀγαθύνεται· διὸ καὶ ἐπίπροσθεν πάντως τίθεσθαι καὶ διὰ τιμῆς ὅτι πλείστης ἄγειν κατὰ πάντα λόγον ὀφείλομεν ταῦτα, φημὶ τὰ πρὸς θεὸν ἀφορῶντα, καὶ πᾶσι τρόποις ὡς εἰκὸς ἐκθειάζειν, ὑπερεπαινεῖν τε καὶ μεγαλύνειν αὐτά τε καὶ τοὺς τούτων ἐργάτας, καὶ συνιστᾶν ἅμα καὶ βεβαιοῦν ὅση δύναμις. Τί γὰρ ἂν ἄλλο θειότερον εἴη τῶν ἐπ' ὀνόματι θεοῦ πραττομένων, ὅπου γε τὰ πάντα διὰ παντὸς ὅσα περ ἂν ἐν βίῳ διαπράττομεν εἰς δόξαν θεοῦ γραφικῶς ποιεῖν διδασκόμεθα;

Τούτων δὴ τῶν θειοτέρων κατορθωμάτων οὐκ ἐν ἐλάττονι μοίρᾳ οἶμαι τυγχάνειν, ἵνα μὴ μείζονι εἴπω, καὶ τὸ περὶ θείους ναοὺς ἀμφιπονεῖσθαι, τὸ ἀνεγείρειν, οἰκοδομεῖν τε καὶ καταρτίζειν δηλαδὴ ναοὺς ἁγίους, καὶ ἱερὰ καταγώγια καὶ προσενέγκειν θεῷ εἰς δόξαν αὐτοῦ καὶ μεγαλειότητα, καὶ θεῷ τὰ ἐκ θεοῦ πορισθέντα μετ' εὐχαριστίας προσάγεσθαι, καὶ τῷ καλῷ ὑποδείγματι πολλούς τινας πρὸς τὸν ἔνθεον καὶ διάπυρον ἐρεθίζεσθαι ζῆλον.

Τοιγαροῦν καὶ τὰ τῷ ὑψηλοτάτῳ καὶ γαληνοτάτῳ, εὐσεβεστάτῳ τε καὶ φιλοχρίστῳ αὐθέντῃ καὶ ἡγεμόνι πάσης Οὐγκροβλαχίας, κυρίῳ, κυρίῳ Ἰωάννῃ Κωνσταντίνῳ Βασσαράβᾳ βοεβόδᾳ θεοφιλῶς διαπραχθέντα καὶ μεγαλοπρεπῶς κατορθωθέντα κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ χρόνους, πλεῖστά τε καὶ μεγάλα διατελοῦντα, ἀμυθήτους ὅσας λόγων ἀφορμὰς παρέσχε τοῖς περὶ λόγους δεινοῖς, καὶ ἐγκωμίων ὑπόθεσιν τοῖς βουλομένοις ἀνεπιφθόνως τε καὶ φιλαλήθως ταινιοῦσθαι τὴν ὑπέρλαμπρον αὐτοῦ καὶ χαριτόπλοκον κορυφὴν εὐφημιῶν ἀειθαλέσι στέμμασιν· ἅτινα λαμπρὰ καὶ ἀξιαφήγητα κατορθώματα κατὰ μέρος εἰπεῖν, οὐ τῆς παρούσης προθέσεως, ἀλλ' ἕν τι τῶν πολλῶν αὐτοῦ ἀποικίλως διηγηθέντες, περὶ οὗ

Digitized by Google

ἡμῖν καὶ ὁ λόγος, τὰ λοιπὰ παραδράμοιμεν, ἅτε δὴ οἴκοθεν κεκτημένα τὸ εὔφημον καὶ ἡλίου τηλαυγέστερον διαλάμποντα.

Ὁ ἱερὸς τοίνυν ναὸς τοῦ μεγαλομάρτυρος τροπαιοφόρου καὶ θαυματουργοῦ Γεωργίου, τοῦ ἐν τῷ Βουκουρεστίῳ φημὶ μετοχίου τοῦ ἁγίου καὶ ζωοδόχου Τάφου, ταῖς τοῦ πανδαμάτορος χρόνου πολλαῖς περιόδοις παλαιωθείς, καὶ οἱονεὶ γηράσας ἐρείπιος γενέσθαι καὶ εἰς γῆν ὀκλᾶσαι ἠπείλει· ὅθεν ὁ διαληφθεὶς θεοφρούρητος καὶ γαληνότατος αὐθέντης, κύριος κύριος Ἰωάννης Κωνσταντῖνος Βασσαράβας βοεβόδας, θεῖον ζῆλον τρέφων ἐν ἑαυτῷ καὶ θείαν περὶ τὰ θεῖα πίστιν καὶ θεοσέβειαν, οὐκ ἤνεγκεν ὁρᾶν τὸ ἀκαλλὲς καὶ ὑπόσαθρον τοῦ θείου ἐκείνου ναοῦ, ἀλλὰ θείῳ πνεύματι κινηθείς, ὡς ποτὲ Βεσελεὴλ ἐκεῖνος ὁ ἀρχιτέκτων τῆς τυπικῆς σκηνῆς, χρήμασιν ἰδίοις καὶ πατρῴοις δαψιλεστάτοις ἀνήγειρεν ἐκ βάθρων καὶ ἀνῳκοδόμησε τοῦτον τὸν ῥηθέντα ἱερὸν σηκὸν καὶ θεῖον ναὸν τοῦ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ δηλαδὴ μετοχίου τοῦ καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτου καὶ ἀποστολικοῦ θρόνου, μεγέθει μέγιστον, κάλλει κάλλιστον, φωτὶ διαλάμποντα, δᾳδουχίαις καὶ φωταψίαις σελαγοῦντα, μαρμάροις κατεστρωμένον, θαῦμα καὶ χαρὰν τοῖς ὁρῶσί τε καὶ ἀκούουσι, καὶ κατὰ πάντα κλεινὸν καὶ περίδοξον, λαμπροῖς τε καὶ ποικίλοις κειμηλίοις αὐτὸν καταχοσμήσας καὶ νυμφοστολίσας, ναὶ μὴν οἰκοδομήσας τε καὶ πρότερον τὰ πέριξ αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ κελλία, συμπονοῦντος καὶ συμπράττοντος τῇ αὐτοῦ γαληνότητι ἐν τῇ τῶν κελλίων οἰκοδομῇ καὶ τοῦ ἡμετέρου αὐθέντου καὶ δεσπότου καὶ θείου ἀειμνήστου, πατριάρχου τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ καὶ πάσης Παλαιστίνης, κυρίου κυρίου Δοσιθέου, λόγῳ τε καὶ ἔργῳ καὶ χρημάτων καταβολῇ. Προβλέπουσα δὲ καὶ ὑφορῶσα εὐφρόνως καὶ νουνεχῶς ἡ αὐτοῦ ὑψηλότης τὰς ἐκ τοῦ χρόνου τοῖς ἀνθρωπίνοις πράγμασι προστριβομένας μεταβολάς, καὶ εἰς τὸ ἀντίξουν πολλάκις

Digitized by Google

καταστρεφομένας, πρόνοιαν καὶ περὶ τούτου ἐπαινουμένην ὡς οὐκ ἔνι ἄλλως ἐποιήσατο. Τριάκοντα καὶ γὰρ χιλιάδων δουκᾶτα καταβαλὼν εἰς τὴν τζέκαν τοῦ ἁγίου Μάρκου, ἤτοι τῆς γαληνοτάτης ἀριστοκρατίας τῶν Ἐνετῶν, προσήλωσεν ἐκεῖνα ἀναποσπάστως ἐς ἀεὶ τῷ διαληφθέντι ἡμετέρῳ μετοχίῳ τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, διορίσας καὶ θεσπίσας ὅλον τὸ διάφορον τῶν τριάκοντα ἐκείνων χιλιάδων δουκάτων, ὅπερ διάφορον συμποσούμενον ἀποτελεῖ ἀριθμὸν δουκάτων μὲν ἐννεακοσίων, γροσίων δὲ ὀκτακοσίων δέκα, παρέχεσθαι ἀπαραιτήτως καὶ ἀναμφιλέκτως τῷ διαληφθέντι ἡμετέρῳ μετοχίῳ, καὶ λαμβάνειν ἐκεῖνα τὸν κατὰ καιροὺς ἐν αὐτῷ ἡγουμενεύοντα καὶ διανέμειν αὐτὰ, εἰδήσει τε καὶ ἐπιταγῇ ἡμετέρᾳ καὶ τῶν μετ' ἐμὲ πατριαρχευσόντων, ἐν οἷς μέρεσι διωρισμένα τυγχάνουσι διὰ λαμπροτάτου αὐθεντικοῦ χρυσοβούλλου τῆς αὐτοῦ γαληνότητος: δηλαδὴ εἰς τρεῖς μὲν ἐφημερίους ἀνὰ τριάκοντα γρόσια, εἰς ἕνα δὲ ψάλτην γρόσια ἑκατὸν, εἰς δύο δὲ ἱεροδιακόνους ἀνὰ εἰκοσιπέντε γρόσια, καὶ εἰς ἕνα κανδηλάπτην εἴκοσι, ἔτι δὲ καὶ εἰς δύο διδασκάλους τοὺς εὑρισκομένους ἐν τῇ ἀνοικοδομηθείσῃ αὐθεντικῇ σχολῇ ἐν τῷ ἡμετέρῳ μετοχίῳ τοῦ ἐν τῷ Βουκουρεστίῳ ἁγίου Σάββα (οὗ καὶ ὁ ἱερὸς ναὸς ἐκ θεμελίων ᾠκοδομήθη καὶ φιλοτίμως ἱδρύθη ὑπὸ τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος) παρέχεσθαι τριακόσια γρόσια· λαμβάνοντα δηλαδὴ, τὸν μὲν διδάσκοντα τὰ φιλοσοφικὰ μαθήματα, τὰ διακόσια, τὸν δὲ παραδίδοντα τὰ ἐγκύκλια, τὰ ἑκατόν. Οἵτινες διδάσκαλοι, ὁπόσα τινὰ μαθήματα καὶ ὅτῳ τρόπῳ ὀφείλουσι παραδιδόναι καὶ διδάσκειν τοῖς ἀκροαταῖς, διορισθήσεται δι' ἡμετέρου πατριαρχικοῦ γράμματος, τοῦ γενησομένου κοινῇ συνδιασκέψει μετὰ τῶν εἰδημόνων τῶν τοιούτων, περὶ τῆς διαίτης καὶ διεξαγωγῆς τοῦ αὐτοῦ αὐθεντικοῦ φροντιστηρίου, ἀρχομένης δηλαδὴ τῆς διορίας τῆς λήψεως τοῦ μισθοῦ, τῶν μὲν διδασκάλων, κατὰ τὸ χιλιοστὸν ἑπτακοσιοστὸν ὄγδοον ἔτος τὸ σωτήριον, κατὰ

Digitized by Google

τὴν πρώτην τοῦ σεπτεμβρίου μηνός· τῶν δὲ ἐφημερίων, κατὰ τὸ χιλιοστὸν ἑπτακοσιοστὸν ἕβδομον, κατὰ τὴν πρώτην τοῦ σεπτεμβρίου μηνός· τὰ δὲ ἐναπολειφθέντα ἄσπρα ἐκ τοῦ ῥηθέντος διαφόρου παρέχεσθαι καὶ διαμένειν τῷ· ἁγίῳ καὶ ζωοδόχῳ Τάφῳ. Ὀφείλουσι δὲ οἱ διαληφθέντες τρεῖς ἐφημέριοι τοῦ ἱεροῦ καὶ θείου ναοῦ τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ἀρκούμενοι τῷ διαληφθέντι μισθῷ καὶ τοῖς ἔξωθεν τυχηροῖς πορίσμασι, μὴ περιάγειν ἐν τῷ ναῷ δίσκον περὶ αὐτῶν, ἀλλ' ἀντ' ἐκείνου περιφέρεσθαι τὸν τῶν πτωχῶν δίσκον καὶ διανέμειν τὴν συναγομένην ἐλεημοσύνην αὐτοῖς τοῖς πτωχοῖς, ἵνα μὴ εἰσερχόμενοι ἔνδον τοῦ ναοῦ σύγχυσιν ποιῶσιν ἐν ταῖς ἱεροτελεστίαις καὶ θείαις ὑμνῳδίαις.

Ταῦτα τοίνυν καλῶς τε καὶ θεαρέστως διορισθέντα καὶ τυπωθέντα παρὰ τῆς αὐτοῦ γαληνότητος διὰ κοινὴν ὠφέλειαν τῶν ὀρθοδόξων, καὶ μνημόσυνον αἰώνιον καὶ ψυχικὴν σωτηρίαν τῆς αὐτοῦ γαληνότητος καὶ συμπάσης τῆς λαμπροτάτης καὶ εὐκλεεστάτης αὐτοῦ συγγενείας, ἡ ἡμετέρα μετριότης ἐνστερνισαμένη, καὶ ἀσμένως ἀποδεξαμένη, ἐπικυροῖ καὶ διατάττεται ὅπως ἔχωσι τὸ μόνιμον, καὶ ἀμετάθετον, καὶ ἀδιάσειστον, καὶ ἐνεργεῖσθαι, καὶ διαπράττεσθαι ταῦτα ἀπαραποιήτως, καὶ ἀπαρεγχειρήτως εἰς αἰῶνα τὸν σύμπαντα, καὶ μηδεὶς τῶν πάντων τολμήσῃ διασεῖσαι καὶ ἀνατρέψαι ἢ μεταποιῆσαι τὰ τοιαῦτα, ἀλλ' ἔχωσι τὸ ἀμεταποίητον καὶ ἀμετάτρεπτον ὡς καὶ διώρισται. Ἂν δέ τις τυχὸν, πλεονεξίᾳ ἢ ἄλλῃ κακίᾳ νικώμενος, ἐμπέσῃ εἰς τοιοῦτον βάραθρον ἀνομίας, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀσεβείας, καὶ θελήσῃ κακοβούλως καὶ ἀναιδῶς ἀνατρέψαι καὶ διαφθεῖραί τι τῶν διορισθέντων ὑπὸ τοῦ αὐτουργοῦ τοῦ ῥηθέντος θεοφιλοῦς ἔργου, φημὶ τοῦ ὑψηλοτάτου, εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου αὐθέντου καὶ ἡγεμόνος κυρίου, κυρίου Ἰωάννου Κωνσταντίνου Βασσαράβα βοεβόδα, ἢ σφετερίσαι μέρος τι τῶν χρημάτων τοῦ τόκου τοῦ ἀποστελλομένου ἐκ τῆς τζέκας, ἢ ὅλως εἰς ὑπόνοιαν καὶ

Digitized by Google

ἐνθύμησιν πονηρὰν ἔλθῃ τῆς ἀνατροπῆς καὶ συγχύσεως τῶν τοιούτων καλῶν, ὅποιος ἂν εἴη ὁ τοιοῦτος, εἴτε πατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ ἢ ἑτέρου κλίματος, εἴτε αὐθέντης, εἴτε ἀρχιερεὺς, εἴτε ἄρχων, εἴτε ἱερωμένος, εἴτε λαϊκὸς, καὶ ἧς τινος οὖν ἄλλης τάξεως καὶ βαθμοῦ, ὡς φαυλεπιφαυλότατος, ὡς αὐτοκατάκριτος, ὡς θεομισὴς, καὶ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀπόστοργος, καὶ τῶν καλῶν διαφθορεὺς καὶ κίβδηλος καὶ παραχαράκτης, ἀφωρισμένος εἴη παρὰ τῆς ὁμοουσίου καὶ ἀδιαιρέτου τριάδος τοῦ ἑνὸς τῇ φύσει θεοῦ, καὶ κατηραμένος καὶ ἀσυγχώρητος καὶ ἄλυτος μετὰ θάνατον· αἱ πέτραι, τὰ ξύλα, καὶ ὁ σίδηρος λυθήσονται, αὐτὸς δὲ οὐδαμῶς, καὶ εἴη τυμπανιαῖος, κληρονομήσειε τὴν λέπραν τοῦ Γιεζῆ καὶ τὴν ἀγχόνην τοῦ Ἰούδα, καὶ εἴη στένων καὶ τρέμων ἐπὶ γῆς ὡς ὁ Κάϊν· τὰ πράγματα καὶ οἱ κόποι αὐτοῦ εἴησαν εἰς ἐξολόθρευσιν καὶ ἀφανισμὸν, καὶ προκοπὴν οὐ μήποτε ἴδοι, ἔχων καὶ τὰς ἀρὰς τῶν ἁγίων τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόρων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων συνόδων.

Ὅθεν εἰς διηνεκῆ τὴν ἀσφάλειαν καὶ εὐσταθῆ μονιμότητα ἀπελύθη καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν βεβαιωτικὸν γράμμα.

Ἐν Τιργοβίστῳ, ͵αψζ', μηνὶ αὐγούστῳ.

† Ὁ Ἱεροσολύμων πατριάρχης Χρύσανθος ἀποφαινόμεθα.

(Ἐκ τοῦ 605 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

Digitized by Google

26

Περὶ τῶν διδασκάλων τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ σχολῆς καὶ τί ἕκαστος αὐτῶν ὀφεΐλει διδάσκειν*.

1707 αὐγούστ.

Διδάσκαλοι τῆς σχολῆς ἔστωσαν τρεῖς, ἐπ' εὐσεβείᾳ καὶ χρηστοῖς ἤθεσι σεμνυνόμενοι· ὧν ὁ μὲν πρῶτος διδασκέτω κατὰ τάξιν ταῦτα: α' λογικήν, β' ῥητορικήν, γ' τὴν φυσικὴν ἀκρόασιν, δ' τὸ περὶ οὐρανοῦ, ε' τὸ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς, ς' τὸ περὶ ψυχῆς, ζ' καὶ τελευταῖον τὴν μεταφυσικήν.

Πρωῒ μὲν δύο βιβλία ἑρμηνευέτω, τὴν λογικὴν τυχὸν καὶ τὸ περὶ οὐρανοῦ, ἢ τὴν φυσικὴν καὶ τὸ περὶ ψυχῆς, ἢ τὴν ῥητορικὴν καὶ τὴν μεταφυσικήν, οὐ τοῖς αὐτοῖς μαθηταῖς ἀμφότερα, ἀλλὰ τοῖς μὲν τελειοτέροις τὰ ὑψηλότερα, τοῖς δ' ἀτελέσι τὰ ἧττονα· οὐ γὰρ διδάξει τοῖς οὔπω τὴν φυσικὴν διεξελθοῦσιν ἀκρόασιν τὰ μεταφυσικά, ἀλλ' οἱ τὴν φυσικὴν μετελθόντες, ἐκείνοις τὸ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς ἑρμηνεύσει, καὶ ἀκολούθως κατὰ τὰς δύο τῶν μαθητῶν κλάσεις παραδώσει καὶ τὰ μαθήματα.

Μετὰ δὲ μεσημβρίαν, τοὺς μὲν τὴν λογικὴν μετιόντας ἐγγυμναζέτω εἰς τὰ περὶ τῶν προτάσεων καὶ συλλογιστικῶν σχημάτων, καὶ μάλιστα περὶ τὴν εὕρεσιν τοῦ μέσου ὅρου, καὶ περὶ τὰ διαλεκτικὰ ἐπιχειρήματα, καὶ σοφιστικά. Τοῖς δὲ τὴν ῥητορικὴν μετιοῦσι διδότω παραδείγματα ῥητορικά, καὶ διορθούτω αὐτὰ μετ' ἐπιμελείας.

Τοὺς δὲ περὶ τὰ φιλοσοφικὰ ἐνασχολουμένους κελευέτω ἐπαναλήψεις καὶ ὑπαγορεύσεις τῶν ἑωθινῶν μαθημάτων ποιεῖν, καὶ διαλέγεσθαι ἀντιλέγοντας καὶ ἐπιλυομένους τὰς

* Οὕτως ἔχει ἐν τῷ κώδηκι.

Digitized by Google

προβαλλομένας ὑπ' ἀλλήλων ἢ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ ἀντιθέσεις διὰ συλλογισμῶν καὶ ἐνθυμημάτων.

Ὁ δεύτερος διδάσκαλος δύο καὶ αὐτὸς ἑρμηνευέτω μαθήματα τοῖς μαθητιῶσι πρωΐ, ἀρχόμενος ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ Ἰσοκράτους· μεθ' οὓς τὰς τραγῳδίας Σοφοκλέους καὶ Εὐριπίδου διδάξει· εἶτα λόγους τοῦ Ναζιανζηνοῦ· ἔπειτα στίχους τοῦ αὐτοῦ· μετὰ δὲ τούτους τὰς Συνεσίου ἐπιστολὰς, καὶ τὸν περὶ βασιλείας αὐτοῦ λόγον· καὶ ἑπομένως τὰ τοῦ Πινδάρου καὶ τελευταῖον τοὺς Δημοσθένους λόγους, συνάπτων ἀεὶ τὰ εὐληπτότερα τοῖς δεινοτέροις κατὰ τὴν τῶν μαθητιώντων δύναμιν.

Μετὰ δὲ μεσημβρίαν διδασκέτω τὸ περὶ συντάξεως τοῦ κὺρ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου μετὰ παραδειγμάτων διὰ θεματογραφίας ἐντελεστέρας καὶ διορθούτω τὰ θέματα. Γινέσθω δὲ καὶ ἀνάγνωσις ἀπὸ τούτων, α', ἀπὸ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Ἀποστόλου· μεθ' ἃς ἀπὸ τοῦ Ξενοφῶντος, εἶτα ἀπὸ τοῦ Πλουτάρχου, καὶ τελευταῖον ἀπὸ τοῦ Θουκυδίδου, ἀρχόμενος δηλαδὴ τοῦ β' μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ πρώτου κατὰ διαφόρους καιρούς· γυμναζέσθωσαν δὲ καὶ περὶ τὴν ποιητικὴν οἱ τῆς κλάσεως ταύτης, καὶ ὅτε ταῦτα πάντα διέλθωσι, τότε εἰς τὸν πρῶτον μεταβαινέτωσαν.

Ὁ τρίτος διδάσκαλος ἑρμηνευέτω πρωΐ ταῦτα τὰ μαθήματα κατὰ τάξιν ἀνὰ δύο : Χρυσολωρᾶ γνώμας καὶ Κάτωνος, Φωκυλίδου, Πυθαγόρου, μύθους Αἰσώπου, Ἀγαπητοῦ παραινέσεις, κανόνας τῶν δώδεκα ἑορτῶν, ἐπιστολὰς τοῦ Σιμοκάτου, καὶ τὰ Ὁμήρου, καὶ τοὺς ἀρχαρίους παῖδας εἰς τὰ τῆς γραμματικῆς εἰσαγόμενος καὶ διδάσκων τὴν περὶ προσῳδιῶν καὶ συμφωνιῶν ὀρθογραφίαν.

Μετὰ δὲ μεσημβρίαν τὸ τεχνολογικὸν τῆς γραμματικῆς, καὶ θεματογραφίαν κατὰ τὰ ἐν τῇ τοῦ Λασκάρεως μόνα εἴδη τῶν ῥημάτων, χωρὶς ὅμως τῶν ἐν αὐτοῖς σημειώσεων καὶ ἐξαιρέσεων, καὶ τῶν ἀναγομένων ῥημάτων εἰς διάφορα εἴδη

Digitized by Google

συντάξεως, κατὰ τὰς διαφόρους αὐτῶν σημασίας (τοῦτο γὰρ τοῦ δευτέρου διδασκάλου ἔργον ἔσται)· ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ταῦτα τὰ εἴδη τῶν ῥημάτων, ὡς καὶ πᾶσαν τὴν γραμματικὴν ἐν ἁπλῇ διαλέκτῳ αὐτοῖς ἐκτιθέσθω καὶ μεταφράζων παραδιδότω τοῖς μαθητιῶσιν, ὥστε παρὰ τῶν παίδων ἐννοεῖσθαι καλῶς, καὶ μὴ μόνον ἀναγινώσκεσθαι. Γινέσθω δὲ καὶ ἀνάγνωσις ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν Πράξεων μέχρι τέλους. Ὀφείλουσι δὲ οἱ μαθηταὶ ἀποστηθίζειν τὰ ἑαυτῶν μαθήματα καὶ τὴν τούτων παράφρασιν εἰς ἁπλῆν γλῶτταν γράφειν καὶ διορθοῦσθαι τὰ μὴ ὀρθῶς παρ' αὐτῶν γεγραμμένα· καὶ ὅτε διέλθωσι ταῦτα πάντα μετὰ καὶ τῶν εἰδῶν τῶν ῥημάτων διὰ θεματογραφίας, τότε μεταβαινέτωσαν εἰς τὸν δεύτερον.

Σημειωτέον καὶ τοῦτο, ὅτι οἱ ἄνωθεν διδάσκαλοι ὀφείλουσι δύο ἡμέρας ἑκάστης ἑβδομάδος διδόναι ἄνεσιν καὶ σχολὴν τοῖς μαθητιῶσι, πέμπτην δηλονότι καὶ κυριακήν· διδάσκειν δὲ πέντε μόνον ἡμέρας, δευτέραν, δηλαδὴ, τρίτην, τετάρτην, παρασκευὴν καὶ σάββατον.

(Ἐκ τοῦ 605 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

27

Γράμμα σιγιλλιῶδες πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν περὶ τῆς ἐν Καστορίᾳ σχολῆς.

1708 μαρτίου 20.

Τὰ χρηστὰ καὶ θεοφιλῆ τῶν ἔργων, ὅτι μὲν τῆς ἄνωθεν χρήζει συμμαχίας καὶ θείας πολυωρίας πᾶσί που δῆλον καθίσταται, τοῖς τῆς θείας προνοίας δηλαδὴ εὐσεβῶς ἀντεχομένοις, κἀκεῖθεν τὰ ἡμέτερα ἀραρότως τε καὶ εὐθυβόλως οἰκονομούμενα ὀρθῷ λογισμῷ πεπιστευκόσι· χωρὶς γὰρ ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν τι, τὸ κυριακόν φησι λόγιον· ἥκιστα δὲ

Digitized by Google

καὶ τὴν ἀμωσγέπως συνδρομὴν παρ' ἀνθρώπων καὶ ξυμμαχίαν ἀπαναίνονται· ἀλλὰ διαφερόντως ταύτην ἐπιζητοῦσιν εἰς σύστασιν ἑαυτῶν καὶ διηνεχῆ τὴν ἀσφάλειαν· καὶ τοῦτο οὐ τηνάλλως τὸ θεῖον οὑτωσί πως διενεργεῖσθαι ηὐδόκησεν, ἀλλὰ λογισμῷ κρείττονι καὶ τῆς θεαρχικῆς κηδεμονίας ἐπαξίῳ, ὅπως δηλαδὴ οἱ ἄνθρωποι, θείᾳ ἐπιπνοίᾳ κινούμενοι, καὶ τῶν καλῶν καὶ ψυχοσώστων ἐρασταί τε καὶ συμπράκτορες φαινόμενοι, τῆς καταλλήλου μισθοληψίας ἐπίβολοι γίνωνται. Ἀμέλει τοι καὐτὸς πολλάκις παρεισκυκλῶν καὶ κατὰ νοῦν ἀναλαμβάνων τὰς πρὸς ἐμὲ τοῦ θεοῦ πολλάς τε καὶ μεγάλας φιλοτιμίας καὶ δωρεὰς, δι' ἄφατον αὐτοῦ ἔλεος, καὶ ὀφείλων εὐμετάδοτος τοῖς χρῄζουσιν εἶναι, καὶ κοινωνικὸς ἐκ τῶν ὧν ἠλεήθην ἀγαθῶν, καὶ τὰ τοῦ θεοῦ δι' αὐτῶν τῷ θεῷ προσφέρειν, (ἅτε οἰκονόμων, ἀλλ' οὐ κυρίων τῶν θεόθεν ἡμῖν δωρηθέντων τυγχανόντων) ᾠήθην δεῖν ἱερὰν σχολὴν συστήσασθαι τῶν τῆς ἡμετέρας αὐλῆς θείων μαθημάτων ἐν τῇ ἐμῇ πατρίδι Καστορίᾳ, ἐπὶ τῷ διδάσκεσθαι καὶ μανθάνειν ἀμισθὶ τοὺς τῶν εὐσεβῶν παῖδας τὰ τοῖς χριστιανοῖς ἀνήκοντα παιδεύματα, ὅπως μὴ παντάπασιν ἄπειροι διατελῶσιν ὄντες, ἣν καὶ πρὸ χρόνων συνέστησα θείᾳ συνάρσει. Ἵνα δὲ τὸ θεοφιλὲς τουτὶ ἔργον μόνιμον εἴη καὶ μετὰ τὴν ἐμὴν ἀποβίωσιν ἀεὶ διαμένον, ἐθέμην ἐν τῇ τζέκᾳ τῆς ὑψηλοτάτης ἀριστοκρατείας τῶν Ἐνετῶν εἰς δύο ποσότητας δουκᾶτα δέκα χιλιάδας καὶ ἑπτακόσια ἐνενήκοντα δύο καὶ γροσέτα δέκα, πρὸς τρία τὰ ἑκατὸν τὸν χρόνον· καὶ ἕτερα αὖθις δουκᾶτα δύο χιλιάδας καὶ τριακόσια τριάκοντα δύο, πρὸς δύο τὰ ἑκατὸν κατ' ἔτος· ὧν ἁπάντων ὁ τόκος γίνεται ἀνὰ καθ' ἕκαστον ἔτος δουκᾶτα τριακόσια ἑβδομήκοντα καὶ ἥμισυ· ὅπερ διάφορον τίνι τρόπῳ χρὴ διεξάγεσθαι καὶ διανέμεσθαι τοῖς τε διδασκάλοις, καὶ τοῖς διδασκομένοις μαθηταῖς τῆς διαληφθείσης ἱερᾶς σχολῆς, διωρίσαμεν ἐν τῇ ἐκεῖσε γεγονυίᾳ μοι ἐγγράφῳ διατάξει καὶ διαιτήσει. Περὶ οὗ διαφόρου δηλαδὴ καθίστημι

Digitized by Google

ἐπιτρόπους καὶ ἰδίους οἰκοκυρίους τοὺς τιμιωτάτους καὶ περιφανεστάτους ἄρχοντας καὶ ἐπιτρόπους τῆς ὀρθοδόξου ἀδελφότητος τοῦ ἐν Ἐνετίαις μεγαλομάρτυρος ἁγίου Γεωργίου, ἐπὶ τῷ παραλαμβάνειν αὐτὸ εἰς χεῖρας αὐτῶν παρὰ τῆς τζέκας, ἐν τῇ ῥητῇ προθεσμίᾳ, ἤτοι ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ ἰουλίου μηνὸς τοῦ ἐνεστῶτος ᾳψή ἔτους, καὶ διαπέμπειν αὐτὸ ἀσφαλῶς δι' οἰκείων γραμμάτων ἐν τῇ Καστορίᾳ, εἰς χεῖρας τοῦ κατὰ καιρὸν πανιερωτάτου μητροπολίτου τῆς παροικίας ταύτης, καὶ τῶν ἐπιτρόπων τῆς ἐκεῖσε ἱερᾶς σχολῆς, καὶ τῶν διδασκάλων, ἢ παραδίδοντες ἐκεῖνο τὸ διάφορον εἰς χεῖρας τῶν ἐν Ἐνετίαις ἀφικνουμένων πραγματευτῶν τυχὸν, ἢ ἄλλων ἀξιολόγων προσώπων διὰ γραμμάτων μέν τοι γε τοῦ τε ἀρχιερέως καὶ διδασκάλων καὶ ἐπιτρόπων τῆς αὐτῆς σχολῆς· διακρατοῦντες πρῶτον οἱ ῥηθέντες ἐπίτροποι τοῦ ἐν Ἐνετίαις μεγαλομάρτυρος ἁγίου Γεωργίου ἀνὰ πᾶν ἔτος ἐκ τοῦ διαληφθέντος διαφόρου ὑπὲρ τοῦ κόπου αὐτῶν καὶ τῶν ἐξόδων τῆς τζέκας δουκᾶτα εἴκοσι καὶ ἥμισυ.

Ἐκλιπαρῶ οὖν τοὺς ἐπιτρόπους τῆς ὀρθοδόξου ἀδελφότητος τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ὅπως ἐνστερνισάμενοι τὴν ὑπ' ἐμοῦ γεγονυῖαν ἐπιτροπὴν, ἔχωσι τὴν σπουδὴν καὶ φροντίδα τοῦ λαμβάνειν ἐτησίως ἐκ τῆς τζέκας τὰ τριακόσια ἑβδομήκοντα καὶ ἥμισυ δουκᾶτα τὸ διάφορον, καὶ ἀποστέλλειν αὐτὸ ἐν τῇ Καστορίᾳ, καθ' ὃν δή τινα τρόπον ἄνωθεν εἴρηταί μοι, διακρατοῦντες ἐξ αὐτοῦ τὰ (δι' ἃς εἶπον αἰτίας) δουκᾶτα εἴκοσι καὶ ἥμισυ. Πρὸς τούτοις εἴποτε ἀμελήσειεν οἱ ἐν Καστορίᾳ ἐπίτροποι καὶ διδάσκαλοι τὴν τῆς σχολῆς ἐπίδοσιν, τότε οἱ ἐπίτροποι τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ὡς κοινωνοὶ τοῦ θείου ἔργου, ἐπιπληττέτωσαν αὐτοὺς διὰ γραμμάτων, ἵνα μή τις διακοπὴ συμβῇ ἐν τῷ μέσῳ· οὐχ ὁ τυχὼν γὰρ καὶ αὐτοῖς θεόθεν ὁ μισθὸς ἀποκείσεται ἀμφιπονουμένοις περὶ τοῦ τοιούτου θεαρέστου ἔργου· οἴδαμεν γὰρ καὶ Παῦλον φυτεύσαντα τὴν πνευματικὴν καὶ οὐράνιον φυτείαν, ἀπολλῶν *(sic)* δὲ ἀρδεύ-

Digitized by Google

σαντα ταῖς τοῦ πνεύματος ἀρδείαις· ἀλλ' ὁ αὐξάνων θεὸς ἑκατέροις τὸν ἐπιβάλλοντα ἀποτίσει μισθόν. Ὅθεν καὶ εἰς τὴν περὶ τούτου δήλωσιν, καὶ διηνεχῆ ἀσφάλειαν, ἐγένετο καὶ τὸ παρόν μου ἐπιτροπικὸν γράμμα, καὶ ἐπεδόθη τοῖς εὐγενεστάτοις καὶ περιφανεστάτοις ἄρχουσι καὶ ἐπιτρόποις τῆς ὀρθοδόξου ἀδελφότητος τοῦ ἐν Ἐνετίαις μεγαλομάρτυρος ἁγίου Γεωργίου.

Ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ αψή, μαρτίῳ κ'.

Μέγας κόμισος Γεώργιος ὁ Καστριώτης ἰδίᾳ χειρὶ γράφω καὶ ἐπιβεβαιῶ, τῇ τε γνησίᾳ σφραγῖδι ὑπεσήμανον.

† ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Οὐγκροβλαχίας Ἄνθιμος ἐπιβεβαιοῖ.

† ὁ πρώην Ἀδριανουπόλεως Κλήμης μάρτυς.

† ὁ Ἱεραπόλεως Μάξιμος Μαρᾶς μάρτυς.

† ὁ Νύσσης Μητροφάνης μάρτυς.

† ὁ Πογωνιανῆς Εὐθύμιος μάρτυς.

Κωνσταντῖνος Καντακουζηνὸς στόλνικος μάρτυς.

Στέφανος Καντακουζηνὸς μέγας ποστέλνικος μάρτυς.

† ὁ τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ αὐθεντικῆς σχολῆς διδάσκαλος τῆς φιλοσοφίας Μάρκος ὁ Κύπριος Πορφυρόπουλος μάρτυς.

(Ἐκ τοῦ 605 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

28

Γράμμα σιγιλλιῶδες πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν περὶ τῆς ἐν Καστορίᾳ σχολῆς.

1708 μαρτίου 20.

Τὰ καλὰ οὐχὶ μόνον συνιστᾶν χρή, ἀλλὰ καὶ μεθ' ὅσης ἐπιμελείας ταῦτα περιέπειν καὶ περιθάλπειν καὶ τῆς ἐς ἀεὶ

Digitized by Google

αὐτῶν μονιμότητος καὶ ἀσφαλείας τὸν ἐνόντα τρόπον φροντίζειν. Ὅθεν καὶ τὴν ἱερὰν ἐκκλησιαστικὴν σχολήν, τὴν ὁποίαν πρὸ χρόνων τῇ τοῦ θεοῦ βοηθείᾳ συνέστησα εἰς τὴν ἐμὴν πατρίδα Καστορίαν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας τῆς ἐπονομαζομένης τοῦ Μοζεβίκου, ταύτην βουλόμενος στερεῶσαι ἐν μονιμότητι διηνεκεῖ ἐκ τῶν ὧν μοι ἠλέησεν ὁ πλουσιόδωρος θεός, ἐναπέθηκα εἰς τὴν τζέκαν τῆς ὑψηλοτάτης ἀριστοκρατίας τῶν Ἐνετῶν, εἰς τὸ κοινὸν δηλαδὴ τοῦ ἁγίου Μάρκου θησαυροφυλάκιον, εἰς δύο ποσότητας, δουκᾶτα δέκα χιλιάδας καὶ ἑπτακόσια ἐνενήκοντα δύο καὶ γροσέτα δέκα πρὸς τρία τὰ ἑκατὸν τὸν χρόνον, καὶ ἑτέραν ποσότητα πάλιν εἰς τὴν αὐτὴν τζέκαν δουκᾶτα δύο χιλιάδας καὶ τριακόσια τριάκοντα δύο πρὸς δύο τὰ ἑκατὸν τὸν χρόνον · συμποσουμένων πάντων ἀπαρτίζονται εἰς τὴν τζέκαν τοῦ ἁγίου Μάρκου δουκᾶτα χιλιάδες δεκατρεῖς καὶ ἑκατὸν εἴκοσι τέσσαρα καὶ γροσέτα δέκα· τῶν ὁποίων ὁ τόκος γίνεται ἀνὰ ἕκαστον ἔτος δουκᾶτα τριακόσια ἑβδομήκοντα καὶ μισόν· ἀπὸ τὸ ὁποῖον διάφορον, ἐδιώρισα μὲ τὴν ἐπιτροπικήν μου διάταξιν τῇ ὀρθοδόξῳ ἀδελφότητι τοῦ ἐν Ἐνετίαις μεγαλομάρτυρος ἁγίου Γεωργίου ἀνὰ ἕκαστον ἔτος δουκᾶτα εἴκοσι καὶ μισὸν τοῖς ἐπιτρόποις, ἵνα ἔχωσι τὴν φροντίδα καὶ ἐπιστασίαν τοῦ λαμβάνειν ἀπὸ τῆς τζέκας ἅπαν τὸ προειρημένον διάφορον, ἤτοι τὰ τριακόσια ἑβδομήκοντα ἥμισυ δουκᾶτα, καὶ διακρατεῖν αὐτούς, διὰ τὸν κόπον καὶ τὰ ἔξοδα τῆς τζέκας, τὰ εἴκοσι καὶ μισὸν δουκᾶτα · τὰ δὲ ἐναπολειφθέντα τριακόσια πεντήκοντα δουκᾶτα, τὸ διάφορον, ἀφιερῶ τῇ προειρημένῃ ἱερᾷ ἐκκλησιαστικῇ σχολῇ, τῇ ἐν Καστορίᾳ, ἅπερ ἔχειν χρεὼν τοὺς ἐπιτρόπους πέμπειν αὐτὰ μετὰ καλῆς προμηθείας εἰς χεῖρας τοῦ τε κατὰ καιρὸν ἀρχιερέως Καστορίας καὶ τῶν διδασκάλων καὶ ἐπιτρόπων τῆς αὐτῆς ἱερᾶς σχολῆς δι' ἐπιδεικτικῶν γραμμάτων, καὶ μετὰ πάσης ἀσφαλείας πρὸς τὸ παρέχεσθαι

Digitized by Google

ἀεννάως τοῖς καλῶς παρ' ἐμοῦ διαταχθεῖσι προσώποις. Ἐξ ὧν ἔστω μισθὸς τῷ πρώτῳ διδασκάλῳ ἀνὰ ἕκαστον ἔτος δουκᾶτα ὀγδοήκοντα, τῷ δὲ δευτέρῳ διδασκάλῳ δουκᾶτα τεσσαράκοντα· εἴς τε δύο παιδία ἀπὸ τοὺς πλησιεστέρους μοι συγγενεῖς ὁποῦ νὰ σπουδάζουν εἰς τὴν αὐτὴν σχολὴν ἑκάστῳ ἀνὰ δουκᾶτα εἴκοσι· προσέτι καί εἰς ἄλλα δέκα ὀρφανὰ πτωχὰ παιδία, ὁποῦ νὰ σπουδάζουν πάλιν εἰς τὴν αὐτὴν σχολὴν, ἑκάστῳ ἀνὰ δουκᾶτα δεκαπέντε. Τὰ ὁποῖα αὐτὰ παιδία, ἔξω ἀπὸ τὰ δύο τῆς συγγενείας μου, τὰ πέντε νὰ εἶναι μέσα ἀπὸ τὸ Κάστρον, τὰ δὲ ἄλλα πέντε ἀπὸ τὰ χωρία τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας, δι' ὑποσχέσεως τοιαύτης ἵνα χρηματῶσιν ἱερεῖς καὶ ἱεροδιάκονοι πρὸς σύστασιν καὶ ἐπίδοσιν τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ· ὅσα δὲ τούτων φανῶσιν ἀπρόκοπτα εἰς τὴν μάθησιν τῶν ἱερῶν γραμμάτων, τὰ τοιαῦτα, κοινῇ γνώμῃ τοῦ τε κατὰ καιρὸν ἀρχιερέως Καστορίας καὶ τῶν τυχόντων διδασκάλων καὶ τῶν ἐπιτρόπων τῆς ἱερᾶς σχολῆς, ἐκβληθήτωσαν τῆς διορισθείσης ζωοτροφίας, καὶ ἀντ' αὐτῶν ἕτερα εὐμαθῆ ἀντικαθιστώσαν· πρὸς τούτοις νὰ λαμβάνῃ καὶ ὁ κατὰ καιρὸν πανιερώτατος μητροπολίτης Καστορίας διὰ τὸ δικαιολόγημα τῆς ἐνορίας τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας ἀνὰ ἕκαστον ἔτος δουκᾶτα δέκα, ἵνα μένῃ ἡ ἐκκλησία καὶ ἡ ἐνορία ἀσύδοτος διὰ βοήθειάν τινα καὶ περίθαλψιν τῶν κατὰ καιρὸν διδασκάλων· προσέτι διορίζω καὶ τοῖς δυσὶ κατὰ καιρὸν ἐπιτρόποις τῆς αὐτῆς ἁγίας μητροπόλεως Καστορίας δίδοσθαι κατ' ἔτος ἑκατέρῳ αὐτῶν ἀνὰ δουκᾶτα δέκα, ὅπως ἔχωσι τὴν ἐπίσκεψιν καὶ φροντίδα τῆς ἱερᾶς σχολῆς εἰς κάθε αὐτῆς περίστασιν καὶ χρείαν, τόσον διὰ τὴν φροντίδα τῶν ἀπ' Ἐνετίας ἐρχομένων χρημάτων, ὅσον καὶ εἰς τὰ περιστατικὰ τῶν κατὰ καιροὺς ἀλλεπαλλήλων συμβεβηκότων· τὰ δὲ περιττεύοντα δουκᾶτα δέκα νὰ φυλάττωνται διὰ χρείαν καὶ ἀνακαινισμὸν τῶν τοιχείων καὶ οἴκων καὶ τῆς ἐκκλησίας τῆς αὐτῆς φημὶ ἱερᾶς σχολῆς. Ἔστω δὲ ἡ ἀρχὴ τῆς λήψεως τοῦ

Digitized by Google

τόκου τῆς προειρημένης ποσότητος ἀπὸ τὴν πρώτην τοῦ Ἰουλίου μηνὸς τοῦ παρόντος ᾳψή ἔτους. Ἡ δὲ πληρωμὴ πάντων ἔστω ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς τοῦ ἐρχομένου ᾳψθ′ ἔτους· ἐπειδὴ καὶ ἕως τότε ἔχω πάντας πληρωμένους ἐκ χειρός μοι. Πρὸς τούτοις διατίθεμαι ἐν ὅσῳ εὑρίσκονται ἐκ τῆς συγγενείας μου ἄξιοι νὰ γίνωνται διδάσκαλοι τῆς αὐτῆς σχολῆς, μηδεὶς ἄλλος ἐχέτω ἄδειαν τοῦ σφετερίζειν καὶ δράττεσθαι τὴν ἐπιστασίαν ταύτην. Ἔτι οἵ τε κατὰ καιρὸν διδάσκαλοι ὀφείλουσι καὶ ἐνέχονται, ἔξω ἀπὸ τὰ δώδεκα προειρημένα παιδία ὁποῦ εἶναι διωρισμένα εἰς τὴν ζωοτροφίαν, ὅσα ἄλλα καὶ ἂν ἔλθωσιν εἰς τὴν σπουδὴν τῶν ἱερῶν γραμμάτων νὰ σπουδάζωσι καὶ αὐτὰ ἀμισθὶ καὶ ἀσυδότως ἄνευ τινὸς προφάσεως.

Πρὸς τούτοις διορίζω καὶ τὰ μαθήματα κατὰ ὄνομα : Α′, Ὀκτάηχον ὁλόκληρον · Β′, Ψαλτήριον · Γ′, Ὡρολόγιον ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ μεσονυκτικοῦ καὶ μὲ ὅλα τὰ διὰ μέσου μέχρι καὶ τοῦ μικροῦ ἀποδείπνου · Δ′, εἰς τὸ ἱερὸν Εὐχολόγιον τὰς τρεῖς λειτουργίας · τὸ μυστήριον τοῦ βαπτίσματος, τοῦ γάμου, τοῦ εὐχελαίου, τὴν ἀκολουθίαν μικροῦ τε καὶ μεγάλου ἁγιασμοῦ, τὴν ἀκολουθίαν τῶν τεθνεώτων ἱερωμένων τε καὶ λαϊκῶν · Ε′, τὰ ὀκτὼ μέρη τοῦ λόγου τῆς γραμματικῆς μὲ τρεῖς ποιητὰς, Χρυσολωρᾶν, Κάτωνα καὶ Φωκυλίδην · καὶ ἓν λογογραφικὸν σὺν τῇ ἀναγκαίᾳ τεχνολογίᾳ.

Πρὸς τούτοις, ἐρχομένων τῶν χρημάτων ἀπὸ τῆς τζέκας τοῦ ἁγίου Μάρκου, ὁποίας μονέδας καὶ ἂν εἴη, νὰ γίνεται ἡ διανομὴ τούτων ἔμπροσθεν τοῦ κατὰ καιρὸν ἀρχιερέως, καὶ τῶν ἐπιτρόπων, καὶ διδασκάλων, καὶ τῶν δώδεκα ἐμμίσθων μαθητῶν, ἵνα μὴ συμβαίνῃ σφετερισμός τις καὶ δολιότης ἐν τῷ μέσῳ.

Αὕτη καὶ τοιαύτη ἐστὶν ἡ ἐμὴ διάταξις, τὴν ὁποίαν καὶ βούλομαι νὰ εἶναι ἀδιάσειστος καὶ ἀμετάτρεπτος, ἀμετακίνητος καὶ ἀπαρεγχείρητος εἰς αἰῶνα τὸν σύμπαντα.

Digitized by Google

Ὅποιος δὲ, κακίᾳ ἢ πλεονεξίᾳ νικώμενος, τολμήσει διασαλεῦσαι καὶ ἀνατρέψαι ταύτην μου τὴν διάταξιν ἢ τὴν σχολὴν, ἢ ὅλως μεταβαλεῖν τι τῶν ἐγγεγραμμένων, ὅποιος ἂν εἴη ὁ τοιοῦτος, ἱερωμένος ἢ λαϊκὸς, συγγενὴς ἢ ξένος, ἐχέτω τὸν παντεπόπτην θεὸν πολέμιον, καὶ πάσας τὰς ἀγγελικὰς δυνάμεις ἀντιταττομένας αὐτῷ, καὶ ταῖς πατρικαῖς ἀραῖς καὶ τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματι ἔστω ὑπόδικος.

Ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ αψή, μαρτίου κ'.

Μέγας κόμισος Γεώργιος ὁ Καστριώτης, ἰδίᾳ χειρὶ γράφω καὶ ἐπιβεβαιῶ, τῇ τε γνησίᾳ σφραγῖδι ὑπεσήμανον.

† ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Οὐγκροβλαχίας Ἄνθιμος ἐπιβεβαιοῖ.

† ὁ πρώην Ἀδριανουπόλεως Κλήμης μάρτυς.

† ὁ Ἱεραπόλεως Μάξιμος Μαρᾶς μάρτυς.

† ὁ Νύσσης Μητροφάνης μάρτυς.

† ὁ Πωγωνιανῆς Εὐθύμιος μάρτυς.

Κωνσταντῖνος Κανταχουζηνὸς στόλνικος μάρτυς.

Στέφανος Κανταχουζηνὸς μέγας ποστέλνικος μάρτυς.

† Ὁ τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ αὐθεντικῆς σχολῆς καὶ τῆς φιλοσοφίας διδάσκαλος Μάρκος ὁ Κύπριος Πορφυρόπουλος μάρτυς.

('Εκ τοῦ 605 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

29

Γεωργίου τοῦ Καστριώτου, ἱδρυτοῦ τῆς ἐν Καστορίᾳ σχολῆς, διαθήκης σχέδιον.

1708 μαΐου 1.

Θεὸς ἡγείσθω παντὸς ἔργου καὶ λόγου.

Ἐπειδὴ καὶ τὰ πάντα ματαιότης (κατὰ τὸν σοφὸν ἐκκλησιαστὴν) ἥ τε ἀνθρωπίνη ὁλόκληρος φύσις τῇ ματαιότητι

Digitized by Google

ἅπαξ ὑπετάγη διὰ τῆς παραβάσεως τῆς τοῦ θεοῦ ἐντολῆς, δι' ἣν καὶ τοῦ παραδείσου ἐξόριστος γέγονε καὶ τῆς πρότερον ἀθανασίας ἔκπτωτος, ἡμῖν ὁ ἐν τριάδι ὑμνούμενος θεὸς σωτηρίας ὁδοὺς ὑπέδειξε καὶ τρόπους καθ' οὓς δεῖ εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀξίωμα ἐπανατρέχειν, καὶ ἀθανάτου δόξης καὶ μακαρίας λήξεως ἐπιτυχεῖν, μεμνῆσθαι δηλαδὴ τῶν ἐσχάτων, ἵνα μὴ ἁμαρτήσωμεν (κατὰ τὴν τοῦ Σειρὰχ σοφίαν) καὶ οὐ μόνον ἀσθενείαις προσπαλαίοντες, ἀλλὰ καὶ ἐν ὑγιείᾳ διατελοῦντες διηνεχῶς χρὴ ἐκμελετᾶν τὸ ἀσθενὲς καὶ ἐπίκηρον τῆς ἡμετέρας φύσεως, καὶ τὰ καθ' ἡμᾶς ἄριστα ἐξοικονομεῖν μετὰ τῶν τῇδε ἀποδημίαν λυσιτέλειαν *(sic !?)*.

Ὅθεν κἀγώ, ἄνθρωπος ὢν καὶ φθορᾷ ὑποκείμενος καὶ τὸν θάνατον ὅσον οὔπω προσδοκῶν ὡς κλέπτην ἥξοντα, ὑγιὴς ἔτι ὢν καὶ σώας καὶ ἀρτίας ἔχων τὰς φρένας, ἠβουλήθην διατάξασθαι καὶ ἐγγράφως διορίσασθαι τἀμὰ πάντα κινητὰ καὶ, ἀκίνητα, τίνι τρόπῳ δηλαδὴ διοικηθῆναι μετὰ τὴν ἐμὴν ἀποβίωσιν.

Πρῶτον τοιγαροῦν θερμῇ ψυχῇ ἐκλιπαρῶ τὸν ἐν τριάδι ὑμνούμενον θεὸν ὅπως γένηται ἵλεως ἐπ' ἐμοὶ τῷ ἁμαρτωλῷ, καὶ τῷ ἀπείρῳ αὐτοῦ ἐλέει ἐξαλεῖψαι τὸ πλῆθος τῶν ἐμῶν ἀνομιῶν. Εἶτα αἰτοῦμαι συγχώρησιν παρὰ πάντων τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν, συγχωρῶν κἀγὼ πᾶσι τοῖς τε ἐπταικόσι μοι καὶ τοῖς μή. Ἐξαιρέτως δὲ ὡς πιστὸς δοῦλος δέομαι τοῦ ὑψηλοτάτου μοι αὐθέντου καὶ ἡγεμόνος, ὡς παρὰ τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος τιμηθεὶς καὶ ἐν καθαρῷ συνειδότι αὐτῷ δουλεύσας, συγχωρῆσαί μοι εἴ τι αὐτῷ ἐξ ἀγνοίας, ὡς ἄνθρωπος, προσέκρουσα ἢ ἔσφαλα, καὶ ὡς δικαιότατος καὶ πρὸς πάντας συμπαθής, καὶ μετὰ τὴν ἐμὴν ἀποβίωσιν νὰ σώζῃ καὶ νὰ διαφυλάττῃ τὴν ἣν εἶχε καὶ πρὸς ἐμὲ εὐεργετικὴν εὔνοιαν καὶ εἰς τοὺς ἐμοὺς συγγενεῖς, καὶ ἵνα προστατήσῃ εἰς τὸ ἐνεργηθῆναι τὴν παροῦσάν μοι διαθήκην ὡς ἐγὼ διατάττω.

Πρῶτον βούλομαι καὶ τὰ ἑξῆς.

Digitized by Google

Αὕτη ἐστὶν ἡ ἐμὴ διαθήκη, καὶ κατὰ τὴν ἐμὴν βούλησιν γεγονυῖα, ἣν καὶ βούλομαι εἶναί τε καὶ μένειν ἀδιάσειστον, ἀπαράγραπτον, καὶ ἀνεπιβούλευτον παρὰ παντὸς προσώπου· ὅστις δὲ τολμήσῃ ἀνατρέψαι ἢ κωλύσαι πρὸς τὸ διανεμηθῆναι τὰ ἐμὰ πράγματα, ὡς ἀνωτέρω διεθέμην, ὁ τοιοῦτος ὁποίας ἂν εἴη τάξεως ἢ βαθμοῦ, συγγενὴς ἢ ξένος, ἐχέτω τὸν παντεπόπτην θεὸν ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως πολέμιον, καὶ πάσας τὰς ἀγγελικὰς δυνάμεις ἀντιταττομένας, τῷ τε αἰωνίῳ πυρὶ ἔστω ὑπόδικος.

αψή, μαΐου ά.

Γεώργιος ὁ Καστριώτης καὶ ποτὲ μέγας κόμισος ἰδίᾳ χειρὶ γράφω καὶ ἐπιβεβαιῶ, τῇ τε γνησίᾳ σφραγῖδι ὑπεσήμανον.

('Εκ τοῦ 605 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

30

Ζωσιμᾶς, ἐλέῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἰουστινιανῆς Ἀχριδῶν, Δακίας μεδιτερρανίας, Ῥιπενοίας, Πραιβαλίας, Δαρδανίας Μυσίας τε ἀνωτέρας καὶ τῶν λοιπῶν.

Τὰ καλὰ καὶ ὄντως ἀγαθὰ τοιαύτης εὐμοίρησε φύσεως, ὥστε μὴ μόνον αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ ἐπαινεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ταῦτα διώκουσι καὶ ἐπὶ τούτοις ἀσμενιζομένοις εὐκλείας οὐ τῆς τυχούσης καὶ εὐφημίας ἀειμνήστου πρόξενα γίνεσθαι. Ἀμέλει τοι τοῖς δόξης αἰωνίου καὶ ἀληθοῦς ὀρεγομένοις ταῖς ἀρεταῖς ἑαυτοὺς χρὴ κατακοσμεῖν καὶ τῆς ἐνδεχομένης παιδείας ἀντέχεσθαι τῆς ἐπ' ἀρετῇ τοὺς ἄνδρας γυμναζούσης ὅπως διὰ τῆς τοιαύτης ἀσκήσεως εἰς τελειότητα ὡς οἷόν τε ἐπαχθέντες μεταδοτικοὶ καὶ ἑτέροις τοῦ καλοῦ γίνωνται, ἵνα καὶ διπλῶν τῶν ἐπαίνων ἀξιωθῶσι, τῇ τε δηλαδὴ πρὸς τὴν ἀρετὴν οἰκειότητι καὶ τῷ πολλοὺς ἐκ τοῦ χείρονος εἰς τὸ βέλ-

Digitized by Google

τιον ἐπανάγειν ταῖς τε διὰ λόγων προτροπαῖς καὶ παραδείγμασιν οἰκείοις· μεταδιωκτέον οὖν τὰ καλὰ τοὺς ξὺν λόγῳ καὶ κοσμίως ζῆν αἱρουμένους, καὶ μάλιστα τοὺς ἐπ' εὐσεβείᾳ καὶ δογμάτων ὀρθότητι σεμνυνομένους, καὶ σπεύδειν, ὅσον τὸ ἐφικτὸν, τρόπους θείων ἀναβάσεων ἐπιζητεῖν, θεωρούς τε ἀκριβεῖς γίνεσθαι τῶν ὄντων καὶ τοῖς θείοις λόγοις τὸν νοῦν προσενέχειν, ἵν' ἔχοιεν τοῦ ἄκρου τῶν ἐφετῶν, τοῦ θείου φημὶ πλάστου ἡμῶν, ἐφικέσθαι κατὰ τὴν ἐνοῦσαν τοῖς ἀνθρώποις δύναμιν, οὗπερ οὐδοτιοῦν ἄλλο εὐδαιμονέστερόν τε καὶ μακαριώτερον· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διὰ θαύματος ἄγειν δεῖ καὶ περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι τοὺς εὐγνωμόνως τε ἔχοντας καὶ πολὺ τὸ φιλάνθρωπον καὶ κοινωνικὸν κεκτημένους καὶ πρὸς τὸ ὁμόφυλον συμπαθὲς, ναὶ μὴν καὶ δαπάναις ἰδίαις τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως καὶ ὁμοδόξους ὠφελεῖν ἐπειγομένους καὶ ῥυθμίζειν τὰ ἤθη αὐτῶν καὶ τὴν τούτων διάνοιαν μεταπλάττειν πρὸς τὸ τὰ δέοντα φρονεῖν καὶ τοῖς θειοτέροις ἀραρότως ἐπιβάλλειν, συνεργεῖν τε καὶ συμμαχεῖν τοῖς τοιούτοις τὸν ἐνόντα τρόπον εἰς σύστασιν καὶ διαμονὴν, εὐστάθειάν τε καὶ αὔξησιν τῆς κοινωφελοῦς καταστάσεως, καὶ ἐπὶ τὰ βελτίω ἐπιδόσεως, ἧς τὰς κρηπῖδας καὶ τοὺς θεμέθλους οἱ εὐγνώμονες καὶ θεοφιλεῖς τὴν ἀρχὴν κατεβάλοντο.

Ὧν φημὶ φιλοχρίστων, φιλοπτώχων καὶ φιλελεημόνων εἷς διατελῶν ὁ ἐπιφανέστατος καὶ περίδοξος ἄρχων μέγας κόμισος τῆς ἐκλαμπροτάτης αὐθεντίας Οὐγκροβλαχίας κύριος Γεώργιος Καστριώτης, καὶ εἰς νοῦν ἀναλαβὼν τὴν ἐσχάτην δυστυχίαν τοῦ γένους ἡμῶν τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν καὶ μάλιστα τῶν πατριωτῶν αὐτοῦ τῶν ἐν τῷ κλίματι τῆς Καστορίας τὰς οἰκήσεις ποιουμένων καὶ τὴν παντελῆ γύμνωσιν καὶ ἀπόπτησιν τῶν καλῶν, οἷς πρότερον τὸ ἡμέτερον φῦλον ἤνθει, ἣν βασκανίᾳ τοῦ ἀλάστορος καὶ τυραννικῇ ἐπικρατείᾳ, κρίμασιν οἷς οἶδεν ὁ θεὸς, ἐλεεινῶς ὑπέστη, ὥστε μὴ μόνον σωματικῆς ἀνέσεως καὶ εὐπαθείας ἀποτυγχάνειν, ἀλλά γε

Digitized by Google

δή, τὸ χείριστον, καὶ ἀμάθειαν νοσεῖν καὶ ἀπειρίαν τῶν θείων γραφικῶν λογίων, τῶν εἰς σωτηρίαν ὁδηγούντων, καὶ τὰ ἄνω μὲν φρονεῖν, τῶν δὲ γηΐνων καταφρονεῖν διδασκόντων, πάνυ τέτρωται τὴν καρδίαν καὶ θείῳ πνεύματι κεκίνηται, ὥς ποτε Βεσελεὴλ ἐκεῖνος ὁ θαυμάσιος καὶ σοφὸς ἀρχιτέκτων τῆς οὐρανομιμήτου καὶ τυπογραφηθείσης σκηνῆς, καὶ δὴ βουλὴν ἔθετο ἀγαθὴν καὶ θεοφιλῆ, συστήσασθαι ξὺν θεῷ σχολὴν καὶ φροντιστήριον ἐπὶ τὸ παιδεύεσθαι καὶ διδάσκεσθαι τὰ τῶν χριστιανῶν παιδία, τῆς αὐτοῦ πατρίδος δηλαδὴ καὶ ἐκ τῶν πέριξ, τὰ ἱερὰ τῆς ἐκκλησίας γράμματα, ἵνα μὴ τὸ σύνολον ἀμύητοι τυγχάνωσι τῶν ὅσα εὐσεβέσιν ἀνήκει, διορισάμενος τόν τε τοῦ διδασκάλου καὶ πρωτοσχόλου μισθὸν καὶ τῶν μαθητευομένων παιδίων καὶ μάλιστα τῶν πενίᾳ τρυχομένων τὸ σιτηρέσιον πρὸς μερικὴν περίθαλψιν καὶ παραμυθίαν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων ἐκ τοῦ κατ' ἔτος διαφόρου τῶν ἄσπρων ἃ ἔθετο ἐν τῇ λεγομένῃ τζέκᾳ τῆς τῶν Ἐνετῶν ἀριστοκρατίας, κατὰ τὴν περίληψιν τῆς διατάξεως τῆς αὐτοῦ ἐνδοξότητος.

Ἐφάνη δὲ τῇ τε αὐτοῦ εὐγενείᾳ καὶ ἡμῖν τόπος εὔθετος καὶ ἁρμόδιος εἰς καθίδρυσιν καὶ σύστασιν τοῦ διαληφθέντος φροντιστηρίου καὶ τοῦ διδασκάλου ἐνοίκησιν ὁ ἐν τῷ ναῷ τῆς ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου τῆς καλουμένης Μουζεβίκου. Ὅθεν, ὡς τοῦ τοιούτου ἔργου ἐπαινετοῦ τε καὶ θεοφιλοῦς ὑπάρχοντος, κοινῇ καὶ συνοδικῇ γνώμῃ καὶ συγκατανεύσει ἡ μετριότης ἡμῶν γράφει καὶ ἀποφαίνεται, μετὰ τῶν περὶ αὐτὴν ἱερωτάτων μητροπολιτῶν καὶ θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν καὶ ἐντιμοτάτων κληρικῶν, εὐλαβεστάτων ἱερέων καὶ χρησίμων ἀρχόντων τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Καστορίας, ἵνα τὸ διαληφθὲν σχολεῖον, τὸ τὴν πῆξιν καὶ σύστασιν λαβὸν ὑπὸ τοῦ ῥηθέντος ἐνδοξοτάτου καὶ μεγαλοπρεπεστάτου ἄρχοντος, μεγάλου κομίσου τῆς ἐκλαμπροτάτης

Digitized by Google

αὐθεντίας Οὐγγροβλαχίας, κυρίου κυρίου Γεωργίου Καστριώτου, υἱοῦ κατὰ πνεῦμα ἀγαπητοῦ καὶ περιποθήτου ἡμῶν, ἔχῃ τὴν σύστασιν καὶ διαμονὴν κραταιὰν καὶ διαρκεστάτην ἐν τῇ ῥηθείσῃ ἱερᾷ καὶ σεβασμίᾳ μονῇ τῆς ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου Μουζεβίκου· ὡσαύτως καὶ ὁ μισθὸς τοῦ τε διδασκάλου καὶ πρωτοσχόλου καὶ τὸ σιτηρέσιον τῶν μαθητῶν δέον παρέχεσθαι αὐτοῖς ἀμείωτον καὶ ἀνόθευτον κατὰ τὴν μονέδαν τὴν ἐρχομένην ἐκ τῆς κλεινῆς ἀριστοκρατίας τῶν Ἐνετῶν καὶ πάνθ' ὅσα ἡ αὐτοῦ ἐνδοξότης διατάττει καὶ διορίζει, ἔχωσι τὸ ἀσφαλὲς καὶ βέβαιον καὶ ἀμετάτρεπτον μέχρι τερμάτων αἰώνων καὶ μηδεὶς τῶν πάντων χριστιανῶν τῶν τε νῦν καὶ τῶν εἰσέπειτα γενησομένων, εἴτε τῶν ἐκ τῆς ἐπαρχίας Καστορίας, εἴτε ἄλλοθέν ποθεν, τολμήσῃ, κακίᾳ φερόμενος, διασεῖσαι καὶ διαταράξαι τὸ φροντιστήριον τοῦτο, ἢ σκάνδαλα καὶ ἐνοχλήσεις αὐτῷ προστρῖψαι κακοβούλως, ἢ τὴν ἐρχομένην Ἐνετίηθεν μονέδαν δολιεύειν καὶ ἐξαλλάττειν, ἢ τὸ σχολεῖον ἐκ τοῦ διορισθέντος τόπου μετοικίσαι, ἀλλ' ἔχῃ τὸ κῦρος καὶ τὴν διαμονὴν διηνεκῶς καθάπερ παρὰ τῆς αὐτοῦ μεγαλοπρεπείας διωρίσθη.

Ὃς δ' ἂν ἀνευλαβείᾳ καὶ αὐθαδείᾳ οἰστρηλατούμενος κινήσῃ τι σκάνδαλον κατὰ τοῦ ψυχωφελοῦς καὶ θεαρέστου τούτου ἔργου τοῦ φροντιστηρίου καὶ ποιήσῃ τι παρὰ τὰ διορισθέντα καὶ διαταχθέντα παρὰ τῆς αὐτοῦ ἐνδοξότητος καὶ κοινῇ ψήφῳ καὶ συνοδικῇ ἀποφάσει ἐπικυρωθέντα, ὁποῖος τίς ἐστιν ὁ τοιοῦτος, ἱερομόναχος ἢ λαϊκός, συγγενὴς τῆς αὐτοῦ ἐνδοξότητος ἢ ξένος, ἐγχώριος ἢ ἐξ ἀλλοδαπῆς, ἀφωρισμένος εἴη ἀπὸ θεοῦ κυρίου παντοκράτορος, καὶ κατηραμένος καὶ ἀσυγχώρητος καὶ ἄλυτος μετὰ θάνατον· αἱ πέτραι καὶ ὁ σίδηρος λυθήσονται, αὐτὸς δὲ οὐδαμῶς, καὶ εἴη στένων καὶ τρέμων ἐπὶ γῆς ὡς ὁ Κάϊν, κληρονομήσοι τὴν λέπραν τοῦ Γιεζῆ καὶ τὴν ἀγχόνην τοῦ Ἰούδα· τὰ πράγματα καὶ οἱ κόποι αὐτοῦ εἴησαν εἰς ἐξολόθρευσιν καὶ ἀφανισμόν, καὶ προ-

Digitized by Google

κοπὴν οὐ μὴ ἴδοι, ἔχων καὶ τὰς ἀρὰς τῶν ἁγίων τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόρων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων συνόδων.

Ὅθεν καὶ εἰς τὴν περὶ τούτου ἀσφάλειαν ἀπελύθη καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον συνοδικὸν γράμμα καὶ κατεστρώθη ἐν τῷ ἱερῷ κώδηκι τῆς καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτης ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχριδῶν, ἐν ἔτει σωτηρίῳ ᾳψή.

ὁ Ἀχριδῶν Ζωσιμᾶς βεβαιοῖ ὅτι ἴσον ἐστὶ τῷ πρωτοτύπῳ.

ὁ ἐκ Μοσχοπόλεως Κορυτζᾶς καὶ Σελασφόρου Ἰωάσαφ ὁ καὶ ἀντιγράψας βεβαιοῖ ὅτι ἴσον ἐστὶ τῷ πρωτοτύπῳ.

(Ἐκ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἀληθείας τόμ. ά, σελ. 175-176.)

31

Ἐπιστολὴ Νικολάου Μαυροκορδάτου πρὸς Χρύσανθον συγχαρητικὴ ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τοῦ Πάσχα.

1710 μαρτίου 9.

Μακαριώτατε, ἁγιώτατε, καὶ σοφώτατε πατριάρχα τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ καὶ πάσης Παλαιστίνης, ἐν Χριστῷ πάτερ σεβασμιώτατε, τὴν ὑμετέραν μακαριότητα μετ' εὐλαβείας προσαγορεύομεν καὶ τὴν ἱερὰν αὐτῆς δεξιὰν ἀσπαζόμεθα, δεόμενοι τοῦ παντοδυνάμου θεοῦ νὰ τὴν διαφυλάττῃ εἰς τὸν ἁγιώτατον πατριαρχικὸν αὐτῆς θρόνον ἐν ὑγιείᾳ διηνεκεῖ καὶ εὐημερίᾳ ἀδιαπτώτῳ μετὰ μακροβιότητος.

Τὸ ἱερὸν αὐτῆς γράμμα τὸ εἰς ἀπόκρισιν τοῦ ἡμετέρου προπεμφθέντος γράμματος ἐλάβομεν, ἐξ οὗ μαθόντες τὴν ἐφετωτάτην ἀγαθὴν αὐτῆς ὑγείαν, δόξαν ἀνεπέμψαμεν τῷ διατηροῦντι αὐτὴν θεῷ. Ἐδέχθημεν καὶ τὰς ἁγίας καὶ θεοπειθεῖς αὐτῆς εὐχάς, καὶ εὐχαριστοῦμεν τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς πατρικὴν στοργὴν καὶ

Digitized by Google

ἀγάπην. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐφιέμεθα νὰ ἀπολαμβάνωμεν συνεχῶς τῶν ἱερῶν αὐτῆς εὐχῶν, ἔτι δὲ καὶ μὲ τὸ νὰ ἐγγίζουν αἱ σεπταὶ ἡμέραι τῶν σωτηρίων Παθῶν τοῦ δεσπότου Χριστοῦ καὶ τῆς ἐνδόξου αὐτοῦ ἀναστάσεως, δὲν ἐλείψαμεν καὶ μὲ τὸ παρὸν νὰ ἀποδώσωμεν αὐτῇ τὴν ἀπὸ καρδίας πρόσρησιν, δεόμενοι αὐτοῦ τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ ὅπως ἀξιώσῃ τὴν ὑμετέραν μακαριότητα νὰ διαπεράσῃ τὰ ἅγια καὶ σεπτὰ αὐτοῦ Πάθη μετὰ πνευματικῆς εὐφροσύνης καὶ ἀγαλλιάσεως, καὶ νὰ ἑορτάσῃ τὴν λαμπροφόρον αὐτοῦ ἔγερσιν μετὰ φαιδρότητος καὶ εὐκληρίας· ἂς ἔχωμεν δὲ πάντοτε τὴν τιμὴν τῶν ἱερῶν αὐτῆς γραμμάτων καὶ πατρικῶν προσταγμάτων· οἱ δὲ χρόνοι τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησαν θεόθεν πάμπολλοι καὶ εὐτυχεῖς, καὶ αἱ θεοπειθεῖς εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

͵αψι' μαρτίου θ'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος

υἱὸς ἐν Χριστῷ
καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμοὺς
Ἰω. Νικόλαος βοεβόδας.

32

Ἐπιστολὴ Κωνσταντίνου Δούκα βοεβόδα πρὸς Χρύσανθον εὐχαριστοῦντος διὰ τὰς περὶ τοῦ υἱοῦ του Σερβάνου πληροφορίας.

1710 μαρτίου 10.

Τὸ σεβάσμιον αὐτῆς γράμμα μετὰ πάσης τιμῆς καὶ θυμηδίας δεξάμενος, ἐδόξασα τὸν διατηροῦντα ταύτην θεὸν, οὗ τινος πανοικὶ δεόμεθα ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ ἵνα διαφυλάττῃ αὐτὴν διὰ βίου παντὸς ἀνωτέραν πάσης ἐπηρείας ὁρατῶν καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν. Ἔγνωμεν καὶ τὰ ὅσα γράφει χαριζομένη

Digitized by Google

καὶ ὑπὲρ ἁπάντων ὁμολογοῦμεν τὴν χάριν, μάλιστα δὲ διὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ υἱοῦ μας Σερβάνου, τὸν ὁποῖον κύριος ὁ θεὸς διὰ τῶν θείων της εὐχῶν νὰ σώζῃ προκόπτοντα ἐν παντὶ ἀγαθῷ καὶ νὰ καταξιώσῃ καὶ ἡμᾶς ἐπινεύσει καὶ συνευδοκήσει τοῦ ἡμετέρου πατρὸς καὶ πάππου αὐτοῦ νὰ τὸν ἀπολαύσωμεν οὐκ εἰς μακράν· περὶ οὗ ὁ ἰατρὸς Παντολέων τὴν προάλλην ἐδῶ εὑρισκόμενος μᾶς ἐμήνυσεν ὅτι ἔλαβεν ὁ υἱός μας προσταγὴν παρὰ τοῦ ἡγεμόνος νὰ μᾶς στείλῃ μερικὰ ἔξοδα πρὶν τὸ σαραντάμερον καὶ ἐφρόντιζεν· ὅμως δὲν εἴδαμεν τίποτε. Ἡ Εὐφροσύνη μὲ ὅλα της τὰ τέκνα προσκυνοῦσι καὶ ἀσπάζονται τὴν ἁγίαν της δεξιὰν, καὶ εὐχαριστᾷ δεξαμένη εὐλαβῶς τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, αἵ εἴησαν καὶ μεθ' ἡμῶν διὰ βίου.

1710 μαρτίου 10.

Περὶ μὲν οὖν τοῦ « δοῦλος » ἰδοὺ ἐξήρηται· περὶ δὲ τοῦ « παῖς » δέομαι νὰ λείψῃ ἡ φιλονικεία, ὅτι αὐτὸ δὲν ἐξαιρεῖται, συναναιρεῖ γὰρ τὴν υἱότητα· ἡ δὲ σὴ μακαριότης ἂς δεχθῇ ἣν βούλεται σημασίαν.

Εἰς τοὺς ὁρισμούς της
παῖς
Ἰω. Κωνσταντῖνος Δοῦκας βοεβόδας.

Digitized by Google

33

Ἐπιστολὴ Νικολάου Μαυροκορδάτου πρὸς Χρύσανθον Ἱεροσολύμων παρακαλοῦντος ὅπως συντελέσῃ καὶ πάλιν διὰ μεσιτεύσεώς του εἰς τὴν διατήρησιν τῆς πρὸς αὐτὸν εὐνοίας τοῦ ἡγεμόνος Βασσαράβα βόδα κ. τ. λ.

1711 μαρτίου 13.

Τὸ ἱερώτατον γράμμα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ἐλάβομεν, καὶ τὰς ἱερὰς αὐτῆς εὐχὰς μετ' εὐλαβείας ἐδέχθημεν καὶ εὐχαριστοῦμεν αὐτῇ. Ἐλυπήθημεν ὅμως ὅτι ἀκόμη δὲν ἀνέλαβε τὴν τελείαν ῥῶσιν, ἣν ὁ πανάγαθος θεὸς ἐν τάχει καὶ ἐπιβραβεύσοι καὶ διατηρήσοι μόνιμον.

Περὶ δὲ τοῦ ἀγαπητοῦ πατρὸς Βασσαράβα βόδα ἔγνωμεν ὅσα σημειοῖ, καὶ παρακαλοῦμεν πάλιν τὴν ὑμετέραν σεβασμιότητα νὰ μὴ διαλείπῃ πάλιν καὶ γράφουσα, καὶ παροτρύνουσα τὴν αὐτοῦ ἐκλαμπρότητα εἰς τὴν πρὸς ἡμᾶς εἰλικρινῆ ἀγάπην.

Τὰ ὅσα ἐκοινολογήσαμεν τῷ κὺρ Σπηλιώτῃ, ὅτι ἐφάνησαν ἀρεστὰ τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι πολλὰ μᾶς ἐκαλοφάνη, ἐπειδὴ ἐπιθυμοῦμεν πάντοτε νὰ λαμβάνῃ πληροφορίαν τῆς πρὸς αὐτὴν ἄκρας ἡμῶν ἀγάπης καὶ εὐλαβείας.

Ὁ παμφίλτατος ἡμέτερος ἀδελφὸς ἄρχων μέγας δραγομᾶνος, περιχαρῶς ἀποδεξάμενος τὰς ἁγίας αὐτῆς εὐχὰς, ἀσπάζεται τὴν ἁγίαν αὐτῆς δεξιὰν καὶ εὑρίσκεται ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμούς της· ἐπειδὴ τώρα ὅλον ἔξω εἰς τὰς σκηνὰς διημερεύει, εἶναι ἄξιος συγγνώμης ἂν δὲν γράφῃ ξεχωριστά.

Ἡμεῖς δὲ παρακαλοῦμεν νὰ ἔχωμεν τὰ ἱερὰ αὐτῆς γράμματα, ὅτι, ἂν λείπῃ καὶ ἄλλη ὑπόθεσις, ὡς ἀγγελτικὰ τῆς ἐφετωτάτης αὐτῆς ὑγείας εἶναι καὶ αὐτὰ ἐφετώτατα, ὁμοῦ

Digitized by Google

δὲ μετὰ τῶν πατρικῶν αὐτῆς ἐπιταγμάτων, καὶ τὰς θεσπεσίους αὐτῆς εὐχάς. Τὰ δὲ ἔτη τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησαν θεόθεν πάμπολλα καὶ πανευτυχῆ.

ᾳψιά, μαρτίου ιγ΄.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος
υἱὸς ἐν Χριστῷ καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμοὺς
Ἰω. Νικόλαος βοεβόδας.

34

Ἐπιστολὴ Κωνσταντίνου Βασσαράβα πρὸς Χρύσανθον συγχαίροντος ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τῶν Χριστουγεννῶν καὶ ἀποστέλλοντος αὐτῷ ὡς δῶρον τοῦ νέου ἔτους βιβλίον τι Κῆπον εὐθαλῆ ψευμάτων.

1712 δεκεμβρίου 22.

Τοῦ παρόντος μας ἡ αἰτία ἄλλη δὲν εἶναι παρὰ πρῶτον μὲν νὰ τὴν προσκυνήσωμεν, κατὰ τὸ ἀπαραίτητον ἡμῶν χρέος, καὶ νὰ ἐρωτήσωμεν τὰ περὶ τῆς ἐφετῆς ἡμῖν ὑγείας της, καὶ δεύτερον νὰ προσφέρωμεν τῇ μακαριότητί της καὶ τοὺς χαιρετισμοὺς περὶ τῶν προκειμένων ἑορτῶν τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως τοῦ υἱοῦ καὶ λόγου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ τῶν ἐφεξῆς, οὗτινος δεόμεθα καθὼς τὴν ἀξίωσεν ἐφέτος εἰς τὸ νὰ τὰς πανηγυρίσῃ ὑγιῶς, θεοφιλῶς, καὶ μετὰ πάσης φαιδρότητος, παρομοίως νὰ τὴν ἀξιώσῃ καὶ ἀπὸ χρόνου καὶ εἰς ἄλλους πολλοὺς ἐνιαυτοὺς νὰ τὰς ἑορτάζῃ μετὰ τῆς πολυχρονίου στερεώσεως τοῦ ἁγιωτάτου καὶ ἀποστολικοῦ αὐτῆς θρόνου.

Ἐπειδὴ δὲ, κατὰ ταύτας τὰς δεσποτικὰς ἑορτὰς, συνειθίζει τὸ γένος τῶν εὐσεβῶν νὰ προσφέρουσιν οἱ ὑποδεέστεροι τοῖς ἀνωτέροις καὶ ἐν ὑπεροχῇ δῶρα εἰς σημεῖον τῆς ὑποταγῆς

Digitized by Google

των, μιμούμενοι τοὺς τρεῖς ἐκείνους μάγους, τοὺς προσκομίσαντας χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν τῷ ἐν φάτνῃ ἀνακλιθέντι Χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν, δὲν ἐλείψαμεν καὶ ἡμεῖς, κατὰ ταύτην τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν στοιχοῦντες, νὰ προσφέρωμεν τῇ μακαριότητί της ἐν λόγῳ δώρου τὸ παρὸν βιβλιάριον, εἰς σημεῖον τῆς πρὸς αὐτὴν εὐλαβητικῆς ἡμῶν υἱϊκῆς ὑποκλίσεως, οὗτινος ἡ ἐπωνυμία λέγεται Κῆπος εὐθαλὴς τῶν ψευμάτων. Περιέχονται ἐν αὐτῷ ποικίλα καὶ παντοδαπὰ ἄνθη τῶν ψευμάτων, καὶ εἶναι ἀσύμφωναι τοῦ ἑνὸς αἱ προφητεῖαι μετὰ τῶν τοῦ ἄλλου· ὁ εἷς γὰρ προλέγει καλὰ, καὶ ὁ ἕτερος τὰ ἐναντία, καὶ δὲν ἠξεύρομεν τίνος τὰ προλεγόμενα εἶναι ψευδέστερα; Ὅθεν ἡμεῖς ἀποβλέποντες εἰς τὴν ἔκβασιν τῶν πραγμάτων, τότε καὶ μόνον θέλομεν ἐκφωνήσῃ τὸ τζὸκ γιασὰ εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ τὰ προγνωστικά του ἐφάνησαν ἀληθέστερα. Τὴν δὲ σὴν μακαριότητα παρακαλοῦμεν τὸ προσφερόμενον τοῦτο δῶρόν μας, εἰ καὶ εἶναι, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, κῆπος ψευμάτων, νὰ τὸ δεχθῇ ὅμως μετὰ πάσης εὐγνωμοσύνης, καὶ νὰ τὸ διέλθῃ ἀρχῆθεν ἕως τέλους ἐπιστατικώτερον.

Πέμπομεν καὶ μερικὰ ῥεπόρτα τῷ ἄρχοντί μας ποστελνίκῳ, καὶ τοῦ γράφομεν νὰ τὰ δώσῃ κἀκεῖνα τῇ μακαριότητί της, καὶ, ἂν καλὰ καὶ εἰς αὐτὰ πολυειδῆ ψεύματα νὰ περιέχωνται, ὅμως εἶναι καὶ μερικὰ τῇ ἀληθείᾳ προσεγγίζοντα, καὶ θέλει γνωρίσῃ καὶ ἐξ αὐτῶν, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ποῦ εὑρίσκεται κατὰ τὸ παρὸν καὶ ὁ φρόνιμος. Εἴησαν καὶ αἱ πανάγιαι αὐτῆς εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν ἐν βίῳ παντί.

ᾳψιϐʹ δεκεμβρίου κϐʹ.

Τῆς σῆς μακαριότητος υἱὸς κατὰ πνεῦμα καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμούς της

Ἰω. Κωνσταντῖνος Βασσαράβας βοεβόδας.

Digitized by Google

35

Ἐπιστολὴ Κωνσταντίνου Βασσαράβα πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1713 φεβρουαρίου 15.

Τὸ ἀπὸ ζ′ τοῦ τρέχοντος γεγραμμένον τίμιον καὶ σεβάσμιον αὐτῆς γράμμα ἐλάβομεν, καὶ διὰ τὴν ἐφετὴν ἡμῖν ὑγείαν της ἀπὸ βαθέων καρδίας ὑπερεχάρημεν. Ἐδέχθημεν καὶ τὰς πατρικὰς αὐτῆς εὐχὰς καὶ εὐλογίας. Ἔγνωμεν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ σημειωθέντα.

Ὁρίζει ὅτι πολλὴν καὶ ἀνείκαστον χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν ἔλαβε περὶ τῆς ἀπροσδοκήτου ταύτης καταστροφῆς τοῦ κοσμοφθόρου παρανενικημένου· καὶ οὐ μόνον τὸ πιστεύομεν, δέσποτά μου, ἀλλὰ λέγομεν ὅτι ἔχει πολλοὺς καὶ τοὺς συγχαίροντας, καὶ μάλιστα ταύτην τὴν πολυπαθῆ Βλαχίαν καὶ πάντη ἠπορημένην Μολδαβίαν, τῶν ὁποίων τούτων δύο βιλαετίων ἡ φθοροποιὸς κάμπη καὶ ἐρυσίβη ἦτον οὗτος ὁ παρανενικημένος, καὶ εὐλογητὸς ὁ θεὸς ὁποῦ ἀπεβλήθη ἐκ τῶν ἡμετέρων ὁρίων.

Τί λογῆς ἠκολούθησαν καὶ πάλιν τούτου τὰ μετὰ ταῦτα, καὶ μὲ τί τιμὴν καὶ προπομπὴν ἐκίνησε καὶ Μπενδερίηθεν, δὲν βαρύνομεν τὰς ἀκοάς της ἐν τῷ παρόντι· μόνον ἰδοὺ πέμπομεν καὶ αὖθις τὴν καθολικὴν περιγραφὴν τοῦ ἐκεῖσε ἀνθρώπου μας, καὶ θέλει τὴν στοχασθῇ, νὰ ἴδῃ θαύματα τῶν ἁπάντων θαυμάτων καινότερα. Βεβαιότατα, δέσποτά μου, τὰ τοιαῦτα συμβεβηκότα τῷ οὐρανοβάμονι καὶ ὑπερηφάνῳ δὲν εἶναι ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων, οὔτε τύχης καὶ αὐτομάτου γεννήματα, ἀλλὰ τῆς πανσόφου προνοίας ἀπο-

Digitized by Google

τελέσματα· προσπαλαίει γὰρ καὶ ἀντιτάσσεται ὁ κύριος τοῖς ὑπερηφάνοις, καὶ ἂς εἶναι δεδοξασμένον τὸ ὑπεράγιον αὐτοῦ ὄνομα τὸ οἰκονομοῦν τὰ πάντα πανσόφως, ὅστις καὶ νὰ εὐδοκήσῃ καὶ τὴν ἀποτελείωσιν τῆς εὐκταίας εἰρήνης· ἂν ἠθέλαμεν ὅμως ἐνηχηθῇ ὅτι εἰς τὴν αὐτὴν καταστροφὴν περιέπεσον καὶ οἱ τοῦ παρανενικημένου διαφενδευταὶ καὶ ὑπερασπισταὶ, βέβαια ἠθέλαμεν χαρῇ καὶ εἰς περισσότερον.

Μᾶς γράφει ἀπὸ βασιλευούσης καὶ ὁ μεδελνιτζιάρης Ἀντώνιος, ὅτι τοὺς ἐν τοῖς ἑπτὰ τοῦ φρονίμου, οὐ μόνον ἤρξαντο νὰ τοὺς περιποιοῦνται καὶ νὰ δείχνωσι πρὸς αὐτοὺς εὐνοϊκωτέραν διάθεσιν, ἀλλὰ καὶ προσθήκην εἰς τὰς καθημερινὰς αὐτῶν χρείας καὶ ἐξόδους ἐποιήσαντο· τί ὑποσημαίνει καὶ τοῦτο κατὰ τὸ παρὸν ἀγνοεῖται, θέλει τὸ ἀνακαλύψῃ ὅμως ὁ ὀλίγος καιρός.

Εἴδομεν ὁποῖον ἐστάθη καὶ τὸ δὶς καὶ τρὶς θεαθὲν δράμα τῇ σῇ μακαριότητι, καὶ ἂν καλὰ νὰ ἀλήθευσε κατὰ ταύτην τὴν ἔκβασιν τῶν πραγμάτων, ὅμως διὰ νὰ ἀληθεύσῃ καὶ πλέον πραγματικώτερον, ἂς εἶναι βέβαιος ἡ μακαριότης της ὅτι, ἂν ἠθέλαμεν εὕρῃ τοιαύτην ἀρχιερατικὴν βακτηρίαν ἐξ ἠλέκτρου κατασκευασμένην, μετὰ πολλῆς περιχαρείας ἠθέλαμεν πληρώσῃ τὴν τιμήν της νὰ τὴν ἀγοράσωμεν, καὶ νὰ τὴν προσφέρωμεν τῇ σῇ μακαριότητι εἰς σημεῖον τῆς πρὸς αὐτὴν εὐλαβείας μας. Ἐπειδὴ δὲ ἐφθάσαμεν σὺν θεῷ συλλήπτορι καὶ αὖθις τὴν ψυχωφελῆ ταύτην καὶ ἁγίαν μεγάλην τεσσαρακοστὴν, οὐ μόνον νὰ τὴν διαπεράσῃ ὑγιῶς καὶ θεοφιλῶς ἐδεήθημεν τοῦ ἁγίου θεοῦ, ἀλλὰ νὰ τὴν καταξιώσῃ νὰ πανηγυρίσῃ καὶ τὴν ἐλευσομένην λαμπροφόρον ἑορτὴν τῆς τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως φαιδρῶς καὶ πατριαρχικῶς μετὰ πάσης τῆς περὶ αὐτὴν ὁμηγύρεως.

Ἃς ἔχωμεν καὶ αὖθις σεβάσμιόν της διὰ νὰ χαίρωμεν ἐπὶ

Digitized by Google

τῇ ὑγείᾳ καὶ ταῖς πατρικαῖς της εὐχαῖς, αἵτινες καὶ εἴησαν ἡμῖν ἐν βίῳ παντί.

αψιγ΄, φεβρουαρίου ιέ.

Τῆς σῆς μακαριότητος υἱὸς κατὰ πνεῦμα
καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμούς της
Ἰω. Κωνσταντῖνος Βασσαράβας βοεβόδας.

36

Γράμμα Ἑλένης Καντακουζηνῆς πρὸς τὸν Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1713 φεβρουαρίου 16.

Μὲ ὅλην μου τὴν ἀμάθειαν διαβάζωντας καὶ βλέπωντας τὰ βιβλία, ηὗρα ὁποῦ ὅσοι μὲ ζήτησιν ἔλαβαν κάμίαν χάριν ἀπὸ τὸν θεὸν χωρὶς δέησιν συχνὴν καὶ μεγάλην ὑπομονὴν δὲν ἐπέτυχαν τὸ ποθούμενον· ἀλλά, τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει προσκαρτεροῦντες, ἔλαβον καὶ ηὗραν χάριν καὶ ἔλεος ἀπὸ τὸν θεόν. Τὸ αὐτὸ κάμνω ἡ ταλαίπωρος καὶ μὲ προτέραν, καὶ μὲ παροῦσαν, καὶ μὲ ὑστερινήν, καὶ παντοτεινὴν γονυκλιτῇ δέησιν, ἔγραψα καὶ τώρα, καὶ παρακαλῶ τὸ ἔλεος τῆς μακαριότητός σας νὰ μὴν ἀποβάλῃ καὶ ἀποποιήσῃ τὴν δέησίν μου καὶ τὴν ῥοὴν τῶν δακρύων μου, τὴν μεγάλην τοῦ θεοῦ καὶ πολλὴν εὐσπλαγχνίαν μιμούμενος.

Ἤλπιζα, ἡμέραν παρ' ἡμέραν, σεβάσμιον γράμμα τῆς μακαριότητός σας, διὰ νὰ λάβω ὀλίγην παρηγορίαν καὶ ἄνεσιν, ὁποῦ κινδυνεύω νὰ χαθῶ ἀπὸ τὴν θλῖψιν τῆς καρδίας μου· καὶ ἡ μακαριότης σας ἐγράψετε εἰς τὸν κυρίτζη Κωνσταντῖνον, ὅμως μὲ τὸν ὁποῖον, σᾶς παρακαλῶ, μὴν μὲ ἀνακατώνετε, ὅτι ἐγὼ ἐκεῖνον δὲν τὸν ἔχω διὰ ἐξάδελφον, ἐπειδὴ καί, εἰς τὸ ἀνέλπιστον τοῦτο συμβεβηκὸς ὁποῦ μὲ ἔφερεν ἡ ἐπίτριπτος τύχη, ἂν ἦτον συγγενὴς καὶ συγγενείας ὅρους ἐφύλαττε, μὲ τὸ

Digitized by Google

θάρρος όποῦ ἔχει εἰς τὴν μακαριότητά σας, ἤθελε καὶ ἔπρεπε νὰ προσπέσῃ εἰς τοὺς πόδας σας, καὶ νὰ σᾶς δυσωπήσῃ, διὰ νὰ μὴν μὲ ἔλθῃ ἡ μεγάλη αὐτὴ καταφρόνησις. Καὶ διὰ τοῦτο παρακαλῶ, γράψετέ μου ἐμένα τὴν ἀπόκρισιν, ἢ δι' ἑτέρου προσώπου, διότι ἐγὼ αὐτὸν ἀποφάσισα εἰς τὸν λογισμόν μου, καὶ ἐν δυστυχίᾳ, καὶ ἐν εὐτυχίᾳ, καὶ ἐφ' ὅρῳ ζωῆς, νὰ μὴν τὸν συναναστραφῶ, μήτε συγγενῆ νὰ τὸν λογιάσω.

Ἡ μακαριότης σας καλὰ τὸ ἠξεύρετε εἰς τί πίκραις καὶ δυστυχίαις εὑρίσκουμουν, καὶ ἄλλην ἐλπίδα δὲν εἶχα παρὰ τὸ θάρρος τῆς μακαριότητός σας καὶ τὸ σκέπος σας, καὶ μὲ αὐτὸ ἐπαρηγορούμην· καὶ τώρα νὰ ἀποτύχω καὶ ἀπὸ αὐτό; μὲ κάμνει νὰ χαθῶ· καὶ τόσον, ὅτι, ἂν εἶχα καὶ τόσην εὐλάβειαν καὶ ἐλπίδα εἰς τὸν θεὸν, ὅσην εἶχα εἰς τὴν μακαριότητά σας, ὄχι μόνον δὲν ἤθελε μὲ εὐγάλῃ ἀπὸ τὸ σπῆτι, καὶ νὰ μὲ λυπήσῃ τοιουτοτρόπως· ἀλλὰ πιστεύω πῶς ἤθελε μὲ κάμῃ χάριτας τοιαύτας, ὁποῦ ὁ νοῦς μου νὰ καταλάβῃ δὲν δύναται.

Ἔμαθον, δεσπότη μου, διὰ τὸ σπῆτι, ὅτι ἔχετε σκοπὸν νὰ τὸ πουλήσετε εἰς ἄλλο μέρος, καὶ ἐγὼ δὲν ἐθαρροῦσα πῶς ὁ ἅγιος Τάφος νὰ ἔχῃ τόσην ἀνάγκην νὰ εὐγάλῃ τὸ χρέος του εἰς αὐτουνοῦ τοῦ σπητιοῦ τὴν τιμήν· ἀμὴ ἐπειδὴ καὶ ἦλθεν εἰς τόσην ἔνδειαν, καὶ ἀποφασίσατε νὰ τὸ πουλήσετε ἐξάπαντος, καθὼς τὸ παίρνῃ καὶ ἄλλος ἔξωθεν μὲ τὰ ἄσπρα του, τὸ παίρνω καὶ ἐγὼ ὁ ἔσωθεν· καὶ, ἂν δὲν ἔχω, πουλειοῦμαι καὶ ἐγὼ καὶ τὸ παιδί μου, προσπίπτω καὶ εἰς τοὺς φίλους μου, καὶ θέλω κάμῃ παντοίους τρόπους νὰ τὸ ἀγοράσω καὶ ἐγώ· καὶ δὲν ἔπρεπε ἐγὼ ὁποῦ εἶμαι μέσα νὰ εὔγω, καὶ νὰ ἔλθῃ ἄλλος ἀπ' ἔξω, νὰ ἔχω ἀπόκρισιν.

Δὲν ἠξεύρω, ἡ ἀροΐζικη, τί εἶναι τὸ αἴτιον, καὶ ἐκατάντησα εἰς τόσην ἐγκατάλειψιν καὶ κινδυνεύω νὰ πέσω εἰς ἀπόγνωσιν· δὲν ἠθέλησε ποτὲ ἡ φθονερά μου τύχη νὰ φιλιωθῇ μὲ τοῦ λόγου μου, ἀλλὰ καθὼς ἐξ ἀρχῆς μὲ ἔχθραν μεγάλην ἐπροξένησεν εἰς τοῦ λόγου μου λήμνια κακὰ, πολλῶν καὶ

παντοδαπῶν κακῶν πανήγυριν, ἔτζη καὶ τώρα εἰς τὸ ἐξῆς ἐξοπλισθεῖσα κατ' ἐμοῦ, ὡσὰν ἕνας σκληρότατος καὶ ἰταμώτατος δήμιος, σπουδάζει νὰ μὲ ῥίψῃ εἰς μίαν πτῶσιν εἰς τὸ παντελὲς ἀδιόρθωτον. Τώρα ὁποῦ ηὗρα μετὰ τοὺς κινδύνους ὀλίγην ἄνεσιν καὶ ἀνάπαυσιν, ἀράζωντας εἰς τὸν σωτήριον καὶ ἀγαθόν σου λιμένα, καὶ ἐπερικρατούμην παρὰ τῆς σῆς δεξιᾶς, ὥσπερ ἀπὸ δέκα ἄγκυρας σιδηρᾶς, τώρα ἠθέλησε νὰ μὲ ποτίσῃ καὶ τοῦτο τὸ φαρμακερὸν καὶ πικρότατον κώνειον, καὶ νὰ μὲ φέρῃ εἰς ψυχικὴν καὶ σωματικὴν ἀπώλειαν. Διατὶ, κατὰ τὴν ἐλπίδα ὁποῦ εἶχα καὶ ἔχω εἰς τὴν μακαριότητά σας, καὶ καθὼς ἀκούμπισα εἰς τὸ σκέπος σας, βέβαια ἂν πέσω, θέλω πνιγῆ εἰς τὸ πέλαγος τῆς ἀπογνώσεως. Ὅμως ἀκόμη δὲν ἀποπίπτω τῆς ἐλπίδος, μήτε τὴν ἐμαυτήν μου ἀπογινώσκω, ἔστωντας καὶ νὰ ἠξεύρω τὴν πολλήν σας συμπάθειαν, ἡ ὁποία δὲν θέλει σᾶς ἀφήσῃ νὰ μὲ ἀπορρίψετε παντελῶς.

Δὲν βάνω ἄλλον μεσίτην πρὸς ἐξιλασμὸν καὶ δυσώπησιν παρὰ τὸν πανοικτίρμονα θεὸν, καὶ δεύτερον τὴν ἐπιεικεστάτην σας καὶ φιλάνθρωπον γνώμην, μὲ αὐτουνοὺς συναριθμουμένη καὶ ἐγὼ παρακαλῶ μὴν μὲ ἀπορρίπτῃς, δεσπότη μου, ὅτι τὸ ἔχω διὰ μεγάλην μου καταφρόνεσιν νὰ περιπατῶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ· καὶ ὁ θεὸς, ἂν μὲ λυπηθῇ, καὶ δὲν ἔλθω εἰς ἀπόγνωσιν, νὰ πάθω κἀνένα κακόν· ἀμὴ τὸ παράπονον θέλει μὲ σύρῃ εἰς ξένους καὶ μακρυνοὺς τόπους.

Σᾶς παρακαλῶ, δεσπότη μου, ἂν δὲν λυπηθῆτε ἐμένα, λυπηθῆτε τὸ παιδί μου, ὁποῦ καὶ αὐτὸ εἰς τὴν μακαριότητά σας ἐκρέμετο. Καὶ ἂς εἶναι δόξα εἰς τὸν θεὸν, καὶ ὑγεία, καὶ χρόνοι πολλοὶ εἰς τὴν μακαριότητά σας.

αψιγʹ, φευρουαρίῳ ιςʹ.

Εἰς τοὺς ὁρισμοὺς τῆς ὑμετέρας μεγίστης μακαριότητος,

δούλη ταπεινὴ

Ἑλένη Καντακουζηνὴ,

θυγάτηρ τοῦ μακαρίτου Δημητράσκου βοεβόδα.

Digitized by Google

37

Ἐπιστολὴ Πουλχερίας δόμνας πρὸς Χρύσανθον εὐχαριστούσης διὰ τὴν ἐπιδεικνυομένην πατριαρχικὴν εὐμένειαν, καὶ ἀγγελλούσης τὸν ἐμβολιασμὸν τῶν τέκνων αὐτῆς μπεϊζαδέδων.

1713 φεβρουαρίου 19.

Τὸ ἱερὸν αὐτῆς γράμμα ἀσπασίως ἔλαβον, καὶ ὑπὲρ τῆς ἀγαθῆς αὐτῆς ὑγείας καὶ εὐημερίας τὸν θεὸν ἐδόξασα. Ἐδέχθην καὶ τὰς ἁγίας εὐλογίας καὶ θεοπειθεῖς αὐτῆς εὐχὰς φιλοφρόνως, καὶ εὐχαριστῶ τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι· ὅτι δὲ εὔχεται πρὸς κύριον τὸν θεὸν ὑπὲρ ἡμῶν, δὲν ἀμφιβάλλω· μόνον ὁ ἐλεήμων θεὸς νὰ δώσῃ ὑγείαν καὶ πολυχρόνιον στερέωσιν καὶ εἰς τὴν αὐτῆς σεβασμιότητα καὶ εἰς τὸν ἐκλαμπρότατόν μου αὐθέντην, διὰ νὰ γίνωνται καὶ αἱ ὀφειλόμεναι ἀμοιβαί.

Εὐχαριστῶ τὴν μακαριότητά της ὁποῦ μὲ χαροποιῇ μὲ ἀγαθαῖς ἀγγελίαις εἰρηνικῆς καταστάσεως καὶ τῆς μετὰ ἀνέσεως εἰς τὸ ἑξῆς κυβερνήσεως τῶν ἡγεμονιῶν. Ἄμποτε νὰ γίνῃ καθὼς ὁρίζει.

Οἱ μπεϊζαδέδες πάντες καὶ ἡ δομνίτζα προσκυνοῦν τὴν μακαριότητά της, καὶ εὐλαβῶς ἀσπάζονται τὴν ἁγίαν της δεξιάν· ἐξαιρέτως ὁ κατὰ πνεῦμα υἱὸς αὐτῆς Ἰωάννης, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν εὐχήν της ἐξευλογίασε, καὶ τώρα εἶναι πολλὰ καλά. Ἐπειδὴ ὁ Κωνσταντῖνος εὔγαλε φυσικὴν εὐλογίαν, τὸν Ἰωαννάκην καὶ τὸν μεγαλήτερον τὸν Ἀλέξανδρον τοὺς ἐφυλλιάσαμεν· καὶ οἱ τρεῖς διὰ τῶν ἁγίων αὐτῆς εὐχῶν ἐλαφρὰ ἐπέρασαν αὐτὴν τὴν ἀσθένειαν, καὶ εὐχαριστοῦμεν τὸν θεὸν ὁποῦ ἐλευθερώθησαν ἀπὸ τὸν κίνδυνον αὐτῆς τῆς ἀσθε-

Digitized by Google

νείας· ὁ θεὸς διὰ τῶν θεοπειθῶν της εὐχῶν νὰ μᾶς τοὺς φυλάττῃ καὶ ἀπὸ κάθε ἄλλην ἀσθένειαν.

Ἡ ἀρχόντισσα κυράτζα Σμαράγδα προσκυνεῖ τὴν μακαριότητά της καὶ ἀσπάζεται τὴν σεβασμίαν της δεξιάν. Κατὰ τὴν προσταγήν της δὲν θέλει βιάζῃ τὴν δομνίτζαν εἰς τὸ διάδασμα, ἀλλὰ θέλει τὴν σχολάζῃ εἰς ταῖς ἡμέραις ὁποῦ ἐδιώρισεν· οἱ δὲ χρόνοι τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησαν πάμπολλοι καὶ πανευτυχεῖς.

ᾳψιγ΄ φεβρουαρίου ιθ΄.

Τῆς ὑμετέρας σεβασμιωτάτης μακαριότητος ἐν Χριστῷ θυγάτηρ

καὶ εἰς τοὺς ὁρισμοὺς
Πουλχερία δόμνα.

38

Ἐπιστολὴ Νικολάου Μαυροκορδάτου πρὸς Χρύσανθον περὶ τῆς γενησομένης μετὰ τῶν δυτικῶν διαλλαγῆς, παραδόξων τινῶν γεγονότων, διαταγῶν περὶ ἐκστρατείας, περὶ τῆς πρὸς αὐτὸν εὐνοίας τοῦ ἡγεμόνος Βασσαράβα, τῆς λήψεως τοῦ ἀποσταλέντος τηλεσκοπίου κ. τ. λ.

1713 φεβρουαρίου 26.

Δεόμενοι τοῦ παντοδυνάμου θεοῦ νὰ τὴν διαφυλάττῃ εἰς τὸν ἁγιώτατον πατριαρχικὸν καὶ ἀποστολικὸν αὐτῆς θρόνον ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀδιασείστῳ ὑγείᾳ καὶ εὐημερίᾳ μετὰ μακροδιότητος, καὶ νὰ τὴν ἀξιώσῃ νὰ διαπεράσῃ τὸ στάδιον τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης τεσσαρακοστῆς μὲ ὑγείαν καὶ εὐθυμίαν, νὰ προσκυνήσῃ καὶ τὰ κοσμοσωτήρια πάθη καὶ νὰ ἑορτάσῃ μετὰ λαμπρότητος, καὶ νὰ πανηγυρίσῃ μετὰ φαιδρότητος τὸ ἅγιον Πάσχα καὶ ἐφέτος καὶ εἰς χρόνους παμπόλλους.

Τὸ ἱερώτατον γράμμα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ἐλάβο-

Digitized by Google

μεν, καὶ ὑπὲρ τῆς ἀγαθῆς της καὶ πολυποθήτου ὑγείας τὸν θεὸν ἐδοξάσαμεν. Ἐδέχθημεν μετ' εὐλαβείας καὶ τὰς ἱερὰς αὐτῆς εὐχὰς καὶ ὑπερευχαριστοῦμεν αὐτῇ, ἔγνωμεν καὶ τὰ ἐφεξῆς γραφόμενα.

Εἴδομεν καὶ τὰ ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ γράμματα καὶ τοὺς στοχασμοὺς τῆς ὑμετέρας σεβασμιότητος διὰ νὰ γένῃ διαλλαγὴ μετὰ τῶν δυτικῶν. Καὶ ἰδοὺ ὁποῦ κατὰ τὸν ὁρισμόν της ἐγράψαμεν θερμὰ πρὸς τὸν πρέσβυν, καὶ θέλει στοχασθῇ ἡ ὑμετέρα μακαριότης τὸ γράμμα μας· καί, καθὼς τὸ εὕρει εὔλογον ἡ ἄκρα της σύνεσις καὶ καθὼς προστάξει, θέλει γένῃ καὶ ἡ ἐγχείρισις τοῦ γράμματος καὶ ἡ ἐπιμέλεια τῆς εὐοδώσεως τῆς σκοπουμένης εἰρήνης, ἀγκαλὰ καὶ ἠξεύροντες τὸ ὕπουλον τῆς γνώμης τῶν δυτικῶν, ὄντες καὶ αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ἐν τῷ μεταξὺ ὁποῦ ἔχουσι πορισμὸν τὴν τοιαύτην διάστασιν, ἡ κατόρθωσις μᾶς φαίνεται πολλὰ δύσκολος.

Ὁρίζει ἡ ὑμετέρα μακαριότης ὅτι τὰ ἐν τῷ παρόντι χρόνῳ γεγονότα εἶναι παράδοξα, καὶ ὀλίγοι αἰῶνες τοιαῦτα φέρουσιν εἰς τὸ μέσον, καὶ ἀληθῶς οὕτως ἔχει, μόνον ὁ πανάγαθος θεὸς νὰ φέρῃ τὰ τέλη εἰς καλόν.

Δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι ὁ εὐγενέστατος ἡμέτερος ἄρχων καπικεχαγιᾶς κυρίτζη Δημητράκης Ἰουλιανὸς εἴ τι ἀξιόλογον ἤθελε τύχῃ, τὸ ἀνακοινοῖ καὶ τῇ ὑμετέρᾳ σεβασμιότητι, καὶ διὰ τοῦτο δὲν βαρύνομεν τὴν ἁγίαν της ἀκοὴν μὲ ταὐτολογίαν. Δὲν λανθάνει, καθὼς λογιάζομεν, τὴν ὑμετέραν μακαριότητα καὶ ὁ ἐρχομὸς τοῦ νέου μουσαφίρη. Πολλὴν ἐνόχλησιν ἐπροξένησεν ἡμῖν καὶ ὁ τούτου ἐρχομός, δοξασμένον ὅμως νὰ εἶναι τὸ πανάγιον ὄνομα τοῦ θεοῦ, ὁποῦ εὐδόκησε καὶ τὸν ἐσήκωσαν ταχέως ἀπὸ ἐδῶ, καὶ ἀπῆλθεν εἰς Μπενδέρι.

Ὅτι δὲ τὰ τῆς ἐκστρατείας ἑτοιμάζονται μὲ δυνατὴν ἐπιμέλειαν, οὕτως ἔχει, καὶ πρὸς ἡμᾶς ἦλθον ἀλλεπάλληλοι προσταγαί· μόνον ὁ πανάγαθος θεός, διὰ τῶν ἱερῶν εὐχῶν τῆς ὑμετέρας σεβασμιότητος, νὰ μᾶς βοηθήσῃ νὰ ἀπαντῶμεν εἰς

Digitized by Google

τὰ καθημερινὰ βάρη, ὅτι δύναμις πλέον δὲν ἔμεινε· μόνον ἡ κραταιὰ τοῦ Ὑψίστου χεὶρ νὰ μᾶς ἐνισχύσῃ, καὶ νὰ εὐδοκήσῃ νὰ ἀπανθίσῃ αὖθις ἡ εὐκταία γαλήνη.

Πρὸς τούτοις ὁρίζει ἡ ὑμετέρα μακαριότης ὅτι ὁ ἐκλαμπρότατος Βασσαράβα-βόδας ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν πατὴρ ἔχει ἀληθινὴν ἀγάπην πρὸς ἡμᾶς· εἰς τὸ ὁποῖον κάμίαν ἀμφιβολίαν δὲν ἔχομεν, ἐπειδὴ καὶ ἡμεῖς φερόμεθα πρὸς τὴν ἐκλαμπρότητά του μὲ εἰλικρινῆ υἱϊκὴν ἀγάπην καὶ εὐλάβειαν· ὅμως παρακαλοῦμεν νὰ μὴ λείπῃ καὶ ἡ ὑμετέρα μακαριότης καὶ εἰς τὸ ἑξῆς νὰ τὸν ἀναθερμαίνῃ νὰ σώζεται ἡ σχέσις τῆς μεταξὺ ἡμῶν φιλίας μόνιμος καὶ νὰ αὐξάνῃ ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ.

Ἐλάβομεν καὶ τὸ τηλεσκόπιον καὶ εὐχαριστοῦμεν τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι· ἡμεῖς παρακαλοῦμεν νὰ ἔχωμεν πάντοτε τὰς ἱερὰς εὐχὰς τῆς ὑμετέρας σεβασμιότητος, αἵτινές εἰσι παρ' ἡμῖν τὸ τιμιώτατον καὶ τιμαλφέστατον παντὸς πράγματος.

Παρακαλοῦμεν τὴν ὑμετέραν μακαριότητα νὰ ἔχωμεν καὶ πάλιν συχνὰ τὸ ἱερώτατον αὐτῆς γράμμα εἰς δήλωσιν τῆς ἀγαθῆς καὶ ἐφετῆς ὑγείας της· οἱ δὲ χρόνοι τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησαν θεόθεν πάμπολλοι καὶ πανευτυχεῖς· καὶ αἱ ἅγιαι αὐτῆς εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

ᾳψιγ' φεβρουαρίου κς'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος υἱὸς ἐν Χριστῷ
καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμοὺς
Ἰω. Νικόλαος βοεβόδας.

Digitized by Google

39

Γράμμα Ἑλένης Καντακουζηνῆς πρὸς Χρύσανθον,
πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1713 μαρτίου 12.

Πολυτρόπως ὁ κύριος ἠθέλησε νὰ μὲ παιδεύσῃ διὰ τὰς ἁμαρτίας μου, μακαριώτατε δέσποτα, καὶ ἄλλοτε μὲν ἄλλα δεινὰ καὶ σφόδρα λυπηρὰ μὲ ἐπηκολούθησαν, καθὼς δὲν τὴν λανθάνουσιν, ὥστε αὐτὰ ταῦτά μου τὰ σπλάγχνα πικρῶς ἐξεκέντισαν καὶ κατεσπάραξαν, καὶ ἡμιθανῆ μὲ κατέστησαν, καὶ γέγονα λύπης ἀξία πρὸς τοὺς ἐπισταμένους τὰς πανδείνους μου περιστάσεις. Τώρα δὲ ἄλλη τις νέα λυπηρὰ περίστασις μὲ συνέβη, ἀκούσασα πῶς ἡ ὑμετέρα μακαριότης ἔβαλε σκοπὸν νὰ σφαλίσῃ τὴν πόρταν ὁποῦ εἶναι εἰς τὸ σπῆτι τοῦ μακαρίτου ἀδελφοῦ μου, ἀπὸ τὴν ὁποίαν κἄποτε ἐγώ, ἡ δυστυχής, γηραλέα καὶ ἀδύνατος δούλη σου, διαπερῶ, μὴ δυναμένη παντελῶς νὰ περιέρχωμαι ἄλλοθεν.

Τὸ λοιπόν, τοῦτο ὁποῦ ἤκουσα παρ' ἐλπίδα καὶ ἀπροσδοκήτως ἔγινεν ἕνα βέλος ὀξύτατον προσκροῦον τὴν πληγωμένην μου καρδίαν, καὶ αὐτὴν ταύτην μου τὴν τῆς ψυχῆς ἀκρόπολιν, καὶ δυνάμενον κατὰ πάντα τρόπον νὰ μὲ καταντήσῃ εἰς ἐξαφνικὸν καὶ πικρὸν θάνατον, ἐπειδὴ αὐτὴ ἡ πόρτα, ἂν ἦτον προκεκλεισμένη, εἶχα ἐλπίδα βεβαίαν νὰ ἀνεῳχθῇ εἰς τὸν καιρὸν τῆς σῆς μακαριότητος, διότι γνωρίζω πῶς ἡ ἔμφυτος αὐτῆς καλοκαγαθία ἐπιφέρει πρὸς ἐμὲ τὴν δούλην της περισσοτέραν εὔνοιαν καὶ στοργὴν ἀπὸ τοὺς πρὸ αὐτῆς ἀοιδίμους πατριάρχας, Νεκτάριόν φημι καὶ Δοσίθεον, εἰς τὸν καιρὸν τῶν ὁποίων ἡ μὲν πόρτα αὕτη ἦτον ἀνεῳγμένη, ἐγὼ δὲ ἐλευθέρα εἰς τὸ νὰ διαπερῶ· καὶ τώρα εἰς τὸν ὑμέτερον καιρὸν νὰ ἐμποδισθῶ, καὶ μάλιστα ὁποῦ ἔφθασα εἰς τὰ

Digitized by Google

τέλη τῆς ζωῆς μου καὶ μετὰ βίας πολλῆς κινοῦμαι, βέβαια ἀνυπόφορόν μου εἶναι καὶ λύπης ἀμυθήτου ἄξιον. Ὅθεν μὲ τὸ θάρρος τῆς πρὸς ἐμὲ στοργικῆς εὐνοίας τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, δέομαι προσκυνητῶς καὶ παρακαλῶ ὁλοψύχως, καὶ ἐκλιπαρῶ θερμῶς τε καὶ περιπαθῶς νὰ μὴν γένῃ τοῦτο τὸ λυπηρὸν ἐπὶ ζωῆς μου τῆς ὀλίγης καὶ πολυωδύνου, διὰ νὰ μὴν βασανίζωμαι περιερχομένη ἄλλοθεν, καὶ θλίβωμαι πικρῶς εἰς τὸν καιρὸν τοῦ δυστυχοῦς μου γήρους, ἀλλὰ νὰ ἀφήσῃ τὴν πόρταν καθὼς ἦτον πρότερον, καὶ ἐμὲ τὴν δούλην της ἀνεμπόδιστον εἰς τὸ νὰ διαπερῶ κἄποτε, διὰ νὰ παρακαλῶ τὸν θεὸν τὸν ἅγιον θερμότερον ὑπὲρ ὑγείας τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, πρὸς τὴν ὁποίαν καὶ αὖθις ἀποδίδω τὴν εὐλαβῆ προσκύνησιν.

αψιγ', μαρτίου ιβ'.

Τῆς ὑμετέρας θεοοικείου μακαριότητος

εὐγνώμων δούλη
Ἑλένη Κανταχουζηνή.

40

Γράμμα Ἑλένης Κανταχουζηνῆς πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1713 μαρτίου 13.

Πρὸ ἡμερῶν ἐλάβομεν σεβάσμιον γράμμα της, τὸ ὁποῖον ἦταν εἰς ἀπόκρισιν τοῦ προσταλέντος γράμματός μας· ἐδέχθημεν οὖν περιχαρῶς τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας της, καὶ ὕμνους εὐχαριστηρίους ἀνεπέμψαμεν πρὸς κύριον ἐνωτισθέντες τὴν ἡμῖν ἐφετωτάτην ἀγαθὴν ὑγείαν της· ἔγνωμεν δὲ καὶ τὰ ὅσα μετὰ πατρικῆς φιλοστοργίας μᾶς ἀπεχρίθη εἰς ὅσα ἐσημειώναμεν, ὧν ἕνεχεν ὑπερευχαριστοῦμεν τῇ αὐτῆς μακαριότητι

Digitized by Google

καὶ δεόμεθα νὰ μὴ μᾶς ἀλησμονᾷ ἐν ταῖς πρὸς θεὸν εὐπροσδέκτοις αὐτῆς δεήσεσι. Ἂς ἔχωμεν καὶ συγγνώμην ὁποῦ ἀργοπόρησεν ἡ ἀπόκρισίς μας εἰς τὸ γράμμα της μέχρι τοῦ νῦν.

Ἐπειδὴ δὲ πλησιάζει τὸ ἅγιον Πάσχα, κατὰ χρέος διὰ τοῦ παρόντος ποιοῦμεν τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι καὶ τὴν προσκύνησιν διὰ τὰς λαμπροφόρους ἑορτάς, ἐπιλέγοντες: ἄμποτες ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς νὰ τὴν ἀξιώσῃ εἰς ἔτη πολυάριθμα νὰ ἑορτάζῃ τὴν ἁγίαν καὶ ζωηφόρον αὐτοῦ ἀνάστασιν λαμπρῶς, ἐνδόξως, εὐθύμως, πανευτυχῶς, καὶ καθὼς ἐφίεται. Ὡσαύτως καὶ ὁ ἄρχων πενθερός μου καὶ ὁ σύζυγός μου προσκυνοῦσι πανευλαβῶς τὴν ὑμετέραν μακαριότητα, καὶ ἀσπάζονται τὴν μακαρίαν αὐτῆς δεξιὰν εὐχαριστοῦντες διὰ τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας της, ἅσπερ ἀσμένως ἐδέχθησαν. Ὁμοίως καὶ ὁ βαπτιστικός της καὶ τὰ λοιπὰ τέκνα μου μετ' εὐλαβείας δουλικῶς τὴν προσκυνοῦσι καὶ φιλοῦσι τὴν ἁγίαν δεξιάν της. Ταῦτα μὲν προσκυνητῶς· οἱ δὲ χρόνοι της εἴησαν θεόθεν ἀγαθοὶ εὐτυχεῖς τε καὶ πάμπολλοι.

αψιγʹ μαρτίου ιγʹ.

Τῆς ὑμετέρας θεοστηρίκτου μακαριότητος κατὰ πνεῦμα θυγάτηρ

Ἑλένη.

Κἀγώ, ὁ ἐλάχιστος δοῦλος της γραμματικὸς Μανουήλ, δουλικῶς προσκυνῶ τὴν ὑμετέραν μακαριότητα, καὶ πανευλαβῶς τὴν παναγίαν αὐτῆς δεξιὰν ἀσπάζομαι, ὑπερευχαριστῶν διὰ τὴν πρὸς ἐμὲ μνήμην της καὶ σταλεῖσαν εὐχήν.

Digitized by Google

41

Ἐπιστολὴ Κωνσταντίνου Καντακουζηνοῦ πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1713 μαρτίου 14.

Τὸ εἰς τὰς δεκατέσσαρας τοῦ παρελθόντος γεγραμμένον σεβασμιώτατον γράμμα τῆς ὑμετέρας πατρικῆς φιλοστοργίας κατὰ τὸ δέον ἀσπασάμενος, θερμῇ τῇ διαθέσει ἔλαβον, τὸ ὁποῖον πρὸ πάντων καὶ ἐπὶ πάντων μετὰ πολλῆς περιχαρείας ηὔφρανε τὰ τῆς ψυχῆς μου αἰσθητήρια, εὐαγγελιζόμενον τὴν θεοφρούρητον αὐτῆς, ἐμοὶ δὲ ἐφετωτάτην ῥῶσίν τε καὶ εὐεξίαν, ἣν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς ἐπιδαψιλεύῃ αὐτῇ πρὸς διάρκειαν καὶ ἀντίκρουσιν τῶν πανταχόθεν περικυκλουσῶν αὐτὴν φροντίδων τε καὶ ἀλλεπαλλήλων περιστάσεων, καὶ πρὸς ἡμετέραν παράκλησιν καὶ παρηγορίαν. Ἔγνων δὲ καὶ τὰ ἐφεξῆς γεγραμμένα, καὶ χάριτας ἀθανάτους ὁμολογῶ τῇ ὑμετέρᾳ εὐμενείᾳ, ὁποῦ τὸ πλῆθος τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων φροντίδων δὲν ἐμπόδισε τὴν αὐτῆς καλοκαγαθίαν νὰ σημειώσῃ καὶ πρὸς ἐμὲ μερικὰς εἰδήσεις τῶν αὐτόθι τότε ὁπωσδήπως διαφημιζομένων· τὰ ὁποῖα, ὡς καὶ ἡ ὑμετέρα ἀγχίνοια σημειοῖ, εἶναι κατὰ ἀλήθειαν ἀναιδῆ, ἄμορφα καὶ ἀόριστα, καὶ σχεδὸν παραπλήσια μὲ τὴν ἀκαλλῆ καὶ ἀμόρφωτον ὕλην, ὁποῦ οἱ ἔξω σοφοὶ περιγράφουσιν, ὥστε ὁποῦ καθὼς καὶ ἄλλων τελειοτέρων καὶ ἐμπειροτέρων, οὕτω καὶ τὸν ἐδικόν μου ἀμαθέστατον νοῦν ἀμβλύνουσι καὶ σκοτίζουσι, καὶ δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἔλθῃ εἰς κατάληψιν καὶ γνῶσιν τινὸς ὡρισμένου συμπεράσματος· καὶ τοῦτο βέβαια προέρχεται ἀπὸ τὰς παραλόγους καὶ ἀνοικείους ἀρχὰς τῶν πραγμάτων· καὶ γάρ, ὧν ἡ ἀρχὴ ἀδόκιμος, καὶ τὸ πᾶν ἀπόβλητον· καὶ ὅστις οὐκ οἶδεν ὡς χρὴ ἄρξασθαι, ἀγνοεῖ καὶ τὸ δεόντως τελευτῆσαι. Διὰ

Digitized by Google

τοῦτο καὶ ἐγὼ δὲν θέλω εἰς τοῦτον τὸν χυχεῶνα νὰ συγχύζω ἀπὸ τοῦ νῦν τὸν νοῦν μου εἰς τὸ νὰ πολυπραγμονῇ ὁποῖαι τάχα ἤθελαν εἶσθαι αἱ ἐκβάσεις· ἐπειδὴ, ὡς εἶπον, εἰς τοὺς νῦν καιροὺς, περισσότερον ὑπὸ ἀλογίας ἢ ὑπὸ λόγου τὰ πράγματα κινοῦνται, ὥς μοι δοκεῖ, καὶ ἀναμφιβόλως ἡ ἀνωμαλίαις τῶν πραγμάτων τοῦ νῦν καιροῦ δὲν ἔχουσι κάμίαν ὁμοιότητα μὲ τὰ κατὰ καιροὺς συμβάντα εἰς τοὺς παρελθόντας αἰῶνας.

Λοιπὸν, εἰς τοιαύτας ἀλογίστους φορὰς καὶ τρικυμίας, χρεία εἶναι νὰ παρακαλοῦμεν τὴν θείαν πρόνοιαν νὰ γένῃ πηδαλιοῦχος διὰ νὰ μὴ συνέβῃ αὔτανδρον τὸ ναυάγιον· καὶ ὁ πανάγαθος θεὸς νὰ κάμῃ τὸ ἔλεός του πρὸς τὸ συμφερώτερον· πλὴν, ἂν ὁ κύριος προσθείῃ ἡμῖν ἔτι ζωὴν, τεκμαίρομαι πῶς θέλομεν ἰδῇ καὶ ἀκούσῃ καὶ ἄλλα θαυμασιώτερα· τοῦτο ὅμως ἀπορῶ ὅτι ἐκ τῶν αὐτόθι μερῶν ἀκούονται ἑτοιμασίαις μεγάλαις, ἀστραπαῖς καὶ βρονταῖς παρόμοιαις μὲ τοὺς κεραυνοὺς τοῦ Διός, αἱ ὁποῖαι δὲν λογιάζω ἕως τώρα νὰ λανθάνουσιν ἐκεῖνον καθ' οὗ ταῦτα σκευωροῦνται. Μὲ ὅλον τοῦτο, ἐκεῖνος, ὡς δοκεῖ, περὶ τούτου κάμίαν σύγχυσιν δὲν ἔχει, ἀλλὰ εἰς ἄλλα βορειότερα μέρη ἔρριψεν ὅλην του τὴν ἐπιμέλειαν καὶ φροντίδα· καὶ ὄχι πῶς δὲν ἔχει καὶ ἕτερον ὀφθαλμὸν εἰς τὸ νὰ ἀποσκοπῇ καὶ νὰ στοχάζεται καὶ τὰ ἄλλα μέρη, καὶ νὰ φροντίζῃ τὰ δέοντα, ἀλλὰ ἐκ τούτου συμπεραίνεται ὅτι ὁ ἐντεῦθεν ὁπλιζόμενος Ἄρης δὲν τὸν ἐξέπληξε τοσοῦτον, ὡς οἱ πολλοὶ ἐφαντάζοντο· ὅθεν ἐκ τούτου δὲν ἕπεται, κατὰ τὴν ἀκολούθησιν τῶν πραγμάτων, νὰ ζητηθῇ πάλιν ἐξ ἐκείνου τοῦ μέρους τὸ τῆς εἰρήνης καλόν· πλὴν πάλιν λέγω, ὁ κύριος οἶδε, καὶ ἡ σοφωτάτη του κηδεμονία νὰ διευθύνῃ τὰ πάντα πρὸς σωτηρίαν.

Ἡ σύζυγός μου καὶ οἱ υἱοί μου καὶ ταπεινοὶ αὐτῆς δοῦλοι αὐχενοκλινῶς δεξάμενοι τὰς παρ' αὐτῆς πατρικὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας, δουλοπρεπῶς προσκυνοῦσι τὴν ὑμετέραν ἁγιω-

Digitized by Google

τάτην μακαριότητα· ὁμοίως καὶ τὰ ἐγγόνια μου ἀπονέμουσιν αὐτῇ τὴν παραπλησίαν δουλικὴν προσκύνησιν, σὺν τῷ ἀσπασμῷ τῆς χαριτοβρύτου αὐτῆς δεξιᾶς.

Αἱ πανάγιαι καὶ θεοπειθεῖς αὐτῆς εὐχαὶ εἴησαν μετὰ πάντων ἡμῶν φυλακτικαὶ διὰ βίου.

αψιγ΄ μαρτίου ιδ΄.

Τῆς ὑμετέρας σοφωτάτης μακαριότητος

διὰ παντὸς ταπεινότατος καὶ εὐλαβέστατος δοῦλος

Κωνσταντῖνος Καντακουζηνός.

42

Ἐπιστολὴ Στεφάνου Καντακουζηνοῦ πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1713 μαρτίου 21.

Τίμιον καὶ σεβάσμιον γράμμα τῆς σῆς μακαριότητος, διὰ χειρὸς τοῦ νῦν καθηγουμένου τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου Καλούϊ, πρότερον δὲ χρηματίσαντος ἀρχιδιακόνου της, ἔλαβον, καὶ πληροφορηθεὶς τὴν ἐφετήν μοι ὑγείαν της καὶ τὸ σταθερὸν τῆς πρὸς ἐμὲ πατρικῆς εὐνοίας της, τί χρὴ καὶ λέγειν ὅσης χαρᾶς ἐνεπλήσθην, καὶ οὐχ αὐθημερὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐς δεῦρο τὸ ἐνδόσιμον τῆς εὐφροσύνης οὐ κεχάλασται.

Μὲ ἐλέγχει τοίνυν ἡ μακαριότης της διὰ βραδύτητα γραμμάτων μου καὶ μὲ καλεῖ ἐπιλήσμονα, ἀλλὰ μὴ γένοιτο· πῶς εἶναι βολετὸν νὰ ἀλησμονήσω ἐγὼ ἐκείνην τὴν γλυκυτάτην παρουσίαν καὶ ἀκραιφνεστάτην πρὸς ἐμὲ εὔνοιαν τῆς σῆς μακαριότητος, ὁποῦ εἰς τοῦ λόγου μου τοῦτο εἶναι πρᾶγμα ἀθάνατον; Οὐχ ἀπέστειλα ἀληθῶς αὐτῇ πρὸ πολλοῦ, τοῦτο μέν, ὅτι γνωρίζω πῶς ἐνασχολεῖται εἰς πολλοὺς καὶ διαφόρους περισπασμοὺς τόσον ἐξωτερικῶν πραγμάτων ὅσον

Digitized by Google

καὶ ἐσωτερικῶν, ἤτοι ἐκκλησιαστικῶν· τοῦτο δὲ, διὰ νὰ μὴν φανῶ κἀγὼ πρὸς τούτοις ἐπαχθὴς τῇ μακαριότητί της· γράφων ὅμως καὶ μὴ γράφων, δὲν δύναται κἀνένα πρᾶγμα νὰ ἀποσβέσῃ ἢ ὅλως νὰ ἐλαττώσῃ τὴν πρὸς τὴν μακαριότητά της εὐλαβητικήν μου ὑπόκλισιν· ὅθεν καὶ δέομαι τῆς καλοκαγαθίας της νὰ ἔχω τὴν προσταγήν της ἐν παντὶ καιρῷ εἰς ἐκεῖνο ὁποῦ γνωρίζει πῶς δύναμαι νὰ τὴν δουλεύσω, καὶ θέλει μὲ εὕρῃ πρόθυμον ὑπουργὸν τῶν δεσποτικῶν προσταγμάτων καὶ ἐνταλμάτων της.

Τὸν γραμματοκομιστὴν λοιπὸν τοῦτον νέον ἡγούμενον, ὡς πιστὸν καὶ πρόθυμον ὑπηρέτην τῆς σῆς μακαριότητος καὶ γνώριμόν μοι, τὸν ἐδέχθην κἀγὼ μετὰ τῆς ἀνηκούσης δεξιώσεως κατὰ τὴν ἐπιταγήν της, καὶ εἰς ὅ, τι κατὰ καιροὺς μὲ ἀναφέρῃ, δὲν θέλει τοῦ λείψῃ καὶ ἐκ μέρους μου ἡ δυνατὴ συνδρομὴ καὶ βοήθεια.

Μὲ τὸ νὰ ἐπλησίασε δὲ σὺν θεῷ καὶ πάλιν τὸ πανευφρόσυνον καὶ κοσμοσωτήριον Πάσχα τῆς ἐκ νεκρῶν ἐγέρσεως τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, παρακαλῶ τὴν χάριν του νὰ ἀξιώσῃ καὶ τὴν μακαριότητά της νὰ τὸ πανηγυρίσῃ ὑγιῶς, καὶ νὰ τὸ ἑορτάσῃ θεοφιλῶς μετὰ πάσης τῆς κατ᾽ οἶκον αὐτῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας νῦν τε καὶ εἰς ἄλλους πολλοὺς ἐνιαυτούς. Οἱ ἡμέτεροι πάντες εὐλαβῶς προσκυνοῦντες τὴν μακαριότητά της, τὴν ἱερὰν αὐτῆς δεξιὰν ταπεινῶς ἀσπάζονται. Ἃς ἔχω, παρακαλῶ, καὶ αὖθις σεβάσμιόν της, διὰ νὰ χαίρωμαι ἐπὶ τῇ πολυποθήτῳ μοι ὑγιείᾳ καὶ ταῖς πατρικαῖς της εὐχαῖς αἵτινες κ. τ. λ.

ᾳψιγ΄ μαρτίου 21.

Τῆς ὑμετέρας θεοσεβεστάτης καὶ σοφωτάτης μακαριότητος

ταπεινότατος καὶ εὐλαβέστατος δοῦλος
Στέφανος Κανταχουζηνός.

Digitized by Google

43

Ἐπιστολὴ Μαρίας δόμνας πρὸς Χρύσανθον συγχαιρούσης ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Πάσχα καὶ ἀποστελλούσης ὡς δῶρον ἓν μποχτζαλήκιον.

1713 μαρτίου 30.

Μὲ τὸ νὰ ἐπλησίασε σὺν θεῷ, καὶ δι' εὐχῶν της ἁγίων, καὶ τὸ ἅγιον καὶ κοσμοσωτήριον Πάσχα, τὸ ὁποῖον νὰ ἀξιωθῇ καὶ ἡ μακαριότης της νὰ πανηγυρίσῃ ὑγιῶς καὶ νὰ ἑορτάσῃ θεοφιλῶς, δὲν ἔλειψα κἀγὼ νὰ προσφέρω τῇ δεσποτικῇ της καλοκαγαθίᾳ τὸ σημεῖον τῆς πρὸς αὐτὴν εὐλαβητικῆς μου ὑποκλίσεως, τὸ ὁποῖον ἄλλο δὲν εἶναι παρὰ ἕνα μποχτζαλήκιον. Ὅθεν δέομαι τῆς μακαριότητός της νὰ τὸ δεχθῇ εὐγνωμόνως ὡς ἀπὸ πνευματικοῦ αὐτῆς τέκνου, μὴν ἀποβλέπουσα εἰς τὴν μικρὰν ποσότητα τοῦ δώρου, ἀλλ' εἰς τὴν τοῦ δωροῦντος εὐλάβειαν, καὶ νὰ μᾶς συμπαθήσῃ.

Οἱ ἡμέτεροι ἁπαξάπαντες, καὶ υἱοὶ καὶ θυγατέρες καὶ γαμβροὶ καὶ ἐγγόνια, εὐλαβῶς προσκυνοῦντες τὴν μακαριότητά της, τὴν ἁγίαν αὐτῆς δεξιὰν ταπεινῶς ἀσπάζονται.

Ταῦτα μὲν ἐπὶ τοῦ παρόντος, αἱ δὲ πανάγιαι αὐτῆς εὐχαὶ εἴησάν μοι ἐν βίῳ παντί.

ᾳψιγʹ μαρτίου λʹ.

Τῆς σῆς μακαριότητος

καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμούς της

Δόμνα Μαρία.

Digitized by Google

44

'Επιστολὴ Μιχαὴλ 'Ρακοβίτζα βοεβόδα πρὸς Χρύσανθον ἁπλῶς φιλοφρονητική.

1713 ἀπριλίου 1.

Μακαριώτατε, ἁγιώτατε καὶ σοφώτατε πατριάρχα τῆς ἁγίας πόλεως 'Ιερουσαλὴμ καὶ πάσης Παλαιστίνης, κύριε κύριε Χρύσανθε, ἡμῶν δὲ πάτερ σεβασμιώτατε, τὴν ὑμετέραν θεοφύλακτον μακαριότητα ἀξιοπρεπῶς προσκυνοῦντες, ἀσπαζόμεθα μετ' εὐλαβείας τὴν ἁγίαν αὐτῆς δεξιὰν, καὶ δεόμεθα τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ τοῦ θεοῦ νὰ τὴν περιέπῃ διὰ παντὸς ὑγιαίνουσαν μετὰ διηνεχοῦς εὐημερίας, ἀνωτέραν τε πάσης ἐπηρείας καὶ εὐφραινομένην μετὰ μακροβιότητος.

Τὸ σεβάσμιον γράμμα της ἀσπασίως ἐλάβομεν, καὶ ἐχάρημεν τὴν ἡμῖν ἐφετὴν ὑγείαν της, ἐδέχθημεν μεθ' ὅσης εὐλαβείας τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας της πανοικὶ, ὑπὲρ ὧν τὴν εὐχαριστοῦμεν.

'Ορίζει τὰ αἴτια ὁποῦ δὲν μᾶς εἶχε γράψῃ νὰ μὴν ἦταν ἄλλα, παρὰ μόνον ἔστωντας νὰ μὴν εἶχε κἀμίαν ὑπόθεσιν ἀξιόλογον. 'Ημεῖς, μακαριώτατε ἡμῶν πάτερ, εἰς τὴν ἀγάπην καὶ εὐλάβειαν ἣν φέρομεν πρὸς αὐτὴν, εἴτε μᾶς γράψῃ, εἴτε δὲν μᾶς γράψῃ, γνωρίζοντες πῶς καὶ αὐτὴ εὐνοϊκῶς διάκειται περὶ ἡμᾶς ἐγγύς τε καὶ πόρρωθεν, δὲν τὴν συνεριζόμεθα, οὐδὲ πολυπραγμονοῦμεν τὰ τοιαῦτα· μόνον θέλομεν καὶ ἀγαπῶμεν νὰ ἔχωμεν τὰς ἁγίας εὐχάς της καὶ εὐλογίας, καὶ ποθοῦμεν νὰ ἀκούωμεν τὴν ὑγείαν της, καὶ νὰ εὑρίσκεται ἡ ὑμετέρα μακαριότης ἀνενόχλητος διάγουσα ἐν ἀνέσει. Ὥστε ἡ βραδύτης τῆς γραφῆς της μᾶλλον μᾶς ἐπληροφόρησε τὴν ἣν φέρει πρὸς ἡμᾶς εὔνοιαν καὶ πατρικὴν φιλόστοργον διάθε-

Digitized by Google

σιν, καὶ ἐχάρημεν· διὸ παρακαλοῦμεν νὰ μὴ μᾶς λείπουσι καὶ εἰς τὸ ἑξῆς αἱ θεοπειθεῖς αὐτῆς εὐχαί. Εὐχαριστοῦμεν προσέτι ὁποῦ μᾶς ἐχαιρέτισε διὰ τὸ ἅγιον Πάσχα· δῴη ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι μακροβιότητα νὰ ἑορτάζῃ τὴν ζωηφόρον αὐτοῦ ἀνάστασιν εἰς ἔτη πολλὰ πανευτυχῶς καὶ εὐφροσύνως. ἀμήν.

αψιγ´ ἀπριλλίου α´.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος

υἱὸς κατὰ πνεῦμα

Ἰω. Μιχαὴλ Ῥακοβίτζας βοεβόδας.

45

Ἐπιστολὴ Κωνσταντίνου Καντακουζηνοῦ πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1713 ἀπριλίου 8.

Χριστὸς ἀνέστη!

Δέομαι ἐκτενῶς τοῦ ἐκ νεκρῶν ἀναστάντος σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ νὰ τὴν διατηρῇ ἀσινῆ καὶ ἀλώβητον μετὰ πάσης εὐθυμίας, πανηγυρίζουσα σὺν εὐφροσύνῃ καὶ ἀπερισπάστῳ διαγωγῇ τὰς σωτηρίους ταύτας ἡμέρας εἰς ἔτη πλεῖστα, πρὸς ἡμετέραν καὶ κοινὴν εὐφροσύνην καὶ μετοχὴν τῶν ἁγιωτάτων αὐτῆς εὐχῶν.

Πρὸ ἡμερῶν οὐ πολλῶν ἔγραψα τῇ ὑμετέρᾳ πατρικῇ εὐμενείᾳ προσκυνήσεως χάριν, δηλοποιῶντας καὶ ὀλίγα τινὰ ὅσα εἰς ἀκοὴν ὠτίου ἦλθον κατ' ἐκείνην τὴν τοῦ γράφειν ὥραν, καὶ ἂν καλὰ καὶ τανῦν νὰ μὴν ἠκούσθησαν ἕτερα καινότερα καὶ εἰδήσεως ἄξια, μὲ ὅλον τοῦτο, μὲ τὸν ἐρχομὸν τοῦ παρόντος φίλου κὺρ Εὐθυμίου, δὲν ἔλειψα νὰ προσφέρω τῇ μενίστῃ ὑμῶν καλοκαγαθίᾳ τὴν συνήθη καὶ ὀφειλομένην

ὑποκλινῆ προσκύνησιν, σημειώνωντας καὶ τοῦτο περιεργείας χάριν, ὅτι ἐχθὲς ἦλθέ μοι ἕνα γράμμα ἔκ τινος φίλου μοι προσώπου καὶ ἀξιοπίστου, πῶς οἱ Σφέτζοι ἀκούοντες ὅτι ὁ στρατηγὸς αὐτῶν Σταΐμπὸκ μετὰ τοῦ σὺν αὐτῷ στρατεύματος ὤντας περιχεχυκλωμένος, καὶ στενοχωρημένος καὶ ἀπὸ πεῖναν καὶ ἀπὸ ἄλλα χρειώδη, ἡτοίμασαν μὲ δυνατὴν ταχύτητα μίαν ἀρκετὴν φλότταν, βάζοντες μέσα καὶ ἱκανὴν στρατιωτικὴν βοήθειαν καὶ ζαερὲν καὶ ἄλλα χρήσιμα τοῦ πολέμου, καὶ τὴν ἔστειλαν νὰ προφθάσῃ τὸν στρατηγόν τους πρὸς ἐπικουρίαν· τὸ ὁποῖον ἐνωτισθέντες οἱ Δανιμαρκέζοι ἐπαραφύλαττταν ἐνεδρεύοντες τὰς κατὰ θάλατταν ἐκεῖσε πορείας, ἴσως καὶ ἔλθουν εἰς συνάντησιν. Τὸ ὁποῖον καὶ ἔγινεν, ὡς γράφει, καὶ πολέμου συγκροτηθέντος νὰ ἐνικήθη καὶ νὰ ἐσυντρίφθη παντελῶς ἡ τῶν Σφεχῶν φλότταν, ὥστε νὰ μὴν ἔμεινεν εἰς ἐκείνους ἔτι σωτηρίας ἐλπίς. Λοιπόν, ἂν ἐτοῦτο βεβαιωθῇ ὡς ἀληθὲς, ἕπεται τὰ τῆς Πομεράνιας νὰ ἔλθουν τοῦ λοιποῦ εἰς πέρας καὶ ὄχι ἄλλο, καὶ θέλομεν ἰδῇ καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ πρώην μὲν Μπεντὲρ, νῦν δὲ Διμότιχ-κράλη τί θέλει κάμῃ· μόνον ἐτοῦτο παρακαλῶ μὲ θάρρος, καὶ τὴν βάλλω εἰς κόπον νὰ μοὶ σημειώσῃ ἂν εἶναι ἀληθινὸν τὸ ἀκουσθὲν, ὅτι δηλαδὴ ὁ πρέσβυς τοῦ Φράντζα νὰ ἐζήτησε θέλημα μὲ ἀρτζιχάλι νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ Διδυμότειχον νὰ ἀνταμώσῃ τὸν ῥηθέντα κράλη, καὶ τοῦ ἐδόθη ἀπόκρισις μὲ χὰτ-σερίφι νὰ κάθεται νὰ κοιτάζῃ τὸ ἴδιόν του, καὶ νὰ μὴν ἀνακατώνεται εἰς τοιαύτας ὑποθέσεις· καὶ τοῦτο, εἰ οὕτως ἔχει, καλὰ τρέχουν ἡ δουλείαις.

Αὐτὸ παρακαλῶ, καὶ εἴ τι ἄλλο ἤθελεν γεννήσῃ ὁ καιρὸς, εἰ κελεύῃ, νὰ μοῦ σημειωθῇ· διατὶ τώρα ὁποῦ εἶναι ὅλοι αὐτοῦ μαζωμένοι, καὶ τῶν πραγμάτων κινουμένων παραδόξως, ἀδύνατον δοκεῖ νὰ μὴ φυτρώσῃ κἄτι τι καινοπρεπές· καὶ μάλιστα αὐταῖς ἡ πολλαῖς καὶ συχναῖς ἐναλλαγαῖς διαφόρων ἀξιωματικῶν προσώπων φαίνονται νὰ πλησιάζουν εἰς

Digitized by Google

τὰ λόγια τοῦ Ἀλῆ ἐφέντη, ὁποῦ ἔλεγε μπουναρὰ κιλίτζ· καί, ἂν δώσῃ ὁ θεὸς ὑγείαν καὶ ζωήν, ὅλο θέλομεν ἰδῇ καὶ ἀκούσῃ κἄποια παράδοξα· μόνον ἂς λέγωμεν ἀλλὰχ ἀλλὰχ, καὶ ἡ ἀγαθαρχικὴ πρόνοια νὰ οἰκονομήσῃ τὰ πάντα πρὸς τὸ συμφέρον.

Εἶδον καὶ ἕνα γράμμα (τὸ ὁποῖον γινώσκει ἡ ὑμετέρα μακαριότης ποῦ τὸ εἶδα) εἰς τὸ ὁποῖον ἦτον καὶ τοῦτο σημειωμένον, ὅτι ὁ πρέσβυς τοῦ Φράντζα νὰ ἔστειλε πρὸς τὴν ὑμετέραν μακαριότητα μὲ ἄνθρωπόν του λόγους φιλικούς τε καὶ περιποιητικούς· καὶ ἂν καλὰ καὶ οἱ πετεινοὶ παλαιόθεν νὰ ἠξεύρωνται πῶς εἰς τὰ ἐπιχειρήματα, ἔργα καὶ λόγιά τους νὰ εἶναι εὐσταθεῖς καὶ ἄδολοι, πλὴν ἡ ὑμετέρα σοφωτάτη καὶ ἐμπειροτάτη, καὶ φρονιμωτάτη ἀγχίνοια θέλει μεταχειρισθῇ τὸν παρόντα καιρὸν πρὸς τὸ συμφέρον, τέχνη γὰρ τέχνην παίζει, ἕως οὗ νὰ ἰδοῦμεν μὲ τὸν καιρὸν ἡ θεία πρόνοια πῶς ἐξοικονομῇ τὰ πράγματα.

Ὁ διαληφθεὶς παλαιὸς πιστὸς καὶ κοινὸς φίλος καὶ δοῦλος γνωστὸς τῇ ὑμετέρᾳ πατρικῇ φιλοστοργίᾳ κὺρ Εὐθύμιος, διὰ ταῖς ἀνωμαλίαις καὶ ἀκαταστασίαις τοῦ καιροῦ, ἀπὸ τὴν τύχην δὲν ἔμεινε καὶ αὐτὸς ἀμέτοχος τῶν δεινῶν, κατὰ τὴν συνήθειαν τῆς παρούσης ματαίας ἡμῶν ζωῆς, ἐπειδὴ καὶ οἰκοῦμεν εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ κλαυθμῶνος· ὅθεν δὲν τολμῶ νὰ γράψω περισσότερον, ὡσὰν ὁποῦ ἡ ὑμετέρα καλοκαγαθία εἶναι κοινὸς πατὴρ πάντων τῶν εὐσεβούντων· μόνον μὲ συντομίαν τὴν παρακαλῶ εἰς ὅ, τι ἤθελε δεηθῇ καὶ χρειασθῇ αὐτὸς ὁ δοῦλος αὐτῆς κὺρ Εὐθύμιος, νὰ ἔχῃ τὴν ὁδηγίαν, τὴν ὑπεράσπισιν, καὶ συνδρομὴν τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, καὶ ἡ χάρις θέλει λογίζεσθαι κοινή.

Ἁπαξάπασα ἡ ταπεινή μου οἰκία, μετὰ τῶν υἱῶν μου καὶ αὐτῆς δούλων, ὁμοῦ καὶ τῶν ὑμετέρων ὀφφικιαλίων, τὴν δουλικὴν προσκύνησιν σὺν τῷ Χριστὸς ἀνέστη ἐνθέρμως προσφέρουσιν.

Digitized by Google

Αἱ πανάγιαι καὶ θεοπειθεῖς αὐτῆς εὐχαὶ εἴησαν μεθ' ἡμῶν φυλακτικαὶ διὰ βίου.

αψιγ' ἀπριλλίου η'.

Τῆς ὑμετέρας σοφωτάτης μακαριότητος διὰ παντὸς εὐλαβέστατος καὶ ταπεινότατος δοῦλος

Κωνσταντῖνος Καντακουζηνός.

46

Ἐπιστολὴ Πουλχερίας δόμνας πρὸς Χρύσανθον συγχαρητικὴ ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τοῦ Πάσχα καὶ φιλοφρονητική.

1713 ἀπριλίου 12.

Τὸ ἱερὸν καὶ σεβάσμιον αὐτῆς γράμμα ἔλαβον τῇ Πέμπτῃ τῆς Διακαινησίμου, γεγραμμένον τῇ λ' μαρτίου, καὶ ὑπὲρ τῆς ὑγείας καὶ εὐημερίας αὐτῆς τὸν θεὸν ἐδόξασα. Ἐδέχθην δὲ φιλοφρόνως τὰς ἁγίας καὶ θεοπειθεῖς αὐτῆς εὐχάς τε καὶ εὐλογίας, ὑπὲρ ὧν καὶ ὑπερευχαριστῶ αὐτῇ. Μᾶς εὔχεται ἡ ὑμετέρα σεβασμιωτάτη μακαριότης διὰ τὸ ἅγιον καὶ σωτήριον Πάσχα καὶ ὁ θεὸς νὰ γένῃ ἐπήκοος τῶν ἁγίων αὐτῆς εὐχῶν. Αὐτὸς ὁ ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν νὰ ἀξιώσῃ καὶ τὴν ὑμετέραν μακαριότητα νὰ ἑορτάζῃ τὰς πανσέπτους ταύτας καὶ λαμπροφόρους ἑορτὰς τῆς αὐτοῦ ἐγέρσεως ἐν εἰρηνικῇ καταστάσει καὶ πάσῃ εὐδαιμονίᾳ εἰς χρόνους πολλούς.

Τὰ παιδάκιά μου προσκυνοῦν τὴν μακαριότητά της καὶ εὐλαβῶς ἀσπάζονται τὴν ἁγίαν αὐτῆς δεξιάν· καὶ μάλιστα ὁ βαπτιστικός της Ἰωάννης, ὅστις καὶ ἀγαπᾷ καὶ ἀγαπᾶται περισσότερον τῶν ἄλλων, καὶ ἂς μὴ φθονοῦν οἱ τῶν ἄλλων ἀνάδοχοι. Μὲ τὸ ἔλεος τοῦ θεοῦ καὶ διὰ τῶν ἁγίων της εὐχῶν, ἐπέρασαν πολλὰ καλὰ ἀπὸ τὰ φυλλιάσματα· τὸ ὁποῖον

Digitized by Google

τὸ εἶχα προσημειώσῃ εἰς τὴν προτέραν μου ἐπιστολὴν διὰ νὰ μὴν ἐγνοιάζεται ἡ μακαριότης αὐτῆς. Ὁ θεὸς διὰ τῶν ἁγίων της εὐχῶν νὰ μᾶς τὰ φυλάττῃ καὶ εἰς τὸ ἑξῆς ἀπὸ ἄλλαις ἀσθένειαις ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ.

Παρακαλῶ δὲ νὰ ἔχω καὶ αὖθις σεβασμίαν τῆς ἐπιστολὴν εἰς δήλωσιν τῆς ἀγαθῆς της ὑγείας, ἔτι δὲ καὶ τὰς ἁγίας καὶ θεοπειθεῖς εὐχὰς αὐτῆς. Οἱ δὲ χρόνοι τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησαν πάμπολλοι καὶ πανευτυχεῖς.

αψιγ' ἀπριλλίου ιϐ'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος

ἐν Χριστῷ θυγάτηρ καὶ εἰς τοὺς ὁρισμοὺς

Πουλχερία δόμνα.

47

Ἐπιστολὴ Ἑλένης Καντακουζηνῆς πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1713 ἀπριλίου 12.

Τὴν πάντιμον αὐτῆς ἐπιστολὴν προσκυνητῶς ἔλαϐον, καὶ διὰ τὴν ἀγαθὴν καὶ ἐμοὶ λίαν ἐφετὴν ὑγείαν αὐτῆς ἐχάρην, καὶ κύριον τὸν θεὸν ἐδόξασα· ἔγνων καὶ τὰ ὅσα περιγράφει ἀπαντῶσα εὐνοϊκῶς εἰς τὸ προσταλθὲν αὐτῇ δουλικόν, ταπεινόν τε καὶ ἱκετικὸν περὶ τῆς ἄνω πόρτας γράμμα. Περι ἧς, μακαριώτατε δέσποτα, πρῶτον εὐχαριστῶ καὶ ὑπερευχαριστῶ τῇ καλοκαγαθίᾳ αὐτῆς καὶ τῇ πρὸς ἐμὲ εὐνοίᾳ της, ὁποῦ δὲν μὲ ἐλύπησεν, ἀλλὰ εὐεργετικῶς μὲ ἐχαροποίησεν, ἀφήσασα αὐτὴν ἐκείνην τὴν πόρταν ἀνεῳγμένην ὡς τὸ πρότερον νὰ διαπερῶ κἄποτε ἐκεῖθεν, καὶ ὄχι ἄλλοθεν, μὲ κόπον δαμάζοντα τὸ γῆράς μου. Τὸ λοιπὸν θέλω παρακαλῇ κύριον τὸν θεὸν πάντοτε διὰ τὴν ἀγαθὴν αὐτῆς ὑγείαν, καὶ εὐτυχίαν τε

Digitized by Google

καὶ στερέωσίν της. Δεύτερον, ὑπόσχομαι μὲ βεβαιότητα πῶς τὸ πέρασμά μας ἀπὸ τὴν αὐτὴν πόρταν θέλει εἶσται καθὼς καὶ πρότερον μὲ συστολὴν καὶ σεμνότητα, τὴν ὁποίαν θέλομεν τὴν φυλάξῃ περισσότερον ὅταν, θεοῦ εὐδοκοῦντος, ὁρίσῃ εἰς τὰ ὧδε ἡ ὑμετέρα μακαριότης διὰ νὰ εἶναι ἀνωτέρα πάσης ἐνδεχομένης κατηγορίας, καὶ διὰ νὰ φυλάττεται ἡ τιμὴ αὐτῆς πάντη ἄμεμπτος, τὴν ὁποίαν ὑπέρ τι ἄλλο καὶ θέλομεν καὶ ὀρεγόμεθα. Δὲν πολυλογῶ περαιτέρω, ἐπειδὴ περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως ἱκανῶς τὴν ἐπονοκεφάλησα εἰς τὸ ἄλλο μου ἱκετικὸν γράμμα· περικλείω δὲ τὸ παρόν μου μὲ τὴν ὀφειλομένην δουλικὴν εὐχαριστίαν καὶ εὐλαβητικὴν προσκύνησιν.

ͅαψιγ΄ ἀπριλλίου 12.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος

εὐτελὴς δούλη
Ἑλένη Καντακουζηνή.

48

Ἐπιστολὴ Νικολάου Μαυροκορδάτου πρὸς Χρύσανθον περὶ τῆς ὑπὲρ τῶν ἱερῶν προσκυνημάτων μετὰ τῶν δυτικῶν διαλλαγῆς, τῆς πρὸς αὐτὸν εὐνοίας τοῦ Βασσαράβα βόδα, τῆς ἐπικρατούσης μεταξὺ τῶν ἀρχόντων εἰρήνης, τῆς διατηρήσεως τοῦ κύρους τῶν μοναστηριακῶν προνομίων, κ. τ. λ. κ. τ. λ.

1713 ἀπριλίου 13.

Χριστὸς ἀνέστη!

Δύο ἱερὰ γράμματα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ἐλάβομεν, καὶ ὑπὲρ τῆς ἀγαθῆς καὶ ἐφετῆς ὑγείας της λίαν ἐχάρημεν· ἐδέχθημεν μετ᾽ εὐλαβείας καὶ τὰς ἁγίας αὐτῆς εὐχάς, καὶ εὐχαριστοῦμεν αὐτῇ· ἔγνωμεν καὶ τὰ ἐφεξῆς σημειούμενα.

Καὶ διὰ μὲν τὴν μετὰ τῶν δυτικῶν περὶ τῶν ἱερῶν προσ-

Digitized by Google

κυνημάτων διαλλαγὴν, ἀγκαλὰ καὶ μᾶς ἔγραψεν ὁ εὐγενέστατος ἄρχων καπικεχαγιᾶς μας, κυρίτζη Δημητράκης Ἰουλιανὸς, πῶς ὁ πρέσβυς τῆς Γαλλίας ἔδειξε καλὴν διάθεσιν καὶ ἔκλινεν, ὅμως ὅταν ἡ ἄκρα σύνεσις τῆς ὑμετέρας σεβασμιότητος τὴν μὲν εἰρήνην τὴν νομίζει ἐπιζήμιον παντὶ τῷ γένει καὶ ἀτιμίας πρόξενον, τὸν δὲ πόλεμον αἱρετώτερον, λέγομεν καὶ ἡμεῖς τό : ὡς τὴν φωτίσῃ ὁ θεὸς, καὶ ὡς ὁρίσῃ. Ὁ ῥηθεὶς ἄρχοντάς μας θέλει εἶσθαι πάλιν ἕτοιμος κατὰ τὰ νεύματά της νὰ κινηθῇ.

Ὁρίζει ἡ ὑμετέρα μακαριότης ὅτι ἐκ μέρους τοῦ ἀγαπητοῦ ἡμῶν πατρὸς Βασσαράβα βόδα νὰ εἴμεσθεν βέβαιοι ὅτι φέρεται πρὸς ἡμᾶς μὲ ἀληθινὴν καὶ πατρικὴν φιλίαν καὶ ἀγάπην· καὶ εἰς τὸ μετέπειτα τὸ ὅμοιον θέλει ἐπακολουθήσῃ καὶ μάλιστα μετὰ προσθήκης, καὶ ὅτι αὐτόθι οἱ ἄρχοντες ἑκατέρων τῶν μερῶν ζῶσιν εἰρηνικὰ, καὶ μήτε τολμῶσι νὰ κινηθοῦν ἔξω τῆς σφαίρας αὐτῶν, ἔχοντες χαλινὸν τὴν ὑμετέραν μακαριότητα ἂν γροικήσῃ τίποτε· μάλιστα καὶ ἀπὸ λόγου τους τρέχουσιν ὡς εἰς κέντρον καὶ σύνδεσμον τῆς εἰρήνης πρὸς αὐτὴν, ἂν φθάσωσιν εἴς τινα ὑπόνοιαν μὴ ἀρέσκουσαν ἢ τῷ ἑνὶ μέρει, ἢ τῷ ἄλλῳ. Εὐχαριστοῦμεν λοιπὸν τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι, ὅσον ἐκ μέρους μας καθὼς ἕως τώρα καὶ εἰς τὸ ἑξῆς μὲ μεγάλην εἰλικρίνειαν θέλουσι φυλαχθῇ τὰ τῆς καθαρᾶς φιλίας, καὶ ἐλπίζομεν τὸ ὅμοιον νὰ κάμῃ καὶ ἡ ἐκλαμπρότης του. Τὴν πλεονεξίαν τοῦ κριτοῦ τῆς Ἱερουσαλὴμ πολλὰ τὴν ἐθαυμάσαμεν, ἐπειδὴ τὸν ἐνομίζαμεν νὰ φερθῇ μετριώτερον, ὅτι οὕτως ἐπροσποιεῖτο, ἀλλ' αὐτοὶ κατὰ τὸν καιρὸν καὶ κατὰ τοὺς τόπους μεταβάλλονται, καὶ ἀνατρέχουσιν εἰς τὸ ἔμφυτον ἦθος. Ἄν τινες ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀρχόντων δυσχεραίνουσι διὰ τὴν ἐξαίρεσιν ὁποῦ ἔχουν τὰ ἐνταῦθα μοναστήρια καὶ χωρία τοῦ ἁγίου Τάφου, ἃς μὴ συγχύζεται παντελῶς ἡ ὑμετέρα μακαριότης, ὅτι ἐν ὅσῳ καιρῷ εὐδοκήσει ὁ θεὸς νὰ αὐθεντεύωμεν, δὲν θέλομεν ἀφήσῃ

Digitized by Google

νὰ διασεισθοῦν τὰ προνόμιά της, καὶ ἐλπίζομεν ὁ ἐλεήμων θεὸς διὰ τῶν θεοπειθῶν αὐτῆς εὐχῶν νὰ ἐπικουφίζῃ τὰ βάρη, καὶ νὰ ἐπιχορηγήσῃ ἡμῖν ῥᾳοτέραν κυβέρνησιν.

Παρακαλοῦμεν νὰ ἔχωμεν καὶ πάλιν τὸ ἱερὸν γράμμα τῆς ὑμετέρας σεβασμιότητος μετὰ τῆς ἀγγελίας τῆς ἀγαθῆς καὶ πολυποθήτου ὑγείας της, καὶ τὰς ἁγίας αὐτῆς εὐχάς· οἱ δὲ χρόνοι τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησαν θεόθεν πάμπολλοι καὶ πανευτυχεῖς.

ᾳψιγ΄ ἀπριλλίου ιγ΄.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος υἱὸς ἐν Χριστῷ
καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμοὺς
Ἰω. Νικόλαος βοεβόδας.

49

Ἐπιστολὴ Ματθαίου Μπραγκοβάνου πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1713 ἀπριλίου 28.

Τὸ μακαριώτατον καὶ σεβασμιώτατον γράμμα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ἀσμένως ἐδέχθην, ἓν μὲν ὅτι ὑγιαίνει ἡ ὑμετέρα μακαριότης, ἄλλο δὲ ὅτι μὲ ἐξήγγειλε πολὺ τὸ ἔνθερμον τῆς εὐνοίας, ὁποῦ προσφέρει εἰς ἐμὲ τὸν εὐπειθῆ της υἱὸν ἡ πατρικὴ μοι αὐτῆς κορυφή, ἣν δέομαι καὶ εἰς τὸ ἑξῆς οὕτω νὰ τὴν ἀποταμιεύῃ, μᾶλλον δὲ καὶ εἰς μεῖζον νὰ τὴν ἐξάπτῃ εἰς τὸν πυρσὸν τῆς ἐνθέου καρδίας αὐτῆς· τοῦτο δὲ ἄλλως δὲν θέλει γνωρισθῇ παρὰ μὲ τὴν συχνοτέραν ἐνθύμησιν τῶν σεβασμίων γραμμάτων της, εἰς τῶν ὁποίων τὴν παρουσίαν τόσον ἡδύνομαι, ὅσον αὐτοπροσώπως νὰ ἔβλεπον τὸ σεβάσμιον σχῆνός της. Καὶ διὰ τοῦτο τὴν παρακαλῶ πάλιν καὶ πάλιν νὰ μὲ σημειώνῃ τὰ περὶ αὐτῆς καταθύ-

Digitized by Google

μια, μέχρις ὅτου νὰ δώσῃ τὸ θεῖον νὰ τὴν ἀπολαύσωμεν καὶ σωματικῶς, καὶ τότε θέλομεν εὐφρανθῇ περισσότερον.

Ὁ ἡμέτερος ἀνεψιὸς κὺρ Σερβᾶνος προσκυνᾷ εὐλαβῶς τὴν ὑμετέραν μακαριότητα καὶ τὴν ἁγίαν της δεξιὰν ἀσπάζεται, ὁ ὁποῖος λέγει νὰ τὸν ἀγαπᾶτε, ὡς καὶ αὐτὸς υἱὸς ὤντας πνευματικὸς τῆς ὑμετέρας πατρικῆς κορυφῆς. Ὁ γιγαντιώδης Ἰωσηφάκης γονυπετῶς προσκυνᾷ αὐτήν, ὁ ὁποῖος εὑρίσκεται ὑγιὴς καί, καθὼς εἶπον, εἰς τὴν ἀγάπην μας καὶ τὴν εὔνοιαν· μόνον λέγει καὶ ἡ εὔνοιά της νὰ μὴ τοῦ λείπῃ καὶ εἰς τὸ ἑξῆς, ὅτι ὅσον πολὺ τὸ τῆς στρατιᾶς, τοσοῦτον γίνεται ἰσχυροτέρα ἡ πόλις.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοῦ παρόντος· αἱ δὲ εὐχαὶ τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησαν μετ' ἐμοῦ ἐν βίῳ παντί.

αψιγ' ἀπριλλίου κη'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος

κατὰ πνεῦμα υἱὸς ἀγαπητὸς καὶ εὐπειθέστατος

Ματθαῖος Μπραγκοβᾶνος.

50

Ἐπιστολὴ Ῥαδούλου Δουδέσκου πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1713 ἀπριλίου 30.

Δύο σεβασμιώτατα γράμματα τῆς ὑμετέρας πατρικῆς φιλοστοργίας μετὰ τῆς προσηκούσης εὐλαβείας ἀσπασάμενος πρὸ ἡμερῶν ἔλαβον, καὶ τοῦ δευτέρου ὁ κομιστὴς ἦτον ὁ ἡγούμενος τοῦ Καλούϊ κὺρ Ἄνθιμος, ὁ καὶ πρότερον αὐτῆς ἀρχιδιάκονος, τὸν ὁποῖον, ὡς καὶ αὐτόθεν γνωστόν μοι καὶ ὡς ὑμέτερον ἄνθρωπον, ἐδέχθην ἀσπασίως, καὶ κατὰ τὴν

Digitized by Google

προσταγήν της εἰς ὅ, τι μὲ χρειασθῇ θέλω τὸν ὑπερασπίζεσθαι προθύμως κατὰ τὴν ἐνοῦσάν μοι δύναμιν.

Δέομαι δὲ ἐνθέρμως τῆς ὑμετέρας προσηνεστάτης εὐμενείας νὰ μοῦ χαρίσῃ συγγνώμην διὰ τὴν ἀναβολὴν τῆς ἀποκρίσεως τῶν γραμμάτων, τὴν ὁποίαν ἐπροξένησαν τὰ διάφορα καιρικὰ περιστατικά. Ὑπερευχαριστῶ δὲ αὐτῇ διὰ τὴν πατρικὴν ἀγάπην ὁποῦ γνησίως δείχνει πρὸς τὴν ἐμὴν ἐλαχιστότητα, καὶ τοῦτο ὄχι δι' ἄλλο, εἰμὴ δι' ἔμφυτον αὐτῆς καλοκαγαθίαν· ἀπὸ τὴν ὁποίαν παρακινουμένη, ἐπρόσταξε τὸν ἡγούμενον τοῦ ἁγίου Σάββα νὰ γράψῃ τὸ ὄνομά μου εἰς τὴν ἁγίαν πρόθεσιν, νὰ μνημονεύωμαι διὰ παντὸς μετὰ τῶν γονέων μου. Χάρις μεγίστη καὶ ψυχοσωτήριος, τῆς ὁποίας οὐδὲ μία μου ὑπηρεσία θέλει φανῇ ἀντάξιος δι' ἀντάμειψιν. Μὲ ὅλον τοῦτο, θέλω πάντοτε εἶσθαι ὑποκλινὴς εἰς τὰ προσκυνητὰ αὐτῆς προστάγματα κατὰ τὸ ἀσθενές μου νὰ ὑπηρετῶ, καὶ ἀντιβολῶ νὰ εὑρίσκωμαι ἀδιαλείπτως ὑπὸ τὴν αὐτῆς εὔνοιαν. Θέλει εἶσθαι καὶ τοῦτο εἰς εἴδησίν της (ἀγκαλὰ καὶ λογιάζω καὶ παρ' ἑτέρων νὰ ἐσημειώθη αὐτῇ) ὅτι ὁ ὑψηλότατος ἡμῶν αὐθέντης ἐπρόσταξε νὰ ἑτοιμασθῇ ἀσβέστης καὶ τοῦβλα, νὰ κτισθῇ πόρτα λιθίνη εἰς τὸν ἅγιον Σάββαν, ἀχοῦρι, καὶ σκέπη τῶν ἁμαξίων, καὶ τεῖχος ὁποῦ νὰ ἑνωθῇ μὲ τὸ σχολεῖον· καὶ ἐλπίζω ἕως εἰς τὸ φθινόπωρον νὰ τελειωθοῦν καὶ αὐτά. Ὁ δὲ πανάγαθος θεὸς νὰ πολυχρονῇ καὶ τὸν ὑψηλότατον αὐθέντην καὶ τὴν ὑμετέραν μακαριότητα μετὰ στερεώσεως ἀδιασείστου, ἧς αἱ πανάγιαι καὶ θεοπειθεῖς εὐχαὶ εἴησαν μετ' ἐμοῦ φυλακτικαὶ διὰ βίου.

ᾳψιγ' ἀπριλλίῳ λ'.

Τῆς ὑμετέρας σοφωτάτης μακαριότητος

πρόθυμος δοῦλος

Ῥάδουλος Δουδέσκους.

51

Ἐπιστολὴ Μιχάλη Καντακουζηνοῦ τοῦ Χατζῆ πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1713 μαΐου 11.

Πρὸ πολλῶν ἡμερῶν μετὰ τῆς προσηκούσης εὐλαβείας καὶ θερμῆς διαθέσεως ἓν καὶ μόνον σεβασμιώτατον γράμμα τῆς ὑμετέρας πατρικῆς φιλοστοργίας ἀσπασάμενος ἔλαβον, καὶ περὶ τῆς θεοφυλάκτου αὐτῆς ὑγείας κἀμοὶ ἐφετωτάτης τὴν θείαν κηδεμονίαν ἐδόξασα καὶ εὐχαρίστησα πολλάκις, καὶ ἀδιαλείπτως εὐχαριστῶ τῇ αὐτῆς καλοκαγαθίᾳ, ὁποῦ ἀείποτε μὲ ἐκεῖνα τὰ πατρικὰ σπλάγχνα, καὶ μὲ ἀγάπην εἰλικρινῆ φέρεται πρὸς τὴν ἐμὴν ταπεινότητα, καὶ μὲ ἔχει εἰς μνήμην ἀνεξάλειπτον ἐξ οἰκείας καλοκαγαθίας, ἀπὸ τὴν ὁποίαν παρακινουμένη μὲ ἀξιοῖ καὶ ἐμμέσως καὶ ἀμέσως τῶν ἁγιωτάτων αὐτῆς εὐχῶν, καθὼς καὶ προλαβόντως ηὔχετο καὶ μὲ εὐλογοῦσε, καὶ εἰς τὸ πρὸς τὸν ἐμὸν ἀγαπητὸν ἀδελφὸν προσκυνητὸν αὐτῆς γράμμα, ἐπιπλήττουσά με πατρικῶς διὰ τὴν βαθυτάτην καὶ ἄκαιρόν μου σιωπὴν, ὑποπτευομένη ἀμέλειαν. Ἐγνωρίζω, δέσποτά μου μακαριώτατε, τὸ πταῖσμά μου, καὶ ζητῶ μετὰ πολλῆς παρακλήσεως καὶ προσκυνήσεως ἐδαφιοῦς νὰ μὲ εὐεργετηθῇ παρὰ τῆς ὑμετέρας συμπαθείας συγγνώμη παὶ συγχώρησις, διατὶ ἡ σιωπή μου μὴ γένοιτο νὰ προῆλθεν ἀπὸ ἀμνηστίαν, ἢ ἀμέλειαν, ἀλλὰ ἀπὸ καιρικὰ συμπτώματα, καὶ πάθη ποικίλα, καὶ σωματικὰς ἀσθενείας. Πλὴν μὲ ὅλα τοῦτα, ἂν καλὰ καὶ ἡ ἐναντιότης τῶν λυπηρῶν συμπτωμάτων μὲ ἐπροξένησε σιγὴν, ὅμως μέσα εἰς τὸ ταμεῖον τῆς ψυχῆς μου εἶναι ἐντετυπωμένη ἡ σεβασμιωτάτη εἰκὼν τῆς πατρικῆς ὑμῶν εὐμενείας, καὶ μὲ τὴν περὶ αὐτὴν

συνεχῆ μνήμην λαμβάνω μεγαλωτάτην παρηγορίαν, περιμένωντας τὸ τέλειον τῆς χαρᾶς μὲ τὴν ποθεινοτάτην αὐτῆς καὶ λυσιτελεστάτην παρουσίαν, ἧς καὶ ἀξιωθείημεν, θεοῦ εὐδοκοῦντος.

Ὅθεν καὶ αὖθις δέομαι καὶ σφόδρα ἐκλιπαρῶ τὴν ὑμετέραν συμπαθεστάτην εὐγνωμίαν νὰ μὲ ἔχῃ καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς εἰς τὴν ὁμοίαν ἐκείνην ἀρχαίαν καὶ πατρικὴν εὔνοιαν καὶ φιλοφροσύνην, καὶ νὰ μὲ ἀξιοῖ τῶν ἁγιωτάτων αὐτῆς εὐχῶν, μὲ τῶν ὁποίων τὴν χειραγωγίαν νὰ ὁδηγοῦμαι εἰς τὸν λιμένα τῆς σωτηρίας καὶ ἀνακουφισμὸν τῶν ἀντιπνεουσῶν περιστάσεων. Ἐγὼ δὲ, ὡς ἐξ ἀρχῆς καὶ νῦν μάλιστα, προσφέρω ἐμαυτὸν εἰς τὴν θεοκόσμητον αὐτῆς μακαριότητα μὲ δουλικὴν καὶ ὑποκλινῆ ὑποταγὴν κατὰ τὸ ἀπαραίτητόν μου χρέος· ὁ δὲ ἅγιος θεὸς νὰ τὴν πολυετῇ καὶ νὰ τὴν στερεώνῃ ἀνενόχλητον πρὸς ἡμετέραν παραμυθίαν καὶ κοινὴν ὠφέλειαν, ἧς καὶ αἱ πανάγιαι καὶ θεοπειθεῖς εὐχαὶ εἴησαν μετ' ἐμοῦ φυλακτικαὶ διὰ βίου.

αψιγ' μαΐου ια'.

Τῆς σῆς μακαριότητος

ὑποκλινὴς καὶ πρόθυμος
εἰς τὰς διαταγάς.

Ἡ σύζυγός μου καὶ τὸ θυγάτριον ἡ Μπαλασίτζα, αἱ δοῦλαι αὐτῆς, καὶ πᾶσα ἡ περὶ ἐμὲ ταπεινὴ οἰκία δουλοπρεπῶς προσκυνοῦσι τὴν ὑμετέραν μακαριότητα, πανευλαβῶς ἀσπαζόμενοι τὴν χαριτόβρυτον αὐτῆς δεξιάν.

Μιχάλης Κανταχουζηνὸς
Χατζῆς.

Digitized by Google

52

Ἐπιστολὴ Στεφάνου Κανταχουζηνοῦ πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1713 ἰουνίου (?).

Σεβασμιώτατον γράμμα τῆς ὑμετέρας σοφωτάτης μακαριότητος κατὰ τὸ δέον ἀσπασάμενος ἐδεξάμην, καὶ περὶ τῆς θεοφρουρήτου αὐτῆς ὑγείας ᾠδὰς εὐχαριστηρίους τῷ διατηροῦντι αὐτὴν θεῷ ἀνέπεμψα· ἔγνων δὲ καὶ τὰ ἐφεξῆς γεγραμμένα, εἰς τὰ ὁποῖα δὲν ἀποκρίνομαι κατὰ μέρος, διὰ νὰ μὴν τὴν ἐνοχλῶ μὲ τὴν ταὐτολογίαν καὶ περιττολογίαν. Ἐκατάλαβα καὶ τὴν αἰτίαν ὁποῦ ἡ ὑμετέρα πατρικὴ εὐμένεια διέτριβεν εἰς τὸ Βουλγαροχώριον, ὅτι δηλαδὴ διὰ ὀλίγην ἄνεσιν καὶ ἀνακουφισμὸν τῶν πολλῶν καὶ φερεπόνων φροντίδων καὶ διὰ τὸ εὔκρατον τοῦ ἐκεῖσε ἀέρος καὶ τὸ εὔθετον τοῦ τόπου, καὶ μάλιστα ὅτι οἱ οἰκοῦντες ὅλοι εἶναι ὀρθόδοξοι, καὶ εἰς τοῦτο ἐπαρηγορήθηκα διὰ τὴν ὑγείαν καὶ ἀνάπαυσίν της.

Ἡ ἀνωμαλία τῶν πραγμάτων καὶ ἡ ἄστατος φορὰ τῆς τύχης κατὰ τὸ παρὸν εἰς τί ἐκατήντησαν, ἐκαταλάβαμεν, τὸ ἐξῆς ὁ κύριος οἶδεν· εἰς τὰ ὁποῖα ἄλλο δὲν ἠμποροῦμεν νὰ εἰποῦμεν πάρεξ ἡ ἀγαθαρχικὴ πρόνοια νὰ οἰκονομήσῃ τὰ πάντα πρὸς ὠφέλειαν κοινὴν καὶ συντήρησιν τῆς ὀρθοδοξίας.

Ὁρίζει ὅτι δὲν ἀπελπίζεται τῆς ἐνθάδε ἐπιδημίας, ἧς καὶ ἐφίεται διὰ ἀπόλαυσιν τῶν γνησίων φίλων, ἀπὸ τὴν ὁποίαν προξενεῖται κάποια τερπνότης καὶ παραμυθία, διὰ τῆς ἀκραιφνοῦς συνομιλίας, καὶ ἐχάρην ἐπὶ τούτῳ μὲ πολλὴν καὶ πνευματικὴν ἀγαλλίασιν· καί, ὡς πολλάκις εἶπον, εἴθε τὸ θεῖον νὰ μὲ ἀξιώσῃ τῆς πολυποθήτου καὶ παρηγορητικῆς αὐτῆς ἀπολαύσεως, καὶ μετὰ ταῦτα γενέσθω τὸ θέλημα τοῦ κυρίου.

Digitized by Google

Ἔμαθον ἀπὸ κἄποιον πῶς ὁ παρανενικημένος ἠθέλησε νὰ φιλιωθῇ μὲ τὴν ὑμετέραν μακαριότητα μὲ τὸ μέσον τοῦ φίλου· διάφοροι καὶ ποικίλοι λογισμοὶ τὸν ταράττουσι, πλὴν ἐλπίζω εἰς θεὸν ὅλα του τὰ ἐνθυμήματα καὶ πανουργεύματα νὰ καταντήσουν πρὸς καταστροφήν του.

Προσέτι ὁρίζει ὡς δὲν εἶχε κατὰ τὸ παρὸν τινὰ ἀξιόλογα νὰ μὲ σημειώσῃ, ἐπειδὴ καὶ μεγάλη ἀκαταστασία εὑρίσκεται αὐτόθι, καὶ τὰ ἑσπερινὰ δὲν συμφωνοῦν μὲ τὰ ἑωθινά· πλὴν παρακαλῶ ἂν εἶναι ὁρισμός της νὰ μὲ ἐσημείωνε τὰ περιστατικὰ πῶς ἔτρεξαν καὶ τὰ κεφάλαια τῆς νέας συμφωνίας, ὅτι δὲν θέλουν τὴν λανθάνει, ἐπειδὴ καὶ παρρησίᾳ ἐλαλήθησαν, διὰ περισσοτέραν πληροφορίαν τῆς περιεργίας· διατὶ ἂν καὶ ἄλλοι τὰ σημειώσουν, δὲν ἠμποροῦν νὰ τὰ παραστήσουν ὡς ἡ ὑμετέρα μακαριότης, καὶ παρακαλῶ νὰ ἔχω συγγνώμην διὰ τὴν τοιαύτην πείραξιν· καὶ νὰ ἰδοῦμεν καὶ ὁ πρωτοπαπᾶς θέλει τὰ στέρξῃ, καὶ πότε θέλει ἔλθῃ ἡ ἀπόκρισις ἀπὸ τόσον μακρυνὸν διάστημα. Δυσκολίαις καὶ ἀνωμαλίαις τῶν πραγμάτων στοχάζομαι, εἰς τὰ ὁποῖα δοκεῖ μοι νὰ ἁρμόζῃ νὰ λέγωμεν ἐκεῖνο τὸ σοφὸν παράγγελμα: οἰστέον καὶ ἐλπιστέον.

Κατὰ τὸ παρόν, μήτε ἡμεῖς ἄξιόν τι νέον σημειώσεως δὲν ἔχομεν, ἐπειδὴ καὶ δὲν ἦλθεν ἕως τώρα κάμία εἴδησις ἀπὸ τὰ βορινὰ μέρη τί νὰ ἀπόκαμεν ὁ πρωτοπαπᾶς ἐκεῖ ὁποῦ ἐπῆγε, καὶ διὰ τὰ ἐπίλοιπα στρατεύματα ὁποῦ ἄλλα ἐκίνησαν κατὰ τὴν Ἰσκανίαν καὶ ἄλλα κατὰ τὴν Πομεράνιαν· πλὴν ὅ, τι μάθομεν θέλει γένῃ γνωστὸν καὶ τῇ ὑμετέρᾳ πατρικῇ φιλοστοργίᾳ.

Ὁ ἀδελφός μου ὁ χατζῆ Μιχάλης δουλοπρεπῶς προσκυνεῖ τὴν ὑμετέραν μακαριότητα· τῷ ὁποίῳ ἐνεχείρισα καὶ τὰ παρ' αὐτῆς σεβασμιώτατα γράμματα, καὶ παρακαλεῖ νὰ τὸν συγχωρήσετε ὁποῦ, κατὰ τὸ παρόν, δὲν τοῦ ἐβόλεσε νὰ ἀποκριθῇ.

Digitized by Google

Οἱ υἱοί μου, καὶ ταπεινοὶ αὐτῆς δοῦλοι, καὶ ἁπαξάπασα ἡ εὐτελής μου οἰκία, πανευλαβῶς ἀποδεξάμενοι τὰς παρ' αὐτῆς εὐχὰς καὶ εὐλογίας, δουλικῶς προσκυνοῦσι τὴν ὑμετέραν θεοδόξαστον μακαριότητα, ὡσαύτως καὶ οἱ ὀφφικιάλοι αὐτῆς τὴν δουλικὴν καὶ εὐλαβητικὴν προσκύνησιν ἀπονέμουσι, καὶ πάντες ὁμοθυμαδὸν περιμένουσι τὴν πολλὰ ποθουμένην αὐτῆς ἔλευσιν, ζῇ τὸ θεῖον.

Διὰ τὰ γράμματα ὁποῦ ἔλαβε κόπον καὶ ἔστειλεν εἰς τὴν Πόλιν ὑπερευχαριστῶ, καὶ παρακαλῶ νὰ ἔχω συγγνώμην εἰς τὴν πείραξιν καὶ ἐνόχλησιν ὁποῦ τῆς ἔδωκα καὶ τῆς δίδω· τῶν ὁποίων ἔλαβα καὶ τὴν ἀπόκρισιν. Καὶ ἔτι ἀντιβολῶ νὰ δώσῃ καὶ τὸ παρὸν γράμμα τῷ ἐντιμοτάτῳ κὺρ Σπηλαιώτῃ, τὸν ὁποῖον λογιάζω νὰ ἠξεύρῃ ἡ ὑμετέρα μακαριότης, ὃν καὶ ἡδέως προσαγορεύω ὡς φίλον παλαιὸν καὶ γνησιώτατον· καὶ, ἂν καλὰ καὶ δὲν γράφω τῇ αὐτοῦ ἐντιμότητι, μὲ τὸ νὰ μὴ εἶναι προσήκουσα ὕλη, ὅμως ἐκείνη ἡ παλαιὰ καὶ εἰλικρινεστάτη ἀγάπη μένει ἐρριζωμένη μέσα εἰς τὸ ταμεῖον τῆς ψυχῆς μου.

Αἱ πανάγιαι καὶ θεοπειθεῖς αὐτῆς εὐχαὶ εἴησαν μετ' ἐμοῦ φυλακτικαὶ διὰ βίου.

ᾳψιγ´ ἰουνίου (?)

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος καὶ σοφότητος

διὰ παντὸς εὐλαβέστατος
καὶ ταπεινότατος δοῦλος
Κωνσταντῖνος Κανταχουζηνός.

Digitized by Google

53

Ἐπιστολὴ Κωνσταντίνου Δούκα βοεβόδα πρὸς Χρύσανθον παραπονουμένου περὶ τῆς μὴ ἀπαντήσεως εἰς τὰς ἐπιστολάς του, εἰδοποιοῦντος τὰ τῆς ἀσθενείας του καὶ παρακαλοῦντος νὰ γράψῃ ὑπὲρ αὐτοῦ τῷ Οὐγκροβλαχίας καὶ τῷ ἄρχοντι δραγουμάνῳ.

1713 ἰουνίου 22.

Ἔγραψα τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι καὶ μὲ τὸν ἄρχοντα κυρίτζη Δημητράκην Εὐπραγιώτην, ἀλλὰ καὶ νῦν περὶ τούτου αὐτοῦ, ὅπερ καὶ τότε, κλινήρης καὶ ταῦτα ὢν καὶ νόσῳ πάσχων νεφρίτιδι καὶ ἐς ἀπορίαν τὴν ἐσχάτην περιπεσὼν, ὥστε οὐδαμόθεν ἔχειν παράκλησιν· εἰ μὲν οὖν μᾶς ἐγκατέλειπε καὶ οὐδὲν μέλει ταύτῃ περὶ ἡμῶν εἴτε ζῶμεν, εἴτε ὅπως ζῶμεν, ἂς μᾶς γράψῃ πλέον νὰ μὴ τὴν παρενοχλῶμεν μάτην · εἰ δὲ καὶ φίλος καὶ πατὴρ ἡμῶν ὑπάρχων συμπάσχῃ, καὶ βούλεται ἀγαθόν τι ποιήσασθαι, ἰδοὺ, δόξα τῷ θεῷ, γέγονε καὶ ἡ εἰρήνη καὶ συρρέει δεξιῶς τὰ πάντα · λοιπὸν ἂς γράψῃ τῷ Οὐγκροβλαχίας ὑπὲρ ἡμῶν ὅ, τι τὴν φωτίσῃ ὁ κύριος· ἂς μὴ φείδεται νὰ συντύχῃ καὶ τῷ ἄρχοντι δραγουμάνῳ τὰ πρόσφορα, τὰ συμφέροντα· ὅταν γὰρ ἠθέλαμεν τὴν ἀνάπαυσίν μας ἔχειν, οὔτε εἰς Ἀδριανοῦ ἠρχόμασθαν, οὔτε πρόξενοι τοῦ ἀσχάλλειν καθ' ἡμῶν ἐγεγόναμεν. Καὶ ἡ μὲν μακαριότης σου νὰ μεσιτεύσῃ ὑπὲρ ἡμῶν εἶναι δίκαιον ὡς ὑπὲρ τέκνων καὶ φίλων ἀρχαίων· τὸ δὲ νὰ εἰσακουσθῇ νὰ οἰκονομήσῃ κύριος ὁ θεὸς, πεποίθαμεν ὅμως ὅτι θέλει εἰσακουσθῇ, παραδείγματα πολλὰ ἔχωντας καὶ ἠξεύρωντας καὶ τὴν ἐνδοξότητά σου φιλάγαθόν τε καὶ εὔνουν καὶ φρόνιμον. Παρακαλῶ τὸν θεὸν νὰ λυπηθῇ, καὶ νὰ μὴ μᾶς

παρίδῃ ἄνευ παραμυθίας · αἱ δὲ θεῖαι ταύτης εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

1713 ἰουνίου 22.

Εἰς τοὺς ὁρισμοὺς τῆς σῆς θειοτάτης μακαριότητος
ἐν Χριστῷ παῖς
Ἰω. Κωνσταντῖνος Δοῦκας βοεβόδας.

54

Ἐπιστολὴ Νικολάου Ῥωσσέτου πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1713 ἰουνίου 30.

Τίμια καὶ σεβάσμια τῆς ὑμετέρας μακαριότητος γράμματα ἔλαβον, καὶ τὰ τῆς πανεράστου μοι ὑγείας αὐτῆς μαθὼν λίαν ἐχάρην, καὶ τὰς θείας καὶ πατριαρχικὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας μετ' εὐλαβείας δεξάμενος, εὐχαρίστησα κατὰ πολλὰ τῇ μεγίστῃ σου ἀρχιερωσύνῃ εἰς τὴν ἀγάπην ὁποῦ πρὸς ἡμᾶς εἶχεν καὶ ἔχει. Κύριος ὁ θεὸς νὰ στερεώσῃ αὐτὴν εἰς τὸν θειότατον καὶ ἀποστολικὸν αὐτῆς θρόνον, ἐν εὐημερίᾳ καὶ εἰρηνικῇ καταστάσει, εἰς ἔτη πολλά.

Συλλυπεῖται ἡ χριστομίμητος αὐτῆς μακαριότης, ὡς φιλόστοργος πατὴρ, εἰς τὰ ὅσα ἐσυνέβησαν εἰς τὴν πατρικήν μας οἰκίαν καὶ μάλιστα εἰς τὴν κατάστασιν ὁποῦ ὁ ἡμέτερος γεννήτωρ εὑρίσκεται, καὶ ὑπόσχεται ἡ ἀγαθωτάτη αὐτῆς προαίρεσις ὅτι, δίδωντας ὁ θεὸς εἰρήνην τῶν πραγμάτων καὶ ἐρχομένη ἐδῶ, νὰ βοηθήσῃ διὰ συμβουλῆς καὶ παρακινήσεως τοῦ ὑψηλοτάτου ἡμῶν αὐθεντός. Εὐχαριστῶ καὶ ὑπερευχαριστῶ εἰς τοιαύτην πατρικὴν ἀγάπην · ἐγὼ δὲ ἐγνωρίζωντας ὅτι καὶ ἀπὸ αὐτοῦ δύναται ἡ μακαριότης της νὰ γράψῃ καὶ νὰ βοηθήσῃ, παρακαλῶ κατὰ πολλὰ υἱϊκῶς τε

καὶ δουλικῶς μὲ κάθε λογῆς τρόπον, ὁποῦ ἡ ἄκρα αὐτῆς σύνεσις οἶδεν, νὰ μᾶς συνδράμῃ, καὶ νὰ ὑπερμαχήσῃ εἰς τὴν ἀνάγκην, ἐπειδὴ καὶ εἰς ἄλλον ἐλπίδα δὲν ἔχομεν, εἰμὴ μόνον εἰς τὸν πάντα δυνάμενον θεὸν, καὶ εἰς τὴν κατὰ πνεῦμα πατρικὴν αὐτῆς ἀγάπην· ἡμεῖς δὲ μένομεν ὑπόχρεοι νὰ δουλεύσωμεν τὸ κατὰ δύναμιν εἰς τὰς ἁγίας αὐτῆς προσταγάς. Θέλομεν σημειώσῃ καὶ πρὸς τὸν ἡμέτερον γεννήτορα, τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς σῆς μακαριότητος, αἵτινες θέλουν τοῦ εἶναι εἰς μεγάλην παραμυθίαν καὶ ἄνεσιν εἰς τὰ λυπηρά. Ἡ κατὰ πνεῦμα θυγάτηρ αὐτῆς Δομνίτζα μετὰ τῶν ἡμετέρων τέκνων εὐλαβῶς ἀσπάζονται τὰς μακαρίας αὐτῆς χεῖρας· αἱ δὲ θεοπειθεῖς καὶ πανάγιαι εὐχαὶ τῆς μεγίστης σου ἀρχιερωσύνης εἴησάν μοι ἐν βίῳ παντὶ βοηθοὶ καὶ φυλακτήριον.

1713 ἰουνίου 30, ἀπὸ Βουκουρέστι.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος πρόθυμος καὶ ταπεινότατος δοῦλος,

Νικόλαος Ῥωσσέτος.

55

Ἐπιστολὴ Νικολάου Μαυροκορδάτου πρὸς Χρύσανθον περὶ τοῦ πρέσβεως τῆς Γαλλίας, τῆς κατευνάσεως τῶν συγχρόνων πολιτικῶν ταραχῶν καὶ τοῦ φόβου τῆς ἐπαναλήψεως αὐτῶν.

1713 ἰουλίου 1.

Τὸ ἱερώτατον γράμμα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ἐλάβομεν, καὶ διὰ τὴν ἀγαθὴν καὶ ἐφετὴν ὑγείαν της ὑπερεχάρημεν. Ἐδέχθημεν εὐλαβῶς καὶ τὰς ἁγίας αὐτῆς εὐχὰς, καὶ εὐχαριστοῦμεν αὐτῇ· ἔγνωμεν καὶ τὰ ἐφεξῆς γραφόμενα.

Digitized by Google

Ὁρίζει περὶ τοῦ πρέσβεως τῆς Φράντζας * ὅτι φαίνεται χρηστὸς τοῖς λόγοις, ἀμὴ τὰ ἔργα δὲν εἶναι σύμφωνα· ἡ ὑμετέρα μακαριότης ἔχει ἄκραν σύνεσιν καὶ περίνοιαν, καὶ θέλει προτιμήσῃ τὸ συμφερώτερον· ἡμεῖς δὲ μένομεν ἕτοιμοι εἰς τοὺς ὁρισμούς της, καὶ πάντοτε πρόθυμοι νὰ δουλεύσωμεν τῷ παναγίῳ Τάφῳ εἰς τὰ κατὰ δύναμιν.

Πρὸς τούτοις ὁρίζει ὅτι τὰ αὐτόθι πῶς ἔτρεξαν καὶ τρέχουσι, τὰ σημειοῦσιν ἄλλοι καὶ σαφέστερον καὶ πλατύτερον· εὐχαριστοῦμεν δὲ καὶ τῇ ὑμετέρᾳ σεβασμιότητι ὁποῦ ἂν καὶ συνεσκιασμένως, ὅμως σαφέστερον ὑπαινίξατο τὴν τῶν πραγμάτων κατάστασιν, ὅτι καὶ ἡμεῖς παρομοίως συνεικάζομεν καθὼς καὶ ἡ ἄκρα της σύνεσις, καὶ μόνον ὁ πανάγαθος θεὸς νὰ εὐδοκήσῃ νὰ εἶναι μόνιμα τὰ γεγονότα, καὶ νὰ κατευνάσῃ τὰς ταραχάς, ὅτι, νὰ μᾶς πιστεύσῃ ἡ ὑμετέρα μακαριότης, πῶς πλέον ἀπεκάμαμεν, κάμία δύναμις δὲν ἔμεινε, καὶ λοιπὸν παρακαλοῦμεν θερμότατα τὴν ὑμετέραν σεβασμιότητα νὰ καθικετεύσῃ τὸ θεῖον νὰ μᾶς βοηθήσῃ, καὶ νὰ ἐμποδίσῃ αὐτὸ τὸ νέον ἐπιχείρημα ὁποῦ τώρα ἠβουλήθησαν νὰ κάμουν· τὸ ὁποῖον ὄχι μόνον εἶναι φθοροποιὸν εἰς τὸν δυστυχῆ τοῦτον τόπον, ἀλλὰ καὶ ἀνωφελὲς, ἴσως καὶ ἐπιβλαβὲς εἰς τὴν βασιλείαν.

Παρακαλοῦμεν νὰ ἔχωμεν καὶ πάλιν συχνὰ τὸ ἱερὸν γράμμα τῆς ὑμετέρας σεβασμιότητος εἰς δήλωσιν τῆς ἀγαθῆς καὶ πολυποθήτου ὑγείας της, καὶ τὰς ἱερὰς αὐτῆς εὐχάς. Οἱ δὲ χρόνοι τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησαν θεόθεν πάμπολλοι καὶ πανευτυχεῖς.

αψιγ' ἰουλίου α'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος

υἱὸς ἐν Χριστῷ
καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμούς,
Ἰω. Νικόλαος βοεβόδας.

* ὁ τότε πρέσβυς τῆς Γαλλίας παρὰ τῇ ὀθωμανικῇ Πύλῃ ὠνομάζετο Πέτρος Puchot κόμης des Alleurs.

56

Ἐπιστολὴ Κωνσταντίνου Βασσαράβα πρὸς Χρύσανθον εὐχὰς διατυποῦντος ὑπὲρ τοῦ μελετωμένου ταξιδίου του καὶ εἰδοποιοῦντος τὴν ἀποστολὴν ἁμαξίων, ὡς καὶ περί τινων πολιτικῶν γεγονότων, ταραχῶν, κ. τ. λ. κ. τ. λ. κ. τ. λ.

1713 ἰουλίου 14.

Δύο τίμια καὶ σεβάσμια τῆς μακαριότητός της ἀπὸ η´ καὶ θ´ τοῦ τρέχοντος γεγραμμένα ἐλάβομεν, καὶ, ἐξ ἀμφοτέρων πληροφορηθέντες τὴν ἐφετὴν ἡμῖν ὑγείαν της, ἀπὸ βαθέων καρδίας ὑπερεχάρημεν.

Ἐδέχθημεν καὶ τὰς πατρικὰς αὐτῆς εὐχὰς καὶ εὐλογίας.

Ἔγνωμεν καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς σημειωθέντα.

Εἰς τὸ πρῶτόν της τίμιον, ὁρίζει νὰ τῆς στείλωμεν τὸ ἁμάξιον καὶ τοὺς χαλαρασοσεγιμένηδες, ὡσὰν ὁποῦ πλέον ἡτοιμάσθη διὰ τὸ κίνημα. Εἰς τὸ δεύτερον, ὁρίζει νὰ εἶναι μερικὴ ὑπομονὴ περὶ τῶν ῥηθέντων, ἕως νὰ ἰδῇ τὴν ἔκβασιν τῶν πάλιν συγχυσθέντων πραγμάτων.

Καὶ ὅσον μὲν διὰ νὰ ὁρίσῃ ἐδῶ ἡ μακαριότης της, πῶς οὐ μόνον εἶναι ἐπιθυμητὸν εἰς τοῦ λόγου μας, ἀλλὰ παρακαλοῦμεν διὰ νὰ ἀξιωθοῦμεν νὰ τὴν ἀπολαύσωμεν καὶ μὲ μίαν ἡμέραν προτήτερα, τοῦτο εἶναι ὁμολογούμενον. Ὅσον δὲ καὶ διὰ νὰ τὴν βιάσωμεν, τοῦτο δὲν τολμῶμεν νὰ τὸ κάμωμεν, παρὰ μόνον ἐκεῖνο ὁποῦ γνωρίσῃ ἡ σύνεσίς της διὰ συμφερώτερον καὶ ἀζήμιόν της, ἐκεῖνο καὶ θέλει ἀκολουθήσῃ.

Λοιπὸν, καθὼς τῆς ἐπρογράψαμεν, ἰδοὺ ὁποῦ σήμερον ἡμεῖς κινοῦμεν ἕνα ἁμάξιον μὲ μερικὰ ἄσπρα ὁποῦ εἶναι νὰ δοθῶσιν εἰς τὰς ἐνεστῶσας ἀνάγκας καὶ ταλαιπωρίας μας, καὶ μὲ αὐτὸ πέμπεται ὁ βατάχος τῶν χαλαράσηδών μας μὲ ἕνα χαλαράσην καὶ τέσσαρας σεγιμένηδες, τὸν ὁποῖον ἀπὸ τὴν

Digitized by Google

σήμερον ἕως μίαν ἑβδομάδα λογαριάζομεν σὺν θεῷ συλλήπτορι νὰ φθάσῃ καὶ αὐτοῦ· ὅθεν φθάνωντας τὸ ἁμάξιον αὐτοῦ, εἰ μὲν καὶ ἡ μακαριότης της εἶναι ἑτοιμοτάτη, καὶ δὲν τὴν ἐμποδίζει καθεξῆς κἀνένα περιστατικὸν, θέλει μεταχειρισθῇ αὐτὸ τὸ ἁμάξιον εἰς τὴν χρείαν της μὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι τοιαύτην προσταγὴν ἐδώσαμεν περὶ τούτου καὶ τοῖς ἄρχουσί μας. Εἰ δὲ καὶ δὲν τὴν συγχωρῇ ἡ ἐνεστῶσα πολύστροφος καὶ πολύτρεπτος φορὰ τοῦ καιροῦ, θέλει κάμῃ ἐκεῖνο ὁποῦ τὴν φωτίσῃ ὁ κύριος.

Ὁρίζει πῶς καὶ πάλιν ἐσυγχύσθησαν οἱ αὐτόθι μαθόντες ὅτι πλησιάζουσι πολλὰ πλήθη τῶν ὑπεναντίων των, καὶ θαυμάζομεν τίνες εἰσὶν οὗτοι οἱ ἐφευρίσκοντες καὶ μεταδίδοντες τοιαῦτα ψεύδη· ὅσον μὲν πῶς καὶ ἐκεῖνοι ὡς ἄνθρωποι, καὶ ὄχι καθὸ ζῶα, ἀκούοντες τούτων τὴν ἑτοιμασίαν, ἡτοιμάζοντο καὶ εὑρίσκονται ἔξυπνοι, τοῦτο εἶναι πασίδηλον. Ὅσον δὲ, τὸ νὰ καταβαίνωσι μὲ πολυάριθμον στρατιὰν, τοῦτο εἶναι ψευδέστατον· ἐκεῖνοι μάλιστα τώρα ἐν ὑστέροις μαθόντες τὴν τῆς ἀγάπης ἐπιβεβαίωσιν, καὶ ἐχάρησαν καὶ τρόπον τινὰ ἔπαυσεν ἡ μεγάλη των ἔννοια καὶ προσοχὴ, καθὼς τοῦτο θέλει τὸ γνωρίσῃ καὶ ἀπὸ τοῦ ἄλλου μέρους τὸ ἔγγραφον· ἀμὴ αὐτοὶ τί ταράττονται καὶ θορυβοῦνται χωρὶς τινὸς ἀληθοῦς καὶ κατεπειγούσης χρείας;

Ταῦτα μὲν ἐπὶ τοῦ παρόντος· τὸ δὲ τίμιόν της καὶ αὖθις νὰ μὴν μᾶς λείπῃ, διὰ νὰ χαίρωμεν ἐπὶ τῇ ἐφετῇ ἡμῖν ὑγείᾳ καὶ ταῖς πατρικαῖς της εὐχαῖς, αἵτινες καὶ εἴησαν ἡμῖν ἐν βίῳ παντί.

αψιγʹ ἰουλίου ιδʹ.

Τῆς σῆς μακαριότητος υἱὸς κατὰ πνεῦμα καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμούς της

Ἰω. Κωνσταντῖνος Βασσαράβας βοεβόδας.

Digitized by Google

57

Ἐπιστολὴ Κωνσταντίνου Βασσαράβα πρὸς Χρύσανθον δηλοποιοῦντος τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ ὅπως ὅσον τάχος ἴδῃ αὐτὸν ἀφικνούμενον εἰς Βουκουρέστιον, κ. τ. λ.

1713 αὐγούστου 14.

Τὸ ἀπὸ τῆς ζ' τοῦ τρέχοντος γεγραμμένον τίμιον αὐτῆς ἐλάβομεν καὶ διὰ τὴν ἐφετὴν ἡμῖν ὑγείαν της ὁλοψύχως ὑπερεχάρημεν. Ἐδέχθημεν καὶ τὰς πατρικὰς αὐτῆς εὐχὰς καὶ εὐλογίας. Ἔγνωμεν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ σημειωθέντα· καί, ἐπειδὴ ὁρίζει ὅτι κατὰ τὴν ιϐ' τοῦ τρέχοντος ἦτον νὰ κινήσῃ ἀπὸ Ἀδριανοῦ πρὸς τὰ ἡμέτερα, δὲν ἔχομεν πλέον εἰς τί νὰ ἀποκρινώμεσθεν, παρὰ μοναχὰ τὴν περιμένομεν ὑπτίαις χερσὶ καὶ ἀναπεπταμένῃ διανοίᾳ, διὰ νὰ τὴν ἀπολαύσωμεν κατὰ τὸν πόθον μας καὶ νὰ τὴν συγχαρῶμεν· ὁ δὲ ἄγγελος Ῥαφαὴλ νὰ εἶναι φύλαξ καὶ σκεπαστὴς ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτῆς ἵνα μὴ προσκόψῃ πρὸς λίθον τὸν πόδα της, ἀλλὰ καὶ νὰ τὴν περιφρουρήσῃ ἀνωτέραν καὶ ὑπερκειμένην πάσης ἐναντίας περιστάσεως.

Ἡμεῖς ἐδώσαμεν κάθε προσταγὴν καὶ παραγγελίαν τῷ ἐν Βουκουρεστίῳ ἀνθυπάτῳ ἄρχοντι βαθυπώγωνι καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ ὅπως, φθάνουσα ἡ μακαριότης της ἐκεῖσε, νὰ τὴν ἀποδεχθῶσιν ὡς ἐκ μέρους μας μετὰ τῆς ἀνηκούσης εὐλαϐητικῆς δεξιώσεως, καὶ νὰ δώσωσι καὶ ἡμῖν τὴν εἴδησιν τῆς πολυποθήτου ἡμῖν παρουσίας της. Θέλει μᾶς γράψῃ ὅμως καὶ ἡ μακαριότης της διὰ νὰ ἠξεύρωμεν τὸ πότε ἔφθασε, καὶ πότε μελετᾷ νὰ ὁρίσῃ καὶ εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Στέλλια, τῆς ὁποίας ὁ ἡγούμενος καυχᾶται πῶς ἔχει κάθε ἑτοιμασίαν διὰ τὴν μακαριότητά της.

Digitized by Google

Ταῦτα μὲν ἐπὶ τοῦ παρόντος· αἱ δὲ πανάγιαι αὐτῆς εὐχαὶ εἴησαν ἡμῖν ἐν βίῳ παντί.

αψιγ΄ αὐγούστου ιδ΄.

Τῆς σῆς μακαριότητος υἱὸς κατὰ πνεῦμα
καὶ ὅλος εἰς τοὺς ὁρισμούς,
Ἰω. Κωνσταντῖνος Βασσαράβας βοεβόδας.

(ὑστερογρ.) Περιεργίας χάριν πέμπομεν τῇ μακαριότητί της τὸν παρόντα μπαχτζὲν, ὁποῦ ἔχει νελὲρ νελὲρ ῥεπάνια, καὶ θέλετε τὰ ἔχῃ ἐγλεντζὲν εἰς τὴν στράταν.

58

Ἐπιστολὴ Νικολάου Μαυροκορδάτου πρὸς Χρύσανθον περὶ τῆς ἐπισφαλοῦς τῶν πραγμάτων καταστάσεως ἐν Μολδαβίᾳ, τῶν ἀναφυεισῶν ταραχῶν ἕνεκα τῆς ἀνοικοδομῆς τοῦ Χοτινίου, τῆς προσεχοῦς τοῦ πατριάρχου εἰς Ἰάσιον ἀφίξεως κ. τ. λ.

1713 αὐγούστου 21.

Δύο ἱερὰ γράμματα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ἐλάβομεν καὶ ὑπὲρ τῆς ἀγαθῆς καὶ ἐφετῆς ὑγείας της λίαν ἐχάρημεν. Ἐδέχθημεν μετ᾽ εὐλαβείας καὶ τὰς ἱερὰς αὐτῆς εὐχὰς, καὶ ὑπερευχαριστοῦμεν αὐτῇ· ἔγνωμεν καὶ τὰ ἐφεξῆς γραφόμενα.

Εὐχαριστοῦμεν τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι ὁποῦ δὲν διαλείπει νὰ μᾶς παρηγορῇ, καὶ νὰ μᾶς παροτρύνῃ νὰ μὴ καταπίπτωμεν εἰς τὰς περιστοιχούσας πολυτρόπους καὶ πολυπλόκους καιρικὰς ἀνωμαλίας, αἱ ὁποῖαι ὅτι εἶναι ἀλλεπάλληλοι καὶ σχεδὸν ἀφόρητοι, εἶναι φανερόν· μόνον ὁ ὕψιστος θεὸς διὰ τῶν θεοπειθῶν αὐτῆς εὐχῶν νὰ ἐπιβλέψῃ ἱλέῳ ὄμματι καὶ νὰ πηδαλιουχήσῃ τὸ σαθρὸν τοῦτο σκάφος τῆς πολυπαθοῦς Μολδαβίας, ὁποῦ χυμαίνεται μέσα εἰς πέλαγος τοσούτων ἀναγκῶν,

Digitized by Google

καὶ, κατευνάζων τῇ θείᾳ αὐτοῦ δυνάμει καὶ προνοίᾳ τοὺς ἀνεγειρομένους τυφῶνας, νὰ μᾶς καθορμίσῃ εἰς ἀσφαλείας λιμένα. Ὄντες ὅμως κάτοχοι εἰς ἀθυμίαν ᾐσθάνθημεν μεγάλην παραμυθίαν καὶ πνευματικὴν ἀγαλλίασιν διὰ τὴν εἰς τὰ ὧδε εὐοδωθεῖσαν τῆς ὑμετέρας σεβασμιότητος ἐπιφοίτησιν καὶ παρουσίαν, τὴν ἡμῖν πρὸ πολλοῦ εὐκταίαν καὶ ἐφετωτέραν παντὸς ἀγαθοῦ· μάλιστα ἐκ τούτου συνεικάζομεν πῶς ἡ ἄκρα αὐτῆς φρόνησις νὰ ἐπληροφορήθη τὴν βεβαίωσιν τῆς εἰρήνης, καὶ νὰ ἐλπίζῃ τὴν διάλυσιν τῶν θορύβων ὁποῦ, κατὰ τὸ παρὸν, ἀνεφύησαν μὲ τὴν ἀφορμὴν τῆς ἀνοικοδομῆς τοῦ Χοτινίου καὶ τῶν προσδραμόντων τῇ βασιλείᾳ Λέχων. Ἔχοντες λοιπὸν καὶ ἡμεῖς ἀγαθὰς ἐλπίδας νὰ εἰρηνεύσουν καὶ ἐδῶ τὰ πράγματα καὶ νὰ οἰκονομήσῃ ὁ θεὸς, διὰ τῶν ἁγίων της εὐχῶν, χωρὶς ἄργητα καὶ τὴν ἡμῶν εἰς Γιάσι εἰρηνικὴν ἐπάνοδον, μετὰ μεγάλης χαρᾶς καὶ προθυμίας καὶ παρακαλοῦμεν καὶ προσκαλούμεθα καὶ ὁλοψύχως ἐκδεχόμεθα τὴν ὑμετέραν μακαριότητα, τὸν ἡμῶν σεβασμιώτατον πατέρα, καὶ παρακαλοῦμεν τὸν πανάγαθον θεὸν νὰ μᾶς ἀξιώσῃ ἐν τάχει νὰ ἀσπασθῶμεν μετὰ διαπύρου εὐλαβείας τὴν ἁγίαν αὐτῆς δεξιὰν, καὶ νὰ μεταλάβωμεν τῶν θεοπειθῶν αὐτῆς εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν ἡμεῖς τε καὶ πᾶν τὸ ἐνταῦθα τῶν ὀρθοδόξων σύστημα.

Κατὰ τὸν ὁρισμὸν τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, θέλομεν γράψῃ θερμὰ τῷ τε ἡμετέρῳ παμφιλτάτῳ ἀδελφῷ καὶ τῷ ἄρχοντι κυρίτζῃ Δημητράκῃ Ἰουλιανῷ διὰ νὰ φέρωνται μὲ προθυμίαν εἰς τὴν δούλευσιν αὐτῆς, ἀγκαλὰ ἀμφότεροι, καθὼς δὲν τὴν λανθάνει, ὅλως ἐξήρτηνται τῶν νευμάτων τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, καὶ εἶναι προθυμότατοι εἰς τοὺς ὁρισμούς της.

Παρακαλοῦμεν καὶ ἡμεῖς τὴν ὑμετέραν σεβασμιότητα τὴν θείᾳ βοηθείᾳ καὶ ταῖς ἁγίαις αὐτῆς εὐχαῖς καὶ προσλιπαρήσεσι θάλλουσαν μεταξὺ τοῦ ἀγαπητοῦ ἡμῶν πατρὸς ἐκλαμ-

προτάτου αὐθέντου Βασσαράβα βόδα καὶ ἡμῶν ἀκραιφνῆ φιλίαν καὶ θερμὴν ἀγάπην ὡς γέννημα αὐτῆς νὰ τὴν περιθάλψῃ καὶ νὰ τὴν αὐξήσῃ, διὰ νὰ διαμένῃ ἀρραγὴς αὐτὸς ὁ σύνδεσμος, καὶ νὰ διαιωνίζῃ ἀκράδαντος ἡ ἐπαινετὴ αὐτὴ σχέσις, ἡ ὁποία εἶναι παρά τε θεῷ καὶ ἀνθρώποις καὶ ἀρεστὴ καὶ ζηλωτή· ἡμεῖς βέβαια ὡς γνήσιος υἱὸς φερόμεθα πρὸς τὴν αὐτοῦ ἐκλαμπρότητα, καὶ δὲν ἀμφιβάλλομεν, καθὼς μᾶς πληροφορεῖ μὲ τὰ τίμια αὐτοῦ γράμματα, πῶς καὶ ἡ ἐκλαμπρότης του ἔχει σπλάγχνα πατρικὰ πρὸς ἡμᾶς.

Παρακαλοῦμεν νὰ ἔχωμεν καὶ πάλιν συχνὰ τὸ ἱερώτατον αὐτῆς γράμμα εἰς δήλωσιν τῆς ἀγαθῆς καὶ πολυποθήτου ὑγείας της καὶ τὰς ἱερὰς αὐτῆς εὐχάς· οἱ δὲ χρόνοι τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησαν θεόθεν πάμπολλοι καὶ πανευτυχεῖς.

αψιγ΄ αὐγούστου κά.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος υἱὸς ἐν Χριστῷ
καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμούς,
Ἰω. Νικόλαος βοεβόδας.

59

Ἐπιστολὴ Νικολάου Μαυροκορδάτου πρὸς Χρύσανθον, ἐρωτῶντος αὐτὸν τὸν καιρὸν τῆς εἰς Μολδοβλαχίαν ἀφίξεώς του.

1713 σεπτεμβρίου 19.

Τὸ ἱερὸν γράμμα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ἐλάβομεν, καὶ διὰ τὴν ἀγαθὴν καὶ ἐφετήν της ὑγείαν ὑπερεχάρημεν· ἐδέχθημεν μετ᾽ εὐλαβείας καὶ τὰς ἱεράς της εὐχὰς, καὶ εὐχαριστοῦμεν αὐτῇ· ἔγνωμεν καὶ τὰ ἐφεξῆς γραφόμενα· ἀπὸ τὰ ὁποῖα διὰ ὅσα εἶναι εἰς ἀπόκρισιν τοῦ παρ᾽ ἡμῶν προπεμφθέντος, δὲν βαρύνομεν τὰς ἱερὰς αὐτῆς ἀκοὰς μὲ ταὐτολο-

Digitized by Google

γίαν· παρακαλοῦμεν δὲ τὴν ὑμετέραν μακαριότητα νὰ μᾶς πληροφορήσῃ πότε μελετᾷ νὰ κινήσῃ πρὸς τὰ ἐνταῦθα, διὰ νὰ μᾶς τιμήσῃ μὲ τὴν ἱερὰν καὶ πολύτιμον αὐτῆς παρουσίαν τὴν ἡμῖν πάντων ἐφετωτέραν.

Ἡμεῖς, καὶ πάλιν καὶ πάλιν, καὶ τὴν προσκαλούμεθα καὶ τὴν ἐκλιπαροῦμεν θερμότατα νὰ μᾶς κάμῃ μετόχους τοῦ τοιούτου καλοῦ, καὶ ἐκδεχόμεθα μετὰ πολλῆς ἐφέσεως τὴν δηλοποίησιν τοῦ καιροῦ παρὰ τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, διὰ νὰ διορίσωμεν καὶ ἐντεῦθεν τὰ πρὸς ἀποδοχὴν τοῦ σεβασμιωτάτου ἡμῶν πατρός· ὁ δὲ δοτὴρ τῶν ἀγαθῶν θεὸς νὰ μᾶς χαροποιήσῃ ἐν τάχει μὲ τὴν σεβασμιωτάτην αὐτῆς θέαν, ὁποῦ μετ' ἐκκεχυμένης εὐλαβείας νὰ ἀσπασθῶμεν τὴν ἱερὰν δεξιὰν τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, καὶ νὰ εὐφρανθῶμεν μὲ κρουνοὺς ἁγίων εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν πηγαζουσῶν ἐκ τῆς μακαρίου αὐτῆς ψυχῆς.

Παρακαλοῦμεν νὰ μὴ μᾶς λείψῃ καὶ πάλιν τὸ ἱερὸν αὐτῆς γράμμα εἰς δήλωσιν τῆς ἀγαθῆς καὶ πολυποθήτου ὑγείας της· οἱ δὲ χρόνοι τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησαν θεόθεν πάμπολλοί καὶ εὐτυχεῖς, καὶ αἱ ἅγιαι αὐτῆς εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

αψιγ' σεπτεμβρίου ιθ'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος
υἱὸς ἐν Χριστῷ
καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμούς,
Ἰω. Νικόλαος βοεβόδας.

Digitized by Google

60

Ἐπιστολὴ Νικολάου Μαυροκορδάτου πρὸς Χρύσανθον Ἱεροσολύμων ἀποστέλλοντος πετζετλούϊτον πρὸς πληρωμὴν βεδραρίτου ὑπὸ τῆς ἀρχοντίσσης Μυρώνη, καὶ πυνθανομένου περὶ τοῦ προσεχοῦς ταξιδίου τοῦ πατριάρχου.

1713 σεπτεμβρίου 24.

Τὸ ἱερώτατον γράμμα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ἐλάβομεν, καὶ διὰ τὴν ἀγαθὴν καὶ πολυπόθητόν της ὑγείαν ἐχάρημεν· ἐδέχθημεν εὐλαβῶς καὶ τὰς ἱερὰς αὐτῆς εὐχὰς καὶ εὐχαριστοῦμεν αὐτῇ· ἔγνωμεν καὶ τὰ ἐφεξῆς γραφόμενα· καί, κατὰ τὴν ἀξίωσιν τῆς ὑμετέρας σεβασμιότητος, ἰδοὺ ὁποῦ πέμπομεν πετζετλούϊτον, διὰ νὰ μὴ πληρώσῃ βεδραρῖτον ἡ αὐτόθι ἀρχόντισσα τοῦ ποτὲ καπετάνου Κωστίνου Μυρώνη.

Ἡμεῖς, κατὰ τὸ παρόν, ἀξιόλογόν τι δὲν ἔχομεν νὰ σημειώσωμεν τῇ ὑμετέρᾳ σεβασμιότητι· παρακαλοῦμεν δὲ νὰ μὴ μᾶς λείπῃ καὶ πάλιν τὸ ἱερὸν αὐτῆς γράμμα μετὰ τῆς ἀγγελίας τῆς ἀγαθῆς καὶ πολυποθήτου ὑγείας της καὶ πατρικῶν της ἐπιταγμάτων, ἕως οὗ, θεοῦ εὐοδοῦντος, νὰ μᾶς εὐφράνῃ καὶ νὰ μᾶς χαροποιήσῃ καὶ μὲ τὴν σεβασμιωτάτην καὶ ποθεινοτάτην παρουσίαν της, ἧς εἴθε, ὡς ἐφιέμεθα καὶ ἐλπίζομεν, ἐν τάχει ἀπολαύσαιμεν· οἱ δὲ χρόνοι τῆς ὑμετέρας σεβασμιότητος εἴησαν θεόθεν πάμπολλοι καὶ πανευτυχεῖς, καὶ αἱ ἅγιαι αὐτῆς εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

ᾳψιγ´ σεπτεμβρίου κδ´.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος υἱὸς ἐν Χριστῷ καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμούς,

Ἰω. Νικόλαος βοεβόδας.

Digitized by Google

61

Ἐπιστολὴ Νικολάου Μαυροκορδάτου πρὸς Χρύσανθον εὐχαριστοῦντος διὰ τὰς ληφθείσας εἰδήσεις περὶ τοῦ προσεχοῦς ἐρχομοῦ του εἰς Ἰάσιον.
1713 ὀκτωβρίου 11.

Τὸ ἱερώτατον γράμμα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ἐλάβομεν, καὶ διὰ τὴν ἀγαθὴν καὶ ἐφετὴν ὑγείαν της ὑπερεχάρημεν· ἐδέχθημεν εὐλαβῶς καὶ τὰς ἁγίας αὐτῆς εὐχὰς, καὶ εὐχαριστοῦμεν αὐτῇ· ἔγνωμεν καὶ τὰ ἐφεξῆς γραφόμενα.

Εὐχαριστοῦμεν τῇ ὑμετέρᾳ σεβασμιότητι ὁποῦ μᾶς πληροφορεῖ διὰ τὸν πρὸς τὰ ἐνταῦθα ἐρχομόν της τὸν ἐφετώτατον ἡμῖν καὶ πρὸ πολλοῦ ποθούμενον. Ὁ πανάγαθος θεὸς, διὰ τῶν ἁγίων αὐτῆς εὐχῶν, νὰ οἰκονομήσῃ ἐν τάχει καὶ τὴν ἡμετέραν ἐπάνοδον εἰς Γιάσι, καὶ νὰ μᾶς χαροποιήσῃ ταχέως μὲ τὴν ἱερὰν παρουσίαν τῆς ὑμετέρας μακαριότητος τοῦ σεβασμιωτάτου ἡμῶν πατρὸς, νὰ μεταλάβωμεν καὶ αὐτοπροσώπως τῶν ἱερῶν αὐτῆς εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν.

Παρακαλοῦμεν δὲ τὴν ὑμετέραν μακαριότητα νὰ μὴ μᾶς λείψῃ καὶ πάλιν συχνὰ τὸ ἱερὸν αὐτῆς γράμμα μετὰ τῆς ἀγγελίας τῆς ἀγαθῆς καὶ πολυποθήτου ὑγείας της, καὶ τῶν πατρικῶν της ἐπιταγμάτων, ἕως οὗ, θεοῦ εὐδοκοῦντος, νὰ μᾶς εὐφράνῃ καὶ μὲ τὴν ἱερὰν καὶ ἐφετωτάτην αὐτῆς παρουσίαν· οἱ δὲ χρόνοι τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησαν θεόθεν πάμπολλοι καὶ πανευτυχεῖς, καὶ αἱ ἅγιαι αὐτῆς εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

αψιγ' ὀκτωβρίου ια'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος υἱὸς ἐν Χριστῷ
καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμούς,
Ἰω. Νικόλαος βοεβόδας.

Digitized by Google

62

Ἐπιστολὴ Νικολάου Μαυροκορδάτου πρὸς Χρύσανθον εἰδοποιοῦντος τὴν εἰς Ἰάσιον ἄφιξίν του καὶ προσκαλοῦντος αὐτόσε τὸν πατριάρχην.

1713 νοεμβρίου 6.

Ἐπειδὴ, μὲ τὸ ἔλεος τοῦ θεοῦ καὶ διὰ τῶν ἱερῶν εὐχῶν τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, ἐπεστρέψαμεν τῇ ε΄ τοῦ παρόντος εἰς Γιάσι, δὲν ἐλείψαμεν εὐθὺς νὰ γράψωμεν τὸ παρὸν καὶ νὰ ἀποδώσωμεν αὐτῇ τὴν μετ' εὐλαβείας υἱϊκὴν προσαγόρευσιν, καὶ νὰ τὴν παρακαλέσωμεν προσκαλοῦντες καὶ πάλιν τὴν ὑμετέραν σεβασμιότητα νὰ λάβῃ τὸν κόπον καὶ νὰ ὁρίσῃ εἰς τὰ ὧδε χωρίς τινα ἄλλην ἀναβολὴν, καθὼς μᾶς ἐπληροφόρησε, διὰ νὰ μᾶς εὐφράνῃ μὲ τὴν ἱερὰν αὐτῆς παρουσίαν τὴν ἡμῖν πάντων ἐφετωτάτην, καὶ νὰ ἀσπασθῶμεν τὴν ἁγίαν αὐτῆς δεξιὰν, καὶ νὰ ἀρυσώμεθα καὶ αὐτοπροσώπως εὐχὰς καὶ εὐλογίας παρὰ τῆς ὑμετέρας μακαριότητος. Οὕτω παρακαλοῦμεν τὴν ὑμετέραν σεβασμιότητα · ὁ δὲ πανάγαθος θεὸς νὰ μᾶς ἀξιώσῃ νὰ ἀπολαύσωμεν ταύτης τῆς πνευματικῆς ἀγαλλιάσεως ὅτι τάχιστα, οὗ δεόμεθα βραβεύειν τῇ ὑμετέρᾳ σεβασμιότητι χρόνους παμπόλλους καὶ πανευτυχεῖς.

ᾳψιγ΄ νοεμβρίου ς΄.

Τῆς ὑμετέρας σεβασμιότητος

υἱὸς ἐν Χριστῷ

καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμοὺς,

Ἰω. Νικόλαος βοεβόδας.

Digitized by Google

63

Ἐπιστολὴ Νικολάου Μαυροκορδάτου βοεβόδα πρὸς Χρύσανθον παριστῶντος τὴν λύπην του διὰ τὴν βραδύτητα τοῦ εἰς Ἰάσιον ἐρχομοῦ τοῦ πατριάρχου.

1713 νοεμβρίου 22.

Δύο ἱερὰ γράμματα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ἐλάβομεν, καὶ ὑπὲρ τῆς ἀγαθῆς καὶ ἐφετῆς ὑγείας της ἐχάρημεν · ἔγνωμεν καὶ τὰ ἐφεξῆς γραφόμενα. Καὶ εἰς μὲν τὸ πρῶτον μᾶς ἐπληροφόρει πῶς καθ' ὥραν ἐπερίμενε νὰ ἐνωτισθῇ τὴν εἰς Γιάσι ἐπάνοδόν μας, καὶ ἄνευ ἀναβολῆς νὰ μᾶς χαροποιήσῃ μὲ τὴν ἱεράν της παρουσίαν · καὶ ἡμεῖς εὐθὺς ὁποῦ, σὺν θεῷ, ἤλθομεν εἰς Γιάσι ἐγράψαμεν, καὶ ἐπαρακαλέσαμεν τὴν ὑμετέραν μακαριότητα νὰ μᾶς ἀξιώσῃ τοῦ ποθουμένου · καὶ ἀπὸ τότε ἐστείλαμεν καὶ ἄρχοντά μας εἰς ὑπάντησιν καὶ προσκύνησιν αὐτῆς · εἰς δὲ τὸ δεύτερον ἱερὸν αὐτῆς ὁρίζει πῶς τὸ κίνημά της εἶναι ἀκόμη ἄδηλον.

Ὅσην χαρὰν λοιπόν, μακαριώτατε πάτερ, ἐλάβομεν ἀπὸ τὸ πρῶτον διὰ τὴν ἀπόλαυσίν της, τοσαύτην λύπην αἰσθάνθη ἡ καρδία μας ἀπὸ τὸ δεύτερον, ἐπειδὴ ἐπροσμέναμεν καθ' ὥραν νὰ ἀκούσωμεν τὸ κίνημά της καὶ τὸν εἰς τὰ ὧδε πλησιασμόν· καὶ πάλιν λοιπὸν τὴν παρακαλοῦμεν θερμῶς, ἂν ἕως τώρα δὲν ἐκίνησε πρὸς τὰ ὧδε, τὸ ὁποῖον δὲν πιστεύομεν, νὰ μὴ μᾶς λυπήσῃ μὲ περισσοτέραν ὑπέρθεσιν, ἀλλὰ νὰ μᾶς εὐφράνῃ μὲ τὴν ἱερὰν παρουσίαν της, ὅτι, ἂν ἀκολουθήσῃ ἀλλέως, κατάκαρδα θέλομεν λυπηθῇ, οὔτε φανταζόμεθα νὰ εἶναι κἀνένα κωλύον, ἐπειδή, σὺν θεῷ, καὶ τὰ καλαμπαλίκια καὶ τὰ στρατεύματα ἐπέρασαν. Ταῦτα. Οἱ δὲ χρόνοι τῆς ὑμε-

Digitized by Google

τέρας μακαριότητος εἴησαν θεόθεν πάμπολλοι καὶ πανευτυχεῖς, καὶ αἱ ἅγιαι αὐτῆς εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

αψιγ' νοεμβρίου κβ'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος
υἱὸς ἐν Χριστῷ
καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμούς,
Ἰω. Νικόλαος βοεβόδας.

64

Ἐπιστολὴ Νικολάου Μαυροκορδάτου πρὸς τὸν Ἱεροσολύμων Χρύσανθον φιλοφρονητική.

1713 νοεμβρίου 28.

Τὸ ἱερὸν γράμμα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ἐλάβομεν, καὶ διὰ τὴν ἀγαθήν της ὑγείαν ἐχάρημεν· ἐδέχθημεν εὐλαβῶς καὶ τὰς ἱεράς της εὐχάς, καὶ εὐχαριστοῦμεν αὐτῇ· ἔγνωμεν καὶ τὰ ἐφεξῆς γραφόμενα. Καὶ ἐπειδὴ ἔτζι ἔκρινεν εὔλογον ἡ ὑμετέρα μακαριότης, τί ἄλλο μείνει νὰ εἴπωμεν πάρεξ : ὡς εἶναι ὁρισμός της. Νὰ ἔχωμεν καὶ πάλιν τὸ ἱερὸν αὐτῆς γράμμα εἰς δήλωσιν τῆς ἀγαθῆς της ὑγείας· οἱ δὲ χρόνοι τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησαν θεόθεν πάμπολλοι καὶ πανευτυχεῖς, καὶ αἱ ἅγιαί της εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

αψιγ' νοεμβρίου κη'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος
υἱὸς ἐν Χριστῷ
καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμούς,
Ἰω. Νικόλαος βοεβόδας.

Digitized by Google

65

Ἐπιστολὴ Νικολάου Μαυροκορδάτου πρὸς Χρύσανθον εὐχαριστοῦντος διὰ τὴν πατριαρχικὴν εὔνοιαν, καὶ συγχαίροντος αὐτῷ ἵνα φαιδρῶς συνεορτάσῃ μετὰ τοῦ Κωνσταντίνου Βασσαράβα βοεβόδα.

1713 δεκεμβρίου 6.

Τὸ ἱερώτατον γράμμα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ἐλάβομεν, ἐδέχθημεν εὐλαβῶς καὶ τὰς ἁγίας της εὐχὰς, καὶ εὐχαριστοῦμεν αὐτῇ · ἔγνωμεν καὶ τὰ ἐφεξῆς γραφόμενα τά τε ἐν τῷ ἱερῷ αὐτῆς γράμματι καὶ τὰ ἐν τῷ σεβασμίῳ της πιττακίῳ.

Ἡμεῖς, μακαριώτατε πάτερ, τοιαύτην πληροφορίαν ἔχομεν νὰ μᾶς ἀγαπᾷ ὡς ἐν Χριστῷ αὐτῆς υἱὸν εἰς εὐλάβειαν ὅλως ἐκκεχυμένον, καὶ ἄλλο τι παρὰ τῆς ὑμετέρας σεβασμιότητος ποτὲ δὲν ἐφαντάσθημεν νὰ προέλθῃ, πάρεξ ἀποτελέσματα θερμῆς πατρικῆς φιλοστοργίας. Καὶ λοιπὸν περιττὸν εἶναι τὸ εἰλικρινὲς καὶ βέβαιον καὶ ἀραρὸς τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀγάπης ὄχι δι' ὅρκων, ἀλλὰ καὶ διὰ μακρῶν λόγων νὰ τὸ διατρανοῖ.

Ὅσον διὰ τὴν ὑπέρθεσιν ὁποῦ ἀκολούθησε τῆς εἰς τὰ ὧδε ἱερᾶς καὶ ἐφετῆς παρουσίας της, ἡμεῖς ἔχοντες μεγάλην ἀγάπην καὶ διακαῆ εὐλάβειαν πρὸς αὐτὴν, καὶ ἠξεύροντες πῶς ἡ ἄκρα αὐτῆς φρόνησις γνωρίζει καὶ ζυγοστατεῖ τὰ καθήκοντα, ἐσυγχύσθημεν καὶ ἐλυπήθημεν, καὶ ὡς πρὸς σεβασμιώτατον ἡμῶν πατέρα δὲν ἐκαλύψαμεν τὴν λύπην μας · τώρα δὲ ἀναγνόντες καὶ τὸ ἱερὸν αὐτῆς γράμμα, καὶ τὰ ὅσα σημειοῖ πρὸς ἡμᾶς φιλοστόργως ὁ ποθεινότατος ἡμῶν πατὴρ ἐκλαμπρότατος Βασσαράβα βοεβόδας, ἐπειδὴ δὲν ἐστάθη ἄλλη τις αἰτία, ἀλλὰ μὲ τὸ νὰ φανῇ εὔλογον νὰ συμπανηγυρίσῃ

Digitized by Google

τὰς προκειμένας ἁγίας ἑορτὰς μετὰ τῆς αὐτοῦ ἐκλαμπρότητος, ὡς υἱὸς εὐπειθὴς, στέργομεν εἰς τὰ δόξαντα τῇ πατρικῇ ὑμῶν ἀγάπῃ, καὶ ἀπὸ καρδίας εὐχόμεθα νὰ συμπανηγυρίσωσι φαιδρῶς, εὐδαιμόνως καὶ λαμπρῶς τὰς ἁγίας ἑορτάς· ἔχοντες δὲ παρὰ τοῦ ὑψίστου θεοῦ ὑγείαν, ἐκδεχόμεθα μετ' εὐλαβείας νὰ ἀπολαύσωμεν, κατὰ τὴν ἤδη πληροφορίαν, μετὰ τὴν παραδρομὴν τῶν ἁγίων ἑορτῶν, τὴν ὑμετέραν μακαριότητα, καὶ νὰ γίνωμεν μέτοχοι τῶν ἁγίων εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν· καὶ ἂς εἶναι πληροφορημένη ἡ ὑμετέρα μακαριότης ὅτι ἡ πρὸς αὐτὴν ἀγάπη καὶ εὐλάβεια φυλάττεται ἐν τῇ καρδίᾳ μας ἀμείωτος καὶ ἀδιάσειστος, καὶ εἴμεσθεν ἕτοιμοι καθὼς καὶ προτήτερα εἰς τὰ πατρικὰ αὐτῆς ἐπιτάγματα, καθὼς θέλει τὸ δείξῃ καὶ ὁ μετέπειτα χρόνος, μόνον ὁ ἐλεήμων θεὸς νὰ δίδῃ ζωὴν καὶ ἀγαθὴν κατάστασιν.

Παρακαλοῦμεν τὴν ὑμετέραν μακαριότητα νὰ μὴ μᾶς λείψῃ καὶ πάλιν τὸ ἱερὸν αὐτῆς γράμμα εἰς δήλωσιν τῆς ἀγαθῆς καὶ ἐφετῆς ὑγείας της. Κατὰ τὸ παρὸν, ἄλλο τι ἀξιόλογον δὲν ἔχομεν νὰ σημειώσωμεν αὐτῇ· οἱ δὲ χρόνοι τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησαν θεόθεν πάμπολλοι καὶ πανευτυχεῖς, καὶ αἱ ἅγιαί της εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

αψιγ' δεκεμβρίου ς'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος
υἱὸς ἐν Χριστῷ
καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμοὺς,
Ἰω. Νικόλαος βοεβόδας.

Digitized by Google

66

Ἐπιστολὴ Ἑλένης Καντακουζηνῆς πρὸς Χρύσανθον,
πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1713 δεκεμβρίου 21.

Ἂν καλὰ καὶ ὁ δοῦλος αὐτῆς σύζυγός μου πολλάκις μὲ ὁδοιπορίας μακρὰς ἐπροξένησεν εἰς τοῦ λόγου μου πολλὴν ἀθυμίαν (καθὼς εἶναι σύνηθες τὸ νὰ ἀθυμῇ τινὰς ὄχι μόνον εἰς ἀνδρός, ἀλλὰ καὶ εἰς οἰκείου τινὸς καὶ ξυνήθους στέρησιν) καὶ εἶμαι συνηθισμένη νὰ τραβῶ τοιαύτας ὀδύνας καὶ λύπας· τώρα ὅμως, εἰς αὐτὴν τὴν ξενιτείαν του, ἡ λύπη ἦτον τόσον περισσοτέρα εἰς τοῦ λόγου μου, ὅσον ὁποῦ εἰς καιρὸν ὁποῦ ἐλογίαζα νὰ τὸν ἀπολαύσω, σχεδὸν πρὸ τῆς ἀπολαύσεως ἠκολούθησε πάλιν ἡ στέρησις· εἰς ἕνα καὶ μόνον παρηγοροῦμαι καὶ πειρῶμαι τῆς λύπης μετριωτέρας, συλλογιζομένη ὅτι ἡ ὑμετέρα μακαριότης, ὁ κοινὸς τῶν χριστιανῶν πατὴρ καὶ τῶν πολιτῶν ἐξαιρέτως προστάτης καὶ ἐπισκέπτης, πανταχοῦ πάντας πατρικῇ στοργῇ καὶ φιλοστόργῳ εὐνοίᾳ περιθάλπει καὶ περισκέπει, καὶ μάλιστα ἐκείνους ὁποῦ, πρὸς τῷ εἶναι πολῖται καὶ υἱοὶ φιλόστοργοι τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, διατελοῦσιν εἰς ἀλλοδαπάς.

Εἰς τὴν τοιαύτην πρὸς τοὺς τοιούτους στοργήν, καὶ μὲ ὅλον ὁποῦ ἡ κοινὴ φήμη τὴν βεβαιώνει ἐκ φύσεως ἐπικλινῆ, μὲ ὅλον τοῦτο, καθ᾽ ὃ γυνὴ ἀσθενὴς τῇ φύσει καὶ γυναικείοις νόμοις ὑπείκουσα, τολμῶ καὶ μετὰ τὴν προσήκουσαν προσκύνησιν δουλικῶς τὴν παρακαλῶ νὰ μὴν λείπῃ ἡ κατὰ τὸ δυνατὸν ὑπεράσπισις καὶ περίθαλψις αὐτῆς ἀπὸ τὸν δοῦλόν της, εἰ καὶ κοντὰ εἰς αὐθέντην εὐσπλαγχνικώτατον καὶ δικαιότα-

Digitized by Google

τον, ἀλλ' εἰς ξένην διάγοντα· αἱ δὲ ἅγιαι εὐχαὶ τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησαν μετ' ἐμοῦ.

αψιγ' δεκεμβρίου κα'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος δούλη

Ἑλενίτζα.

67

Ἐπιστολὴ Νικολάου Μαυροκορδάτου πρὸς Χρύσανθον δηλοῦντος τὴν εὐαρέσκειαν αὐτοῦ ἐπὶ τῇ εἰδήσει τῆς εἰς Ἰάσιον μεταβάσεώς του.

1713 δεκεμβρίου 22.

Τὸ ἱερὸν γράμμα τῆς ὑμετέρας σεβασμιότητος ἐλάβομεν, καὶ ὑπὲρ τῆς ἀγαθῆς καὶ ἐφετῆς ὑγείας της λίαν ἐχάρημεν· ἐδέχθημεν εὐλαβῶς καὶ τὰς ἱεράς της εὐχὰς, καὶ εὐχαριστοῦμεν αὐτῇ· ἔγνωμεν καὶ τὰ ἐφεξῆς γραφόμενα καὶ εὐχαριστοῦμεν τῇ ὑμετέρᾳ σεβασμιότητι ὁποῦ μᾶς πληροφορεῖ διὰ τὸν ἐν τάχει πρὸς τὰ ὧδε αὐτῆς ἐρχομόν· καὶ ἡμεῖς μὲ διάπυρον πόθον καὶ πολλὴν ἔφεσιν ἐκδεχόμεθα τὴν ὑμετέραν μακαριότητα, καὶ ὁ πανάγαθος θεὸς νὰ μᾶς ἀξιώσῃ νὰ τὴν ἀπολαύσωμεν ἐν τάχει διὰ νὰ μεταλάβωμεν τῶν ἱερῶν αὐτῆς εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν, καὶ μὲ ὑγείαν καὶ εὐτυχίαν, θεοῦ βοηθοῦντος, νὰ συμπανηγυρίσωμεν μὲ τὴν ὑμετέραν μακαριότητα καὶ τὴν κοσμοσωτήριον ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ ἀνάστασιν· μόνον παρακαλοῦμεν νὰ ἔχωμεν τὴν εἴδησιν πότε κινᾷ, διὰ νὰ γένῃ καὶ ἡ ἐντεῦθεν ἑτοιμασία τῆς προσηκούσης ὑποδοχῆς, καὶ ὡς τόσον παρακαλοῦμεν νὰ μὴ μᾶς λείψῃ συχνὰ τὸ ἱερὸν αὐτῆς γράμμα εἰς δήλωσιν τῆς ἀγαθῆς καὶ ἐφετῆς ὑγείας της· οἱ δὲ χρόνοι τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησαν θεόθεν

Digitized by Google

πάμπολλοι καὶ πανευτυχεῖς, καὶ αἱ ἅγιαί της εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

ͺαψιγ' δεκεμβρίου κϐ'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος υἱὸς ἐν Χριστῷ
καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμούς,
Ἰω. Νικόλαος βοεβόδας.

68

Ἐπιστολὴ Νικολάου Μαυροκορδάτου βοεβόδα πρὸς Χρύσανθον περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ δικαιωμάτων τῶν ὀρθοδόξων, καὶ τῆς δυσχεροῦς ἐν Μολδοβλαχίᾳ καταστάσεως.

1713 δεκεμβρίου 30.

Τὸ ἱερὸν γράμμα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ἐλάβομεν, καὶ διὰ τὴν ἀγαθὴν καὶ ἐφετήν της ὑγείαν λίαν ἐχάρημεν· ἐδέχθημεν μετ' εὐλαβείας καὶ τὰς ἱεράς της εὐχάς, καὶ εὐχαριστοῦμεν αὐτῇ· ἔγνωμεν καὶ τὰ ἐφεξῆς γραφόμενα.

Εἴδομεν καὶ τὰ ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ πρὸς τὴν ὑμετέραν σεβασμιότητα γράμματα, καὶ καθ' ἕνα μὲν τρόπον ὅτι δηλαδὴ ἔλαβον τὰς πρωτοκαθεδρίας οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ ἐχάρημεν κατὰ πολλά, καὶ ἐδοξάσαμεν τὸν θεόν· ἐλυπήθημεν ὅμως διὰ τὰ τόσα ἔξοδα ὁποῦ ἔτρεξαν, καὶ ὅλον δὲν λείπουσιν· ὁ πανάγαθος θεὸς νὰ ἐνισχύσῃ τὴν ὑμετέραν μακαριότητα καὶ νὰ τὴν ἀξιώσῃ νὰ φαίνεται πάντοτε κατορθωτὴς τῆς τῶν ὀρθοδόξων τιμῆς.

Εὐχαριστοῦμεν δὲ τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι διὰ τὰς πρὸς θεὸν εὐχὰς ὁποῦ ὁρίζει πῶς ποιεῖ ὑπὲρ τῆς γαληνιαίας ἡμῶν καταστάσεως καὶ ἀγαθῆς κυβερνήσεως, καὶ πάλιν τὴν παρακαλοῦμεν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς νὰ μὴ λείπῃ ἡ θερμή της πρὸς θεὸν ὑπὲρ ἡμῶν δέησις, ὅτι θείας ἐπικουρίας χρῄζομεν διὰ νὰ

Digitized by Google

ἠμπορέσωμεν νὰ ἀπαντήσωμεν εἰς τὰς πολυσχεδεῖς καὶ ἀλλεπαλλήλους ἀνάγκας ὁποῦ μᾶς ἦλθον εἰς τούτους τοὺς δυσχερεστάτους καιρούς, αἱ ὁποῖαι λογιάζομεν νὰ μὴ λανθάνουσι τὴν ὑμετέραν σεβασμιότητα. Νὰ ἔχωμεν δὲ καὶ πάλιν συχνὰ τὸ ἱερὸν αὐτῆς γράμμα εἰς δήλωσιν τῆς ἀγαθῆς της ὑγείας· οἱ δὲ χρόνοι τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησαν θεόθεν πάμπολλοι καὶ πανευτυχεῖς, καὶ αἱ ἅγιαι αὐτῆς εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

αψιγ' δεκεμβρίου λ'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος υἱὸς ἐν Χριστῷ
καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμούς,
Ἰω. Νικόλαος βοεβόδας.

69

Ἐπιστολὴ Πουλχερίας δόμνας πρὸς Χρύσανθον συγχαρητικὴ διὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ Πάσχα καὶ διὰ τὴν εἰς Ἰάσιον ἄφιξίν του, κ. τ. λ.

1714 μαρτίου 31.

Τὸ σεβάσμιον αὐτῆς γράμμα ἔλαβον καὶ διὰ τὴν ἀγαθήν της ὑγείαν τὸν θεὸν ἐδόξασα. Μᾶς ἐπεύχεται πατρικῶς ἡ μακαριότης αὐτῆς διὰ τὸ ἅγιον Πάσχα πάντα τὰ καταθύμια καὶ πρόσφορα, καὶ τὸ ἑορτάσαι εὐτυχῶς τὴν ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ ἀνάστασιν, διὰ τὰ ὁποῖα εὐχαριστῶ τὴν μακαριότητά της· ὁ θεὸς νὰ ἀξιώσῃ καὶ τὴν αὐτῆς σεβασμίαν μακαριότητα νὰ ἑορτάζῃ τὰς πανσέπτους ταύτας ἑορτὰς τῆς λαμπροφόρου ἡμέρας εἰς χρόνους παμπόλλους καὶ εὐτυχεῖς μὲ ὑγείαν καὶ εὐημερίαν.

Καθὼς ὁρίζει, πρὸ τοῦ σεβασμίου της γράμματος, ἔμαθον ὅτι ὥρισεν εἰς Γιάσιον, καὶ τὸ ἐχάρηκα, διότι ὁ ἐκλαμπρότατος αὐθέντης ἀγαπᾷ τὴν συνομιλίαν τῆς μακαριότητός σας,

Digitized by Google

καὶ μάλιστα τώρα εἰς τὴν τωρινὴν κατάστασιν. Ἔτι σημειοῖ τὴν πολλὴν περιποίησιν καὶ δεξίωσιν ὁποῦ εἶδε παρὰ τῆς αὐτοῦ ἐκλαμπρότητος· ἂν εἰς ἄλλους δείχνῃ περιποίησιν καὶ φιλοφροσύνην, πόσον μᾶλλον εἰς τὴν μακαριότητά της !

Ὁ θεὸς νὰ ἀξιώσῃ τὴν ἐκλαμπρότητά του νὰ κάμῃ καὶ μείζονα καὶ μὲ ἔργον εἰς τὸν ἅγιον καὶ ζωοδόχον Τάφον.

Τὰ φίλτατά μας ἐδέχθηκαν τὰς ἁγίας εὐχὰς καὶ εὐλογίας αὐτῆς, τὰ ὁποῖα τὴν προσκυνοῦν καὶ εὐλαβῶς καταφιλοῦν τὴν ἁγίαν της δεξιάν, ἐξαιρέτως ὁ βαπτιστικός της Ἰωαννάκης.

Ἂς ἔχω δὲ πάλιν ἱερὸν αὐτῆς γράμμα μετὰ καὶ τῶν θεοπειθῶν αὐτῆς εὐχῶν· καὶ οἱ χρόνοι αὐτῆς εἴησαν πάμπολλοι καὶ πανευτυχεῖς.

αψιδ' μαρτίου λα'.

Τῆς ὑμετέρας σεβασμίας μακαριότητος ἐν Χριστῷ θυγάτηρ
καὶ εἰς τοὺς ὁρισμούς,
Πούλχερία δόμνα.

70

Ἐπιστολὴ Στεφάνου Καντακουζηνοῦ πρὸς Χρύσανθον εὐχαριστοῦντος διὰ τὰς πατριαρχικὰς εὐχὰς ἐπὶ τῷ χορηγηθέντι αὐτῷ αὐτοκρατορικῷ μπερατίῳ, κ. τ. λ.

1714 μαΐου 5.

Τίμιον καὶ σεβάσμιον γράμμα τῆς μακαριότητός της ἀσμένως ἐλάβομεν καί, πληροφορηθέντες αὖθις τὴν πολυπόθητον ἡμῖν ὑγείαν της, ἀπὸ βαθέων καρδίας ὑπερεχάρημεν· ἐδέχθημεν μετ' εὐλαβείας καὶ τὰς πατρικὰς αὐτῆς εὐχὰς καὶ εὐλογίας, ὧν ἕνεκα καὶ πλείστας ὁμολογοῦμεν τὰς χάριτας τῇ μακαριότητί της· ἔγνωμεν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ σημειωθέντα,

Digitized by Google

καὶ ἔτι ὅσην χαρὰν ἔλαβεν ἡ πατρικὴ αὐτῆς φιλοστοργία ἐνηχηθεῖσα τὴν καθολικωτέραν ἐπιβεβαίωσιν τῆς αὐθεντίας μας διὰ τοῦ βασιλικοῦ μπερατίου καὶ καββαδίου, ὁποῦ προσεκομίσατο ἡμῖν ὁ ἐνδοξότατος χασεκίαγας τοῦ κραταιοῦ ἡμῶν ἄνακτος, καὶ κατὰ τοῦτο, δέσποτά μου, οὔτε ἀμφιβάλλομεν, οὔτε διστάζομεν · ἠξεύρομεν γὰρ καλώτατα πῶς ἡ μακαριότης της εἶναι ἀρχῆθεν φίλος, εὐχέτης τε διάπυρος καὶ καλοθελήτης παντὸς τοῦ οἴκου μας · ὁ ἅγιος θεὸς μόνον νὰ ἐπιβραβεύῃ αὐτῇ ὑγείαν πολυχρόνιον καὶ ἀμετάπτωτον, διὰ νὰ τὴν ἔχωμεν καὶ καθεξῆς πνευματικόν μας πατέρα καὶ εὐχέτην.

Ἐγχειρίσαμεν καὶ τὸ πρὸς τὸν ἐνδοξότατον ἄρχοντα πατέρα μου σεβάσμιόν της, καὶ θέλει λάβῃ τὴν ἀμοιβαίαν ἀνταπόκρισιν.

Ἐδέχθησαν ταπεινῶς τὰς δεσποτικὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας της ἥ τε δόμνα μας καὶ υἱοί μας καὶ ἀπαξάπαντες πανευλαβῶς τὴν προσκυνοῦσι καὶ τὴν ἱερὰν δεξιάν της ἀσπάζονται.

Νεώτερον κατὰ τὸ παρὸν δὲν ἔχομεν, οὔτε ἀπὸ βασιλευούσης, οὔτε ἄλλοθεν · ἀμή, ὅταν μᾶς τύχῃ, θέλομεν τὸ κοινοποιήσῃ καὶ τῇ μακαριότητί της · ἂς μὴ μᾶς λείπῃ δὲ καὶ αὖθις σεβάσμιόν της διὰ νὰ χαίρωμεν ἐπὶ τῇ ἐφετῇ ἡμῖν ὑγείᾳ, καὶ ταῖς πατρικαῖς της εὐχαῖς, αἵτινες καὶ εἴησαν ἡμῖν ἀρωγαὶ ἐν βίῳ παντί.

αψιδ΄ μαΐου ε΄.

Τῆς σῆς μακαριότητος

υἱὸς κατὰ πνεῦμα
καὶ ὅλως ἕτοιμος εἰς τὰς προσταγάς,
Ἰω. Στέφανος Καντακουζηνὸς βοεβόδας.

Digitized by Google

71

Ἐπιστολὴ Στεφάνου Καντακουζηνοῦ βοεβόδα πρὸς Χρύσανθον περὶ τῆς γενομένης τῷ τζαουσλὰρ ἐμίνῃ ὑποδοχῆς καὶ ἀναχωρήσεώς του ἀπὸ Χοτινίου.

1714 ἰουνίου 8.

Τὸ ἀπὸ τῆς α' τοῦ ἐνεστῶτος γεγραμμένον τίμιον καὶ ἱερὸν αὐτῆς γράμμα ἐλάβομεν καὶ, πληροφορηθέντες τὴν πολυπόθητον ἡμῖν ὑγείαν καὶ εὐρωστίαν της, ἀπὸ βαθέων καρδίας ὑπερεχάρημεν · ἣν διαφυλάττοι ὁ κύριος καὶ καθεξῆς ἀμετάπτωτον.

Ἔγνωμεν ἐπομένως καὶ τὰ ἐν αὐτῷ σημειούμενα · καὶ ὅτι μὲν λείπουσα ἔξω εἰς περιήγησιν ἡ μακαριότης της οὐκ ἐποιήσατο παρὰ πόδας τὴν ἀπάντησιν τῶν προγεγραμμένων μας · οὐδὲν πρὸς τοῦτο, δέσποτά μου, ἡμεῖς γὰρ οὔτε διστάζομεν, οὔτε ἀμφιβάλλομεν, ἀλλ' ἠξεύρομεν καλώτατα τὴν ὅσην πατρικὴν ἀγάπην καὶ εὔνοιαν ἔχει πρὸς ἡμᾶς, καὶ δὲν δύναται τὸ βραδέως ἢ ταχέως ἀνταποκριθῆναι μειῶσαι τὴν πρὸς αὐτὴν υἱϊκὴν εὐλάβειάν μας · τοῦτο μόνον ἀληθῶς λέγομεν πῶς ὅσον συχνότερον ἀπολαμβάνομεν γραμμάτων σεβασμίων της δηλωτικῶν τῆς ὑγείας της, τοσοῦτον περισσότερον χαιρόμεθα. Ὅτι δὲ καὶ ὁ ἐνδοξότατος τζαουσλὰρ ἐμίνης καὶ ἔφθασεν αὐτοῦ, καὶ ἀπεδήμησε καὶ εἰς Χοτίνιον, καὶ πάλιν εἶναι νὰ ἐπανακάμψῃ εἰς τὰ αὐτόθι, εἶτα νὰ ἀπέλθῃ εἰς βασιλεύουσαν, ἕως τώρα λογαριάζομεν νὰ ἠκολούθησε καὶ ἡ ἀπὸ Χοτινίου ἐπάνοδός του.

Ὁρίζει ὅμως πῶς εὐχαριστήθη παρ' ἡμῶν κατὰ πολλὰ, καὶ τί νὰ κάμωμεν, δέσποτά μου; ἠξεύρομεν καλώτατα τί

Digitized by Google

λογῆς πρέπει τοιούτους μεγιστᾶνας καὶ ἐξαιρέτους φίλους νὰ τοὺς ἀποδεχώμεθα καὶ νὰ τοὺς περιποιούμεθα· ἀλλ', ἐπειδὴ καὶ ἡ τωρινὴ ἀποκατάστασις τῶν πραγμάτων δὲν συμφωνεῖ μὲ τὴν ἐδικήν μας θέλησιν καὶ προαίρεσιν, τὸν ἐπεριποιήθημεν ὅσον ἐδυνήθημεν, καὶ οὐ κατ' ἀξίαν · ἂν ἡ ἐνδοξότης του ὅμως εὐχαριστήθη, τοῦτο εἶναι τεκμήριον τῆς φυσικῆς αὐτοῦ καλοκαγαθίας, καὶ ὄχι ἀποτέλεσμα τῆς ἡμετέρας ἀνηκούσης ἀποδοχῆς. Πῶς ἀπεφάσισεν ἡ μακαριότης της νὰ περιμείνῃ ἔτι αὐτόθι μερικὸν καιρόν, καλῶς τὸ ἐπενόησε, καὶ κατὰ τὴν ἀπόφασίν της ἔτζι καὶ ἂς γένῃ. Πῶς δὲν ἔχει τίποτες νεώτερον νὰ μᾶς σημειώσῃ, τὸ ἴδιον λέγομεν καὶ ἡμεῖς πῶς κάμίαν ἀξιόλογον εἴδησιν ἀπὸ κάνένα μέρος δὲν ἔχομεν. Μᾶς ἦλθασι καὶ ἀπὸ βασιλευούσης καλαράσηδες, ἀλλ' οὐδὲν καινόν, ὡσὰν ὁποῦ τὰ πάντα κατὰ τὸ παρὸν ἡσυχίαν καὶ ἠρεμίαν ἄγουσι · καὶ νὰ εὐδοκήσῃ ὁ θεὸς καὶ τέλος ἀγαθὸν εἰς τὰ πάντα. Ἐδέχθησαν τοὺς χαιρετισμοὺς καὶ τὰς πατριαρχικὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας της ὅ τε ἐνδοξότατος ἄρχων πατήρ μου καὶ ἡ δόμνα μας μετὰ τῶν τέκνων μας, καὶ ἀπαξάπαντες εὐλαβῶς τὴν προσκυνοῦσι, καὶ ταπεινῶς τὴν ἱερὰν δεξιάν της ἀσπάζονται· ἂς ἔχωμεν καὶ αὖθις σεβάσμιόν της διὰ νὰ χαίρωμεν ἐπὶ τῇ ὑγείᾳ καὶ ταῖς πατρικαῖς της εὐχαῖς, αἵτινες καὶ εἴησαν ἡμῖν ἐν βίῳ παντί.

αψιδ' ἰουνίου η'.

Τῆς σῆς μακαριότητος

υἱὸς κατὰ πνεῦμα

καὶ ὅλως εἰς τὰς προσταγὰς αὐτῆς,

Ἰω. Στέφανος Κανταχουζηνὸς βοεβόδας.

Digitized by Google

72

Ἐπιστολὴ Κωνσταντίνου Κανταχουζηνοῦ πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1714 ἰουλίου 26.

Σεβασμιώτατον γράμμα τῆς ὑμετέρας θεοφρουρήτου μακαριότητος κατὰ τὸ δέον ἀσπασάμενος ἔλαβον, καὶ ἐδόξασα τὸν ἅγιον θεὸν διὰ τὴν ἀγαθὴν καὶ ἐφετωτάτην μοι αὐτῆς ὑγείαν · τὸ ὁποῖον ἀναγνούς, ἀκριβῶς ἔγνων τὰ περιεχόμενα εἰς ἀπόκρισιν ὄντα τοῦ προλαβόντος ταπεινοῦ μου, καὶ πατρικὴν παραμυθίαν· περὶ τῶν ὁποίων ἄλλο δὲν ἔχω νὰ εἰπῶ, ἀλλὰ πάλιν τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν, ὅτι δηλαδὴ τὸ παντέφορον ὄμμα τοῦ κρυφιογνώστου θεοῦ νὰ δώσῃ ἐν τοῖς τοιούτοις δεινοῖς ἐνδυναμοῦσαν ἡμῖν χάριν καὶ καθαρὰν συνείδησιν, καὶ εἴ τι εἶναι τὸ θέλημά του τὸ ἅγιον, γενηθήτω · ἐν τῇ ζωῇ καὶ ἐν τῷ θανάτῳ τοῦ κυρίου ἐσμέν.

Οἱ ἰχνηλάται τῶν ματαίων θησαυρῶν, θεοῦ ἐλεοῦντος, ἀνεχώρησαν ἐντεῦθεν, πλὴν πολλὰ λείψανα τῶν τραυμάτων ἐναπέμειναν εἰς ἐτοῦτον τὸν δυστυχέστατον τόπον καὶ ἀθλίαν πατρίδα, καὶ εὔκολα αἱ οὐλαὶ δὲν θεραπεύονται· ἐπειδή, ὡς καὶ ἄλλοτε εἶπον, διὰ τὰς κυβερνήσεις ἐκείνου τοῦ καλοτύχου πολλοὶ ἐβλάφθησαν, καὶ ὁ φόβος ἀκόμη εἰς πολλοὺς δὲν παύει : ἡ ζημία εἰς τὸν τόπον ἐπεφορτίσθη βαρεῖα καὶ σχεδὸν ἀνυπόφορος, διατί, ἔξω ἀπὸ ταῖς ἄλλαις μεγάλαις ἔξοδαις ὁποῦ ἠκολούθησαν, οἱ βασιλικοὶ ἐπιστάται ἐλογάριασαν κάθε εἶδος ζώου τοῦ Κωνσταντίνου βόδα, τὰ κρασία καὶ ὅλα τὰ γεννήματα, καὶ τὰ περυσινὰ καὶ τὰ φετινά, ἕως καὶ εἰς τὰ φασούλια, καὶ ἄς μὴ γελᾷ ἐν ἀληθείᾳ, καὶ τὰ ἐξετίμησαν καθὼς ἠθέλησαν, καὶ τὰ ἄσπρα ἐδιώρισαν νὰ πληρωθοῦν ἀπὸ τὸν ἡγεμόνα καὶ τοὺς ἄρχοντας ἐκ τοῦ τόπου, ὁποῦ εἶναι

Digitized by Google

ἐγγὺς τῶν ἑκατὸν πουγγείων. Εἰς τοιαύτας ἀνάγκας καὶ ἄλλας περισσοτέρας περιέπεσεν ὁ τόπος· μόνον ἡ θεαρχικὴ πρόνοια νὰ ἐπιβλέψη ἱλέῳ τῷ ὄμματι καί, διὰ τῶν ὑμετέρων παναγιωτάτων εὐχῶν, νὰ διασκεδάσῃ πάντα ταῦτα· ἴσως καὶ μὲ τὴν φθορὰν τῶν δεινῶν ἀκολουθήσῃ γένεσις τῶν κρειττόνων.

Ἀνέγνων καὶ τὰ ἐκ τῆς Ἰβηρίας γράμματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἔδωσαν τόσον παραμυθίαν διὰ τὴν κοινωνίαν τῶν συμφορῶν, ὅσον ἐπρόσθεσαν λύπην εἰς τὴν λύπην, στοχαζόμενος τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν εἰς κάθε μέρος τοῦ κόσμου εἰς πόσα κακὰ καὶ ταλαιπωρίας εἶναι συμπεφυρμένη καὶ περιπεπλεγμένη· πᾶσα ἡ κτίσις ἐματαιώθη. Διὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Μαρτζινανίου ὁποῦ ὁρίζει (εἰ οὐκ εἰρωνεύεται), ἡ προκαταρκτικὴ παντὸς ἀγαθοῦ θεία κηδεμονία νὰ εὐδοκήσῃ συνεργοῦσα εἰς ἐκεῖνο ὁποῦ ἤθελεν εἶσθαι συμφερώτερον πρὸς πληροφορίαν αὐτῆς, καὶ ἐγὼ πάντοτε μένω εἰς τὴν ὑπόσχεσίν μου μετὰ χαρᾶς, ἐπειδὴ καὶ εἰς αὐτὸ καὶ εἰς ἄλλα πολλὰ ἐσμὲν ὀφειλέται· μόνον ἡ θεία χάρις νὰ δώσῃ ζωὴν καὶ δύναμιν νὰ ὑπηρετοῦμεν ἀξίως ἐν τοῖς τοιούτοις.

Ἡ σύζυγός μου, ὁ ἀδελφός μου ὁ Χατζῆ Μιχάλης καὶ ὁ υἱός μου ὁ Ῥαδουκᾶνος, εὐλαβῶς ἀποδεξάμενοι τὰς παρ' αὐτῆς εὐχὰς καὶ εὐλογίας, δουλοπρεπῶς προσκυνοῦσι τὴν ὑμετέραν μακαριότητα, ὁμοίως καὶ τὰ ἐγγόνιά μου καὶ πᾶσα ἡ ταπεινή μου οἰκία τὴν δουλικὴν προσκύνησιν ἀπονέμουσιν αὐτῇ, ἧς αἱ πανάγιαι καὶ θεοπειθεῖς εὐχαὶ εἴησαν μεθ' ἡμῶν.

αψιδ' ἰουλίου κς'.

Τῆς ὑμετέρας σοφωτάτης μακαριότητος

διὰ παντὸς εὐλαβέστατος καὶ ταπεινότατος δοῦλος,

Κωνσταντῖνος Κανταχουζηνός.

73

Ἐπιστολὴ Κωνσταντίνου Καντακουζηνοῦ πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1714 ἰουλίου (?).

Σεβασμιώτατον γράμμα τῆς ὑμετέρας πατρικῆς φιλοστοργίας κατὰ τὸ δέον ἀσπασάμενος ἔλαβον, καὶ περὶ τῆς θεοφρουρήτου κἀμοὶ ἐφετωτάτης αὐτῆς ὑγείας καὶ ῥώσεως ᾠδὰς χαριστηρίους τῷ κρείττονι ἀνέπεμψα.

Ἀνάμεσα εἰς τὴν γνησίαν καὶ κατὰ θεὸν ἀγάπην, ἂν μεσολαβῇ ἐσθ' ὅτε βραδύτης ἀμοιβαίων γραμμάτων διὰ διάφορα καιρικὰ περιστατικά, ἐτοῦτο, ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ, οὔτε ἐμέμφθηκα, οὔτε μέμφομαι· ὅθεν τὸ αὐτὸ νομίζω νὰ κρίνεται καὶ παρὰ τῇ πολυμαθεστάτῃ αὐτῆς ἀγχινοίᾳ καὶ πατρικῇ εὐμενείᾳ, καὶ δὲν θέλει μὲ μεμφθῇ ὁποῦ φαίνομαι ἀργὸς εἰς τὸ γράφειν, καὶ μάλιστα διὰ τὴν στέρησιν τῆς ἀνηκούσης ὕλης· διατὶ τί ἔχω κατὰ τὸν παρόντα καιρὸν νὰ σημειώνω; εἰμὴ θλίψεις καὶ ἀνάγκας, καὶ νὰ προσθέτω λύπην ἐπὶ λύπῃ, καὶ ἐνόχλησιν ἐπάνω εἰς ἐνόχλησιν μὲ τὴν διήγησιν τῶν ἀνιαρῶν· εἰς τὰ ὁποῖα ἡ ὑμετέρα φιλοστοργία σοφώτατα καὶ συνετώτατα παραγγέλλει, νὰ ὑπομένωμεν δηλαδὴ τὰ συμβάντα μὲ ἥσυχον ψυχὴν, ἐπειδὴ καὶ εἶναι τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, καὶ τὸ πᾶν νὰ ἐπιρρίψωμεν εἰς τὴν ἄνωθεν πρόνοιαν· οὕτως ἔχει τὸ ἀληθὲς, καὶ οὕτω πρέπει νὰ ἐνεργῆται θεοσεβῶς· ὅτι τὰ νῦν δεινὰ μὲ ἄλλον τρόπον δὲν διορθώνουνται, εἰμὴ διὰ θείας ἐπικουρίας καὶ εὐμενείας· καιρὸς εὐχῶν εἶναι τώρα καὶ οὐχὶ ἔργων, θρήνων καὶ οὐ πράξεων, κατὰ τὸν Χρυσόστομον· μόνον ὁ ἅγιος θεὸς νὰ μᾶς δώσῃ ἐνδυναμοῦσαν χάριν νὰ

Digitized by Google

ὑποφέρωμεν τὸ βάρος τῶν θλίψεων, καὶ νὰ διασκεδάσῃ τὸ σκοτεινὸν τοῦτο νέφος τῶν συμφορῶν καὶ κινδύνων, καὶ νὰ μᾶς διαφυλάξῃ καὶ ἐκ τῶν χειρόνων.

Λυπούμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς καὶ διὰ τὰ συμβάντα, καὶ διὰ τὴν ἀναβολὴν τῆς ὑμετέρας παρουσίας καὶ σωματικῆς ἐντεύξεως, ἡ ὁποία παρ' ἡμῖν εἶναι καὶ ἐφετὴ καὶ χρησιμωτάτη, ἧς καὶ ἀξιωθείημεν διὰ μικρὰν γοῦν παραμυθίαν· πλὴν, ἂς μὴν ὑπονοῇ ποτὲ ἡ θειοτάτη αὐτῆς κορυφὴ ὅτι νὰ ἰσχύσουν πρὸς ἡμᾶς τὰ ἀπύλωτα τῶν δυσμενῶν στόματα, ὅταν κατ' αὐτῆς ἀνοιχθῶσιν· ἐπειδὴ ἡμεῖς τῶν πατρικῶν αὐτῆς σπλάγχνων δὲν γινόμεθα ἐπιλήσμονες, ὅτι ἐχθὲς καὶ πρότριτα δὲν τὴν ἐγνωρίσαμεν, ἀλλὰ πρὸ πολλῶν χρόνων, καὶ εἶναι εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν ἐρριζωμένη ἡ πρὸς αὐτὴν εὐλάβεια καὶ διάπυρος στοργή. Ἡμεῖς φοβούμεθα νὰ μὴ βλάψουν αἱ συκοφαντίαις καὶ ψευδολογίαις ὁποῦ, ἀπὸ ἑνὸς στόματος ἐξερχόμεναι, διὰ πολλῶν ἰοβόλων γλωσσῶν εἰς πολλὰ μέρη διασπείρονται, ὁποῦ ὁ σκοπός των δὲν εἶναι ἄλλος παρὰ νὰ βλάψουν καὶ νὰ ἀπολέσουν· πάλιν λέγω, ὁ παντοκράτωρ κύριος διὰ τῶν θεοπειθῶν αὐτῆς εὐχῶν νὰ ἀπαλλάξῃ πάντας καὶ τῶν παρόντων καὶ τῶν ἀπειλουμένων κινδύνων.

Εἶδον καὶ τὰ χάριν περιεργείας σημειούμενα, καὶ χάριτας ὁμολογῶ· τὰ ὁποῖα θέλουν γένῃ καὶ πυρὸς παρανάλωμα.

Ἡ ὑπόθεσις ἂν καὶ εἶναι περασμένη, πλὴν δὲν εἶναι ἀνωφελὴς εἰς γνῶσιν καὶ προσοχὴν τῶν πραγμάτων· διότι καὶ τῶν παλαιῶν τὰς ἱστορίας ἀναγινώσκομεν, μὲ ὅλον ὁποῦ εἶναι παρεληλυθότων διήγησαις, ἐπειδὴ καὶ δι' αὐτῶν λαμβάνομεν κἄποιον φῶς εἰς πεῖραν τῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων.

Ὁ ἀδελφός μου ὁ Χατζῆ Μιχάλης, ἡ σύζυγός μου, καὶ ὁ υἱός μου ὁ Ῥαδουκᾶνος, εὐλαβῶς ἀποδεξάμενοι τὰς παρ' αὐτῆς εὐχὰς καὶ εὐλογίας, δουλοπρεπῶς προσκυνοῦσι τὴν ὑμετέραν μακαριότητα· ὡσαύτως καὶ τὰ ἐγγόνιά μου τὴν δουλικὴν

Digitized by Google

προσκύνησιν αὐτῇ ἀπονέμουσιν, ἧς αἱ ἀρωγαὶ εἴησαν μεθ' ἡμῶν διὰ βίου.

αψιδ', ἰουλίου (?)

Τῆς ὑμετέρας σοφωτάτης μακαριότητος
διὰ παντὸς εὐλαβέστατος καὶ ταπεινότατος δοῦλος,
Κωνσταντῖνος Κανταχουζηνός.

74

Ἐπιστολὴ Ῥαδούλου Κανταχουζηνοῦ πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων

1714 αὐγούστου 25.

Ὅλον ἤλπιζα καὶ μὲ ἀγαθαῖς ἐλπίδες ἐτρέφουμουν, σεβασμιώτατε δέσποτα, νὰ ἀξιωθῶ ἐρχομένην ἐδῶ εἰς τὰ ἡμέτερα νὰ τὴν ἀπολαύσω καὶ αὖθις σωματικῶς, καὶ νὰ τὴν ἰδῶ μὲ τοὺς αἰσθητοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ, ἀσπαζόμενος χείλεσιν ἀναξίοις τὴν χαριτόβρυτον αὐτῆς δεξιὰν, νὰ μεθέξω δι' αὐτῆς ἁγιασμὸν καὶ εὐλογίαν, καὶ νὰ συμπανηγυρίσωμεν τὴν εὐκταίαν αὐτῆς παρουσίαν μὲ πνευματικὴν εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν, ἐπειδὴ (μαρτυρούσης καὶ τῆς ὑμετέρας εἰλικρινεστάτης συνειδήσεως) ἔχωντας εἰς τάξιν φιλοστοργοτάτου πατρὸς τὴν θειοτάτην αὐτῆς κορυφὴν, διὰ τὰ πνευματικὰ αὐτῆς χαρίσματα καὶ τὴν ἔμφυτον καλοκαγαθίαν, εὐλαβῶς σφόδρα φέρομαι πρὸς αὐτὴν, καὶ ὑποκλίνω αὐτῇ δουλικὸν τὸν αὐχένα, προθυμούμενος νὰ ἐξυπηρετῶ τοῖς προσκυνητοῖς αὐτῆς ἐπιτάγμασι κατὰ τὸ ἐφικτὸν τῆς ἐμῆς ἀσθενείας· ὅμως τὸ ἀντίξουν τοῦ καιροῦ μοῦ ὑστέρησε καὶ ταύτην τὴν προσδοχουμένην χαρὰν, ἔστωντας καὶ τὰ ἀναγκαῖα περιστατικὰ τοῦ καιροῦ ἠνάγκασαν νὰ πεμφθῶ παρὰ τοῦ ὑψηλοτάτου μου

ἡγεμόνος εἰς τὴν βασιλεύουσαν, νὰ διατρίψω ἐκεῖσε μερικὸν καιρὸν, διὰ τὰς βαρείας ἀνάγκας καὶ δυστυχίας τοῦ ἀθλίου τόπου καὶ τῆς πατρίδος, ὁποῦ ὁ ἅγιος θεὸς διὰ τῶν ὑμετέρων παναγιωτάτων εὐχῶν νὰ εὐδοκήσῃ νὰ γένῃ ἐκ μέρους τῶν κρατούντων κἀμία συμπάθεια καὶ ψυχαγωγία τῶν συμφορῶν. Ὅθεν καὶ μετὰ πολλῆς ὀδύνης τῆς ψυχῆς μου ἀποδημῶ τῆς πατρίδος καὶ τῆς συγγενείας ἀπαλλάττομαι, ἐπειδὴ, ὡς εἶπον, δὲν ἠξιώθην νὰ ἀπολαύσω τὴν ἀξιοθέατον, καὶ σεβασμιωτάτην μοι αὐτῆς πρόσοψιν· διὸ καὶ εἰς δεύτερον πλοῦν, κατὰ τὴν παροιμίαν, ἐρχόμενος, ἐκλιπαρῶ καὶ καθικετεύω τὴν ἀένναον καὶ πάνσοφον τοῦ θεοῦ κηδεμονίαν νὰ μὲ ἀξιώσῃ νὰ τὴν ἀπολαύσω ἐν τάχει εἰς τὴν βασιλεύουσαν εὐφραινομένην καὶ ὑγιαίνουσαν, ὅπως ἡ συνεχὴς αὐτῆς ἔντευξις καὶ συνομιλία νὰ προξενηθῇ εἰς τὴν ψυχήν μου τέρψιν καὶ ἡδονὴν, καὶ προσέτι σοφὴν παραίνεσιν καὶ ὁδηγίαν ἐν τοῖς πρακτέοις.

Λοιπὸν αὔριον, τῇ κς' τοῦ παρόντος, βουλόμενος ἅψασθαι τῆς ὁδοῦ, προσκυνῶ τὴν ὑμετέραν πατρικὴν εὐμένειαν διὰ τοῦδε τοῦ ταπεινοῦ μου, καὶ νοερῶς περιπτύσσομαι τὴν παναγιωτάτην αὐτῆς δεξιὰν, ῥῶσιν καὶ εὐποτμίαν αὐτῇ προσφωνῶν, καὶ ἀντιβολῶ τὴν ὑμετέραν καλοκαγαθίαν νὰ ἐφοδιάσῃ τὴν ἐμὴν ἀποδημίαν μὲ τὰς θεοπειθεῖς καὶ σωστικὰς αὐτῆς εὐχὰς, διὰ νὰ γένῃ καταθυμία καὶ εὐτυχία καὶ ἡ ἐπάνοδος πάλιν μεθ' ὑγείας καὶ εὐοδουμένη.

Εἴη δὲ ἡ ἔνθεος αὐτῆς κορυφὴ ὑγιαίνουσα ἀκυμάντως καὶ εὐπραγοῦσα ἀπημάντως, εὐχομένη μοι τὰ ἀγαθὰ καὶ σωτήρια.

αψιδ', αὐγούστου κε'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος
εὐλαβὴς υἱὸς κατὰ πνεῦμα
καὶ ἀληθινὸς δοῦλος,
Ῥάδουλος Καντακουζηνός.

Digitized by Google

75

Ἐπιστολὴ Κωνσταντίνου Καντακουζηνοῦ πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1714 σεπτεμβρίου 12.

Καὶ αὖθις σεβασμιώτατον γράμμα τῆς ὑμετέρας πατρικῆς φιλοστοργίας εὐλαβῶς ἀσπασάμενος ἔλαβον, καὶ ὅσον μὲν τὰ περὶ τῆς θεοβραβεύτου αὐτῆς ὑγείας περιχαρῶς ἐνωτισθεὶς, ᾠδὰς χαριστηρίους τῷ κρείττονι ἀνέπεμψα· ἐλυπήθην ὅμως τὰ μέγιστα ὁποῦ ἡ ἀγχινουστάτη αὐτῆς φρόνησις, καὶ τῶν παρελθόντων μνημονεύουσα καὶ ἐκ τούτων παραπλήσια τὰ μέλλοντα εἰκάζουσα, οὐχὶ μόνον εὑρίσκεται εἰς ἄκραν ἀθυμίαν, ἀλλὰ καὶ εἰκότως δειλιῶσα διὰ τὴν πονηρὰν φορὰν τοῦ καιροῦ, ἐμποδίσθη ἀπὸ τὸ μελετώμενον κίνημα τῆς πρὸς ἡμᾶς ἤδη ἀφίξεως· περὶ τῶν ὁποίων ἄλλο δὲν ἔχω νὰ εἰπῶ, ἀλλὰ μόνον τὸ θεῖον ἔλεος νὰ μεταποιήσῃ τὰ μὲν λυπηρὰ εἰς εὐφροσύνην, τὰ δὲ φοβερὰ εἰς ἡμερότητα διὰ νὰ ἡσυχάσῃ οὐ μόνον ὁ ὑμέτερος λογισμὸς, ἀλλὰ καὶ ὁ ἡμέτερος, ἐπειδὴ καὶ συμπάσχομεν καὶ συναλγοῦμεν ἐν τοῖς ὁμοίοις, καὶ νὰ εὐδοκήσῃ ἐν τάχει νὰ ἀπολαύσωμεν τὴν θειοτάτην αὐτῆς πρόσοψιν σωματικῶς καὶ νὰ ἀξιωθῶμεν τῶν πατρικῶν αὐτῆς εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν, καὶ μάλιστα μὲ τὴν συνεχῆ τότε συνομιλίαν, ἴσως καὶ ἐπακολουθήσῃ μερική της λήθη καὶ ἀνακουφισμὸς τῶν θλίψεων. Ἅπασα ἡ ταπεινοτάτη μου οἰκία εὐλαβῶς ἀποδεξαμένη τὰς παρ' αὐτῆς εὐχὰς καὶ εὐλογίας, τὴν δουλικὴν καὶ θερμοτάτην τῇ αὐτῆς μακαριότητι προσφέρει προσκύνησιν, ὧν αἱ ἀρωγαὶ εἴησαν μεθ' ἡμῶν διὰ βίου.

αψιδ' σεπτεμβρίου ιβ'.

Τῆς ὑμετέρας σοφωτάτης μακαριότητος

εὐλαβέστατος καὶ ταπεινὸς διὰ παντὸς δοῦλος,

Κωνσταντῖνος Καντακουζηνός.

Digitized by Google

76

Ἐπιστολὴ Κωνσταντίνου Κανταχουζηνοῦ πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1714 ὀκτωβρίου 14.

Σεβασμιώτατον γράμμα τῆς ὑμετέρας πατρικῆς φιλοστοργίας προλαβόντως κατὰ τὸ δέον ἀσπασάμενος ἔλαβον, καὶ περὶ τῆς θεοφρουρήτου καὶ ἐφετωτάτης αὐτῆς ὑγείας, ᾠδὰς χαριστηρίους τῷ χρείττονι ἀνέπεμψα. Ἐκλιπαρῶ δὲ τὴν πραοτάτην αὐτῆς κορυφὴν νά μοι χαρίσῃ συγγνώμην ὁποῦ δὲν ἔκαμα καὶ τὴν ἀπόκρισιν παρὰ πόδας, ἐπειδὴ καὶ μὲ τὸ νὰ μὴν ἦτον ὅλη ἁρμόζουσα καὶ ἀναγκαία, δὲν ἠθέλησα νὰ δώσω ἄκαιρον καὶ περιττὴν τὴν ἐνόχλησιν· ὅθεν καί, κατὰ τὸ παρόν, προσφέρω τὴν εὐλαβητικήν μου προσκύνησιν μετὰ πολλῆς συντομίας, καὶ τὸ κυριώτερον τῆς σιωπῆς μου ἦτον μὲ τὸ νὰ ἐπροσμέναμεν τὴν ἀγαθὴν αὐτῆς παρουσίαν καὶ σωματικὴν ἔντευξιν, ἔστωντας καὶ νὰ ἐσημείωνε ὅτι, μετὰ τὸ μπαϊράμι, βούλεται ἴσως νὰ κάμῃ τὴν εἰς τὰ ὧδε πορείαν, καὶ σχεδὸν ἔκτοτε πολλαὶ ἡμέραι παρῆλθον.

Διὰ ἐκεῖνο ὁποῦ σημειοῖ περὶ τῆς ἡγεμονίας, ὅτι χρεία προσοχῆς καὶ προμηθείας, χάριτας μεγίστας ὁμολογοῦμεν καὶ ἀθανάτους τῇ ὑμετέρᾳ καλοκαγαθίᾳ, διὰ τὴν πατρικὴν παραίνεσιν, καὶ φίλιον καὶ φρονίμην συμβουλήν· διὸ καὶ ἡμεῖς ἐν καθαρῷ συνειδότι καὶ ἁπλότητι διανοίας, κατὰ τὸ δυνατὸν τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας, θέλομεν ἔχῃ τὴν ἐνδεχομένην χρομήθειαν καὶ φροντίδα, τὸ πᾶν ἐπιρρίπτοντες εἰς τὴν προκαταρκτικὴν καὶ τελεταρχικὴν τοῦ θεοῦ πρόνοιαν, ἀφ' ἧς πηγάζει τὰ ἀγαθὰ καὶ ἡ τούτων σωτηρία καὶ δια-

Digitized by Google

μονή, ἐπειδὴ καί, κατὰ τὴν ψαλμικὴν παραίνεσιν, ἐὰν μὴ κύριος φυλάξῃ πόλιν, εἰς μάτην ἡμῖν ἐστὶ τὸ ὀρθρίζειν.

Τὰ κακὰ καὶ ἡ γλωσσαλγίαις ἀπὸ τὸν κόσμον, δέσποτά μου, οὔτε ἔλειψαν ποτέ, μήτε θέλουν λείψῃ, καὶ μάλιστα εἰς καιροὺς κακῶν καὶ τυράννων, ὁποῦ ὄχι μόνον τοὺς ἀλλοτρίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς οἰκείους βλάπτουσι διὰ πλεονεξίαν καὶ ἀδικίαν. Ἐγὼ ὑποτοπάζω τὸ ἔλεος τοῦ θεοῦ, ἂν δὲν κάμῃ ἄλλην τινὰ οἰκονομίαν καὶ ἐναλλαγήν, ἡ φορὰ τῶν δεινῶν νὰ μὴν ἐλαττωθῇ· ὑπομονῆς χρεία, καὶ νὰ λέγωμεν: οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν πρὸς κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, ἕως τοῦ οἰκτειρῆσαι ἡμᾶς.

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς ἐν συντόμῳ προσκυνητῶς, αἱ δὲ πανάγιαι καὶ θεοπειθεῖς αὐτῆς εὐχαὶ εἴησαν μετ' ἐμοῦ φυλακτικαὶ διὰ βίου.

αψιδ' ὀκτωβρίου ιδ'.

Τῆς ὑμετέρας σοφωτάτης μακαριότητος

διὰ παντὸς εὐλαβέστατος καὶ ταπεινότατος δοῦλος,

Κωνσταντῖνος Κανταχουζηνός.

77

Ἐπιστολὴ Μιχαὴλ Ῥακοβίτζα βοεβόδα πρὸς Χρύσανθον φιλοφρονητικὴ καὶ συγχαρητικὴ διὰ τὰς ἑορτὰς τῶν Χριστουγεννῶν.

1714 δεκεμβρίου 2.

Πολλαῖς φοραῖς μᾶς ἔγραψε, καὶ ἡμεῖς κάμίαν ἀπόκρισιν δὲν ἐδώκαμεν ἕως τώρα, τὸ ὁποῖον δὲν ἦτον ἀπὸ ἄλλο παρὰ ἀπὸ τὰ περιστατικὰ τοῦ καιροῦ, τὰ ὁποῖα εἰς τόσον μᾶς ἐκατέστησαν, ὅτι μήτε ἀπὸ τὸ σπῆτι ἔξω νὰ εὔγωμεν δὲν θέλομεν· πλήν, μακαριώτατε, εἴτε τῆς ἐγράψαμεν, εἴτε

Digitized by Google

καὶ δὲν τῆς ἐγράψαμεν, ἂς εἶναι βέβαιος καὶ πληροφορημένος ἡ σὴ μακαριότης ὅτι ἡ μεταξὺ ἡμῶν φιλία καὶ ἀγάπη καθὼς ἦτον ἐξ ἀρχῆς, πάλιν ἔτζι εἶναι ἀμετάβλητος καὶ ἀμεταποίητος, καὶ τὴν ἀγαποῦμεν καὶ τὸ καλόν της θέλομεν, καὶ τὴν σύστασιν καὶ κυβέρνησιν τοῦ ἁγίου Τάφου δι' ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας ποθοῦμεν· καὶ ὁ κύριος νὰ τὴν ἀξιώσῃ νὰ δύνεται πάντοτε μὲ εὐκολίαν νὰ κυβερνᾷ τὰ βάρη ὁποῦ συμβαίνουν. Ἐγνωρίσαμεν δὲ πληροφορημένα πῶς καὶ ἡ μακαριότης της μᾶς ἀγαπᾷ ὡς καὶ πρότερον, καὶ εὐχαριστοῦμεν· ὁ τῶν ὅλων θεὸς νὰ ἀξιώσῃ τὴν μακαριότητά της νὰ ἑορτάσῃ τὰ πανάγια γενέθλια τοῦ σωτῆρός μας Χριστοῦ καὶ τὰ ἅγια Θεοφάνεια μὲ ὑγείαν καὶ καλὴν καρδίαν, καθὼς ἀγαπᾷ καὶ ἀγαποῦμεν, καὶ τοῦ χρόνου καὶ εἰς πολλούς. Ἡ σύζυγός μας καὶ οἱ υἱοί μας εὐλαβῶς προσκυνοῦν τὴν μακαριότητά της καὶ ἀσπάζονται τὴν ἁγίαν της δεξιάν.

Καὶ ταῦτα μέν· αἱ δὲ πανάγιαι καὶ θεοπειθεῖς αὐτῆς εὐχαὶ εἴησαν μεθ' ἡμῶν.

1714 δεκεμβρίου 2.

Τῆς σῆς μακαριότητος ὁ κατὰ πνεῦμα υἱὸς
καὶ εἰς τοὺς ὁρισμούς,
Ἰω. Μιχαὴλ βοεβόδας.

78

Ἐπιστολὴ Στεφάνου Κανταχουζηνοῦ βοεβόδα πρὸς Χρύσανθον ἀγγέλλοντος τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ὑγείας του καὶ εὐχαριστοῦντος διὰ τὰς πατριαρχικὰς εὐχάς.

1714 δεκεμβρίου 20.

Τὸ ἀπὸ ιγ' τοῦ ἐνεστῶτος γεγραμμένον τίμιον καὶ σεβάσμιον γράμμα τῆς μακαριότητός της μετ' αἰδοῦς ἐλάβομεν,

Digitized by Google

καὶ πληροφορηθέντες τὴν ἀξιέραστον ἡμῖν ὑγείαν καὶ εὐεξίαν της, ἐχάρημεν ἐς τὰ μέγιστα, δόξαν ἀναπέμποντες τῷ σώζοντι καὶ διατηροῦντι αὐτὴν ἁγίῳ θεῷ. Ἐδέχθημεν καὶ τὰς πατρικὰς αὐτῆς εὐχὰς καὶ εὐλογίας, ὧν ἕνεκα καὶ τὴν εὐχαριστοῦμεν κατὰ πολλά. Ἔγνωμεν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ σημειούμενα περὶ τῶν προλαβουσῶν ἡμετέρων διαφόρων ἀσθενειῶν, καὶ περὶ τῶν ἐπικειμένων ἡμῖν καθημερινῶν φροντίδων καὶ ἀγανακτήσεων· διὰ τὰ ὁποῖα ἄλλο δὲν λέγομεν παρὰ μόνον πῶς σοφώτατα καὶ ἀγχινούστατα ὁρίζει ἡ μακαριότης της. Οὐδεὶς γὰρ ἐπίσταται ἢ αἰσθάνεται τὴν ὀδύνην καὶ τὴν πικρίαν τῆς θερμότητος τοῦ πυρὸς, εἰμὴ οἱ ἐν τῷ λέβητι συγκοχλαζόμενοι καὶ βασανιζόμενοι· εὐχαριστίαν ὅμως νὰ ἔχῃ τὸ ὑπεράγιον ὄνομα τοῦ μεγάλου θεοῦ τοῦ παιδεύοντος καὶ πάλιν ἰωμένου, ὁποῦ ἐδωρήσατο ἡμῖν τὴν ἐπανάληψιν τῆς προτέρας ὑγιείας μας· καὶ, ἀγκαλὰ ἔχῃ σύντροφον τὴν ἀτονίαν καὶ ἀδυναμίαν μας, ὅμως εἴμεσθεν εὐχαριστημένοι καὶ εἰς τὸ τόσον· οὐκ ἦσαν γὰρ ἀσθένειαι ποταπαὶ καὶ εὐκολοϊάτρευται, ἀλλὰ θανατηφόραι καὶ ἐπικίνδυναι· δόξα ὅμως καὶ νῦν καὶ πάντοτε τῷ διαφυλάξαντι ἡμᾶς ἁγίῳ θεῷ.

Ἡ ὑμετέρα μακαριότης, παρακαλοῦμεν καὶ αὖθις ἂς μὴν διαλείπῃ, ἐν ὅσῳ ἔχει τὰς αὐτόθι διατριβὰς, νὰ μᾶς γράφῃ διὰ νὰ χαίρωμεν ἐπὶ τῇ ἐφετῇ ἡμῖν ὑγείᾳ, καὶ ταῖς πατρικαῖς της εὐχαῖς, αἵτινες καὶ εἴησαν ἡμῖν ἀρωγαὶ ἐν βίῳ παντί.

αψιδ', δεκεμβρίου κ'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος υἱὸς κατὰ πνεῦμα

καὶ ὅλως εἰς τὰς προσταγὰς αὐτῆς,

Ἰω. Στέφανος Καντακουζηνὸς βοεβόδας.

Digitized by Google

79

Ἐπιστολὴ Νικολάου Μαυροκορδάτου πρὸς Χρύσανθον δηλοῦντος τὴν εὐαρέσκειάν του διὰ τὴν εἰς τὰ ἐκεῖσε παρουσίαν τοῦ πατριάρχου, καί τινας ἀπὸ βασιλευούσης εἰδήσεις.

1714 δεκεμβρίου 30.

Τὸ ἱερώτατον αὐτῆς γράμμα ἐλάβομεν, καὶ διὰ τὴν ἀγαθὴν καὶ ἐφετὴν ὑγείαν της λίαν ἐχάρημεν· ἐδέχθημεν εὐλαβῶς καὶ τὰς ἁγίας της εὐχάς, καὶ εὐχαριστοῦμεν αὐτῇ· ἔγνωμεν καὶ τὰ ἐφεξῆς γραφόμενα.

Ὁρίζει ὅτι, κατὰ τὸ παρὸν, δὲν πλατύνει τὴν γραφήν, ὅτι πλέον ἀγαπᾷ ὁμιλίαν ζῶσαν, χωρὶς παραδρομὴν ἡμερῶν· καὶ εὐχαριστοῦμεν τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι, καὶ ἡμεῖς ἐφιέμεθα καὶ ἐπιποθοῦμεν νὰ γένῃ ἐν τάχει ἡ πρὸς τὰ ὧδε ἱερὰ παρουσία τῆς ὑμετέρας σεβασμιότητος, καὶ ὁ πανάγαθος θεὸς νὰ μᾶς ἀξιώσῃ νὰ τὴν ἀπολαύσωμεν, καὶ μόνον περιμένομεν τὰς ἀποκρίσεις τῶν προτέρων γραμμάτων μας νὰ ἰδοῦμεν πότε σὺν θεῷ ἅπτεται τῆς ὁδοῦ, διὰ νὰ γένῃ καὶ ἡ ἐντεῦθεν προσήκουσα ἑτοιμασία τῆς ὑποδοχῆς.

Ἐλάβομεν καὶ ἀπὸ βασιλευούσης γράμματα, καὶ ἄλλο τι ἰδιαίτερον δὲν μᾶς σημειοῦσι, παρὰ μόνον μᾶς γράφουσι πῶς ἐνεχείρισαν τὸ μπαϊραμπεσχέσι, καὶ ἐφόρεσαν οἱ ἄρχοντές μας καβάδια κατὰ τὴν συνήθειαν καὶ εἰς τὸ βασιλικὸν σαράγι καὶ εἰς τὸν ὑπέρτατον ἐπίτροπον, καὶ ἔδειξαν καὶ οἱ αὐθένται (ἂς εἶναι πολύχρονοι) νὰ ἔχουν εὔνοιαν πρὸς ἡμᾶς, καὶ ὁ θεὸς νὰ εὐδοκήσῃ νὰ ἰδῶμεν κἂν εἰς τὸ ἑξῆς ἀναψυχήν, καὶ νὰ εἶναι φύλαξ καὶ βοηθός μας διὰ τῶν ἱερῶν αὐτῆς εὐχῶν.

Εὐχαριστοῦμεν τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι διὰ τὰς ἀπὸ

Digitized by Google

Βιέννην εἰδήσεις. Ἡμεῖς ἄλλοθεν κανένα ἀξιόλογον δὲν ἔχομεν, παρὰ μερικὰς λατινικὰς εἰδήσεις ὁποῦ μᾶς ἔτυχαν, τὰς ὁποίας τὰς πέμπομεν τῷ ἀγαπητῷ μας πατρὶ ἐκλαμπροτάτῳ Βασσαράβᾳ βοεβόδᾳ, καὶ θέλει τὰς ἰδῇ καὶ ἡ ὑμετέρα μακαριότης· ἧς οἱ χρόνοι εἴησαν θεόθεν πάμπολλοι καὶ πανευτυχεῖς, καὶ αἱ ἅγιαί της εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

αψιδ' δεκεμβρίου λ'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος

υἱὸς ἐν Χριστῷ καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμούς,

Ἰω. Νικόλαος βοεβόδας.

80

Ἐπιστολὴ Νικολάου Μαυροκορδάτου πρὸς Χρύσανθον φιλοφρονητικὴ σχεδόν.

1715 ἰανουαρίου 15.

Ἡ στέρησις τῆς παρουσίας τῆς ὑμετέρας μακαριότητος πόσην ἀθυμίαν καὶ λύπην μᾶς ἐπροξένησε, μὴ δυνάμενοι νὰ τὸ παραστήσωμεν διὰ λόγων, ἀφίνομεν νὰ τὸ μαρτυρήσῃ ἡ σεβασμιωτάτη αὐτῆς ψυχή, ἐπειδὴ καλῶς ἐγνώρισε τὴν ὅσην θερμοτάτην ἀγάπην καὶ διάπυρον εὐλάβειαν ἔχομεν πρὸς αὐτὴν καὶ τὴν ὅσην πνευματικὴν εὐφροσύνην ᾐσθανόμεθα ἀπὸ τὴν ἡδυτάτην συνομιλίαν καὶ συναναστροφὴν τῆς ὑμετέρας μακαριότητος· τοῦτο μόνον μᾶς παρηγορεῖ ὅτι ἔχομεν τὸν δεύτερον πλοῦν, καὶ ὁ τρώσας δύναται ἰάσασθαι. Παρακαλοῦμεν λοιπὸν τὴν ὑμετέραν σεβασμιότητα νὰ μᾶς παρηγορῇ συχνὰ μὲ τὰ ἱερὰ αὐτῆς γράμματα, μὲ τὰς πατρικὰς καὶ θείας παραινέσεις, καὶ νὰ μᾶς περιθάλπῃ τῇ μεταδόσει τῶν

Digitized by Google

παναγίων αὐτῆς εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν· προσέτι δὲ νὰ μᾶς πλουτίζῃ μὲ τὴν τιμὴν τῶν ἱερῶν αὐτῆς προσταγμάτων, ὅτι μόλις μὲ τοῦτον τὸν τρόπον νὰ κουφισθῇ ἡ ἀθυμία καὶ λύπη τῆς καρδίας μας. Παρακαλοῦμεν πρὸς τούτοις νὰ ἔχωμεν τὴν εἴδησιν τῆς εἰς Φωξάνιον μεθ' ὑγείας σὺν θεῷ ἀφίξεως αὐτῆς. Ἡ φιλτάτη μας δόμνα μετὰ τῶν τέκνων μας προσκυνοῦσι τὴν ὑμετέραν μακαριότητα, καὶ τὴν ἱερὰν αὐτῆς δεξιὰν εὐλαβῶς ἀσπάζονται· οἱ χρόνοι τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησαν θεόθεν πάμπολλοι καὶ πανευτυχεῖς καὶ αἱ πανάγιαι αὐτῆς εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

ᾳψιε' ἰανουαρίου ιε'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος

υἱὸς ἐν Χριστῷ καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμοὺς

Ἰω : Νικόλαος βοεβόδας.

81

Ἐπιστολὴ Νικολάου Μαυροκορδάτου πρὸς Χρύσανθον συγχαίροντος διὰ τὴν εἰς Φωξάνιον ἄφιξίν του καὶ δηλοῦντος τὴν διὰ βασιλικοῦ φιρμανίου ζήτησιν παρ' αὐτοῦ πεντακοσίων ἁμαξίων κ. τ. λ. κ. τ. λ.

1715 ἰανουαρίου 28.

Τὸ ἱερώτατον αὐτῆς γράμμα ἐλάβομεν, καὶ ὑπερευχαριστοῦμεν τῇ ὑμετέρᾳ σεβασμιότητι καὶ διὰ τὰς ἁγίας αὐτῆς εὐχὰς καὶ εὐλογίας ὁποῦ πατρικῇ μεγαλοδωρίᾳ ἡμῖν ἐπιδαψιλεύεται, καὶ διὰ τὴν φιλόστοργον καὶ ἔνθερμον ἀγάπην, τὴν ὁποίαν δείχνει πρὸς ἡμᾶς τοὺς ὅλως τῶν αὐτῆς νευμάτων ἐξηρτημένους, ἃς εἶναι πολύχρονος. Τὸ μετ' εὐρωστίας αὐτῆς κατευόδιον εἰς Φωξάνιον ὀλίγον ἀνεκούφισε τὴν ἐκ τῆς ἀπουσίας ἀθυμίαν· παρακαλοῦμεν δὲ νὰ ἔχωμεν εὐθὺς καὶ

Digitized by Google

τὴν εἴδησιν τῆς εἰς Βουκουρέστιον εὐτυχοῦς ἀφίξεως αὐτῆς, διὰ νὰ χαιρώμεθα πληροφορούμενοι τὴν πολύτιμον αὐτῆς ὑγείαν.

Ἡμεῖς ἐντεῦθεν ἄλλο τι νέον δὲν ἔχομεν νὰ σημειώσωμεν πάρεξ ὅτι μᾶς ἦλθε καὶ δεύτερον βασιλικὸν φερμάνι περὶ τῶν πεντακοσίων ἀμαξίων· καὶ, ἀγκαλὰ τὸ πρότερον ἐδιώριζε νὰ εὑρεθοῦν εἰς τὸ βασιλικὸν ὀρδὶ εἴκοσι ἡμέραις πρὸ τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ὅμως εἰς τὸ δεύτερον, δὲν ἠμποροῦμεν νὰ συνεικάσωμεν διὰ ποίαν αἰτίαν, προστάζουν νὰ εὑρεθοῦν ἐν Ἀδριανουπόλει εἴκοσι ἡμέραις πρὸ τοῦ νεβρουζίου, πρᾶγμα ἀδύνατον καὶ ἀμήχανον κἄν τε διὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀμαξίων, κἄν τε διὰ τὸν καιρόν· ὅθεν ἐμείναμεν, δέσποτα μακαριώτατε, ἐννεοὶ ἀπὸ τὴν λύπην μας, καὶ δεόμεθα νὰ μᾶς συνδράμῃ ἡ πατρική της κηδεμονία μὲ ζέουσαν προσευχὴν πρὸς τὸν εὔσπλαγχνον θεὸν διὰ νὰ νεύσῃ εἰς τὰς καρδίας τῶν αὐθέντων νὰ δείξουν οἶκτον καὶ ἔλεος.

Ἡ φιλτάτη μας δόμνα καὶ τὰ τέκνα μας ἐδέχθησαν ταπεινοφρόνως τὰς ἁγίας αὐτῆς εὐχὰς καὶ εὐλογίας, καὶ προσκυνοῦσι τὴν ὑμετέραν μακαριότητα καὶ τὴν ἱερὰν αὐτῆς δεξιὰν εὐλαβῶς ἀσπάζονται· ἡ φιλτάτη μας δόμνα καὶ δι' ἰδίου της γράμματος ἀποδίδωσιν αὐτῇ τὴν ὀφειλομένην προσκύνησιν. Παρακαλοῦμεν νὰ ἔχωμεν συχνὰ τὸ ἱερὸν αὐτῆς γράμμα μετὰ τῆς ἀγγελίας τῆς ἀγαθῆς καὶ πολυποθήτου ὑγείας της, καὶ τὰ πατρικά της ἐπιτάγματα· οἱ δὲ χρόνοι τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησαν θεόθεν πάμπολλοι καὶ πανευτυχεῖς, καὶ αἱ ἅγιαι αὐτῆς εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

αψιε΄ ἰανουαρίου κη΄.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος

υἱὸς ἐν Χριστῷ καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμούς,

Ἰω: Νικόλαος βοεβόδας.

Digitized by Google

82

Ἐπιστολὴ Στεφάνου Καντακουζηνοῦ βοεβόδα πρὸς Χρύσανθον ἀνυπομονοῦντος ἐπὶ τῇ βραδύτητί του εἰς τὸ νὰ μεταβῇ παρ' αὐτῷ.

1715 ἰανουαρίου 30.

Ἂν καλὰ μετὰ τὸ ἀπὸ Φωξανίου κίνημά της πλέον νὰ μὴν ἠξιώθημεν σεβασμίου της εἰς δήλωσιν τῆς πολυποθήτου ἡμῖν ὑγείας της, μ' ὅλον τοῦτο μὲ τὸ νὰ λογαριάσωμεν πῶς πλέον δὲν θέλει μακρύνῃ τὴν περίοδόν της, ἀλλὰ χωρὶς ἀργοπορίας θέλει ἀκολουθήσῃ τὴν εἰς τὰ ὧδε ἄγουσαν διὰ νὰ τὴν ἀπολαύσωμεν καὶ σωματικῶς, καὶ νὰ τὴν προσκυνήσωμεν αὐτοπροσώπως· ἰδοὺ ἐστείλαμεν εἰς προϋπάντησίν της τὸν τιμιώτατον ἡμέτερον ἄρχοντα μεγάλον στόλνικον μετὰ καὶ αὐθεντικῆς σάνιας, παρακαλοῦντές την υἱϊκῶς νὰ καταδεχθῇ καὶ νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὴν διὰ νὰ ὁρίσῃ ἕως ἐδῶ μὲ πλέον ἀνάπαυσιν, καὶ ἄνεσιν· ὁ δὲ ἅγιος θεὸς, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴπομεν, νὰ μᾶς ἀξιώσῃ νὰ τὴν ἀπολαύσωμεν καὶ νὰ ἀσπασθῶμεν τὴν ἱερὰν δεξιάν της ἰδίοις χείλεσιν.

Ταῦτα μὲν ἐπὶ τοῦ παρόντος συντόμως· αἱ δὲ πανάγιαι αὐτῆς εὐχαὶ εἴησαν ἡμῖν ἀρωγαὶ ἐν βίῳ παντί.

αψιε' ἰανουαρίου λ'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος

υἱὸς κατὰ πνεῦμα καὶ ὅλως εἰς τὰς προσταγὰς αὐτῆς,

Ἰω : Στέφανος Καντακουζηνὸς βοεβόδας.

Digitized by Google

83

Ἐπιστολὴ Στεφάνου Κανταχουζηνοῦ βοεβόδα πρὸς Χρύσανθον δι' ἧς παρακαλεῖ αὐτὸν νὰ μὴ δίδῃ προσοχὴν εἰς τὰ παρ' ἄλλων λεγόμενα, ἀλλὰ νὰ καταλύσῃ ἀνεμποδίστως εἰς τὸ σύνηθες κατάλυμά του.

1715 ἰανουαρίου 31.

Ἡ αἰτία τοῦ παρόντος εὐλαβητικοῦ ἡμῶν γράμματος ἄλλη δὲν εἶναι παρά, μετὰ τὴν υἱϊκὴν ἡμῶν προσκύνησιν, νὰ δώσωμεν εἴδησιν τῇ μακαριότητί της ὅτι, τούτην τὴν ὥραν ἐλθὼν ἐδῶ εἰς ἡμᾶς ὁ πανιερώτατος ἅγιος Βηθλεέμ, μᾶς ἐφανέρωσεν ἕνα ζήτημα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος μετὰ πολλῆς μάλιστα ἀναγκάσεως, πῶς νὰ τοῦ ἔγραψε τάχα ἡ μακαριότης της νὰ μᾶς ἀναφέρῃ ὅτι διὰ πολλὰ περιστατικὰ ἀπεφάσισε μήτε εἰς ἅγιον Γεώργιον νὰ κονεύσῃ, μήτε εἰς ἅγιον Σάββαν, ἀλλὰ νὰ τὴν ἑτοιμάσωμεν ἄλλο κατάλυμα εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ εἰς τοὺς μαχαλέδες· πρόβλημα οὐ μόνον ἀπροσδόκητον, ἀλλ' ἐμείναμεν καὶ εἰς πολλὴν ἀπορίαν διὰ ποίαν ἀφορμὴν νὰ περιπέσῃ ἡ μακαριότης της εἰς τοιούτους λογισμοὺς ἀμφισβητησίμους, καὶ νὰ δίδῃ πίστιν εἰς λόγια κενὰ καὶ ἀνυπόστατα, καὶ ἀβούλων ὑποκειμένων ἐφευρέματα καὶ διανοήματα· καὶ τί δειλιᾷ καὶ φοβᾶται ἡ μακαριότης της ἔνθα οὐκ ἔστι φόβος, κατὰ τὸν ψαλμωδόν; ἀμὴ ἡμεῖς, ὡς φαίνεται, ἐδῶ οὐδεμίαν ἐξουσίαν ἔχομεν, διὰ τοῦτο καὶ ἡ μακαριότης της μετὰ δειλίας καὶ ὑποψίας εἰσέρχεται ἐνταῦθα εἰς ἀπόλαυσίν μας; ὅθεν, διὰ νὰ μὴ βαρύνωμεν καὶ εἰσέτι τὰς θεσπεσίας της ἀκοὰς ταυτολογοῦντες, ἰδοὺ τοῦτο συμβουλεύομεν τὴν μακαριότητά της, καθὸ ἀρχαῖοι πνευματικοί της υἱοί, νὰ κάμῃ ὅτι νὰ ἀπορρίψῃ ἀπά-

Digitized by Google

νωθέν της κάθε ὑποψίαν καὶ δειλίαν, καθὸ ἐμφρονεστάτη καὶ συνετωτάτη ὁποῦ εἶναι, καὶ νὰ μὴν δίδῃ ἀκρόασιν καὶ πίστιν εἰς τὰς τῶν τυχόντων ματαιοφροσύνας καὶ ἀβουλεύτους μαθήσεις καὶ παραινέσεις, ἀλλὰ καθὸ πατριάρχης μακαριώτατος, καὶ πνευματικὸς πατὴρ τοῦ θεόθεν νῦν αὐθέντου τῆς Βλαχίας Στεφάνου, μὲ πᾶσαν χαρὰν ἀγαλλίασίν τε καὶ ψυχικὴν θυμηδίαν, ἂς ὁρίσῃ κατ' εὐθεῖαν ὁδὸν εἰς τὸ ἀρχαῖον καὶ συνειθισμένον της κατάλυμα, καθὼς καὶ πάντοτε καὶ νῦν, ἤτοι εἰς τὸν ἅγιον Γεώργιον, καὶ ἂς μὴν πολυπραγμονῇ καὶ ἀμφισβητῇ εἰς πράγματα ψευδέστατα καὶ ὅλως ἀνυπόστατα, καὶ τοῦτο κάμνωντάς το, καὶ σὺν θεῷ συλλήπτορι προσκυνοῦντες καὶ ἀνταμώνοντές την, ἔχομεν ἀναμφιβόλους ἐλπίδας ὅτι αὐτὸ τὸ ἴδιον θέλει μᾶς ἀποκριθῇ καὶ ἡ ἄκρα αὐτῆς σύνεσις, πῶς ἔτζι ἦτον πρέπον νὰ κάμῃ, καὶ νὰ κονεύσῃ εἰς τὸν ἅγιον Γεώργιον· ὅτι οὐ μόνον εἶναι ἐπαινετὸν κάμωμα, ἀλλὰ δὲν θέλετε δώσῃ καὶ εἰς τὸ κοινὸν κάμίαν ἀφορμὴν λογοτριβῶν καὶ πολυτρέπτων λογομαχιῶν· ἀμὴ ἂν ἐγίνετον αὐτὸ τὸ ζήτημά της τὸ παρ' ἑτέρων συμβουλευθὲν, νὰ κονεύσῃ δηλαδὴ εἰς τὰς τοῦ πολιχνίου οἰκίας, ἀφίνομεν νὰ λογιάσῃ ἡ ἄκρα αὐτῆς φρόνησις σὰν τί ἄτοπα δὲν ἤθελαν ὑποτρέξῃ τόσον ὑπὸ τοῦ ἀγελαίου πλήθους, ὅσον καὶ παρὰ τῶν πολιτικωτέρων προσώπων.

Καὶ ταῦτα μὲν πρὸς πνευματικόν μας πατέρα καὶ εὐχέτην διάπυρον· ὁ δὲ ἅγιος θεὸς νὰ μᾶς ἀξιώσῃ νὰ τὴν ἀπολαύσωμεν ταχύτερον ὑγιαίνουσαν καὶ εὐεκτοῦσαν ἐνταῦθα, διὰ νὰ ἀπολαμβάνωμεν τὰς δεσποτικὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας της, αἵτινες καὶ εἴησαν ἡμῖν ἀρωγαὶ ἐν βίῳ παντί.

αψιε', ἰανουαρίου λα'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος

υἱὸς κατὰ πνεῦμα καὶ ὅλως εἰς τὰς προσταγὰς αὐτῆς,

Ἰω: Στέφανος Κανταχουζηνὸς βοεβόδας.

Digitized by Google

84

Ἐπιστολὴ Νικολάου Μαυροκορδάτου πρὸς Χρύσανθον, εἰδοποιοῦντος ὅτι οὐδαμόθεν ἔλαβεν ἐπιστολήν.

1715 φεβρουαρίου 4.

Τὸ ἀπὸ τῆς κς' τοῦ ἰανουαρίου ἱερὸν γράμμα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ἐλάβομεν, καὶ διὰ τὴν ἀγαθὴν καὶ ἐφετὴν ὑγείαν της ὑπερβαλλόντως ἐχάρημεν· ἐδέχθημεν εὐλαβῶς καὶ τὰς ἁγίας της εὐχὰς, καὶ εὐχαριστοῦμεν· ἔγνωμεν καὶ τὰ ἐφεξῆς γραφόμενα. Καὶ ἄλλο τι περισσότερον δὲν ἔχομεν νὰ σημειώσωμεν τῇ ὑμετέρᾳ σεβασμιότητι, ὅτι οὔτε ἀπὸ βασιλευούσης πρὸ πολλοῦ γράμματα δὲν ἐλάβομεν, οὔτε ἄλλοθεν ἔχομεν ἀξιόλογόν τινα εἴδησιν· μόνον παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς χαροποιήσῃ καὶ μὲ τὴν εἴδησιν τοῦ καλοῦ της κατευοδίου εἰς Βουκουρέστιον, καὶ τὴν ἀγγελίαν τῆς ἀγαθῆς καὶ πολυποθήτου ὑγείας της, νὰ ἔχωμεν δὲ καὶ τὰ πατρικά της ἐπιτάγματα ὁμοῦ καὶ τὰς παναγίας αὐτῆς εὐχάς. Ἡ ἡμετέρα φιλτάτη δόμνα καὶ τὰ τέκνα μας προσκυνοῦσι τὴν ὑμετέραν μακαριότητα καὶ τὴν ἱερὰν αὐτῆς δεξιὰν εὐλαβῶς ἀσπάζονται· οἱ χρόνοι αὐτῆς εἴησαν θεόθεν πάμπολλοι καὶ πανευτυχεῖς, καὶ αἱ ἅγιαί της εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

αψιε' φεβρουαρίου δ'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος

υἱὸς ἐν Χριστῷ

καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμούς,

Ἰω. Νικόλαος βοεβόδας.

85

Ἐπιστολὴ Νικολάου Μαυροκορδάτου πρὸς Χρύσανθον εὐχαριστοῦντος διὰ τὰς πατριαρχικὰς εὐχὰς καὶ συλλυπουμένου διὰ τὴν ἀσθένειάν του.

1715 φεβρουαρίου 17.

Δύο ἱερὰ γράμματα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, τὸ μὲν ἀπὸ δ΄, τὸ δὲ ἀπὸ ι΄ τοῦ τρέχοντος εὐλαβῶς ἐλάβομεν · ἐξ ὧν τὸ εἰς Βουκουρέστιον μετ' εὐστοχίας αὐτῆς κατευόδιον καὶ τὴν ἀγαθὴν καὶ ἐφετὴν ὑγείαν της μαθόντες, ὕμνους εὐχαριστηρίους τῷ σώζοντι καὶ διατηροῦντι αὐτὴν θεῷ ἀνεπέμψαμεν, ἣν διαφυλάττοι καὶ εἰς τὸ ἑξῆς ἀμετάπτωτον. Ἐδέχθημεν μετ' εὐλαβείας καὶ τὰς ἁγίας της εὐχὰς, καὶ εὐχαριστοῦμεν αὐτῇ, ἔγνωμεν καὶ τὰ ἐφεξῆς γραφόμενα, καὶ εὐχαριστοῦμεν τῇ ὑμετέρᾳ σεβασμιότητι ὁποῦ μᾶς συμπονεῖ καὶ μᾶς παρηγορεῖ, καὶ μᾶς συμβουλεύει νὰ λυπούμεθα διὰ τὰς ἀλλεπαλλήλους βασιλικὰς προσταγὰς ὁποῦ μᾶς ἔρχονται · καὶ ἡμεῖς, σεβασμιώτατε πάτερ, εἰς τὸν ἅγιον θεὸν ἔχομεν τὰς ἐλπίδας μας, τὸν ὁποῖον παρακαλοῦμεν διὰ τῶν ἁγίων της εὐχῶν νὰ μᾶς βοηθῇ, καὶ νὰ μᾶς ἐνισχύῃ πάντοτε εἰς ἀπάντησιν, καὶ νὰ μᾶς παρηγορῇ, καθὼς καὶ τώρα ὁποῦ διὰ τῶν ἱερῶν αὐτῆς εὐχῶν ἔγινε] συγκατάβασις εἰς τὰ ἁμάξια, καὶ ἐσήκωσαν οἱ αὐθένται (ἂς εἶναι πολύχρονοι) τὰ διακόσια πενῆντα.

Ὁρίζει πρὸς τούτοις ἡ ὑμετέρα μακαριότης ὅτι τὴν ἐπείραξαν τὰ ῥευματικὰ, καὶ πολλὰ μᾶς ἐκακοφάνη καὶ παρακαλοῦμεν τὸν ἅγιον θεὸν νὰ διαφυλάττῃ τὴν ὑμετέραν σεβασμιότητα ὑγιᾶ καὶ εὔθυμον, καὶ νὰ χαροποιῇ καὶ ἡμᾶς μὲ τὴν πολυπόθητον ὑγείαν της, τὴν πάντων ἡμῖν ἐφετωτάτην.

Ἄλλο τι ἀξιόλογον, κατὰ τὸ παρὸν, δὲν ἔχομεν νὰ σημειώσωμεν τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι, μόνον παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς

χαροποιῇ μὲ τὰ ἱερὰ αὐτῆς γράμματα δηλωτικὰ τῆς ἀγαθῆς καὶ ἐφετῆς ὑγείας της, καὶ μὲ τὰ πατρικὰ αὐτῆς ἐπιτάγματα καὶ τὰς παναγίας αὐτῆς εὐχάς.

Ἡ ἡμετέρα φιλτάτη δόμνα καὶ τὰ τέκνα μας προσκυνοῦσι τὴν ὑμετέραν μακαριότητα καὶ τὴν ἱερὰν αὐτῆς δεξιὰν εὐλαβῶς ἀσπάζονται· οἱ δὲ χρόνοι τῆς ὑμετέρας σεβασμιότητος εἴησαν θεόθεν πάμπολλοι καὶ πανευτυχεῖς, καὶ αἱ ἅγιαι αὐτῆς εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

αψιε' φεβρουαρίου ιζ'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος υἱὸς ἐν Χριστῷ
καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμούς,
Ἰω. Νικόλαος βοεβόδας.

86

Ἐπιστολὴ Νικολάου Μαυροκορδάτου πρὸς Χρύσανθον συγχαίροντος διὰ τὴν ἀνάρρωσίν του, ὑπισχνουμένου τὴν ἀνακάλυψιν τῶν αἰτίων τῆς κατ' αὐτοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Τάφου σκευωρίας καὶ συναποστέλλοντος δῶρά τινα αὐτῷ καὶ τῷ γραμματικῷ του ὡς τζόχαν κ. λ. π.

1715 μαρτίου 12.

Τὸ ἀπὸ τῆς ζ' τοῦ τρέχοντος ἱερώτατον γράμμα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ἐλάβομεν καὶ ὑπερβαλλόντως ἐχάρημεν, καὶ ἐδοξάσαμεν τὸν θεὸν ὁποῦ ἀνέλαβε τὴν ἀγαθὴν καὶ ἐφετωτάτην ὑγείαν της, ὅτι εὑρισκόμεθα εἰς ἀθυμίαν διὰ τὴν προλαβοῦσαν ἀσθένειαν· ἐδέχθημεν μετ' εὐλαβείας καὶ τὰς παναγίας αὐτῆς εὐχάς, καὶ ὑπερευχαριστοῦμεν· ἔγνωμεν καὶ τὰ ἐφεξῆς γραφόμενα.

Ἡ ὑμετέρα μακαριότης, κινουμένη ἀπὸ ἔνθερμον πατρικὴν πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην, θέλει νὰ λαμβάνῃ συχνάκις γράμματά μας· ἀλλ' ἡμεῖς εὐλαβούμενοι νὰ μὴ βαρύνωμεν τὰς ἁγίας

Digitized by Google

αὐτῆς ἀκοάς, μάλιστα ὅταν δὲν εὐμοιροῦμεν ἀξιολόγου τινός, σιωπῶμεν· ἡ διάνοιά μας ὅμως σχεδὸν χωρὶς διακοπὴν ἀναπολεῖ καὶ νοερῶς γεραίρει τὴν ὑμετέραν σεβασμιότητα.

Τὸ ἄθεον καὶ σατανικὸν ἐπιχείρημα ὁποῦ, δὲν ἠξεύρομεν ποῖον σκεῦος ὀργῆς κατηρτισμένον εἰς ἀπώλειαν ἐτόλμησε νὰ δραματουργήσῃ κατὰ τῆς ὑμετέρας μακαριότητος καὶ τοῦ ἁγιωτάτου ἀποστολικοῦ θρόνου, ἐθρόησε καὶ ἡμᾶς· ἀλλ' εὐθὺς ἐπαρηγορήθημεν ἀπὸ τὴν ἐλπίδα καὶ πίστιν ὁποῦ ἔχομεν ὅτι ἡ θεία πρόνοια δὲν θέλει λυπήσῃ τὸ ὀρθόδοξον γένος, τὸ ὁποῖον εἰς τὴν ἐσχατιὰν τοῦ παρόντος χρόνου κοσμεῖται, στηρίζεται, καὶ μονονουχὶ ζωογονεῖται ὑπὸ τῆς ὑμετέρας σεβασμιότητος, καὶ ἐδοξάσαμεν τὸν θεὸν πληροφορούμενοι ἀπὸ τὸ πρὸς ἡμᾶς πιττάκιον τοῦ εὐγενεστάτου ἄρχοντος κυρίτζη Δημητράκη Ἰουλιανοῦ, τοῦ ἡμετέρου προσφιλεστάτου, ὅτι δὲν..... οὔτε ἀκοάς, οὔτε εἴσοδον ἡ εὐσεβεστάτη μηχανὴ καὶ ῥαδιουργία· ἐπειδὴ ὅμως ἡ προσήκουσα προσοχὴ καὶ ἀπάντησις εἰς ἀποβολὴν τῶν τοιούτων ἐπιβουλῶν εἶναι ἀναγκαία, εὐθύς, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, κατὰ τὸ ἀπαραίτητόν μας χρέος, ἐγράψαμεν θερμότατα τῷ τε ἐνδοξοτάτῳ ἄρχοντι μεγάλῳ δραγουμάνῳ, τῷ ἐν Χριστῷ υἱῷ αὐτῆς, καὶ ἡμετέρῳ παμφιλτάτῳ ἀδελφῷ καὶ τῷ ῥηθέντι ἄρχοντι νὰ σταθοῦν μὲ σύντονον φροντίδα καὶ ἐπιμέλειαν διὰ νὰ ἀποκρουσθῇ ὁ ἐπίβουλος· καὶ καθὼς ἀπαιτεῖ ἡ χρεία νὰ γένῃ ἡ προσήκουσα κυβέρνησις καὶ προφύλαξις, καὶ δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι, καθὼς εὐθὺς ἠγωνίσθησαν, παρομοίως μετὰ τῆς δεούσης ἐπαγρυπνίας δὲν θέλουν φειδωλογηθῇ οὔτε πόνου, οὔτε λόγων, οὔτε ἄλλου τινὸς καὶ ἐκ μέρους μας διὰ νὰ ἀποσοβήσουν πᾶσαν ἀντιφερομένην μηχανήν, καὶ πάλιν τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ τὰ αὐτὰ μὲ παρόμοιον ζῆλον ἐγράψαμεν.

Ἂν ἴσως, δέσποτα σεβασμιώτατε, τὰ τοιαῦτα εἶναι καὶ μὲ ἄλλων τινῶν παρακίνησιν καθὼς ὁρίζει νὰ ὑποπτεύωνταί τινες, τοῦτο δὲν θέλει μείνῃ κεκρυμμένον, καί, καθὼς σοφώτατα ἀποφαίνεται, ὁ καιρὸς εἶναι διδάσκαλος τῶν πραγμά-

Digitized by Google

των· καὶ ἂς εἶναι πληροφορημένη ἡ ὑμετέρα μακαριότης ὅτι καὶ ἡμεῖς καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ, μὲ τὴν ψυχήν μας, μὲ τὴν ζωήν μας, συντρέχομεν εἰς τὰ ἀνήκοντα εἰς δούλευσιν καὶ φύλαξιν τοῦ παναγίου καὶ ζωοδόχου Τάφου καὶ τῆς ὑμετέρας σεβασμιωτάτης μακαριότητος, καὶ ἐλπίζομεν ὁ ἅγιος θεὸς νὰ τὴν διαφυλάξῃ ἀδιάσειστον καὶ ἀκλόνητον, καὶ νὰ καταβάλῃ τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἐπιβούλους αὐτῆς, οἵτινες βέβαια εἶναι ἐχθροὶ τῆς ὀρθοδόξου καὶ ἀμωμήτου πίστεως, καὶ φθονοῦσι τὸ κοινὸν καλόν.

Πέμπομεν τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι δύο χρυσᾶ, καὶ ἡ φιλτάτη μας δόμνα ἓν μποχτζαλῆκι, καὶ ἡ ἐν Χριστῷ θυγάτηρ καὶ δούλη αὐτῆς Μαριώρα, ἡ φιλτάτη μας θυγάτηρ, ἕτερον, μετὰ τῆς προσηκούσης προσκυνήσεως ἀσπαζόμεναι τὴν ἁγίαν αὐτῆς δεξιὰν, ὁμοῦ καὶ μετὰ τῶν ἄλλων τέκνων μας· παρακαλοῦμεν δὲ τὰ πεμπόμενα, ὡς παραμικρὰ σημεῖα τῆς μεγάλης μας εὐλαβείας εὐμενῶς νὰ τὰ δεχθῇ· ὁ δὲ κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν νὰ ἀξιώσῃ τὴν ὑμετέραν σεβασμιότητα νὰ ἑορτάσῃ τὴν κοσμοσωτήριον αὐτοῦ ἁγίαν ἀνάστασιν λαμπρῶς καὶ εὐδαιμόνως, καὶ νὰ μᾶς χαροποιῇ μὲ τὰς παναγίας αὐτῆς εὐχὰς καὶ εὐλογίας.

Πέμπομεν καὶ τῷ λογιωτάτῳ αὐτῆς γραμματικῷ μίαν τζόχαν καὶ ἓν ἀτλάζι διὰ τὸ ἅγιον Πάσχα.

Παρακαλοῦμεν νὰ ἔχωμεν καὶ πάλιν συχνὰ τὸ ἱερώτατον γράμμα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος μετὰ τῆς ἀγγελίας τῆς ἀγαθῆς καὶ πολυποθήτου ὑγείας της, καὶ τὴν τιμὴν τῶν πατρικῶν αὐτῆς ἐπιταγμάτων· οἱ δὲ χρόνοι τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, εἴησαν θεόθεν πάμπολλοι καὶ πανευτυχεῖς, καὶ αἱ πανάγιαι αὐτῆς εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

αψιε΄ μαρτίου ιϐ΄.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος

υἱὸς ἐν Χριστῷ καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμούς,

Ἰω. Νικόλαος βοεϐόδας.

Digitized by Google

87

Ἐπιστολὴ Στεφάνου Καντακουζηνοῦ βοεβόδα πρὸς Χρύσανθον περί τινων ὑποθέσεων τοῦ ἁγίου Τάφου καὶ φιλοφρονητική.

1715 μαρτίου 17.

Τὸ ἀπὸ τῆς η΄ τοῦ ἐνεστῶτος γεγραμμένον τίμιον καὶ σεβάσμιον γράμμα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος μετὰ πλείστης αἰδοῦς ἐλάβομεν, καί, πληροφορηθέντες τὴν πολυπόθητον ὑμῖν ὑγείαν της, ἀπὸ βαθέων καρδίας ὑπερεχάρημεν, δόξαν ἀναπέμψαντες τῷ περισκέποντι καὶ διαφυλάττοντι αὐτὴν ἁγίῳ θεῷ, οὗτινος καὶ δεόμεθα ἵνα καὶ εἰς τὸ ἑξῆς περιφρουροίη αὐτὴν ἄνοσον, εὔθυμον, πάσης τε ἀντικειμένης περιπετείας ἀνωτέραν καὶ λυπηροῦ ἄγευστον.

Ἐδέχθημεν πανευλαβῶς καὶ τὰς πατρικὰς εὐχὰς καὶ ἱερὰς εὐλογίας της· ὧν ἕνεκα καὶ πλείστας ὅσας ἀνθομολογοῦμεν τὰς χάριτας τῇ ὑμετέρᾳ πατρικῇ φιλοστοργίᾳ, παρακαλῶντας την θερμῶς νὰ μὴν μᾶς ἀμνημονῇ καὶ καθεξῆς, ἀλλὰ νὰ μᾶς ὑποστηρίζῃ καὶ πόρρωθεν δι' αὐτῶν τῶν θεοπειθῶν καὶ μακαρίων εὐχῶν της.

Ἔγνωμεν ἑπομένως καὶ τὰ ἐν αὐτῷ γραφόμενα, καὶ ὅτι οὐδὲν ἀξιόλογον ἔχει νὰ μᾶς σημειώσῃ· τὸ ὁποῖον καὶ ὡς ἀναμφίβολον, οὐδὲ παρ' ἡμῶν ἀπιστεῖται· ὅτι βλέπομεν πῶς καὶ ἀπὸ γράμματων τῶν ἀρχόντων μας οὐδὲν νεώτερον ἐνηχούμεθα· ὥστε τοῦτο ἐπιλέγομεν νὰ εὐδοχήσῃ ὁ ἅγιος θεὸς τέλος ἀγαθὸν εἰς ὅλα τὰ πράγματα, διὰ νὰ εἶναι τοῦτο πρὸς κοινὸν ὄφελος.

Μᾶς παρηγορεῖ ἡ πατρική της φιλοστοργία, καὶ μᾶς παραθαρρύνει διὰ τῆς ἐμφρονεστάτης της παραινέσεως περὶ τῶν

ἐπικειμένων ἡμῖν βάρεων, ὅτι νὰ ὑπομένωμεν γενναίως τὰ ἐπερχόμενα, καὶ μετὰ τῆς πρὸς θεὸν παρακλήσεως νὰ τὰ ἀπαντῶμεν, καὶ εὐχαριστοῦμεν τῇ μακαριότητί της κατὰ πολλά· καὶ διὰ τοῦτο, καὶ ἂς εἶναι βεβαία ὅτι οὕτω φερόμεθα· ἡ ἐξ ὕψους μόνον βοήθεια καὶ θεϊκὴ παντοδυναμία διὰ τῶν ἱερῶν εὐχῶν της νὰ μᾶς ἐνισχύῃ καὶ νὰ μᾶς καθοδηγῇ διὰ τὸ κοινὸν συμφέρον τούτου τοῦ πολυπαθοῦς τόπου.

Μᾶς ἐπεύχεται ἐπομένως ἡ μακαριότης της, διατὶ, κατὰ τὴν προπαρελθοῦσαν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, ἀπήλθομεν ἐν τῷ σεπτῷ ἁγίῳ αὐτοῦ ναῷ, καὶ συμπανηγυρίσαμεν μετὰ τοῦ πανιερωτάτου ἁγίου Βηθλεὲμ τὴν ἐτήσιον μνήμην τοῦ τροπαιοφόρου· καὶ κατὰ τοῦτο, δέσποτά μου, ἡμεῖς δὲν ἐκδεχόμεθα τοσαύτας εὐχαριστίας ὅτι τοῦτο τὸ ἐκάμαμεν, καὶ κατὰ τὸ χριστιανικὸν χρέος μας, καὶ ἐπὶ πλέον διὰ τὴν εὐλάβειαν καὶ ἀγάπην ὅσην ἔχομεν πρὸς τὴν μακαριότητά της.

Αὐτὸ δὲ ὁποῦ ὁρίζει ὅτι ἔχει σκοπὸν, ἐὰν δὲν πηγαίνῃ εἰς προσκύνησιν τοῦ ἁγίου καὶ ζωοδόχου Τάφου, νὰ μὴν κάμῃ ἄλλας περιόδους τῶν ἐνταῦθα μερῶν· καὶ εἰς τοῦτο, ἄλλο νὰ εἰποῦμεν δὲν ἔχομεν, παρὰ μόνον ὅτι εἶναι πεπρωμένον παρὰ τῆς θείας πανσόφου προνοίας ἐκεῖνο καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς ἔκβασιν κατὰ τὸν ἔνθεον πόθον της, καὶ ὅπου καὶ ἂν εἶναι, εἴτε αὐτοῦ, εἴτε ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει, παρακαλοῦμεν ἀπὸ καρδίας τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις παθόντα καὶ ὑπὲρ ἡμῶν σταυρωθέντα, ταφέντα τε, καὶ ἀναστάντα ζωοδότην Χριστὸν, νὰ τῆς εἶναι φύλαξ, σκέπη, ὁδηγὸς, ἀντιλήπτωρ, προστάτης, ὑπέρμαχος, ἀρωγὸς καὶ χορηγὸς παντοίων ἀγαθῶν πνευματικῶν καὶ σωματικῶν.

Ἂν μᾶς φανερώσῃ ἡ μακαριότης της καὶ τὸν σκοπούμενον καιρὸν τῆς τοιαύτης ἀποδημίας της, θέλομεν ὁμολογῇ τὴν χάριν. Κατὰ τὸ παρὸν, ἂς ἔχωμεν παρακαλοῦμεν καὶ αὖθις τίμιόν της, διὰ νὰ χαίρωμεν ἐπὶ τῇ ἐφετῇ ἡμῖν ὑγείᾳ καὶ

Digitized by Google

ταῖς πατρικαῖς της εὐχαῖς, αἵνινες καὶ εἴησαν ἡμῖν ἀρωγαὶ ἐν βίῳ παντί.

αψιε΄ μαρτίου ιζ΄.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος

υἱὸς κατὰ πνεῦμα καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμοὺς

αὐτῆς ἑτοιμότατος,

Ἰω. Στέφανος Καντακουζηνὸς βοεβόδας.

88

Ἐπιστολὴ Νικολάου Μαυροκορδάτου πρὸς Χρύσανθον ἀγγέλλοντος τὴν λῆψιν τῶν σταλέντων αὐτῷ βιβλίων, καὶ τὴν εὐχαρίστησίν του ἐπὶ τῇ προσεχεῖ ἀφίξει τοῦ παπᾶ κὺρ Σεραφείμ, ὅν διορίζει διὰ τὸν υἱόν του διδάσκαλον. κ. τ. λ. κ. τ. λ.

1715 μαρτίου 27.

Δύο ἱερὰ γράμματα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ἐλάβομεν, καὶ διὰ τὴν ἀγαθὴν καὶ πολυπόθητόν της ὑγείαν καθ᾽ ὑπερβολὴν ἐχάρημεν· ἐδέχθημεν εὐλαβῶς καὶ τὰς ἁγίας αὐτῆς εὐχὰς, καὶ εὐχαριστοῦμεν· ἔγνωμεν καὶ τὰ ἐφεξῆς γραφόμενα· ὁμοίως καὶ τὰ ἐν τοῖς ἱεροῖς αὐτῆς πιττακίοις· εἴδομεν καὶ τὰ πρὸς τὴν ὑμετέραν μακαριότητα γράμματα τοῦ ἐν Χριστῷ υἱοῦ αὐτῆς καὶ ἡμετέρου παμφιλτάτου ἀδελφοῦ ἄρχοντος μεγάλου δραγομάνου, καὶ τὰ ἄλλα, καὶ ἐχάρημεν κατὰ πολλὰ, καὶ εὐχαριστήσαμεν τὸν ἅγιον θεὸν ὁποῦ δὲν ἄφησε νὰ ἐκτανθῇ τὸ τοιοῦτον ἄθεον ἐπιχείρημα, τὸν ὁποῖον παρακαλοῦμεν νὰ διαφυλάττῃ καὶ εἰς τὸ ἑξῆς τὴν ὑμετέραν σεβασμιότητα εἰς τὸν ἁγιώτατον ἀποστολικὸν αὐτῆς θρόνον μὲ ὑγείαν καὶ εἰρηνικὴν κατάστασιν εἰς χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν παντὸς τοῦ χριστωνύμου πληρώματος.

Ἐλάβομεν καὶ τὰ σταλέντα βιβλία, καὶ εὐχαριστοῦμεν

Digitized by Google

αὐτῇ, καὶ παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς προστάζῃ καὶ ἡ ὑμετέρα μακαριότης εἰς ὅ, τι ὁρίζει. Εὐχαριστοῦμεν αὐτῇ καὶ διὰ τὸν πεμφθησόμενον σπουδαῖον· ὅταν φθάσῃ ἐδῶ, ἢ αὐτὸν ἢ τὸν λογιώτατον παπᾶ κὺρ Σεραφεὶμ θέλομεν διορίσῃ διὰ τὸν φίλτατόν μας υἱὸν τὸν δοῦλόν της, καθὼς λογαριάσομεν ἁρμοδιώτερον.

Ἔγνωμεν ὅτι ἀπεφάσισεν ἡ ὑμετέρα μακαριότης νὰ κινήσῃ, σὺν θεῷ, πρὸ τοῦ ἁγίου Πάσχα, πρὸς τὴν Ἀδριανούπολιν, καὶ μόνον παρακαλοῦμεν τὸν ἅγιον θεὸν νὰ κατευοδώσῃ αὐτὴν νὰ ὁρίσῃ μὲ ὑγείαν καὶ πᾶσαν εὐθυμίαν καὶ εὐδαιμονίαν.

Παρακαλοῦμεν δὲ τὴν ὑμετέραν σεβασμιότητα νὰ μᾶς χαροποιῇ συχνὰ μὲ τὰ ἱερὰ αὐτῆς γράμματα, καὶ τὰ πατρικά της ἐπιτάγματα, καὶ ἐν ὅσῳ διατρίψῃ εἰς Ἀδριανοῦ νὰ μὴ λείπῃ ἡ ἱερὰ καὶ πατρική της συμβουλὴ καὶ νουθεσία πρός τε τὸν παμφίλτατόν μας ἀδελφὸν καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντάς μας, καὶ νὰ τοὺς προστάζῃ εἰς ὅ, τι ὁρίζει, ἐπειδὴ τοιαύτην παραγγελίαν τοὺς ἔχομεν δώσῃ νὰ εὑρίσκωνται μὲ πᾶσαν ἑτοιμότητα καὶ προθυμίαν εἰς τὴν δούλευσιν τῆς ὑμετέρας σεβασμιότητος, καθὼς εἴμεσθεν καὶ ἡμεῖς προθυμότατοι εἰς τοὺς ὁρισμούς της κατὰ τὸ ἀπαραίτητόν μας χρέος.

Παρακαλοῦμεν δὲ καὶ πάλιν τὴν ὑμετέραν μακαριότητα νὰ μᾶς χαροποιῇ συχνότερα μὲ τὰ ἱερὰ αὐτῆς γράμματα δηλωτικὰ τῆς ἀγαθῆς καὶ ἐφετωτάτης ὑγείας της, καὶ μὲ τὴν τιμὴν τῶν πατρικῶν της προσταγμάτων· οἱ δὲ χρόνοι τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησαν θεόθεν πάμπολλοι καὶ πανευτυχεῖς, καὶ αἱ πανάγιαί της εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

ᾳψιε' μαρτίου κζ'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος

υἱὸς ἐν Χριστῷ καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμούς,

Ἰω. Νικόλαος βοεβόδας.

89

Χρυσάνθου Ἱεροσολύμων γράμμα σιγιλλιῶδες ἐπικυροῦν τὰ δικαιώματα καὶ τὴν ἀσυδοσίαν τοῦ ἀνῳκοδομηθέντος ἐν Βουκουρεστίῳ ἱεροῦ μοναστηρίου τῶν Ἁγίων Πάντων ὑπὸ Ἀνθίμου μητροπολίτου Οὐγκροβλαχίας.

1715 μαρτ.

Χρύσανθος ἐλέῳ θεοῦ κ. τ. λ.

Ἐπεὶ σκαιοί τινες καὶ πονηροὶ ἐν τῷ κόσμῳ ἐπιπολάζοντες δαίμονες καὶ οἱ τούτοις ἀκόλουθοι μάταιοι τῶν ἀνθρώπων τὰ, ξυνάρσει θεοῦ τοῦ πρωτουργοῦ καὶ αὐταγάθου, ὑπὸ θεοσεβῶν ἀνδρῶν καὶ τὸν κύριον ἐν ἀληθείᾳ φοβουμένων καλῶς τε καὶ δημωφελῶς συντεταγμένα καὶ συγκροτούμενα συγχεῖν μὲν καὶ ἀνατρέπειν ἐπείγονται τῷ περιόντι τῆς βασκανίας, ἢ περιουσίᾳ φαυλότητος· εἰ καὶ μὴ τὰ πολλὰ ἔκβασιν ἡ τούτων λαμβάνῃ ἐγχείρησις καὶ ῥαδιουργία, προσήκει μέντοι τοὺς θεοφιλεῖς καὶ εὐσεβεστάτους ἀνθρώπους ἀγρύπνῳ ψυχῆς ὄμματι καὶ νηφούσῃ προμηθείᾳ ἀντιμηχανημάτων τούτοις ἀντιστρατεύεσθαι, ἔχοντας ἀπὸ τοῦ θεοῦ σοφίας θησαυρὸν καὶ δικαιοσύνης βραχίονα, ναὶ μὴν καὶ τοῖς ἐρασταῖς τῶν καλῶν καὶ ἀγαθοεργεῖν ᾐρημένοις παρέχειν χεῖρα σωτήριον. Πάντα γὰρ τὰ τῷ δικαίῳ συμβαίνοντα, καὶ μάλιστα τῶν ὅσα πρὸς θεὸν καὶ τὸν πλησίον τὴν ἀναφορὰν ἔχει τοῖς ἀμωσγέπως δυνατοῖς καὶ ὑπερφέρουσιν ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς στηρίζεσθαι εἴωθεν, ὅπως ταύτῃ τὸ ἑτερόγναθον τοῦ πανδαμάτορος χρόνου, καὶ πᾶν ὁτιοῦν ἀντιπράττον παρελάσαντα τύχης ἄωρον μὴ γένωνται παίγνιον. Ἑκάτεροι δὲ τὸν ἐπιβάλλοντα αὐτοῖς μισθὸν ἀναλόγως λήψονται, κατὰ τὴν ἀποστολικὴν φωνὴν, ὅ, τε φυτεύων δηλαδὴ πνευματικὴν φυ-

Digitized by Google

τείαν τῶν ἀγαθῶν ἔργων, καὶ ὁ ταύτην ποτίζων ταῖς δυναταῖς ἀντιλήψεσι παρὰ τοῦ τὰ τελεσφόρα αὐξάνοντος θεοῦ ταῖς ζωτικαῖς ἐπιπνοίαις τῆς θεαρχικῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος.

Ἀμέλει τοι καὶ ὁ ἱερώτατος μητροπολίτης Οὐγκροϐλαχίας κὺρ Ἄνθιμος, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Πλαγηνῶν, ὁ ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς, μὴ τὸ ἑαυτοῦ μόνον συμφέρον ζητῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ τοῦ πλησίον, ἅτε δὴ ἱερὸς ἀνὴρ καὶ τὰ πρὸς θεὸν εὐσεϐῶς διακείμενος, τά τε θεόλεκτα λόγια μετὰ πολλῆς εὐλαϐείας ἐκμελετῶν, καὶ τοῖς τοῦ κυρίου ἐντάλμασι συντόνως προσανακείμενος, ἔννοιαν ἀγαθὴν καὶ πάνυ θεοφιλῆ φωτιστικῇ τοῦ τελεταρχικοῦ πνεύματος χάριτι ἐπὶ νοῦν ἐϐάλλετο πρὸ χρόνων οὐκ ὀλίγων, ἀνεγεῖραι δηλαδὴ μοναστήριον καὶ ἱερὸν καταγώγιον ἐπὶ τῷ ἐξυμνεῖσθαι καὶ ὁσίως λατρεύεσθαι τὸ τρισσολαμπὲς τῆς μιᾶς θεότητος κράτος, εἰς μνήμην τε καὶ εὔκλειαν τῶν ἁγίων ἁπάντων, τῆς τε αὐτοῦ ἱερότητος μετὰ τῶν φυσάντων διηνεκὲς μνημόσυνον. Τοιαύταις γὰρ εὐποιϊῶν θυσίαις τὸ θεῖον θεραπευόμενον, εὐήλατον τοῖς ἐπικαλουμένοις καθίσταται. Διὸ εὐκαιρίαν καὶ ἰσχὺν τοῦ τῶν ἀγαθῶν παροχέως θεοῦ πρυτανεύσαντος, οὐκ ὤκνησεν ἡ αὐτοῦ ἱερότης εἰς φῶς ἀγαγεῖν τὸ ὅπερ ἐκ πολλοῦ ὤδινεν ἐν τῇ διανοίᾳ κύημα. Καὶ δὴ ζεούσῃ προθυμίᾳ ἀνήγειρε καὶ ἀνῳκοδόμησεν ἐκ βάθρων ἰδίοις ἀναλώμασιν ἐξ ἰδίων ἱδρώτων κεκτημένος, ἱερὸν καὶ σεϐάσμιον μοναστήριον ἐντὸς τοῦ Βουκουρεστίου (ἔνθα καὶ ἡ αὐθεντικὴ καθέδρα τὴν ἵδρυσιν ἔχει) ἐπ᾽ ὀνόματι τῶν Ἁγίων Πάντων κλεϊζόμενον, κάλλει καὶ μεγέθει διαπρέπον, μετὰ πολλῆς τῆς φιλοτεχνίας καὶ ἐξ ὕλης ἐπιλέκτου, εἰς δόξαν καὶ ἀκατάπαυστον ὑμνῳδίαν τῆς μακαρίας καὶ παντουργοῦ τριάδος, προσεποικοδομήσας καὶ κελλεῖα λίθινα ἱκανὰ εἰς κατοίκησιν καὶ ἀνάπαυσιν τῶν τῷ κόσμῳ ἀποταξαμένων ὁσίων ἀνδρῶν καὶ μελλόντων διαπονεῖν ἐν αὐτῷ τῷ μοναστηρίῳ, καὶ τῷ θεῷ διακονεῖν καὶ θεραπεύειν ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιο-

Digitized by Google

σύνη, ὡραΐσας αὐτὸ ἀγλαομόρφως ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν, ἅτε δὴ δῶρον θεῷ τιμαλφέστατον · ὅπερ καὶ ἀμφιλαφῶς ἐπροικοδότησεν ὡς θεῖον καταγώγιον κειμηλίοις χρυσαργύροις καὶ ἱεροῖς ἀμφίοις, κτήμασί τε κινητοῖς καὶ ἀκινήτοις διαρκεστάτοις κατὰ τὸ εἰκός, πρὸς κυβέρνησιν τῶν ἀναγκαίων ὁμοῦ καὶ εὐπρέπειαν τοῦ μοναστηρίου, καὶ ζωάρκειαν τῶν ἐνασκουμένων αὐτῷ πατέρων, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ ὑποδοχὴν φιλότιμον τῶν μετ' εὐλαβείας προσερχομένων χριστιανῶν χάριν προσκυνήσεως. Ὅπως δὲ τὰ παρὰ τῆς αὐτοῦ ἱερότητος καλῶς καὶ ἐπαινετῶς συσταθέντα καὶ διαταχθέντα ἔχωσι τὸ μόνιμον καὶ ἀδιάσειστον διὰ παντὸς, πολλὴν καὶ περὶ τούτου τὴν πρόνοιαν κατεβάλετο, διορίσας καὶ παρακελευσάμενος ἵνα τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἀνεγερθὲν καὶ δομηθὲν ἱερὸν μοναστήριον μὴ ὑπάρχῃ προσώπῳ τινὶ ὑποτεταγμένον καὶ ὑποκείμενον, οὔτε πατριαρχικῇ δεσποτείᾳ ὑποκεκλιμένον, οὔτε μὴν ἐξουσίᾳ ἡγεμονικῇ, ἢ καὶ ἀρχοντικῇ μηδέποτε, ἀλλὰ διαμένειν ἐλεύθερον πάντῃ αὐτόνομόν τε καὶ ἀδέσποτον εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα· ἐξουσιαζόμενον καὶ κυβερνούμενον ὑπὸ μόνου τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν πέντε ἐπιτρόπων, οὓς κατέστησεν ἤδη τοῦ διέπειν αὐτὸ καὶ ἐπισκέπτεσθαι, καὶ τῶν μετὰ ταῦτα καὶ κατὰ καιροὺς ἐσομένων ἡγουμένων, μηδενὸς ἄλλου ἀπὸ παντοίας ὑπεροχῆς καὶ τάξεως καὶ βαθμοῦ δυναμένου οἱῳδήτινι τρόπῳ συγκοινωνεῖν αὐτοῖς εἰς τὴν τοῦ μοναστηρίου διοίκησιν λόγῳ, ἢ ἔργῳ, ἢ ἐπιτάττειν αὐτοῖς, καὶ βιάζειν λέγων τοῦτο οὕτω γινέσθω, ἐκεῖνο δὲ ἄλλως. Ἀλλὰ φυλάττῃ ἕκαστος τὰ ἴδια ὅρια, μακρὰν τούτου διϊστάμενος ὡς ἀμέτοχος. Ὅθεν περὶ τούτου καὶ περὶ ἄλλων πολλῶν συντεινόντων πρὸς σύστασιν καὶ ἀρίστην διεξαγωγὴν καὶ ἐπίδοσιν τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου ὁ αὐτὸς φιλόθεος ἀρχιερεὺς τὰ ἅπερ εὐλογοφανῶς διενοήθη, τὰ πάντα εἰς τριάκοντα καὶ δύο κεφάλαια διελὼν, ἐγχαράξας τε καὶ κατὰ μέρος διαγράψας ἐν ὑπογεγραμμένῳ καὶ ἐσφραγισμένῳ ἀρχιερατικῷ αὐτοῦ γράμματι,

Digitized by Google

κατ' ἰδίαν αὐτοῦ βουλὴν καὶ θέλησιν ἐκύρωσεν, ἐβεβαίωσέ τε καὶ κατησφαλίσατο, ἀρὰς καὶ ἐπιτίμια ἐκφωνήσας κατὰ τῶν τολμησόντων ποτὲ διασεῖσαι καὶ ἀνατρέψαι μικρόν τι ἢ μέγα τῶν ἐν αὐτῷ περιεχομένων, μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς ἀτόμου στιγμῆς καὶ κεραίας· εἰσὶ δὲ τὰ ἐπίλοιπα τοιαῦτα.

Διωρίσατο γὰρ πῶς καὶ τίνι τρόπῳ ὀφείλει ὁ ἡγούμενος διοικεῖν αὐτο ἐπὶ πᾶσι, δηλονότι ἐν φόβῳ θεοῦ καὶ ἀληθείᾳ, περί τε τῶν εἰσοδημάτων ἀπὸ παντοίας καρποφορίας καὶ προσόδων τοῦ μοναστηρίου, ἐξόδων τε καὶ τῶν λοιπῶν ἀφεύκτων ἀναλωμάτων, ἔν τε τῇ συναγωγῇ αὐτῶν καὶ τῇ δαπάνῃ, ὁποίως χρὴ πολιτεύεσθαι τοὺς ἡγουμένους καὶ ἐπιτρόπους ἐν παντὶ καιρῷ αἰνιξάμενος σαφῶς διεδήλωσεν· ὁμοίως καὶ περὶ τροφῆς καὶ πόσεως τῶν πατέρων, τῶν τε ἱματίων καὶ τῶν λοιπῶν αὐτῶν ἀναγκαίων τῶν μέτρῳ αὐταρκείας αὐτοῖς διορισθέντων· ἀλλ' ἔτι καὶ οἱ ἐν αὐτῷ ἀσκούμενοι πατέρες πῶς ὀφείλουσι διάγειν σεμνοπρεπῶς καὶ εὐτάκτως μετιέντες τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς μετὰ διαπύρου προθυμίας καὶ ἀγάπης εἰρηνικῶς καὶ ἀταράχως, ὡς ἔθος ἐστὶ τοῖς κατ' ἐπαγγελίαν ἀποταξαμένοις τῷ κόσμῳ ὑπηρετοῦντες τε καὶ κοπιῶντες ἀόκνως περί τε ἀποδοχῆς παντὸς προσώπου καὶ φιλοξενίας τῶν εὐλαβῶς προσερχομένων ἐν τῷ αὐτῷ μοναστηρίῳ. Πρὸς τούτοις καὶ περὶ μνημοσύνων τῶν ἐν κυρίῳ κοιμηθέντων, καὶ ὁπόσα δεῖ χρήματα δαπανᾶσθαι ἐν ταῖς ταφαῖς καὶ κηδείαις τῶν ἱερῶν πατέρων · ἔτι δὲ καὶ περὶ τεσσάρων τινῶν ἑορτῶν τῶν διαταχθεισῶν πανηγυρίζεσθαι κατ' ἔτος ἀπαραιτήτως ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, εἰς μνημόσυνον αἰώνιον τοῦ τε θεόφρονος κτίτορος καὶ τῶν ἐν αὐτῷ εὐαρεστησόντων κυρίῳ ὁσίων πατέρων · ἅτινα τῷ βουλομένῳ εἰδέναι ἐν ἀκριβείᾳ, ῥᾶόν ἐστιν ἀναπτύξαντι ἐκεῖνο τὸ τῆς ἱερότητος αὐτοῦ γράμμα γνῶναι σαφῶς τὴν σοφὴν ἐπίνοιαν τοῦ οὕτω διατάξαντος · ἐπεὶ πάντα εἰσὶ ψυχωφελῆ εὐάρεστά τε θεῷ, ὡς κοινῆς σωτηρίας πρόξενα. Ταῦτα δὲ πάντα ἐπὶ βεβαιώσει

Digitized by Google

κρείττονι καὶ ἰσχυροτέρᾳ ἐκύρωσε καὶ ἐκράτυνε καὶ διὰ σιγιλλιώδους γράμματος τοῦ πατριαρχικοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου. Παρατυχούσης δὲ ἤδη καὶ τῆς ἡμετέρας μετριότητος ἐν Βουκουρεστίῳ, ἐδεήθη ἡμῶν μετὰ θερμῆς καὶ πολλῆς παρακλήσεως ὅπως προσεπισφαλισθῆναι ταῦτα καὶ δι' ἡμετέρου πατριαρχικοῦ σιγιλλιώδους γράμματος· οὗτινος τῆς ἱερότητος τὴν τοιαύτην ἀξίωσιν, ὡς δικαίαν καὶ λυσιτελῆ καὶ τὸ εὔλογον κεκτημένην, ἡ ἡμετέρα μετριότης ἐνστερνισαμένη ἀσμένως, συμφώνως τῷ σιγιλλιώδει γράμματι τοῦ πατριαρχικοῦ οἰκουμεν κοῦ θρόνου, γράφει καὶ ἀποφαίνεται ἵνα τὸ ῥηθὲν σεβάσμιον μοναστήριον ὅπερ ᾠκοδόμησεν ἐκ θεμελίων ἐντὸς τοῦ Βουκουρεστίου ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἁγίων Πάντων ὁ διαληφθεὶς ἱερώτατος μητροπολίτης Οὐγκροβλαχίας καὶ συναδελφὸς ἡμῶν κὺρ Ἄνθιμος μετὰ τῶν ὑποστατικῶν αὐτοῦ καὶ κτημάτων τῶν ἀκινήτων καὶ τῶν λοιπῶν κινητῶν ἀφιερωμάτων, κειμηλίων, ἱερῶν τε ἀμφίων καὶ ἀργυρῶν σκευῶν, εἴη καὶ μένῃ ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς ἐλεύθερον, ἀδούλωτόν τε καὶ ἀδέσποτον καὶ αὐτόνομον ὅλως, ἀνεπίβατόν τε καὶ ἀκαταπάτητον ἀπὸ παντὸς προσώπου πατριαρχικοῦ τε καὶ ἡγεμονικοῦ, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀρχιερατικοῦ, καὶ ἀπὸ πάσης ἄλλης ἀρχοντικῆς ὑπεροχῆς καὶ ἀξίας· διεξαγόμενον καὶ διοικούμενον ὑπὸ μόνων τῶν κατὰ καιροὺς ἡγουμένων καὶ ἐπιτρόπων αὐτοῦ· ὡσαύτως καὶ πάντα ὅσα περιέχονται ἀκριβῶς καὶ κατὰ μέρος ἐν τοῖς τριάκοντα δύο κεφαλαίοις τοῖς καταστρωθεῖσιν ἐν τῷ ἐνυπογράφῳ ἐκείνῳ γράμματι τῆς αὐτοῦ ἱερότητος ἔχωσι κἀκεῖνα πάντα τὸ κῦρος πάγιον ἀμεταποίητόν τε καὶ ἀμετάθετον καὶ ὅλως ἀμετάτρεπτον μέχρι τερμάτων τοῦ αἰῶνος τούτου· ὅπως κατ' ἐκεῖνα διοικούμενον καὶ κατευθυνόμενον ἔχῃ καὶ τὴν ἑαυτοῦ διαμονὴν καὶ εὐστάθειαν ἀκλόνητον καὶ ἀδιάσειστον· ὀφειλόντων πάντων, ἱερωμένων τε καὶ λαϊκῶν, μικρῶν τε καὶ μεγάλων, ὑπερασπίζεσθαι αὐτοῦ, συντρέχειν τε καὶ βοηθεῖν

Digitized by Google

αὐτῷ κατὰ δύναμιν, εὐεργετεῖν τε, καὶ περὶ τῆς αὐτοῦ φροντίζειν συστάσεως, ἐλεούντων καὶ εὐεργετούντων δαψιλαῖς χορηγίαις καὶ προμηθείαις ἐκ τῶν ὧν αὐτοῖς ἀγαθῶν ἐχαρίσατο ὁ κύριος· διὰ δὲ τῶν τοιούτων εὐποιϊῶν καὶ ἀντιλήψεων αὐτῶν πρὸς αὐτὸ τὸ ἱερὸν μοναστήριον τύχωσι κᾀκεῖνοι τοῦ μνημοσύνου αὐτῶν ἐν αὐτῷ ἀκαταπαύστου καὶ αἰωνίου, ἐπιτεύξονται δὲ καὶ τῆς ἀξίας ἀνταποδόσεως παρὰ θεοῦ κυρίου σαβαὼθ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἀντιδόσεως. Μηδεὶς οὖν τολμήσῃ ποτὲ τῶν ἁπάντων ἀνατρέψαι τι πολὺ ἢ ὀλίγον τῶν ἐν τῷ παρόντι κᾀκείνῳ τῷ ἀρχιερατικῷ γράμματι κυρωθέντων καὶ βεβαιωθέντων, ἢ ἀφαιρέσαι ἢ προσθεῖναί τι, ἢ ὅλως μεταποιῆσαι κατ' οὐδένα τρόπον. Φοβερὸν γὰρ τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας θεοῦ ζῶντος. Ὅς δ' ἂν τῇ ἑαυτοῦ ἐξουσίᾳ ἐπερειδόμενος, ἢ τῶν κατὰ καιροὺς δηλαδὴ ἡγεμόνων, ἢ κατὰ τόπον ἀρχιερέων, καὶ ἀρχόντων, ἢ παντοίας ἄλλης τάξεως, πειραθῇ ὑποδουλῶσαι καὶ ὑποτάξαι αὐτὸ τὸ ἱερὸν μοναστήριον ἑτέρῳ τινὶ προσώπῳ, ἢ διασεῖσαι, ἢ ἀλλοιῶσαι καὶ ἐκμειῶσαι τὰ γεγραμμένα ταῦτα ἐν αὐθαδείᾳ καὶ περιφρονήσει, ὁ τοιοῦτος ἀφωρισμένος εἴη κ. τ. λ. [ἕπονται αἱ συνήθεις ἀραί.] Ὅθεν καὶ ἀπολυθὲν τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν σιγιλλιῶδες ἐν μεμβράναις γράμμα, ἐδόθη τῷ ἱερῷ αὐτῷ μοναστηρίῳ πρὸς φύλαξιν ἀσφαλῆ, μνήμην τε καὶ δήλωσιν ἀΐδιον.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ αφιε' κατὰ μῆνα μάρτιον.

('Ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 605 ἁγιοταφ. χειρογράφου.)

Digitized by Google

90

'Επιστολὴ Νικολάου Μαυροκορδάτου πρὸς Χρύσανθον δηλοῦντος τὴν εὔνοιάν του πρὸς τοὺς δύο ξένους του, ὧν ὁ ἕτερος διδάσκαλος τοῦ υἱοῦ τοῦ Σκαρλάτου, περὶ τῆς ἀπὸ 'Αδριανουπόλεως ἀναχωρήσεως τοῦ πατριάρχου καί τινων ἄλλων ὑποθέσεων.

1715 ἀπριλίου 11.

Δύο ἱερὰ γράμματα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος μετὰ τῆς προσηκούσης αἰδοῦς ἐλάβομεν, τὸ μὲν ἀπὸ κγ΄ τοῦ παρελθόντος μαρτίου, τὸ δὲ ἀπὸ γ΄ τοῦ παρόντος· καὶ ἐξ ἀμφοτέρων τὴν ἐφετωτάτην αὐτῆς ὑγείαν πληροφορηθέντες, ὕμνους εὐχαριστηρίους ἀνεπέμψαμεν τῷ σώζοντι καὶ διατηροῦντι αὐτὴν θεῷ· ἐδέχθημεν μετ' εὐλαβείας καὶ τὰς ἱερὰς αὐτῆς εὐχάς, καὶ ὑπερευχαριστοῦμεν· ἔγνωμεν καὶ τὰ ἐφεξῆς γραφόμενα.

Τὸν σπουδαῖον κὺρ Κωνσταντῖνον τὸν ἀφήσαμεν νὰ εὑρίσκεται εἰς τὸ σχολεῖον κατὰ τὸν τρόπον ὁποῦ ἐπρόσταξεν ἡ ὑμετέρα μακαριότης· ὁ δὲ λογιώτατος παπᾶ κὺρ Σεραφεὶμ ἐδιωρίσθη διὰ τὸν δοῦλον αὐτῆς τὸν υἱόν μας Σκαρλᾶτον, καὶ ἄμποτε διὰ τῶν ἁγίων αὐτῆς εὐχῶν νὰ προχωρήσῃ εἰς παιδείαν καὶ ἀρετήν· ὁ κὺρ Κωνσταντῖνος θέλει ἔχῃ τὴν εὔνοιαν καὶ ἐπίσκεψίν μας, ἐπειδὴ εἶναι τῆς ὑμετέρας σεβασμιότητος καὶ χρηστῶν ἠθῶν.

Εὐχαριστοῦμεν καὶ διὰ τὰ πεμφθέντα βιβλία εἰς τὴν σχολήν, τὰ ὁποῖα ἐγράφησαν καὶ εἰς τὸ κατάστιχον καὶ ἐναπετέθησαν εἰς τὴν βιβλιοθήκην· ἂς εἶναι πολύχρονος ἡ ὑμετέρα μακαριότης, ὁποῦ φροντίζει τὰ πρὸς βελτίωσιν καὶ αὔξησιν.

'Ελάβομεν καὶ τὸ ἐκ τῆς ἡμετέρας βιβλιοθήκης χειρόγραφον βιβλίον, καὶ πάλιν καὶ τὸ πεμφθὲν καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ εἶναι διὰ τοὺς ὁρισμούς της.

Digitized by Google

Τῷ βορνίκῳ Ἀναστάσῃ δίδεται σφοδρὰ προσταγὴ διὰ νὰ τελειώσῃ τὰ ὅσα ἐπροστάχθη παρ' αὐτῆς.

Ἔγνωμεν καὶ ὅτι σὺν θεῷ κατὰ τὴν δ' τοῦ παρόντος ἦτον νὰ κινήσῃ ἡ ὑμετέρα μακαριότης πρὸς τὴν Ἀδριανούπολιν, καὶ παρακαλοῦμεν τὸν ἅγιον θεὸν νὰ οἰκονομήσῃ τὴν ὁδοιπορίαν εὐτυχῆ, καὶ νὰ μᾶς χαροποιήσῃ ὅτι τάχιστα μὲ τὴν ἀγγελίαν τοῦ ἀγαθοῦ αὐτῆς κατευοδίου.

Ἐγράψαμεν καὶ αὖθις θερμὰ τῷ εὐγενεστάτῳ ἡμετέρῳ ἄρχοντι κυρίτζῃ Δημητράκῃ Ἰουλιανῷ νὰ φέρεται μὲ μεγαλωτάτην προθυμίαν εἰς τὴν δούλευσιν τοῦ παναγίου Τάφου, καὶ τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, καὶ κατὰ τὴν χρείαν καὶ ἀρέσκειαν καὶ προσταγὴν αὐτῆς νὰ γράψῃ εὐθὺς ἐκ μέρους μας θερμὰ γράμματα πρός τε τὸν νῦν περιφανέστατον σεϊχουλισλαμεφέντην καὶ πρὸς τὸν ὑψηλότατον καϊμακαμπασᾶν καὶ πρὸς τὸν ἐνδοξότατον ῥεϊζεφέντην, καὶ, ἂν τὸ καλῇ ἡ χρεία, καὶ πρὸς ἄλλους· κοντολογῆς, δέσποτα σεβασμιώτατε, καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ ἄρχοντές μας εἴμεσθεν ὅλως διόλου ἑτοιμότατοι εἰς τὴν δούλευσίν της καὶ μόνον ἂς προστάζῃ μὲ πατρικὸν θάρρος.

Ἂς εἶναι πολύχρονος ὁ ὑπέρτατος ἐπίτροπος ὁποῦ ἐξέσχισε τὸ καὶ δευτέραν φορὰν δοθὲν ἀρτζιχάλι, καὶ ἐλπίζομεν ἡ παρουσία αὐτῆς τὰ τοιαῦτα νὰ τὰ διασκεδάσῃ ὁλοτελῶς.

Ἂν εἶναι ὁρισμός της, μᾶς φαίνεται εὔλογον νὰ ἀνταμώσῃ τὸν περιφανέστατον μουφτηεφέντην, καὶ ἐλπίζομεν νὰ τὸν εὕρῃ πολλὰ εὐπρόσιτον.

Ἠξεύρομεν πῶς ἡ ὑμετέρα σεβασμιότης, κατὰ τὴν κατάστασιν τοῦ παρόντος καιροῦ, θέλει ἀποφύγῃ μὲ ἐμφρονεστάτην κυβέρνησιν τὰς μετὰ τῶν δυτικῶν διενέξεις φερομένη μὲ ἱλαρότητα καὶ φιλίαν πρὸς τὸν μουσοῦ Μπροῦ, ἂν εἶναι αὐτοῦ, ἐπειδὴ ἔχει καὶ θάρρος εἰς τὴν βασιλικὴν πόρταν, εἶναι καὶ ἀκριβός μας φίλος.

Παρακαλοῦμεν τὴν ὑμετέραν μακαριότητα νὰ ἔχωμεν καὶ

Digitized by Google

συχνότερα καὶ πλατύτερα ἱερὰ αὐτῆς γράμματα ἀγγελτικὰ τῆς πολυτιμήτου ὑγείας της, καὶ περιεκτικὰ τῶν πατρικῶν αὐτῆς γνωμοδοτήσεων εἰς ξεχωριστὴν χαρὰν καὶ πνευματικὴν παρηγορίαν.

Ἡ ἡμετέρα φιλτάτη δόμνα μετὰ τῶν τέκνων μας προσκυνοῦσι τὴν ὑμετέραν μακαριότητα καὶ τὴν ἱερὰν αὐτῆς δεξιὰν εὐλαβῶς ἀσπάζονται· οἱ δὲ χρόνοι τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησαν θεόθεν πάμπολλοι καὶ πανευτυχεῖς, καὶ αἱ πανάγιαι αὐτῆς εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

αψιε' ἀπριλλίου ια'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος

υἱὸς ἐν Χριστῷ καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμούς,

Ἠω. Νηκολάε βωεβώδα.

91

Ἐπιστολὴ Νικολάου Μαυροκορδάτου πρὸς Χρύσανθον παρακαλοῦντος νὰ συμβουλεύῃ ἐνίοτε τὸν μεταβαίνοντα παρ' αὐτῷ ἄρχοντα σλουτζιάρην.

1715 ἀπριλίου 21.

Ἀγκαλὰ καὶ προλαβόντως ἐγράψαμεν πρὸς τὴν ὑμετέραν μακαριότητα ἀποκρινόμενοι εἰς τὸ πρὸς ἡμᾶς ἱερὸν αὐτῆς γράμμα, ὅμως καὶ τώρα πέμποντες πρὸς τὰ αὐτόθι τὸν ἡμέτερον ἄρχοντα σλουτζιάρην διὰ νὰ εὑρίσκεται ἐκ μέρους μας καπικεχαγιᾶς εἰς τὴν βασιλικὴν πόρταν παρὰ τῷ ὑψηλοτάτῳ καϊμακαμπασᾷ, δὲν ἐλείψαμεν καὶ αὖθις διὰ τοῦ παρόντος νὰ ἀποδώσωμεν τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι τὴν μετ' εὐλαβείας προσκύνησιν, παρακαλοῦντες αὐτὴν νὰ μὴ λείπῃ καὶ πρὸς

Digitized by Google

τὸν ῥηθέντα ἄρχοντά μας ἡ πατρική της εὔνοια καὶ συνδρομὴ καὶ ἡ συνετωτάτη συμβουλή της, ἐπειδὴ τοιαύτην παραγγελίαν τὸν ἐδώσαμεν νὰ προστρέχῃ πρὸς τὴν ὑμετέραν μακαριότητα καὶ νὰ εἶναι ὅλως διόλου εἰς τοὺς ὁρισμούς της.

Ἀπὸ στόματος τῆς ἐντιμότητός του θέλει καταλάβῃ ἡ ὑμετέρα μακαριότης καὶ εἴτι ἄλλο ἄξιον ἀκοῆς.

Παρακαλοῦμεν δὲ νὰ μᾶς χαροποιῇ συχνὰ μὲ τὰ ἱερὰ αὐτῆς γράμματα δηλωτικὰ τῆς ἀγαθῆς καὶ πολυποθήτου ὑγείας της, καὶ μὲ τὰ πατρικά της ἐπιτάγματα.

Ἡ ὑμετέρα φιλτάτη δόμνα μετὰ τῶν τέκνων μας προσκυνοῦσιν αὐτήν· καὶ τὴν ἱεράν της δεξιὰν εὐλαβῶς ἀσπάζονται.

Οἱ δὲ χρόνοι τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησαν θεόθεν πάμπολλοι καὶ πανευτυχεῖς καὶ αἱ πανάγιαί της εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

αψιε' ἀπριλλίου κα'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος

υἱὸς ἐν Χριστῷ καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμούς,

Ἰω. Νικόλαος βοεβόδας.

92

Ἐπιστολὴ Νικολάου Μαυροκορδάτου πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1715 μαΐου 27.

Δύο ἱερὰ γράμματα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, τὸ μὲν ἀπὸ α' τοῦ παρόντος διὰ Βλαχίας, τὸ δὲ ἀπὸ ε' τοῦ αὐτοῦ ἐλάβομεν, ἐδέχθημεν μετ' εὐλαβείας καὶ τὰς παναγίας αὐτῆς εὐχὰς καὶ εὐχαριστοῦμεν· ἔγνωμεν καὶ τὰ ἐφεξῆς γραφόμενα.

Ἡ βραδύτης ὁποῦ ἐμεσολάβησεν εἰς τὸ νὰ λάβῃ τὰς παρ

ἡμῶν ἀπαντήσεις τῶν ἱερῶν αὐτῆς γραμμάτων εἶναι βέβαια ἀξία μέμψεως καὶ ἐλέγχου, καὶ ἐλπίζομεν ἀφ' οὗ ἐπληροφορήθη ἡ ὑμετέρα μακαριότης ὅτι δὲν ἐστάθη ἀπὸ ἐδικήν μας ἀμέλειαν νὰ ἐπετίμησε κατὰ τὸ εἰκὸς τοὺς αἰτίους, ἡμεῖς ἀπεδώσαμεν τὴν υἱϊκὴν προσκύνησιν διὰ γραμμάτων μας τὰ ὁποῖα ἐπέμφθησαν τὸ μὲν τῇ ι', τὸ δὲ τῇ κ', τὸ δὲ τῇ κζ' τοῦ παρελθόντος ἀπριλλίου · ὅμως ἔκαμαν περιήγησιν, καὶ μόνον παρακαλοῦμεν νὰ ἔχωμεν τὴν εἴδησιν, ἂν καὶ τὸ πρῶτον καὶ τὰ ὕστερα ἐνεχειρίσθησαν αὐτῇ ἀσφαλῶς.

Ὅτι δὲ θαυμάζει ἡ ὑμετέρα μακαριότης πῶς ἔμεινεν ἡ βασιλικὴ πόρτα μερικαῖς ἡμέραις χωρὶς καπικεχαγιᾶ μας, τοῦτο καὶ ἡμεῖς τὸ θαυμαζόμεθα, ἀμὴ πριχοῦ νὰ φθάσῃ εἰς Ἀδριανοῦ ὁ διορισθείς, ἡ διόρθωσις ἦτον τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν · μόνον ὁ ἅγιος θεὸς διὰ τῶν θεοπειθῶν αὐτῆς εὐχῶν νὰ εἶναι φύλαξ καὶ βοηθός μας.

Ὅταν συμβαίνωσι, δέσποτα σεβασμιώτατε, τοιαῦτα αἰφνίδια καὶ ἀκούσια, πρέπει νὰ ἐνθυμούμεθα τὴν γνώμην ὁποῦ λέγει : ἡ τῶν ἀνθρώπων ἄνοια καὶ ἡ τοῦ θεοῦ πρόνοια κυβερνᾷ τὸν κόσμον · καί, ῥίπτοντες τὴν ἐλπίδα μας εἰς τὴν ἱερὰν ἄγκυραν τῆς θείας φυλακῆς καὶ προμηθείας, νὰ παρηγορούμεθα, ὅτι ἡ ἐκεῖθεν δύναμις καλύπτει καὶ διευθύνει ὅσα τυφλώττουσα ἡ ἀνθρωπίνη ἀσθένεια παρὰ λόγον πράττει.

Πολλὰ μᾶς ἐκαλοφάνη ἡ ἀντάμωσις μετὰ τοῦ ὑψηλοτάτου ἀνθυπάτου, καὶ ἡ πρὸς τὴν ὑμετέραν μακαριότητα φιλοφροσύνη καὶ δεξίωσις· ἂς εἶναι πολύχρονος ὁποῦ, ὡς φιλόστοργος πατὴρ, ἐδήλωσε καὶ τὴν ἀδυναμίαν τούτων τῶν τόπων · καὶ δὲν ἀμφιβάλλομεν πῶς ἡ μαρτυρία αὐτῆς ἔφερεν εἰς οἶκτον τὴν ὑψηλότητά του.

Εὐχαριστοῦμεν τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι ὁποῦ μᾶς χαροποιεῖ μὲ τὴν φανέρωσιν τῆς ὑγείας καὶ ἀγαθῆς καταστάσεως τοῦ φιλτάτου μας ἀδελφοῦ, καὶ ἐπληροφορήθημεν καὶ ἀπὸ τιμίων γραμμάτων τῆς ἐνδοξότητός του.

Digitized by Google

Χαιρόμεθα ὅτι βεβαιώνει πῶς δὲν θέλει ἔχῃ κάμίαν ἐνόχλησιν ἡ ὑμετέρα μακαριότης, οὔτε θέλουν ἰσχύσῃ οἱ ἀντικείμενοι · ἔτζι ἐλπίζομεν εἰς τὸν ἅγιον θεὸν, ἡ παρουσία τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ἐν τῇ βασιλευούσῃ θέλει προξενήσῃ καὶ εἰς τοὺς φίλους χαρὰν, καὶ εἰς τοὺς μὴ τοιούτους αἰδῶ καὶ συστολὴν, ἴσως τὸ δίκαιον, καὶ ἡ μετὰ φιλοφροσύνης περιποίησις καὶ μετὰ ζήλου πειθὼ τῆς ὑμετέρας σεβασμιότητος θέλει καταστήσῃ καὶ αὐτοὺς καλοθελήτας.

Περιμένομεν λοιπὸν νὰ μάθωμεν τὸ εὐτυχὲς αὐτῆς κατευόδιον, καὶ τὴν μετ' εὐθυμίας διατριβὴν ἔχοντες ὁμοῦ καὶ τὰ ἱερὰ αὐτῆς προστάγματα.

Οἱ δὲ χρόνοι τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησαν θεόθεν πάμπολλοι καὶ πανευτυχεῖς, καὶ αἱ πανάγιαι αὐτῆς εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

αψιε' μαΐου κζ'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος

υἱὸς ἐν Χριστῷ καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμοὺς,

Ἰω. Νικόλαος βοεβόδας.

93

Ἐπιστολὴ Νικολάου Μαυροκορδάτου πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων,

1715 νοεμβρίου 18.

Δύο ἱερὰ γράμματα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ἐλάβομεν, τὸ μὲν ἀπὸ δ' τοῦ παρελθόντος ὀκτωβρίου, τὸ δὲ ἀπὸ ιθ' τοῦ αὐτοῦ, καὶ, τὴν ἀγαθὴν καὶ ἐφετωτάτην ἡμῖν αὐτῆς ὑγείαν πληροφορηθέντες, καθ' ὑπερβολὴν ἐχάρημεν · ἐδέχθημεν εὐλαβῶς καὶ τὰς ἁγίας της εὐχὰς, καὶ εὐχαριστοῦμεν · ἔγνωμεν καὶ τὰ ἐφεξῆς γραφόμενα.

Digitized by Google

Περὶ τοῦ εὐγενεστάτου ἡμετέρου ἄρχοντος συμπεθέρου κυρίτζη Δημητράκη Ἰουλιανοῦ δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι ἐκαλοφάνη τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι ἡ μετ' εὐχαριστίας ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ἐπανάκαμψίς του, καθὼς καὶ ἡμῖν· ἡ πρὸς τὴν εὐγένειάν του ἐκ μέρους μας εὔνοια καὶ ἀγάπη, καθὼς καὶ πρότερον, οὕτω καὶ τώρα εἶναι, μάλιστα καὶ περισσοτέρα· ἐλπίζομεν ἕως τώρα, σὺν θεῷ, νὰ τὸν ἀπήλαυσεν ἡ ὑμετέρα μακαριότης, καὶ ἀπὸ ζώσης φωνῆς τῆς εὐγενείας του θέλει καταλάβῃ πᾶσαν ὑπόθεσιν· καὶ τὴν παρακαλοῦμεν νὰ μὴ λείπῃ πάντοτε ἡ καλή της συμβουλὴ εἰς τὰ συντείνοντα, ἐπειδὴ ἐδώσαμεν παραγγελίαν τῇ εὐγενείᾳ του νὰ κοινολογῇ πᾶσαν ὑπόθεσιν τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι, ὁμοίως καὶ πρὸς τὸν ἐν Χριστῷ αὐτῆς υἱὸν καὶ ἡμέτερον παμφίλτατον ἀδελφὸν ἐνδοξότατον ἄρχοντα μέγα δραγομᾶνον, καὶ νὰ ἀποτελεσθῇ διὰ τῶν ἁγίων της εὐχῶν μὲ τὴν ἄκραν αὐτῆς φρόνησιν τὸ σύστημα ὁποῦ μᾶς πληροφορεῖ, καὶ νὰ μὴν ἀκούῃ ἡ ἐνδοξότης του ἑνὸς καὶ ἄλλου λόγια· ἀλλὰ νὰ εἶναι ὁμόψυχος μετὰ τῆς ὑμετέρας μακαριότητος καὶ μεθ' ἡμῶν καὶ μετὰ τοῦ ἄρχοντος πενθεροῦ του.

Ἡμεῖς πρὸς τὴν ὑμετέραν μακαριότητα, ὅτι φερόμεθα μὲ θερμοτάτην ἀγάπην καὶ διάπυρον εὐλάβειαν, ὡς πρὸς ἐν Χριστῷ σεβασμιώτατον ἡμῶν πατέρα, καὶ εἴμεσθεν ὅλως διόλου αὐτῆς καὶ εἰς τοὺς ὁρισμούς της, ἔτζι παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς γνωρίζῃ καὶ πάντοτε νὰ μᾶς προστάζῃ εἰς ὅ, τι ὁρίζει, καὶ θέλει μᾶς εὑρίσκῃ προθυμοτάτους.

Ἡ ἡμετέρα φιλτάτη δόμνα μετὰ τῶν τέκνων μας προσκυνοῦσι τὴν ὑμετέραν μακαριότητα, καὶ τὴν ἱερὰν αὐτῆς δεξιὰν εὐλαβῶς ἀσπάζονται.

Παρακαλοῦμεν νὰ ἔχωμεν καὶ πάλιν συχνὰ τὴν τιμὴν τῶν ἱερῶν αὐτῆς γραμμάτων μετὰ τῆς ἀγγελίας τῆς ἀγαθῆς καὶ ἐφετωτάτης ὑγείας της.

Οἱ δὲ χρόνοι τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησαν θεόθεν

Digitized by Google

πάμπολλοι καὶ πανευτυχεῖς καὶ αἱ πανάγιαί της εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

αψιε', νοεμβρίου ιη'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος

υἱὸς ἐν Χριστῷ καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμούς,

Ἰω. Νικόλαος βοεβόδας.

94

Χρυσάνθου Ἱεροσολύμων γράμμα σιγιλλιῶδες περὶ τῆς ἐν Καστορίᾳ σχολῆς ἱδρυθείσης ὑπὸ Γεωργίου τοῦ Καστριώτου.

1715 δεκεμβρ.

Χρύσανθος ἐλέῳ θεοῦ πατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ καὶ πάσης Παλαιστίνης.

Ἡ μετριότης ἡμῶν διαλαμβάνει διὰ τοῦ παρόντος αὐτῆς πατριαρχικοῦ γράμματος, ὅτι θέλωντας ὁ τιμιώτατος καὶ λογιώτατος ἄρχων κὺρ Γεώργιος Καστριώτης, πρώην μέγας κόμισος τῆς ἐκλαμπροτάτης ἡγεμονίας Οὐγκροβλαχίας, ὁ καὶ κατὰ πνεῦμα υἱὸς αὐτῆς ἀγαπητός, νὰ ἀποκαταστήσῃ ἱερὰν σχολὴν εἰς τὴν φιλόχριστον πολιτείαν Καστορίαν, τὴν πατρίδα αὐτοῦ, εἰς τὸ νὰ μανθάνουσι κοινὰ γράμματα ἀμισθὶ ὅσοι θέλουσι νὰ προστρέχωσιν εἰς αὐτήν, διανοούμενος τρόπους πολλοὺς καὶ διαφόρους εἰς παντοτεινὴν διαμονὴν καὶ στερέωσιν τοῦ τοιούτου θείου ἔργου καὶ μὴ ἀναπαυόμενος εἰς οὐδένα ἐξ ὧν ἐσυλλογίσθη, τέλος ἐδεήθη τῆς ἡμῶν μετριότητος ἵνα προσηλώσῃ τινὰ ἀναθήματα εἰς τὸν ἅγιον καὶ ζωοδόχον Τάφον καὶ ἐκ τῆς ἐπικαρπίας αὐτῶν παρέχωνται οἱ κατ' ἔτος μισθοὶ δύο διδασκάλων τῆς σχολῆς ταύτης· ὅθεν ἡ μετριότης ἡμῶν ἀφορῶσα εἰς τὴν θεάρεστον αὐτῆς γνώμην,

Digitized by Google

καὶ μάλιστα, κατὰ χρέος τῆς ἐπαγγελίας αὐτῆς, φροντίζουσα διὰ τὴν ὠφέλειαν τῆς μαθήσεως τῶν νέων ἐν τοῖς ἱεροῖς γράμμασι, συγκατανεύσασα εἰς τὸν σκοπὸν καὶ τὴν αἴτησιν αὐτοῦ ἐδέξατο τὰς ἀφιερώσεις ταύτας τρόπῳ τοιούτῳ, ἵνα δηλαδὴ ὁ πανάγιος καὶ ζωοδόχος Τάφος δεσπόζῃ αἰωνίως τὰς γεγονυίας ταύτας ἀφιερώσεις παρὰ τῆς αὐτοῦ ἐντιμότητος εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, αἵτινες δηλοῦνται ἐν τῷ ἀφιερωτικῷ αὐτοῦ γράμματι. Ὁ δ' αὐτὸς ἅγιος Τάφος ὀφείλει παρέχειν κατ' ἔτος γρόσια τὸν ἀριθμὸν ἑκατὸν πενῆντα κατὰ τὴν τρέχουσαν μονέδα εἰς μισθὸν τῶν διδασκάλων· τὰ ὁποῖα αὐτὰ ἑκατὸν πενῆντα γρόσια, ἡ μετριότης ἡμῶν διορίζει νὰ τὰ δίδῃ ὁ κατὰ καιρὸν ὁσιώτατος καθηγούμενος τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει μετοχίου τοῦ παναγίου καὶ ζωοδόχου Τάφου, ἐπ' ὀνόματι τιμωμένου τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ τροπαιοφόρου, ἐντὸς τοῦ Φαναρίου κειμένου, λαμβάνωντας αὐτὰ ἐκ τῆς συναγομένης κατ' ἔτος ἐλεημοσύνης εἰς τὰ κουτεῖα τοῦ ἁγίου Τάφου, εἰς χεῖρας τῶν ἐντιμοτάτων ἐπιτρόπων τοῦ κουτείου τοῦ φιλοχρίστου ῥουφετίου τῶν γουναράδων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει εὑρισκομένων, κατὰ τὰ τέλη τοῦ σεπτεμβρίου μηνὸς, καθ' ἕκαστον ἔτος γινομένης ταύτης τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ὀφειλῆς ἐκ μέρους τοῦ ἁγίου Τάφου εἰς τὴν σχολὴν κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ὀκτωβρίου μηνὸς ἐν ἔτει τῷ σωτηρίῳ χιλιοστῷ ἑπτακοσιοστῷ δεκάτῳ πέμπτῳ. Ἡ ἐντιμότης αὐτῶν, δηλαδὴ οἱ ἐπίτροποι, νὰ ἔχωσι χρέος ἀπαραίτητον νὰ τὰ ζητήσωσι καὶ νὰ τὰ λαμβάνουσιν εἰς τὸν διωρισμένον καιρὸν παρὰ τοῦ ὁσιωτάτου καθηγουμένου τοῦ μετοχίου, καὶ νὰ τὰ πέμπωσιν ἀσφαλῶς εἰς χεῖρας τῶν εὑρισκομένων θεοφιλεστάτων ἐπιτρόπων τῆς ἐν Καστορίᾳ σχολῆς, μετὰ τῆς προσηκούσης σπουδῆς καὶ ἐπιμελείας. Πόσα δὲ νὰ λαμβάνῃ ὁ πρῶτος διδάσκαλος καὶ πόσα ὁ δεύτερος δηλοῦνται ἐν τῷ ἀφιερωτικῷ γράμματι τοῦ θεμελιωτοῦ τῆς σχολῆς ταύτης, δηλαδὴ τοῦ ῥηθέντος ἄρχοντος κὺρ Γεωργίου Καστριώτη,

Digitized by Google

ὅπερ ἐπέμψαμεν τῷ πανιερωτάτῳ μητροπολίτῃ Καστορίας κὺρ Διονυσίῳ, τῷ ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῷ ἡμῶν ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ, καὶ τῷ ἐκεῖσε ἱερῷ κλήρῳ καὶ τοῖς ἐντιμοτάτοις ἄρχουσιν εἰς βεβαίωσιν καὶ ἀσφάλειαν. Τούτων οὖν οὕτω διορισθέντων καὶ ἀποφασισθέντων παρὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος, ἐχέτωσαν τὸ κῦρος καὶ τὴν μονιμότητα βεβαίαν καὶ ἀμετάθετον. Ὅστις δὲ φανῇ ποτὲ ἐναντίος ἢ ἐκ τῶν μεθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτων πατριαρχῶν τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ, ἢ ἄλλος τις ἐκ μέρους τοῦ ἁγίου Τάφου, μικρὸς ἢ μέγας, ὁποιασδήποτε τάξεως ἢ βαθμοῦ, ἢ ἄλλο πρόσωπον ἐκκλησιαστικὸν ἢ κοσμικὸν, οἱ τοιοῦτοι ὡς ἄδικοι καὶ ὡς θεὸν μηδόλως φοβούμενοι, μηδὲ κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν εἰς νοῦν θέμενοι, ὡς ἐναντίοι καὶ φθορεῖς τοῦ κοινοῦ καὶ ψυχωφελοῦς ἀγαθοῦ, καὶ ἐργάται τοῦ κακοῦ καὶ τῆς ἀδικίας, ἀφωρισμένοι εἴησαν παρὰ πατρὸς, υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος, τῆς παναγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος τοῦ ἑνὸς καὶ μόνου τῇ φύσει θεοῦ, καὶ κατηραμένος [ἕπονται αἱ συνήθεις ἀραί.] Ὅθεν καὶ εἰς ἀσφάλειαν καὶ βεβαίωσιν ἐδόθη καὶ τὸ παρὸν τῆς ἡμῶν μετριότητος πατριαρχικὸν γράμμα εἰς χεῖρας τῶν ἐντιμοτάτων ἐπιτρόπων τοῦ φιλοχρίστου ῥουφετίου καὶ τῆς ῥηθείσης ταύτης ἱερᾶς σχολῆς τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει γουναράδων.

Ἐν Ἀδριανουπόλει.

αψιε', ἐν μηνὶ δεκεμβρίῳ.

Ὁ Ἱεροσολύμων πατριάρχης Χρύσανθος ἀποφαινόμεθα.

(Ἐκ τοῦ 27 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

Digitized by Google

95

Περὶ τῶν σχολῶν Καστορίας.
1715 δεκεμβρίου 5.

Χρύσανθος ἐλέῳ θεοῦ πατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ καὶ πάσης Παλαιστίνης.

Ἐντιμότατοι καὶ χρησιμώτατοι ἄρχοντες καὶ ἐπίτροποι τοῦ ἱεροῦ κουτείου τοῦ φιλοχρίστου ῥουφετίου τῶν γουναράδων, τέκνα ἐν κυρίῳ ἀγαπητὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος, χάρις, εἰρήνη, ἔλεος εἴη ὑμῖν παρὰ θεοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ ἁγίου καὶ ζωοδόχου Τάφου βοήθεια, ἁγιασμὸς καὶ ἐπίσκεψις· παρ' ἡμῶν δὲ εὐχή, εὐλογία καὶ συγχώρησις.

Μετὰ τὴν εὐχὴν καὶ εὐλογίαν, τοῦ παρόντος τὸ αἴτιον εἶναι τοῦτο. Εἰς τὴν πολιτείαν τῆς Καστορίας κατεστάθη θείῳ ἐλέει ἱερὰ σχολή, εἰς τὸ νὰ μανθάνωσι τῶν χριστιανῶν τὰ παιδία γράμματα κοινὰ χωρὶς πληρωμήν· τὸ ὁποῖον τοῦτο θεάρεστον ἔργον, διὰ νὰ ἔχῃ μονιμότητα καὶ ἀσφάλειαν παντοτεινήν, ἔλαβεν τὴν ἐπιστασίαν της ὁ πανάγιος Τάφος· μὲ τοιοῦτον ὅμως τρόπον ὅτι ἡ ὑμετέρα ἐντιμότης, τουτέστιν οἱ κατὰ καιρὸν ἐπίτροποι τοῦ κουτείου τοῦ φιλοχρίστου ῥουφετίου ὑμῶν, νὰ φροντίζωσι νὰ λαμβάνωσι τὸν μισθὸν τῶν διδασκάλων, ἤτοι τὰ ἑκατὸν πεντήκοντα γρόσια, παρὰ τοῦ κατὰ καιρὸν ὁσιωτάτου ἡγουμένου τοῦ αὐτόθι εὑρισκομένου μετοχίου τοῦ ἁγίου Τάφου, κατὰ τὸν καιρὸν ὁποῦ διορίζομεν εἰς τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν γράμμα, τὸ ὁποῖον πέμπομεν νὰ εὑρίσκεται παρ' ὑμῖν εἰς φύλαξιν πρὸς βεβαίωσιν καὶ διηνεκῆ ἀσφάλειαν τοῦ γεγονότος. Παρακαλοῦμεν δὲ καὶ τὴν ἐπιτροπὴν ταύτην νὰ δεχθῆτε ὡς ἔντιμον καὶ θεοσεβῆ, καὶ

Digitized by Google

νὰ ἔχετε τὴν φροντίδα νὰ λαμβάνετε τὰ ἑκατὸν πενῆντα γρόσια αὐτὰ καὶ νὰ τὰ πέμπετε ἀσφαλῶς καὶ ἐν καιρῷ εἰς τοὺς ἐπιτρόπους τῆς σχολῆς ἐν τῇ Καστορίᾳ· καὶ ἔχετε τιμὴν παρὰ ἀνθρώπων καὶ μισθὸν παρὰ τοῦ ἁγίου θεοῦ, οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν ἐν βίῳ παντί.

Ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως, αψιε΄ δεκεμβρίου ε΄.

† Ὁ Ἱεροσολύμων καὶ εὐχέτης ὑμῶν.

(Ἐκ τοῦ 27 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

96

Ἐπιστολὴ Νικολάου Μαυροκορδάτου πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων

1715 δεκεμβρίου 18.

Δεόμενοι τοῦ παντοδυνάμου θεοῦ νὰ τὴν διαφυλάττῃ εἰς τὸν ἁγιώτατον πατριαρχικὸν καὶ ἀποστολικὸν αὐτῆς θρόνον ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀδιασείστῳ ὑγείᾳ καὶ εὐημερίᾳ διηνεκεῖ μετὰ μακροβιότητος. Μὲ τὸ νὰ πλησιάζῃ ἡ ἁγία ἑορτὴ τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δὲν ἐλείψαμεν μὲ τὸ παρὸν νὰ προσκυνήσωμεν τὴν ὑμετέραν μακαριότητα καὶ νὰ ἀποδώσωμεν αὐτῇ τὰς μετ᾽ εὐλαβείας υἱϊκὰς προσρήσεις, παρακαλοῦντες τὸν διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου ἀσπόρως γεννηθέντα Χριστὸν τὸν θεὸν ἡμῶν νὰ ἀξιώσῃ τὴν ὑμετέραν μακαριότητα νὰ ἑορτάσῃ λαμπρῶς, καὶ νὰ πανηγυρίσῃ φαιδρῶς καὶ τὴν ἁγίαν αὐτοῦ γέννησιν, καὶ τὰ ἅγια Θεοφάνεια, καὶ ἐφέτος καὶ εἰς χρόνους παμπόλλους, μὲ ὑγείαν, εὐτυχίαν καὶ εἰρηνικὴν κατάστασιν εἰς τὸν ἁγιώτατον πατριαρχικὸν αὐτῆς θρόνον εἰς καύχημα καὶ καλλονὴν παντὸς τοῦ χριστωνύμου πληρώματος.

Digitized by Google

Παρακαλοῦμεν δὲ τὴν ὑμετέραν μακαριότητα νὰ μὴ μᾶς λείπωσι συχνὰ τὰ ἱερὰ αὐτῆς γράμματα δηλωτικὰ τῆς ἀγαθῆς καὶ ἐφετωτάτης ὑγείας της, καὶ εἰς τὰς παναγίας της προσευχὰς νὰ παρακαλῇ τὸν θεὸν ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ νὰ μᾶς προστάζῃ μὲ θάρρος, ἐπειδὴ γνωρίζει τὴν ἄκραν εὐλάβειαν ὁποῦ ἔχομεν πρὸς αὐτὴν καὶ τὴν προθυμίαν εἰς τὴν δούλευσίν της.

Οἱ δὲ χρόνοι τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησαν θεόθεν πάμπολλοι καὶ πανευτυχεῖς, καὶ αἱ πανάγιαί της εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

αψιε' δεκεμβρίου ιη'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος

υἱὸς ἐν Χριστῷ καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμούς,

Ἰω. Νικόλαος βοεβόδας.

97

Πιττάκιον Νικολάου Μαυροκορδάτου πρὸς Χρύσανθον ἀγγέλλοντος ὅτι ἔπεμψε τὴν αἰτηθεῖσαν ἐπιστολὴν τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ, ἐκδηλοῦντος τὴν ἀπορίαν καὶ θλῖψίν του ἐπὶ τῇ ἐκδηλώσει αὐτοῦ τοῦ νὰ παραιτηθῇ τὸν θρόνον καὶ συναποστέλλοντος τὴν ἐκτυπωθεῖσαν Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ ἔκδοσιν τῆς ὀρθοδόξου Πίστεως.

1715.

Ἔγνωμεν καὶ τὰ ὅσα ὁρίζει ἔν τε τῷ ἱερῷ γράμματι καὶ ἐν τῷ πιττακίῳ περὶ τοῦ παναγιωτάτου πατριάρχου κυρίου Κοσμᾶ, καὶ τὰ παρὰ τῆς ὑμετέρας μακαριότητος γραφέντα τῇ αὐτοῦ παναγιότητι καὶ τὴν ἀπόκρισιν ὁποῦ ἔκαμε· καὶ πολλὰ μᾶς ἐκαλοφάνη ὁποῦ ἐμεταχειρίσθη τοιοῦτον τρόπον ἡ ἄκρα αὐτῆς σύνεσις, καὶ ἔκρινεν εὔλογον διὰ τῆς ἀδελφικῆς

Digitized by Google

ἀνακοινώσεως νὰ διαλύσῃ καὶ νὰ θεραπεύσῃ τὰ διοχλοῦντα.

Ἰδού, κατὰ τὴν προσταγὴν τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, ὁποῦ καὶ ἡμεῖς μὲ θερμότητα ἐγράφαμεν καὶ ἐσυμβουλεύσαμεν τὰ δέοντα τῇ αὐτοῦ παναγιότητι, καὶ ἄμποτε καθὼς ἐλπίζομεν, νὰ εἰσακουσθῇ καὶ ἡ ὑμετέρα μακαριότης καὶ ἡμεῖς καὶ νὰ δείξῃ ἡ παναγιότης του καὶ δι' ἔργων τὰ ὅσα διὰ γραμμάτων καὶ λόγων ὑπόσχεται, κἂν οὕτως, κἂν ἄλλως, πάτερ σεβασμιώτατε, νὰ ἔχωμεν πᾶσαν ἀκριβῆ εἴδησιν · καὶ ἐν ὅσῳ πνέομεν, ὁλοψύχως μὲ τὴν ζωήν μας θέλομεν προσπαθήσῃ διὰ τὰ ἀνήκοντα εἰς δούλευσιν καὶ σύστασιν τῆς ὑμετέρας σεβασμιότητος καὶ τοῦ ἁγιωτάτου ἀποστολικοῦ θρόνου.

Πολλὰ μᾶς ἐθρόησαν αὐτὰ ὁποῦ διανοεῖται ἡ ὑμετέρα μακαριότης τάχα νὰ κάμῃ παραίτησιν, ἤ, νὰ εἰποῦμεν καθαρώτερα, νὰ κάμῃ αὐτὴ μόνη της ἐκεῖνο ὁποῦ πάσχουν οἱ ἐχθροί, καὶ νὰ προξενηθῇ, ὃ μὴ γένοιτο, ἐσχάτη φθορὰ εἰς τὸν πανάγιον Τάφον · ὅμως ἐπειδὴ αἱ ἐνοχλήσεις ὁποῦ συμβαίνουν μάλιστα παρὰ τῶν ὁμογενῶν προξενοῦσιν ἀθυμίαν, εἰς αὐτὴν ἀποδίδομεν τοὺς τοιούτους λόγους, καὶ ἀποτολμῶντες λέγομεν μετὰ τοῦ Ὁμήρου : «ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων ; » καὶ παρακαλοῦμεν τὴν ἄκραν αὐτῆς σύνεσιν νὰ ἐνθυμηθῇ τὸν κανόνα ὁποῦ μᾶς εἶχε δώσῃ διὰ παρομοίαν ὑπόθεσιν, καὶ μὲ μεγαλοψυχίαν καὶ μεγαλόνοιαν νὰ ἵσταται ὡς γενναῖος ἀθλητής, καὶ ἐλπίζομεν, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ θεοῦ καὶ μὲ τὴν ἐξαισίαν αὐτῆς σοφίαν καὶ φρόνησιν, πάντοτε νὰ θριαμβεύῃ κατὰ τῶν ἀντιπάλων · ἂς ἔχωμεν δὲ συγγνώμην καὶ εἰς τὴν τόλμην, ὅτι προέρχεται ἀπὸ υἱϊκὸν θάρρος καὶ εἰλικρινῆ ἀγάπην.

Πρὸς τὸν ἄρχοντα κυρίτζην Δημητράκην Ἰουλιανὸν πόσην ἀγάπην εἴχαμεν καὶ ἔχομεν, τὸ γνωρίζει ἡ ὑμετέρα σεβασμιότης, καὶ εὑρισκόμεθα ἐννεοὶ ἀποροῦντες τί τὸ πραχθὲν καὶ τί τὸ πρακτέον, καὶ ἐκδεχόμεθα τὴν πατρικὴν αὐτῆς

Digitized by Google

συμβουλήν· ὅτι ὁ ἐδικός μας σκοπὸς περὶ τῆς εὐγενείας του ἦτον νὰ εἶναι μέχρι τέλους ἀδιάσπαστος καὶ ἀδιάλυτος ὁ μεταξὺ δεσμὸς καὶ ἡ ξυμφυΐα.

Ἔγνωμεν καὶ τὰ ἐν τῷ ἑτέρῳ ἱερῷ αὐτῆς πιττακίῳ ἰδιοχείρως σημειούμενα, καὶ εὐχαριστοῦμεν· οἱ κακοὶ πάντως κακῶς ἀπολοῦνται κἂν ταχέως, κἂν βραδέως.

Τοῦ καλοτύχου Β. τὰ γράμματα εἶναι στολισμένα μὲ μυρίας ψευδολογίας· τὸ « αἱ ἀξίαι μεταβάλλουσι τὰ ἤθη » πάντοτε δὲν ἀληθεύει.

Ἰδοὺ ὁποῦ πέμπονται τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι αἱ τυπωθεῖσαι κόλλαι τοῦ ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ, καὶ κἄν τε περὶ τοῦ τύπου, κἄν τε περὶ τῶν σχολείων θέλει ἔχῃ σαφεστέραν τὴν εἴδησιν παρὰ τῶν ὁσιωτάτων ἡγουμένων· καὶ ἐλπίζομεν καὶ ἡ πόρρωθεν αὐτῆς προμήθεια καὶ ἐπιστασία ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ νὰ τὰ διευθετῇ εἰς κρείττονα κατάστασιν.

Καὶ αὖθις αἱ ἅγιαι εὐχαὶ τῆς ὑμετέρας μακαριότητος μεθ' ἡμῶν.

98

Νικολάου Μαυροκορδάτου πιττάκιον πρὸς Χρύσανθον Ἱεροσολύμων εἰδοποιοῦντος αὐτῷ ὅτι ἔγραψε τῷ Βασσαράβᾳ ὅπως συντελέσῃ εἰς τὴν διευκρίνησιν τῆς μετὰ τῶν δυτικῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ ὑποθέσεως, κ. τ. λ.

1715.

Καὶ αὖθις τὴν ἱερὰν αὐτῆς δεξιὰν μετ' εὐλαβείας ἀσπαζόμεθα. Ἐλάβομεν καὶ ἕτερον γράμμα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, καὶ ἐξ αὐτοῦ τὴν ἀγαθήν της ὑγείαν πληροφορηθέντες ὑπερεχάρημεν.

Ἔγνωμεν δὲ καὶ τὴν εἰς Ἀδριανοῦ ἄφιξιν τῆς ὑμετέρας σεβασμιότητος, καὶ ὅτι πάλιν ἐκινήθησαν οἱ δυτικοὶ τόσον

Digitized by Google

διὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ κουμπὲ, ὅσον καὶ διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῶν πρωτείων, καὶ ὅτι ἐμηνύθη ἡ ὑμετέρα μακαριότης ἀπὸ τὴν βασιλικὴν πόρταν, καὶ μὲ τὸ νὰ ἦτον ἡ βασιλεία εἰς τὸ κίνημα, ἔμεινε νὰ εὐκρινηθῇ ἡ ὑπόθεσις εἰς Ἀδριανούπολιν. Τούτου χάριν ἀπῆλθε καὶ ἡ ὑμετέρα μακαριότης εἰς τὰ αὐτόθι, καὶ ὁρίζει νὰ γράψωμεν τῷ ἡμετέρῳ παμφιλτάτῳ ἀδελφῷ νὰ μὴ λείπῃ καὶ ἡ συνδρομὴ τῆς ἐνδοξότητός του· τὸ ὁποῖον μετὰ χαρᾶς θέλομεν τὸ κάμῃ. Γνωρίζει καὶ ἡ ἐνδοξότης του πῶς κοινῶς ἔχομεν χρέος νὰ δουλεύωμεν τῷ παναγίῳ καὶ ζωοδόχῳ Τάφῳ καὶ δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι μετὰ πάσης προθυμίας θέλει κάμῃ τὰς δυνατὰς δουλεύσεις.

Ἐδῶ εἰς ταῖς ἄκραις φημίζονται διάφορα· ὅμως τὸ βέβαιον δὲν εἶναι ἀκόμη φανερὸν, καὶ ἠξεύρομεν πῶς ὁ εὐγενέστατος ἡμέτερος ἄρχων καπικεχαγιᾶς κυρίτζη Δημητράκης Ἰουλιανὸς ἔχει τὴν τιμὴν νὰ ἔρχεται συχνὰ εἰς προσκύνησιν τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, καὶ ὅ, τι ἀξιόλογον ἤθελε τύχῃ, θέλει τὸ κοινοποιήσῃ καὶ τῇ ὑμετέρᾳ σεβασμιότητι.

Σεβασμιώτατε πάτερ, ἀγκαλὰ ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν πατὴρ Βασσαράβα βοεβόδας φέρεται πρὸς ἡμᾶς μὲ πατρικὴν θερμὴν ἀγάπην καὶ φιλοστοργίαν, ὅμως παρακαλοῦμεν τὴν ὑμετέραν μακαριότητα καὶ πάλιν ὅταν γράφῃ εἰς τὴν ἐκλαμπρότητά του νὰ τὸν ἀναθερμαίνῃ νὰ φέρεται ὁμοίῳ τῷ τρόπῳ καὶ εἰς τὸ ἑξῆς πρὸς ἡμᾶς, καὶ νὰ μᾶς περιθάλψῃ μὲ τὴν πατρικήν του ἀγάπην· ὅτι ἡμεῖς πρὸς τὴν ἐκλαμπρότητά του φερόμεθα ὡς γνήσιος υἱὸς μὲ υἱϊκὴν ἀγάπην καὶ εὐλάβειαν.

Καὶ αὖθις αἱ ἅγιαι εὐχαὶ αὐτῆς μεθ' ἡμῶν.

Digitized by Google

99

Νικολάου Μαυροκορδάτου πιττάκιον πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1715

Καὶ αὖθις τὴν ἱερὰν δεξιὰν τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εὐλαβῶς ἀσπαζόμεθα.

Ἔγνωμεν καὶ τὰ ἐν τῷ ἱερῷ αὐτῆς πιττακίῳ σημειούμενα.

Ἡ σχολαστικὴ καὶ δογματικὴ ἠθικὴ θεολογία ὅταν τελειωθῇ διὰ τῆς ἐπιμελείας τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, προστιθεμένης καὶ τῆς ἀποκρίσεως καὶ ἀδεκάστου αὐτῆς ψήφου, βέβαια θέλει εἶσται πολλῆς ὠφελείας πρόξενος· εἰς τὰ ἔξοδα, καθὼς ὑπεσχέθημεν, συντρέχομεν καὶ ἡμεῖς· μόνον ὑγεία νὰ εἶναι παρὰ θεοῦ, παρ' οὗ καὶ αὖθις τὰ ἔτη τῆς ὑμετέρας μακαριότητος πολλὰ καὶ εὐτυχῆ.

100

Νικολάου Μαυροκορδάτου πιττάκιον πρὸς Χρύσανθον Ἱεροσολύμων παρακαλοῦντος ὅπως μεσιτεύσῃ παρὰ τῷ Κωνσταντίνῳ Βασσαράβᾳ βοεβόδᾳ νὰ ἔχῃ αὐτὸν ὑπὸ εὔνοιαν.

1715.

Καὶ αὖθις τὴν ἱερὰν δεξιὰν τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ἀσπαζόμεθα.

Πολλάκις καὶ διὰ ζώσης ἡμῶν φωνῆς, καὶ διὰ γραμμάτων μας ἔγινε δῆλον τῇ ὑμετέρᾳ σεβασμιότητι πόσον ἐφιέμεθα καὶ ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἔχωμεν καθαράν, εἰλικρινῆ, βεβαίαν,

Digitized by Google

καὶ ἑνὶ λόγῳ χριστιανικὴν ἀγάπην μετὰ τοῦ ἐκλαμπροτάτου Βασσαράβα βοεβόδα, τοῦ ἀγαπητοῦ μας πατρὸς, καὶ πολλάκις ἐπαρακαλέσαμεν τὴν ἐκλαμπρότητά του νὰ δεχθῇ τὴν εὔλογόν μας αἴτησιν, καὶ νὰ μᾶς ἐναγκαλισθῇ ὡς υἱόν του, καὶ νὰ μᾶς ἀγαπᾷ θερμὰ, καὶ νὰ μᾶς περιθάλπῃ, τοῦτο καὶ με ἔργον ἐπιπόνως ἐπασχίσαμεν νὰ τὸ κατορθώσωμεν, καὶ εἰς πᾶσαν ὑπόθεσιν ἐδείξαμεν ὁλοψύχως καὶ ἀγάπην καὶ εὐλάβειαν καὶ προθυμίαν εἰς τὰ ἀρέσκοντα τῇ ἐκλαμπρότητί του, καὶ, καθὼς μᾶς ἐπληροφοροῦσε διὰ τιμίων του γραμμάτων, ἠλπίζαμεν νὰ μᾶς ἀγαπᾷ θερμὰ, καὶ νὰ μᾶς περιθάλπῃ, καὶ νὰ μᾶς συνδράμῃ, καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ. Τώρα δὲ ἀκούοντες καὶ βλέποντες ἄλλα, καὶ θαυμαζόμεθα καὶ παραπονούμεθα καὶ παρακαλοῦμεν τὴν ὑμετέραν σεβασμιότητα νὰ σταθῇ θερμὰ καὶ νὰ μεσιτεύσῃ ὡς μιμητὴς τοῦ δεσπότου Χριστοῦ, καὶ ὡς κοινὸς πατὴρ νὰ ἀναθερμάνῃ τὴν ἐκλαμπρότητά του εἰς τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην τὴν θερμὴν, τὴν εἰλικρινῆ, τὴν ὁποίαν τὴν ζητοῦμεν καὶ τὴν παρακαλοῦμεν· καὶ ἂν ἡ ἐκλαμπρότης του δὲν δέχεται τὴν πατρικὴν συμβουλὴν, καὶ τὴν μετ' ἀποστολικῆς ἐξουσίας ἐπιταγὴν τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, καὶ τὴν θερμὴν ἡμῶν παρακάλεσιν, τοῦτο ἂς στοχασθῇ πῶς μήτε ὁ δίκαιος θεὸς δὲν θέλει τὸ στέρξῃ.

Κοντολογῆς, δέσποτά μου, ἡμεῖς καὶ πάλιν καὶ πάλιν μὲ μεγάλην φωνὴν, καὶ μὲ μεγάλα γράμματα θέλομεν καὶ παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς ἀγαπᾷ ὡς υἱόν του, ὡς γείτονα, ὡς χριστιανὸν, νὰ μᾶς συνδράμῃ, νὰ μᾶς βοηθῇ, καὶ θέλει μᾶς ἔχῃ ἕτοιμον εἰς τὰ πατρικά του ἐπιτάγματα, καὶ ὅλως ἐκκεχυμένον εἰς ἀγάπην καὶ εὐλάβειαν. Ἂς ἀφήσωμεν τὰ ἄλλα ὅλα· ὁ ἐπίσημος χαρακτὴρ τοῦ χριστιανισμοῦ μᾶς συνδέει εἰς ἀγάπην, καὶ ἡ εὐσεβὴς συνείδησις δὲν συγχωρεῖ νὰ μὴν ἀγαπῶμεν τοὺς μισοῦντας, ὄχι νὰ ἀποποιούμεθα τοὺς ἀγαπῶντας εἰλικρινῶς.

Ἡ ἐκλαμπρότης του εἶναι θεοσεβὴς καὶ ἐνάρετος αὐθέντης·

Digitized by Google

ἂς στοχασθῇ καλὰ, ἂν δὲν δεχθῇ τὴν παρακάλεσίν μας, καὶ ἂν δὲν μᾶς ἀγαπᾷ θερμῶς καὶ εἰλικρινῶς ὁποῦ τόσον τὸν παρακαλοῦμεν, πῶς θέλει ἀπολογηθῆ τῷ μεγάλῳ θεῷ· καὶ πάλιν λέγομεν ἡμεῖς καὶ ἂν δὲν μᾶς ἀγαπᾷ καὶ ἂν μᾶς κατατρέχῃ καθὼς ἀκούομεν, καὶ ἂν δέχεται τοὺς ἐπιβουλευομένους ἡμῖν, καὶ τῷ δυστυχεῖ τούτῳ τόπῳ, δὲν παραιτούμεθα τὴν ἀγάπην, μόνον λέγομεν τὸ « ὁ θεὸς συγχωρήσοι τον » καὶ ὅλον τὸν παρακαλοῦμεν νὰ στοχασθῇ τὸ χριστιανικὸν, τὸ θεοσεβές· καὶ νὰ μᾶς χαροποιήσῃ μὲ τὴν πατρικήν του ἀγάπην· καὶ μὲ ὅ, τι τρόπον θελήσῃ εἴμεσθεν ἕτοιμος νὰ βεβαιώσωμεν τὴν ἐκλαμπρότητά του πῶς θέλει εἴμεσθεν ὅλως διόλου ὡς γνήσιός του υἱός.

Ἂν καὶ ἡ ὑμετέρα μακαριότης αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν, ἤγουν τὴν κατόρθωσιν τῆς θερμῆς μεταξὺ ἡμῶν ἀγάπης, δὲν τὴν ἐπιχειρισθῇ ἐπιπόνως μὲ ἐξουσίαν πατριαρχικὴν, ἔχει νὰ δώκῃ λόγον τῷ θεῷ, καὶ ἂς τὸ ἠξεύρῃ.

Δὲν μᾶς φθάνουν αἱ ἐπήρειαι τοῦ χρόνου, μόνον νὰ ἔχωμεν ἐνόχλησες ἀπὸ ἐκεῖ ὁποῦ ἐλπίζομεν ἀγάπην καὶ συνδρομὴν, ὡσὰν ἀπὸ ἀγαπητὸν γείτονα καὶ θεοσεβῆ ἡγεμόνα. Ἂν εὑρίσκῃ κάμίαν ἔλλειψιν εἰς ἡμᾶς, ἕτοιμος εἴμεσθεν, καθὼς τὴν γνωρίσωμεν, εὐθὺς νὰ τὴν διορθώσωμεν· ἂν εἶναι διὰ τὰ ἄσπρα, ὁποῦ, ἂς εἶναι καλὰ, μᾶς ἐδάνεισε καὶ μᾶς ἔκαμε πολλὴν καλωσύνην, τὸ σπίτι μας νὰ βάλωμεν ἐνέχυρον, καὶ νὰ τὰ πληρώσωμεν, μόνον ἀγάπην θέλομεν καὶ χριστιανικὴν σύμπνοιαν· τοῦτο ἐπιθυμοῦμεν, τοῦτο διψῶμεν· αὐτὸ μᾶς διδάσκει ὁ δεσπότης Χριστὸς, εἰς αὐτὸ ἂς μεσολαβήσῃ θερμὰ ἡ ὑμετέρα σεβασμιότης ὡς κοινὸς ἐν Χριστῷ πατὴρ, καὶ ἐλπίζομεν νὰ γένῃ ἡ συμβουλή της εὐπρόσδεκτος κοντὰ εἰς τὴν θεοσεβῆ αὐτοῦ ἐκλαμπρότητα.

Παρακαλοῦμεν λοιπὸν νὰ ἔχωμεν τὴν ἀπόκρισιν τοῦ παρόντος μετὰ τῆς ἐλπιζομένης κατορθώσεως τῆς ἀρραγοῦς καὶ βεβαίας ἀγάπης.

Digitized by Google

Καὶ πάλιν τὰ ἔτη τῆς ὑμετέρας μακαριότητος πολλὰ καὶ εὐτυχῆ.

101

Πιττάκιον Νικολάου Μαυροκορδάτου πρὸς τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην. 1715.

Ἀγκαλὰ διὰ νὰ ἔχῃ ἡ ὑμετέρα παναγιότης θερμὴν ἀγάπην πρὸς τὸν μακαριώτατον καὶ σοφώτατον πατριάρχην τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ κύριον Χρύσανθον, τὸν ἡμέτερον σεβασμιώτατον ἐν Χριστῷ πατέρα καὶ νὰ συντρέχῃ ὁλοψύχως εἰς τὰ ἀνήκοντα τῷ παναγίῳ καὶ ζωοδόχῳ Τάφῳ, καὶ τῇ αὐτοῦ μακαριότητι, φαίνεται περιττὴ ἡ παρακίνησις· ὅμως τὸ ἀπαραίτητον χρέος ὁποῦ καὶ ὡς τέκνον τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἔχομεν, καὶ ἰδιαίτερον ὡς κλῆρον πολυτίμητον, παρελάβομεν παρὰ τοῦ μακαρίτου αὐθέντου ἡμῶν καὶ γεννήτορος νὰ δουλεύωμεν ὅλῳ σθένει μὲ τὴν ζωήν μας τὸν ζωοδόχον Τάφον ὁποῦ εἶναι κλέος τῶν ὀρθοδόξων, καὶ ἀκολούθως τοὺς ἐν τῷ ἀποστολικῷ ἐκείνῳ θρόνῳ πατριαρχεύοντας, ἡ ἐξαίρετος ἀρχαία φιλία ὁποῦ εἶναι μεταξὺ τοῦ μακαριωτάτου κυρίου Χρυσάνθου τοῦ, ἐν τῇ ἐσχατιᾷ τοῦ παρόντος χρόνου, ὄντως χριστομιμήτως καὶ πανσόφως κοσμοῦντος τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν, ἡ φήμη ὁποῦ εὑρίσκῃ νὰ λέγῃ ὅτι τάχα δὲν ἀπολαύει ἡ μακαριότης του τῆς δι' ἔργων ἐλπιζομένης καὶ ὀφειλομένης εὐνοίας καὶ θερμῆς ἀγάπης ἐκ μέρους τῆς ὑμετέρας παναγιότητος, ἐπειδὴ εἰς τὸν καιρόν της τολμῶσί τινες ὁπωσδήποτε νὰ ἐπιβουλεύωνται τὸν ἅγιον Τάφον καὶ τὴν αὐτοῦ μακαριότητα.

Αἱ προρρηθεῖσαι λοιπὸν αἰτίαι, παναγιώτατε καὶ σεβασμιώτατε πάτερ, μᾶς ἀναγκάζουν καὶ γράφοντες μετὰ τῆς

Digitized by Google

προσηκούσης εὐλαβείας καὶ υἱϊκῆς ἀγάπης, παρακαλοῦμεν θερμότατα τὴν ὑμετέραν παναγιότητα νὰ διατρανώσῃ εἰς τὸ ἑξῆς λαμπρότερον καὶ ἐναργέστερον τὴν πρὸς τὴν μακαριότητά του εἰλικρινῆ, θερμὴν καὶ βεβαίαν ἀγάπην, κατὰ μίμησιν τῶν πρὸ αὐτῆς παναγιωτάτων πατριαρχῶν τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου, ὑπερασπιζομένη καὶ συντρέχουσα λόγοις τε καὶ ἔργοις εἰς ὅσα ἀπαιτεῖ ὁ καιρὸς καὶ ἡ χρεία, καὶ τοὺς ὁπωσδήποτε ἢ φανερῶς ἢ λαθραίως ἐπιβούλους ὡς ὄργανα τοῦ Σατανᾶ, καὶ κοινοὺς πολεμίους τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας καὶ ἐκκλησιαστικῶς καὶ ἐξωτερικῶς παιδεύουσα καὶ καταβάλλουσα, ἐπειδὴ τοῦ ἁγίου Τάφου καὶ τῆς μακαριότητός του ἡ σύστασις, ἡ τιμή, ἡ φύλαξις ἐγγίζει ὅλον τὸ σύστημα τῶν ὀρθοδόξων, καὶ ἐξαιρέτως τοὺς ἐν αὐτῷ ἐν ὁποίῳ οὖν βαθμῷ ὑπερέχοντας, καὶ διὰ τοῦτο ἐλπίζομεν ἡ ὑμετέρα παναγιότης, ὡς οἰκουμενικὸς πατριάρχης καὶ κοινὸς σεβασμιώτατος πατὴρ, μὲ τὴν ἄκραν αὐτῆς σύνεσιν καὶ θεοσέβειαν, νὰ ἀναφανῇ θερμότατος καὶ εἰλικρινέστατος φίλος, καὶ ὑπερασπιστὴς, καὶ νὰ ἐναγκαλισθῇ τὴν αὐτοῦ μακαριότητα ἤδη ἐν τῇ βασιλευούσῃ ἐπιδημοῦσαν μὲ σπλάγχνα πλήρη διακαοῦς ἀγάπης, καὶ φιλοφροσύνης, καὶ γνωρίζοντες καλώτατα τὴν ὅσην προθυμίαν ἔχει καὶ ἡ μακαριότης αὐτοῦ διὰ νὰ γένῃ μεταξὺ συμφυΐα καὶ σύμπνοια, δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι θέλει παγιωθῇ ἑκατέρωθεν ὁ ζηλωτὸς οὗτος τῆς πνευματικῆς ἀγάπης σύνδεσμος, τὸ ὁποῖον, θεοῦ συναιρομένου, πληροφορούμενοι καὶ ἡμεῖς, θέλομεν αἰσθανθῇ μεγάλην χαράν · καὶ, ἀγκαλὰ τὸ ἔργον εἶναι χρεωστικὸν καὶ ἀπαραίτητον καὶ θεῖον, ὅμως ὅσον εἶναι πλέον ἐπιθυμητὸν, τόσον θέλει αὐξήσῃ τὴν εὐλάβειαν ἑκάστου, ἡ ὁποία δὲν τὴν λανθάνει πόσον ψυχραίνεται ὅταν, ὃ μὴ γένοιτο, ἀναφύωνται σκάνδαλα, ἀλλὰ ξεχωριστὰ ἡμᾶς, τὸν ὅλως εἰς εὐλάβειαν ἐκκεχυμένον ἐν Χριστῷ αὐτῆς υἱὸν, θέλει μᾶς καταστήσῃ καὶ ὑπόχρεως, καὶ προθυμοτάτους εἰς τοὺς ὁρισμούς της, ὅτ

πάλιν καὶ πάλιν λέγομεν πῶς ἡ σύστασις καὶ ἑδραίωσις τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων κυρίου Χρυσάνθου, εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι συνημμένη καὶ ἀδιάσπαστος ἡ ἐν τῷ παρόντι χρόνῳ σύστασις τοῦ ἀποστολικοῦ ἐκείνου θρόνου παρ' ἡμῖν φέρει τὰ ἴσα τῆς ζωῆς μας · ἂν εἰπῶμεν πῶς εἶναι καὶ προτιμοτέρα, δὲν ψευδόμεθα, ὅτι ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἐδιδάχθημεν νὰ προτιμῶμεν παντὸς ἄλλου τὸ κοινὸν καλόν.

Παρακαλοῦμεν λοιπὸν τὴν ὑμετέραν παναγιότητα νὰ ἔχωμεν τὴν μετὰ πληροφορίας ἀπόκρισιν τοῦ παρόντος, ὁμοῦ καὶ τὴν τιμὴν τῶν πατρικῶν αὐτῆς ἐπιταγμάτων · αἱ δὲ ἅγιαι αὐτῆς εὐχαὶ καὶ αὖθις μεθ' ἡμῶν.

102

Νικολάου Μαυροκορδάτου πιττάκιον πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1716.

Ἐλάβομεν καὶ τὸ ἀπὸ κδ' τοῦ παρελθόντος νοεμβρίου ἱερώτατον γράμμα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, καὶ διὰ τὴν ἀγαθὴν καὶ ἐφετωτάτην ὑγείαν της καὶ εὐτυχῆ κατάστασιν, τὸν θεὸν ἐδοξάσαμεν · ἐδέχθημεν εὐλαβῶς καὶ τὰς παναγίας της εὐχὰς, καὶ εὐχαριστοῦμεν · ἔγνωμεν καὶ τὰ ἐφεξῆς γραφόμενα.

Νὰ μᾶς πιστεύσῃ ὅτι ὄχι ἡμέρα, ἀλλ' οὐδὲ ὥρα, οὐδὲ στιγμὴ δὲν παρέρχεται ὁποῦ νὰ μὴν ἐνθυμηθῶμεν τὴν ὑμετέραν μακαριότητα, καὶ παρακαλοῦμεν τὸν ἅγιον θεὸν νὰ τὴν περιφρουρῇ, καὶ νὰ τὴν διαφυλάττῃ ἀνωτέραν παντὸς ἀνιαροῦ, καὶ νὰ μᾶς χαροποιῇ μὲ τὴν ἀγγελίαν τῆς πολυποθήτου ὑγείας της καὶ τῆς εὐδαίμονος καταστάσεώς της.

Ἐμάθομεν ὅτι τὸ βασιλικὸν χάτι σερίφι γράφει κιουφὰρ

Digitized by Google

ἰστιλασινδὲν σογρὰ, ἤγουν ὅσοι ἀνεχώρησαν μετὰ τὴν καταδρομὴν τῶν κακοβενετζιάνων· καὶ εἰς τοῦτο τί ἔχει νὰ κάμῃ ἡ ὑμετέρα μακαριότης, ἢ ὁ λογιώτατος κὺρ Ἰακουμὴς, καὶ ἄλλοι ὁποῦ πρὸ πολλῶν χρόνων ἀνεχώρησαν ἐκεῖθεν; μάλιστα ἡ ὑμετέρα μακαριότης ὁποῦ ἔχει καὶ μανσοῦπι μὲ βασιλικὸν χάτι σερίφι; Ἐλπίζομεν λοιπὸν νὰ μὴν ἔχῃ κάμίαν ἐνόχλησιν, καὶ ἔτζι νὰ εὐδοκήσῃ ὁ ἅγιος θεός.

Τὰ ὅσα ὁρίζει καὶ διὰ τοὺς ἁγίους καθηγουμένους αὐτῆς ἐκαταλάβαμεν· ὅλα θέλουν γίνῃ κατὰ τὴν προσταγήν της· μὲ τὸ νὰ κινοῦμεν τὸν ἄνθρωπον ἐν βίᾳ, δὲν ἐγράψαμεν πλατύτερον· τόσον μόνον ὅτι νὰ μᾶς γνωρίζῃ ὅλως διόλου αὐτῆς, καὶ προθυμότατον εἰς τὴν δούλευσιν τοῦ παναγίου Τάφου καὶ τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, καὶ πατρικὸν θάρρος νὰ μᾶς προστάζῃ.

Ἔστω καὶ τοῦτο εἰς εἴδησίν της ὅτι ἀπετμήθη ἡ κεφαλὴ τοῦ πρώην ῥεκιάπη Μεχμὲτ πασᾶ· εἰς τὰς ἄλλας αἰτίας ὁποῦ ἔγραφε τὸ βασιλικὸν χάτι σερίφι ἦτον καὶ αὐτὴ ὅτι πολλὰ αἵματα ἐχύθηκαν ἀπὸ αἰτίαν ἐδικήν του· ὢ, τί δίκαιος ὁ θεὸς, τὸν ὁποῖον παρακαλοῦμεν νὰ πολυχρονῇ τὸν κραταιότατον ἡμῶν βασιλέα καὶ τὸν ὑπέρτατον ἐπίτροπον.

Ἡ ἡμετέρα φιλτάτη δόμνα μετὰ τῶν τέκνων μας προσκυνοῦσι τὴν ὑμετέραν μακαριότητα, καὶ τὴν ἱερὰν αὐτῆς δεξιὰν εὐλαβῶς ἀσπάζονται· αἱ δὲ ἅγιαί της εὐχαὶ καὶ αὖθις μεθ' ἡμῶν.

Digitized by Google

103

Πουλχερίας δόμνας πιττάκιον πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1716 φεβρουαρίου 6.

Τὸ ἱερώτατον γράμμα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ἐλάβομεν, καὶ διὰ τὴν ἀγαθὴν καὶ ἐφετωτάτην αὐτῆς ὑγείαν λίαν ἐχάρημεν, καὶ εὐχαριστοῦμεν κατὰ πολλὰ τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι ὁποῦ ἐπεύχεται διὰ τὸν θείῳ ἐλέει προβιβασμὸν τοῦ ὑψηλοτάτου μοι αὐθέντου εἰς τὸν θρόνον τῆς Οὐγκροβλαχίας· ὁ ἅγιος θεὸς, διὰ τῶν ἱερῶν αὐτῆς εὐχῶν, νὰ ἐνισχύσῃ τὴν αὐτοῦ ὑψηλότητα πρὸς ἀγαθὴν κυβέρνησιν, ἐπιχορηγῶν εἰρηνικὴν καὶ γαληνιαίαν κατάστασιν καὶ πολυχρόνιον στερέωσιν· πρὸς τούτοις εὐχαριστοῦμεν τῇ πατρικῇ της ἀγάπῃ διὰ τὴν φροντίδα καὶ εὔνοιαν ὁποῦ φιλοστόργως ἔχει πρὸς ἡμᾶς καὶ μᾶς συμβουλεύει καὶ διὰ τὴν ὑγείαν μας καὶ διὰ κάθε ἄλλο τι· ἃς εἶναι πολύχρονος ἡ ὑμετέρα μακαριότης, τὴν ὁποίαν παρακαλοῦμεν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς καὶ νὰ μᾶς ἐνθυμᾶται εἰς τὰς παναγίας αὐτῆς εὐχὰς, καὶ νὰ μᾶς χαροποιῇ μὲ τὰ ἱερά της γράμματα, δηλωτικὰ τῆς πολυποθήτου ὑγείας της, καὶ νὰ μᾶς τιμᾷ μὲ τὰ πατρικά της προστάγματα. Τὰ φίλτατά μας τέκνα προσκυνοῦσι τὴν ὑμετέραν μακαριότητα καὶ τὴν ἱερὰν αὐτῆς δεξιὰν εὐλαβῶς ἀσπάζονται.

Πέμπομεν τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι ἕνα μποχτζαλῆκι εἰς σημεῖον τῆς πρὸς αὐτὴν υἱϊκῆς μας εὐλαβείας, καὶ παρακαλοῦμεν νὰ δεχθῇ τὸ ὀλίγον διὰ πολύ· οἱ δὲ χρόνοι τῆς ὑμε-

Digitized by Google

τέρας μακαριότητος εἴησαν θέοθεν πάμπολλοι καὶ πανευτυχεῖς, καὶ αἱ πανάγιαί της εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

1716 φεβρουαρίου 6.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος

ἐν Χριστῷ θυγάτηρ καὶ εἰς τοὺς ὁρισμοὺς,

Πουλχερία δόμνα.

104

Νικολάου Μαυροκορδάτου ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων,

1716 φεβρουαρίου 9.

Τὸ ἱερώτατον γράμμα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ἐλάβομεν, καὶ διὰ τὴν ἀγαθὴν καὶ ἐφετωτάτην ὑγείαν της καθ' ὑπερβολὴν ἐχάρημεν· ἐδέχθημεν εὐλαβῶς καὶ τὰς ἁγίας αὐτῆς εὐχὰς, καὶ εὐχαριστοῦμεν· ἔγνωμεν καὶ τὰ ἐφεξῆς γραφόμενα καὶ εὐχαριστοῦμεν κατὰ πολλὰ τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι, ὁποῦ συγχαίρεται καὶ ἐπεύχεται διὰ τὴν θείῳ ἐλέει δοθεῖσαν ἡμῖν αὐθεντίαν τῆς Οὐγκροβλαχίας· ὁ ἅγιος θεὸς νὰ πολυετῇ τὸν κραταιότατον ἡμῶν βασιλέα καὶ τὸν ὑπέρτατον ἐπίτροπον τοὺς πολυχρονίους μας αὐθέντας, καὶ διὰ τῶν θεοπειθῶν αὐτῆς εὐχῶν νὰ ἐνισχύσῃ καὶ τὴν ἡμετέραν ἀσθένειαν πρὸς ἀγαθὴν κυβέρνησιν τῆς ἐμπιστευθείσης ἡμῖν τζάρας.

Προλαβόντως ἐγράψαμεν εἰς πλάτος τῇ ὑμετέρᾳ σεβασμιότητι δίδοντες καὶ τὴν εἴδησιν τοῦ προβιβασμοῦ μας· ὅμως καὶ τώρα δὲν ἐλείψαμεν διὰ τοῦ παρόντος νὰ τὴν προσκυνήσωμεν δηλοποιοῦντες ὅτι κατὰ τὴν λ' τοῦ παρελθόντος ἰανουαρίου ἐφθάσαμεν σὺν θεῷ εἰς Βουκουρέστι, καὶ μᾶς ἐδέχθησαν ἁπαξάπαντες μὲ μεγάλην χαρὰν, δοξασμένον νὰ εἶναι

Digitized by Google

τὸ ὄνομα τοῦ παναγάθου θεοῦ, τὸν ὁποῖον παρακαλοῦμεν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς, διὰ τῶν ἁγίων της εὐχῶν, νὰ εἶναι φύλαξ καὶ βοηθός μας.

Ἦλθε καὶ ὁ ἐντιμότατος ἄρχων κυρίτζη Σπηλαιώτης, καὶ τὸν ἐδέχθημεν φιλοφρόνως· καὶ ὁ πανιερώτατος ἅγιος Βηθλεὲμ μᾶς ἀντάμωσε δὶς καὶ τρὶς, καὶ εἴμεσθεν, δέσποτα μακαριώτατε, ἑτοιμότατοι νὰ δουλεύσωμεν τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι καὶ τῷ ἁγιωτάτῳ ἀποστολικῷ θρόνῳ μετὰ πάσης προθυμίας, καθὼς δὲν ἀμφιβάλλομεν πῶς τὸ γνωρίζει· καὶ μόνον παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς ἀγαπᾷ καὶ νὰ μᾶς ἐνθυμᾶται εἰς τὰς ἱερὰς αὐτῆς πρὸς θεὸν ἐντεύξεις, καὶ νὰ μᾶς προστάζῃ μὲ πατρικὸν θάρρος, καὶ νὰ μᾶς χαροποιῇ συχνὰ μὲ τὰ ἱερὰ αὐτῆς γράμματα δηλωτικὰ τῆς ἀγαθῆς καὶ πολυποθήτου ὑγείας της.

Ἐπειδὴ δὲ πλησιάζει καὶ ἡ ἁγία καὶ ψυχωφελὴς τεσσαρακονθήμερος νηστεία, παρακαλοῦμεν τὸν ἅγιον θεὸν νὰ ἀξιώσῃ τὴν ὑμετέραν μακαριότητα νὰ τὴν διαπεράσῃ ὑγιῶς καὶ εὐθύμως, καὶ νὰ προσκυνήσῃ καὶ τὰ ἅγια πάθη, καὶ νὰ ἑορτάσῃ καὶ τὴν ἁγίαν καὶ κοσμοχαρμόσυνον ἀνάστασιν μετὰ πάσης φαιδρότητος καὶ λαμπρότητος, καὶ ἐφέτος καὶ εἰς χρόνους παμπόλλους.

Ταῦτα· οἱ δὲ χρόνοι τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησαν θεόθεν πάμπολλοι, καὶ πανευτυχεῖς καὶ αἱ ἅγιαί της εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

αψις', φεβρουαρίου θ'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος

υἱὸς ἐν Χριστῷ καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμούς,

Ἰω. Νικόλαος βοεβόδας.

Digitized by Google

105

Νικολάου Μαυροκορδάτου ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1716 μαρτίου 2.

Τὸ ἀπὸ ιγ´ τοῦ παρελθόντος ἰανουαρίου ἱερώτατον γράμμα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ἐλάβομεν, καὶ διὰ τὴν ἀγαθὴν καὶ ἐφετωτάτην ὑγείαν της ὑπερβαλλόντως ἐχάρημεν· ἔγνωμεν καὶ τὰ ἐφεξῆς γραφόμενα, καὶ εὐχαριστοῦμεν κατὰ πολλὰ τῇ ὑμετέρᾳ σεβασμιότητι διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς θερμὴν πατρικὴν αὐτῆς ἀγάπην, καὶ τὰς ἱεράς της εὐχὰς ὁποῦ δαψιλῶς ἐπιχορηγεῖ ἡμῖν· ἄς εἶναι πολύχρονος· ὅτι καὶ ἡμεῖς ἔχομεν πρὸς αὐτὴν θερμοτάτην ἀγάπην, καὶ ἄκραν εὐλάβειαν δὲν ἀμφιβάλλομεν πῶς τὸ γνωρίζει καὶ εἴμεσθεν ἑτοιμότατοι πάντοτε νὰ δουλεύσωμεν μετὰ πάσης προθυμίας τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι καὶ τῷ παναγίῳ Τάφῳ καὶ μόνον παρακαλοῦμεν μὲ πατρικὸν θάρρος νὰ μᾶς προστάζῃ εἰς ὅ, τι ὁρίζει.

Μακαριώτατε δέσποτα, κατὰ τὸ παρὸν τὸ μεγαλήτερον ἐφετὸν εἰς ἡμᾶς εἶναι νὰ ἀπολαύσωμεν ἐνταῦθα τὴν ὑμετέραν μακαριότητα διὰ νὰ μεταλάβωμεν καὶ αὐτοπροσώπως τῶν ἱερῶν αὐτῆς εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν καὶ τῶν πατρικῶν της ὑποθηκῶν τῶν ἡμῖν ἀναγκαιοτάτων· ἔτζι παρακαλοῦμεν τὸν ἅγιον θεὸν νὰ μᾶς ἀξιώσῃ τὸ γρηγορότερον τῆς ἱερᾶς της παρουσίας.

Τὰ ἐνταῦθα ἱερὰ αὐτῆς μοναστήρια θέλουσιν ἔχῃ πᾶσαν ἐπίσκεψιν, καθὼς πλατύτερον θέλει καταλάβῃ παρὰ τοῦ πανιερωτάτου ἁγίου Βηθλεέμ.

Εὐχαριστοῦμεν καὶ διὰ τὴν ἄδειαν ὁποῦ μᾶς δίδει νὰ ἔχωμεν εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ ἁγίου Σάββα καὶ τοῦ ἁγίου

Digitized by Google

Γεωργίου · ὁ ἐδικός μας σκοπὸς εἶναι νὰ προσθέσωμεν ἐκεῖ καὶ ἄλλα βιβλία, ὄχι νὰ πάρωμεν · ἔτζι ἐφιέμεθα.

Ἐγράψαμεν προλαβόντως ἀπὸ Γιάσι πρὸς τὴν ὑμετέραν μακαριότητα, καὶ μέχρι τοῦ νῦν δὲν ἐλάβομεν τὴν ἀπόκρισιν εἰς δήλωσιν τῆς ἐφετωτάτης ὑγείας της καὶ τῶν πατρικῶν της ὑποθηκῶν, καὶ παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς χαροποιῇ συχνὰ μὲ τὰ ἱερά της γράμματα καὶ νὰ μᾶς ἐνθυμᾶται πάντοτε εἰς τὰς παναγίας αὐτῆς προσευχάς. Ἡ φιλτάτη μας δόμνα Πουλχερία μετὰ τῶν τέκνων μας προσκυνοῦσι τὴν ὑμετέραν μακαριότητα, καὶ τὴν ἱερὰν αὐτῆς δεξιὰν μετ' εὐλαβείας ἀσπάζονται · οἱ χρόνοι τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησαν θεόθεν πάμπολλοι καὶ πανευτυχεῖς καὶ αἱ πανάγιαί της εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

αψις' μαρτίου ϛ'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος

υἱὸς ἐν Χριστῷ καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμούς,

Ἰω. Νικόλαος βοεβόδας.

106

Πουλχερίας δόμνας ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1716 ἀπριλίου 9.

Τὸ ἱερώτατον γράμμα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ἐλάβομεν καὶ διὰ τὴν ἀγαθήν της ὑγείαν μεγάλως τὸν θεὸν ἐδοξάσαμεν · ἔγνωμεν καὶ τὰ ἐφεξῆς γραφόμενα, καὶ λυπούμεθα, μακαριώτατε δέσποτα, ὁποῦ ὁρίζει ἡ ὑμετέρα μακαριότης ὅτι μᾶς δίδει βάρος μὲ τὰ ἱερά της · νὰ μᾶς πιστεύσῃ ἡ ὑμετέρα μακαριότης ὅτι, ἂν ἦτον βολετὸν καθ' ἑκάστην νὰ λαμβάνωμεν

Digitized by Google

ἱερά της, ἄλλην περισσοτέραν χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν δὲν ἠθέλαμεν ἔχῃ, ἐπειδὴ, καθὼς λογιάζομεν πῶς δὲν τὴν λανθάνει, πρὸς τὴν ὑμετέραν μακαριότητα ἔχομεν θερμοτάτην εὐλάβειαν, καὶ παρακαλοῦμεν κατὰ πολλὰ συχνὰ νὰ μᾶς χαροποιῇ μὲ τὰ ἱερά της γράμματα, δηλωτικὰ τῆς ἀγαθῆς καὶ ἐφετωτάτης ὑγείας της, καὶ μὲ τὴν τιμὴν τῶν πατρικῶν της ἐπιταγμάτων.

Πρὸς τὰς δομνίτζας τοῦ μακαρίτου Βασσαράβα βόδα φερόμεθα μὲ εὔνοιαν καὶ ἀγάπην καὶ περιποίησιν, καὶ τὰς ἔχομεν ὡς καὶ ἰδίας μας ἀδελφὰς, καὶ εἰς τὸ ἑξῆς κατὰ τὴν πατρικήν της ἀξίωσιν, θέλομεν φέρεσθαι καὶ μὲ περισσοτέραν ἀγάπην.

Τὰ φίλτατά μας τέκνα, ἀποδεξάμενα μετὰ τῆς προσηκούσης προσκυνήσεως τὰς παναγίας της εὐχὰς, εὐχαριστοῦσι τὴν ὑμετέραν μακαριότητα, καὶ τὴν ἱερὰν αὐτῆς δεξιὰν μετ' εὐλαβείας ἀσπάζονται.

Οἱ δὲ χρόνοι τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησαν θεόθεν πάμπολλοι καὶ πανευτυχεῖς, καὶ αἱ πανάγιαί της εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

αψις' ἀπριλλίου θ'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ἐν Χριστῷ θυγάτηρ
καὶ εἰς τοὺς ὁρισμούς,
Πουλχερία δόμνα.

107

Ῥωξάνδρας Μαυροκορδάτης ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον,
πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1716 ἀπριλίου 13.

Τίμιον γράμμα προλαβόντως ἐλάβομεν τῆς μακαριότητός της, καὶ ἐχάρημεν ὑπερβαλλόντως διὰ τὴν ἀγαθὴν καὶ ἐφετὴν

Digitized by Google

ἡμῖν ὑγείαν αὐτῆς· ἔγνωμεν καὶ τὰ ἐφεξῆς γεγραμμένα, καὶ εὐχαριστοῦμεν τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι περὶ τῶν πρὸς ἡμᾶς εὐχῶν ἁγίων αὐτῆς.

Ἐλάβομεν καὶ τὰ ἄσπρα ὁποῦ μᾶς ἔγραφε διὰ χειρὸς τοῦ ὑμετέρου ἁγίου καθηγουμένου ἀπριλλίου ια', καὶ ἐγράφησαν ὄπισθεν τῆς ὁμολογίας. Μᾶς κακοφαίνεται ὁποῦ ἐξεμακρύνετε ἀπὸ τὴν Πόλιν καὶ, ὡς φαίνεται, θέλει γένῃ ἄργητα τῆς ἐπανακάμψεώς της· παρακαλοῦμεν ὅμως τὸν ἅγιον θεὸν νὰ τὴν δίδῃ ζωὴν καὶ πολυχρόνιον εὐτυχίαν, καὶ, μὲ τὸ ἔλεος τοῦ παναγάθου θεοῦ, θέλει γένῃ καὶ ἡ ἐπανάκαμψις, ὡς ἐπιθυμοῦμεν· ὁ γαμβρὸς καὶ ἡ κόρη μου, ὁ υἱός μου καὶ ἡ νύμφη τὴν προσκυνοῦν καὶ εὐλαβῶς ἀσπάζονται τὴν ἁγίαν της δεξιάν· ἐν καιρῷ προσήκοντι, παρακαλοῦμεν, ἂς ἔχωμεν τίμιόν της γράμμα διὰ τὴν ἀγαθήν της ὑγείαν καὶ σὺν αὐτῷ τὰς ἱερὰς αὐτῆς εὐχάς.

Ταῦτα διὰ τοῦ παρόντος, καὶ οἱ χρόνοι τῆς μακαριότητός της εἴησαν θεόθεν πάμπολλοι καὶ πανευτυχεῖς. ἀμήν.

1716 ἀπριλλίου 13.

Εἰς τοὺς ὁρισμοὺς

τῆς ὑμετέρας μακαριότητος,

Ῥωξάνδρα.

108

Νικολάου Μαυροκορδάτου ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1716 ἰουλίου 6.

Τὸ ἀπὸ κη' τοῦ παρελθόντος μαΐου ἱερὸν γράμμα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ἐλάβομεν καὶ διὰ τὴν ἀγαθὴν καὶ ἐφε-

Digitized by Google

τωτάτην ὑγείαν της ὑπερβαλλόντως ἐχάρημεν· ἐδέχθημεν εὐλαβῶς καὶ τὰς ἁγίας της εὐχὰς, καὶ εὐχαριστοῦμεν· ἔγνωμεν καὶ τὰ ἐφεξῆς γραφόμενα.

Ὁ λογιώτατος παπᾶ κὺρ Μητροφάνης καὶ εἶχε καὶ θέλει ἔχῃ τὴν εὔνοιαν καὶ ἐπίσκεψίν μας, ἐπειδὴ εὑρίσκεται καὶ εἰς ὑπηρεσίαν τῆς ὑμετέρας μακαριότητος.

Τὰ φίλτατα ἡμῶν τέκνα προσκυνοῦσι τὴν ὑμετέραν μακαριότητα, καὶ τὴν ἱερὰν αὐτῆς δεξιὰν μετ' εὐλαβείας ἀσπάζονται.

Παρακαλοῦμεν κατὰ πολλὰ νὰ μὴ μᾶς λείπουν συχνὰ τὰ ἱερὰ αὐτῆς γράμματα, νὰ μανθάνωμεν τὴν ἀγαθὴν καὶ πολυπόθητόν της ὑγείαν νὰ χαιρώμεθα, καὶ νὰ μᾶς ἐνθυμᾶται εἰς τὰς ἱερὰς αὐτῆς πρὸς θεὸν ἐντεύξεις, καὶ νὰ μᾶς προστάζῃ μὲ θάρρος, ἐπειδὴ γνωρίζει τὴν θερμὴν ἀγάπην καὶ ἄκραν εὐλάβειαν ὁποῦ ἔχομεν πρὸς αὐτὴν, καὶ τὴν προθυμίαν εἰς τὴν δούλευσίν της· οἱ δὲ χρόνοι τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησαν θεόθεν πάμπολλοι καὶ πανευτυχεῖς, καὶ αἱ πανάγιαί της εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

αψις' ἰουλίου ς'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος

υἱὸς ἐν Χριστῷ καὶ ὅλως εἰς τοὺς ὁρισμοὺς,

Ἰω. Νικόλαος βοεβόδας.

109

Ρωξάνδρας Μαυροκορδάτης ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1716 δεκεμβρίου 3.

Προλαβόντως ἔλαβον ἱερὰν αὐτῆς ἐπιστολὴν, καὶ δι' αὐτῆς μαθοῦσα τὴν ἐφετήν μοι ὑγείαν της τῷ ἁγίῳ ἡμῶν θεῷ

Digitized by Google

εὐχαριστηρίους ὕμνους ἀνέπεμψα· ἂς μὲ συμπαθήσῃ ὅμως ἡ ὑμετέρα μακαριότης διὰ τὴν ἄργητα τῆς ἀποκρίσεως, ἐπειδὴ τὸ αἴτιον ἄλλο δὲν ἐστάθη, παρὰ ὁποῦ ἀπὸ τὴν πολλὴν θραῦσιν τοῦ θανατικοῦ ὁποῦ φέτος, θεοῦ παραχωρήσει, ἔγινεν, εἴμαστεν φευγᾶτοι ἕως καὶ τώρα. Τώρα μαθόντες πῶς ὡρίσατε εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν, θεοῦ εὐδοκίᾳ, ὑγιεῖς, δὲν ἐλείψαμεν νὰ τὴν προσκυνήσωμεν προσηκόντως. Τὸ συμβεβηκὸς ὅμως ὁποῦ ἐσυνέβη εἰς τὸν αὐθέντην τὸν ἀδελφόν μου, τὸν Νικολάη βόδα, μᾶς ἐλύπησε κατάκαρδα, μάλιστα ὁποῦ ἔτυχε καὶ ὁ υἱός μου Ἀλέξανδρος ἐκεῖ, καὶ δὲν ἠξεύρω τί ἔγινεν, οὔτε ἠμπορῶ νὰ μάθω τίποτες, καί, ἀπὸ τὴν λύπην μου καὶ τὰ δάκρυα, δὲν ἠξεύρω τὶ νὰ γράψω· μόνον παρακαλῶ τὴν μακαριότητά της, ὅτι εἶναι δυνατὸν, καὶ γνωρίζει βοήθημα νὰ ἐπιμεληθῇ διὰ τὴν ἐλευθερίαν του καὶ νὰ μὲ γράψῃ ἔτζι νὰ τὴν πολυχρονῇ ὁ θεός· ἐπειδὴ αὐτὸ τὸ πάθος μὲ ἔκαμε καὶ ἔχασα καὶ τὸν νοῦν μου· καὶ αἱ ἅγιαι αὐτῆς εὐχαὶ εἴησαν μεθ᾽ ἡμῶν.

αψις´ δεκεμβρίου 3.

Ὅ τι μάθῃ, παρακαλῶ νὰ μὲ γράψῃ.

Εἰς τοὺς ὁρισμοὺς τῆς μακαριότητός της,

Ῥωξάνδρα.

110

Ῥωξάνδρας Μαυροκορδάτης ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1716 δεκεμβρίου 20.

Πάντιμον ἐπιστολὴν τῆς μακαρίας ὑμῶν πατρότητος ἔλαβον, καὶ διὰ τὴν ἐφετωτάτην ἡμῖν ὑγείαν αὐτῆς ἐχάρην, ἣν

Digitized by Google

καὶ εἰς τὸ ἑξῆς κύριος ὁ ἅγιος θεὸς διαφυλάξοι ἀσινῆ καὶ ἀλώϐητον.

Εὐχαριστῶ τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι εἰς τὰς εὐχὰς ὁποῦ εὔχεται τὸν φίλτατόν μου υἱόν, καὶ μᾶς συγχαίρεται ὡς πνευματικὸς πατὴρ καὶ φιλόστοργος · ὁ ἅγιος θεὸς νὰ ἐπακούῃ τῶν ἁγίων της εὐχῶν καὶ δεήσεων.

Ἐγώ, δέσποτα μακαριώτατε καὶ σεϐασμιώτατε πάτερ, μὴ μανθάνουσα διὰ τὸν ἄλλον μου υἱὸν τὸν φίλτατον Ἀλέξανδρον πῶς καὶ ποῦ εὑρίσκεται, δὲν ἠμπορῶ νὰ ἀνακουφισθῶ ἀπὸ τὴν πολλὴν λύπην · ὁ ἅγιος θεὸς νὰ εὐδοκήσῃ νὰ μάθω τίποτας ἀγγελίαν ἀγαθήν, κἂν πῶς εὑρίσκονται ὑγιεῖς, ἐπειδὴ μήτε ἐτοῦτο δὲν τὸ ἠξεύρω, καὶ παρακαλῶ, ἂν μάθῃ τίποτας, νὰ μὲ τὸ σημειώσῃ.

Προσέτι τὴν παρακαλῶ διὰ τὸν πνευματικόν της υἱὸν τὸν δραγουμᾶνον νὰ ἔχῃ τὴν πατρικὴν ἀγάπην, ἣν καὶ ἀνέκαθεν πρὸς αὐτὸν εἶχε, καὶ νὰ τὸν συντρέχῃ ὡς πατὴρ φιλόστοργος νουθεσίᾳ καὶ εὐχῇ πρὸς τὰ συντείνοντα · ὁ ἅγιος θεὸς νὰ εὐδοκήσῃ νὰ ἀπολαύσωμεν τὴν μακαρίαν αὐτῆς θέαν τὸ συντομώτερον ὡς ἐπιθυμοῦμεν. Ὁ γαμϐρός μου, ἡ κόρη μου καὶ ἡ νύμφη μου προσκυνοῦν τὴν μακαριότητά της καὶ ἀσπάζονται τὴν ἁγίαν της δεξιάν.

Καὶ οἱ χρόνοι τῆς μακαριότητός της εἴησαν θεόθεν πάμπολλοι καὶ πανευδαίμονες.

ͅαψις΄ δεκεμϐρίου 20.

Εἰς τοὺς ὁρισμοὺς τῆς μακαριότητός της,

Ῥωξάνδρα.

Digitized by Google

111

Ῥωξάνδρας Μαυροκορδάτης ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1717 φεβρουαρίου 7.

Πάντιμον ἐπιστολὴν τῆς ὑμετέρας θεοσόφου μακαριότητος ἔλαβον, καὶ διὰ τὴν ἐφετωτάτην μοι ὑγείαν αὐτῆς ἐχάρην, ἣν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς κύριος ὁ θεὸς διαφυλάττοι ἀσινῆ καὶ ἀλώβητον.

Εὐχαριστῶ εἰς τὰς παρηγορίας ὁποῦ μὲ κάμνει διὰ τὸν φίλτατόν μου υἱόν· μὲ μέμφεται ἡ ὑμετέρα πατρότης εἰς τὴν μικροψυχίαν ὁποῦ δείχνω εἰς τὴν συμβᾶσαν αἰχμαλωσίαν τοῦ φιλτάτου μου υἱοῦ, ἀλλὰ οἱ γεννήσαντες γνωρίζουσι πῶς τά, τῶν γεννητόρων σπλάγχνα νικῶσι πᾶσαν μεγαλοψυχίαν καί μάλιστα εἰς τοιοῦτον συμβεβηκὸς, ὁποῦ νὰ συλλογίζεται μήτηρ φιλόστοργος υἱὸν αἰχμάλωτον, μὴ ἠξεύρουσα πῶς περνᾷ ζωὴν τὴν αἰχμάλωτον.

Ἐγὼ, πάτερ μακαριώτατε, τὴν ἄμετρον λύπην τῆς θανούσης μου θυγατρὸς, τὴν ὑπόφερα μὲ μετριότητα, συλλογιζομένη πῶς ἐκεῖνο ὁποῦ, προστάξει θεοῦ, ἔγινεν καὶ γίνεται κοινῶς εἰς πάντα ἄνθρωπον, εἶναι ἀδύνατον νὰ τὸ ἀποφύγῃ ἀνθρωπίνη φύσις· ἀμὴ νὰ συλλογίζωμαι τὸν φίλτατόν μου υἱὸν νὰ ἀπερνᾷ ζωὴν αἰχμάλωτον καὶ στερουμένην παντὸς οἰκείου, στενοχωρημένην καὶ ἐπώδυνον, εἶναι παντὸς λυπηροῦ λυπηρότερον· ἄλλο ἦτον ὁποῦ νὰ τὸν στείλω εἰς ξενιτείαν, διὰ προκοπὴν γραμμάτων ἢ ἄλλης τινὸς ἐπιστήμης, νὰ ἠξεύρω ὁποῦ εἶναι εἰς τὴν ἡδυτάτην ἐλευθερίαν, ὁπόταν θέλῃ νὰ ἔλθῃ, ἢ ὁπόταν ἤθελα νὰ τὸν φέρω, καὶ ἄλλο εἶναι τοῦτο ἡ ζωὴ ἡ αἰχμάλωτος.

Digitized by Google

Παρακαλῶ εἰς τοῦτο ὁποῦ μὲ γράφει, ὅτι ἂν παγαίνῃ εἰς τὴν Βλαχίαν θέλει ἐνεργήσῃ, καὶ τώρα οὖσα εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν νὰ γράψῃ ὁποῦ γνωρίζει πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ γένῃ βοήθεια καὶ συνδρομὴ περὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ υἱοῦ μου, καὶ θέλω τὸ γνωρίζῃ μετὰ θεὸν μεγάλην χάριν, ὁποῦ μεγαλήτερη εἰς τὸν κόσμον νὰ μὴν εἶναι· οὕτω τὴν παρακαλῶ μὲ θάρρος πολύ· καὶ πάλιν ἂς ἔχω τὴν τιμίαν της ἐπιστολήν, καὶ σὺν αὐτῇ τὰς ἁγίας αὐτῆς εὐχάς· καὶ οἱ χρόνοι τῆς μακαριότητός της εἴησαν θεόθεν πάμπολλοι καὶ πανευτυχεῖς.

αψιζ΄ φεβρουαρίου 7.

Τῆς σῆς μακαριότητος εἰς τοὺς ὁρισμούς,

Ῥωξάνδρα Μαυροκορδάτη.

112

Ῥωξάνδρας Μαυροκορδάτης ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1717 φεβρουαρίου 18.

Τὴν ἱερὰν αὐτῆς ἐπιστολὴν ἔλαβον, καὶ διὰ τὴν ἐφετωτάτην ἡμῖν ὑγείαν της ἐχάρην· ἔγνων καὶ τὰ ἐφεξῆς γραφόμενα, καὶ εὐχαριστῶ τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι, εἰς τὴν πατρικὴν καὶ πνευματικὴν ἀγάπην ὁποῦ ἔχει εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς τὰ παιδία μου· ὁ ἅγιος θεὸς νὰ τὴν στερεώνῃ καὶ νὰ τὴν πολυχρονῇ.

Ἐπαινεῖ τὸν πνευματικόν της υἱὸν τὸν δραγουμᾶνον· ὁ πανάγαθος θεός, δι' εὐχῶν της ἁγίων, νὰ τὸν δώσῃ ἰσχὺν καὶ δύναμιν μετὰ φρονήσεως νὰ φανῇ εὐάρεστος εἰς τὴν ἐμπιστευθεῖσαν αὐτῷ ἐπιστασίαν.

Περὶ δὲ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἑτέρου μου υἱοῦ φιλτάτου

Digitized by Google

'Αλεξάνδρου, όποῦ μοὶ γράφει ἡ ὑμετέρα πατρότης, ἂν ὁ ὑψηλότατος αὐθέντης θελήσῃ νὰ στέλλῃ τὰ γράμματα τῆς μακαριότητός της μετ' ἀσφαλείας ὁποῦ γράφουν, δύναται χωρὶς νὰ ἔχῃ ἡ ὑψηλότης του ἄλλην τινὰ φροντίδα νὰ τὴν τελειώσῃ, πολλὰ ἐπαρηγορήθηκα καὶ ἐχάρην καὶ ὑπερευχαριστῶ τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι, καὶ τὴν παρακαλῶ περὶ τούτου πολλὰ νὰ μὴν τὸ ἀμελήσῃ, ἀλλὰ μήτε νὰ ἀμφιβάλλῃ διὰ τὸν ὑψηλότατον αὐθέντην, ἐπειδὴ ἡ ὑψηλότης του ὀρέγεται, ὡς πατήρ, τὴν ἐλευθερίαν τοῦ 'Αλεξάνδρου μου, καὶ εἰς ὅ τι εἶναι δυνατὸν θέλει συντρέξῃ καὶ ἡ ὑψηλότης του, κἄν τε εἰς ἀποστολὴν γραμμάτων, κἄν τε εἰς ἄλλο ὅ τι ἤθελε κάμῃ χρεία· μόνον πολλὰ τὴν παρακαλῶ νὰ μὴν ἀμελήσῃ, μήτε νὰ ἀργοπορήσῃ τὸν καιρόν· καὶ διὰ τὰ ἔξοδα, καθὼς ὁρίζει, τὰ ὑπόσχομαι, ὅπου ἤθελεν εἶσται ὁ ὁρισμός της, νὰ τὰ ἐγχειρίσω· καὶ θέλω ἔχει χρέος καὶ ἐγὼ καὶ τὰ παιδία μου εἰς τὴν μακαριότητά της εἰς ὅλην μας τὴν ζωήν· καὶ εἰς τὸν θεὸν δὲν θέλει εἶσται μεγαλήτερον καλὸν καὶ μισθὸς, ὡσὰν αὐτὸ τὸ καλὸν ὁποῦ νὰ κάμῃ νὰ ἐλευθερώσῃ υἱὸν μητρὸς χήρας καὶ λυπημένης.

Λοιπὸν καὶ πάλιν θερμῶς τὴν παρακαλῶ νὰ ἐπιμεληθῇ καὶ νὰ μὴν ἀργοπορήσῃ· τὸν μέγαν δραγομᾶνον νὰ τὸν ἑρμηνεύῃ τὴν παρακαλῶ ὡς πατὴρ πνευματικὸς καὶ φιλόστοργος· καὶ πάλιν νὰ ἔχωμεν τὸ τίμιόν της γράμμα, καὶ σὺν αὐτῷ τὰς ἱερὰς αὐτῆς εὐχάς· καὶ οἱ χρόνοι τῆς μακαριότητός της εἴησαν ἐκ θεοῦ πάμπολλοι καὶ πανευδαίμονες.

αψιζ' φεβρουαρίου 18.

Εἰς τοὺς ὁρισμοὺς τῆς ὑμετέρας μακαριότητος,

'Ρωξάνδρα Μαυροκορδάτη.

Digitized by Google

113

Ἰωάννου Μαυροκορδάτου ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον,
πατριάρχην Ἱεροσολύμων.
1717 φεβρουαρίου 23.

Τὸ αἴτιον ὁποῦ πρὸ πολλοῦ δὲν ἐγράψαμεν τῇ ὑμετέρᾳ σεβασμιωτάτῃ μακαριότητι ἄλλο δὲν ἦτον παρὰ καρτεροῦντες νὰ λάβωσι τὰ πράγματα τὴν τελείαν των ἔκβασιν, καὶ οὕτω νὰ γράψωμεν αὐτῇ, τὴν ἀλήθειαν δηλαδὴ καὶ τὸ τέλος τῶν πραγμάτων, καθὼς τανῦν κάμνομεν· καὶ λαμβάνοντες τὴν πληροφορίαν καὶ τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων, ἰδοὺ ὁποῦ γράφομεν τῇ ὑμετέρᾳ σεβασμιωτάτῃ μακαριότητι.

Λοιπὸν θέλει ἠξεύρῃ ἡ ὑμετέρα μακαριότης ὅτι ὁ ἡμέτερος ποστέλνικος, πηγαίνωντας εἰς τὴν Ἐρδελίαν, ἦλθε μὲ τελείαν ἀπόφασιν τῶν πραγμάτων, τὰ ὁποῖα ἔλαβον τέλος συνθήκης καὶ ἀγάπης· καὶ οἱ Νέμτζοι καὶ οἱ κατᾶνοι, κἄν τε ἀπὸ Μαρτζινάνι, κἄν τε ἀπὸ Κουμπουλοῦγκι, ὅλοι εὐγῆκαν, καὶ ὅλος ὁ τόπος εἶναι ἥσυχος καὶ ἀπὸ Νέμτζους καὶ ἀπὸ κατάνους, καὶ οὐδ' ἕνας εἰς τὸν τόπον τοῦτον εὑρίσκεται.

Οἱ ἄρχοντες ὅλοι ἦλθαν, πλὴν δυῶν τριῶν, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα δὲν τὰ γράφω τῇ μακαριότητί της, ἀλλὰ ἐρχομένη ἐδῶ, θέλω τὰ εἰπῇ διὰ ζώσης φωνῆς. Ἂν δὲ ἐρωτήσῃ ἡ μακαριότης αὐτῆς πῶς ἠκολούθησαν τὰ τοιαῦτα, ἀποκρινόμεθα : δι' εὐχῶν της ἁγίων. Καὶ μόνοι πλέον κάμνομεν καὶ τὴν πρέπουσαν ἑτοιμασίαν διὰ τὴν μακαριότητά της, καὶ μόνον χωρὶς ἀργοπορίας θέλει σηκωθῇ νὰ ἔλθῃ διὰ νὰ συγχαιρώμεθα καὶ ὁμοῦ μετὰ τῆς μακαριότητός της· καὶ μόνον τὴν παρακαλοῦμεν εἰς τὰς ἁγίας αὐτῆς πρὸς θεὸν ἐντεύξεις

Digitized by Google

νὰ μᾶς ἐνθυμᾶται διηνεκῶς. Νὰ ἔχωμεν δὲ καὶ τὸ σεβάσμιον αὐτῆς γράμμα πρὸς δήλωσιν τῆς ἀγαθῆς αὐτῆς ὑγείας, ἐπιχορηγῶν ἡμῖν καὶ τὰς ἁγίας καὶ θεοπειθεῖς αὐτῆς εὐχάς, ἧς τὰ ἔτη εἴησαν παρὰ θεοῦ πολλά τε καὶ εὐτυχῆ· καὶ αἱ θεοπειθεῖς αὐτῆς εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

αψιζ' φεβρουαρίου κγ'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος υἱὸς ἐν Χριστῷ
καὶ εἰς τοὺς ὁρισμούς,
Ἰω. Ἰωάννης βοεβόδας.

114

Ἰωάννου Μαυροκορδάτου ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1717 μαρτίου 4.

Μὲ τὸν ἐρχομὸν τῶν ἡμετέρων ἀρχόντων δὲν ἐλείψαμεν νὰ τὴν γράψωμεν τὸ παρόν. Τὸ πῶς τὴν ἐγράψαμεν ἀργά, ἂς μᾶς συμπαθήσῃ.

Ἐπειδὴ καὶ ἀπὸ τοὺς πολλοὺς περισπασμοὺς δὲν ἠμπόρει νὰ ἀνανεύσῃ ὁ νοῦς μας εἰς τὸ νὰ τὴν γράψωμεν καὶ ἄλλο ὅτι δὲν εἴχομεν τί νὰ τὴν σημειώσωμεν, ἐπειδὴ καὶ κἀνένα βέβαιον δὲν ἦτον ἀκόμη· τώρα δὲ ἐπειδὴ καί, θείῳ ἐλέει, ἐξωμαλίσθησαν τὰ πράγματα καὶ εὐγῆκαν οἱ Νέμτζοι καὶ κατᾶνοι ἀπὸ τὸν τόπον, δὲν ἐλείψαμεν νὰ τὸ δηλοποιήσωμεν καὶ τὴν ὑμετέραν μακαριότητα. Ἦλθον καὶ οἱ ἄρχοντες πλὴν δυῶν τριῶν, οἱ ὁποῖοι μᾶς φαίνεται κάλλιον νὰ λείπουν. Ἐκ στόματος τῶν ἀρχόντων θέλει καταλάβῃ εἰς πλάτος κάθε ὑπόθεσιν, τοὺς ὁποίους δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι θέλει τοὺς παραδώσῃ ἡ μακαριότης αὐτῆς τί λογῆς γνώμην ἔχομεν,

Digitized by Google

τὸ ὁποῖον ἐλπίζομεν νὰ τὸ ἐγνώρισαν καὶ αὐτοί. Ὁ Νικολάη βόδας διὰ τῆς κυβερνήσεώς του εἰς τί κατάστασιν ἔφερε τὸν τόπον, θέλει τὸ καταλάβῃ· προσέτι καὶ ἡμεῖς τί λογῆς κυβέρνησιν κάμνομεν. Κύριος δὲ ὁ θεὸς νὰ τὴν ἀξιώσῃ νὰ περάσῃ καὶ τὸ στάδιον τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς καλῶς καὶ θεαρέστως, νὰ τὴν ἀξιώσῃ νὰ ἑορτάσῃ καὶ τὸ πάνσεπτον πάσχα μὲ ὑγείαν καὶ χαρὰν εἰς ἔτη πολλὰ καὶ εὐτυχῆ.

αψιζ΄ μαρτίου δ΄.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος

υἱὸς ἐν Χριστῷ καὶ εἰς τοὺς ὁρισμούς,

Ἰω. Ἰωάννης βοεβόδας.

115

Ἰωάννου Μαυροκορδάτου ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1717 ἀπριλίου 2.

Δύο σεβάσμια τῆς ὑμετέρας μακαριότητος γράμματα εὐλαβῶς ἐλάβομεν, καὶ ἐξ ἀμφοτέρων πληροφορηθέντες τὴν ἀγαθὴν καὶ ἐφετὴν ἡμῖν ὑγείαν αὐτῆς, εὐχαριστήσαμεν τῷ σώζοντι καὶ περιφρουροῦντι αὐτὴν ἁγίῳ θεῷ, γνόντες καὶ τὰ ἐφεξῆς σημειωθέντα· δὲν ἐδυνήθημεν ὅμως νὰ τὴν ἀποκριθῶμεν ἀπὸ τοὺς καθημερινοὺς περισπασμούς, καὶ παρακαλοῦμεν τὴν μακαριότητά της νὰ μᾶς συμπαθήσῃ. Εὐχαριστοῦμεν τὴν μακαριότητά της ὁποῦ μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ἐσύντυχε τὰ πρόσφορα εἰς τοὺς πρὸς τὰ αὐτόθι ἐλθόντας ἄρχοντάς μας· εἴμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς πρὸς τὴν μακαριότητά της χρεῶσται τῆς καλοκαγαθίας της.

Ἰδοὺ ὁποῦ ἐστείλαμεν ἕνα ῥαδβανάκι καὶ ἕνα μοχάνικον

Digitized by Google

ἀμάξι καὶ τοὺς λοιποὺς διὰ νὰ εἶναι διὰ τὸν ἐρχομὸν τῆς μακαριότητός της· καὶ λοιπὸν παρακαλοῦμεν τὴν μακαριότητά της νὰ λάβῃ τὸν κόπον καὶ νὰ ἔλθῃ πρὸς ἡμᾶς, διὰ νὰ ἀπολαύσωμεν τὴν μακαριότητά της, καὶ τὰς ἀπ' αὐτῆς εὐλογίας, ὡς ἐφιέμεθα, καὶ ἐπιθυμοῦμεν· καὶ λοιπὸν χωρίς τινος ἀναβολῆς θέλει σηκωθῇ καὶ ἔλθῃ πρὸς ἡμᾶς ἡ ὑμετέρα μακαριότης, ἐπειδὴ, καθὼς πολλάκις ἐγράψαμεν τῇ αὐτῆς μακαριότητι, ἔχομεν ἄμετρον ἔφεσιν καὶ πόθον οὐ τὸν τυχόντα διὰ νὰ τὴν ἀπολαύσωμεν, τὸ ὁποῖον πάλιν διὰ τῶν ἁγίων καὶ θεοπειθῶν αὐτῆς εὐχῶν νὰ μᾶς τὸ ἀξιώσῃ ὁ κύριος· ὅστις διαφυλάξοι καὶ κατευοδώσοι τὴν ὑμετέραν μακαριότητα μετ' ἄκρας ὑγείας καὶ διηνεκοῦς εὐδαιμονίας εἰς ἔτη πολλά· εἴησαν καὶ αἱ θεοπειθεῖς αὐτῆς εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν ἐν βίῳ παντί.

αψιζ' ἀπριλλίου 6'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος

υἱὸς ἐν Χριστῷ καὶ εἰς τοὺς ὁρισμούς,

Ἰω. Ἰωάννης βοεβόδας.

116

Ῥωξάνδρας Μαυροκορδάτης ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1717 ἀπριλίου 8.

Τὴν πάντιμον αὐτῆς ἐπιστολὴν ἔλαβον, καὶ διὰ τὴν ἐφετωτάτην ἡμῖν ὑγείαν της ἐχάρην· ἔγνων καὶ τὰ ἐφεξῆς γεγραμμένα. Εὐχαριστῶ εἰς τὴν πνευματικὴν καὶ πατρικὴν ἀγάπην ὁποῦ πρὸς ἐμὲ καὶ πρὸς τοὺς φιλτάτους μου υἱοὺς ἔχει· ὁ ἅγιος θεὸς νὰ τὴν πολυχρονῇ. Διὰ τὸν φίλτατόν μου υἱὸν Ἀλέξανδρον, εὐχαριστῶ ὁποῦ ἔγραψε καὶ ἐπιμελεῖται,

Digitized by Google

ὅμως ἀπελπίστηκα διὰ τὴν ἐλευθερίαν του, ἐπειδὴ ἐβλέπω ἀπὸ ὅσα μὲ γράφουν κανένα εἰς ἔκβασιν δὲν ἀποτελεῖται, καὶ διὰ τοῦτο εὑρίσκομαι πάλιν εἰς πολλὴν λύπην· ὁ παντοδύναμος ὅμως, δι' εὐχῶν της ἁγίων, νὰ κάμῃ τὸ ἔλεός του νὰ μὲ χαροποιήσῃ. Παρακαλῶ αὖθις τὴν μακαριότητά της εἰς τὸ δυνατὸν νὰ μὴν λείπῃ νὰ συντρέχῃ καὶ νὰ βοηθῇ εἰς ὅσα συντείνουσιν εἰς τὴν ἐλευθερίαν του καὶ θέλω τὴν γνωρίζῃ μετὰ θεὸν πατέρα καὶ εὐεργέτην· ἡ κόρη μου καὶ ἡ νύμφη μετὰ τῶν φιλτάτων αὐτῶν προσκυνοῦν τὴν μακαριότητά της, καὶ ἀσπάζονται τὴν ἱεράν της δεξιάν. Ταῦτα ἐπὶ τοῦ παρόντος, καὶ οἱ χρόνοι τῆς πανσόφου αὐτῆς μακαριότητος εἴησαν θεόθεν πάμπολλοι καὶ πανευδαίμονες.

αψιζ' ἀπριλλίου 8.

Εἰς τοὺς ὁρισμοὺς τῆς ὑμετέρας μακαριότητος,

Ῥωξάνδρα Μαυροκορδάτη.

117

Ἰωάννου Μαυροκορδάτου ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1717 σεπτεμβρίου 21.

Ἱερὸν γράμμα τῆς ὑμετέρας σεβασμιωτάτης μακαριότητος ἐλάβομεν τῇ γ' σεπτεμβρίου γεγραμμένον, καὶ ὑπὲρ τῆς ἀγαθῆς αὐτῆς ὑγείας ἐχάρημεν, δεόμενοι τοῦ ἁγίου θεοῦ καὶ εἰς τὸ ἑξῆς νὰ τὴν διαφυλάττῃ ἐν ὑγείᾳ διηνεκεῖ καὶ εὐημερίᾳ ἀμεταπτώτῳ, μετὰ καὶ πάντων τῶν λοιπῶν καταθυμίων. Ἔγνωμεν καὶ τὰ καθεξῆς γραφόμενα.

Τίποτες νέον δὲν ἔχομεν νὰ τὴν σημειώσωμεν· ἐδῶ, μὲ τὸ ἔλεος τοῦ θεοῦ, κατὰ τὸ παρὸν, καλὰ τρέχουν τὰ πράγματα,

Digitized by Google

καὶ εἰς τὸ μετέπειτα πάλιν ὅ τι λογῆς ἤθελεν ἀκολουθήσῃ, θέλομεν τῆς τὸ σημειώσῃ. Παρακαλοῦμεν τὴν μακαριότητά της, ὅταν μᾶς γράφῃ, νὰ μᾶς σημειώνῃ πλατύτερον· ἂν καλὰ καὶ ἡ μακαριότης αὐτῆς ἠξεύρομεν πῶς ἔχει πολλὰς ἀνταποκρίσεις διαφόρων, ὅμως καὶ ἡμεῖς, οὐκ ὀλίγων περισπασμῶν καὶ φροντίδων οὐκ ἀμοιροῦντες, καθὼς δὲν τὴν λανθάνει, γράφομεν πρὸς αὐτὴν συνεχῶς κατὰ πλάτος. Λοιπὸν παρακαλοῦμεν καὶ ἡ μακαριότης αὐτῆς νὰ κάμνῃ τὸ ὅμοιον, γράφουσά μας, ὡς εἴπομεν, συνεχῶς καὶ πλατύτερον εἰς δήλωσιν τῆς ἀγαθῆς καὶ ἐφετῆς ἡμῖν αὐτῆς ὑγείας καὶ πάσης ἄλλης ἀξιολόγου ὑποθέσεως· οἱ δὲ χρόνοι τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησαν θεόθεν πάμπολλοι καὶ εὐτυχεῖς.

αψιζ´ σεπτεμβρίου κά.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἰς τοὺς ὁρισμούς,

Ἰω. Ἰωάννης βοεβόδας.

118

Ἰωάννου Μαυροκορδάτου ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1717 σεπτεμβρίου 30.

Καὶ μὲ τὸν ἐρχομὸν τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου ἁγίου Ἀλεξανδρείας δὲν ἐλείψαμεν νὰ γράψωμεν τὸ παρὸν πρὸς τὴν ὑμετέραν μακαριότητα. Τὸ πῶς ἡ μακαριότης του ἔχει χρείαν βοηθείας εἶναι γνωστόν· ἐπειδὴ καὶ εὑρίσκεται εἰς ὑπέρογκον βάρος χρέους ἀπὸ τὰς καταδρομὰς καὶ τὰ δεινά, ὁποῦ ἠκολούθησαν εἰς ἐκεῖνον τὸν ἁγιώτατον, ἀποστολικόν, πατριαρχικὸν θρόνον, καθὼς δὲν τὴν λανθάνει, καὶ ἔχει μεγαλωτάτην ἔνδειαν, πρέπει λοιπὸν νὰ ἔχῃ τὴν κατὰ τὸ δυνα-

Digitized by Google

τὸν ἑκάστου βοήθειαν. Ὅθεν, ἐρχομένης αὐτοῦ τῆς μακαριότητός του, δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι καὶ ἡ ὑμετέρα μακαριότης θέλει τὸν δεχθῆ εὐμενῶς καὶ θέλει τὸν βοηθήση συντρέχουσα αὐτῷ λόγῳ τε καὶ ἔργῳ · ὅπως διὰ τῆς βοηθείας καὶ συνδρομῆς τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ἤθελεν ἀνακουφισθῆ ὁ ἁγιώτατος, ἀποστολικός, πατριαρχικὸς ἐκεῖνος θρόνος ἀπὸ τὸ ὑπέρογκον βάρος τοῦ χρέους, ἤθελεν εὕρῃ καὶ ἡ μακαριότης του ὀλίγην ἄνεσιν · οἱ δὲ χρόνοι τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησαν θεόθεν πολλοὶ καὶ εὐτυχεῖς.

αψιζ΄ σεπτεμβρίου λ΄.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος

εἰς τοὺς ὁρισμούς,
Ἰω. Ἰωάννης βοεβόδας.

119

Γράμμα σιγιλλιῶδες πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν περὶ τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ ἱεροῦ μοναστηρίου τῶν Ἁγίων Πάντων ᾠκοδομηθέντος ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Οὐγκροβλαχίας Ἀνθίμου.

1717 ὀκτωβρ.

Ἱερεμίας ἐλέῳ θεοῦ κ. τ. λ.

Τὰ καλῶς τοῖς ἀνθρώποις ἐνίοτε πεπραγμένα εἰς οἰκοδομήν τινα δῆθεν καὶ σύστασιν τοῦ καλοῦ καὶ ὠφέλειαν, ταῦτα πρὸς τὴν ἐναντίαν κατάστασιν ἔσθ᾽ ὅτε εἴωθε μεταπίπτειν χαιρικαῖς περιστάσεσι · τῇ φορᾷ καὶ γὰρ τοῦ ῥέοντος χρόνου τῶν ὑποτελούντων πραγμάτων συμπεριφερομένων, ἄλλοτε ἄλλως μεταπιπτόντων καὶ ἐξαλλασσομένων, ὡς τρεπτὴν καὶ ἀλλοιωτὴν ἐσχηκότων τὴν φύσιν, τὰ μὲν ἀπὸ αὐταρκείας καὶ εὐροίας εἰς τὸ χεῖρον μεθίσταται, ἐνδείαις καὶ ἀπορίαις κατα-

Digitized by Google

τρυχόμενα · τὰ δ' αὖ ἐξ ἐναντίας ἀπὸ εὐτελείας εἰς εὔροιαν καὶ ἐπίδοσιν προχωρεῖν ποτε πέφυκε · διὸ καὶ κατὰ καιροὺς οἱ ἐπιστάται καὶ ἔφοροι τῶν πραγμάτων καταλλήλως μεμαθήκασι θεραπεύειν, καὶ πρόσφορον αὐτοῖς ἐπιφέρειν τὴν βοήθειαν, καὶ ἀνακαλεῖν εἰς τὸ εἶναι τὰ κινδυνεύοντα κατὰ ταὐτά · καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἄνωθεν φερομένων πραγμάτων, ἔνεστιν ἰδεῖν πολλὰς παροικίας, καὶ ἱερὰ καταγώγια, τὰ μὲν ἀπὸ εὐπορίας εἰς ἔνδειαν καταστάντα, καὶ ταπεινωθέντα, τὰ δὲ ἐκ ταπεινώσεως ἀνυψωθέντα, ἅπερ οἱ κατὰ καιροὺς τὴν ἐκκλησιαστικὴν προστασίαν θεόθεν ἐμπιστευθέντες, τοῖς τοῦ καιροῦ κατακολουθοῦντες καλέσμασι, διοικεῖν εἰώθασι διαφόρως τὰ ἐπισυμβαίνοντα ταῖς παροικίαις καὶ ἱεροῖς σκηνώμασι καταστήματα. Οἱ γὰρ κοινοὶ προστάται ὀφείλουσι πάντως καὶ κοινὴν ἐπιφέρειν τὴν πρόνοιαν τοῖς ὑποτελοῦσιν, ὥστε τὰ μὲν σωζόμενα καὶ εὖ ἔχοντα τηρεῖν ἀμετάπτωτα, τὰ δὲ ὅπως ποτὲ τοῦ εὖ ἔχειν ἀποκλίναντα θεραπεύειν καὶ καταρτίζειν ὡς ἔνεστιν · ἔργον καὶ γὰρ προσφυὲς καὶ κατάλληλον τοῦτο, δι' οὗ καὶ προστάται καὶ κηδεμόνες τῶν ἀνὰ χεῖρας τῇ ἀληθείᾳ γνωρίζονται.

Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ ὁ προχρηματίσας μητροπολίτης Οὐγκροβλαχίας Ἄνθιμος ἱερὸν μοναστήριον ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἁγίων Πάντων ἰδίοις ἀναλώμασιν ᾠκοδόμησεν ἐκ βάθρων ἔνδον τοῦ Βουκουρεστίου, προσεποικοδομήσας ἔτι καὶ κελλία ἱκανὰ εἰς κατοικίαν καὶ ἀνάπαυσιν τῶν ἐν αὐτῷ κληρωθησομένων πατέρων, ἐπροικοδότησέ τε καὶ ἀφιερώσατο ἐν αὐτῷ πολλὰ καὶ διάφορα κτήματα, ὅσα ἀναγκαῖα καὶ χρήσιμα, κινητὰ καὶ ἀκίνητα, πολυτελέσι τε κειμηλίοις καὶ σκεύεσι κατεκόσμησεν αὐτὸ, κἀντεῦθεν ἐφρόντισε δῆθεν καὶ τῆς διηνεκοῦς αὐτοῦ διαμονῆς καὶ συστάσεως, καὶ ἠξίωσε τὴν πατριαρχικὴν περιωπὴν καὶ μεγαλειότητα τοῦ καθ' ἡμᾶς πατριαρχικοῦ, ἀποστολικοῦ τε καὶ οἰκουμενικοῦ θρόνου ποιῆσαι αὐτὸ αὐτεξούσιον, αὐτοδέσποτόν τε καὶ αὐτόνομον, καὶ ὑπ' οὐδε-

Digitized by Google

νὸς ἄλλου ἐξουσιάζεσθαι καὶ διακυβερνᾶσθαι, εἰ μὴ μόνον ὑπὸ τῶν κατὰ καιροὺς ἡγουμένων καὶ ἐπιτρόπων αὐτοῦ, ὅπως ἀνώτερον διατελῇ ἁπάσης περιπετείας καὶ ἐπηρείας τοῦ πανδαμάτορος χρόνου, οὔτινος κατὰ τὴν γενομένην ἀξίωσιν προεξεδόθη καὶ γράμμα πατριαρχικὸν συνοδικὸν σιγιλλιῶδες παρὰ τοῦ τότε πατριαρχεύοντος, βεβαιοῦν, οὐκ οἶδ' ὅπως, τὴν τοιαύτην ἀξίωσιν, καὶ ἀποφαινόμενον εἶναι τὸ αὐτὸ μοναστήριον αὐτεξούσιον καὶ ἀδέσποτον παρὰ παντὸς προσώπου, καὶ μηδὲ τῷ οἰκουμενικῷ θρόνῳ ὑποκεῖσθαι, μηδὲ τὸ πατριαρχικὸν ὄνομα μνημονεύεσθαι, ἀραῖς τε καὶ ἐπιτιμίοις καθυποβάλλειν παρὰ τὸ εἰκὸς τὸν διασεῖσαι τολμήσοντα τὴν τοιαύτην αὐτοῦ τάξιν, καὶ τὸ αὐτεξούσιον καὶ αὐτοκέφαλον αὐτοῦ, ἥτις αὐτοκεφαλία, ἀποδοχῆς ἀξία οὐ κρίνεται ὡς παράλογος· πολλῶν δὲ δαπανῶν καὶ ἐξόδων καταβληθεισῶν εἰς τὴν οἰκοδομὴν αὐτοῦ τε καὶ τῶν περὶ αὐτὸ κελλίων, ναὶ δὴ καὶ τῶν ἀφιερωμάτων αὐτοῦ, χρέος ἱκανὸν καὶ πολυάριθμον ἐπεγένετο, ὅπερ ὁ προρρηθεὶς δομήτωρ αὐτοῦ, μητροπολίτης Οὐγκροβλαχίας Ἄνθιμος διοικῆσαι μὲν καὶ πληρῶσαι σκοπὸν εἶχεν, οὐκ ἔφθασε μέντοι εἰς ἔργον ἀγαγεῖν τὸν σκοπὸν αὐτοῦ, καὶ ἀπαλλάξαι τοῦ εἰρημένου χρέους τὸ ἱερὸν αὐτὸ μοναστήριον, τελευτήσας· καὶ ἔμεινεν ὑποκείμενον καὶ βεβαρυμένον πολλοῖς χρέεσι τὸ αὐτὸ μοναστήριον, κινδυνεῦον ὑπὸ τοῦ χρέους ἀνάστατον γενέσθαι· ἀνθ' ὅτου εὔλογόν τε ἐφάνη καὶ χρήσιμον, καὶ παρεδόθη ἤδη τὸ ἱερὸν αὐτὸ μοναστήριον ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν, καὶ ἐπίσκεψιν, καὶ διοίκησιν τοῦ νῦν ἱερωτάτου μητροπολίτου Οὐγκροβλαχίας, ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου Πλαγηνῶν, τοῦ ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητοῦ ἡμῶν ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ κὺρ Μητροφάνους, ἐπὶ τῷ φροντίζειν τῆς διαμονῆς αὐτοῦ συστάσεως τε καὶ βελτιώσεως, καὶ ἀποκαθιστᾶν ἡγούμενον ἐν αὐτῷ κατὰ καιροὺς τὸν ἱκανὸν καὶ ἄξιον πρὸς τὴν κυβέρνησιν αὐτοῦ, ἔχειν τε ἄδειαν πωλῆσαί τινα τῶν κτημάτων καὶ ἀφιερωμάτων αὐτοῦ, δι' ἃ καὶ τὸ

Digitized by Google

χρέος ἐπεφορτίσθη, καὶ πληρῶσαι τὸ χρέος καὶ ἀπαλλάξαι τῆς ἐνοχῆς καὶ τοῦ βάρους τὸ ἱερὸν μοναστήριον, μηδεμιᾶς μέμψεως προστριβομένης αὐτῷ· οὗ ἕνεκα ἐζητήθη προσεπιβεβαιωθῆναι τὴν ὑπόθεσιν ταύτην καὶ δι' ἡμετέρου πατριαρχικοῦ γράμματος, εἰς ἐντελεστέραν πληροφορίαν καὶ ἐπικρατεστέραν ἀσφάλειαν.

Τούτου χάριν, τὴν τοιαύτην αἴτησιν, ὡς εὔλογον οὖσαν, καὶ πρὸς ἀγαθῶν ἀφορῶσαν σκοπὸν καὶ σύστασιν καὶ στερέωσιν τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου, μὴ παριδόντες, ἀλλ' εὐμενῶς ἀποδεξάμενοι, ἅτε τὴν διαμονὴν καὶ στερέωσιν τῶν ἱερῶν καὶ σεβασμίων μοναστηρίων, καὶ ἀπαξαπάντων τῶν τοῦ θεοῦ σκηνωμάτων ἄγαν ἐπιποθοῦντες, γράφομεν καὶ ἀποφαινόμεθα γνώμῃ κοινῇ συνοδικῇ τοῦ τε μακαριωτάτου καὶ σοφωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων κυρίου κυροῦ Χρυσάνθου καὶ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων μητροπολιτῶν καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα τὸ μὲν αὐτεξούσιον καὶ αὐτοκέφαλον, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀκέφαλον, ὡς παράλογον καὶ οὐκ ἀποδοχῆς ἄξιον, ἀνατετραμμένον εἴη καὶ ἄκυρον, τὸ δὲ διαληφθὲν αὐτὸ ἱερὸν μοναστήριον τῶν Ἁγίων Πάντων, ὅπερ ᾠκοδόμησεν ἐκ βάθρων ἔνδον τοῦ Βουκουρεστίου ὁ προχρηματίσας μητροπολίτης Οὐγκροβλαχίας Ἄνθιμος, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς διατελῇ καὶ ὑπάρχῃ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν καὶ ἐπίσκεψιν καὶ διοίκησιν τοῦ τε νῦν ἱερωτάτου μητροπολίτου Οὐγκροβλαχίας κὺρ Μητροφάνους καὶ τῶν μετ' αὐτὸν ἀρχιερατευσόντων ἐν τῇ Οὐγκροβλαχίᾳ, μετὰ πάντων τῶν ἀφιερωμάτων αὐτοῦ κινητῶν καὶ τῶν ἀκινήτων· αἱ δὲ ἀραὶ καὶ τὰ ἐπιτίμια τὰ ἐν τῷ προεκδοθέντι πατριαρχικῷ συνοδικῷ σιγιλλιώδει γράμματι ἐμπεριεχόμενα ἀργὰ καὶ ἄπρακτα διαμένειε καὶ διαλελυμένα, ἀνώτεροί τε ὦσι καὶ ἐλεύθεροι τῶν τοιούτων ἀρῶν καὶ ἐπιτιμίων ὅ τε ἱερώτατος μητροπολίτης Οὐγκροβλαχίας κὺρ Μητροφάνης καὶ οἱ μετ' αὐτὸν τὴν ἀρχιερατικὴν προστασίαν Οὐγκροβλαχίας διαδεξόμενοι· ναὶ

Digitized by Google

μὴν καὶ οἱ κατὰ καιροὺς ἐπίτροποι καὶ ἡγούμενοι τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου · ὅστις Οὐγκροβλαχίας κὺρ Μητροφάνης ἔχοι ἄδειαν πωλῆσαί τινα τῶν κτημάτων τοῦ μοναστηρίου αὐτοῦ, δι' ἃ καὶ τὸ χρέος αὐτῷ ἐπεφορτίσθη, ὡς εἴρηται, εἴτε μωσίας δηλαδὴ, εἴτε ἀμπέλια, ἢ ζῶα, ἢ ἄλλο τι, πληρῶσαί τε τὸ χρέος καὶ ἀπαλλάξαι τῆς ἐνοχῆς καὶ τοῦ βάρους τῶν χρεῶν τὸ αὐτὸ ἱερὸν μοναστήριον · τὰ δὲ λοιπὰ κτήματα καὶ ἀφιερώματα αὐτοῦ, μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ χρέους, μένωσιν ἀναφαίρετα καὶ ἀναπόσπαστα διὰ παντὸς ἐν τῷ αὐτῷ μοναστηρίῳ · ὀφείλει δὲ ὁ κὺρ Μητροφάνης Οὐγκροβλαχίας, ὡσαύτως καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἀρχιερατεύσοντες ἐν τῇ Οὐγκροβλαχίᾳ, φυλάττειν καὶ διενεργεῖν ἀμετάθετα καὶ ἀπαράτρεπτα ὅσα ὁ κτήτωρ τοῦ μοναστηρίου ποτὲ Οὐγκροβλαχίας Ἄνθιμος διετάξατο περί τε ἀποδοχῆς τῶν προσερχομένων χριστιανῶν εἰς τὸ ἱερὸν αὐτὸ μοναστήριον, φιλοξενίας τε καὶ ταφῆς τῶν ξένων, καὶ λοιπῶν εὐποιϊῶν καὶ ἐλεημοσυνῶν καὶ ὅσ' ἄλλα συντείνουσιν εἰς εὐταξίαν καὶ καλὴν κατάστασιν τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου, φροντίζειν τε τῆς διαμονῆς καὶ βελτιώσεως αὐτοῦ, καὶ ἐπιμελεῖσθαι καὶ προνοεῖσθαι αὐτοῦ τε καὶ τῶν κτημάτων αὐτοῦ καὶ ἀποκαθιστᾶν ἡγούμενον κατὰ καιροὺς τὸν ἄξιον καὶ χρήσιμον πρὸς ἐπωφελῆ κυβέρνησιν καὶ κατάστασιν αὐτοῦ, καὶ διευθετεῖν τὰ προσήκοντα καὶ σπουδάζειν ἐπὶ τοῖς συντελοῦσι πρὸς σύστασιν καὶ ἀγαθὴν αὐτοῦ κατάστασιν, καὶ ἀποσοβεῖν καὶ ἀποβάλλειν ὅλῃ δυνάμει τὰ πρὸς ζημίαν φέροντα καὶ ἀταξίαν χωροῦντα, διενεργεῖν δὲ τὰ πρὸς ὠφέλειαν καὶ τὸ εὐκατάστατον καὶ εὐσταθὲς αὐτοῦ συμβάλλοντα, ῥυθμίζειν τε καὶ διατάττειν καλῶς τοὺς ἐν αὐτῷ συνασκουμένους πατέρας κοσμίως καὶ εὐπρεπῶς πολιτεύεσθαί καὶ σωφρόνως διάγειν, καὶ νουθετεῖν ἅπαντας ἐν πνεύματι ἁγίῳ, καὶ ἐντέλλεσθαι φυλάττειν τὰ ὅρια τῆς ἐπαγγελίας αὐτῶν, καθάπερ ἐνώπιον θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ὑπέσχοντο. Οὕτω γενέσθω καὶ μὴ ἄλλως, μηδενὸς ἀκαιρολογοῦντος καὶ ἀντιλέγοντος, ἱερω-

Digitized by Google

μένου ἢ λαϊκοῦ, ἐν βάρει ἀργίας ἀσυγγνώστου καὶ ἀλύτου ἀφορισμοῦ, καὶ αἰωνίου τοῦ ἀπὸ θεοῦ παντοκράτορος. Ὅθεν εἰς ἔνδειξιν καὶ διηνεχῆ τὴν ἀσφάλειαν ἐπεδόθη τῷ διαληφθέντι ἱερωτάτῳ μητροπολίτῃ Οὐγκροβλαχίας κὺρ Μητροφάνει καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν συνοδικὸν σιγιλλιῶδες ἐν μεμβράναις βεβαιωτήριον γράμμα.

αψιζ', μηνὶ ὀκτωβρίῳ, ἰνδικτιῶνος ιά.

† Ἱερεμίας ἐλέῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† ὁ Ἱεροσολύμων πατριάρχης Χρύσανθος συναποφαινόμεθα.

† ὁ Νικομηδείας Παΐσιος.

† ὁ Νικαίας Γεράσιμος.

† ὁ Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης Νεόφυτος.

† ὁ Δρύστρας Ἱερόθεος.

† ὁ Δέρκων Νικόδημος.

† ὁ Βάρνης Καλλίνικος.

(Ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 605 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου).

120

Ἰωάννου Μαυροκορδάτου ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1717 νοεμβρίου 23.

Τῇ κά τοῦ παρόντος, θείῳ ἐλέει, ἤλθομεν εἰς Ἀδριανοῦ, ἀνταμώσαμεν τοὺς αὐθέντας, καὶ μᾶς ἐδέχθησαν καλά. Τὰ πράγματα, μὲ τὸ ἔλεος τοῦ θεοῦ, κατὰ τὸ παρὸν, καλὰ τρέχουν · ὁ ἅγιος θεὸς νὰ εὐδοχήσῃ καὶ καλὸν τέλος. Τὸ αἴτιον

Digitized by Google

τοῦ ἐρχομοῦ μας, μὲ τὸν καπετᾶνον Γρηγόρην τὸ ἐπρογράψαμεν τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι· ἡμεῖς ἐδῶ βέβαια, καθὼς βλέπομεν, θέλομεν ἀργοπορήσῃ ἕως εἴκοσι ἡμέρας· καί, ἂν ὁρίζῃ ἡ μακαριότης αὐτῆς νὰ μάθῃ λακριδία εἰς πλάτος; ἂς ἐξοδιάσῃ κάμίαν πενηνταρίαν γρόσια νὰ ἔλθῃ ἐδῶ, καὶ θέλει μάθῃ κάθε τι εἰς πλάτος.

Παρακαλοῦμεν νὰ ἔχωμεν μὲ πρῶτον ἱερὰ γράμματα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος δηλωτικὰ τῆς ἀγαθῆς καὶ ἐφετῆς ἡμῖν ὑγείας της, ἧς τὰ ἔτη εἴησαν θεόθεν πολλὰ καὶ εὐτυχῆ.

αψιζ΄ νοεμβρίου κγ΄.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος υἱὸς ἐν Χριστῷ
καὶ εἰς τοὺς ὁρισμούς,
Ἰω. Ἰωάννης βοεβόδας.

121

Ῥωξάνδρας Μαυροκορδάτης ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1718 μαρτίου 2.

Τὸ σεβάσμιον γράμμα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ἔλαβον, δι' οὗ τὴν ἀγαθὴν καὶ ἐφετωτάτην ὑγείαν της πληροφορηθεῖσα, τὸν παροχέα τῶν ἀγαθῶν ἐδόξασα θεόν.

Προσέτι μὲ σημειώνει διὰ τὸν φίλτατόν μου υἱὸν ἡ ὑμετέρα μακαριότης, ὁμοῦ μὲ τὸ γράμμα ὁποῦ ἔστειλε ἡ ἐκλαμπροτάτη κυρία δόμνα πρὸς τὴν μακαριότητά της, τὸ ὁποῖον τὸ ἔλαβα, καὶ ἔγνων καὶ τὰ ἐφεξῆς γραφόμενα· εἰς τὸ ὁποῖον πριχοῦ νὰ λάβω τὸ σεβάσμιον γράμμα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, μετὰ τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ υἱοῦ μου, ὕστερον ἕναν μῆναν ἔλαβα τὸ γράμμα της, καὶ διὰ αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν ἀποκρινομένη εἶχα τὴν προγράψῃ, εἰς τὸ ὁποῖον, γράφω ἐν

Digitized by Google

συντόμῳ διὰ νὰ μὴν πονοκεφαλῶ τὴν μακαριότητά της, ὅτι αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις φανερὰ ἠξεύρετε πῶς ἐκατέβηκε ἀπὸ τὸν ὑψηλότατον αὐθέντην καὶ ἔγινεν ἡ ἀνταμοιβὴ καθὼς πρέπει ἀπὸ τὴν ὑψηλότητά του, τὰ ὁποῖα ἂν ἤξευρα ὅτι τὰ γυρεύει διὰ δῶρον τῆς ἐκλαμπρότητός της ἐδῶ εἶναι δύσκολον, ὅμως πηγαίνοντας εἰς τὴν Πόλιν νὰ πασχίσω διὰ νὰ ἠξεύρω νὰ τὰ εὕρω. Θαυμάζεται καὶ ὁ υἱός μου πῶς δὲν ἐφάνηκε τελείως μήτε μὲ ριτζᾶν, μήτε μὲ μέσον ἄλλο τι ἀπὸ τόσα γράμματα ὁποῦ ἔστειλεν ἡ ἐκλαμπρότης της μέσα νὰ ἀναφερθῇ τὸ ὄνομά του, μάλιστα εἰς τὴν Βλαχίαν ὄντας κοντὰ ἕναν μῆναν ὁ υἱός μου πῶς δὲν τῆς τὸ ἔγραψαν νὰ τὸ ἠξεύρῃ· ὅμως ἐγὼ ἐκεῖνο ὁποῦ εὕρῃ εὔλογον πάλιν ἡ μακαριότης της, ἐπειδὴ καὶ ἀπὸ τὸν σκοπόν της θέλει ἠξεύρῃ ὅτι τελείως δὲν εὐγαίνω. Μὲ λέγει καὶ ὁ υἱός μου ὅτι μετὰ πέντε μῆνες ἤξευρε αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν ὁποῦ ἐζητοῦνταν αὐτὰ δι' ἄλλην χάριν ὁποῦ τὴν ἔκαμαν · καὶ πάλιν ὅ τι εὕρετε εὔλογον, παρακαλῶ διὰ τῶν σεβασμίων αὐτῆς γραμμάτων νὰ μὲ τὸ σημειώσῃ, ἧς δὲ τὰ ἔτη εἴησαν θεόθεν πάμπολλα καὶ πανευτυχῆ.

αψιη', μαρτίου 2.

Εἰς τοὺς ὁρισμοὺς τῆς ὑμετέρας μακαριότητος,

Ῥωξάνδρα Μαυροκορδάτη.

Παρακαλῶ τὴν ὑμετέραν μακαριότητα περὶ τούτης τῆς ὑποθέσεως νὰ τὴν γράψῃ, ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις δὲν εἶναι διὰ τόσην λογοτριβὴν καί, ὡς γνωρίζει ἡ μακαριότητά της, ὁ αὐθέντης ἔκαμε τὴν πρέπουσαν ἀμοιβήν.

Digitized by Google

122

Ῥωξάνδρας Μαυροκορδάτης ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1718 μαρτίου 17.

Σεβάσμιον γράμμα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ἔλαβον, δι' οὗ τὴν καλὴν ὑγείαν καὶ εὐεξίαν μαθόντες, τὸν θεὸν λίαν ὑπερεδόξασα· ἔγνων καὶ τὰ ἐν αὐτῷ σημειωθέντα, εἰς τὰ ὁποῖα ἀποκρινόμεθα ὡς καὶ πρότερον· αὖθις λέγομεν ὅτι ἐκεῖνο ὁποῦ ηὗρα εὔλογον, καὶ μάλιστα ἄκουσα ἐκ ζώσης φωνῆς τοῦ φιλτάτου μου υἱοῦ, τὴν εἶχα σημειώσῃ· καὶ ὡς γράφει καὶ ἡ μακαριότητά της ὅτι νὰ κρυφθῇ εἶναι ἀδύνατον, οὖσα ἡ ὑπόθεσις πρὸς ἀδελφὴν καὶ ἀνεψιὸν τῆς ὑψηλότητός του. Ἐγὼ δὲ πάλιν, ὡσὰν ὁποῦ ἠξεύρει τὴν ἄκραν εὐπείθειαν ὁποῦ φέρω πρὸς τὴν μακαριότητά της, τὴν εἶχα σημειώσῃ παρακαλῶντας την εἰς τὸ σεβάσμιον γράμμα της νὰ μὲ φανερώσῃ νὰ ἠξεύρω ἐκεῖνο ὁποῦ εὕρῃ εὔλογον νὰ κάμω· καὶ οὕτως γράφοντές μας, ἀποφασίσαμεν νὰ δώκωμεν τὰ πεύκια διὰ νὰ μὴν ἐνοχλοῦμεν τὴν μακαριότητά της, ὡσὰν ὁποῦ δὲν εἶναι ποσότητος καὶ κάμίας τιμῆς μεγάλης· μόνον εἰς αὐτὸ ὀλίγον δυσκολευόμεσθεν καὶ παρακαλῶ ἡ μακαριότητά της νὰ προστάξῃ τινὰν νὰ τὰ εὕρῃ, ἐπειδὴ καὶ αὐτοῦ πρῶτον δὲν τὰ ἠξεύρω τί λόγια εἶναι· δεύτερον δὲ λέγουσιν ὅτι δὲν εὑρίσκονται, καὶ, θεοῦ εὐδοκοῦντος, ἑορτάζοντας τὸ ἅγιον πάσχα ἡ ὑμετέρα μακαριότης ἐδῶ καὶ εὑρίσκοντάς τα νὰ τὰ φέρῃ καὶ, δίδοντας τὴν τιμήν, νὰ τὰ στείλωμεν ὡς καθὼς μᾶς γράφει.

Παρακαλῶ δὲ σεβάσμιον γράμμα μετὰ τῶν θεοπειθῶν καὶ ἁγίων της εὐχῶν νὰ μὴ μᾶς λείπῃ, προσέτι δὲ καὶ πῶς

Digitized by Google

ἔχει ἀπὸ τὰ ποδαλγικὰ πάθη ἡ μακαριότητά της νὰ μᾶς γράψῃ· εἴησαν δὲ οἱ χρόνοι της θεόθεν πάμπολλοι καὶ πανευτυχεῖς.

αψιη΄, μαρτίου 17.

Εἰς τοὺς ὁρισμοὺς τῆς ὑμετέρας μακαριότητος.

Τὸ γράμμα τὸ εἶχα σχίση · ὅμως τόσο ἐνθυμοῦμαι πῶς γράφει μεταξωτὰ πεύκια ἀτζέμικα.

Ῥωξάνδρα Μαυροκορδάτη.

123

Μαρίας δόμνας ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1718 ἀπριλίου 2.

Δύο ἱερὰ αὐτῆς γράμματα προσκυνητῶς ἐλάβομεν, τὸ ἕνα μὲ τὸν ἀρχιδιάκονόν της, καὶ τὸ ἄλλο μὲ τὸν Ἀϊβάζην, δι' ὧν πληροφορηθεῖσα τὴν ἀγαθὴν καὶ ἐφετωτάτην ἡμῖν αὐτῆς ὑγείαν ὑπερβαλλόντως ἐχάρην. Ἔγνωμεν καὶ τὰ ἑξῆς γραφόμενα. Ὑπερευχαριστοῦμεν αὐτῇ ὁποῦ δὲν λείπει νὰ μᾶς χαροποιῇ συνεχῶς μὲ τὰ ἱερὰ αὐτῆς γράμματα, τὰ δηλωτικὰ τῆς ἀγαθῆς της ὑγείας, τὰ ὁποῖα καὶ εἰς τὸ ἑξῆς παρακαλοῦμεν νὰ μὴν μᾶς τὰ ὑστερῇ, ἀλλ', ὅταν καὶ ἂν ἔχῃ καιρὸν καὶ εὑρίσκῃ γραμματοκομιστὴν, νὰ μᾶς γράφῃ, καὶ θέλομεν τὸ γνωρίζῃ διὰ χάριν καὶ εὐεργεσίαν μεγαλωτάτην.

Ἐντεῦθεν τί νὰ τῆς σημειώσωμεν; ὁ αὐθέντης ὅτι ἐκίνησεν ἀπὸ ἐδῶ τῇ κς΄ τοῦ μαρτίου, καὶ ὅτι πρὸ τῆς ἀποδημίας του διὰ τὰς πολλὰς ἡμῶν ἁμαρτίας, θεοῦ παραχωρήσει, ἐσυνέβη μεγαλωτάτη πυρκαϊὰ, καὶ κατέκαυσε πολλὰ ὀσπίτια καὶ μοναστήρια, ἐξαιρέτως δὲ τὴν αὐθεντικὴν κούρτην καὶ

Digitized by Google

τὸ περίφημον μοναστήριον τοῦ ἁγίου Γεωργίου, εἴμεσθεν βέβαιοι πῶς νὰ τὸ ἐμάθαινε· ἀλλὰ καὶ ὅτι ἐλυπήθημεν κατὰ πολλὰ εἰς τὸ συμβεβηκὸς εἶναι φανερὸν, καὶ δὲν εἶναι χρεία εἰς αὐτὸ νὰ περιττολογοῦμεν, τόσον μόνον λέγομεν : ὁ ἅγιος θεὸς, δι' εὐχῶν της ἁγίων, κἂν εἰς τὸ ἑξῆς νὰ γίνῃ ἵλεως εἰς ἡμᾶς καὶ νὰ παύσῃ τὴν καθ' ἡμῶν δικαίαν του ὀργὴν, διαφυλάττων μας ἀπὸ τὰ χειρότερα. Διὰ τὰ πεύκια ὁποῦ τῆς προεγράψαμεν, κἀμία ἀπόκρισις ἀπὸ τὴν κυράτζα Ῥωξάνδρα δὲν μᾶς ἦλθε· ὁ γενεράλης καὶ δὲν παύει καθ' ἑκάστην νὰ μᾶς τὰ ζητᾷ διὰ τῶν συνεχῶν του γραμμάτων, καὶ παρακαλοῦμεν νὰ τῆς τὸ δευτερογράψῃ διὰ νὰ μᾶς τὰ πέμψῃ τὸ ὀγληγορώτερον, ἐπειδὴ καὶ νὰ ἀφήσωμεν τὴν ἐνόχλησιν ὁποῦ μᾶς προξενεῖ ἡ ἐξοχότης του · ὅμως εἶναι καὶ ἐντροπή.

Οἱ ἐνταῦθα γαμβροί μου, ἥ τε νύμφη μου μετὰ τοῦ υἱοῦ της, προσκυνοῦν καὶ εὐλαβῶς ἀσπάζονται τὴν ἱερὰν αὐτῆς δεξιάν· ἧς τὰ ἔτη εἴησαν θεόθεν πάμπολλά τε καὶ εὐτυχῆ, καὶ αἱ θεοπειθεῖς αὐτῆς εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

αψιη', ἀπριλλίου β'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος

θυγάτηρ ἐν Χριστῷ καὶ εἰς τοὺς ὁρισμοὺς,

Μαρία δόμνα.

124

Μαρίας δόμνας ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1718 ἀπριλίου 22.

Τὸ ἀπὸ τῆς γ' τοῦ ἀπριλίου ἱερὸν αὐτῆς γράμμα προσκυνητῶς ἐλάβομεν, καὶ διὰ τὴν ἀγαθὴν καὶ ἡμῖν ἐφετωτάτην ὑγείαν αὐτῆς ὑπερβαλλόντως ἐχάρημεν · ἔγνωμεν καὶ τὰ ἑξῆς γραφόμενα. Καὶ διὰ τὸ κακὸν ὁποῦ ἐπροξένησε κοινῶς

Digitized by Google

εἰς ὅλους ἡ συμβᾶσα πυρκαϊὰ, καὶ ἐξαιρέτως εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ὅτι ἐλυπήθημεν, καθὼς καὶ τῆς προεγράψαμεν, εἶναι φανερόν· εἰς τὸ ὁποῖον βέβαια, ἂν εἴχαμεν, δὲν ἠθέλαμεν λείψη νὰ κάμωμεν διὰ τάχος τὴν προσήκουσαν βοήθειαν· ἀλλὰ γνωρίζει ἡ ὑμετέρα μακαριότης τὴν ἔνδειαν ὁποῦ ἔχομεν κατὰ τὸ παρὸν, ὁμοίως καὶ τοὺς χρεωφειλέτας, καὶ τὴν στενοχωρίαν ὁποῦ καθ' ἑκάστην μᾶς δίδουσι, μάλιστα οἱ γαμβροί μου, καὶ ἐξαιρέτως ὁ Νικολάκης, τοσαύτην στενοχωρίαν μᾶς κάμνουσι διὰ τὰ ἄσπρα τους, ὁποῦ δὲν εἶναι δυνατὸν μὲ κανένα τρόπον νὰ τῆς τὴν διηγηθῶμεν· ὁ ἅγιος θεὸς μόνον νὰ κάμη εἰς ἡμᾶς τὸ ἔλεός του καὶ νὰ μᾶς ἐλευθερώση ἀπ' αὐτοὺς τὸ ὀγληγορώτερον, ὁποῦ καὶ αὐτοὶ νὰ ἡσυχάσωσι, καὶ ἐγὼ νὰ ἀναπαυθῶ ἀπὸ τὰς τοιαύτας αὐτῶν συγχύσεις.

Διὰ σημεῖον ὅμως τοῦ μεγίστου ἡμῶν χρέους, ἰδοὺ ὁποῦ μὲ ἐδικά μας ἔξοδα ἐπροστάξαμεν εἰς τὰ χωρία μας διὰ νὰ κάμωσιν ὀλίγην ξυλικὴν, νὰ σκεπάσωμεν τὴν ἐκκλησίαν, καὶ, δίδοντος τοῦ θεοῦ εἰς τὸ ἑξῆς εἰρήνην καὶ στερέωσιν τοῦ ὑψηλοτάτου ἡμῶν αὐθέντου, θέλει σκεπασθῆ καὶ καλλίτερα, ἐπειδὴ ὑπεσχέθη ἡ ὑψηλότης του νὰ κάμη βοήθειαν· ὁμοίως καὶ τοὺς ἄρχοντας τότε θέλομεν παρακινήση διὰ νὰ βοηθήσωσι καὶ ἡ εὐγενεία των ὅσον τὸ δυνατὸν διὰ νὰ κατασκευασθῶσιν ὅλα ὡς καὶ τὸ πρότερον.

Διὰ τὰ ἄσπρα τῆς ἀρχοντίσσης τοῦ μακαρίτου Σπηλιώτη ὁποῦ μᾶς σημειοῦτε νὰ τὰ ἐγχειρίσωμεν τῷ ἁγίῳ Βηθλεὲμ, κατὰ τὸ παρὸν ὅλα νὰ τὰ πληρώσωμεν δὲν ἔχομεν, μετὰ ὀλίγας ὅμως ἡμέρας θέλομεν δώση τὰ πεντακόσια εἰς τὴν πανιερότητά του· εἰς δὲ τὰ ἐπίλοιπα, παρακαλοῦμεν νὰ εἶναι ὀλίγη ὑπομονὴ, καὶ ὅταν λάβωμεν ἀνὰ χεῖρας, θέλομεν κάμη καὶ ἐκείνων τὴν ἐξόφλησιν.

Μᾶς γράφετε διὰ τὰ μανουάλια ὅτι ἦλθον εἰς τὰ αὐτόσε καὶ τὰ ἐλάβετε, εἰς τὸ ὁποῖον ὑπερεχάρημεν· ὁ ἅγιος θεὸς νὰ τὰ κατευοδώση καὶ εἰς τὴν ἁγίαν Ἱερουσαλὴμ ἀβλαβῶς

Digitized by Google

καὶ ἀκινδύνως. Τὰ δύο μανουάλια, ὅπου εἶναι εἰς τὸν Χατζῆ Κουζῆ, τὸν ἐπαραγγείλαμεν πολλάκις διὰ νὰ μᾶς τὰ πέμψῃ, καὶ ἀκόμη δὲν ἠξιώθημεν νὰ τὰ ἰδῶμεν. Παρακαλοῦμεν καὶ ἡ μακαριότης της νὰ εἰπῇ τῆς ἐντιμότητός του διὰ νὰ τὰ δώσωμεν ὅπου τὰ ἀφιερώσαμεν, καὶ νὰ ἐλευθερωθῶμεν ἀπὸ τὸ χρέος.

Οἱ ἐνταῦθα γαμβροί μου μετὰ τῶν θυγατρῶν μου, ἥ τε νύμφη μου μετὰ τῶν ἐγγόνων μου, προσκυνοῦν καὶ ἀσπάζονται τὴν πανίερον αὐτῆς δεξιὰν, ἧς τὰ ἔτη εἴησαν θεόθεν πάμπολλα καὶ πανευτυχῆ, καὶ αἱ θεοπειθεῖς αὐτῆς εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

αψιη', ἀπριλίου κϐ'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος

θυγάτηρ ἐν Χριστῷ καὶ εἰς τοὺς ὁρισμοὺς,

Μαρία δόμνα.

125

Χρυσάνθου Ἱεροσολύμων γράμμα σιγιλλιῶδες ὑπὲρ τῆς βοηθείας τῆς δυσπραγούσης ἐκκλησίας τῆς Ἀλεξανδρείας.

1718 αὐγούστ.

Χρύσανθος ἐλέῳ θεοῦ κ. τ. λ.

Τὰ μεθ' ὁσιότητος πραττόμενα καὶ εὐκρινείας, εὐάρεστά τε θεῷ καὶ ἀνθρώποις ἀρέσκοντα, οὐ μόνον ἐπαινετὰ πέφυκε παρὰ τοῖς κρίνειν τὰ πράγματα ἐπισταμένοις, ἅτε καλῶς τελειούμενα καὶ πρὸς καλὸν ἀφορῶντα σκοπὸν, ἀλλὰ καὶ λίαν περισπούδαστα κρίνεται καὶ ζηλωτὰ παρὰ τοῖς τῶν ἀγαθῶν ἐφάπτεσθαι προαιρουμένοις· οἱ δ' ἀρχικὴν εἰληχότες προστασίαν, τὰ τοιαῦτα μεμαθήκασιν ἐπιστηρίζειν, ὑπὲρ πᾶν ἀναγκαῖον τοῦτ' αὐτὸ ἐπιστάμενοι, τούτῳ γὰρ τῷ τρόπῳ καὶ

Digitized by Google

αὔξεσθαι δύνανται τὰ καλὰ καὶ εἰς μακρὰν διαμονὴν καταντᾶν· δι' ὃ καὶ κατὰ χρέος οἱ ἐν θείῳ ἐλέει διαδοχικῶς τοὺς πνευματικοὺς οἴακας τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας διϊθύνοντες συμπαθῶς ἀπαιτούμενοι, ὅσα δι' εὐλόγους αἰτίας προβαίνουσι δι' ἰδίων ἐπικυρώσεως γραμμάτων συνιστῶσι, πρὸς τὸ ἐς ἀεὶ διασώζεσθαι. Ἔνθεν τοι καὶ τοῦ ἁγιωτάτου καὶ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας πολλαῖς ἀλλεπαλλήλοις συμφοραῖς περιπεσόντος καὶ βαρυτάτῳ χρέει ὑπαχθέντος, καὶ τοῦ μακαριωτάτου καὶ ἁγιωτάτου πάπα καὶ πατριάρχου τοῦ αὐτοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς Ἀλεξανδρείας κυρίου κὺρ Σαμουὴλ, τοῦ ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητοῦ καὶ περιποθήτου ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ τῆς ἡμῶν μετριότητος, ἀπορίᾳ καὶ ἀνάγκῃ συνεχομένου, διὰ τὸ τῆς κυβερνήσεως ἀδύνατον, κατὰ νοῦν ἔθετο πρὸς τὰ εὐσυμπάθητα σπλάγχνα προσδραμεῖν τῶν εὐσεβῶν καὶ φιλοχρίστων ἐλέους χάριν καὶ εὐποιΐας διά τε λόγων καὶ ἔργων συνδρομῆς, ὅπως τὰ ἐπ' αὐτὸν δυσχερῆ μικρόν πως ἀνακουφίσειε, καὶ τῶν δεινῶν θεραπείας τινὸς ἐπιτύχοιεν. Εἰς τὴν βασιλεύουσαν τοίνυν φθάσας, καὶ καιροῦ δραξάμενος τοῦ τότε ἁρμοδίου, τὰς εὐσεβεῖς τοπαρχίας τῶν ἐκλαμπροτάτων αὐθεντειῶν τῆς τ' Οὐγκροβλαχίας καὶ Μολδαβίας κατέλαβε, ταῖς συνήθεσι χριστομιμήτοις συμπαθείαις καὶ οἰκτιρμοσύναις ἀντιστηριχθῆναι θαρρήσας τῶν εὐσεβεστάτων καὶ ἐκλαμπροτάτων ἐν Χριστῷ ἡγεμόνων, καὶ ταῖς τῶν ἐνδοξοτάτων ἀρχόντων, καὶ τῶν λοιπῶν φιλελεημόνων ἀντιλήψεσιν, ἐλπίδας γε χρηστὰς κεκτημένος ἀρωγῆς προσεπιτεύξεσθαι καὶ βοηθείας, παρὰ τῆς τῷ ἁγιωτάτῳ θρόνῳ Ἀλεξανδρείας ὑποκειμένης πατριαρχικῆς μονῆς καὶ λομποζίας πέραν τοῦ Ὄλτου ποταμοῦ, Σιγάρτζας ἐπικεκλημένης, ἐπὶ αὐταρκείᾳ τότε διατελούσης, ἥτις καὶ ἕτερα δύο μονύδρια ὑπ' αὐτὴν ἔχουσα μετόχια, ἐν τοῖς ὁρίοις τοῖς αὐτοῖς, τὸ Στανέστι δηλαδὴ, καὶ τὸ τοῦ Ἀρχαγγέλου, πρόσοδον δαψιλῆ καὶ βοήθειαν ἀπὸ τῶν

Digitized by Google

αὐτῇ προσόντων κατ' ἐνιαυτὸν ἐχορήγει τῷ αὐτῷ θρόνῳ, πρὸς παραμυθίαν καὶ ἄνεσιν τῶν κατὰ τὴν αἰγυπτιακὴν Ἀραβίαν ἀδιακόπως συμπιπτόντων ἰταμωτάτων ταλαιπωριῶν καὶ ἀφεύκτων χρηματικῶν ἀπαιτήσεων, οὗ χάριν καὶ αὐθεντικαῖς κηδεμονίαις καὶ εὐεργετήμασιν ἡ μονὴ ἐφιλοτιμεῖτο παρὰ τῶν ἀνέκαθεν εὐσεβεστάτων ἡγεμόνων. Ἔστι δὲ καί τις ἑτέρα μονὴ ἐντὸς τῆς αὐθεντικῆς πόλεως Βουκουρεστίου, εἰς ὄνομα τιμωμένη τῆς ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου, τῶν Ζλατάριδων ὀνομαζομένη, πρὸ χρόνων ἱκανῶν προσηλωθεῖσα τῷ αὐτῷ θρόνῳ παρὰ τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει εὐσεβεστάτου καὶ ἀοιδίμου ἡγεμόνος κυροῦ Ἰωάννου Κωνσταντίνου Βασσαράβα βοεβόδα, συναινέσει τοῦ τε πανιερωτάτου μητροπολίτου ἁγίου Οὐγκροβλαχίας καὶ τῶν περὶ ἐκεῖνον ἐνδοξοτάτων ἀρχόντων, σκοπὸν ἔχοντος θεοφιλῆ, πρὸς ταῖς ἀπείροις ἰδίαις ἀγαθοεργίαις ταῖς ἁπανταχοῦ, οἰκοδομήμασί γ' ἐκ βάθρων καὶ ἀναστηλώσεσι περιφανῶν μοναστηρίων καὶ οἴκων εὐκτηρίων λαμπροφανῶς κατασκευασμένων, καὶ δωρεαῖς πλουσίαις φιλοτιμηθέντων, καὶ τὴν εἰρημένην αὐτὴν μονήν, διὰ ζῆλον θεῖον καὶ δι' εὐλάβειαν τὴν πρὸς τὸν ἁγιώτατον θρόνον τῆς Ἀλεξανδρείας, ἀνεγεῖραι ἐκ θεμελίων, καὶ τὰ ἐμπρέποντα αὐτῇ οἰκοδομῆσαι, τά τε πρὸς σύστασιν χρειώδη φιλοδωρήσασθαι· ἤρξατο καὶ γὰρ ὁ τρισμακάριος ἅπτεσθαι τοῦ ἔργου, τῶν προνομίων προσμαρτυρούντων τὴν ἔκβασιν. Ἀλλ' οὖν ὡς τῶν ὑπὸ χρόνον μὴ ἀεὶ ὡσαύτως ἐχόντων, μηδ' ἐπὶ τὴν αὐτὴν διαμενόντων κατάστασιν, ἀλλὰ ταῖς τοῦ καιροῦ ἀλλοιώσεσι μεταφερομένων, καὶ διαφόροις αἰτίαις τὴν σφῶν τάξιν μεταμειβομένων, διήμαρτε τῆς τελειώσεως ὁ σκοπός, κρίμασι γὰρ ἀρρήτοις θείοις, τῆς ἐπικήρου ταύτης ζωῆς τὴν ἀΐδιον ἀντηλλάξατο ὁ τρισόλβιος· ἀνθ' ὅτου ἡ ἐν Βουκουρεστίῳ μονὴ τῶν Ζλατάριδων ἐνδεὴς μέμνηκε, καὶ ἄπορος παντοίαις χρείαις, μικράν τινα προσκαρτεροῦσα κυβέρνησιν παρὰ τῆς ἀρχαίας μονῆς τῆς Σιγάρτζας· κἀκείνοις δὲ τοῖς καιρικοῖς συμπτώ-

Digitized by Google

μασιν εἰς τέλος ἀφανισθείσης, καὶ πυρὶ κατατεφρωθείσης, τῶν τε ἀκινήτων ἐκείνης κτημάτων πέραν τοῦ Ὄλτου μεινάντων, οὐδεμία τις ἐπικουρία γίνεται τῇ ἐν Βουκουρεστίῳ μονῇ εἰς συνασπισμὸν καὶ συντήρησιν, ὥστε καὶ ταύτην τοῦ λοιποῦ ἐρημωθῆναι, καὶ τῆς μικρᾶς ἧς ἔλαχε καταστάσεως ἐκτραπῆναι. Διὰ ταῦτα, πολλῇ συσχεθεὶς θλίψει ὁ μακαριώτατος καὶ ἁγιώτατος πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, καὶ ταύτης φειδόμενος, ἄλλως δὲ μὴ ἔχων ποιῆσαι, τὴν τοιαύτην ἐνταῦθα ἐξήγγειλεν ἀπορίαν συνοδικῶς τῷ τε παναγιωτάτῳ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ κυρίῳ Ἱερεμίᾳ καὶ τῇ ἱερωτάτῃ τῶν ἁγίων ἀρχιερέων ὁμηγύρει, τοῖς ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς καὶ συλλειτουργοῖς τῆς ἡμῶν μετριότητος · ἴσῳ δέ τινι ἀπαραλλάκτῳ ἐντυχὼν σιγιλλιώδους γράμματος ἀρχαιοτάτου, κατὰ τὸ ζρκε΄ ἔτος ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἐκτεθέντος παρὰ τοῦ ἀοιδίμου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυροῦ Τιμοθέου, καὶ διὰ φρικτῶν ἐπιτιμίων ἀποφαινομένου εἰς σταυροπήγιον τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου τὸ ὅπερ ἐδομήσατο μονύδριον, ἐν τῇ εὐσεβεστάτῃ αὐθεντείᾳ τῆς Οὐγκροβλαχίας, ἐν τῇ τοποθεσίᾳ Γραντίστε κείμενον, ἐν τοῖς ὁρίοις τοῦ ποταμοῦ Κολεντίνας, ὁ ἀείμνηστος ἄρχων Τζερνίκας, μέγας βόρνικος, τὸ εἰς ὄνομα τιμώμενον τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικολάου τοῦ θαυματουργοῦ, μετὰ πάντων τῶν προσόντων αὐτῷ κτημάτων καὶ ἀφιερωμάτων κινητῶν τε καὶ ἀκινήτων, καὶ τοῦτο παραστήσας συνοδικῶς, ἐζήτησε δωρηθῆναι τῷ ἁγιωτάτῳ αὐτοῦ θρόνῳ τῆς Ἀλεξανδρείας τὸ διαληφθὲν σταυροπηγιακὸν μονύδριον, χάριν φιλοτιμίας καὶ εὐμενοῦς φιλαδελφίας, διά τε μεταθέσεως συμψήφου μετωνυμίαν γενέσθαι τῶν θρόνων τῶν πατριαρχικῶν, ἀπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ δηλαδὴ εἰς τὸν τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ ἀποφανθῆναι ὑποκείμενον μετόχιον τῆς μονῆς τῶν Ζλατάριδων εἰς βοήθειάν τινα καὶ κυβέρνησιν αὐτῆς, διὰ τῶν μωσιῶν καὶ μόνων καὶ αὐτῶν ὀλιγοστῶν.

Εὐλόγου τοίνυν φανέντος τοῦ αἰτήματος καὶ ὁσίου, κοινῇ

ψήφῳ καὶ γνώμῃ ἀπεφάνθη μὴ ἀποτυχεῖν τούτου, ὡς τὰ πολλὰ ἐν ἐπικρίσεσι ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς τοιαῦτα ἔγνωσται πάλαι προγεγονότα, καὶ μέχρι τοῦδε συνήθως γινόμενα χρείας κατεπειγούσης, μεταθέσεις δηλαδὴ ἐπαρχιῶν καὶ παροικιῶν καὶ σταυροπηγιακῶν μοναστηρίων, ἐξ ἄλλης εἰς ἄλλην μεταφερομένων τάξιν λόγῳ φιλοτιμίας. Ὅθεν καὶ ἐξεδόθη πατριαρχικὸν συνοδικὸν σιγιλλιῶδες γράμμα, ἀραῖς πατρικαῖς καὶ δεσμοῖς ἀλύτων ἐπιτιμιῶν ἐπικυροῦν καὶ ἀποφαινόμενον ὅτι τὸ εἰρημένον μονύδριον τοῦ Τζερνίκα, τὸ εἰς ὄνομα τιμώμενον τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικολάου τοῦ θαυματουργοῦ, μετὰ πάντων τῶν προσόντων αὐτῷ, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς εἶναι καὶ λέγεσθαι σταυροπήγιον πατριαρχικὸν τοῦ ἁγιωτάτου θρόνου Ἀλεξανδρείας, ὑποκείμενον αὐτῷ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα μετὰ πάντων τῶν σταυροπηγιακῶν προνομίων, καὶ μετόχιον τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ πατριαρχικῆς μονῆς τῶν Ζλατάριδων, προστατευόμενον καὶ διϊθυνόμενον παρὰ τοῦ ἐν αὐτῇ ἡγουμενεύοντος δι' ἀδείας καὶ ἐπιταγῆς τοῦ κατὰ καιροὺς μακαριωτάτου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, μηδενὸς ἐναντιουμένου τὸ σύνολον. Πρὸς ταύτῃ δὲ τῇ συνοδικῇ ἀποφάσει, ἐζητήθη καὶ παρὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος συστάσεως καὶ συνεπικυρώσεως γράμμα σιγιλλιῶδες · καὶ δὴ συναποφαινόμεθα ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἵνα ὅστις ποτὲ βουληθείη, ἢ διανοηθείη, ἢ ἐπιχειρήσειε καθ' οἷον δήποτε τρόπον κατατολμῆσαι εἰς ἀναίρεσιν ἢ ἀθέτησιν τῆς τοιαύτης εὐλογοφανοῦς συνοδικῆς φιλοτιμίας, τῆς δι' εὐλάβειαν καὶ εὐποιΐαν, κοινῇ γνώμῃ καὶ ψήφῳ, τῷ θρόνῳ Ἀλεξανδρείας εὐεργετηθείσης, ὁ τοιοῦτος, ὡς θεομάχος καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ἀντιφερόμενος, ὁποῖος ἂν εἴη, καὶ ὁποίας τάξεως · ἢ βαθμοῦ, ἀφωρισμένος εἴη ἀπὸ θεοῦ κυρίου παντοκράτορος, καὶ ἀσυγχώρητος καὶ ἄλυτος μετὰ θάνατον αἰωνίως καὶ τυμπανιαῖος · αἱ πέτραι καὶ οἱ σίδηροι λυθήσονται, αὐτὸς δὲ οὐδαμῶς · στένων καὶ τρέμων εἴη ἐπὶ τῆς γῆς ὡς ὁ Κάϊν, κληρονομήσειε τὴν λέπραν τοῦ Γιεζῆ,

Digitized by Google

καὶ τὴν ἀγχόνην τοῦ Ἰούδα · ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐξολοθρευθείη ἐκ γῆς τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ · καὶ προκοπὴν οὐ μὴ ἴδοι πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ · ἔχειε καὶ τὰς ἀρὰς τῶν ἁγίων τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόρων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων συνόδων καὶ πάντων τῶν ἁγίων, καὶ εἴη ὑπόδικος τῇ αἰωνίῳ κολάσει. Ἐξεδόθη δὲ καὶ παρὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος τὸ παρὸν σιγιλλιῶδες ἐν μεμβράναις γράμμα εἰς ἔνδειξίν τε καὶ διηνεκῆ τὴν ἀσφάλειαν.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει.

αψιη΄, μηνὶ αὐγούστῳ, ἰνδικτιῶνος ια΄.

† ὁ ἐλέῳ θεοῦ πατριάρχης Ἱεροσολύμων
Χρύσανθος ἀποφαίνεται.

(Ἐκ τοῦ 605 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

126

Μαρίας δόμνας ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον,
πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1718 σεπτεμβρίου 11.

Ἡ αἰτία τοῦ παρόντος μας γράμματος δὲν εἶναι εἰς ἄλλο πάρεξ νὰ τῆς δώσωμεν εἴδησιν διὰ τὰ πεύκια, ὅτι ταῖς προλαβούσαις μᾶς ἔγραψεν ἡ κυράτζα Ῥωξάνδρα, καὶ μᾶς ἐφανέρωνεν ὅτι ἡ ἐλευθερία τοῦ υἱοῦ της κὺρ Ἀλεξάνδρου δὲν ἠκολούθησεν ἀπὸ μεσιτείαν μας, ἀλλὰ ἀπὸ παρακάλεσιν ἄλλων, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἔχει χρέος νὰ στείλῃ τίποτες. Ὁ γενεράλης καὶ μᾶς τὸ ἐσημείωσεν εἰς δύο του καὶ τρία γράμματα, ὅτι δηλαδὴ δι' ἀγάπην μας τὸν ἠλευθέρωσε καὶ διὰ χάριν μας ἀπὸ ἐκεῖνα ὁποῦ τὸν ἐτάξαμεν, τίποτες δὲν χρειάζεται, πάρεξ, καθὼς τῆς προεγράψαμεν, τρία κοβόρια ἀντζέμικα·

Digitized by Google

καὶ λοιπὸν διὰ νὰ εὕγωμεν ἀπὸ τὴν ἐντροπὴν, τὸν ἀνεπαύσαμεν ἡμεῖς ἀπὸ λόγου μας μὲ ὅ τι ἠμπορέσαμεν, καὶ δὲν εἶναι ἀνάγκη πλέον νὰ τὸ ἀναφέρετε τῆς ἐνδοξότητός της. Διὰ τὸν παρόντα γραμματοκομιστὴν Ἀϊβάζην εἴχομεν προγράψῃ τῆς μακαριότητός σας ὅτι μᾶς ἐδούλευσεν πολλὰ εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἐξορίας μας, ὁ ὁποῖος τώρα ἰδοὺ ὁποῦ ἦλθεν εἰς τὰ αὐτόθι, διὰ νὰ ψωνίσῃ ὀλίγον πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον παρακαλοῦμεν διὰ χάριν μας νὰ τοῦ δώσῃ ἄδειαν, νὰ τὸ βάλῃ εἰς τὰ ἁμάξια τῆς μακαριότητός της, καὶ θέλομεν τὸ γνωρίζῃ διὰ χάριν.

Ταῦτα. Οἱ δὲ χρόνοι τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησαν θεόθεν πάμπολλοί τε καὶ πανευδαίμονες, καὶ αἱ θεοπειθεῖς αὐτῆς εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

αψιη', σεπτεμβρίου ια'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος

θυγάτηρ ἐν Χριστῷ καὶ εἰς τοὺς ὁρισμούς,

Μαρία δόμνα.

127

Ἰωάννου Μαυροκορδάτου ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1718 σεπτεμβρίου 26.

Τὰ ἀπὸ ιζ' τοῦ παρόντος ἱερὰ αὐτῆς γράμματα ἐλάβομεν, καὶ διὰ τὴν ἀγαθὴν καὶ ἐφετὴν ἡμῖν ὑγείαν της ἐχάρημεν· ἔγνωμεν καὶ τὰ ὅσα ἐν τῷ πιττακίῳ διὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ κυρίτζη Δημητράσκου σημειοῖ· εἰς τὰ ὁποῖα ἐμείναμεν ἔκθαμβοι, καὶ δὲν ἐσυγχύσθημεν τόσον εἰς τὸ ἀδιόρθωτον τῆς ὑποθέσεως, ὅσον ἐπαραξενεύθημεν εἰς τὰ παρ' αὐτῆς σημειούμενα, εἰς τὰ ὁποῖα δὲν πολυλογοῦμεν· τοῦτο μόνον τὴν λέγομεν ὅτι ἐβαρύνθημεν ἀπὸ τοῦ νὰ τὴν γράφωμεν περὶ ταύτης τῆς ὑπο-

Digitized by Google

θέσεως. Ἐχορτάσαμεν καὶ ἀπὸ τὰ πιττάκιά της, τὰ ὁποῖα μᾶς ἐθεράπευσαν πάρα πολλά.

Λοιπὸν ἐν συντομίᾳ τοῦτο μόνον τὴν παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς σημειώσῃ ἂν ὁ κυρίτζη Δημητράσκος εἰς τὰ τῇ ιγ΄ τοῦ παρόντος προπεμφθέντα ἡμῶν γράμματα ἔστερξε καὶ ἐδιορθώθη ἡ ὑπόθεσις κατ' ἐκεῖνον τὸν τρόπον, καθὼς εἶχε μᾶς βεβαιώσῃ καὶ ἡ μακαριότης αὐτῆς, καλῶς · εἰ δὲ καὶ ἡ διόρθωσις μὲ ἐκεῖνον τὸν τρόπον δὲν ἔγινεν, ἀλλὰ γυρεύει νὰ τοῦ δοθοῦν τὰ ἓξ πουγγεῖα τῆς δόμνας, καὶ τὰ δέκα τὰ ἐδικά μας, ὁποῦ γίνονται δεκάξι, καὶ τέσσαρα διὰ τὴν ὁμολογίαν, ὁποῦ συμποσοῦνται εἴκοσι πουγγεῖα · τὰ ὁποῖα, ἂν δὲν τὰ πάρωμεν ἀπὸ τὴν δόμναν, δὲν ἠμποροῦμεν νὰ τὰ δώσωμεν · ἐπειδὴ ὅμως καὶ καθὼς ἐσυμπεράναμεν, ἀπομνίσκει ἡ διαφορὰ εἰς ἐκεῖνα τὰ πράγματα τῆς δόμνας, δηλαδὴ τώρα νὰ μὴ τὰ δώσῃ ἐκεῖνα, διὰ τὸ ὁποῖον θέλομεν συνομιλήσῃ μὲ τὴν δόμναν εἰς τὸ νὰ γενῇ μία διόρθωσις · καὶ ἂν μᾶς τὰ δώσῃ ἡ δόμνα, τὰ στέλνομεν.

Λοιπὸν κατὰ τὸ παρὸν ἐκείνων τῶν πραγμάτων ὁ λογαριασμὸς ἂς στέκεται εἰς ἕνα μέρος · μόνον ἐκεῖνα ὁποῦ ἡμεῖς μὲ τὸ χέρι μας τὸν ἐδώσαμεν, νὰ μᾶς τὰ φυλάξῃ, δηλαδὴ τὸ ζωνάρι τὸ δέκα πουγγείων, καὶ τὸ δακτυλίδι τὸ πέντε πουγγείων καὶ τὸ ἄλλο δακτυλίδι τὸ δύο πουγγείων, καὶ τὸ ἄλλο δακτυλίδι ὁποῦ ἐπῆρεν ἀπὸ τὸν γυναικάδελφόν του τὸν Ἰωαννάκη · αὐτὰ νὰ μᾶς τὰ δώσῃ τώρα εὐθὺς, καθὼς φθάσῃ τὸ παρὸν, τὰ ὁποῖα νὰ τὰ ἐγχειρίσῃ τὴν μακαριότητά της, καὶ παίρνωντας αὐτὰ τὰ πράγματα, νὰ τοῦ δώσῃ τὸ ἕνα του ὑπόγραμμα μόνον ὁποῦ διαλαμβάνει αὐτὰ τὰ πράγματα · εἰ δὲ τὸ ἄλλο ὑπόγραμμα διὰ τὰ τῆς δόμνας νὰ μὴ τοῦ τὸ δώσῃ · εἰ δὲ πάλιν ἡ ἐντιμότης του δὲν ἤθελε στέρξῃ τώρα νὰ δώσῃ οὔτε κἂν τὰ εἰς φύλαξιν πράγματά μας, ἀλλὰ προβάλλει ἄλλαις πρόφασαις καὶ ἄλλαις κοντιτζιόνες, παρακαλοῦμεν τὴν μακαριότητά της νὰ μὴ μᾶς γράψῃ τίποτες ἀπὸ αὐτά,

οὔτε ἄλλο περισσότερον, παρὰ τοῦτο μόνον νὰ μᾶς σημειώσῃ συντόμως, ὅτι ὁ κυρίτζη Δημητράσκος δὲν ἔστερξεν εἰς ἐκεῖνο ὁποῦ τὴν γράφομεν, καὶ ἡμεῖς ἔχομεν τρόπον νὰ μεταχειρισθοῦμεν τόσον διὰ τὰ εἰς φύλαξιν, ὅσον καὶ διὰ τὰ ἄλλα · καὶ θέλομεν τὰ λάβῃ ὅλα · ἴσως νὰ [ἐν]ταμωθοῦμεν καὶ μὲ τὴν ἐντιμότητά του, καὶ τότες συνομιλοῦμεν καλήτερα.

Δίδωντας ὁ κυρίτζη Δημητράκης τὰ εἰς φύλαξιν πράγματά μας τὴν μακαριότητά της, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ πάρῃ, καὶ νὰ στέκωνται εἰς αὐτὴν, καὶ ἂς μὴ μεταχειρισθῇ τὸ « μή μου ἅπτε », διότι αὐτὰ εἶναι πράγματα ἐδικά μας, καὶ δὲν ἔχει κἀνένα φόβον · εἰ δὲ καὶ δὲν θέλει νὰ στέκωνται εἰς αὐτὴν, ἂς ἀναγκάσῃ τὸν κυρίτζη Δράκον νὰ τὰ πάρῃ · ὅμως πολλὰ τὴν παρακαλοῦμεν νὰ τὰ πάρῃ, καὶ, ὅταν μᾶς τὰ δώσῃ, τὴν δίδομεν καὶ ὑπόγραμμα πῶς τὰ ἐπήραμεν, καὶ δὲν ἔχει κἀνένα φόβον.

Μακαριώτατε δέσποτα, διὰ τὰ εἰς φύλαξιν πράγματά μας τὸ νὰ μὴ τὰ δώσῃ τώρα ὁ κυρίτζη Δημητράσκος, θέλει προβάλῃ εἰς δικαιολογίαν τοῦτο, καὶ μὲ αὐτὸ θέλει τὴν ἀπατήσῃ λέγωντας ὅτι νὰ τὸν πληρωθοῦν τὰ 4 πουγγεῖα [τῆς] ὁμολογίας, καὶ τότες νὰ δώσῃ τὰ εἰς φύλαξιν πράγματά μας · καὶ εἰς τοῦτο, λέγομεν ὅτι αὐτὰ τὰ τέσσαρα πουγγεῖα, κατὰ τὸν λογαριασμόν μας ὁποῦ κατωτέρω γράφομεν, εἶναι πληρωμένα · ἐπειδὴ καὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον τοῦ χασάπαση εὑρέθησαν δύο ὁμολογίαις διὰ δεχαοχτὼ πουγγεῖα ἄσπρα · ἡ μὲν μία διὰ 15 καὶ ἡ ἄλλη διὰ τρία, καὶ ἐπληρώθησαν.

Ἡμεῖς ὅταν ἐπήγαμεν εἰς Ἀδριανούπολιν, ἐπῆραν οἱ ἄρχοντες μίαν φορὰν ἀπὸ τὸν χασάπασην δέκα πουγγεῖα, περὶ τῶν ὁποίων ἔγινε μία ὁμολογία. Ἐπήραμεν καὶ δευτέραν φορὰν πάλιν ἀπὸ τὸν χασάπασην ἕτερα τρία πουγγεῖα, καὶ ἐδόθη καὶ περὶ τούτων ὁμολογία ξεχωριστή · αὐτὰ τὰ δεκατρία πουγγεῖα ἐπάρθησαν εἰς Ἀδριανοῦ ἀπὸ τὸν χασάπασην μὲ δύο ὁμολογίας · ἡ μία, ὡς εἴπομεν, ἦταν διὰ τρία πουγγεῖα,

Digitized by Google

καὶ ἡ ἄλλη διὰ δέκα. Ἂν ἤθελεν εἰπῇ ἡ μακαριότης αὐτῆς, καὶ ἐπειδὴ ἐπάρθησαν δέκα πουγγεῖα, διατί ἐδόθη ὁμολογία διὰ δέκα πέντε; καὶ πῶς ἦτον μόδος ἡ ὁμολογία τῶν 10 πουγγείων νὰ γένῃ 15; εἰς αὐτὸ ἀποχρινόμεθα καὶ φανερώνομεν αὐτῇ τὴν πανουργίαν καὶ τὸ τιλπιζλίκι τοῦ κυρίτζη Δημητράσκου ὁποῦ ἐτελέσθη εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν.

Θέλει ἠξεύρῃ ἡ μακαριότης αὐτῆς ὅτι, αὐτὸς ὤντας εἰς τὸ ὀρδὶ καπῆ κεχαγιᾶς μας, καὶ ἔστωντας νὰ ἔγινε χρεία ἄσπρων διὰ τὸν τιχνιγὲ τοῦ ὑπερτάτου ἐπιτρόπου, ὅστις ἐγύρευε νὰ τὸν δοθῇ ἐκεῖ εἰς τὸ σεφέρι, ἐγράψαμεν τὴν ἐντιμότητά του νὰ δανεισθῇ ἄσπρα ἀπὸ τὸν χασάπασην, στέλνοντές τον καὶ μίαν ὁμολογίαν διὰ 15 πουγγεῖα. Εἰς αὐτὸ μᾶς ἀπεχρίθη ἡ ἐντιμότης του ὅτι ἄσπρα δὲν ἠθέλησεν ὁ χασάπασης νὰ τὸν δανείσῃ. Τὸν ἐξαναγράψαμεν πάλιν ἡμεῖς ὅτι, ἐπειδὴ καὶ ἄσπρα δὲν τὸν ἐδάνεισεν, ἂς μᾶς στείλῃ τὴν ὁμολογίαν ὀπίσω. Ἡ ἐντιμότης του μᾶς ἀποχρίθη πάλιν ὅτι εἶναι εἰς τὸν δρόμον ὁποῦ γυρίζουν · καὶ ἡμεῖς ἐπειδὴ καὶ εἶναι διὰ νὰ πηγαίνωμεν εἰς Ἀδριανοῦ, μᾶς τὴν δίδει ἐκεῖ.

Ἐπήγαμεν καὶ εἰς Ἀδριανοῦ, πλὴν διὰ τὴν ὁμολογίαν, δὲν μᾶς ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν νὰ τὴν γυρεύσωμεν, ἐπειδὴ καὶ ἐπέσαμεν εἰς ἄλλους περισπασμούς.

Ἐκεῖ εἰς τὴν Ἀδριανοῦ ἐχρειάσθησαν ἄσπρα, καὶ ἐπῆγεν ἡ ἐντιμότης του μὲ τοὺς ἄρχοντας, καὶ ἐδανείσθησαν ἀπὸ τὸν χασάπασην δέκα πουγγεῖα περὶ τῶν ὁποίων ἔχαμαν ὁμολογίαν, καὶ τὴν ἔδωκαν τὴν ἐντιμότητά του νὰ τὴν δώσῃ τὸν χασάπασην · ἡ δὲ ἐντιμότης του ἐπῆγεν εἰς τὸν χασάπασην καὶ τὸν ἔδωκε τὴν ὁμολογίαν τῶν 15 πουγγείων ὁποῦ εἴχαμεν τὸν στείλῃ εἰς τὸ σεφέρι (τὴν ὁποίαν ὁμολογίαν ἐθαρρούσαμεν ἡμεῖς ἕως τώρα πῶς νὰ τὴν ἔχῃ αὐτός, καὶ ἐπαραγγείλαμεν τῷ κυρίτζῃ Δράκῳ νὰ τὴν πάρῃ ἀπὸ λόγου του) καὶ τὴν ὁμολογίαν τῶν δέκα πουγγείων τὴν ἐκράτησεν αὐτὸς καὶ τὴν ἔχει ἕως τώρα κρυμμένην, καὶ τὸ ἀποσιωπᾷ.

Digitized by Google

Διὰ δύο αἴτια τὴν φυλάττει, καὶ δὲν τὴν φανερώνει· πρῶτον στοχάζεται ὅτι, ἂν τὴν φανερώσῃ αὐτὴν τὴν ὁμολογίαν, φανερώνεται τὸ πρᾶγμα πῶς εἰς τὴν Ἀδριανοῦ δέκα πουγγεῖα ἐπάρθησαν ἀπὸ τὸν κασάπασην, τὸ ὁποῖον, ὅταν φανερωθῇ, ἀνάγκη εἶναι οἱ ὅρκοι καὶ τὰ κλαίματα ὁποῦ ἔκαμεν ἐνώπιόν της, ὄχι μόνον νὰ πηγαίνουν εἰς μάτην, ἀλλὰ νὰ πάρῃ καὶ μίαν ὑπόληψιν κοντὰ εἰς τὴν μακαριότητά της, ἀγκαλὰ καὶ πολλὰ ἀχαμνὴν, πλὴν ἀληθῶς ἔχουσαν. Αὐτὸ εἶναι τὸ πρῶτον αἴτιον ὁποῦ ἔκρυψεν ἐκείνην τὴν ὁμολογίαν. Τὸ ἄλλο αἴτιον εἶναι αὐτό· ἡ ἐντιμότης του ὡσὰν τέτοιαις ὁμολογίαις διὰ χρέος τοῦ τόπου ὀρέγεται νὰ ταῖς ἔχῃ φυλαγμέναις, αἱ ὁποῖαι χρησιμεύουν εἰς ἐκεῖνον, ὅπου αὐτὸς λογαριάζει.

Τὸ πῶς εἰς Ἀδριανοῦ ἐπάρθησαν δέκα πουγγεῖα, καὶ τὸ πῶς ἔγινεν ὁμολογία ξεχωριστὴ μὲ ὑπογραφαῖς τῶν ἀρχόντων διὰ αὐτὰ τὰ δέκα πουγγεῖα, εἰς τὴν ὁποίαν αὐτὸς ἔκαμε τὸ τελπιζλίκι του, θέλει τὸ πληροφορηθῇ ἡ ὑμετέρα μακαριότης ἀπὸ ἕνα γράμμα ὁποῦ τὸν γράφει ὁ ἄρχων μέγας λογοθέτης, τὸ ὁποῖον τὸ ἐμεταγλωττίσαμεν καὶ τὸ στέλνομεν τὸν κυρίτζη Δράκον νὰ τὸ δείξῃ τὴν μακαριότητά της.

Ἡμεῖς τὴν ὁμολογίαν τῶν τριῶν πουγγείων, καὶ τὴν ὁμολογίαν τῶν δεκαπέντε πουγγείων, ὁποῦ αὐτὸς μὲ τὸ τελπιζλίκι του, ἀντὶς διὰ τὴν ὁμολογίαν τῶν δέκα πουγγείων ἔδωκε, τὴν ἐπληρώσαμεν. Λοιπὸν, καθὼς ἐβεβαιώθημεν, αὐτὸς ὑστερώτερα εἰς τὴν Πόλιν ἐπῆρε τὰ πέντε πουγγεῖα ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ κασάπαση· καὶ ἡμεῖς ἐδῶ ἐπληρώσαμεν σωστὰ δέκα ὀκτὼ πουγγεῖα.

Ἰδοὺ λοιπὸν ὁποῦ καὶ τὰ τέσσαρα τῆς ὁμολογίας εἶναι πληρωμένα, καὶ δὲν εἶναι εὔλογον, οὔτε δίκαιον τὰ 4 πουγγεῖα νὰ τὰ ξαναπληρώσωμεν · πλὴν ἡ ἐντιμότης του ἂς δώσῃ τώρα τὰ εἰς φύλαξιν πράγματά μας, καὶ τὴν ὁμολογίαν τῶν 4 πουγγείων ἂς τὴν βαστᾷ εἰς χεῖράς του ἕως ὁποῦ νὰ ξεκαθαρίσωμεν αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν.

Digitized by Google

Οἱ δὲ χρόνοι τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησαν θεόθεν πάμπολλοι καὶ εὐτυχεῖς.

αψιη', σεπτεμβρίου κς'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος
υἱὸς ἐν Χριστῷ καὶ εἰς τοὺς ὁρισμούς,
Ἰω. Ἰωάννης βοεβόδας.

128

Ἰωάννου Μαυροκορδάτου πιττάκιον πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1718.

Καὶ αὖθις προσκυνῶ τὴν μακαριότητά της εὐλαβῶς.

Δέσποτά μου μακαριώτατε, βλέπωντας ἐνταῦθα τὴν ἐλεεινὴν κατάστασιν τῆς τζάρας, καὶ τὴν ἔνδειαν τῶν ὑπηκόων, καὶ τὰ πολλὰ καὶ διάφορα δυστυχήματα τοῦ πολυπαθοῦς τούτου τόπου, μὲ φαίνεται νὰ εἶναι συμφερώτερον καὶ λυσιτελέστερον νὰ ἔλθῃ ὁ ὑψηλότατος ἡμῶν αὐθέντης μὲ τοὺς ἀναγκαίους ἀνθρώπους του, καὶ ὄχι μὲ κάθε εἴδους ἀνθρώπους, καὶ μὲ πολλούς · οἱ ὁποῖοι ἐρχόμενοι ἐδῶ, βέβαια οἱ πάντες θέλουν γυρεύσῃ κυβέρνησιν, καὶ ἐντεῦθεν οἱ ἄρχοντες οἱ Βλάχοι καὶ οἱ ἐντόπιοι θέλουν μείνῃ ἄνευ ἀρχοντίας, καὶ πόρρω τῆς ἡγεμονικῆς αὐλῆς · διὰ τὸ ὁποῖον τοῦτο, ἂν ὁρίζῃ ἡ ὑμετέρα ἁγιότης ὡς γνώστης τῶν ἐθῶν τῆς τζάρας ταύτης, καὶ τῆς φανῇ εὔλογον, νὰ τὸ ἀναφέρῃ τῆς ὑψηλότητός του μὲ τρόπον εὔμορφον καὶ ἁρμόδιον · εἰ δὲ πάλιν καὶ δὲν τῆς φανῇ συμφέρον, νὰ ἐρρεθῇ τοιοῦτος λόγος, σιωπή, καὶ οὐχὶ ἄλλο · ἡμεῖς τοῦτο τὸ λέγομεν διὰ τὸ ἐγκάρδιον φίλτρον ὁποῦ ἔχομεν πρὸς τὴν ὑψηλότητά του, καὶ διὰ τὴν εὔνοιαν τῶν ὑπηκόων · καὶ ἀφίνομεν ὅλην τὴν διάκρισιν τοῦ

παρόντος λόγου εἰς τὴν σύνεσίν της, ἂν συμφέρῃ, νὰ τὸ ἀναφέρετε· εἰ δὲ, ἐπακολουθήτω ἡ αἰδεσιμωτάτη σιωπή.

Καὶ αὖθις ἡ ἁγία αὐτῆς εὐχὴ μεθ' ἡμῶν.

129

Γράμμα σιγιλλιῶδες πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν ἐπιβεβαιοῦν τὸ ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς τοῦ ἡγεμόνος Κωνσταντίνου Βασσαράβα καὶ χήρας τοῦ Μ. σπαθάρη Σερβάνου, αὐθεντικὸν χρυσόβουλλον τοῦ ἡγεμόνος Οὐγκροβλαχίας.

1718 ὀκτωβρ.

Ἱερεμίας, ἐλέῳ θεοῦ κ. τ. λ.

Τὸ περὶ πάντα φιλάνθρωπον τῆς ἐκκλησίας νεῦμα φιλανθρώπως οἶδεν ἐπινεύειν ἀεὶ πᾶσι τοῖς προσερχομένοις τῇ πνευματικῇ αὐτῆς περιθάλψει, καὶ οὐδένα πέμπειν κενὸν τῶν προβαλλομένων αἰτήσεις εὐλογοφανεῖς πρὸς οἰκοδομὴν ὧν διὰ χρείας ἔχουσι, καὶ ἀνάγκης εἰς ψυχαγωγίαν αὐτῶν. Κοινὴ καὶ γὰρ μήτηρ ὑπάρχουσα πάντων τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν ἡ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλησία, κοινὴν καὶ τὴν περὶ πάντας μέριμναν προβάλλεται, καὶ οὐ διαλείπει κατὰ πάντα καιρὸν φιλοστόργως ἐπιδείκνυσθαι τοῖς τέκνοις αὐτῆς τὴν προσήκουσαν κηδεμονίαν καὶ περιποίησιν· ἀνθ' ὅτου καὶ ὅσ' ἁπανταχόθεν παρὰ τῶν χριστιανῶν ἀναφέρεται τῷ καθ' ἡμᾶς πατριαρχικῷ τούτῳ, ἀποστολικῷ τε καὶ οἰκουμενικῷ θρόνῳ καλῶς καὶ συμφερόντως πεπραγμένα πρὸς ἐπικύρωσιν καὶ βεβαίωσιν δέχεται προσηνῶς, καὶ διὰ τῶν οἰκείων προνομίων παρέχει αὐτοῖς τὴν ἀσφάλειαν, δι' ἧς τὸ μόνιμον ἔχουσι, καὶ ἀπαρακίνδυνα διαμένουσι· προνοίας γὰρ καὶ ἐπιμελείας μετὰ θεὸν δέονται τῆς προσηκούσης πάντα τὰ παρ' ἀνθρώποις πραττόμενα, καὶ ὁπωσδήπως ἐν τῷ μετὰ σώματος ἐνεργούμενα βίῳ, καὶ τούτων μάλιστα, καθ' ὑπέρ-

Digitized by Google

τερον λόγον, ὅσα πρὸς ἀναγκαίαν κυβέρνησιν τῶν ἀπόρων καὶ ἐνδεῶν, καὶ περιστάσεσι δυσχερέσι περιπεσόντων φιλευσεβῶν, προνοίας κρείττονος χρῄζουσι, καὶ μείζονος ἐπιμελείας ἐπιτηδεύμασιν ἐπικυροῦσθαι χρεών, καὶ ἐνδυναμοῦσθαι ὡς ἔνεστιν, ὡς μείζονας τοὺς μισθοὺς καὶ τὰς οὐρανίους ἀντιδόσεις ἐπιμνηστεύοντα. Ὅτου χάριν ὁσημέραι πατριαρχικοῖς καὶ συνοδικοῖς γράμμασιν οὐκ ἀπολείπονται ἀναγκαίως ἐπικυρούμενα καὶ διαβεβαιούμενα τὰ τοιαῦτα τῇ δυνάμει τῆς πατριαρχικῆς περιωπῆς καὶ μεγαλειότητος.

Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ ἡ ἐνδοξοτάτη κυρία Ἠλίγκα, θυγάτηρ μὲν τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει Βασσαράβα βοεβόδα, σύζυγος δὲ τοῦ μακαρίτου Σερβάνου ἄρχοντος, μεγάλου σπαθάρη τῆς ἐκλαμπροτάτης αὐθεντείας Οὐγκροβλαχίας χρηματίσαντος, ἀνήγγειλεν ἡμῖν συνοδικῶς τὰ κατ' αὐτήν, ὅτι διὰ τὸ δυστυχῆσαι τὴν οἰκίαν αὐτῆς ἀφαιρεθῆναί τε καὶ στερηθῆναι δυναστικώτερον τὰ ὑπάρχοντα καὶ πλούτη αὐτῶν, καὶ ἀπὸ τῆς προτέρας εὐπορίας ἐνδόξου καὶ εὐτυχοῦς καταστάσεως μεταπεσεῖν εἰς ἄκραν δυστυχίαν, καὶ ἀπορίαν ταῖς καιρικαῖς περιστάσεσι καὶ ἀνωμαλίαις, καὶ ταύτης ἐν χηρείᾳ διατελούσης σὺν τοῖς καταλειφθεῖσιν ὀρφανοῖς καὶ ἀνηλίκοις αὐτῆς τέκνοις μετὰ θάνατον τοῦ ῥηθέντος ἀνδρὸς αὐτῆς, ὅστις ἐπὶ ζωῆς αὐτοῦ πιστὸς καὶ χρήσιμος ἐχρημάτισεν ἐν τῇ ἐκλαμπροτάτῃ αὐθεντείᾳ τῆς Οὐγκροβλαχίας, καὶ οὐ τὴν τυχοῦσαν ὠφέλειαν κατὰ καιροὺς τῇ πατρίδι αὐτοῦ ταύτῃ ἐξειργάσατο, ἤδη δέ, ὡς εἴρηται, εἰς δυστυχίαν καὶ ἀπορίαν κατήντησεν ἡ οἰκία αὐτοῦ καὶ ἡ διαληφθεῖσα σύζυγος μετὰ τῶν ὀρφανῶν αὐτοῦ τέκνων ἐνδείᾳ κατατρύχονται, οἴκτῳ καμφθεὶς ἐπὶ τούτοις, καὶ συναλγήσας αὐτοῖς ὁ νῦν ἐκλαμπρότατος καὶ ὑψηλότατος αὐθέντης ἀξιόλογος τῆς αὐτῆς ταύτης αὐθεντείας Οὐγκροβλαχίας, καὶ εὐσπλαγχνικῶς διατεθείς, ὑπό τε τῆς ἐμφύτου αὐτοῦ καλοκαγαθίας κινούμενος, οἷα φιλευσεβὴς καὶ φιλόχριστος καὶ εὐεργετικός, ὁ καὶ κατὰ πνεῦμα υἱὸς ἀγαπητὸς καὶ περιπό-

Digitized by Google

θήτης τῆς ἡμῶν μετριότητος, δεῖν ἔγνω ἀντιλαβέσθαι αὐτῶν, χεῖρά τε βοηθείας ὀρέξαι τούτοις καταπονουμένοις καὶ χρείαν ἔχουσι, χριστιανικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκπληρῶν ἐντολήν, προσλαμβάνεσθαι καὶ γὰρ δέον ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἡμᾶς προσελάβετο· καὶ οὐ μόνον τὸ οἰκεῖον συμφέρον, ἀλλὰ καὶ τὸ τοῦ πλησίον ἐπιζητεῖν. Καὶ δὴ ἀσυδοσίαν αὐτοῖς ἐπεδαψιλεύσατο, ὥστε εἶναι τὴν οἰκίαν αὐτῶν μετὰ τῶν περιλειφθέντων αὐτοῖς ὑποστατικῶν καὶ κτημάτων ἀσύδοτον καὶ ἐλευθέραν διὰ παντὸς τῶν κατὰ καιροὺς τοπικῶν συνδοσιμάτων, ἀνενόχλητόν τε καὶ ἀνεπηρέαστον καὶ ἀκαταζήτητον εἰς τὸ παντελές, ἐπιβεβαιώσας τὴν ἔνδοξον αὐτοῦ φιλοτιμίαν ταύτην καὶ εὐεργεσίαν, καὶ διὰ χρυσοβούλλου αὐθεντικοῦ τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος· κἀντεῦθεν ἠξίωσαν μετὰ θερμῶν παρακλήσεων τήν τε ἡμῶν μετριότητα καὶ τὴν ἱερὰν σύνοδον, καὶ ἐδεήθησαν ἐπιτυχεῖν καὶ δι' ἡμετέρου πατριαρχικοῦ συνοδικοῦ σιγιλλιώδους ἐπιβεβαιωτηρίου ἐπὶ τούτῳ γράμματος, εἰς πληρεστέραν ἀσφάλειαν.

Τούτου χάριν τὴν δέησιν αὐτῶν φιλανθρώπως ἀποδεξάμενοι, καὶ τῷ ἔθει τῆς ἐκκλησίας χρώμενοι, γράφομεν καὶ ἀποφαινόμεθα γνώμῃ κοινῇ συνοδικῇ τοῦ τε μακαριωτάτου καὶ ἁγιωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων κυρίου κυροῦ Χρυσάνθου, καὶ τῶν ἱερωτάτων μητροπολιτῶν καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν καὶ περιποθήτων ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν τῆς ἡμῶν μετριότητος, ἵνα τὸ ἐκδοθὲν καὶ φιλοτιμηθὲν τῇ οἰκίᾳ τοῦ μακαρίτου Σερβάνου ἄρχοντος, μεγάλου σπαθάρη, ὑπὸ τοῦ ἐκλαμπροτάτου, ὑψηλοτάτου, καὶ εὐσεβεστάτου αὐθέντου καὶ ἡγεμόνος μεγαλοπρεπεστάτου κυρίου κυρίου Ἰωάννου βοεβόδα πάσης Οὐγκροβλαχίας περὶ τοῦ εἶναι αὐτὴν ἀσύδοτον καὶ ἐλευθέραν κατὰ πάντα καιρὸν πάσης καὶ παντοίας ἀπαιτήσεως, καὶ ἀκαταζήτητον παντελῶς καὶ ἀνενόχλητον, ἔχῃ τὸ κῦρος καὶ τὴν ἰσχὺν διὰ

Digitized by Google

παντὸς ἀπαράτρεπτον καὶ ἀδιάσειστον καὶ ἀμετάθετον, καὶ ἀμετακίνητον καὶ κατ' αὐτὸ τὸ ἔνδοξον χρυσόβουλλον τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος, ἥ τε σύζυγος ἐκείνου τοῦ μακαρίτου Σερβάνου σπαθάρη καὶ τὰ ὀρφανὰ τέκνα ὑπάρχωσι καὶ διατελῶσι πάντοτε μετὰ τῶν περιλειφθέντων αὐτοῖς ὑποστατικῶν καὶ κτημάτων ἀσύδοτα καὶ ἐλεύθερα, καὶ ἀκαταζήτητα, καὶ ἀνενόχλητα, μηδὲν ὅλως ἀπαιτούμενα, ὀψέποτε δ' ἄν τις θελήσῃ ἀνατρέψαι τὸ τοιοῦτον ἔλεος καὶ τὴν ὑπὸ χριστιανικῆς διαθέσεως τοῦ εἰρημένου ὑψηλοτάτου καὶ εὐσεβεστάτου αὐθέντου γενομένην αὐτοῖς φιλοτιμίαν καὶ εὐεργεσίαν, καὶ ἐνοχλῆσαι τῇ συζύγῳ ἐκείνου τοῦ μακαρίτου σπαθάρη, καὶ τοῖς τέκνοις, καὶ ὑποτελεῖς αὖθις ποιῆσαι αὐτούς, καὶ τὸ οἱονοῦν δόσιμον αὐτοὺς ἀπαιτῆσαι, ὁ τοιοῦτος ὁποίας ἂν εἴη τάξεως, αὐθεντικῆς ἢ ἀρχοντικῆς, μικρὸς ἢ μέγας, ὡς ἀνελεήμων καὶ ἄσπλαγχνος καὶ τῆς εὐποιΐας ἀναιρέτης, ᾗ τινι ὁ φύσει ὑπεράγαθος καὶ πολυέλεος εὐαρεστεῖται θεός, τῆς εὐποιΐας γὰρ καὶ κοινωνίας τὸ ἱερὸν καὶ ἀποστολικὸν λόγιον διατάττεται λέγον μὴ ἐπιλανθάνεσθαι · τοιαύταις γὰρ θυσίαις ὁ θεὸς εὐαρεστεῖται · ὁ τοιοῦτος, φημί, ἀφωρισμένος εἴη ἀπὸ θεοῦ κυρίου παντοκράτορος, καὶ κατηραμένος, καὶ ἀσυγχώρητος καὶ ἄλυτος μετὰ θάνατον, καὶ προκοπὴν οὐ μὴ ἴδοι πώποτε ἐφ' οἷς ἐργάζεται, καὶ ταῖς πατρικαῖς καὶ συνοδικαῖς ἀραῖς ὑπόδικος.

Ὅθεν εἰς ἔνδειξιν διηνεκῆ τε καὶ παντοτεινὴν ἀσφάλειαν καὶ μονιμότητα ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν συνοδικὸν σιγιλλιῶδες ἐπιβεβαιωτήριον γράμμα, καὶ ἐπεδόθη τῇ συζύγῳ καὶ τοῖς τέκνοις τοῦ μακαρίτου Σερβάνου.

αψιη', μηνὶ ὀκτωβρίῳ, ἰνδικτιῶνος ιβ'.

✝ Ἱερεμίας ἐλέῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

(Ἐκ τοῦ 605 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

Digitized by Google

130

**Μαρίας δόμνας ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον,
πατριάρχην Ἱεροσολύμων.**

1719 μαρτίου 13.

Ἱερὸν γράμμα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος προσκυνητῶς ἔλαβον, καὶ διὰ τὴν ἀγαθήν της ὑγείαν ὑπερεχάρην· ἔγνων καὶ τὰ ἐφεξῆς γεγραμμένα, διὰ τὸν προβιβασμὸν δηλονότι τοῦ ὑψηλοτάτου αὐθέντου Νικολάου βοεβόνδα εἰς τὸν ἔκλαμπρον θρόνον τῆς Οὐγκροβλαχίας· εἰς τὸν ὁποῖον ἐχάρημεν κατὰ πολλά, καὶ ἀνεπέμψαμεν τῷ θεῷ ᾠδὰς εὐχαριστηρίους, ὁποῦ ἠλέησεν ἡμᾶς τε καὶ ὅλον τὸν δυστυχῆ τοῦτον τόπον, καὶ δὲν ἄφησε νὰ προχωρήσῃ κανένα ξένον πρόσωπον, ἀλλὰ ἡ ὑψηλότης του, ὅστις ὤντας ὡς υἱός μας ἀγαπητὸς καὶ περιπόθητος, εἶμαι βεβαία ὅτι εἰς τὰς εὐτυχεῖς ἡμέρας τῆς ὑψηλότητός του, οὐχὶ μόνον ἡμεῖς θέλομεν περάσει καλῶς καὶ ἡσύχως, ἀλλὰ καὶ ὅλη ἡ τζάρα θέλει λάβει μεγάλην ἄνεσιν· διὰ τὸν ὁποῖον παρακαλοῦμεν τὸν ἅγιον θεὸν νὰ τὸν στερεώνῃ εἰς τὸν ὑψηλότατον αὐτοῦ θρόνον, μὲ ἄκραν ὑγείαν, εὐημερίαν διηνεκῆ καὶ εἰρηνικὴν κατάστασιν, εἰς ἔτη πάμπολλα καὶ πανευδαίμονα, καὶ νὰ μᾶς ἀξιώσῃ νὰ τὸν προσκυνήσωμεν κατὰ τὸν πόθον καὶ τὴν ἐπιθυμίαν μας.

Θέλει ἠξεύρῃ ὅμως ἡ ὑμετέρα μακαριότης ὅτι ὁ τόπος εὑρίσκεται εἰς μεγάλην στενοχωρίαν, καὶ παρακαλοῦμεν νὰ συντύχῃ τοῦ ὑψηλοτάτου αὐθέντου περί τε τούτου, ὁποῦ ἴσως μὲ τὴν μεγαλόνοιαν τῆς ὑψηλότητός του, ἤθελε κάμῃ κάμίαν κυβέρνησιν ὁποῦ νὰ προξενηθῇ κάποια ἄνεσις, ἐξόχως καὶ δι' ὅλον μας τὸ ὁσπίτι, εἰς τὸ ὁποῖον ἀγκαλὰ καὶ νὰ εἶμαι βεβαία, καθὼς προεῖπον, πῶς θέλει φέρεσθαι μὲ μεγάλην εὐ-

Digitized by Google

νοιαν καὶ θερμὴν ἀγάπην, καθὼς καὶ ὑπόσχεται, καὶ ἐμπράκτως τὸ ἔδειξεν εἰς τὸν καιρὸν τῆς δυστυχίας μας, ὅμως παρακαλοῦμεν καὶ τὴν μακαριότητά της νὰ μὴ λείψῃ ἀπὸ τοῦ νὰ εἰπῇ τὰ ὅσα ἤθελαν τῆς φανῇ εὔλογον· τὴν ὁποίαν, ὡσὰν πνευματικός της υἱός, δὲν ἀμφιβάλλω πῶς θέλει τὴν ὑπακούσῃ εἰς ὅσα ἤθελεν εἰπῇ.

Ταῦτα. Παρακαλοῦμεν δὲ αὖθις νὰ ἔχωμεν ἱερὸν αὐτῆς γράμμα δηλωτικὸν τῆς ἀγαθῆς της ὑγείας, ἧς τὰ ἔτη εἴησαν θεόθεν πάμπολλα καὶ πανευδαίμονα, καὶ αἱ θεοπειθεῖς αὐτῆς εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

αψιθ', μαρτίου ιγ'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος

θυγάτηρ ἐν Χριστῷ καὶ εἰς τοὺς ὁρισμούς,

Μαρία δόμνα.

131

Ἀντιόχου Κωνσταντίνου ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον, πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1719 ἰουλίου 9.

Εὐλαβῶς κατασπαζόμεθα τὴν σεβάσμιον αὐτῆς δεξιάν.

Τὸ σεβάσμιον γράμμα τῆς σῆς ἐλάβομεν μακαριότητος, καὶ ὑπερήσθην διὰ τὴν ποθητὴν αὐτῆς καὶ ἡμῖν ὑγείαν, ἣν ὁ κύριος χαρίσοι εἰς χρόνων πολλῶν περιόδους. Διὰ τὴν ἄργητα πρὸς τοῦ γράμματός μας ἀπόκρισιν, ὡς καθὼς μᾶς γράφει τὰ αἴτια, γνωρίζομεν ἀναμφιβόλως πῶς οὕτως ἔχει, καὶ εἰς αὐτὸ δὲν ἔχομεν παντελῶς βαρυκαρδίαν, ὅτι καλῶς γινώσκομεν πῶς μᾶς ἀγαπᾷ, καὶ ἐν τῷ μεταξύ μας ἂς μὴ εἶναι αὐτὴ ἡ περιέργεια. Διὰ τὴν ἄφθονον συνδρομὴν καὶ βοήθειαν τῆς μακαριότητός της μεγάλας ὁμολογοῦμεν τὰς χάρι-

Digitized by Google

τας οἷα καὶ ἀριδήλως ὁποῦ μᾶς τὰ γράφουν οἱ ἄνθρωποί μας, καὶ πάλιν παρακαλοῦμεν νὰ εὑρίσκωνται εἰς τὸ σκέπος της μὲ τὸ ἔλεος τοῦ ἐκλαμπροτάτου ἀδελφοῦ μας.

Ἐλάβομεν καὶ παρὰ τῆς ἀδελφότητός της γράμμα καὶ ἀπεκρίθημεν. Διὰ τὰ ἀμπέλια σημειώνει ἡ μακαριότητά της ὅτι μὲ τὸ νὰ μὴν εὑρέθησαν ἐκεῖ σιμὰ εἰς τὸ χωρίον, δὲν ἐδόθησαν παράμερα, καὶ πῶς οἱ ἄνθρωποί μας δὲν τὰ ἠθέλησαν· ὅμως περὶ τούτου δὲν μᾶς ἀποκρίθησαν ἔτζι, ἀλλὰ μόνον πῶς δὲν τοὺς ἐδόθησαν, καὶ ὅτι ὁ ἐκλαμπρότατος νὰ τοὺς ἔταξε πῶς θέλει τοὺς δώσῃ· καὶ εἰς αὐτὸ πολλὰ παρακαλοῦμεν νὰ ἐπιστατήσῃ ἡ μακαριότητά της ἐπιμελῶς ὁποῦ νὰ μὴ μείνωμεν χωρὶς ἀμπελίων, ἐπειδὴ κατὰ πολλὰ εἶναι ἀναγκαῖον εἰς τοῦ λόγου μας, καὶ εὔκολον νομίζομεν νὰ εἶναι εἰς τὸν ἐκλαμπρότατον· μάλιστα ὁποῦ εὑρίσκονται τόσα ἐκεῖ πλησίον ἀπὸ τὰ ἀμπέλια τοῦ σπαθάρη Θωμᾶ, ἐξ ὧν εἶχε καὶ ὁ Φλερέσκουλος πενῆντα πογόνια, καὶ ἔμειναν εἰς τοὺς υἱούς του· τώρα, ἂν καὶ ἐδόθησαν αὐτοῖς, δὲν εἶναι δύσκολον οὔτε ἄτοπον κἂν δώδεκα πογόνια νὰ μᾶς διορισθοῦν ἀπὸ ἐκεῖνα, καὶ μᾶς γίνεται μεγάλη χάρις.

Ἔτζι τὴν παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς χαροποιήσῃ, γνωρίζοντες καὶ ἡμεῖς τὴν χάριν παρ' αὐτῆς καθὼς καὶ εἰς τὰ ἄλλα. Διὰ τῆς θυγατρός μας τὴν ὑπόθεσιν ὁποῦ μᾶς χαράζει ἐν πιττακίῳ ἔγνωμεν καταλεπτῶς, ὥστε ἅπασα ἡ ἐλπὶς καὶ ἡ ὑπόθεσις κρέμεται εἰς τὴν καλὴν κυβέρνησιν καὶ φροντίδα τῆς μακαριότητός της. Καὶ πάλιν νὰ ἔχωμεν εἴδησιν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς· τὰ ἔτη δὲ αὐτῆς εἴησαν πάμπολλα καὶ ἀγαθὰ καὶ αἱ μακάριαι εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

αψιθ', ἰουλίου θ'·

Τῆς σῆς μακαριότητος

υἱὸς κατὰ πνεῦμα

Ἰω, Ἀντίοχος Κωνσταντῖνος βοεβόδας.

Digitized by Google

132

Μαρίας δόμνας ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον,
πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1719 ἰουλίου 17.

Τὸ ἱερὸν γράμμα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος προσκυνητῶς ἐδέχθημεν, καὶ διὰ τὴν ἀγαθήν της ὑγείαν ὕμνους εὐχαριστηρίους τῷ θεῷ ἀνεπέμψαμεν. Ἔγνωμεν καὶ τὰ ἐφεξῆς γεγραμμένα · καὶ ὅσον μὲν διὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ὑψηλοτάτου αὐθέντου ἀπὸ τὰ αὐτόθι, μᾶς ἐκακοφάνη κατὰ πολλά, ἐπειδὴ ὀρεγόμεθα μὲ ὅλην μας τὴν ψυχὴν νὰ κάθεται εἰς τὰ αὐτόθι, ἔχοντές το τοῦτο, καθὼς καὶ τῆς προεσημειώσαμεν, διὰ ἔπαινον καὶ τιμήν μας · ἴσως ὅμως καὶ ἡ ὑψηλότης του νὰ ἀνεχώρησε διὰ ταύτην τὴν ἀσθένειαν · τὸ ὁποῖον ἂν εἶναι τοιαύτης λογῆς, μὲ καλὸν λογαριασμὸν τὸ ἔκαμε, ἐπειδὴ καὶ τὸ νὰ συχνομετατοπίζῃ τινὰς εἰς τὸν παρόντα καιρὸν, δὲν εἶναι ἀνωφελές · ὅσον δὲ διὰ τὴν μακαριότητά της πῶς ἀπέμεινε εἰς τὰ ὀσπίτια, ὄχι νὰ μᾶς κακοφανῇ καθὼς σημειοῖ, ἀλλὰ μάλιστα μᾶς ἐκαλοφάνη, καὶ τὸ ἐχάρημεν κατὰ πολλά, τὴν ὁποίαν ὁ ἅγιος θεὸς νὰ τὴν διαφυλάττῃ ἐν ἄκρᾳ ὑγείᾳ καὶ πάσῃ εὐθυμίᾳ, καὶ τὴν παρακαλοῦμεν νὰ καθίσῃ εἰς τὰ ὀσπίτια ἕως ὁποῦ ὁρίζει, ἐπειδὴ καὶ ἡμεῖς εἰς τὰ αὐτόσε τώρα ὀγλήγορα δὲν ἔχομεν σκοπὸν νὰ ἔλθωμεν.

Ἰδοὺ ὁποῦ ἐπροστάξαμεν καὶ τὸν περκαλᾶμον ὁποῦ νὰ ἔχῃ τὴν φροντίδα διὰ νὰ μὴν τῆς λείψῃ τίποτες, καὶ παρακαλοῦμεν καὶ ἡ μακαριότης της τόσον εἰς τὴν ποίμνιτζα, ὅσον καὶ εἰς τὰ λοιπὰ, νὰ προστάζῃ ὡς ἴδιος νοικοκύρης, χωρὶς κάμίαν ἀμφιβολίαν, καὶ, ἂν ἀκούσωμεν πῶς δὲν κάμνει καθὼς τῆς σημειοῦμεν, νὰ εἶναι βεβαία πῶς θέλει μᾶς κακοφανῇ κατὰ πολλὰ καὶ νὰ κακοκαρδίσωμεν ἀπάνω της.

Digitized by Google

Πρὸς τούτοις γράφει ἡ μακαριότης της ὅτι, οὖσα εἰς τὰ αὐτόθι, ἤκουσε διὰ τὸν κὺρ Γεωργάκην τὸν γαμβρόν μας πῶς ὁ ὑψηλότατος αὐθέντης τὸν ἔκαμε λογοθέτην, καὶ μᾶς σημειοῖ νὰ μὴν ὑπολάβωμεν πῶς τὸ ἔκαμεν μὲ κάμίαν ὀργὴν, ἐπειδὴ καὶ ἡ ὑψηλότης του, τὴν ἀγάπην ὁποῦ εἶχε πρότερον εἰς τοῦ λόγου μας καὶ πρὸς ὅλον μας τὸ ὁσπίτι, τὴν αὐτὴν ἔχει καὶ τώρα χωρὶς κάμίαν ἀμφιβολίαν · καὶ πῶς ὁ ὑψηλότατος δὲν τὸ ἔκαμε μὲ κάμίαν ὀργὴν, μακαριώτατε δέσποτα, δὲν ἀμφιβάλλομεν, ἐπειδὴ καὶ ἡμεῖς καὶ ὅλοι μας οἱ γαμβροὶ γνωρίζομεν πῶς φέρονται μὲ μεγάλην ἀγάπην καὶ πίστιν βεβαιοτάτην πρὸς τὴν ὑψηλότητά του, καὶ πρὸς τοὺς πιστοὺς καὶ εὐπειθεῖς του δούλους · ἡ ὑψηλότης του, εἶμαι βεβαία, ὄχι ὀργὴν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀγάπην καὶ εὔνοιαν δείκνυσι, ἀπὸ τὴν ὁποίαν παρακαλοῦμεν τὴν ὑψηλότητά του νὰ μὴν μᾶς ἀπομακρύνῃ, ἀλλὰ, καθὼς μέχρι τοῦ νῦν, ἔτζι καὶ ἀπὸ τοὐντεῦθεν νὰ μᾶς ἀγαπᾷ, καὶ νὰ μᾶς ἐλεῇ μὲ τὴν ἀναγκαίαν κυβέρνησιν. Διὰ δὲ τὰς ἀρχοντίας καὶ τὰ ὀφφίκια τῆς κούρτης, καθὼς ἤθελε φανῇ ἀρεστὸν τῇ ὑψηλότητί του, καὶ ἤθελε τὸ εὕρῃ εὔλογον ἡ αὐτοῦ μεγαλόνοια, ἔτζι πρέπει νὰ κάμῃ · τὰ τοιαῦτα δὲν ἐδόθη εἰς τοῦ λόγου μας νὰ τὰ ἐξετάσωμεν.

Δύο γράμματα ἐπέμψαμεν προχθὲς μὲ τὸν στόλνικον κὺρ Ματαίην πρὸς τὴν μακαριότητά της, τὰ ὁποῖα ἂν τύχῃ τινὰς νὰ πηγαίνῃ πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ πέμψῃ.

Ἡ νύμφη μου Ἀννίτζα προσκυνεῖ καὶ ἀσπάζεται εὐλαβῶς τὴν ἱεράν της δεξιὰν, ὁμοίως καὶ οἱ ἔγγονοί μου Κωνσταντῖνος καὶ ἡ Μαριοῦτζα, οἱ ὁποῖοι ἐμοιράσθησαν καὶ τὰ σταλθέντα αὐτοῖς ἀδελφικὰ χωρὶς κάμίαν σύγχυσιν, καὶ ὑπερευχαριστοῦσι τὴν μακαριότητά της ὁποῦ δὲν τοὺς ἀλησμονεῖτε.

Ταῦτα. Τὰ δὲ ἔτη τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησαν

Digitized by Google

θεόθεν πάμπολλα καὶ πανευδαίμονα, καὶ αἱ θεοπειθεῖς αὐτῆς εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

αψιθ', ἰουλίου ιζ'.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος
θυγάτηρ ἐν Χριστῷ
καὶ εἰς τοὺς ὁρισμούς,
Μαρία δόμνα.

Ἐλάβομεν καὶ ἡμεῖς τὰς σταλθείσας ἡμῖν σαρδέλλας, καὶ ὑπερευχαριστοῦμεν.

133

Μαρίας δόμνας ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον,
πατριάρχην Ἱεροσολύμων.

1719 ἰουλίου.

Τὸ ἱερὸν γράμμα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος προσκυνητῶς ἐδέχθημεν, ἐξ οὗ τὴν ἀγαθήν της ὑγείαν πληροφορηθεῖσα ὑπερεχάρην, καὶ ἀνέπεμψα τῷ θεῷ ὕμνους καὶ ᾠδὰς εὐχαριστηρίους.

Ὑπερευχαριστοῦμεν τὴν ὑμετέραν μακαριότητα διὰ τὴν πατρικὴν θερμοτάτην ἀγάπην ὁποῦ φέρει πρὸς ἡμᾶς, ἡ ὁποία καὶ πρότερον ἦτον γνωστὴ εἰς τοῦ λόγου μας · καὶ τώρα ὅμως τὴν ἐβεβαιώθημεν περισσότερον ὡσὰν ὁποῦ εἰς τὸν τοιοῦτον καιρὸν δὲν ὑπόφερε νὰ σιωπήσῃ, ἀλλὰ κινουμένη ὑπὸ τῆς πατρικῆς της ἀγάπης, ἔγραψεν ἐξετάζουσα διὰ τὴν ὑγείαν μας · διὰ τὸ ὁποῖον καὶ θέλει ἠξεύρῃ ὅτι, μὲ τὸ ἔλεος τοῦ θεοῦ, καὶ δι' εὐχῶν ἁγίων τῆς μακαριότητός της, μέχρι τοῦ νῦν ὑγιαίνομεν ἅπαντες.

Διὰ τὸν γλυκύτατόν μας ἀδελφὸν Πᾶνον βέβαια ἐλυπήθημεν κατὰ πολλὰ, καὶ ἐχύσαμεν πηγὰς δακρύων διὰ τὴν αὐτοῦ ἀποβίωσιν, μάλιστα καὶ ἐγγὺς θανάτου ἤλθομεν ἀπὸ τὴν ὑπερβολικήν μας θλῖψιν · ὅμως συλλογιζομένη αὖθις,

Digitized by Google

κατὰ τὴν πατρικήν της συμβουλὴν, πῶς ἐκ τούτου κἀνένα ὄφελος δὲν προσγίνεται, ἐσιώπησα δίδουσα δόξαν τῷ θεῷ, τὸν ὁποῖον καὶ παρακαλῶ ἐκεῖνον μὲν νὰ ἀναπαύσῃ εἰς τὰς σκηνὰς τῶν δικαίων, εἰς δὲ τοὺς ἐναπολειφθέντας νὰ δίδῃ ὑγείαν καὶ ζωὴν μακροχρόνιον, καὶ νὰ μὴν μὲ παιδεύσῃ ζῶσαν πλέον ἀπὸ τοὐντεῦθεν μὲ ἄλλο τοιοῦτον συμβεβηκός.

Διὰ τὸν ὑψηλότατον ἡμῶν αὐθέντην πῶς εὑρίσκεται εἰς Μογοσσίαν, μᾶς καλοφαίνεται κατὰ πολλά, καὶ χαίρομεν διὰ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν τιμὴν ὁποῦ δεικνύει εἰς τοῦ λόγου μας· ὁ πανοικτίρμων θεὸς νὰ διαφυλάττῃ τὴν ὑψηλότητά του ὑγιᾶ καὶ εὔθυμον, ὁμοῦ καὶ τὴν ἐκλαμπροτάτην δόμναν, καὶ τοὺς κυρίους μπεϊζαδέδες, τοὺς ἐκλάμπρους βλαστοὺς τῆς ὑψηλότητός του, καὶ παρακαλοῦμεν ἕως οὗ ὁ πολυεύσπλαγχνος κύριος νὰ κάμῃ τὸ ἔλεός του, καὶ νὰ παύσῃ ταύτην τὴν δικαίαν του ὀργήν.

Ἂν εὑρίσκῃ ἡ ὑψηλότης του εἰς τὰ αὐτόθι τὴν ἀνάπαυσίν του, νὰ καθίσῃ, καὶ θέλομεν τὸ γνωρίζῃ διὰ ἔπαινον καὶ τιμήν μας μεγάλην.

Ἡ νύμφη μου Ἀννίτζα μετὰ τοῦ ἐγγόνου μου Κωνσταντίνου καὶ Μαρίας προσκυνοῦσι καὶ ἀσπάζονται τὴν ἱερὰν αὐτῆς δεξιάν.

Παρακαλοῦμεν τὴν μακαριότητά της νὰ μὴν λείπωσι τὰ ταπεινὰ ἡμῶν ὀνόματα ἀπὸ τὰς μακαρίας αὐτῆς πρὸς τὸν θεὸν ἐντεύξεις, διὰ νὰ γίνῃ ἵλεως πρὸς ἡμᾶς, καὶ νὰ μᾶς διαφυλάττῃ ἀπὸ τὴν δικαίαν του ταύτην ὀργὴν, τὴν δικαίως καθ' ἡμῶν κινουμένην.

Ταῦτα. Τὰ δὲ ἔτη τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησαν πάμπολλα καὶ εὐτυχῆ, καὶ αἱ θεοπειθεῖς της εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

αψιθ', ἰουλίου (?)

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος

θυγάτηρ ἐν Χριστῷ καὶ εἰς τοὺς ὁρισμούς,

Μαρία δόμνα.

Digitized by Google

134

Γράμμα πιστοποιοῦν τὴν διὰ μνημόσυνον αἰώνιον ἀφιέρωσιν εἰς τὸν ἅγιον Τάφον δύο μωσιῶν, ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς τοῦ Κ. Βασσαράβα, ἡγεμόνος Οὐγκροβλαχίας, ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ τούτου.

1719.

Ἐνεχείρισα τὸ παρὸν ἡμέτερον γράμμα τῷ μακαριωτάτῳ καὶ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ καὶ πάσης Παλαιστίνης κυρίῳ Χρυσάνθῳ πρὸς βεβαίωσιν παντοτινὴν ὅτι, ἀποθανούσης τῆς φιλτάτης ἡμῶν θυγατρὸς Στάνκας, καὶ ταφείσης εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ ἁγίου Γεωργίου, τοῦ ἐκ θεμελίων κτισθέντος καὶ ἀφιερωθέντος τῷ παναγίῳ καὶ ζωοδόχῳ Τάφῳ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ παρὰ τοῦ ἀειμνήστου αὐθέντου Κωνσταντίνου Μπασαράμπα βοεβόδα, τοῦ καὶ ἡμετέρου πενθεροῦ, πρέπον καὶ ἁρμόδιον ἔγνωμεν ἀφιερῶσαι τῷ παναγίῳ καὶ ζωοδόχῳ Τάφῳ μίαν μωσίαν ὀνομαζομένην Πιτζιγάϊαν ὀργυιῶν ξη΄, διὰ μνημόσυνον τῆς τε ῥηθείσης ἡμῶν θυγατρὸς καὶ ἡμέτερον · ἥνπερ μωσίαν ἐλάβομεν παρὰ τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Οὐγκροβλαχίας μακαρίτου κὺρ Μητροφάνους ἐν λόγῳ ἀλλαγῆς, δόντες αὐτῷ ἑτέραν ἀντ' αὐτῆς. Ὑποσχόμεθα δὲ ἀφιερῶσαι προσέτι τῷ παναγίῳ καὶ ζωοδόχῳ Τάφῳ καὶ ἑτέραν τινὰ μωσίαν, ὥστε γενέσθαι τὴν ἅπασαν μετὰ τῆς ἄνωθεν τιμῆς πενταχοσίων γροσίων · ὡς εἶναι τὴν ἀφιερωθεῖσαν ταύτην μωσίαν ψυχικῆς σωτηρίας χάριν ὡς μερίδιόν τι τοῦ ἐπιβάλλοντος μέρους τῆς προικός, ἣν ἔμελλε λαβεῖν παρ' ἡμῶν ἡ φιλτάτη θυγάτηρ Στάνκα. Ἐγένετο δὲ ἡμῖν ἡ ἀφιέρωσις, μετὰ ὑποσχέσεως τῆς αὐτοῦ μακαριότητος τοιαύτης, ὅπως δηλονότι εἴη ὡρισμένον ἐκτελεῖσθαι κατ' ἔτος ἑπτὰ λειτουργίας ἀπαραιτήτως,

Digitized by Google

εἰς μνημόσυνον τῆς διαληφθείσης ἡμῶν θυγατρὸς Στάνκας καὶ ἡμέτερον · καὶ τὰς μὲν δύο ἱερουργεῖσθαι ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κατὰ καιρὸν ἁγιωτάτου πατριάρχου, ὅπου καὶ ὅταν βουληθείη · τὰς δὲ τρεῖς λειτουργίας γενέσθαι εἰς τὸν ἐνταῦθα ἅγιον Γεώργιον, τὴν μὲν τῇ κη' τοῦ ἰουνίου, ἐν ᾗ καὶ τὴν ψυχὴν παρέδωκε τῷ θεῷ ἡ θυγάτηρ ἡμῶν · τὴν δὲ τῇ πρώτῃ τοῦ σεπτεμβρίου, καὶ τὴν τρίτην τῇ πρώτῃ τοῦ μαΐου · αἱ δὲ λοιπαὶ δύο ἐν αὐτῇ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Τάφου ἐν Ἱερουσαλὴμ διετάχθησαν γενέσθαι · τὴν μίαν τῇ κη' τοῦ ἰουνίου καὶ τὴν λοιπὴν τῇ πρώτῃ τοῦ αὐγούστου, καὶ οὕτω συμπληρωθήσονται ἑπτὰ ὁλόκληροι λειτουργίαι καθ' ἕκαστον ἔτος. Ταύτην δὲ τὴν πρὸς ἀλλήλους ἡμῖν συμφωνίαν ὁ μακαριώτατος δεσπότης καὶ ἀραῖς προσεπεκύρωσεν ἀλύτοις, ἵνα πάντες οἱ μετέπειτα διάδοχοι, τοσοῦτον ἁγιώτατοι πατριάρχαι, ὅσον καὶ ἐπίτροποι τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἡγούμενοι τοῦ ἐνταῦθα ἁγίου Γεωργίου φυλάξωσιν ἀπαραχάρακτον εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα τὸν συμπεφωνημένον περὶ τῶν κατ' ἔτος ἑπτὰ λειτουργιῶν · καὶ γὰρ τούτου χάριν ἀφιερώσαμεν τὴν μωσίαν Πιτζιγάϊαν, μετὰ καὶ ἄλλης μωσίας ἣν εἰς τὸ ἑξῆς ἔγνωμεν ἀφιερῶσαι εἰς ἐκπλήρωσιν μωσίας πεντακοσίων γροσίων. Ὅθεν καὶ μένουσιν ὀφειλέται ὅ, τε ἅγιος Τάφος, καὶ ὁ κατὰ καιροὺς ἁγιώτατος πατριάρχης, καὶ ὁ τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἡγούμενος πληρῶσαι τὴν ὑπόσχεσιν · οὓς καὶ μετὰ πολλῆς ὑποκλίσεως παρακαλοῦμεν μὴ ὀκνῆσαι πρὸς ἀποπλήρωσιν τοῦ τοιούτου περὶ ψυχικῆς σωτηρίας χρέους τῆς θανούσης ἡμῶν θυγατρὸς καὶ τῆς ἡμετέρας, εἰδότες καλῶς ὅτι αἱ ὑποσχέσεις ὀφείλουσι φυλάττεσθαι, καὶ μάλιστα αἱ γινόμεναι μετὰ ἀλύτων δεσμῶν. Ὅθεν καὶ πάλιν λέγομεν καὶ παρακαλοῦμεν τοὺς εἰσέπειτα πατριάρχας, οἰκονόμους τε τοῦ ἁγίου Τάφου καὶ ἡγουμένους τοῦ ἁγίου Γεωργίου ὅπως ἐκτελέσωσι ταύτην τὴν σωτήριον εὐεργεσίαν περί τε τῶν ἡμετέρων ψυχῶν, καὶ τῆς τεθνηκυίας ἡμῶν θυγατρός. Δέδωκα προσέτι καὶ τὸ περὶ τῆς

Digitized by Google

ἀλλαγῆς τῆς μωσίας ἔγγραφον, ὅπερ εἶχον παρὰ τοῦ μακαρίτου μητροπολίτου κὺρ Μητροφάνους, ἐν ᾧ περιέχεται μὲν καὶ ἑτέρα τις μωσία τοῦ Αὐξεντίου-Καπετάνου, ἀλλ' ἐκείνης οὐ μετέχω ὅτι πρὸ πολλοῦ δέδωκα αὐτὴν τῷ ῥηθέντι Αὐξεντίῳ λαβὼν παρ' αὐτοῦ καὶ χρήματα · εἰς οὖν βεβαιωτέραν πίστωσιν καὶ διὰ σφραγῖδος ἡμετέρας τὸ παρὸν ἔγγραφον ἐξησφαλίσθη, καὶ διὰ μαρτυρίας πολλῶν μεγάλων ἀρχόντων, τῶν κάτωθεν ὑπογεγραμμένων, καὶ ἔστω εἰς ἔνδειξιν.

Ἐν ἔτει αψιθ'.

(Λείπουν αἱ ὑπογραφαί.)
(Ἐκ τοῦ 605 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

135

Γράμμα σιγιλλιῶδες Χρυσάνθου Ἱεροσολύμων περὶ τῆς ἀφιερωθείσης τῷ ἁγίῳ Τάφῳ μωσίας Πιτζιγάϊας ὑπὸ τοῦ Νικολάου Ῥωσσέτου, μεγάλου παχαρνίκου Οὐγκροβλαχίας.

1720 αὐγούστου.

Χρύσανθος, ἐλέῳ θεοῦ, καὶ τὰ ἑξῆς.

Ὅσα τῶν γινομένων κατ' ἔνθεον ζῆλον καὶ διάπυρόν τινα εὐλάβειαν ὑπὲρ ψυχικῆς σωτηρίας τοῖς φιλευσεβέσι προβάλλονται καὶ διενεργοῦνται, ἃ καὶ προηγούμενα ἑαυτοῖς τὴν θείαν ἀρέσκειαν καὶ τὴν θεοσέβειαν κέκτηνται, τὰ τοιαῦτα ἅτε ἀρχηγὸν τὸν ὑπεράγαθον καὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν χορηγὸν καὶ πρύτανιν πλουτοῦντα θεόν, οὐ μόνον ἐπαινεῖν καὶ μακαρίζειν πάντες ὀφείλομεν, ἀλλὰ καὶ συνιστᾶν αὐτὰ καὶ δεφενδεύειν πᾶσι τρόποις, καὶ λόγοις, καὶ ἔργοις, καὶ γράμμασι, καὶ συνηγορεῖν αὐτοῖς ὅση δύναμις, καὶ προνοίας ἀξιοῦν πάσῃ ἐπιμελείᾳ πρὸς σύστασιν αὐτῶν, καὶ διαμονὴν καὶ ἀσφάλειαν · οὐχ ἄλλως γὰρ εἴωθεν αὐξάνεσθαι τὰ καλά,

Digitized by Google

καὶ πλατύνεσθαι, ἀλλ' ἢ ταῖς περὶ αὐτὰ σπουδαῖς, καὶ ἐπιμελείαις, καὶ ταῖς ἐκ τῶν ἐνόντων ἐπισυστάσεσί τε καὶ βεβαιώσεσι, δι' ὧν ἀκμάζειν εἴωθε ταῦτα καὶ θάλλειν διηνεκῶς, καὶ τῇ τοῦ πανδαμάτορος χρόνου φθορᾷ ἀνάλωτα διασώζεσθαι.

Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ ὁ εὐγενέστατος καὶ λογιώτατος ἄρχων μέγας παχάρνικος τῆς ὑψηλοτάτης αὐθεντείας Οὐγκροβλαχίας κύριος Νικόλαος Ῥωσσέτος, ὁ ἐν ἁγίῳ πνεύματι υἱὸς ἀγαπητὸς καὶ περιπόθητος τῆς ἡμῶν μετριότητος, ἐμφύτῳ εὐλαβείας πόθῳ καὶ διεγηγερμένῳ φίλτρῳ ζέοντος πνεύματος οἴκοθεν κεντηθεὶς καὶ ὁρμηθεὶς εἰς τὸ μετὰ δικαιοπραξίας εὐαρεστῆσαι τῷ θεῷ, οἷα δὴ ὑπὸ τῶν θείων καὶ εὐαγγελικῶν προκατηχημένος εἰσηγήσεων, καὶ μυστικῇ ἐπιπνοίᾳ ἐνηχηθεὶς τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὡς ἄξιος οἰκονόμος τῶν ἐνταῦθα παρερχομένων καὶ ἀξιεπαίνετος, ἔγνω προσενεγκεῖν καὶ διελεῖν τῷ παναγίῳ καὶ ζωοδόχῳ τοῦ κυρίου Τάφῳ ἐκ τῶν αὐτοῦ, καὶ τῶν ὑποστατικῶν πραγμάτων μερίδα τινὰ ἐξ αὐθαιρέτου βουλῆς αὐτοῦ καὶ θελήσεως τῇ σοφῇ παραινέσει ἑπόμενος, καὶ πειθαρχῶν εὐσεβῶς ἀποφαινομένῃ, καὶ τοῖς ὀκτὼ φυλάττειν, καὶ διδόναι ἀπόμοιραν, τῷ ὀγδόῳ δηλονότι καὶ ἀτελευτήτῳ αἰῶνι · κἀντεῦθεν τὸν ἔνθεον αὐτοῦ σκοπὸν τοῦτον καὶ εἰς πρᾶξιν ἀγαγεῖν κατὰ τάχος ἐπανῃρημένος, ἀφιερώσατο μίαν μωσίαν Πιτζιγάϊαν ὀνομαζομένην ὀργυιῶν ἑξήκοντα ὀκτὼ καὶ ἡμισείας ἣν παρέλαβε παρὰ τοῦ μακαρίτου μητροπολίτου Οὐγκροβλαχίας κὺρ Μητροφάνους λόγῳ ἀλλαγῆς, δοὺς δηλαδὴ ἑτέραν ἀντ' αὐτῆς μετὰ ὑποσχέσεως τοῦ ἀφιερῶσαι προσέτι καὶ ἑτέραν τινὰ μωσίαν, ὥστε γενέσθαι τὴν ἅπασαν μετὰ τῆς ἄνωθεν τιμῆς γροσίων πεντακοσίων · ἔμπης ἡ ἀφιέρωσις αὕτη τῶν ῥηθέντων πραγμάτων παρὰ τῆς αὐτοῦ εὐγενείας πρὸς τὸν πανάγιον τοῦ κυρίου Τάφον ἐγένετο ἐπὶ ῥητῇ συμφωνίᾳ μετὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος, ἥτις ἐστὶ τοιαύτη · ὅπως καθ' ἕκαστον χρόνον ἔχωσιν ἐκτελεῖσθαι ἀπαραιτήτως

Digitized by Google

λειτουργίαι ἑπτὰ ἐν ὡρισμένοις καιροῖς καὶ τόποις, εἰς μνημόσυνον τῆς ἐν κυρίῳ κεκοιμημένης θυγατρὸς τοῦ ῥηθέντος ἄρχοντος Στάνκας, καὶ διὰ ψυχικὴν σωτηρίαν ἐκείνης, ἔτι δὲ καὶ διὰ τὴν ὑγείαν, καὶ ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν τῆς αὐτοῦ εὐγενείας · ὧν τινων ἁγίων ἑπτὰ λειτουργιῶν, τὰς μὲν δύο ἱερουργεῖσθαι ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κατὰ καιρὸν ἁγιωτάτου πατριάρχου Ἱερουσαλὴμ ὅπου καὶ ὅταν βουληθείη · τὰς δὲ τρεῖς λειτουργίας ἐπιτελεῖσθαι παρὰ τῷ ἐν τῷ Βουκουρεστίῳ τῆς Βλαχίας σεβασμίῳ ναῷ τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου. τὴν μὲν τῇ εἰκοστῇ ὀγδόῃ τοῦ ἰουνίου μηνός, τὴν δὲ τῇ πρώτῃ τοῦ σεπτεμβρίου, καὶ τὴν τρίτην τῇ πρώτῃ τοῦ μαΐου · αἱ δὲ λοιπαὶ δύο ἐν αὐτῇ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Τάφου ἐν Ἱερουσαλὴμ διετάχθησαν γίνεσθαι, τὴν μίαν τῇ εἰκοστῇ ὀγδόῃ τοῦ ἰουνίου καὶ τὴν λοιπὴν τῇ πρώτῃ τοῦ αὐγούστου, καὶ τῷ τρόπῳ τούτῳ συμπληροῦσθαι καὶ ἀπαρτίζεσθαι ὁλοκλήρως τὰς ἑπτὰ αὐτὰς λειτουργίας ἐπιτελουμένας καθ' ἕκαστον χρόνον · ἥν τινα συμφωνίαν καὶ ἀφιέρωσιν τῶν ῥηθέντων πραγμάτων ἐζήτησεν ὁ διαληφθεὶς ἄρχων ἐπιβεβαιωθῆναι καὶ παρὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος διὰ γράμματος αὐτῆς ἐπὶ τῷ μένειν ἀμετάθετον καὶ ἀμεταποίητον τὸ σύνολον εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα · καὶ δὴ τὴν αἴτησιν αὐτοῦ ταύτην, ὡς εὔλογον, καὶ δικαίαν, εὐλαβείας τε καὶ θεοσεβείας γέμουσαν εὐμενῶς ἀποδεξαμένη καὶ ἡ μετριότης ἡμῶν, γράφουσα διὰ τοῦ παρόντος ἐν ἁγίῳ ἀποφαίνεται πνεύματι, ὅπως ἡ γενομένη συμφωνία καὶ ὑπόσχεσις παρ' ἡμῶν περὶ τοῦ ἐκτελεῖσθαι κατ' ἔτος τὰς ἑπτὰ λειτουργίας, καθ' ὃν εἴρηται ἀνωτέρω τρόπον, καὶ τόπον, καὶ χρόνον ὑπὲρ ψυχικοῦ μνημοσύνου τοῦ τε ῥηθέντος ἄρχοντος μεγάλου παχαρνίκου κυρίου Νικολάου καὶ τῆς ἐν κυρίῳ κεκοιμημένης ἀοιδίμου θυγατρὸς αὐτοῦ Στάνκας, ἀντὶ τῶν ὧν ἀφιέρωσεν ὁ αὐτὸς ἄρχων ὑποστατικῶν καὶ μωσιῶν τῷ παναγίῳ καὶ ζωοδόχῳ τοῦ κυρίου Τάφῳ, ἔχῃ τὸ κῦρος καὶ τὴν ἰσχὺν βεβαίαν καὶ ἀμετάθετον ἐς ἀεί, καὶ φυλάττη-

ται, καὶ διενεργῆται ἀναντιρρήτως εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον παρά τε τῶν μεθ' ἡμᾶς τὸν πατριαρχικὸν τοῦτον θρόνον τῶν Ἱεροσολύμων διαδεξομένων, καὶ παρὰ τοῦ κατὰ καιροὺς ἐπιτρόπου τοῦ ἁγίου Τάφου, καὶ ἡγουμένου τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ μοναστηρίου τοῦ ἁγίου Γεωργίου. Ὅθεν εἰς ἔνδειξιν, καὶ ἀσφάλειαν, καὶ συντήρησιν ἀπαράτρεπτον τῶν ἐν τῷ παρόντι γεγραμμένων καὶ συμφωνηθέντων, ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν ἐπιβεβαιωτήριον γράμμα.

αψκ', ἐν μηνὶ αὐγούστῳ.

('Εκ τοῦ 605 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

136

Πατριαρχικὸν ἐπιβεβαιωτήριον γράμμα πρὸς τὸν μητροπολίτην Οὐγκροβλαχίας περὶ τῆς ἀσυδοσίας Πανταζῆ Πριμικηρίου.

1720.

Ἱερώτατε μητροπολῖτα Οὐγκροβλαχίας, ὑπέρτιμε καὶ ἔξαρχε Πλαγηνῶν, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργέ, καὶ ὁσιώτατοι καθηγούμενοι τῶν αὐτόθι ἱερῶν καὶ σεβασμίων μοναστηρίων, εὐγενέστατοι ἄρχοντες, χρήσιμοι πραγματευταὶ καὶ λοιποὶ εὐλογημένοι χριστιανοί, τέκνα ἐν κυρίῳ ἀγαπητὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος, χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ· εὐχὴ δὲ, εὐλογία καὶ συγχώρησις παρ' ἡμῶν.

Ὅσα ποτὲ κατὰ καιροὺς ἔφθασαν φιλοτιμηθῆναι καὶ εὐεργετηθῆναι, καὶ τοῦτο μάλιστα τὰ ἐξ αὐθεντικῶν χρυσοβούλλων ἀπολυθέντα εἰς φιλοτιμίαν τοῖς ὀρθοδόξοις, ἐπ' εὐλόγοις τισὶν αἰτίαις, προνόμια καὶ χαρίσματα, ἀμειβομένων δικαίως ταῖς κατ' ἀξίαν φιλοδωρίαις καὶ ἀντιδόσεσι τὸ πιστὸν καὶ πρόθυμον τῆς διακονίας ἐκείνων, ἐφ' ᾧ μὴ διαμένειν τὴν

Digitized by Google

ἀρετὴν ἀγέραστον ὑπὸ τῶν προεστᾶναι λαχόντων· ταῦτα· ἐμφανιζόμενά ποτε καὶ ἡμῖν, καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς προνοίας δεόμενα εἰς μόνιμον καὶ διηνεκῆ τὴν ἀσφάλειαν, ἀποδοχῆς ἁπάσης ἐπάξια κρίνεται, ὡς τοῦ δικαίου καὶ νομίμου ἐχόμενα· κἀντεῦθεν καὶ τὴν προσήκουσαν ἐπισύστασιν λαμβάνει παρὰ τῆς ἐκκλησίας δι' ἡμετέρων πατριαρχικῶν καὶ συνοδικῶν γραμμάτων, καὶ τὴν εἰς τὸν μετέπειτα χρόνον ἐμπέδωσιν ἑαυτοῖς περιποιεῖται τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος, ἀνεπιχείρητον τοῖς μεταγενεστέροις ἀποδεικνύντα ὡς οἷόν τε τὴν ἀνατροπὴν καὶ ἀναίρεσιν τῆς ἐξ ἀρχῆς καλῆς καὶ δικαίας αὐτῶν ὑποστάσεως.

Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ ὁ εὑρισκόμενος καὶ διατρίβων εἰς τὰ αὐτόθι ἐν χρησίμοις πραγματευταῖς κὺρ Πανταζῆς Πριμικήριος, υἱὸς κατὰ πνεῦμα ἀγαπητὸς τῆς ἡμῶν μετριότητος, ἐξυπηρετήσας πιστῶς καὶ προθύμως τῷ ὑψηλοτάτῳ καὶ εὐσεβεστάτῳ αὐθέντῃ καὶ ἡγεμόνι πάσης Οὐγκροβλαχίας, κυρίῳ κυρίῳ Ἰωάννῃ Νικολάῳ Ἀλεξάνδρου βοεβόδᾳ, τῷ κατὰ πνεῦμα υἱῷ ἀγαπητῷ καὶ περιποθήτῳ τῆς ἡμῶν μετριότητος, καὶ τῇ αὐτόθι φιλοχρίστῳ τζάρᾳ, εὐηρέστησεν, ὡς εἰκὸς, τῇ αὐτοῦ ὑψηλότητι, διὰ τῆς πιστῆς καὶ προθύμου αὐτοῦ θεραπείας καὶ δουλεύσεως, ὥστε καὶ ἀσυδοσίᾳ τιμηθῆναι τῶν εἰθισμένων αὐτόθι πληροῦσθαι ὑπὸ τῶν ὑπηκόων δασμῶν καὶ συδόσεων, καὶ ἐλευθερωθῆναι πάσης λειτουργίας καὶ φορολογίας δι' ἐκλάμπρου καὶ αὐθεντικοῦ χρυσοβούλλου φιλοτιμηθέντος, καὶ ἐπιδωρηθέντος αὐτῷ ὑπὸ τῆς ἐκείνου ὑψηλότητος εἰς ἀμοιβὴν τῆς καλοκἀγαθίας αὐτοῦ καὶ πιστῆς θεραπείας· ἐν ᾧ χρυσοβούλλῳ διορίζονται καὶ περιέχονται ῥητῶς πάντα τὰ εἰς ἀσυδοσίαν παντελῆ καὶ ἐλευθερίαν παντὸς βάρους καὶ ἀπαιτήσεως εὐεργετηθέντα αὐτῷ προνόμια.

Βουλόμενος οὖν ὁ ῥηθεὶς κὺρ Πανταζῆς Πριμικήριος τὴν φιλοτιμηθεῖσαν ταύτην αὐτῷ ἐλευθερίαν καὶ ἀσυδοσίαν μένειν εἰς τὸ ἑξῆς ἀμετάθετον καὶ ἀμετακίνητον, ἐδεήθη τῆς ἡμῶν

Digitized by Google

[illegible] ... ἀνενόχλητός τε καὶ ἀνεπαίτητος, καὶ ἀκαταζήτητος παρὰ παντὸς προσώπου ἐν πάσῃ τῇ [illegible] φόρους τε καὶ τελέσει κατὰ τὴν παροῦσαν τοῦ φιλοτιμηθέντος ὑπὸ τοῦ ἤδη εὐσεβεστάτου αὐθέντου χρυσοβούλλου καὶ εὐεργετηρίου γράμματος αὐτῷ εἰς ἔνδειξιν τῆς ἧς πεποίηκε καὶ ἐφανέρωσε πίστεως αὐτοῦ διαθέσεως πρός τε τὴν αὐτοῦ ὑψηλότητα καὶ πρὸς τὴν αὐθέντευσιν Οὐγγροβλαχίας· καὶ μηδείς ποτε τῶν ἁπάντων τολμήσῃ ἐπηρεάσαι καὶ ἐνοχλῆσαι αὐτῷ καὶ ζητεῖν παρ' αὐτοῦ οὐδὲν πολλὸν ἢ ὀλίγον, ἀνατρέψαι τε καὶ ἀκυρῶσαι τὴν φιλοτιμηθεῖσαν αὐτῷ ἀτελείαν, καὶ ἐλευθερίαν, καὶ ἄνεσιν δι' αὐθεντικοῦ χρυσοβούλλου· ἐψέ ποτε δ' ἄν τις ἐνοχλήσῃ οἱανοῦν αὐτῷ ἐμποιήσῃ ἀθετῶν τὰ ἐν τῷ παρόντι γεγραμμένα, ὁ τοιοῦτος, ὁποίας ἂν εἴη τάξεως καὶ βαθμοῦ, ἀφωρισμένος εἴη παρὰ τῆς μακαρίας καὶ ἁγίας Τριάδος, καὶ κατηραμένος, καὶ ἀσυγχώρητος, καὶ ἄλυτος μετὰ θάνατον ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, καὶ πάσαις ταῖς πατρικαῖς καὶ συνοδικαῖς ἀραῖς, καὶ τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματι ὑπόδικος, καὶ ἔνοχος τοῦ πυρὸς τῆς γεέννης.

Ὅθεν εἰς ἔνδειξιν καὶ διηνεκῆ τὴν ἀσφάλειαν τῆς φιλοτι-

Digitized by Google

μηθείσης ἀσυδοσίας δι' αὐθεντικοῦ χρυσοβούλλου τῷ ῥηθέντι κὺρ Πανταζῇ, ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν συνοδικὸν ἐπιβεβαιωτήριον γράμμα καὶ ἐπεδόθη αὐτῷ.

ᾳψκ'.

('Εκ τοῦ 605 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

137

Γράμμα περὶ τῆς ὑπὸ τῆς δομνίτζας 'Ελένης καὶ τοῦ Κιζύκου Αὐξεντίου υἱοθετήσεως τῆς κατὰ πνεῦμα θυγατρὸς αὐτῶν 'Ελένης.

1721 φεβρουαρίου 28.

Φρονήσεως ἄρα καὶ τόδε σημεῖον μέγιστον πέφυκεν, οὐ μόνον εἴ τίς τι τῶν ἀγαθῶν διαπράξαιτο καὶ εἰς πέρας ἄγοι τοὐγχείρημα, ἀλλὰ καὶ τῆς εἰσέπειτα φυλακῆς καὶ ἀσφαλείας καὶ συντηρήσεως ἐκείνου προνοεῖν παντὶ σθένει καὶ μήδεσθαι, ῥύεσθαι τε ἐκεῖνο πάσης οἱασοῦν ἐπαγομένης κακώσεως, καὶ διασώζειν ἀνώτερον ἐπιβούλου χειρὸς καὶ χρονικῆς τινος περιστάσεως, πρὸς μόνιμον καὶ διηνεκῆ τὴν ἀσφάλειαν. 'Επειδὴ τοιγαροῦν ὁ πανιερώτατος καὶ λογιώτατος μητροπολίτης τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Κιζύκου, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος παντὸς 'Ελλησπόντου, κύριος κὺρ Αὐξέντιος, καὶ ἡ ἐκλαμπροτάτη καὶ εὐγενεστάτη δομνίτζα κυρία 'Ελένη, θυγάτηρ τοῦ μακαρίτου αὐθέντου 'Ηλιάσκου βόδα, ἐξ ἰδίας αὐτῶν καλοκαγαθίας καὶ θεαρέστου γνώμης κινούμενοι, τὴν κατὰ πνεῦμα θυγατέραν αὐτῶν 'Ελένην ὑπεξούσιον οὖσαν, οὐ μόνον ἰδίοις χρήμασιν ἐξηγόρασαν καὶ ἀπελευθέραν ἀφῆκαν, ἀλλ' ἔτι καὶ συμπαθείας νόμῳ καὶ πατρικῇ στοργῇ νικώμενοι, εἰσεποιήσαντο αὐτήν, καὶ θετὴν αὐτῶν παῖδα ἐποίησαν, τῆς υἱοθετήσεως γενομένης κατὰ θεσμὸν καὶ πρέποντα καὶ δίκαιον, καὶ διὰ τελετῆς

Digitized by Google

ἱερᾶς, τῶν μὲν εἰς γονέων τάξιν καθεστηκότων, τῆς δὲ εἰς τὴν τῆς παιδὸς οἰκείωσιν αὐτῆς συναφθείσης. Βουλόμενοι οὖν τὴν υἱοθεσίαν αὐτῶν ταύτην ἔχειν τὸ κῦρος καὶ τὴν ἰσχὺν βεβαίαν καὶ ἀμετάθετον, καὶ μετὰ θάνατον αὐτῶν, κατὰ τὴν τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ θείων νόμων διάταξιν, ὥστε τὴν θετὴν αὐτῶν παῖδα ταύτην Ἑλένην ἔχειν τὰ δίκαια τῆς κληρονομίας ἐπ' αὐτῶν, μένειν τε ἀνενόχλητον καὶ ἀκαταζήτητον παρὰ τῶν συγγενῶν ἑκατέρων τῶν μερῶν τῆς τε αὐτοῦ πανιερότητος, καὶ τῆς αὐτῆς ἐκλαμπρότητος, περὶ ὧν ἂν φιλοτιμήσωνται καὶ δωρήσωνται αὐτῇ ἐπὶ ζωῆς αὐτῶν, διορίζονται διὰ τοῦ παρόντος ἀμφότεροι οἱ υἱοποιησάμενοι αὐτὴν γονεῖς, καὶ ἀποφαίνονται ἰδίᾳ γνώμῃ καὶ τελείᾳ βουλῇ, ὡς ὅστις αὐτῶν προλαβὼν τὸ χρέος ἐκμετρήσοι, περιλειφθῇ δὲ ὁ ἕτερος τῶν γονέων, τὸν περιλειφθέντα ἔχειν τὴν ἐπίσκεψιν καὶ πρόνοιαν τῆς υἱοθετηθείσης αὐτῶν θυγατρὸς ταύτης Ἑλένης, ὡς νομίμου παιδός, μέχρι τοῦ ἐλθεῖν εἰς νόμιμον ἡλικίαν, καὶ ἐκδοῦναι ταύτην ἀνδρὶ μετὰ τῆς προσηκούσης προικοδοτήσεως, καὶ μηδένα τῶν συγγενῶν τοῦ ἀποθανόντος ἀντιποιεῖσθαι, ἢ τῆς θυγατρὸς αὐτῶν, ὡς δῆθεν ὑπεξουσίου, ἢ τῆς κατ' αὐτὴν ἐπισκέψεως, καὶ ἐπιμελείας, ἢ ὅλως τῶν φιλοτιμηθέντων καὶ δωρηθέντων αὐτῇ πραγμάτων τελείως ἅπτεσθαι, καὶ ζητεῖν ἀποσπᾶσαι αὐτὰ ἀπὸ τῆς θυγατρὸς αὐτῶν ταύτης, ἀλλ' ἢ μόνον τὸν καταλειφθέντα τῶν γονέων, εἴτε ἡ πανιερότης αὐτοῦ εἴη, εἴτε ἡ αὐτῆς ἐκλαμπρότης, ἔχειν τὴν φροντίδα καὶ ἐπιμέλειαν τῆς κυβερνήσεως αὐτῆς, καὶ τῶν κοινῶν προγονικῶν αὐτῆς πραγμάτων, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ μετὰ θάνατον ἀμφοτέρων τῶν γονέων, μηδένα τῶν συγγενῶν αὐτῶν, τοῦ τε πανιερωτάτου δηλαδὴ μητροπολίτου Κιζύκου, κὺρ Αὐξεντίου, καὶ τῆς ἐκλαμπροτάτης δομνίτζας κυρίας Ἑλένης ἀντιποιεῖσθαι τολμᾶν οἱῳδήτινι τρόπῳ, ἢ τῆς θετῆς παιδὸς αὐτῶν ταύτης Ἑλένης ὡς δῆθεν ὑπεξουσίου, ἢ τῶν

Digitized by Google

φιλοτιμηθέντων καὶ δωρηθέντων αὐτῇ πραγμάτων ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν γονέων, ὡς ἀνηκόντων δῆθεν αὐτοῖς κατὰ λόγον συγγενείας, ἢ ἄλλως πως ἐνοχλεῖν, καὶ ἐπηρεάζειν αὐτῇ τὸ σύνολον, καὶ ζητεῖν ἀποσπᾶσαι παρ' αὐτῆς πολὺ ἢ ὀλίγον πρᾶγμα δωρηθὲν καὶ καταλειφθὲν αὐτῇ ἀπὸ τῶν υἱοποιησαμένων γονέων αὐτῆς · τοῦτο γὰρ ὅλως παράνομον κρίνεται, ἐπεί, κατὰ τοὺς θείους νόμους καὶ κατὰ τὴν κϛ' Νεαρὰν τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ Φιλοσόφου, οἱ υἱοθετηθέντες νομίμως λαμβάνουσι τὰ δίκαια τῆς κληρονομίας τῶν υἱοθετησάντων αὐτοὺς γονέων, καὶ γνήσιοι παῖδες λογίζονται, ὡς τῆς ἐξ υἱοθεσίας συγγενείας ἀπὸ θεοῦ καὶ διὰ θείων εὐχῶν τελετῆς συνισταμένης · τὴν δὲ πνευματικὴν συγγένειαν τιμιωτέραν εἶναι τῆς φυσικῆς καὶ σαρκικῆς, δηλοῦται σαφέστατα ἀπὸ τῶν θείων νόμων.

Τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, καὶ τοῦ τοιούτου διορισμοῦ, καὶ τῆς τῶν ὑπαρχόντων ἰδιοθελοῦς διαθέσεως ἀμφοτέρων τῶν ῥηθέντων γονέων τῆς αὐτοῦ πανιερότητος καὶ τῆς αὐτῆς ἐκλαμπρότητος, ἐχόντων τὸ κῦρος καὶ τὴν ἰσχὺν καὶ παρὰ τῶν θείων καὶ ἐκκλησιαστικῶν νόμων, κἀντεῦθεν κρατυνομένων, ὅστις ἂν τολμήσῃ τοῦ λοιποῦ τῶν συγγενῶν, ἢ τῆς αὐτοῦ πανιερότητος, ἢ τῆς αὐτῆς ἐκλαμπρότητος, μετὰ θάνατον ἢ ἑνὸς ἐξ αὐτῶν, ἢ καὶ ἀμφοτέρων, ἀνατρέψαι καὶ ἀνακυρῶσαι τὴν τοιαύτην αὐτῶν διάταξιν καὶ τὸν διορισμὸν περὶ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν, δικαίαν οὖσαν, καὶ εὔλογον, καὶ νόμιμον, καὶ ἢ τῇσδε τῆς αὐτῶν παιδὸς Ἑλένης ὡς ὑπεξουσίου ἀντιποιεῖσθαι, καὶ ζητεῖν ἀποσπᾶσαι παρ' αὐτῆς οἱῳδήτινι τρόπῳ πολὺ ἢ ὀλίγον προγονικὸν πρᾶγμα, καὶ ἐνόχλησιν οἱανοῦν ἐμποιῆσαι αὐτῇ, ὁ τοιοῦτος ὁποῖος ἂν ᾖ, ἀφωρισμένος εἴη καὶ μετὰ θάνατον ἄλυτος, καὶ τὰ ἑξῆς. [Ἕπονται αἱ συνήθεις ἀραί.]

Ὅθεν εἰς ἔνδειξιν καὶ διηνεκῆ τὴν ἀσφάλειαν, ἐγένετο καὶ τὸ παρόν, ἐπιβεβαιώσει τοῦ παναγιωτάτου καὶ τοῦ μακα-

Digitized by Google

ριωτάτου, καὶ μαρτυρίᾳ χρησίμων καὶ ἀξιοπίστων προσώπων, κατασφαλισθὲν καὶ τῇ ἰδίᾳ ὑπογραφῇ ἀμφοτέρων τῶν γονέων, καὶ ἐπεδόθη τῇ θυγατρὶ αὐτῶν ταύτῃ Ἑλένῃ.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει.

αψκα΄, φεβρουαρίου κη΄.

('Εκ τοῦ 605 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

138

Χρυσάνθου, πατριάρχου Ἱεροσολύμων, σιγιλλιῶδες γράμμα περὶ τῆς ἐν Μολδοβλαχίᾳ, ὑπὸ Γρηγοράσκου Γκίκα βοεβόδα, φροντιστηρίων ἀνεγέρσεως.

1728 σεπτεμβρ.

Χρύσανθος ἐλέῳ θεοῦ πατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ καὶ πάσης Παλαιστίνης.

Τῶν πρὸς θεοῦ τῷ βροτείῳ χορηγουμένων γένει κειμηλίων τὸ μάλιστα πάντων ὑπερανεστηκὸς, τὸ τῆς σοφίας καθέστηκεν. Αὕτη γὰρ οὐ μόνον αἰτία καὶ ἀρχὴ δι' ἧς τὰ πάντα ἃ μὲν ἐκ μὴ ὄντος, ἃ δὲ ἐκ τῶν δι' αὐτῆς προγεγονότων ἀνεκφράστῳ δυνάμει καὶ ἀρρήτῳ λόγῳ δεδημιούργηται καὶ συντηρεῖται, ἀλλά γε δὴ καὶ πηγὴ τυγχάνει οὖσα ἡ πᾶν ἀγαθὸν τοῖς ἀνθρώποις καὶ λυσιτελὲς ἐμπιστευομένη καὶ ἀεννάως βλύζουσα, ὡς δῆλον τῷ καὶ μικρὸν ἐπιστήσαντι καὶ λογικῆς δυνάμεως μὴ ἀμοιροῦντι · δι' αὐτῆς γὰρ οἱ νόμοι οἱ πρὸς τὴν τοῦ παντὸς σύστασίν τε καὶ οἰκονομίαν ξυμβάλλοντες συνέστησαν · αὐτοκρατορία τε καὶ ἡγεμονία, ἀριστοκρατία τε καὶ δημαρχία, ἀρχαί τε καὶ ἐξουσίαι, τάξεις τε καὶ εὐρυθμίαι, ἀρεταί τε πᾶσαι καὶ τέχναι, καὶ ἅπασα ἡ ἐν ἀνθρώποις εὐδαιμονία συνίσταται · δι' αὐτῆς ἔτι καὶ νοῦς

Digitized by Google

ἅπας ὡσανεὶ θιγόμενός τε καὶ εὐθυνόμενος, μὴ μόνον τὰ ὑποπίπτοντα προσεχῶς αὐτῷ ἀντικείμενα αἰσθητὰ παρενείρειν πειρᾶται, ἀλλ᾽ οὐχ ἥκιστα παραβύστῳ τινὶ τρόπῳ ἐνισχυόμενος, καὶ ὑπόπτερος γινόμενος, διά τε τῶν παρεμπιπτόντων οὐρανίων σωμάτων διϊχνούμενος, μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ πρώτου κινοῦντος ἐφίπταται καὶ τὰς αὐτῶν κινήσεις συνελεύσεις τε, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν ἀποτελέσματα ὡς αὐτοῖς ὄμμασι θεώμενος ἀφηγεῖσθαι οὐκ ἐρυθριᾷ· τὸ δ᾽ ὑπὲρ πᾶσαν ἔκπληξιν, ὅτι καὶ παρ᾽ αὐτῷ τῷ τρισηλίῳ, ἀπροσίτῳ καὶ ἑνὶ τῇ φύσει θεῷ τολμῶντες προσίασιν ἄνθρωποι, ἄναρχόν τ᾽ ἄκτιστον, δημιουργόν τε πανίσχυρον ὁρατῆς τε καὶ νοητῆς ἁπάσης κτίσεως ἐπιγνόντες, κηδεμόνα τε πάνσοφον ἀνυμνήσαντες, τήν τε θεοπρεπῆ προσκύνησιν καὶ λατρείαν αὐτῷ προσαπονέμοντες, ἐκεῖθεν πάνθ᾽ ἅμα τ᾽ ἀγαθὰ καὶ σωτήρια ἀπεκδέχονται· δι᾽ αὐτῆς οἱ ἄνθρωποι ποικίλαις μηχαναῖς καὶ παντοδαπαῖς μεθόδοις διὰ πόντου καὶ ὑδάτων ὡς ἐπὶ γαίαν καὶ ξηρὰν περιϊέμενοι ὁδεύουσι· ταύτῃ αὐτοκρατορίαι καὶ ἡγεμονίαι ὡραϊζόμεναι, ἐπὶ μέγα δυνάμεως καὶ δόξης ἀφίκοντο· ταύτῃ ἀριστοκρατίαι καὶ πολιτεῖαι εὐθυνόμεναι, παντοδαπῶν κάλλει ἀρετῶν κεκόσμηνται· καὶ πόλεις καὶ κῶμαι διοικούμεναι ταῖς ταύτης ἀριπρεπέσι τάξεσι, λειμῶσιν ἄνθεσιν ἀειθαλλέσι καὶ ὀδμητικοῖς κεκοσμημένοις παρεικάζονται· αὕτη βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας τοὺς περὶ πολλοῦ ποιουμένους ταύτην ἀθανάτου εὐκλείας στέφει περιστέφεται, καὶ λήθης ἐπέκεινα ἀποκαθίστησιν· αὕτη τοὺς πρὸς τὴν μεθ᾽ ἱδρώτων καὶ πόνων οὐ τῶν τυχόντων αὐτῆς κτῆσιν μὴ δυσχεράναντας, καὶ τῇ ταύτης μελέτῃ χρονοτριβήσαντας δι᾽ εὐφήμου μνήμης ἄγεσθαι, καὶ ὡς ἐν σώματι ἀγγέλους ἐπὶ γῆς πολιτεύεσθαι ἀξιῶσαι ἐνίσχυσεν· αὕτη τοῖς πρὸ νόμου σπινθῆρσιν ἀψόφως ἀκτινοβολήσασα ἐν σκαιότητι ἀγωνίας ὑπάρχουσιν, ἕνα θεὸν ἐπιγνώσεσθαι, καὶ αὐτῷ ἐπακολουθῆσαι πεποίηκεν· αὕτη τὴν τῶν προφητῶν διάνοιαν, ταῖς παρ᾽ αὐτῆς δᾳδουχίαις

Digitized by Google

καταλαμπρύνασα, ἐπόπτας ὡς εἰπεῖν τῶν ἑπομένων ἀνέδειξεν · αὕτη τὴν τῶν ἀποστόλων θεοκήρυξιν ἐνστίλψασα, τοῦ πρὸ καταβολῆς τοῦ ξύμπαντος ἐπικεκαλυμμένου μυστηρίου μύστας τε καὶ μυσταγωγοὺς θαυμασίως τετελεσιούργηκε. Καὶ τί ἔτι προσφθεγξάμενος τῶν τοιούτων τοῦ σκοποῦ ἂν ἁμάρτοιμι; ὅπου γε καὶ τὸ κατ' ἐντολὴν τοῦ πνεύματος δοχεῖον, ἡ θεόπνευστος ἠχητικὴ σάλπιγξ, ὁ τῶν ἐθνῶν καὶ ἡμῶν διδάσκαλος, ὁ ἀπόστολος, φημὶ, Παῦλος, σοφοὺς ἡμᾶς γίνεσθαι παραινεῖ καὶ τῆς σοφίας ἀπρὶξ ἔχεσθαι, παρ' αὐτοῦ τοῦ σαρκωθέντος θεανθρώπου τὰς ἀρχὰς λαβὼν, τοῦ πρῶτον αὐτοὺς μαθητὰς, καὶ εἶτ' ἀποστόλους ἀποδείξαντος, τοῦτ' αὐτὸ βουληθέντος παραστῆσαι, ὅτι τὸ τῶν ἀνθρωπίνων σωστικώτατον καὶ θειότατον ἄκρον ἡ σοφία ἀποκεκλήρωται, δι' ἧς τά θ' ἱερὰ πάνθ' ἅμα καὶ πολιτικὰ εὐκοσμοῦνται, καὶ ἧς τινος ἄνευ τῶν ἀγαθῶν τι προσεπικτᾶσθαι ἀμήχανον, οὔθ' ὅλως φρονήσεως καὶ οἱασοῦν ἑτέρας εὐκρινοῦς γνώσεως ἐγκρατεῖς γενέσθαι, ἢ τὸ παράπαν προσάψασθαι · ἅτινα πάνθ' αὕτη μονονουχὶ φωνὴν οὐκ ἀφιεῖσα κέκραγε μετὰ ὑψηλοῦ κηρύγματος : « ἐγὼ ἡ σοφία κατεσκεύασα βουλὴν, καὶ γνῶσιν, καὶ ἔννοιαν · ἐγὼ τοὺς ἐμὲ φιλοῦντας ἀγαπῶ, δι' ἐμοῦ βασιλεῖς βασιλεύουσι, καὶ οἱ δυνάσται γράφουσι δικαιοσύνην · δι' ἐμοῦ μεγιστᾶνες μεγαλύνονται, καὶ τύραννοι κρατοῦσι γῆς. » Αὕτη γὰρ, κατὰ τὸν σοφὸν Ἐκκλησιαστὴν, ἐν ἐξόδοις ὑμνεῖται, ἐν δὲ πλατείαις παρρησίαν ἄγει, ἐπ' ἄκρων τειχέων κηρύσσεται, ἐπὶ δὲ πύλαις δυναστῶν παρεδρεύει · ἐντεῦθεν οἱ ἄνθρωποι τῶν ἀρχαίων καὶ ἐσομένων εἰδήμονες ἀποκαθίστανται, στροφάς τε λόγων καὶ λύσεις αἰνιγμάτων τεκμαίρονται · ἀμέλει τοι καὶ Σολομὼν δικαίως τὸν ταύτην ἐφευρόντα δι' εὐφήμου μνήμης ἀγαγεῖν καὶ διαρρήδην βοῆσαι οὐκ ὤκνησε φάσκων : « μακάριος ὁ ἄνθρωπος ὃς εὗρε σοφίαν. »

Ἐπεὶ οὖν ταύτης ἐπίβολοι καὶ ἐγκρατεῖς γενέσθαι ἄλλως ἀμήχανον, φροντιστηρίοις καὶ ἀκαδημίαις ἐνδιατρίψωμεν, ἐν

αἷς ἡ τῶν γραμμάτων ἐμπειρία καὶ μάθησις ὡς ἄριστα ἐκδιδάσκεται, τὸ σωστικώτατον, φημὶ, τῶν παρῳχημένων, καὶ μονιμώτατον τῶν ἐν τῷ βίῳ. Ὅθεν ἡ τῶν ἱστοριῶν ἀκριβὴς διάγνωσις, ἡ τῶν νομικῶν διαταγὴ, ἡ τῶν ἐν παρεμβολαῖς ἐπιστήμη, ἡ τῶν ἐν διοικήσει ἀρχῆς εὐρυθμία, ἡ τῶν φυσικῶν, μηχανικῶν, γεωμετρικῶν, ναυτικῶν, ἀστρονομικῶν, καὶ πάντων τῶν κατὰ θεωρίαν καὶ πρᾶξιν τελουμένων ἐπίγνωσις τοῖς ἀνθρώποις ἐγγίνεται.

Ἐκ τούτων οἱ νέοι ἐκ πρώτης τοῦ ζῆν, ὅ φασι, γραμμῆς, τὴν θεοσέβειαν μανθάνοντες, τὰ τῆς ὑγιοῦς πίστεως διαγινώσκουσι, καὶ τὰ αὐτῶν ἤθη κοσμοῦσι · δι' αὐτῶν Ἀθῆναι καὶ Ἑλλὰς ξύμπασα ἐπὶ μέγα εὐκλείας καὶ δόξης παρήλασεν · ἐφ' ὅσῳ γὰρ ταύτῃ γυμνάσια περιφανῆ καὶ ἀκαδημίαι ἤκμαζον, τοσούτῳ διατεθρυλλημένη παρὰ τοῖς τετραμερέσι τοῦ παντὸς ἐτύγχανεν, ὡς καὶ παροιμίαν παρ' ἕλλησι κεκρατηκέναι, τὸν μὴ ἕλληνα βάρβαρον ἀποφαίνουσαν · ἐξ ὅτου δὲ τούτων ἐστέρηται ζυγῷ δουλείας βαρυτάτῳ καὶ τυραννικωτάτῳ ὑποπεπτωκυῖα (κρίμασιν οἷς ὁ Θεὸς μόνος οἶδε) δύστηνος καὶ ἀξία θρήνων ἀποκατέστη · τίς ἔτ' ἂν ἔγνω (εἰ ὅλως ὑπῆρχον) τοσούτους αὐτοκράτορας, βασιλεῖς, ἡγεμόνας τε ἀριθμῷ ἀπεριλήπτους, καὶ φιλοσόφους πολλῷ τῷ μέτρῳ ὑπερέχοντας, εἰ μὴ σχολαὶ καὶ ἀκαδημίαι ἀλλήλας διαδεχόμεναι τούτους διέσωζον; ἔνθεν τοι οἱ βαθέων φρενῶν πλουτοῦντες προστασίαν τε λαοῦ ἐμπιστευθέντες, τὰς αὐτῶν ἀρχὰς ἀνεγέρσεσιν ἀκαδημιῶν, καὶ φροντιστηρίων κάλλεσι τὰ πλεῖστα καὶ βαρυταλάντων δαπανημάτων κεκοσμημένας προείλοντο μᾶλλον, ἢ χρυσοποιοῖς ἀλουργίσι, καὶ ἑτέραις ποικίλαις καὶ παντοδαπαῖς περιφανείαις ἐναμβρύνεσθαι, οὕς τινας καὶ ἡ Εὐρώπη σχεδὸν ἤδη ξύμπασα μιμησαμένη, φροντιστηρίων μεγέθεσι, καὶ ἀκαδημιῶν πολυδαιδάλων κάλλεσι καθωραϊσαμένη, ὡς ἔμψυχόν τι τῶν ἀειθαλλῶν καὶ ὑψίκομον ἀναθάλλειν ὀπτάνεται, ἐφ' οὗπερ, ὡς ἐπὶ δώματος, αἱ τῶν μουσῶν

Digitized by Google

νύμφαι ἱδρυόμεναι, τήν τε παναρμόνιον καὶ ἔμμελον φιλοσοφίαν προαναμέλπουσαι, ταῖς ἁπάντων ἀκοαῖς ἐνηχοῦσι.

Ταῦτά τοι καὶ ἐκ τούτων, ὧν ἡμεῖς, ὡς ἔφην, προσαπωλέσαμεν, ἐπὶ μέγα δόξης καὶ δυνάμεως οὗτοι ἀφίκοντο.

Ταῦτα τοίνυν καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια, τά τε δηλονότι ἐκ τῆς ἀκηράτου σοφίας ἀναφυόμενα ἀγαθὰ, λυσιτελείας γε μὴν καὶ σωτηρίας πρόξενα μετὰ συνοχῆς καρδίας καὶ ὀρθοῦ λογισμοῦ διανοούμενος, καὶ ἀκριβῶς ἐπιστάμενος, καὶ τὰ ἐκ τῆς σκαιώδους ἀμαθείας χαλεπώτατα δεινὰ καὶ ἀνήκεστα δυστυχήματα ἀναλογισάμενος ὁ ἐλέει θείῳ ὑψηλότατος, θεοσεβέστατος, μεγαλοπρεπέστατος, καὶ περίβλεπτος αὐθέντης καὶ ἡγεμὼν πάσης Μολδοβλαχίας, κύριος κύριος Ἰωάννης Γρηγοράσκος Γκίκα βοεβόδας, προνοίᾳ τινὶ θείᾳ, οὐρανίῳ ἐπιπνοίᾳ, ῥοπῇ τε καὶ νεύσει τῇ ἐκεῖθεν ἀνεκφράστῳ, οὐχ ἥκιστα οἰκείᾳ τε καὶ ἐμφύτῳ καλοκαγαθίᾳ παροτρυνθεὶς καὶ ὁδηγηθεὶς, ἔχων τε πρὸ ὀφθαλμῶν ἔμψυχον ὑπογραμμὸν καὶ ζῶσαν τῶν τοιοῦτον εἰκόνα τὸν ὑψηλότατον, σοφώτατον καὶ θεοσεβέστατον αὐθέντην καὶ ἡγεμόνα πάσης Οὐγκροβλαχίας, κύριον κύριον Ἰωάννην ΝΙΚΟΛΑΟΝ Ἀλεξάνδρου βοεβόδαν, τὸν ἐς τὰ μάλιστα σεβάσμιον τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος ἀπὸ μητρὸς θεῖον, τὸν μὴ μόνον τὴν ὑπὸ τὸ ὕψος τῆς αὐτοῦ θεοσεβείας φιλόχριστον τζάραν φροντιστηρίων κάλλει τε καὶ μεγέθει, καὶ ἀνέγερσιν ἑτέρων ἱερῶν καὶ περιφανῶν καθωραΐσαντα, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πλείοσι τῆς πεπτωκυίας Ἑλλάδος κλίμασιν, αὐτῇ τε τῇ βασιλευούσῃ δαψιλῶς τε καὶ θεοσεβῶς σχολῶν προνοεῖσθαι οὐκ ὤκνησε· τῆς οὗπερ θεοσεβείας ὁ ῥηθεὶς ὑψηλότατος, θεοσεβέστατος καὶ ἀξιάγαστος ἡγεμὼν Μολδοβλαχίας ἔνθερμος ὀπαδὸς ἀναφανεὶς καὶ γενόμενος, οὐ μόνον τοῖς ὑπὸ τὴν φιλόχριστον τζάραν τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος διατελοῦσιν ὀρθοδόξοις, ἀλλὰ καὶ παντὶ τῷ χριστωνύμῳ πληρώματι βοήθειάν τινα καίριον διὰ τῆς τῶν ἀνεγηγερμένων ποτὲ σχολῶν παρὰ τοῦ ῥηθέντος σοφωτάτου θείου τῆς

αὐτοῦ ὑψηλότητος, καὶ τῇ τοῦ χρόνου διαδοχῇ ἀμελείας καὶ παροράσεως τῶν μετὰ ταῦτα πρωτευσάντων παροραθεισῶν, καὶ διόλου ἐξαφανισθεισῶν ἀποκαταστάσεώς τε καὶ ἀνανεώσεως ἐπενεγκεῖν διενοήθη · ὅν τινα τῆς αὐτοῦ θεοσεβείας θεῖον σκοπὸν καὶ τῇ ἡμετέρᾳ μετριότητι ἀνακοινώσας ἐν τῇ φιλοχρίστῳ αὐτοῦ τζάρᾳ, τῇ τότε ἐνδημούσῃ χάριν τοῦ συνήθους ἐλέους τοῦ παναγίου καὶ ζωοδόχου Τάφου, οὐ μόνον ἐπήνεσεν ὡς ἐπωφελέστατον καὶ θειότατον, ἀλλὰ καὶ εὐχαῖς τε καὶ εὐλογίαις ἐπέρρωσεν · ἀνθ' ὅτου τὸν πατέρα τῶν φώτων (ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ καὶ ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς, καὶ οὗ ἄνευ ἀγαθοῦ τινος πράκτορας γενέσθαι ἀμήχανον) ἐνθέρμως καὶ ἀπὸ καρδίας ἐπικαλεσάμενος, εὔλογον, προσῆκον, ὀνήσιμον, καὶ ἐπωφελὲς λίαν νουνεχῶς ἔκρινε σχολὰς ἀποκαταστῆναι τέσσαρας · τὰς μὲν δύο πρὸς τὴν τῆς ἑλληνικῆς διαλέκτου ἄσκησίν τε καὶ ἐπίκτησιν · τὰς δ' ἑτέρας δύο πρὸς τὴν τῆς σλοβανικῆς καὶ μολδαβικῆς.

Ἐν μὲν οὖν ταῖς διὰ τὴν ἑλληνίδα διορισθείσαις δύο σχολαῖς παραδίδοσθαι ἐν ἀμφοτέραις ἑλληνικὰ μαθήματα ἀπ' ἀρχῆς τῆς γραμματικῆς μέχρι πέρατος καὶ ἀπαρτισμοῦ τῶν φιλοσοφικῶν, ἅπαντα βαθμηδὸν καὶ ἀσυγχύτως, ἀπαιτουμένῃ εὐρυθμίᾳ, παραδόσει τε καὶ τάξει προσηκούσῃ, οὐχ ἥκιστα καὶ ἐπιμελείᾳ οὐ τῇ τυχούσῃ.

Ἐν δὲ τῇ τρίτῃ σχολῇ παραδίδοσθαι τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς μολδαβικῆς ἢ κρεῖττον εἰπεῖν τῆς σλοβανικῆς διαλέκτου μετ' ἀκριβείας, καὶ καθεξῆς τὰ λοιπὰ ἐκκλησιαστικὰ βιβλία · ὀφείλει δὲ ὁ αὐτὸς διδάσκαλος ἀσκεῖν τοὺς αὐτοῦ μαθητὰς καλλιγραφίαν.

Εἰς δὲ τὴν τετάρτην καὶ τελευταίαν διδάσκεσθαι ἐπιμελῶς τὴν σλοβανικὴν γραμματικὴν καὶ τὰ λοιπὰ ἀναγκαῖα μαθήματα εἰς κατανόησιν καὶ μεθερμήνευσιν τῆς βαθυτέρας σλοβανικῆς διαλέκτου.

Πρὸς τούτοις δὲ νομίζουσα νουνεχῶς ἡ αὐτοῦ θεοσέβεια,

Digitized by Google

ὅτι καὶ τὴν ἁγίαν πόλιν Ἱερουσαλὴμ χρὴ παρὰ πάντων τῶν ἐπ' εὐσεβείᾳ σεμνυνομένων βοηθείας πάσης ἡστινοσοῦν καὶ κηδεμονίας ἀξιοῦσθαι, ὡς μητέρα διατελοῦσαν πασῶν τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν, ἐδικαίωσε προστεθῆναι βοήθειάν τινα ἐλέους κἂν ταῖς ἐκεῖσε εὑρισκομέναις ἑλληνικαῖς σχολαῖς καὶ ἀραβικαῖς. Ἕνεκα δὲ τῆς τούτων ἁπασῶν συστάσεώς τε καὶ διαμονῆς διωρίσατο παρέχεσθαι ἀνὰ πᾶν ἔτος γρόσια ἑξακόσια · χορηγεῖσθαι δὲ ταῦτα γνώμῃ καὶ σκέψει κοινῇ τοῦ τε πανιερωτάτου καὶ θεοσεβεστάτου μητροπολίτου τῆς τζάρας ταύτης Μολδοβλαχίας κὺρ Γεωργίου, καὶ τῶν ὑπ' αὐτῷ διατελούντων θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν τῆς ἡμῶν μετριότητος, καὶ τῶν τιμιωτάτων καὶ εὐγενεστάτων ἀρχόντων · ἅτινα παρέχειν ὅ τε κατὰ καιρὸν πανιερώτατος μητροπολίτης, οἵ τε θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι, καὶ οἱ κατὰ καιρὸν εὐγενέστατοι ἄρχοντες κατὰ τὴν παροῦσαν διατύπωσιν.

Ἐν πρώτοις ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης, γρόσια πεντήκοντα · ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Ῥωμάνου, γρόσια τεσσαράκοντα · ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Ῥαδαουτζίου, γρόσια τριάκοντα · ὁ ἐπίσκοπος Χουσίου, γρόσια τριάκοντα · ὁ μέγας λογοθέτης, γρόσια τριάκοντα · ὁ μέγας βόρνικος τῆς κάτω τζάρας, γρόσια εἴκοσι · ὁ μέγας βόρνικος τῆς ἄνω τζάρας, γρόσια εἴκοσι · ὁ χάτμανος, γρόσια τριάκοντα · ὁ μέγας ποστέλνικος, γρόσια τριάκοντα · ὁ μέγας σπαθάρης, γρόσια εἴκοσι · ὁ μέγας μπᾶνος, γρόσια εἴκοσι · ὁ μέγας παχάρνικος, γρόσια δέκα · ὁ μέγας βιστέρνικος, γρόσια τριάκοντα · ὁ μέγας στόλνικος, γρόσια δέκα · ὁ μέγας κόμισος, γρόσια εἴκοσι · ὁ μέγας κλουτζέρης, γρόσια εἴκοσι · ὁ μέγας σλουτζέρης, γρόσια εἴκοσι · ὁ σερδάρης γρόσια εἴκοσι · ὁ μέγας χαμινάρης, γρόσια δέκα · ὁ ἄγας, γρόσια εἴκοσι · ὁ στάροστας Τζερναουτζίου, γρόσια εἴκοσι · ὁ στάροστας τῆς Πούτνας, γρόσια δέκα · οἱ πρεχαλᾶμοι τοῦ Γαλατζίου, γρόσια δεκαπέντε · οἱ βόρνικοι τοῦ Κουμπουλουγγίου,

Digitized by Google

γρόσια δέκα · οἱ βόρνικοι τοῦ Μπουτεσανίου, γρόσια δέκα · οἱ λογοθέται τῆς βιστιαρίας μὲ τοὺς διάκους, γρόσια εἰκοσιπέντε · οἱ πραγματευταὶ τοῦ Γιασίου, γρόσια τριάκοντα . Ἐξ ὧν τὰ μὲν διακόσια δίδοσθαι τῷ πρώτῳ διδασκάλῳ τῆς ἑλληνικῆς σχολῆς, τὰ δὲ ἑκατὸν τῷ δευτέρῳ τῆς αὐτῆς ἑλληνικῆς σχολῆς · τῷ διδασκάλῳ τῆς μολδαβικῆς σχολῆς τῷ διορισθέντι διδάσκειν τὰ πρῶτα στοιχεῖα, καὶ οἷον εἰπεῖν τὰ κοινὰ γράμματα ταύτης, γρόσια ἑξήκοντα · καὶ ἕτερα ὀγδοήκοντα τῷ διορισθέντι διδάσκειν τὴν σλοβανικὴν γραμματικὴν καὶ τὰ ταύτης ἑπόμενα · τῷ δὲ παναγίῳ Τάφῳ γρόσια ἑκατόν · τὰ δὲ περιττεύοντα τούτων δαπανᾶσθαι ἐν ἑτέραις χρείαις τῶν αὐτῶν σχολῶν καὶ ἐνδεῶν μαθητῶν.

Διωρίσθη δὲ ἡ μὲν ἀρχὴ τούτων τῶν φροντιστηρίων κατὰ τὸ χιλιοστὸν ἑπτακοσιοστὸν εἰκοστὸν ὄγδοον ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ, σεπτεμβρίου α′ · ἡ δὲ πληρωμὴ τῶν διδασκάλων, ἡ μὲν ἡμίσεια ἐν τῷ ἡμίσει τοῦ ἔτους · ἡ δὲ λοιπὴ ἡμίσεια ἐν τῷ τέλει τοῦ αὐτοῦ ἔτους δίδοσθαι.

Ἐπὶ κρείττονι δὲ ἀσφαλείᾳ, ἐπιδόσει τε καὶ μονιμότητι τούτων ἁπάντων μετὰ παρακλήσεως τοῦ τε πανιερωτάτου μητροπολίτου, τῶν τε θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν τιμίων καὶ εὐγενῶν ἀρχόντων προσεπιδιώρισεν ὁ ὑψηλότατος καὶ θεοσεβέστατος αὐθέντης ὅπως ἡ μετριότης ἡμῶν (καὶ οἱ μεθ' ἡμᾶς μακαριώτατοι πατριάρχαι τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ) ἀναδέξηται ὑπὸ τὴν δεφένσευσιν αὐτῆς τὰς ῥηθείσας ταύτας σχολάς, ὅταν τύχῃ παροῦσα, ἀποῦσα δὲ διὰ τῶν αὐτῆς ἐπιτρόπων · καὶ προσέτι τόν τε κατὰ καιρὸν πανιερώτατον μητροπολίτην Μολδοβλαχίας καὶ ἕνα ἄρχοντα ἐκ τῶν πρώτων τῇ ἀξίᾳ καὶ τῷ βαθμῷ, τὸν κατὰ καιρὸν δηλαδὴ πρωτοβιστιάριον, συνεργούς τε καὶ συμπράκτορας · τὴν δὲ συναγωγὴν καὶ ἀπόληψιν τοῦ διορισθέντος μισθοῦ τῶν τῶν σχολῶν διδασκάλων διὰ φροντίδος ἔχειν κατὰ ἀπαραίτητον χρέος συνάγεσθαι παρά τε τῆς αὐτοῦ

Digitized by Google

ὑψηλότητος καὶ τῶν μετ' αὐτὴν φιλοχρίστων ἡγεμόνων, καὶ δίδοσθαι εἰς χεῖρας τῶν ῥηθέντων ἐφόρων τῶν σχολῶν τούτων, τοῦ τε δηλαδὴ πανιερωτάτου μητροπολίτου, καὶ τοῦ εὐγενεστάτου ἄρχοντος πρωτοβιστιαρίου, τοῦ διανέμεσθαι τοῖς οἷς διωρίσθησαν · τὰ δὲ περὶ τοῦ παναγίου Τάφου διορισθέντα ἑκατὸν γρόσια παρέχεσθαι τῷ κατὰ καιρὸν ὁσιωτάτῳ καθηγουμένῳ τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου τοῦ Γαλατᾶ, εἰς τὸ ἐξαποστέλλειν αὐτὰ τῇ ἡμῶν μετριότητι καὶ τοῖς μεθ' ἡμᾶς μακαριωτάτοις πατριάρχαις τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ.

Πρὸς τούτοις, ἐπ' ἀμείνονι ἐπιδόσει καὶ περιθάλψει τῶν τε διδασκάλων καὶ μαθητῶν τῆς ἑλληνικῆς Σχολῆς, διώρισεν αὐτοῖς δύο ὑπηρέτας, ἀπάρην τε δηλαδὴ καὶ λεμνάρην, παντάπασιν ἀσυδότους, καὶ ἐλευθέρους ἡστινοσοῦν αὐθεντικῆς ὑπηρεσίας καὶ ἀγγαρείας, εἵνεκα ξυλοφορίας, καὶ ὑδροφορίας, καὶ ἑτέρων αὐτοῖς ἀναγκαίων διακονιῶν · ὡσαύτως τούς τε διδασκάλους καὶ μαθητὰς καὶ τῶν τεσσάρων τούτων σχολῶν ἀσυδότους καὶ ἀκαταζητήτους διατελεῖν. Ἐκ δὲ τῶν δύο διδασκάλων τῶν ἑλληνικῶν σχολῶν, ὡς ἀλλοδαπῶν ὄντων, τῷ μὲν πρώτῳ συγκεχώρηται ἔχειν ἄδειαν σοκοτίζειν (ἐγχωρίως εἰπεῖν) μελίσσια πεντήκοντα, μηδοτιοῦν περὶ τούτων ἀπαιτούμενον, τῷ δὲ δευτέρῳ τριάκοντα · ἅτινα πάντα ἡ αὐτοῦ θεοσέβεια καὶ αὐθεντικῷ χρυσοβούλλῳ ἐπεκύρωσέ τε καὶ κατησφάλισε κατὰ λεπτὸν μετὰ πλείστης ὅσης καὶ ζεούσης προθυμίας, ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν τε ἐγχωρίων καὶ παρεπιδήμων χριστιανῶν βουλομένων ἀμισθὶ καὶ ἀδωροδοκήτως προσφοιτᾶν, γνώσεως, λόγου, καὶ παιδείας ἕνεκεν ἐν ταῖς εἰρημέναις σχολαῖς.

Ταῦτα οὖν καλῶς νουνεχῶς τε καὶ θεοσεβῶς εὐθετήσασα καὶ βεβαιώσασα ἡ αὐτοῦ ὑψηλότης ἐν ἰδίῳ, ὡς εἴρηται, αὐθεντικῷ χρυσοβούλλῳ γράμματι, ἐπὶ μείζονι βεβαιώσει καὶ ἀσφαλείᾳ ἐζητήθη καὶ γράμματι πατριαρχικῷ σιγιλλιώδει ἐπικυρωθῆναι.

Digitized by Google

Τούτου χάριν ἡ μετριότης ἡμῶν μετὰ τῶν παρευρεθέντων ἐνταῦθα ἁγίων ἀρχιερέων, τοῦ τε πανιερωτάτου δηλαδὴ μητροπολίτου κὺρ Γεωργίου, καὶ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων τῆς φιλοχρίστου ταύτης τζάρας Μολδοβλαχίας, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν τῆς ἡμῶν μετριότητος, τῇ χάριτι τοῦ παναγίου καὶ τελεταρχικοῦ πνεύματος γράφει ἐπιβεβαιοῦσα καὶ ἐπικυροῦσα τὴν τῶν ἱερῶν τούτων σχολῶν σύστασιν, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ἁγίῳ ἀποφαίνεται πνεύματι, ἵν' ὡς καλῶς καὶ θεοσεβῶς παρὰ τοῦ ὑψηλοτάτου, θεοσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου αὐθέντου καὶ ἡγεμόνος πάσης Μολδοβλαχίας, κυρίου κυρίου Ἰωάννου Γρηγοράσκου Γκίκα βοεβόδα, τοῦ ἐν ἁγίῳ πνεύματι υἱοῦ ἀγαπητοῦ καὶ περιποθήτου τῆς ἡμῶν μετριότητος, καὶ τοῦ παναγίου καὶ ζωοδόχου Τάφου ἄκρως ὑπερασπιστοῦ καὶ κηδεμόνος, ἐπ' ὠφελείᾳ τε καὶ λυσιτελείᾳ, ὡς εἴρηται, παντὸς τοῦ χριστωνύμου πληρώματος, ἐπιδόσει τε καὶ αὐξήσει τῆς κατὰ ψυχὴν τελειότητος, καὶ τῆς ἱερᾶς τῶν μαθημάτων ἀσκήσεως καὶ παιδείας διετάχθησαν, οὑτωσὶ καὶ τὸ κῦρος καὶ τὸ μόνιμον διηνεκὲς ἔχοιεν τῷ τοῦ θεοῦ ἀφθόνῳ ἐλέει εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, μέχρις οὗ ὁ διαυγέστατος φωστὴρ τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ κινήσει τὸν ζωδιακὸν περιτρέχει κύκλον, καὶ τῷ παντὶ συμπεριφέρεται.

Ὅστις δέ ποτε τρόπῳ πανούργῳ καὶ ἐθελοκακίᾳ ὑπούλῳ, ὑπὸ φθόνου, ἢ ἑτέρου τινὸς σατανικοῦ καὶ δαιμονιώδους πάθους ὀτρυνόμενος, ἢ γνώμης δολερᾶς καὶ κέρδους ὀλεθρίου κινούμενος, ἀνατροπήν τινα τῶν οὐ μόνον καλῶς καὶ νουνεχῶς, ἀλλὰ καὶ εὐσεβῶς λίαν διορισθέντων καὶ ἐγγραφέντων τῷ ἐκλάμπρῳ αὐθεντικῷ χρυσοβούλλῳ βουληθείη ποιήσασθαι, ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, ἀναφανδὸν ἢ κρυφίως, κατ' εὐθεῖαν ἢ πλαγίως, ἢ κατὰ τὸ μέρος, ἢ κατὰ τὸ ὅλον, ἐν οἱῳδήποτε καιρῷ, καὶ οἱᾳδήποτε περιστάσει καὶ προφάσει, ἢ ὁποιανδήτινα ἄλλην ἐπιβουλὴν κατὰ τῶν ἱερῶν τούτων σχολῶν μηχανευθείη, ἢ ὅλως διανοηθείη, ὁποῖος ἂν εἴη, καὶ ὁποίας τάξεως,

Digitized by Google

καὶ βαθμοῦ, καὶ ἀξίας, ἢ δηλαδὴ τῶν κατὰ καιροὺς μετὰ ταῦτα ἡγεμόνων τῆς ἐνταῦθα θεοσεβοῦς ἡγεμονίας, ἢ τῶν ἐκ τοῦ ἱεροῦ καταλόγου ἢ τῶν τῆς κοσμικῆς πολιτείας, ἄρχων ἢ ἀρχόμενος, μέγας ἢ μικρὸς, ὁ τοιοῦτος, ὡς κακοπράγμων, παρόπτης τε καὶ φθορεὺς τῶν ἅπαξ τῷ θεῷ προσηλωθέντων καὶ ἀνακειμένων, ὡς ἐναντίος καὶ πολέμιος τῆς κοινῆς πάντων κατ' ἄμφω ὠφελείας, ὡς ἱερόσυλος καὶ μισάνθρωπος, καὶ, συνελόντι φάναι, ὡς αὐτῷ τῷ πανσόφῳ θεῷ, τῷ τῆς σοφίας καὶ παιδείας, καὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν δοτῆρι καὶ χορηγῷ, καὶ πρὸς οὗ καὶ τὸ τοιοῦτον τοῖς ἀνθρώποις δώρημα καὶ εὐεργέτημα δωρεῖται, ἀντικείμενος, ἀφωρισμένος εἴη παρὰ τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος, τοῦ ἑνὸς τῇ φύσει καὶ μόνου θεοῦ, κατηραμένος, ἀσυγχώρητος, καὶ μετὰ θάνατον ἄλυτος, καὶ τυμπανιαῖος, αἱ πέτραι, τὰ ξύλα καὶ ὁ σίδηρος λυθήσονται, αὐτὸς δὲ οὐδαμῶς · στένων καὶ τρέμων εἴη ἐπὶ τῆς γῆς ὡς ὁ ἀδελφοκτόνος Κάϊν, ἀποκήρυκτός τε καὶ ἀπόβλητος, ξένος τε καὶ ἀλλότριος πάσης χριστιανικῆς ἐπωνυμίας καὶ ὁμηγύρεως · κληρονομήσειε τὴν λέπραν τοῦ Γιεζῆ, καὶ τὴν ἀγχόνην τοῦ προδότου Ἰούδα, καὶ ἡ μερὶς αὐτοῦ μετὰ τῶν σταυρωσάντων τὸν κύριον · σχισθείη ἡ γῆ, καὶ καταπίοι αὐτὸν ὡς τὸν Δαθᾶν καὶ Ἀβειρών · οἱ κόποι καὶ τὰ κτήματα αὐτοῦ εἴησαν εἰς ἐξολόθρευσιν καὶ παντελῆ ἀφανισμὸν, καὶ προκοπὴν θεοῦ οὐ μὴ ἴδοι ἐφ' ἧς ἐργάζεται πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ. Πρὸς τούτοις δὲ ἐχέτω καὶ τὰς ἀρὰς τῶν ἁγίων τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόρων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ, καὶ τῶν λοιπῶν ἱερῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, καὶ πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος ἁγίων · ἐξαλειφθείη τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν γενεᾷ μιᾷ, καὶ τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ μετ' ἤχου · ὑπεύθυνός τε τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματι, καὶ ὑπόδικος τῷ ἀσβέστῳ πυρὶ καὶ ταῖς αἰωνίοις ποικίλαις βασάνοις. Ἐπὶ γὰρ τούτῳ καὶ τὸ παρὸν σιγιλλιῶδες ἡμέτερον πατριαρχικὸν γραφὲν χρυσόβουλλον γράμμα ἐπεδόθη

Digitized by Google

ταῖς ἱεραῖς σχολαῖς.εἰς μόνιμον, διηνεχῆ τε καὶ ἀδιάσειστον τὴν ἀσφάλειαν.

Ἐν Γιασίῳ · αψκη', μηνὶ σεπτεμβρίῳ.

('Εκ τοῦ 605 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

139

Χρυσάνθου, πατριάρχου Ἱεροσολύμων, ἐπιστολὴ πρὸς τὸ ῥουφέτιον τῶν γουναράδων.

1728 νοεμβρίου 1.

Χρύσανθος, ἐλέῳ θεοῦ πατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ καὶ πάσης Παλαιστίνης.

Τιμιώτατοι πρωτομαΐστορες καὶ προεστοὶ καὶ γέροντες τοῦ φιλοχρίστου ῥουφετίου τῶν γουναράδων, καὶ χρησιμώτατοι πραγματευταὶ, οἱ φέροντες ἐνταῦθα εἰς Βουκουρέστιον ζιντζάπια καὶ ἄλλα γουναρικὰ, τέκνα ἐν κυρίῳ ἀγαπητὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος, χάρις εἴη ὑμῖν, εἰρήνη, καὶ ἔλεος παρὰ θεοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ παναγίου καὶ ζωοδόχου Τάφου βοήθεια, ἁγιασμὸς καὶ ἐπίσκεψις, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχὴ, εὐλογία καὶ συγχώρησις.

Τοῦ παρόντος τὸ αἴτιον πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην πρῶτον μὲν εἶναι χάριν εὐχῆς, καὶ εὐλογίας, καὶ ὅ τι τοῦ ἁγίου θεοῦ ὑπὲρ ὑμῶν · καὶ δεύτερον ὅτι παλαιὰ συνήθεια ἐστάθη βεβαιουμένη καὶ ἐνεργουμένη εἰς ὅλας τὰς πολιτείας ἀπὸ τὸ φιλόχριστόν σας ῥουφέτι, καὶ ἀπὸ τοὺς χρησιμωτάτους πραγματευτὰς, ὁποῦ φέρουσι καὶ πωλοῦν ζιντζάπια καὶ ἄλλα γουναρινὰ, νὰ κάμνουν καὶ μερίδιον τοῦ παναγίου καὶ ζωοδόχου Τάφου, διὰ εὐχὴν, εὐλογίαν, καὶ ἁγιασμὸν, καθὼς νομίζομεν νὰ τὸ ἠξεύρετε καὶ πολλοὶ ἀπὸ τὴν ἐντιμότητά σας, ἐπειδὴ καὶ ἐστάθη αὐτὴ ἡ καλὴ συνήθεια καὶ ἐδῶ πολὺν και-

Digitized by Google

ρόν · ὅμως ἀπὸ μερικοὺς χρόνους καὶ ἐδῶθεν ἔπαυσεν αὐτὴ ἡ εὐλογημένη θεοσεβὴς συνήθεια, καὶ τὸ αἴτιον δὲν ἠξεύρομεν, ἐπειδὴ καὶ εἰς ὅλας τὰς ἄλλας πολιτείας φυλάττεται.

Λοιπὸν τῶρα διὰ νὰ μὴ πέσωμεν καὶ ἡμεῖς ὁποῦ δὲν σᾶς τὸ ἐνθυμίζομεν εἰς ἁμαρτίαν, καὶ ἡ ἐντιμότης σας ὁποῦ λείπετε ἀπὸ τὸν τοιοῦτον μισθὸν, καὶ ἀπὸ τὴν καλὴν αὐτὴν ἀπόφασιν τῶν γονέων καὶ προγόνων σας, πάλιν σᾶς παρακαλοῦμεν νὰ τὴν ἀνακαινίσητε, καὶ νὰ ἀρχίσετε αὐτὸ τὸ καλὸν καὶ θεάρεστον κατόρθωμα, καὶ νὰ τὸ ἐνεργῆτε ὡς καὶ πρότερον. Καὶ ἡ μὲν ἐντιμότης σας, πραγματευταὶ, ὁποῦ φέρετε καὶ πωλεῖτε τὰ σιντζιάπια, νὰ δίδετε καὶ μερίδιον τοῦ παναγίου Τάφου εἰς τὰ χίλια σιντζιάπια ἀπὸ ἥμισυ γρόσι · ἡ δὲ ἐντιμότης σας, μαΐστορες ὁποῦ τὰ ἀγοράζετε καὶ τὰ δουλεύετε, νὰ δίδετε ὡσαύτως τῷ παναγίῳ Τάφῳ εἰς τὰ χίλια σιντζιάπια ἀπὸ ἥμισυ γρόσι, καὶ δὲν εἶναι πολὺ πρᾶγμα νὰ κάμετε, ὡς εἴπομεν, μερίδιον ὀλίγον τίποτε καὶ τοῦ παναγίου Τάφου, τουτέστιν αὐτοῦ τοῦ δεσπότου Χριστοῦ, καὶ νὰ εἶστε βέβαιοι, πῶς θέλει σᾶς τὸ ἀνταποδώσῃ αὐτὸς ὁ δεσπότης Χριστὸς πολλαπλασίως, εὐλογῶντας καὶ πληθύνωντας τὰς πραγματείας σας καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σας μὲ ἄλλους μυρίους τρόπους.

Ὅθεν ἰδοὺ ὁποῦ ἀποκαθιστῶμεν ἐπίτροπον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτὴν τὸν τιμιώτατον καὶ χρησιμώτατον κιουρκτζήμπασιν κυρίτζην Διαμαντὴν, τὸν ἐν ἁγίῳ πνεύματι υἱὸν ἀγαπητὸν καὶ περιπόθητον τῆς ἡμῶν μετριότητος, ὡς τίμιον, εὐλαβῆ, καὶ προεστὸν τοῦ ῥουφετίου σας · καὶ λοιπὸν οὕτω νὰ τὸν γινώσκετε ἅπαντες, καὶ τὴν βοήθειαν αὐτὴν νὰ τὴν δίδετε εἰς χεῖρας τῆς ἐντιμότητός του χωρὶς κάμίαν ἀμφιβολίαν, ὡσὰν νὰ τὴν ἐδίδετε καὶ εἰς χεῖρας ἡμῶν, καὶ ὄχι μὲ τίποτε βάρος, ἀλλὰ μὲ καλήν σας καρδίαν καὶ χαρὰν, καὶ νὰ ἔχετε ξεχωριστὰ καὶ δι' αὐτὴν τὴν βοήθειαν μνημόσυνα πλούσια εἰς τὸν πανάγιον καὶ ζωοδόχον Τάφον, καὶ τὰ λοιπὰ σεβάσμια προσκυνήματα τῆς ἐπιγείου ἁγίας Ἱερουσαλὴμ, καὶ τέλος μετὰ

Digitized by Google

βαθύτατον γῆρας νὰ ἀπολαμβάνετε καὶ ἀθανάτους μισθοὺς ἐν τῇ ἄνω Ἱερουσαλὴμ, ἤτοι τῇ οὐρανίῳ βασιλείᾳ, παρὰ τοῦ ἁγίου θεοῦ. Οὕτως αὖθις παρακαλοῦμεν νὰ κάμετε, ἵνα καὶ ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸ ἄπειρον αὐτοῦ ἔλεος, ἥ τε βοήθεια καὶ ὁ ἁγιασμὸς, καὶ ἡ ἐπίσκεψις τοῦ παναγίου καὶ ζωοδόχου Τάφου, καὶ ἡ εὐχὴ καὶ εὐλογία τῆς ἡμῶν μετριότητος εἴη μετὰ τῆς ἐντιμότητός σας ἐν βίῳ παντί.

αψκη', νοεμβρίου α', ἐν Βουκουρεστίῳ.

('Εκ τοῦ 605 ἁγιοταφικοῦ χειρογράφου.)

Digitized by Google

Digitized by Google

DOCUMENTS DIVERS

EXTRAITS DES MANUSCRITS

DE

NICOLAS CRITIAS

1

Σχέδιον περὶ τῆς ἀσυλίας τοῦ ἐν τῇ Βλαχίᾳ σεβασμίου μοναστηρίου τῆς ἁγίας Τριάδος συντεθὲν παρὰ τοῦ λογιωτάτου διδασκάλου κυρίου κὺρ Κριτίου, δι' αἰτήσεως τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων κυρίου Χρυσάνθου.

Ἡ ἄβατος τοῦ θεοῦ περὶ τὸ ἀνθρώπινον γένος κηδεμονία, πρὸς ταῖς ἄλλαις εὐεργεσίαις καὶ χάρισι, καὶ τόπους ἱεροὺς καὶ ἀνειμένους εἰς τιμὴν καὶ λατρείαν αὐτοῦ ἔχειν ἐπὶ γῆς τοὺς ἀνθρώπους ἠξίωσεν ἄνωθεν. Εἰ γὰρ καὶ πανταχοῦ πάρεστι, καὶ τὰ πάντα πληροῖ, καὶ μηδαμοῦ ἐστι χωρητὸς, ὡς ἀπερίγραπτος τῇ φύσει καὶ τῇ οὐσίᾳ ἄπειρος, θρόνον τε ἔχειν τὸν οὐρανὸν καὶ ὑποπόδιον τὴν γῆν, ᾗπερ γέγραπται, ἔμπης τῇ τοῦ πλάσματος ἀσθενείᾳ συγκαταβαίνων δι' ἰδίαν φιλανθρωπίαν καὶ ἀγαθότητα, ἐφ' ᾧ συναγαγεῖν ἐφελκύσασθαί τε καὶ οἰκειώσασθαι αὐτὸ ἑαυτῷ, ἔχειν ἐπὶ γῆς οἰκίαν καὶ τόπον ἀφωρισμένον εἰς δόξαν τῆς ἑαυτοῦ μεγαλειότητος εὐδόκησεν, οὐχ ὡς αὐτὸς χρῄζων τῆς παρ' αὐτῶν δόξης (ἀνενδεὴς γὰρ φύσει, καὶ πλήρης ἑαυτῷ, καὶ αὐτάρκης), ἀλλὰ τῆς δόξης μόνον καὶ σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων διὰ τούτου

Digitized by Google

κηδόμενος· τοὺς γὰρ δοξάζοντάς με, φησὶ, δοξάσω· τοὺς δὴ τοιούτους ἱεροὺς τόπους τε καὶ οἴκους, ἄνωθεν διαταχθέντας καὶ εἰς λατρείαν καὶ δόξαν ἐξαιρεθέντας, πᾶσαν ἔχειν τιμὴν καὶ εὐλάβειαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ὡρίσατο, καὶ ἀσύλους τὸ παράπαν καὶ ἀνεπιβάτους εἶναι διέταξε, καθὼς ἔνεστι μαθεῖν ἀπό τε τῆς ἱερᾶς γραφῆς, καὶ ἀπὸ τῶν θύραθεν ἱστοριῶν Ἑλλήνων ἅμα τε καὶ βαρβάρων. Τῷ μὲν γὰρ θεόπτῃ Μωϋσῇ διαλεγόμενος ὁ θεὸς, « ἓξ πόλεις, φησὶν, ἐξ ὧν δώσετε τοῖς λευΐταις κεχωρισμέναι ἔσονται εἰς βοήθειαν τῶν φευγόντων, καὶ φυγαδεῖον ἔσται τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, προσηλύτῳ τε καὶ παροίκῳ, φυγεῖν ἐκεῖ παντὶ πατάξαντι ψυχὴν ἀκουσίως. » Καὶ τὸ θυσιαστήριον δὲ καὶ ἡ σκηνὴ ἐν τῷ νόμῳ Μωσέως ὁμολογουμένως ὑπῆρχον ἄσυλα· τὰ δὲ ἔθνη καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς βασιλεύσαντες, Ἕλληνές τε καὶ βάρβαροι, καίτοι τοῖς εἰδώλοις λατρευόντες, καὶ τῷ τῆς πίστεως φωτὶ μὴ ἐλλαμφθέντες, τοὺς παρ' αὐτῆς νομιζομένους ναούς τε, καὶ βωμοὺς, καὶ ὅλως περιβόλους ἱεροὺς, καὶ ἄλση, καὶ νάπας ἀσυλίᾳ τετιμήκασι· καὶ πολλὰ πάλιν οὐ μόνον ἐν τῇ Ἑλλάδι ἦσαν τὰ ἄσυλα, ὡς παρὰ Παυσανίᾳ ἱστόρηται, ἀλλὰ καὶ ἀνὰ πᾶσαν σχεδὸν τὴν οἰκουμένην. Ῥωμύλος γὰρ ἐν Ῥώμῃ κατέστησεν ἄσυλον. Τῆς γὰρ πόλεως, ἤ φησι Πλούταρχος, τὴν πρώτην ἵδρυσιν λαμβανούσης, ἱερόν τι φύξιμον τοῖς ἀφισταμένοις κατασκευάσαντες καὶ τῇ τοῦ ἀσυλαίου θεοῦ προσηγορίᾳ τιμήσαντες, ἐδέχοντο πάντας τοὺς εἰς αὐτὸ καταφεύγοντας, οὔτε δεσπότῃ δοῦλον, θῆτα χρήσταις, οὔτ' ἄρχουσιν ἀνδροφόνον ἐκδιδόντες, ἀλλὰ μαντεύματι πυθοχρήστῳ πᾶσι βεβαιοῦν τὴν ἀσυλίαν φάσκοντες. Φέρεται δὲ καὶ Ἀγησίλαον τοὺς Ἀθηναίους μάχῃ καταγωνισάμενον, μηδεμίαν βίαν ἐπαγαγεῖν τοῖς καταφυγοῦσι τῷ τεμένει τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ βαρβάροις ἐκστρατεύοντα μὴ δίκαιον εἶναι φάναι τοῖς ναοῖς αὐτῶν ἐπιέναι καὶ ἀφέλκεσθαι τοὺς καταφυγόντας, ὡς οὐχ ἧττον ὂν ἱεροσυλία ἀποσπᾶν τοὺς πρόσφυγας, καὶ ἱκέτας, καὶ διαμαρτυρομένους

τὸν ἐν αὐτοῖς τιμώμενον θεόν, τῆς τῶν ἀψύχων ἀναθημάτων ἁρπαγῆς καὶ ἀφαιρέσεως· κἀν ταῖς ἀναγραφαῖς τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἱστοριῶν φέρεται Ἀλάριχον, τὸν Γότθων βασιλέα, βαρβαρικῷ ἐπελθεῖν θράσει κατὰ τῆς Ῥώμης, καὶ πολιορκίᾳ παραστήσασθαι, τὰ μέν τοι ἐν αὐτῇ ἱερὰ ἀσυλίᾳ τετιμηκέναι, καὶ ἀνεπηρέαστα διασώζεσθαι, μάλιστα καὶ τοὺς πρόσφυγας τοῦ ναοῦ τῶν πρωτοκορυφαίων ἀποστόλων· σημεῖον δὲ τὸ παρὰ πᾶσι θρυλλούμενον, ὅτι Γότθον ἕνα τῶν παρ' αὐτῷ ἀρχόντων καὶ ἐν ἀξιώματι κειμήλι' ἄττα καὶ ἀναθήματα τοῦ εἰρημένου ναοῦ παρά τινι παρθένῳ ἀπόθετα βίᾳ λαβόντα καὶ προσκομίζοντα αὐτῷ, οὐ μόνον οὐκ ἀπεδέξατο, ἀλλὰ καὶ μετὰ πολλῆς προπομπῆς καὶ δορυφορίας ἀποκαταστῆσαι αὖθις ταῦτα προσέταξε, καὶ τὴν πόλιν ἅπασαν θριαμβεύουσαν ἔδειξε, τοσαῦτα πλουτήσασαν ἄσυλα, ὅσαι ἦσαν τῶν χριστιανῶν ἐν αὐτῇ ἐκκλησίαι. Ἀλλὰ καὶ Δημήτριος ὁ ἐν Αἰγύπτῳ βασιλεύων, καί τοι μὴ πιστεύων τῷ ἀληθεῖ θεῷ οὗ εἰς τιμὴν ὁ ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸς ᾠκοδόμητο, περὶ τοῦ ναοῦ ὅμως τοιοῦτον νόμον ἐξέδοτο, ὡς ὅσοι ἂν φύγωσιν εἰς αὐτὸν καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτοῦ ὀφείλοντες βασιλικὰ καὶ πᾶν εἴ τι ἄλλο πρᾶγμα, ἀπολελύσθωσαν.

Τὴν γοῦν τοιαύτην τιμὴν καὶ ἀσυλίαν τῶν ἱερῶν, ἀπό τε τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου διαταχθεῖσαν, καὶ ὑπὸ τῶν ἐθνῶν σχεδὸν ἁπάντων, εἰ καὶ μὴ μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπιγνώσεως, διατηρηθεῖσαν, καὶ ἡ ἁγία τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, καὶ οἱ τῶν χριστιανῶν ὀρθοδοξότατοι καὶ ἁγιώτατοι βασιλεῖς καὶ αὐτοκράτορες παραλαβόντες, καὶ διαδεξάμενοι ὡς ἔργον θεοφιλὲς καὶ θεάρεστον, καὶ τῆς περὶ ἡμᾶς τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίας, καὶ ἀγάπης, καὶ τῆς αὐτοῦ δόξης, καὶ μεγαλειότητος ἐναργέστατον γνώρισμα κρείττονι καὶ ὑψηλοτέρῳ λόγῳ, καὶ μείζονι κατὰ πολὺ ὑπεροχῇ, καὶ ἀξίᾳ τετιμήκασι, καὶ συνεστήσαντο, καὶ τὰς ἁγίας ἐκκλησίας θεῖά τε σκηνώματα καὶ σεβάσμια μοναστήρια βασιλικοῖς θεσπίσμασι καὶ κανονικαῖς

Digitized by Google

διατάξεσιν ἄσυλα, καὶ ἀνεπίβατα, καὶ ἀκαταπάτητα δίολου μένειν εὐσεβοφρόνως λίαν ἀπεφήναντο καὶ ἐνομοθέτησαν. Ῥητῶς καὶ γὰρ οἱ τῶν βασιλέων νόμοι φασί : « θεσπίζομεν μὴ ἐξεῖναί τινι τοὺς πρόσφυγας οἱασδήποτε τύχης ὄντας ἐκ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἐξεσῦν, καὶ τοὺς τἀναντία τολμήσοντας τῷ τῆς ἱεροσυλίας ἐγκλήματι ὑποβάλλεσθαι · οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ τὸ ὁροθέσιον τῆς τῶν ναῶν περιγράφοντες ἀσυλίας, μέχρι τῶν πρὸ τῆς δημοσίας ἀγορᾶς τῆς ἐκκλησίας ὅρων τὸ ἀσφαλὲς, φησὶν, ἐχέτωσαν οἱ προσφυγόντες. »

Συνῳδὰ τῇ βασιλικῇ διατάξει ταύτῃ καὶ οἱ τῆς ἐκκλησίας θεῖοι πατέρες τὴν τῶν ἱερῶν ἀσυλίαν συνοδικαῖς διαγνώσεσιν ἐψήφισαν, ἐξ ὧν οὐκ ὀλίγοι, καιροῦ καλοῦντος, μετὰ ζήλου διαπύρου καὶ γενναίας ἐνστάσεως ὑπὲρ αὐτῆς προκεκινδυνεύκασιν. Ὁ μὲν γὰρ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος Γρηγόριος περὶ τοῦ μεγάλου Βασιλείου, φησί : « γυναῖκά τινα χήραν τῶν ἐπιφανῶν ὑπὸ τοῦ συνέδρου τοῦ δικαστοῦ βιαζομένην πρὸς γάμον, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ καταφυγοῦσαν, μὴ ἀνασχέσθαι τὸν ἅγιον ὑβρισθῆναι τὸ θυσιαστήριον, μηδὲ προδοῦναι τὴν ἱκέτιν, αἰδοῖ τῶν νόμων τετιμηκότων ἀσυλίᾳ τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλ' ἀντιστῆναι μέχρις αἵματος τῷ τυράννῳ, καὶ φυλάξαι τὴν πρόσφυγα ἀναφαίρετον ». Περὶ δὲ τοῦ Χρυσορρήμονος φέρεται ὅτι, ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἀρκαδίου, διέποντος τοῦ ἁγίου τούτου τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὁ τοῦ βασιλέως εὐνοῦχος Εὐτρόπιος καὶ ἄλλα τε πολλὰ δεινὰ κατεργασάμενος, τελευταῖον καὶ εἰς ὕβριν τοῦ ἁγίου δόγμα ἀνόσιον ἐξενεχθῆναι παρὰ τοῦ βασιλέως, διεπράξατο μὲν τὴν τῶν ναῶν ἀναιροῦν ἀσυλίαν μετὰ μικρὸν δὲ αὐτὸς πάλιν τοῦ πονηροῦ δόγματος ἀπετρύγησε τὸν καρπὸν, ὀργὴν γὰρ βασιλέως ὑπὸ τῆς θείας δίκης κατ' αὐτοῦ φερομένην ἐκκλίνων, καὶ εἰς ὃν ἐξύβρισε ναὸν τολμήσας καταφυγεῖν, ἀπεσπάσθη ἐκεῖθεν δικαίως, ἀποκλεισθείσης αὐτῷ τῆς τοῦ ἐλέους θύρας, ἣν τοῖς ἄλλοις ἀσεβῶς

Digitized by Google

ἀπετείχισε · μετ' ἐκεῖνον δὲ ἀπεψηφίσθη, καὶ ἠπράκτησε τὸ ἀνόσιον ἐκεῖνο δόγμα, ἐπικυρωθείσης αὖθις τῆς τῶν ἱερῶν ἀσυλίας ἐπιμελείᾳ καὶ σπουδῇ τοῦ ἁγίου. Καὶ ἐπὶ μὲν τῆς βασιλείας Φωκᾶ, τὴν αὐγούσταν Κωνσταντίναν σὺν ταῖς τρισὶν θυγατράσιν αὐτῆς εἰς τὴν ἐκκλησίαν καταφυγοῦσαν ὁ μὲν βασιλεὺς ἐξελθεῖν ἐκέλευε, τοῦ δὲ πατριάρχου Κυριακοῦ οὐκ ἐπινεύοντος, ἀλλ' ἀνθισταμένου γενναίως, ὅρκων μεσιτείᾳ ἀσφαλείας δοθείσης τῷ πράγματι, ἐξάγονται τὰ γύναια τοῦ ναοῦ καὶ μοναστηρίῳ ἐγκλείονται.

Εἰ δέ ποτέ τινες, ἢ τῶν πάλαι ἢ τῶν μετέπειτα, ἐτόλμησαν ὀλιγωρῆσαι τῆς τῶν ναῶν ἀσυλίας, ἐπιβῆναί τε αὐτῶν, καὶ βίαν ἐπαγαγεῖν, ἀξίαν τὴν δίκην ἔδοσαν, παραυτίκα τῆς τοῦ θεοῦ ὀργῆς καὶ ἀγανακτήσεως πειραθέντες. Ἀναγινώσκεται γὰρ ἐν τῇ βίβλῳ τῶν Μακκαβαίων τὸν Ἡλιόδωρον, βουλόμενον λαβεῖν ἀπὸ τοῦ γαζοφυλακίου τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις ναοῦ τὸ ἐναποκείμενον χρυσίον, ἀθρόᾳ ἐπιστασίᾳ ἀγγέλου δεινῶς μαστιγωθῆναι παρὰ θεοῦ, καὶ εἰ μὴ ἔφθασε ταῖς τοῦ Ὀνίου ἀρχιερέως εὐχαῖς τὸν θεὸν ἐξιλεῶσαι, κἂν ἀπῴχετο τάχιον, ποινὴν ἐκτίσαι κατάλληλον τοῦ τολμήματος · καὶ ὀλίγῳ μετ' ἐκεῖνον Νικάνωρ ὑβρίσας εἰς τὸ αὐτὸ ἱερὸν, καὶ ἀπειλήσας, ἐὰν μὴ παραδοθῇ αὐτῷ ὁ Ἰούδας δέσμιος, τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ εἰς πεδίον ποιῆσαι, καὶ κατασκάψαι τὸ θυσιαστήριον, τοῦ πολέμου ἐγένετο παρανάλωμα. Καὶ, ἵνα, τὰς παλαιὰς ἱστορίας ἀφέντες, ἐπὶ τὰς νέας τὸν λόγον τρέψωμεν, πολλῷ μείζονα καὶ τελειοτέραν εὑρίσκομεν τὴν τιμὴν καὶ τὸ σέβας τῆς τῶν ἱερῶν ἀσυλίας. Πολλοὶ γὰρ ἐπὶ τῶν εὐσεβῶν ἡμῶν βασιλέων τῷ τῆς καθοσιώσεως ὑποπεσόντες ἐγκλήματι, καὶ διὰ τὸ φθάσαι εἰς ἱεροὺς ναοὺς εἰσελθεῖν, καὶ ἅψασθαι τῆς ἁγίας τραπέζης, οὐκ ἔτι ἀποσπασθέντες, οὐδὲ ἀφελκυσθέντες ἐκεῖθεν βιαίως, τοσαύτη τις ἦν ἡ τιμὴ καὶ αἰδὼς τῶν ὀρθοδόξων αὐτοκρατόρων περὶ τὰ θεῖα τεμένη. Τοὺς δ' ἀπεναντίας τούτοις προσενεχθέντας τῷ πράγματι, καὶ ὕβριν τοῖς ἱεροῖς τετολ-

Digitized by Google

μηνύοντας μέχρι τοῦ νῦν καὶ εἰς αἰῶνας καταγινωσκομένους ἀσεβείας παρὰ πάντων ἀκούομεν. Καὶ γὰρ ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος ἐν τῇ ἕκτῃ αὐτοῦ ἐπιστολῇ δεινῶς ἐλέγχει τὸν Βονιφάτιον, κόμητα ὄντα μετὰ Γότθων ἐν Ἀφρικῇ, ὅτι τὸν στρατηγὸν προσφυγόντα τῇ ἐκκλησίᾳ βίᾳ ἑλκυσθῆναι ἐκέλευσε, καὶ μετὰ τοὺς μακροὺς πρὸς ἐκεῖνον ἐλέγχους φησίν : « Εἶτα εἰ σὸς δραπέτης ἦν, ἔτυχεν ἂν συγγνώμης τῶν σῶν τινὸς μεσιτεύοντος φίλων · εἰ οὖν φίλον τιμᾷς, τί τὸν θεὸν ὑβρίζεις ; εἰ δὲ τῇ δυνάμει θαρρῶν, εἰς ἀπόνοιαν ἄγῃ, βλέψον εἰς Ναβουχοδονόσορα τὸν βασιλέα δι' ἔπαρσιν εἰς βοῦν μεταμορφωθέντα » · καὶ μετ' ὀλίγα : « ἀπόδος τοιγαροῦν ἀβλαβῆ τῇ ἐκκλησίᾳ ὃν ὡς ἀνόσιος ἥρπασας · εἰ δὲ μή, ἐκκήρυκτόν σε τοῦ κλήρου καθίστημι, καὶ ἀκοινώνητον ἔχω, ἕως οὗ διορθώσας μετανοίᾳ τὸ ἁμάρτημα, συντριβῇ, καὶ ταπεινώσει καρδίας, ἀξίαν προσενέγκῃς θυσίαν θεῷ. » Κἀν τῷ βίῳ τοῦ ἁγίου Μαρκέλλου ἱστόρηται ὅτι Ἄσπαρ καὶ Ἀρδαβούριος, Ἰωάννην τινὰ ἐπιζητοῦντες τῇ τοῦ ἁγίου καταφυγόντα μονῇ, ἔπεμψαν στρατιώτας βίᾳ αὐτὸν ἐκεῖθεν ἑλκύσοντας, ἀλλὰ τῇ τοῦ ἁγίου εὐχῇ κεραυνοῦ κατενεχθέντος ἐπὶ τοὺς στρατιώτας, ὁ θηριώδης Ἀρδαβούριος ἐκπλαγεὶς, καὶ φόβῳ πολλῷ συσχεθεὶς, τοῦ Ἰωάννου ἀπέσχετο. Ἐξ' οὗ δὴ θαύματος λέγουσι κινηθέντα τὸν σοφὸν βασιλέα Λέοντα ἐν τῷ αὐτῷ ἔτει ἐξενεγκεῖν τὸ περὶ τῆς τῶν ναῶν ἀσυλίας ἱερὸν θέσπισμα · ᾧ τινι συστοιχοῦντες καὶ κατὰ πόδας ἑπόμενοι, οὐ μόνοι οἱ τῶν Ῥωμαίων, ἀλλὰ καὶ οἱ τῶν Μόσχων ὀρθόδοξοι βασιλεῖς ἐπὶ τοσοῦτον διετέλεσαν ἄνωθεν σεβόμενοι καὶ τιμῶντες τὴν τῶν ἱερῶν ἀσυλίαν, ὡς μηδ' εἰς αὐτὰ τὰ τῶν ἐκκλησιῶν προαύλια ἱππεῖς εἰσιέναι.

Τούτων τοιγαροῦν τὴν εὐσέβειαν, καὶ τὸν ἔνθεον ζῆλον, καὶ τὴν ἄκραν περὶ τὰ θεῖα εὐλάβειαν, καὶ τιμὴν, καὶ αἰδῶ εἰς τὰς τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας, καὶ θεῖα σκηνώματα, καὶ σεβάσμια μοναστήρια μιμούμενος καὶ ὁ ὑψηλότατος, εὐσεβέστα-

Digitized by Google

τος, σοφώτατος, καὶ ἀξιάγαστος αὐθέντης καὶ ἡγεμὼν πάσης Οὐγγροβλαχίας, κύριος κύριος Νικόλαος βοεβόνδας, οἷα δὴ ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων οὐ μόνον τῷ τῆς πίστεως θώρακι πεφραγμένος, καὶ τοῖς ἱεροῖς δόγμασι τῆς ἀμωμήτου πίστεως ἡμῶν ἐντεθραμμένος, ἀλλὰ καὶ σοφίαν πλουτήσας τὴν ἔνθεον, καὶ τὸν τοῦ θεοῦ φόβον ἔχων ἐγκάρδιον, καὶ μόνος ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς τούτῳ αἰῶνι στήλη λαμπρὰ, καὶ εἰκὼν, καὶ παράδειγμα τῆς εὐσεβείας, καὶ πάσης ἀρετῆς, καὶ δόξης, καὶ τελειότητος, ἔν τε θεωρίᾳ καὶ πράξει, δι' ὧν ὁ χριστιανικὸς καθαρίζεται βίος, πᾶσι τοῖς εὐσεβέσι καὶ ὀρθοδόξοις προκείμενος, καὶ πάντα μὲν ὅσα ἡ ἱερὰ ἁγιστεία πρεσβεύει διαφερόντως τιμῶν καὶ ἀποδεχόμενος, μάλιστα δὲ περὶ τὰ ἱερὰ τεμένη ἐξαίρετον εὐλάβειαν ἐνδεικνύμενος, θείῳ ζήλῳ κεκινημένος, ἀνήγειρε καὶ ἀνῳκοδόμησε πρὸ ὀλίγου ἤδη καιροῦ ἐκ βάθρων καὶ θεμελίων ἱερὸν καὶ σεβάσμιον καὶ τῷ ὄντι ἀξιάγαστον μοναστήριον ἐν τῇ θεόθεν ἐπιβραβευθείσῃ αὐτῷ αὐθεντίᾳ Οὐγγροβλαχίας, κατὰ τὴν τοποθεσίαν Βαχαρεστίου, τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῆς προσκυνητῆς καὶ μακαρίας ἁγίας Τριάδος, καὶ κατεκόσμησε καὶ κατεπλούτησεν αὐτὸ οὐ μόνον κάλλει τε καὶ μεγέθει ἐξαισίου οἰκοδομῆς, οἵαν οὐδὲ ἔστι ῥᾳδίως εὑρεῖν ἐν πᾶσι τοῖς τῶν Μυσῶν καὶ τῆς Δακίας ὁρίοις, ἀναθήμασί τε καὶ ἀφιερώμασι, καὶ κειμηλίοις λαμπροῖς, προσόδων τε χορηγίᾳ καὶ πάσῃ ἄλλῃ ἀφθόνῳ παρασκευῇ τε καὶ συγκροτήσει καὶ διατυπώσει λελογισμένῃ καὶ ἔμφρονι, ὁπόση συμβάλλεται τῇ ἀρίστῃ αὐτοῦ διεξαγωγῇ καὶ ἐπαινετῇ καταστάσει, μονίμῳ τε καὶ διηνεκεῖ, καὶ τῷ αἰῶνι παντὶ φιλονεικούσῃ, καὶ συνεκτεινομένῃ συστάσει, καὶ τὸν μοναδικὸν τῆς ἀσκήσεως βίον κάλλιστα συγκροτεῖ, καὶ τὰς χρείας τῶν ἐνασκουμένων δαψιλῶς ἐκπληροῖ, καὶ πρὸς τὴν οὐράνιον πολιτείαν ἀναπτεροῖ, καὶ μετὰ τὸ ἀπαρτίσαι καὶ συντελέσαι καὶ διακοσμῆσαι, θεοῦ συναιρομένου, ὡς οἷόν τε κάλλιστα, καὶ ἀνεπιδεῶς τὴν σεβασμίαν

Digitized by Google

ταύτην μονὴν, ἀφιερώσατο καὶ ἐπαφῆκεν αὐτὴν τῷ παναγίῳ καὶ ζωοδόχῳ Τάφῳ τοῦ κυρίου διὰ ψυχικὴν αὐτοῦ σωτηρίαν, καὶ μνημόσυνον ἀκατάπαυστον καὶ αἰώνιον· κατιδὼν μέν τοι ἄτοπόν τινα καὶ ἔκφυλον συνήθειαν ἐπικρατήσασαν πάλαι καὶ ἐμφιλοχωροῦσαν ἐν Μυσοῖς, ἄθεσμον τῷ ὄντι καὶ ἐναντίαν τῇ ἐκκλησιαστικῇ καὶ χριστιανικῇ τάξει καὶ καταστάσει, οὐκ οἴδαμεν πόθεν ἀρχὴν λαβοῦσαν, καὶ κακῶς ἄνωθεν ἐκεῖσε ἐπεισκωμάσασαν (τὰ γὰρ ἱερὰ μοναστήρια, καὶ τοὺς ἀφιερωμένους τῷ θεῷ τόπους, εἱρκτὰς καὶ δεσμωτήρια ποιεῖσθαι τῶν καταδίκων εἰώθασι, καὶ τοῖς ἱεροῖς ὡς βεβήλοις χρῆσθαι, ἐμβάλλειν τε, καὶ εἰργνύειν, καὶ περιορίζειν ἐν αὐτοῖς τοὺς δι' ὁτιοῦν ἁμάρτημα ὑπευθύνους), καὶ μὴ ἀνεχομένη ἡ ὑψηλότης αὐτοῦ τὴν πονηρὰν ταύτην, καὶ τοῖς ἱεροῖς νόμοις, καὶ τῇ τῶν χριστιανῶν ἐπαγγελίᾳ ἀντιμαχομένην συνήθειαν εἰσφθαρῆναι, καὶ παρεισδῦσαί ποτε ἐπὶ τῶν διαδεξομένων τὴν ἡγεμονίαν αὐτὴν, κἀν τῷ ῥηθέντι σεβασμίῳ μοναστηρίῳ, τῷ εἰς δόξαν θεοῦ καὶ πάσης ἀρετῆς, καὶ βίου θεοφιλοῦς ὑποτύπωσιν καὶ ὑπογραμμὸν ὑπ' αὐτοῦ ἀνεγηγερμένῳ, ἐπιμελῶς τε καὶ φιλοπόνως κεκοσμημένῳ, ἅτε δὴ μὴ μόνον τῆς ἔν γε τῷ παρόντι καλῆς οἰκονομίας, ἀλλὰ καὶ τῆς εἰς τὸ μέλλον ἀρίστης διεξαγωγῆς, καὶ ἀμέμπτου καταστάσεως αὐτοῦ ποιούμενος πρόνοιαν, καὶ φροντίζων ἐμμελῶς ὅπως μὴ στερίσκοιτο πώποτε τῆς καθηκούσης καὶ νενομισμένης τιμῆς, καὶ αἰδοῦς, καὶ εὐλαβείας τοῖς θείοις σκηνώμασι καὶ ἐνδιαιτήμασι, δεῖν ἔγνω πρόρριζον ἀνασπᾶσαι, καὶ μακρὰν ἀπελᾶσαι τῆς ἱερᾶς ταύτης μονῆς τὸ πονηρὸν τοῦτο καὶ τῇ εὐσεβείᾳ ἀπᾷδον ἔθος.

Κἀντεῦθεν τῷ θείῳ τούτῳ σκοπῷ καὶ τῇ εὐσεβεῖ προθέσει τῇ ἑαυτοῦ εὑρὼν συναινοῦντα καὶ συνευφημοῦντα, καὶ πατρικῶς προτρέποντα καὶ συμπροθυμούμενον τὸν μακαριώτατον, ἁγιώτατον, καὶ σοφώτατον πατριάρχην τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ, κύριον κύριον Χρύσανθον, ἄσυλον εἶναι διόλου

Digitized by Google

τὸ ῥηθὲν σεβάσμιον μοναστήριον ὥρισε καὶ προσέταξε, καὶ πᾶσι τοῖς προνομίοις τῆς τῶν ναῶν ἀσυλίας, πάσης καὶ παντοίας βίας καὶ ἐπηρείας, βλάβης τε καὶ κακώσεως τοῦτο ἀπήλλαξεν, ἀποφηνάμενος μηδένα πώποτε τολμᾶν, οὔτε τῶν κατὰ καιροὺς ἐσομένων ἡγεμόνων, ἤ τινα τῶν ἀρχόντων καὶ ἐν ἀξιώμασιν ἐκκλησιαστικῷ ἢ πολιτικῷ βίᾳ τινὶ χρήσασθαι κατὰ τοῦ ῥηθέντος σεβασμίου μοναστηρίου, καὶ πέμπειν εἰς αὐτὸ ἐπὶ καθείρξει, καὶ περιορισμῷ, καὶ τιμωρίᾳ κατάδικον, ἢ ὅλως ὑπαίτιον, καὶ διὰ τῆς τοιαύτης ἐπηρείας βεβηλοῦν ἀνευλαβῶς καὶ ἀνυποστόλως τὸ ἅγιον θεοῦ οἰκητήριον· ἀλλ' οὐδὲ τοὺς φθάσαντας καταφυγεῖν εἰς αὐτὸ, ὡς εἰς ἱερὸν ἄσυλον ἐξ οἵας δηποτοῦν αἰτίας διωκομένους ἀνασπᾶσθαι, καὶ ἀφέλκεσθαι βίᾳ, ἀλλ' ἐᾶν αὐτοὺς μένειν ἔνδον ἀσφαλῶς ἄχρις ἂν λάβῃ διόρθωσιν τὸ ἁμάρτημα αὐτῶν καθ' ὁντιναοῦν τρόπον, καὶ τότε ἐξιέναι αὐτοὺς συγκεχωρημένους ἤδη καὶ ἐλευθέρους καὶ ἀνεπηρεάστους ὄντας τὸ σύνολον.

Τὴν γοῦν τοιαύτην φιλόθεον, καὶ φιλόχριστον, καὶ εὐσεβείας πολλῆς καὶ εὐλαβείας θερμῆς καὶ θείου ζήλου γέμουσαν διάταξιν καὶ ἀπόφασιν τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος, κατοχυρωθεῖσαν δι' αὐθεντικοῦ αὐτοῦ χρυσοβούλλου θαυμάσαντες καὶ ἀγασθέντες καθ' ὑπερβολὴν, καὶ μετὰ πάσης εὐφημίας ἀποδεξάμενοι, ἀναγκαῖον ἐκρίναμεν καὶ γράμμασιν ἡμετέροις ἐκκλησιαστικοῖς κατασφαλίσασθαι εἰς μόνιμον, καὶ διηνεκῆ, καὶ ἀμετάθετον αὐτῆς φυλακὴν καὶ συντήρησιν. Καὶ δὴ γράφοντες ἀποφαινόμεθα ἵνα ἡ διαληφθεῖσα ἱερὰ καὶ σεβασμία μονὴ, ἡ τιμωμένη ἐπ' ὀνόματι τῆς μακαρίας ἁγίας Τριάδος, καὶ κειμένη κατὰ τὴν τοποθεσίαν Βαχαρεστίου, ἐν τῇ αὐθεντείᾳ Οὐγγροβλαχίας, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς μέχρι τερμάτων αἰῶνος εἴη καὶ διαμένῃ ἄσυλος πάντῃ, καὶ διόλου ἀνεπίβατός τε καὶ ἀνεπιχείρητος, καὶ ἀκαταπάτητος παρὰ παντὸς προσώπου, αὐθεντικοῦ τε καὶ ἀρχοντικοῦ, ἐκκλησιαστικοῦ τε καὶ πολιτικοῦ, κατὰ τὰ φιλοτιμηθέντα αὐτῇ

Digitized by Google

[illegible] ἀσυλίαν ταύτην, ὡς καὶ παρὰ θεοῦ δωρηθεῖσαν, καὶ νόμοις ἱεροῖς, καὶ εὐσεβῶν βασιλέων ψηφίσμασι βεβαιωθεῖσαν, καὶ παρὰ πάντων τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν μέχρι τοῦδε ἐπιδοχῆς ἀπάσης καὶ τιμῆς ἀξιωθεῖσαν. Καὶ ὅσοι μὲν φυλάξουσι τὸν γεγονότα τοῦτον ὅρον καὶ τὴν διάταξιν περὶ τῆς ἀσυλίας τοῦ ῥηθέντος σεβασμίου μοναστηρίου τῆς ἁγίας Τριάδος, ὡς εὐλαβεῖς, καὶ φιλόθεοι, καὶ εὐσεβεῖς, καὶ ὀρθόδοξοι προσκυνηταὶ τῆς ἐν αὐτῷ τιμωμένης καὶ δοξαζομένης ἁγίας Τριάδος, εἴησαν συγκεχωρημένοι καὶ εὐλογημένοι παρὰ τοῦ τρισυποστάτου καὶ ἑνὸς τῇ φύσει μόνου θεοῦ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, καὶ ἔχοιεν τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας πάντων τῶν ἁγίων καὶ θεοφόρων τῆς ἐκκλησίας πατέρων. Ὃς δ' ἄν τις ὀψέ ποτε ἀθετήσῃ, καὶ ἀνατρέψῃ τὸ τοιοῦτον θειότατον καὶ εὐσεβέστατον ψήφισμα καὶ δόγμα τῆς ἀσυλίας τοῦ εἰρημένου ναοῦ, καὶ παρὰ τὴν γενομένην διάταξιν τολμήσῃ ἐπιβῆναι αὐτοῦ, καὶ παραπατῆσαι, καὶ βεβηλῶσαι παρανόμως καὶ ἀπονενοημένως τὴν ἱερὰν καὶ σεβασμίαν ταύτην μονήν, ὁ τοιοῦτος, ὡς ἀνευλαβῶς περὶ τὰ θεῖα διακείμενος καὶ

Digitized by Google

ζωοποιοῦ καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος, τοῦ ἑνὸς τῇ φύσει μόνου θεοῦ, καὶ κατηραμένος, καὶ ἀσυγχώρητος, καὶ μετὰ θάνατον ἄλυτος ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, καὶ πάσαις ταῖς πατρικαῖς καὶ συνοδικαῖς ἀραῖς, καὶ τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματι ὑπόδικος, καὶ ἔνοχος τοῦ πυρὸς τῆς γεέννης. Ὅθεν εἰς τὴν περὶ τούτου ἔνδειξιν καὶ διηνεκῆ ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν καὶ σιγιλλιῶδες γράμμα καὶ ἐπεδόθη τῷ διαλεχθέντι ἱερῷ μοναστηρίῳ τῆς Ἁγίας Τριάδος, καταστρωθὲν καὶ ἐν τῷ ἱερῷ κώδηκι τῆς καθ' ἡμᾶς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας.

(Κώδηξ δεύτερος Κριτίου, σελ. 703-711.)

2

Ἐπιστολὴ τοῦ πατρός μου πρὸς τὸν ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει πατριάρχην Ἱεροσολύμων Χρύσανθον, ζητήσαντα παρὰ τῆς αὐτοῦ σοφολογιότητος τὸ ὄπισθεν περὶ ἀσυλίας σχέδιον.

Ἀγκαλὰ πρὸ ἡμερῶν ἱκανῶν ἠξιώθην νὰ ἰδῶ ἱερὸν καὶ σεβάσμιον γράμμα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος γεγραμμένον οὐ πρὸς ἐμέ, ἀλλὰ πρὸς τὸν κὺρ Ἀλέξανδρον γραμματικόν, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου ἐδέχθην μεθ' ὅσης εὐλαβείας τὰς θεοπειθεῖς αὐτῆς εὐχὰς καὶ εὐλογίας, σὺν τούτοις δὲ καὶ τὸ ἱερὸν αὐτῆς πρόσταγμα περὶ τοῦ σχεδίου, πλὴν ἔκτοτε μέχρι τοῦ νῦν, σιωπηθέντος τοῦ πράγματος, ἐπειδὴ καὶ οὔτε δευτέρα προσταγὴ ἦλθε τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἰς ἀναζήτησιν τοῦ αὐτοῦ σχεδίου, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐσυμπέραινεν ἡ λογιότης του ὅτι νὰ ἔπαυσε πλέον καὶ ἡ χρεία αὐτοῦ, οὔτε ὁ κὺρ Ἀλέξανδρος ἐδυνήθη νὰ κάμῃ τὴν ἀνάμνησιν ἀπὸ τὰς πολλὰς περιστάσεις καὶ ἐνοχλήσεις, ὁποῦ ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ

Digitized by Google

ἀκολούθησαν · καὶ ἐγὼ ὁμοίως ἀσχολούμενος εἰς τὰς καθημερινὰς καὶ ἀπαραιτήτους ὑπουργίας, αἱ ὁποῖαι δὲν λανθάνουσι καὶ τὴν ὑμετέραν σεβάσμιον μακαριότητα αι..... ὁ καιρὸς ἕως τοῦδε ὑπ' ἀγνοίας μᾶλλον καὶ λήθης ἀκουσίου, ἢ ἀπὸ ῥαθυμίας. Τώρα δὲ κάμνοντάς μου ἀνάμνησιν ὁ κὺρ Ἀλέξανδρος, ἐλυπήθην μὲν καιρίως διὰ τὸ ἀκούσιον τοῦτο ἁμάρτημα ὁποῦ ἐφάνην βραδὺς καὶ νωθρὸς εἰς τὸ θεῖόν της πρόσταγμα. ἐπεβαλόμην δὲ κατὰ τάχος τῷ πράγματι, καὶ ἰδοὺ ὁποῦ τῷ στέλλω σχέδιον ὡς ἀληθῶς ἀτελὲς, καὶ ἐξ ἀτελοῦς διανοίας. Ἤθελα τολμήσει νὰ προφασισθῶ τὸ στενὸν τοῦ καιροῦ, τὰς πολλὰς ἀσχολίας, τὴν σωματικὴν ἀδυναμίαν καὶ τὰ συνήθη τῆς καταρροῆς πάθη, ὁποῦ εἴπέρ ποτε καὶ νῦν ἐνοχλοῦσί μοι, διὰ νὰ συγκαλύψω ὡς ὑπὸ παραπετάσμασί τισι τὰ ἐν τῷ συγγράμματι σφάλματα · ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ τοιαῦται ἀπολογίαι δὲν ἰσχύουσι πρὸς τὴν πάνσοφον αὐτῆς κορυφὴν, μὲ τὸ νὰ γινώσκῃ καλῶς τὰ κατ' ἐμὲ, ὁμολογῶ τὴν ἀλήθειαν οὐδὲν ὑποστειλάμενος, ὅτι ἡ ἀμάθεια καὶ ἡ τοῦ λόγου πενία καὶ ἡ φυσικὴ ἀνεπιτηδειότης ἐνεπόδησαν καὶ δὲν ἀφῆκαν νὰ μένῃ καθὼς ἔπρεπε, καὶ καθὼς τὸ ἐζήτει καὶ ἡ ὑμετέρα μακαριότης.

Δέομαι λοιπὸν ἱκετικῶς τῆς πατρικῆς της φιλοστοργίας, καὶ διὰ τὸν παραδραμόντα καιρὸν κατὰ λήθην καὶ ἄγνοιαν, καὶ διὰ τὸ ἄτεχνον καὶ ἄκομψον τοῦ σχεδίου, νὰ μὲ ἀξιώσῃ συγγνώμης · τὸ μὲν ὡς ἀκούσιον, τὸ δὲ, διότι ἐπρόκρινα νὰ φανῶ εὐπειθὴς εἰς τὸ θεῖόν της πρόσταγμα μὲ τὸν ἔλεγχον τῆς ἀμαθείας μου, παρὰ νὰ δείξω ἀπείθειαν ἀποφεύγων τὴν μέμψιν. Ἃς τὸ δεχθῇ, παρακαλῶ, ὡσὰν μίαν πρόχειρον ὕλην, ἀγκαλὰ καὶ ἄκοσμον καὶ χωρὶς διάθεσιν εἰς μερικὰ συντείνοντα εἰς τὸν σκοπόν της, τὴν ὁποίαν καὶ ἃς καθαρίσῃ καὶ ἃς ἐπικοσμήσῃ μὲ τὴν ἄκραν της σύνεσιν, καὶ ἃς τὴν μεταχειρισθῇ εἰς τὴν ἐπιβάλλουσαν χρείαν, ἐμοὶ δὲ τῷ ἐλαχίστῳ αὐτῆς δούλῳ ἃς ἀντιπέμψῃ τὰς ἁγίας της εὐχὰς καὶ εὐλογίας, μὲ τὸ

νὰ εὐδόκησεν ὁ θεὸς νὰ εὑρίσκεται κατὰ τὸ παρὸν ἡ ὑμετέρα σεβάσμιος μακαριότης ἐν Βλαχίᾳ, καὶ νὰ ἔχῃ τὴν αὐτοπρόσωπον ἀναστροφὴν καὶ ὁμιλίαν τοῦ ὑψηλοτάτου, εὐσεβεστάτου καὶ σοφωτάτου αὐθέντου καὶ ἡγεμόνος Οὐγγροβλαχίας κυρίου κυρίου Νικολάου βοεβόδα, ἐτόλμησα νὰ προσφέρω τῇ αὐτοῦ θεοσεβεστάτῃ ὑψηλότητι τὴν δουλικήν μου προσκύνησιν μὲ τὸ παρὸν εὐτελές μου γράμμα, ἐλπίζωντας τὴν ἐμὴν ἀναξιότητα καὶ εὐτέλειαν νὰ συστήσῃ ἡ πατρικὴ καὶ χριστομίμητός της φιλανθρωπία. Αἱ δὲ ἅγιαι καὶ θεοπειθεῖς εὐχαὶ τῆς ὑμετέρας μακαριότητος εἴησάν μοι ἀρωγοὶ διὰ βίου παντός.

3

Κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἐν ᾧ ἐστάλθη τὸ ῥηθὲν τῆς ἀσυλίας σχέδιον, ἐγράφη καὶ ἡ παροῦσα ἐπιστολή, ἐκ μέρους τοῦ φιλοστοργοτάτου μοι πατρός, πρὸς τὸν μακαρίτην αὐθέντην Νικόλαον βοεβόδα.

Γνωρίζω καλῶς, ὑψηλότατε καὶ θεοσέβαστέ μοι αὐθέντα καὶ ἡγεμὼν κράτιστε, ὅτι δὲν εὑρίσκω κάμίαν ἄλλην ἀπολογίαν εὐπρόσωπον νὰ προσφέρω εἰς τὸ ὕψος τῆς ὑμετέρας μεγαλοπρεπεστάτης ὑψηλότητος τῆς μέχρι τοῦδε σιγῆς καὶ ἀφωνίας μου, παρὰ ὅτι τὰ πλήθη τῶν ἁμαρτιῶν μου, καὶ αἱ ἐρινύες τῆς ἀτυχίας μου συνέσφιγξαν καὶ συνέδησαν τὴν γλῶσσαν, καὶ ὑστέρησαν τὴν φωνὴν μὲ τὰ δεσμὰ καὶ τὰς ἁλύσεις τῆς πέρα τοῦ δέοντος συστολῆς· τὴν ὁποίαν ὅτι μὲν δικαίως εἶχον καὶ ἔχω, ὁμολογῶ ἐπιγινώσκων καλῶς τὴν ἐμὴν ἀσθένειαν καὶ ἀναξιότητα εἰς τὸ νὰ ἐμφανίζωμαι καὶ νὰ προσεγγίζω διὰ γραμμάτων τοσούτῳ ὕψει καὶ μεγέθει τῆς τρισολβίου καὶ ἀκροτάτης αὐτῆς ὑψηλότητος, ὅτι δὲ

Digitized by Google

πέρα τοῦ μετρίου ἐξετάνθη, καὶ εἰς δειλίαν καὶ μικροψυχίαν ἐπίμωμον ἐκατήντησε τὸ πάθος, καὶ τοῦτο πάλιν ἀναγκάζομαι καὶ ἄκων ὁμολογῆσαι. Ἓν μόνον φάρμακον εὑρίσκω ἐπὶ τούτοις, καὶ εἰς μίαν ταύτην τὴν ἱερὰν ἄγκυραν πέποιθα ἀσφαλῶς, τὴν ἄκραν φιλανθρωπίαν καὶ συμπαθεστάτην καὶ τῷ ὄντι χριστομίμητον διάθεσιν τῆς πανσόφου αὐτῆς ὑψηλότητος, μὲ τὴν ὁποίαν μετὰ πραότητος καὶ ἱλαρᾶς γνώμης εἴωθε κρίνειν καὶ ἐξετάζειν τὰ ὑπὸ τῶν δούλων αὐτῆς ἡμαρτημένα, τοὺς ὁποίους καὶ ἁμαρτάνοντας ἀνέχεται, καὶ ἐπιστρέφοντας εὐσπλάγχνως ἀποδέχεται, θεὸν ἐν τούτῳ μιμουμένη τὸν φύσει εὔσπλαγχνον καὶ μακρόθυμον. Προσπίπτω λοιπὸν ἱκέτης ταπεινὸς τῇ θεοσεβεστάτῃ σου ὑψηλότητι, καὶ τοῖς παντίμοις αὐτῆς ποσὶν ἐγκαλινδοῦμαι τὰ ἴχνη κατασπαζόμενος, καὶ ἐπὶ μὲν τοῖς φθάσασι συγγνώμην αἰτοῦμαι, εἰς δὲ τὸ μέλλον δέομαι νὰ ἔχω τὸ σκέπος καὶ τὴν ἀντίληψιν τῆς ὑμετέρας θεοσεβοῦς ὑψηλότητος· ὁ δὲ τῶν ἀγαθῶν χορηγὸς θεὸς νὰ περιφρουρῇ καὶ νὰ περισκέπῃ αὐτὴν πάσης λυπηρᾶς περιστάσεως ἀνωτέραν, ὑγιᾶ τε καὶ παναίσιον, καὶ ἀμφιλαφοῦς ἀπολαύουσαν εὐτυχίας, καὶ στηρίζοι αὐτὴν εἰς τὸν ἡγεμονικὸν αὐτῆς θρόνον μέχρι γήρως λιπαροῦ καὶ βαθυτάτου· νὰ τὴν ἀξιώσῃ καὶ τὰς πανσέπτους ἡμέρας τῶν νηστειῶν λαμπρῶς καὶ ἐνδόξως, μετ' ἐπιτυχίας πάντων τῶν ἐφετῶν καὶ καταθυμίων, καὶ ἐφέτος καὶ τοῦ χρόνου, καὶ εἰς πολλὰς ἡλίου κυκλοφορίας. Τὰ ἔτη της ὑμετέρας θεοσεβεστάτης ὑψηλότητος εἴησαν θεόθεν πλεῖστα καὶ πανευδαίμονα.

(Κώδηξ δεύτερος Κριτίου, σελ. 711-714.)

4

Γράμμα ἀφιερώσεως γεγονὸς καὶ γραφὲν ἐν Βουκουρεστίῳ διὰ τὴν ἀνέγερσιν τῆς ἐκκλησίας ἐπ' ὀνόματι τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν καὶ πανδοχείου καὶ οἰνώνων καὶ λοιπῶν κτημάτων ἐν Βουκουρεστίῳ γενομένων ὑπὸ τοῦ Σταυρουπόλεως Ἰωαννικίου, καὶ ἀφιερωθέντων εἰς τὸ κατὰ τὴν ἀρχιεπισκοπὴν τῆς Πωγωνιανῆς μοναστήριον τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν, ἐπονομαζόμενον τοῦ Γκούρα.

Θεῖόν τι χρῆμα ἡ τάξις, σωστικώτατόν τε καὶ τῶν λίαν ἀναγκαίων καὶ καθολικωτάτων · ἥτις ἐκ τῶν ὑπερουρανίων καὶ θείων ἀρχομένη, καὶ διὰ τῶν ἀΰλων δυνάμεων διϊκνουμένη, καὶ αὐτῶν τῶν οὐρανίων σωμάτων τε καὶ στοιχείων, μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ κέντρου τῆς γῆς σώζει καὶ διατηρεῖ πάντα τὰ ὄντα, ἀλλὰ καὶ οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ ἄτακτον οὐδὲ ἀπρονόητον, ὡς μὴ δυναμένη τὸ τοιοῦτον διαιωνίζειν, κατὰ τὸ παλαίφατον λόγιον · καὶ οὐ μόνον τά τε θεῖα καὶ τὰ φύσει κοσμεῖται καὶ συντηρεῖ, ἀλλὰ δὴ καὶ τὰ ἤθη ἑκάστου, οἰκίας τε καὶ πόλεις, κἂν τοῖς βασιλείοις ἀναγκαιοτάτη γνωρίζεται σύνοικος· ὡσαύτως καὶ τοῖς σεμνείοις τε καὶ κοινοβίοις τὸ κράτος ἐσχηκυῖα, πάσης εὐκοσμίας καθίσταται πρόξενος · πρὸς ὅπερ ἀπιδοῦσα καὶ ἡ θεολόγος φωνὴ τὴν τάξιν τιμᾶσθαι καὶ τοῦ κράτους προηγεῖσθαι ὡς τούτου φύλαξ διακελεύεται · τὰ γὰρ ἐξοικιζόμενα τῆς οἰκείας τάξεως κακῶς εἴωθε φέρεσθαι τοῦ λοιποῦ, καὶ ἀτάκτως ἄγεσθαι, καὶ τάξιν οὐδέποτε ἐσχηκέναι μόνιμον, ὡς τοὺς προσφυεῖς τῆς σφῶν καταστάσεως ὅρους τέως ἀπολέσαντα, καὶ πῇ μὲν ὧδε, πῇ δ' ἐκεῖσε ἀντιθέτως καὶ ἀλλεξάλλως καθέλκεσθαι · διὸ καὶ τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς τοῖς Κορινθίοις διατάττεται λέγων : « τὰ πάντα εὐσχη-

μόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω »· καὶ πάλιν τοῖς Κολασσαεῦσιν ὁ αὐτός : « εἰ καὶ τῇ σαρκὶ ἄπειμι, ἀλλὰ τῷ πνεύματι σὺν ὑμῖν εἰμι χαίρων καὶ βλέπων ὑμῶν τὴν τάξιν καὶ τὸ στερέωμα τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως »· ἀλλὰ δὴ καὶ ὅ φησιν ὁ αὐτὸς τὸ τοῦ Χριστοῦ θεῖον στόμα : « ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη ἐκεῖ καὶ μενέτω », εἰς τοῦτο πάντως φέρει ἕκαστον τὴν ἰδίαν τάξιν διακατέχειν κελεῦον, μένει δ' ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη οὐ μόνον σωματικῶς, ἀλλὰ μάλιστα καὶ πνευματικῶς, καὶ γνώμῃ καὶ προαιρέσει καὶ βοηθείᾳ, καὶ ἄλλοις οἷς τισιν ἂν δύνηται τρόποις, ἀνθ' ὧν καὶ ἡ ταπεινότης ἡμῶν, ἡ ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας τὸν μοναδικὸν βίον αἱρετισαμένη, καὶ τῷ σεβασμίῳ καὶ ἱερῷ μοναστηρίῳ κατὰ τὴν τῆς Πωγωνιανῆς ἐπαρχίαν, ἐπ' ὀνόματι τιμωμένῳ τῶν παμμεγίστων ταξιαρχῶν Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ, Γκούρα ἐπονομαζομένῳ, πλησίον τῆς κώμης Ὀστανίτζας τῆς πατρίδος αὐτῆς, ἐπί τινος πέτρας αὐτοφυοῦς μεγάλης ἐπιτεθεμελιωμένῳ, τὸ ἀγγελικὸν ἐδέξατο σχῆμα, ἐν' ᾧ καὶ ὡς τάξις ἀπῄτει ἑαυτὴν ἀφωσιώσατο· κἀκεῖθεν μετὰ πάροδον χρόνου συχνοῦ ἀποδημήσασα ἀδείᾳ καὶ ἐπιταγῇ τοῦ ἐνταῦθα τὸ τηνικαῦτα ἡγουμενεύοντος, καὶ τῶν λοιπῶν ἐνασκουμένων πατέρων, χάριν ἐλέους καὶ τῆς παρὰ τῶν χριστιανῶν βοηθείας, καὶ μετὰ περιήγησιν ἱκανὴν ἐπιδημήσασα τῇ κατὰ τὴν Οὐγγροβλαχίαν πόλει Βουκουρέστιον ἐπονομαζομένῃ, προτροπῇ καὶ συνεργείᾳ τοῦ τότε τῆς Οὐγγροβλαχίας ἡγεμονεύοντος, σοφωτάτου καὶ ἀειμνήστου κυρίου κυρίου Ἰωάννου Νικολάου βοεβόδα τοῦ Μαυροκορδάτου, ἐπὶ τὸ μέγα καὶ ἁγιώτατον ἀξίωμα τῆς ἀρχιερωσύνης προεβιβάσθη, Σταυρουπόλεως ἀρχιερεὺς χειροτονηθεῖσα, ἐκδόσει τοῦ τηνικαῦτα παναγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου κυρίου Ἱερεμία, τοῦ ἡμετέρου αὐθέντου καὶ δεσπότου, προθυμηθεῖσα δ' ἔπειτα καὶ πρῶτον σκοπὸν θεμένη ἵνα, κατὰ τὸ ἐφικτὸν, βοηθήσῃ τῷ ῥηθέντι ἱερῷ μοναστηρίῳ, ἔνθα τὸ ἀγγελικὸν περιεβάλετο σχῆμα· καὶ συνεπιλαμβάνοντα τὸν και-

Digitized by Google

ρὸν ἐσχηκυῖα, ἀναλώμασιν οἰκείοις πανδοχεῖον ἐκ βάθρων ἀνήγειρεν ἐν τῇ πόλει Βουκουρεστίῳ πλησίον τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως, τῆς ἀνατεθειμένης τῇ ἁγιωτάτῃ ἀρχιεπισκοπῇ τῆς Πωγωνιανῆς, τόν τε πέριξ περίβολον καὶ τὰ κελλία πάντα ἐξ ὀπτῆς πλίνθου ἀνῳκοδόμησε, πλησίον τε τῆς μεγάλης εἰσόδου, καὶ ναὸν ἀνήγειρεν ὡραῖον, ἐπ' ὀνόματι τιμώμενον τῶν τε παμμεγίστων ταξιαρχῶν Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ, καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας · κατὰ πλευρὰν δὲ τοῦ πανδοχείου καὶ οἶκον ἀνεδομήσατο κάλλιστον μετὰ καὶ οἰνώνων καὶ οἰνοπωλείου · ἃ δὴ πάντα τό τε πανδοχεῖον σύμπαν, τὸ κοινῶς λεγόμενον χάνιον, τόν τε ναὸν σὺν πᾶσι τοῖς αὐτοῦ ἀφιερώμασι κινητοῖς τε καὶ ἀκινήτοις, ἱεροῖς ἀμφίοις, ἀμπελῶσι, καὶ πᾶσι κτήμασι, καὶ σύμπασαν τὴν οἰκίαν, ἵνα τὴν ἐξυμνουμένην τάξιν τηρήσῃ, καὶ τὸ τοῦ ἀποστόλου κελεῦον « ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη ἐκεῖ καὶ μενέτω », καὶ ἵνα βοήθειάν τινα σχοίη καὶ κυβέρνησιν τὸ τῶν ἀΰλων ἀρχαγγέλων ἱερώτατον καταγώγιον, ἔνθα τὴν ἀρχὴν ἔθετο αὐτῆς τὴν μετάνοιαν, μεθ' ὅτι πλείστης προθυμίας αἰωνίως καὶ ἀναποσπάστως ἀφιερώσατο τῷ ῥηθέντι πανσεβάστῳ καὶ θειοτάτῳ μοναστηρίῳ, ἐπ' ὀνόματι τιμωμένῳ τῶν παμμεγίστων ταξιαρχῶν Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ, ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ ἀρχιεπισκοπῇ τῆς Πωγωνιανῆς παρὰ τῇ κώμῃ Ὀστανίτζᾳ, ἐπί τινος αὐτοφυοῦς λίθου ἐπῳκοδομημένῳ · πλὴν μετὰ τοιούτων τῶν ῥηθησομένων ἀπαραβάτων καὶ ἀμετατρέπτων διατάξεων, ἅς περ αὐτὴ διετάξατο· ὧν πρώτη καθέστηκε τὸν καθηγουμενεύοντα ἐν τῷ ἱερῷ μοναστηρίῳ τῶν ἀρχαγγέλων, ἐν τῇ αὐτῆς μετανοίᾳ, καὶ εἶναι καὶ λέγεσθαι πρῶτον ἐπίτροπον πάντων τῶν ῥηθέντων ἀφιερωμάτων, πανδοχείου, φημί, ναοῦ τε τῶν Ταξιαρχῶν, σὺν πᾶσι τοῖς αὐτῷ ἀφιερωθεῖσι κινητοῖς τε καὶ ἀκινήτοις, ἅμα τῇ παρακειμένῃ οἰκίᾳ, ἐπιτροπεῦσαι δὲ τοῦτον συνάμα τοῖς αὐταδέλφοις αὐτῆς Παναγιώτῃ καὶ Νικο-

Digitized by Google

λάῳ τῶν μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τῆς ἡμῶν ταπεινότητος ἐπιτρόπων· περιόντας δὲ αὐτοὺς χρέος ἔχειν ἀπαραίτητον ἐκλέξασθαι ἐκ τῆς ἡμετέρας συγγενείας ἄνθρωπόν τινα τὸν ἐπιτροπεύσοντα μετὰ τὴν αὐτῶν ἀποβίωσιν, εὐλαβῆ τε καὶ τρίβωνα τῶν πραγμάτων, καὶ ἔνοικον ἔχων ἐν ἑαυτῷ τὸν θεῖον φόβον· ἅμα τούτοις ἐπιτροπεύειν τῶν ἀναθημάτων τῶνδε συμπάντων καὶ τὸν κατὰ καιροὺς τυχόντα θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον Πωγωνιανῆς, καὶ τὸν στάροσταν τῶν ἐν Βουκουρεστίῳ τιμίων πραγματευτῶν.

Ἐκ τούτων τῶν τριῶν μερῶν καθίστασθαι τῶν ῥηθέντων ἀφιερωμάτων ἐπιτρόπους, ἀναλαβεῖν τε τὴν φροντίδα τούτων καὶ διοίκησιν, ἵν' ὁσίως καὶ θεοφίλως ἡ διοίκησις γένηται, καὶ ἀξία ἡ ἀντιμισθία παρά τε θεοῦ καὶ τῶν Ταξιαρχῶν ἐμοί τε καὶ αὐτοῖς βραβευθείη· ἐκλέγειν τε τοὺς ῥηθέντας αὐτῆς ἐπιτρόπους τινὰ τῶν ἱερομονάχων ἐκ τοῦ σεβασμιωτάτου ἀρχαίου μοναστηρίου, εἴ γε τὸν τοιοῦτον εἶναι ἐκ τῆς ἡμετέρας γενεᾶς, εὐλαβείᾳ τε καὶ σεμνῷ βίῳ κεκοσμημένον, εἰδήμονα τῶν ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων, δίκαιον, ἐστοιχειωμένον τῇ θείᾳ φρίκῃ, ἐπὶ τὸ διοικεῖν τε καὶ προΐστασθαι ἐν τάξει ἡγουμένου τῶν ἀφιερωθέντων ἁπάντων, κινητῶν τε καὶ ἀκινήτων, ἐμψύχων τε καὶ ἀψύχων, ἀμπελώνων τε καὶ μουσιῶν καὶ τῶν ἄλλων· τὸν ἐπιτροπεύοντα στάροσταν σὺν τοῖς λοιποῖς ἔχειν ἄδειαν λόγον ἐπὶ λεπτοῦ λαμβάνειν ἀπὸ τὸν ἐν τάξει καθεστῶτα ἡγούμενον, καὶ καλῶς μὲν καὶ ἐπ' ὠφελείᾳ ἑστηκότα, κακῶς δὲ καὶ ἀναξίως διωκηκότα ἐξῶσαι τῆς ἐπιστασίας καὶ πρὸ τῆς τοῦ ἔτους ἐκπληρώσεως, καὶ ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ καταστῆσαι. Πρὸ τῶν ἄλλων ἁπάντων τὸν ἐπιστατοῦντα ἐκ τῶν συναχθέντων εἰσοδημάτων ἀπό τε κινητῶν καὶ ἀκινήτων πραγμάτων ἀνακτᾶσθαι τὰ πεπονηκότα, καὶ ἀνανεῶσαι τὰ παλαιωθέντα τοῦ τε ναοῦ, πανδοχείου τε καὶ τῆς οἰκίας, σκέπης αὐτῶν σαθρωθείσης ἢ τείχους διαρραγέντος ἢ καταπεπτωκότος· δευτέρα δὲ, πέμψαι κατὰ πᾶν ἔτος ἀνὰ γρόσια

Digitized by Google

τὸν μισθὸν τῷ διδασκάλῳ τοῦ κοινοῦ σχολείου τοῦ ὑπ' αὐτῆς διορισθέντος τῷ διδάσκοντι τοὺς παῖδας κοινὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ μαθήματα ἐν τῇ πατρίδι αὐτῆς τῇ Ὀστανίτζᾳ· τρίτη, ἀποδοῦναι τὸν συμπεφωνημένον μισθὸν ἀνελλιπῆ τοῖς ἐνταῦθα ἐφημερεύουσιν ἐν τῷ τῶν Ἀρχαγγέλων θείῳ ναῷ καὶ τοῖς ἄλλοις μισθωτοῖς · τετάρτη, ἑορτᾶσαι τὴν τῶν Ἀρχαγγέλων πανήγυριν, ὁμοίως καὶ τὴν μετ' ἐκείνην τὴν τῶν κτιτόρων, λειτουργοῦντος ἀρχιερέως καὶ τῶν κτιτόρων μνημονεύοντος, καὶ διδόναι τῷ λειτουργήσαντι ἀρχιερεῖ ἀνὰ δύο χρυσᾶ φλωρία · πέμπτη, χρέος ἔχειν ἀπαραίτητον τὸν προεστηκότα προσκαλέσασθαί τινα τῶν ἀρχιερέων τρὶς τοῦ ἔτους, ἅπαξ δηλονότι ἐν τέτταρσι μησὶν ἐπὶ τῷ τὴν θείαν μυσταγωγίαν τελέσαι, καὶ μνημονεῦσαι τοῦ ταπεινοῦ αὐτῆς ὀνόματος, καὶ ἀναγνῶναι καὶ τὰς συγχωρητικὰς εὐχὰς ὑπὲρ ἀφέσεως τῶν πλημμελημάτων, ἃ ὡς ἄνθρωπος ἔπραξεν, καὶ λαμβάνειν ἐν ἑκάστῃ λειτουργίᾳ ἀνὰ δύο φλωρία χρυσᾶ · ἕκτη, μηδένα τολμῆσαι τὸ σύνολον ἀπεμπολῆσαί τι τῶν κινητῶν ἢ ἀκινήτων κτημάτων τοῦ ὑπ' αὐτῆς ἀνεγερθέντος ναοῦ καὶ ἱερόσυλον γενέσθαι ἀναφανδόν, ἀλλὰ διακατέχειν καὶ διατηρεῖν ἀπαραμείωτα πάντα τὰ ἐκκλησιαστικὰ κτήματα, ἅπερ αὐτὴ ἐκέκτητο καὶ ἀνήγειρεν · ἀλλὰ μᾶλλον, τοῦ καιροῦ βοηθοῦντος, αὖξαί τε καὶ καλλιεργῆσαι εἰς οἰκεῖον μνημόσυνον · ἑβδόμη καὶ τελευταία, τὰ ἐκ τῶν προσόδων πασῶν περιττεύοντα χρήματα, μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἀνωτέρω διορισθέντων, ὅσα περ ἂν ὦσιν, ἐκπεμφθῆναι παρὰ τῶν ἐπιτρόπων σῶα καὶ ἀνελλιπῆ εἰς τὸ ἱερώτατον τὸ παρὰ τῇ Ὀστανίτζᾳ τῶν Ἀρχαγγέλων μοναστήριον (ἔνθα ἡ ἐμὴ ταπεινότης ἑαυτὴν τῷ θεῷ καθιέρωσεν) εἰς μνημόσυνον μὲν αὐτῆς, βοήθειαν δὲ τῶν ἐκεῖσε κοινοβιούντων σεβασμίων πατέρων, σὺν οἷς καὶ κατάλογον ἀκριβέστατον περιέχοντα ἐπὶ λεπτοῦ τάς τε προσόδους ἁπάσας καὶ τὰ κατ' ἔτος ἀναλώματα, καὶ οὕτως ἡ τάξις τηρηθήσεται τοῦ « ἐν ᾧ ἐκλήθη τις ἐκεῖ καὶ

Digitized by Google

μενέτω ». Οὕτω γνώμης ἔσχηκεν ἡ ἐμὴ ταπεινότης, καὶ οὕτω περὶ τούτων διωρίσατο· μεθ' ἅπαντα δέεται καὶ ἀξιοῖ τοὺς ἡγεμονεύοντας ἐν ταύτῃ τῇ Οὐγγροβλαχίᾳ ἐν ἑκάστοις καιροῖς ὑψηλοτάτους ἡγεμόνας, ὁμοίως καὶ τοὺς ἀρχιερατεύσοντας πανιερωτάτους ἀρχιερεῖς, ἔχειν τὴν ὑπεράσπισιν καὶ ἐπίσκεψιν ταύτης τῆς σεβασμίας μονῆς τῆς τῶν Ἀρχαγγέλων, ἐπικυρῶσαί τε καὶ ἀνανεῶσαι καὶ ἀπαράβατα τηρῆσαι τὰ ἐπιδαψιλευθέντα χρυσόβουλλα τῶν ὑψηλοτάτων προηγεμονευσάντων, καὶ ἑτέροις ἑαυτῶν χρυσοβούλλοις ἐπιβεβαιῶσαι τὰ προγεγονότα, ἵνα καὶ ἀξίαν σχῶσι τὴν ἀντιμισθίαν παρά τε θεοῦ καὶ τῶν ἀρχαγγέλων.

Ὅστις οὖν ὁποιασδήποτε εἴη τάξεως ἐκκλησιαστικῆς ἢ πολιτικῆς, πάντα τὰ ὑπ' αὐτῆς ἐν τῇ ἀφιερώσει ταύτῃ φυλάξῃ ἀπαραμείωτα καὶ ἀπαράβατα, καὶ τὴν δυνατὴν βοήθειαν εἰσενέγκῃ καὶ κατὰ καιρὸν ἀντιλάβηται, εὐλογημένος εἴη καὶ συγκεχωρημένος παρὰ θεοῦ κυρίου παντοκράτορος, τοῦ ἑνὸς καὶ μόνου τῇ φύσει θεοῦ, καὶ σχοίη ἀείποτε συνεργοὺς καὶ φύλακας, ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ, τοὺς παμμεγίστους ἀρχιστρατήγους Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ, καὶ πάσας τὰς πυριμόρφους καὶ ἀσωμάτους οὐρανίους δυνάμεις. Ἔμπαλιν δὲ, ὅστις αἰσχροκερδίᾳ φερόμενος, ἢ ὑπεροψίᾳ νικώμενος, τολμήσειεν ἀποσπᾶσαι καὶ ἀπαλλοτριῶσαι ταῦτα τὰ ἀφιερωθέντα, ἢ ἅπαντα ἤ τινα τούτων, ἀπὸ τοῦ ἱερωτάτου τῶν παμμεγίστων ταξιαρχῶν Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ σεβασμίου μοναστηρίου, τοῦ παρὰ τῇ κώμῃ Ὀστανίτζᾳ ἐπί τινος αὐτοφυοῦς πέτρας ἀνεγηγερμένου, ἢ τολμήσειε διασεῖσαι ἢ ἀνατρέψαι ταύτην μου τὴν θεάρεστον καὶ δικαίαν ἀφιέρωσιν, ἤ τι τῶν ὧν ἐν τῷ παρόντι ἀφιερωτικῷ διωρίσατο γράμματι, εἴ τέ τις τῶν ἐμῶν συγγενῶν εἴη ἂν ὁ τοιοῦτος, εἴτε τῶν ἐπιτρόπων, εἴτε τῶν ἡγουμενευόντων, εἴτε ἄλλος τις μέγας ἢ μικρὸς, ὁποιασδήποτε τάξεως καὶ βαθμοῦ εἴη, ἔστω ἀφωρισμένος παρὰ τῆς παναγίας καὶ ζωαρχικῆς Τριάδος, καὶ κατηραμένος καὶ ἀσυγχώρητος καὶ μετὰ θάνατον

Digitized by Google

ἄλυτος· αἱ πέτραι καὶ ὁ σίδηρος λυθήσονται, αὐτὸς δὲ οὐδαμῶς· καὶ προκοπὴν οὐ μὴ ἴδῃ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ εἴη ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ἐχέτω καὶ τὰς ἀρὰς τῶν ἁγίων τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόρων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων συνόδων. Ἡ μερὶς αὐτοῦ εἴη μετὰ τοῦ Ἰούδα καὶ τῶν Ἰουδαίων, τῶν σταυρωσάντων τὸν κύριον τῆς δόξης. Ἔστω στένων καὶ τρέμων ἐπὶ τῆς γῆς ὡς ὁ Κάϊν, κληρονομήσειε καὶ τὴν λέπραν τοῦ Γιεζῆ καὶ τὴν ἀγχόνην τοῦ Ἰούδα· σχισθείη ἡ γῆ καὶ καταπίοι αὐτὸν ὡς τὸν Δαθᾶν καὶ Ἀβειρών· οἱ πόνοι αὐτοῦ εἴησαν πυρίκαυστοι, καὶ σχοίη ἀντιδίκους καὶ πολεμίους, ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ, τοὺς παμμεγίστους ἁγίους Ταξιάρχας σὺν πᾶσι τοῖς οὐρανίοις στρατεύμασιν, ὁμοῦ καὶ τὸν ἁγιώτατον πατέρα ἡμῶν πατριάρχην Ἀλεξανδρείας τὸν μέγαν Ἀθανάσιον.

Ἐν ἔτει ᾳψλγ', νοεμβρίου η'.

(Κῶδηξ πρῶτος Κριτίου, σελ. 417-421.)

5

Κατὰ τὴν περίληψιν τοῦ ἀνωτέρω γράμματος ζητηθὲν ἐξεδόθη καὶ τὸ παρὸν πατριαρχικὸν συνοδικὸν ἐπιβεβαιωτήριον τῆς ἀφιερώσεως ταύτης γράμμα.

Πολύτροπα μὲν ὑπάρχουσι καὶ πολυειδῆ ἐν τοῖς ὀρθοδόξοις χριστιανοῖς τὰ ἔργα τῆς κατὰ θεὸν ἀρετῆς καὶ τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης, καὶ πάντα ὁ θεὸς εὐμενῶς ἀποδέχεται, καὶ ἀποδίδωσιν ἑκάστῳ τὰ ἐπάξια γέρα καὶ τοὺς μισθούς· τιμιώτερα δὲ τῶν ἄλλων καὶ περισπουδαστότερα πάντως καθέστηκε τὰ περὶ τὰ ἱερὰ τοῦ θεοῦ καταγώγια καὶ σεβάσμια σκηνώματα ἐνθέῳ ζήλῳ καὶ πόθῳ τοῖς εὐσεβέσι φιλεργούμενα, καὶ ὑπὸ ἐνθέου εὐλαβείας καὶ εὐγνώμονος προαιρέσεως

Digitized by Google

θεῷ τῷ δοτῆρι τῶν ἀγαθῶν προσφερόμενα εἰς δόξαν μὲν αὐτοῦ καὶ ὑμνολογίαν ἀένναον, μνημόσυνον δὲ διηνεκὲς τῶν προσενεγκάντων καὶ ἀφιερωσάντων αὐτά, οὗ καὶ ὁ ζῆλος μᾶλλον ἐπαινεῖται, καὶ ἡ πρόθεσις διὰ θαύματος ἄγεται, ἀποδοχῆς ἄξια κρίνεται, ὅτι τῷ προὔχοντι τῶν ἀγαθῶν ἔργων ὁποῖά ἐστιν ἡ τῶν θείων ναῶν συνδρομή τε καὶ περιποίησις ἐπεβάλλοντο θεῷ τὰ ἐκ θεοῦ ἱλαρᾷ προαιρέσει προσάγοντες· ταῦτά τοι καὶ ἐμφανιζόμενα τὰ τῶν τοιούτων φιλοθέων ἀνδρῶν σπουδάσματα τῇ κοινῇ μητρὶ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν, οὐ μόνον ἀποδοχῆς καὶ τιμῆς κατά γε τὸ εἰκὸς ἀξιοῦται, ἀλλὰ καὶ συστάσεως ἐπιδεόμενα εἰς μόνιμον αὐτῶν διαμονὴν καὶ συντήρησιν, ὅλαις ἐπιμελείαις καὶ σπουδαῖς, τὴν προσήκουσαν ἀπολαμβάνει βεβαίωσιν καὶ ἀσφάλειαν· τούτῳ γὰρ τῷ τρόπῳ καὶ αὔξεσθαι πέφυκε τὰ καλὰ, καὶ προκόπτειν καὶ εἰς διαμονὴν προχωρεῖν, τουτέστι ταῖς περὶ αὐτὰ σπουδαῖς τε καὶ ἐπιμελείαις.

Ὅθεν καὶ ἡ μετριότης ἡμῶν, θείῳ ἐλέει, τὸν οἰκουμενικὸν τοῦτον θρόνον κληρωσαμένη, καὶ τὴν πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν ἀναλαβοῦσα μέριμναν, καὶ κατ' ὀφειλὴν ἀπαραίτητον τὴν τῶν ἱερῶν σκηνωμάτων σύστασιν καὶ αὔξησιν ἐπιποθοῦσα, οὐ μόνον εὐμενῶς ἀποδέχεσθαι εἴωθε τὴν περὶ τὰ θεῖα τεμένη φιλοθέων ἀνδρῶν σπουδὴν καὶ εὐλάβειαν, καὶ ἐκ τῶν ἐνόντων συνδρομὴν καὶ βοήθειαν, ἀλλὰ καὶ γράμμασι πατριαρχικοῖς κατοχυροῦν τὰ φιλεργήματα αὐτῶν οὐκ ἀπαναίνεται, καὶ διὰ τῆς πατριαρχικῆς ἀξίας καὶ δυνάμεως τὸ μόνιμον τούτοις χαρίζεσθαι.

Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ τὰ νῦν ἀνηνέχθη καὶ ἐδηλοποιήθη ὡς ὁ ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ τζάρᾳ τῆς ὑψηλοτάτης αὐθεντίας Οὐγγροβλαχίας τὰς διατριβὰς ποιούμενος ἱερώτατος μητροπολίτης Σταυρουπόλεως καὶ συναδελφὸς αὐτῆς κὺρ Ἰωαννίκιος, ζήλῳ θείῳ κεκινημένος πρὸ χρόνων ἤδη τινῶν ἀνήγειρε καὶ ἀνῳκοδόμησεν ἐν τῇ πολιτείᾳ Βουκουρεστίου ἐν πανδο-

Digitized by Google

χεῖον, καὶ ναὸν ἐν αὐτῷ ἀνήγειρε τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῶν παμμεγίστων ταξιαρχῶν Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ, καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου, πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, πλησίον τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως τῆς ἀνατεθειμένης τῇ ἁγιωτάτῃ ἀρχιεπισκοπῇ τῆς Πωγωνιανῆς, καὶ κατὰ πλευρὰν τοῦ πανδοχείου καὶ οἶκον ἐδομήσατο μετὰ οἰνώνων καὶ οἰνοπωλείου, καὶ περιποιησάμενος αὐτὰ κτήμασί τε καὶ πράγμασι κινητοῖς τε καὶ ἀκινήτοις, ἱεροῖς ἀμφίοις καὶ ἀμπελῶσιν, ἀνέθηκε καὶ ἀφιέρωσε τὸ ῥηθὲν πανδοχεῖον, σὺν τῷ ἐν αὐτῷ ναῷ καὶ λοιποῖς πᾶσιν ἀφιερώμασιν, εἰς τὸ ἐν τῇ ῥηθείσῃ ἀρχιεπισκοπῇ Πωγωνιανῆς ἱερὸν καὶ σεβάσμιον μοναστήριον, τιμώμενον κἀκεῖνο ἐπ' ὀνόματι τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν, ἐπονομαζόμενον τοῦ Γκούρα, πλησίον τῆς κώμης Ὀστενίτζας, ἐν' ᾧ καὶ τὸ ἀγγελικὸν τὴν ἀρχὴν ἐδέξατο σχῆμα, καὶ ἑαυτὸν ἀφιέρωσε καὶ ἀνέθηκε· κἀντεῦθεν ἐφ' ᾧ τὴν τοιαύτην αὐτοῦ προσήλωσίν τε καὶ ἀφιέρωσιν περὶ τοῦ ῥηθέντος πανδοχείου καὶ τῶν ἐν αὐτῶν περιεχομένων πραγμάτων ἔχειν τὸ ἀσφαλές τε καὶ μόνιμον, καὶ διενεργεῖσθαι καὶ συμφυλάττεσθαι, ἕως οὗ ὁ ἥλιος περιτρέχει τὸν κύκλον αὐτοῦ, δεῖν ἔγνω ἐμφρόνως λίαν καὶ προνοητικῶς, ὥστε ὑπὸ ἐπιτρόπους καὶ ἐπιστάτας ἀξίους καὶ ἔμφρονας θεῖναι τὴν διοίκησιν καὶ κυβέρνησιν αὐτοῦ, καὶ ὅροις τισὶ καὶ κανόσιν, ὡς ἐκτύπῳ περιλαβεῖν καὶ διορίσασθαι τὸν τρόπον τῆς καλῆς καὶ θεαρέστου κυβερνήσεως καὶ διεξαγωγῆς αὐτοῦ, καὶ μὴ τηνάλλως καὶ ἀδιορίστως φερόμενον εἰς φθορὰν καταπέσῃ, καὶ τῷ πανδαμάτορι χρόνῳ παρανάλωμα γένηται· κἀντεῦθεν διετάξατο καὶ διώρισεν πρῶτον ὅπως τὸν ἡγουμενεύοντα κατὰ καιροὺς ἐν τῇ ῥηθείσῃ κατὰ τὴν Πωγωνιανὴν ἱερᾷ μονῇ τῶν ἀρχαγγέλων εἶναι καὶ λέγεσθαι πρῶτον ἐπίτροπον πάντων τῶν εἰρημένων ἐν Βουκουρεστίῳ ἀφιερωμάτων, ἤτοι τοῦ πανδοχείου, τοῦ ναοῦ τῶν ἀρχαγγέλων καὶ τῆς παρακειμένης οἰκίας σὺν

Digitized by Google

πᾶσι τοῖς ἐν αὐτοῖς κινητοῖς τε καὶ ἀκινήτοις, συνεπιτροπέυειν δὲ μετ' αὐτοῦ περιόντας μὲν τὸν Παναγιώτην καὶ Νικόλαον αὐταδέλφους τῆς αὐτοῦ ἱερότητος, μετὰ δὲ τὴν ἀποδίωσιν ἐκείνων ὃν ἂν ἐκλέξωνται καὶ διορίσουσιν οὗτοι περιόντες ἐκ τῆς συγγενείας αὐτῶν ἄξιον καὶ ἱκανὸν τῆς τοιαύτης ἐπιστασίας, μεθ' ὧν καὶ ὁ κατὰ καιροὺς θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Πωγωνιανῆς καὶ ὁ στάροστας τῶν ἐν Βουκουρεστίῳ πραγματευτῶν ὀφείλουσιν ἔχειν ὁμοῦ τὴν τῶν ἀφιερωμάτων τούτων ἐπιτροπὴν, ἐπιστασίαν καὶ μέριμναν· οἵτινες ἐπίτροποι ἔχωσιν ἐκλέγειν ἱερομόναχον ἐκ τοῦ κατὰ τὴν Πωγωνιανὴν ἀρχαίου μοναστηρίου, εἰ δυνατὸν ἐκ τοῦ γένους τῆς αὐτοῦ ἱερότητος, ἔμπης σεμνῷ βίῳ καὶ ἀρετῇ καὶ πείρᾳ κεκοσμημένον, καὶ καθιστᾶν ἡγούμενον ἐπὶ τῷ προΐστασθαι ἐν τάξει ἡγουμένου τῶν εἰρημένων ἐν Βουκουρεστίῳ ἀφιερωμάτων ἁπάντων, καὶ διοικεῖν αὐτὰ, καὶ διδόναι καὶ ἀπαιτεῖν λογαριασμὸν τῷ ῥηθέντι στάροστᾳ καὶ τοῖς λοιποῖς ἐπιτρόποις, καὶ ἐκ τῶν συναγομένων εἰσοδημάτων ἐπισκευάζειν καὶ ἀνανεοῦν τὰ πεπονηκότα, καὶ πτῶσιν ἀπειλοῦντα, καὶ διορθώσεως χρῄζοντα μέρη τοῦ πανδοχείου, τοῦ ναοῦ, καὶ τῆς οἰκίας. Β^ον πέμπειν κατὰ πᾶν ἔτος διωρισμένον μισθὸν ἀνὰ εἴκοσι γρόσια τῷ ἐν τῇ πατρίδι τῆς αὐτοῦ ἱερότητος Ὀστανίτζᾳ διδασκάλῳ τοῦ κοινοῦ σχολείου, τῷ διδάσκοντι τοὺς παῖδας τὰ ἁπλᾶ καὶ κοινὰ μαθήματα. Γ^ον πληροῦν ἀπαραιτήτως καὶ ἀνελλιπῶς τὸν συμπεφωνημένον μισθὸν τοῖς ἐφημερεύουσιν ἐν τῷ κατὰ τὸ Βουκουρέστι ναῷ τῶν ἀρχαγγέλων, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῦ πανδοχείου μισθωτοῖς. Δ^ον ἑορτάζειν κατ' ἔτος τὴν τῶν ἀρχαγγέλων πανήγυριν ὁμοίως καὶ τὴν μετ' ἐκείνην τὴν τῶν κτιτόρων, καὶ προσκαλεῖν ἀρχιερέα εἰς τὴν λιτὴν, ἱερὰς λειτουργίας καὶ μνημόσυνον τῶν κτιτόρων, καὶ διδόναι τῷ λειτουργήσαντι ἀρχιερεῖ ἀνὰ δύο χρυσᾶ φλωρία. Ε^ον κατ' ὀφειλὴν ἀπαραίτητον προσκαλεῖν ἕνα τῶν ἀρχιερέων τρὶς τοῦ ἔτους, ἤτοι ἀνὰ πᾶσαν τετραμηνίαν ἐπὶ τῷ ἐκτελεῖν τὴν θείαν

Digitized by Google

μυσταγωγίαν, καὶ μνημονεύειν τοῦ ὀνόματος τῆς αὐτοῦ ἱερότητος σὺν τῇ τῶν συγχωρητικῶν εὐχῶν ἀναγνώσει, καὶ πληροῦν τῷ κοπιῶντι ἀρχιερεῖ ἑκάστῃ ἱερᾷ λειτουργίᾳ ἀνὰ δύο χρυσᾶ φλωρία. ϛον μηδένα τολμῆσαι τὸ σύνολον ἀπεμπολῆσαι καὶ ἐκποιῆσαί τι τῶν κινητῶν καὶ ἀκινήτων κτημάτων τῶν ἀνεγερθέντων ὑπὸ τῆς αὐτοῦ ἱερότητος ναοῦ, ἀλλὰ φυλάττεσθαι πάντα ἀπαραμειώτως καὶ ἀναφαιρέτως. Ζον καὶ τελευταῖον μετὰ τὴν ἐξαίρεσιν καὶ ἀναπλήρωσιν τῶν διορισθέντων ἀνωτέρω μισθῶν, καὶ τῶν εἰς ἐπισκευὰς καὶ ἀνεγέρσεις γενομένων δαπανημάτων, τὰ περισσεύοντα καὶ λειπόμενα χρήματα ἐκ πάντων τῶν τοῦ πανδοχείου τούτου εἰσοδημάτων πέμπεσθαι παρὰ τῶν εἰρημένων ἐπιτρόπων ἀνελλιπῶς εἰς τὸ ῥηθὲν ἐν τῇ Πωγωνιανῇ παρὰ τῇ Ὀστανίτζᾳ ἱερὸν μοναστήριον τῶν ἀρχαγγέλων, καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ συνασκουμένους πατέρας, διὰ περίθαλψιν καὶ κυβέρνησιν αὐτῶν· ὁμοῦ δὲ πέμπεσθαι καὶ κατάλογον ἀκριβῆ περιέχοντα τὰς κατ' ἔτος προσόδους καὶ δαπανήματα, καὶ τῷ τρόπῳ τούτῳ, θεοῦ συνεργοῦντος, σώζεσθαι μὲν καὶ φυλάττεσθαι καὶ διακυβερνᾶσθαι τό τε ῥηθὲν πανδοχεῖον σὺν τοῖς ἐν αὐτῷ, ἔτι δὲ καὶ τὸ κατὰ τὴν Πωγωνιανὴν ἱερὸν μοναστήριον τῶν ἀρχαγγέλων καρποῦσθαι καὶ ἀπολαμβάνειν τὴν ἐκ τούτου προσγιγνομένην ὠφέλειαν, καὶ δὴ τὴν τοιαύτην ἀφιέρωσιν καὶ προσήλωσιν τοῦ ῥηθέντος πανδοχείου, μετὰ τῶν ἀπαριθμηθέντων ὅρων καὶ διατάξεων, ἀπαρτίσαι· καὶ κατασφαλισάμενος ἰδίῳ αὐτοῦ ἀφιερωτικῷ γράμματι ὁ ῥηθεὶς ἱερώτατος μητροπολίτης Σταυρουπόλεως καὶ συναδελφὸς ἡμῶν κὺρ Ἰωαννίκιος, βουλόμενος ἔχειν αὐτὴν τὸ κῦρος καὶ τὴν ἰσχὺν μόνιμον καὶ ἀπαράτρεπτον εἰς τὸ διηνεκὲς καὶ ἀπαρεγχείρητον, προσέδραμε τῇ προνοίᾳ καὶ κηδεμονίᾳ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας καὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ τούτου θρόνου, καὶ ἐδεήθη βεβαιωθῆναι αὐτὴν καὶ δι' ἡμετέρου πατριαρχικοῦ συνοδικοῦ σιγιλλιώδους γράμματος, ἥντινα

Digitized by Google

ἀξίωσιν καὶ δέησιν αὐτοῦ ὡς εὔλογον καὶ δικαίαν οὖσαν, καὶ πρὸς θεοφιλῆ σκοπὸν ἀφορῶσαν, εὐμενῶς ἀποδεξάμενοι, ἄλλως τε περὶ πολλοῦ ποιούμενοι τὴν σύστασιν καὶ ὠφέλειαν τῶν σεβασμίων μοναστηρίων καὶ ἱερῶν τοῦ θεοῦ σκηνωμάτων, γράφοντες διὰ τοῦ παρόντος ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ λοιπῶν τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν συναδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα τὸ διαληφθὲν ἐν Βουκουρεστίῳ τῆς αὐθεντίας Οὐγγροβλαχίας πανδοχεῖον κείμενον πλησίον τῆς ἐκκλησίας τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ καὶ θεοῦ ἡμῶν γεννήσεως, τῆς ἀνατεθειμένης τῇ ἁγιωτάτῃ ἀρχιεπισκοπῇ Πωγωνιανῆς, καὶ ἀνεγηγερμένον ὑπὸ τοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου Σταυρουπόλεως κὺρ Ἰωαννικίου, μετὰ πάσης τῆς περιοχῆς καὶ τῶν πραγμάτων αὐτοῦ, ἔτι δὲ καὶ τοῦ ἐν αὐτῷ ἀνεγηγερμένου ναοῦ ὑπὸ τῆς αὐτοῦ ἱερότητος τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν, καὶ τῆς παρακειμένης οἰκίας, καὶ πάντων τῶν κτημάτων καὶ ἀφιερωμάτων αὐτοῦ κινητῶν τε καὶ ἀκινήτων, ἱερῶν ἀμφίων, οἰνώνων καὶ ἀμπελώνων καὶ λοιπῶν ἁπάντων, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς μέχρι τερμάτων αἰῶνος, εἴη καὶ λέγηται καὶ παρὰ πάντων γινώσκηται κτῆμα καὶ πρᾶγμα τοῦ ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ Πωγωνιανῆς ἐν τῇ χώρᾳ Ὀστανίτζᾳ κειμένου σεβασμίου μοναστηρίου τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν, ὡς ἀφιερωθὲν καὶ προσηλωθὲν ἐκεῖνο ὑπὸ τοῦ ῥηθέντος κτίτορος ἱερωτάτου μητροπολίτου Σταυρουπόλεως κὺρ Ἰωαννικίου· καὶ μηδεὶς ἄλλος τῶν ἁπάντων ἔχῃ τινὰ μετοχὴν καὶ ὁτιοῦν δικαίωμα εἰς αὐτό, καὶ κυβερνᾶται καὶ διεξάγηται ὑπὸ τῶν διορισθέντων καὶ κατασταθέντων ἐπιτρόπων κατὰ πάντας τοὺς ἀνωτέρω ἐκτεθέντας καὶ ἀπαριθμηθέντας ὅρους, τύπους τε καὶ κανόνας καὶ διατάξεις, οὓς διετάξατο καὶ διώρισεν ὁ ῥηθεὶς κτίτωρ κὺρ Ἰωαννίκιος, φυλαττομένων μωσιῶν, ἐπισκευῶν, δαπανημάτων, προσόδων, ἰδικῶς ἀνωτέρω ἐν ἑπτὰ κεφαλαίοις διαταχθέντων, εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, καθὼς περιέ-

Digitized by Google

χονται πλατύτερον καὶ σαφέστερον κἀν τῷ ἰδίῳ γράμματι ἀφιερωτικῷ τοῦ αὐτοῦ κτίτορος, ὅπερ ὀφείλει ἔχειν τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ κῦρος, καὶ τὴν ἐνέργειαν μόνιμον καὶ ἀμετάθετον εἰς ἀεί. Ὡς δ' ἄν τις καὶ ὁποιος τολμήσῃ ποτὲ ἀνασκευᾶσαι καὶ ἀνατρέψαι τὴν ἀφιέρωσιν καὶ προσήλωσιν ταύτην τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ πανδοχείου εἰς τὴν ἐν τῇ Πωγωνιανῇ σεβασμίαν μονὴν τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν ἀποσπᾶσαι ἐκεῖθεν, ἢ τινὸς τῶν ἐν αὐτῷ πραγμάτων καὶ ἀφιερωμάτων κινητῶν ἢ ἀκινήτων ἐφάψασθαι καὶ διασεῖσαι τινὰ τῶν ἐκτεθεισῶν διατάξεων καὶ ὅλως ἐναντιωθέντα τῇ ἀφιερώσει ταύτῃ, καὶ τοῖς περιεχομένοις ἐν τῷ ἀφιερωτικῷ τοῦ ῥηθέντος κτίτορος γράμματι, ὁποίας ὁ τοιοῦτος ἂν εἴη τάξεως καὶ βαθμοῦ, ἀφωρισμένος εἴη παρὰ θεοῦ κυρίου παντοκράτορος καὶ κατηραμένος καὶ ἀσυγχώρητος καὶ μετὰ θάνατον ἄλυτος, κ. τ. λ.

(Κώδηξ πρῶτος Κριτίου, σελ. 121-124.)

6

Πολύτροπα μὲν ὑπάρχουσι καὶ πολυειδῆ ἐν τοῖς ὀρθοδόξοις χριστιανοῖς τὰ ἔργα τῆς κατὰ θεὸν ἀρετῆς, καὶ πάντα ὁ θεὸς σωματικῶς ἀποδέχεται, καὶ ἀποδίδωσιν ἑκάστῳ τὰ ἐπάξια γέρα καὶ τοὺς μισθούς. Ἀλλὰ καὶ ἐπαινεῖν τὰ τοιαῦτα καὶ μακαρίζειν ὀφείλομεν, ἀποδοχῆς ὄντα πάσης ἄξια, σωτηριώδη τε καὶ σεβάσμια · πρός δέ γε καὶ συνιστᾶν αὐτὰ πᾶσι τρόποις, καὶ συνηγορεῖν αὐτοῖς ὅση δύναμις, καὶ προνοίας ἀξιοῦν, ἐπιμελείαις ὅλαις πρὸς σύστασιν τὴν σφῶν καὶ διαμονὴν ἀδιάπτωτον · τούτῳ καὶ γὰρ τῷ τρόπῳ ἐπαύξεσθαι πέφυκε τὰ καλὰ καὶ προκόπτειν, τουτέστι ταῖς περὶ αὐτὰ σπουδαῖς καὶ ἐπαίνοις καὶ αὔξεται, καὶ πλατύνεται, καὶ κρατύνεται · κᾀξυπερπλέου μᾶλλον ἐξησκημένοις λόγοις προσυπεξαίρετα

Digitized by Google

πολλούς τε συναγωνιστὰς διεγείρειν, καὶ ζηλωτὰς τῶν καλῶν ἡ περὶ ταῦτα κηδεμονία καὶ περιποίησις· τῶν καλῶν δ' αὖ ἄλλου ἄλλου ὑπερτεροῦντος, ὅσα τῶν ἄλλων τιμιώτερά τε καὶ ὑπερέχοντα, καὶ οἱ ἔπαινοι δήπου τούτων καὶ τὰ βραβεῖα ἐνδοξότερά τε καὶ ὑψηλότερα. Τὴν παιδείαν δὲ καὶ σπουδὴν τῶν γραμμάτων τῶν παρ' ἡμῖν ἀγαθῶν εἶναι τὸ πρῶτον, καθά που καὶ ὁ μέγας ἐν θεολογίᾳ Γρηγόριος φάσκει, κοινῶς, οἶμαι, πᾶσιν ἀνομολογεῖται, καὶ μηθεὶς ἂν ἔξαρνος γένοιτο· ψυχῆς καὶ γάρ ἐστι κόσμος καὶ τελειότης νοός· ὅσον δὲ ψυχὴ σώματος ὑπερέχει, εἰ βούλει δὲ, καὶ νοῦς αὐτῆς τῆς ψυχῆς, τοσοῦτον καὶ τῶν ἄλλων καλῶν ἐν τῷ μετὰ σώματος τῷδε βίῳ τὸ τῆς παιδείας καὶ μαθήσεως θεοδώρητον ὑπέρκειται χρῆμα, ἥτις καὶ μόνη τῶν χρημάτων ἀθάνατος. Διὸ καὶ μακάριος ἄνθρωπος ὃς εὗρε σοφίαν, καὶ θνητὸς ὃς οἶδε φρόνησιν, τὸ ἱερόν φησι λόγιον. Ἀνθ' ὧν καὶ περισπούδαστον ἔργον παντὶ εὖ φρονοῦντι ἡ τῆς σοφίας μελέτη τε καὶ ἐπίκτησις κέκριται πάντως καὶ ἀνθρώποις λογικοῖς ἐκ φύσεως οὖσιν ἀναγκαιότατον, ὡς συμπληρωτικὸν καὶ τελειωτικὸν τῆς κατὰ φύσιν καὶ λόγον αὐτῶν ἐνεργείας, δι' ἧς καὶ ἄνθρωπος ἐξομοιοῦσθαι θεῷ, κατὰ τὸ δυνατὸν, πέφυκεν, οὗ ἕνεκα τούς τε ἀντιποιουμένους ταύτης, τούς τε συνηγοροῦντας αὐτῇ, καὶ τῆς συστάσεως ταύτης φροντίζοντας ἄξιον ἐφύπερθεν τῶν ἄλλων γεραίρειν, καὶ ἐκθειάζειν ἄγαν οὐκ ἀπεικός· ἀλλ' ὅσα καὶ οἱ τῆς σοφίας αὐτοὶ ἐρασταὶ θεοφρόνως κινούμενοι φιλεργοῦσιν εἰς ἐπίδοσιν ταύτης, κηδεμονίας ὅτι πλείστης ἀξιοῦν, καὶ κατὰ πάντα καιρὸν καὶ τρόπον περιέπειν, καὶ δεφενδεύειν κατὰ χρέος ὡς ὑπὲρ πᾶν ἀξιόλογόν τε καὶ χρησιμώτερον, εὐκαίρως τοῦτ' αὐτὸ κρίνοντες οἱ ἀνὰ χεῖρας ἐπειλημμένοι τῶν πνευματικῶν τῆς ἐκκλησίας οἰάκων, προθέσεσι καὶ δυνάμεσιν ὅλαις κατατείνεσθαι μεμαθήκασιν.

Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ ὁ ἐκλαμπρότατος, εὐσεβέστατος καὶ σοφώτατος αὐθέντης ἐξ ἀπορρήτων τῆς κραταιοτάτης βασι-

Digitized by Google

λείας καὶ μέγας λογοθέτης τῆς καθ' ἡμᾶς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, κύριος κύριος Ἀλέξανδρος, ὁ κατὰ πνεῦμα υἱὸς ἀγαπητὸς καὶ περιπόθητος τῆς ἡμῶν μετριότητος, πρὸς τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ κατορθώμασι, δι' ὧν ἐπωφελὴς ἐγένετο λόγῳ καὶ ἔργῳ τῷ ἡμετέρῳ γένει, καὶ οὗ τὸ κλέος τὴν οἰκουμένην πᾶσαν ἐπέδραμεν, ὄντος ποικίλοις καὶ παντοδαποῖς προτερήμασι καὶ ὑψηλοῖς αὐχήμασι φύσει καὶ τέχνῃ δήπουθεν κεκοσμημένου, ὥστε κοινὸν ἀναφανδὸν ἀγλάϊσμα καὶ ὄφελος ἀναγνωρίζεσθαι χρηματίζει, καθορῶν πολλοὺς τῶν φιλευσεβῶν χριστιανῶν ἔφεσιν μὲν καὶ προθυμίαν κεκτημένους εἰς ἐπίκτησιν τῆς ἀξιεράστου παιδείας καὶ σπουδῆς τῶν γραμμάτων, ἐνδείᾳ δὲ καὶ ἀπορίᾳ τοῦ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων πιεζομένους καὶ δυσχεραίνοντας, ἔγνω δι' ἔμφυτον καὶ ἐμφιλόσοφον αὐτοῦ καλοκαγαθίαν, καὶ ὃν ἔσχηκε πόθον ἐγκάρδιον, κατ' ἔνθεον ζῆλον εἰς προκοπὴν καὶ βελτίωσιν τοῦ οἰκείου γένους, φημὶ, τῶν φιλοχρίστων καὶ ὁμοπίστων αὐτοῦ χριστιανῶν, παραμυθήσασθαι καὶ ψυχαγωγῆσαι τὴν τούτων ἔνδειαν καὶ δυσχέρειαν. Καὶ δὴ παρέδωκε τῇ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, λόγῳ δανείου, δύο χιλιάδας καὶ πεντακόσια τῶν γροσίων, μετὰ συμπεφωνημένου διαφόρου, τὰ δέκα πρὸς ἕνδεκα ἥμισυ τὸν χρόνον, ἀφιερώσας ταῦτα τῇ προκοπῇ καὶ ἐπιδόσει τῶν ὀρεγομένων σπουδῆς καὶ παιδείας, ἅπερ καὶ παραλαβόντες ἡμεῖς συνάμα τοῖς παρευρεθεῖσι ἱερωτάτοις συναδελφοῖς ἡμῶν ἀρχιερεῦσι, δεδώκαμεν εἰς βακούφικα χρέη τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, χίλια μὲν ἐνενήκοντα τρία γρόσια παρασχόντες ἐξ αὐτῶν εἰς τὸ ὀφειλόμενον κεφάλαιον καὶ διάφορον τοῦ μπεκιὰρ ὀντασὶ, ὀκτακόσια δὲ ἐνενήκοντα δύο ἥμισυ τῶν γροσίων αὖθις εἰς τὸ κεφάλαιον καὶ διάφορον τοῦ μεγάλου ὀρτᾶ, καὶ τὰ λοιπὰ εἰς ὀφειλόμενον διάφορόν τε, δηλαδὴ τῷ βακουφίῳ τοῦ Ἰμπραὴμ πασᾶ, καὶ εἰς ἀγιλίκιον τοῦ διδομένου ἕνεκα τῷ χάσμπαχτζε κατὰ μῆνα σιτάριον, καὶ ἀπηλλάγημεν τῆς ἐνοχῆς ἐκείνων,

ὑποσχόμενοι πληροῦν ἀπαραιτήτως τὸ συμπεφωνημένον τοῦτο διάφορον κατ' ἔτος, ἀνὰ τριακόσια πρὸς τοῖς ἑβδομήκοντα πέντε δηλονότι γροσίοις, περὶ ὧν διετάξατο ἡ φιλευσεβὴς αὐτοῦ ἐκλαμπρότης διαδίδοσθαι τὸ διάφορον τοῦτο, δύο χιλιάδων καὶ πενταχοσίων γροσίων, τουτέστι τὰ τριακόσια ἑβδομήκοντα πέντε γρόσια τοῖς σπουδάζουσι μαθηταῖς, ἀνὰ εἴκοσι γρόσια ἑκάστῳ κατ' ἔτος, ἤτοι ἀνὰ διακόσια τῶν ἄσπρων κατὰ μῆνα, ἐγχειριζόμενα τούτοις εἰς ἀναγκαίαν αὐτῶν ζωοτροφίαν καὶ περίθαλψιν, ἐφ' οἷς προασπιστὰς καὶ προστάτας καὶ συνηγόρους διωρίσατο εἶναι τοὺς κατὰ καιροὺς χρηματίζοντας τέσσαρας ἱερωτάτους ἐκ τῆς ὁμάδος τῶν καθ' ἡμᾶς ἐγκρίτων συναδελφῶν ἀρχιερέων, τὸν Ἡρακλείας καὶ Ῥαιδεστοῦ δηλονότι, τὸν Κυζίκου, τὸν Νικομηδείας, καὶ τὸν Χαλκηδόνος · πρὸς τούτοις δὲ καὶ σὺν τούτοις ἐπιτηρητὴν ὑπάρχειν ἐπὶ τῷ διὰ φροντίδος ἔχειν τοῦ διανέμεσθαι καὶ ἀποδίδοσθαι τοῖς μαθητευομένοις κατ' ἔτος τὰ τριακόσια ἑβδομήκοντα πέντε γρόσια, καθ' ὃν εἴρηται διορισμὸν, ἀνὰ εἴκοσιν ἑκάστῳ γρόσια ἐτησίως, τὸν ἐπισημότερον καὶ ἐπιφανέστερον τυγχάνοντα ἐκ τοῦ περιφήμου γένους τῆς αὐτοῦ ἐκλαμπρότητος. Ἔτι δὲ διέθετο ὅπως οἱ ἀπολαύοντες τοῦ βοηθήματος τούτου, ὡς εἴρηται, ὀφείλωσιν ὑποσχέσθαι μὴ παραιτήσασθαι τὰς σπουδὰς αὐτῶν καὶ τὴν προκοπὴν καὶ περὶ τὰ μαθήματα ἀσχολίαν, μέχρι τέλους καὶ ἐπικτήσεως πάντων τῶν ἀναγκαίων μαθημάτων · πρός δέ γε μὴ μεταπηδᾶν εἰς ἑτέρους περισπασμοὺς, εἶναι δὲ ὡς ἀληθῶς ἐνδεεῖς τοῦ βοηθήματος, καὶ μὴ ὑπηρετοῦντας ἑτέρῳ τινὶ προσώπῳ, ἱερωμένῳ ἢ κοσμικῷ, ἐκλέγεσθαί τε ἀεὶ τοὺς σεμνοτέρους καὶ ἀγχινουστέρους, καὶ μὴ μεσιτείαις χρωμένους, ἀλλὰ τῇ ἰδίᾳ ἐπιτηδειότητι καὶ ἀγαθῇ προθέσει περὶ τὰς ἐπιστήμας προβιβαζομένους. Κἀντεῦθεν ἠξίωσε τὴν ἡμῶν μετριότητα μετὰ καὶ τῆς περὶ αὐτὴν ἱερᾶς τῶν συναδελφῶν ὁμηγύρεως κατασφαλισθῆναι τὴν διάταξιν αὐτοῦ ταύτην, καὶ ἐπιβεβαιωθῆναι

Digitized by Google

καὶ διὰ γράμματος ἐκκλησιαστικοῦ συνοδικοῦ σιγιλλιώδους· οὗ τὴν ἀξίωσιν ἐπαινετὴν καὶ ἀξίαν ὑποδοχῆς οὖσαν, ὡς πρὸς ἐπίδοσιν τοῦ θεοδωρήτου χρήματος, τῆς τῶν γραμμάτων σπουδῆς καὶ παιδείας, τῆς καὶ ἀρχιθέου σοφίας χρησιμεύουσαν, ναὶ μὴν καὶ τὴν ἔνδειαν τῶν προσφοιτώντων μαθήσεως καὶ προκοπῆς ἕνεκα θεραπεύουσαν, καὶ τῆς τούτων βελτιώσεως καὶ τελειότητος παραίτιον τυγχάνουσαν, προσηνῶς καὶ μετὰ πάσης εὐφημίας καὶ ἐγκωμίων ἀποδεξάμενοι, γράφομεν καὶ ἀποφαινόμεθα, γνώμῃ κοινῇ συνοδικῇ, μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων μητροπολιτῶν, ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα ἡ διαληφθεῖσα διάταξις τοῦ ἐκλαμπροτάτου καὶ σοφωτάτου αὐθέντου ἐξ ἀπορρήτων τῆς κραταιοτάτης βασιλείας ἔχῃ τὸ κῦρος καὶ τὴν ἰσχὺν διὰ παντὸς ἀμετάπτωτον καὶ ἀπαράτρεπτον, ὀφειλόντων ἡμῶν τε καὶ τῶν κατὰ καιροὺς οἰκουμενικῶν πατριαρχῶν, μετὰ καὶ τῆς ἱερᾶς τῶν συναδελφῶν ἀρχιερέων ὁμηγύρεως, πληροῦν ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χ. Μ. ἐκκλησίας, τῶν εἰρημένων δύο χιλιάδων καὶ πεντακοσίων γροσίων τὸ συμπεφωνημένον κατ' ἔτος διάφορον, ἀνὰ τριακόσια ἑβδομήκοντα πέντε τῶν γροσίων ἀπαραιτήτως, σωζομένου ἀεὶ καὶ διαμένοντος τοῦ κεφαλαίου τῶν αὐτῶν ἄσπρων ὁλοκλήρου καὶ ἀπαραμειώτου· κατ' ἐκείνην, προασπισταὶ καὶ προστάται, ὡς διείληπται, ὑπάρχωσιν οἱ διορισθέντες τέσσαρες ἱερώτατοι ἔγκριτοι τῶν συναδελφῶν ἀρχιερέων, ἤτοι ὁ Ἡρακλείας καὶ Ῥαιδεστοῦ, ὁ Κυζίκου, ὁ Νικομηδείας καὶ ὁ Χαλκηδόνος, συνηγοροῦντες καὶ φροντίζοντες τῆς κατ' ἔτος ἐκπληρώσεως τῶν ἀνὰ τριακοσίων πρὸς τοῖς ἑβδομήκοντα πέντε γροσίων τοῦ συμπεφωνημένου διαφόρου τῶν δύο χιλιάδων καὶ πεντακοσίων γροσίων · καὶ πρὸς τούτοις δὲ, καὶ σὺν τούτοις, ἐπιτηρητὴς καὶ ἐπιστάσης εἴηται καὶ γινώσκηται ὁ ἐπισημότερος καὶ ἐπιφανέστερος ἐκ τοῦ ἐνδόξου καὶ εὐκλεοῦς γένους τῆς αὐτοῦ ἐκλαμπρότητος καταγόμενος, δι' ἐπιμελείας

καὶ φροντίδος ἔχων ἀκαταπαύστως εἰς τὸ διανέμεσθαι καὶ διαδίδοσθαι τοῖς μαθηταῖς τὰ πληρούμενα παρὰ τῆς Μ. ἐκκλησίας κατ' ἔτος, χάριν τοῦ συμπεφωνημένου διαφόρου τριακόσια ἑβδομήκοντα πέντε γρόσια, καθ' ὃν προείρηται διορισμὸν, ἐπὶ ζωοτροφίᾳ καὶ ἀναγκαίᾳ τούτων χρείᾳ. Καὶ μηδείς ποτε τολμήσῃ συγχύσαι καὶ διασεῖσαι τὰ ἐν τῷ παρόντι γεγραμμένα· ὡς δ' ἂν τῶν πάντων κακοβούλως κινούμενος βουληθῇ ὁπωσδήπως ἀνατρέψαι τὰ καλῶς καὶ θεοφιλῶς ταῦτα διαταχθέντα καὶ ἀποφανθέντα, ὁ τοιοῦτος, ὁποίας ἂν εἴη τάξεως καὶ ὁποίου βαθμοῦ, ὡς τῆς τοῦ γένους ὠφελείας ἀναιρέτης, καὶ τοῦ καλοῦ ἐπίβουλός τε καὶ βάσκανος, ἀφοριζέσθω. Ὅθεν εἰς ἔνδειξιν καὶ διηνεκῆ ἀσφάλειαν ἀπελύθη καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαχικὸν συνοδικὸν σιγιλλιῶδες ἐν μεμβράναις ἐπιβεβαιωτήριον γράμμα, καταστρωθὲν κἀν τῷ ἱερῷ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μ. ἐκκλησίας κώδηκι.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ αψθ', μηνὶ νοεμβρίῳ, ἰνδικτιῶνος γ'.

(Κώδηξ δεύτερος Κριτίου, σελ. 200-206.)

7

Ἄξιον ὄντως καὶ δίκαιον, οὐχ ἧττον εἰπεῖν καὶ ἀναγκαῖον, οὐ μόνον ἐπαίνοις καὶ παντοίοις ἐγκωμίοις εἰς ὕψος ἐπαίρειν ἡμᾶς τὰ θεοφιλῆ ἔργα, ὅσα κατὰ θεῖον σκοπὸν παρὰ τῶν φιλευσεβῶν ἐξεργάζεται, ἀλλά γε δὴ καὶ συνιστᾶν ταῦτα, καὶ κρείττονι τῆς ἐκκλησίας δυνάμει κρατύνειν. Τῷ γὰρ τρόπῳ τούτῳ τά τε καλὰ εἰς ἐπίδοσίν τε προχωρεῖ καὶ συντηρεῖται διὰ παντὸς ἀμετάπτωτα, καὶ ἡ τῶν εὐσεβῶν διεγείρεται προθυμία, δι' ὧν ἡ ψυχικὴ σωτηρία καὶ ἡ τρισόλβιος κατ' αὐτὴν ἀπόλαυσις τῶν ἀνεκλαλήτων ἀγαθῶν τῆς διαιωνιζούσης βασιλείας τῶν οὐρανῶν σφίσιν ἐπιμνηστεύεται.

Digitized by Google

Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ ὁ ἐκλαμπρότατος, εὐσεβέστατος καὶ σοφώτατος αὐθέντης ἐξ ἀπορρήτων τῆς κραταιοτάτης βασιλείας, ὁ καὶ μέγας λογοθέτης τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας κύριος κύριος Ἀλέξανδρος, ὁ κατὰ πνεῦμα υἱὸς ἀγαπητὸς καὶ περιπόθητος τῆς ἡμῶν μετριότητος, ἐνδόξῳ καὶ φιλοσόφῳ πολιτείᾳ παρὰ πᾶσιν ἐμπρέπων, καὶ πολλοῖς ἄλλοις προτερήμασι καὶ ὑψηλοῖς αὐχήμασι κομῶν καὶ βρύων ὡς ἀληθῶς, καὶ οὗ τὸ κλέος, ὡς εἰπεῖν, ᾄδεται ἐφ' ἅπασαν τὴν οἰκουμένην, πρὸς ταῖς λοιπαῖς αὐτοῦ εὐποιΐαις καὶ ἀγαθοεργίαις, δι' ὧν καὶ ἄλλοτε πολλάκις λόγῳ καὶ ἔργῳ ὑπέρμαχος καὶ ἐπωφελὴς ἐφάνη τοῖς συμπολιτευομένοις αὐτοῦ ὁμοπίστοις χριστιανοῖς, καὶ πρὸς τοὺς ἐνδεεῖς φιλοικτίρμων, ἐπιμετρήσας εὐμενῶς, ἐξ ὧν ηὐπόρησε παρὰ θεῷ ἀγαθῶν ἀφιερώσατο καὶ τὰ νῦν αὖθις εἰς ἀναγκαίαν χρείαν καὶ περίθαλψιν ἀρχοντοπούλων τινῶν τῆς θηλείας φύσεως, ἐνδείᾳ τῶν ἀναγκαίων πιεζομένων χίλια τῶν γροσίων, περὶ ὧν διετάξατο δίδοσθαι ταῦτα σὺν τόκῳ μετρίῳ, χάριν ἀσφαλείας, τὰ δέκα πρὸς ἕνδεκα δηλαδὴ τὸν χρόνον, εἰς τόπους καὶ πρόσωπα χρείαν ἔχοντα δανεισθῆναι, ἀξιόπιστα μέντοι καὶ ἀξιόχρεα, ὥστε πρὸς τὸ μὴ παρακινδυνεύειν τὸ κεφάλαιον εὐχερῶς καὶ τὸ κατ' ἔτος πληροῦσθαι διάφορον, ὅπερ διάφορον ἑκατὸν ὄντα δηλονότι εἰς τέσσαρα διωρίσατο διανέμεσθαι μέρη, καὶ χορηγεῖσθαι ταῦτα κατ' ἔτος ἐνδεέσιν ἀρχοντοπούλαις, ὡς εἴρηται, τῶν φιλευσεβῶν ἀνὰ ἓν μέρος ἑκάστῃ, τὸ ἀναλογοῦν δηλαδὴ κατὰ μῆνα ταύταις ἐγχειριζόμενον ἀπαραιτήτως, ἢ καὶ ἀνὰ ἓν μὲν καὶ ἥμισυ μέρος ταῖς ἐνδεεστέραις, καὶ αἷς μᾶλλον τῶν ἄλλων ἄξιαι ἀπολαύειν τοῦ τοιούτου βοηθήματος· ἀνὰ ἥμισυ δὲ μέρος ταῖς ἄλλαις, πρὸς ἀναγκαίαν αὐτῶν ζωοτροφίαν τε καὶ κυβέρνησιν. Πρὸς τούτοις δ' ἔγνω παραχωρῆσαι τῇ ἐκ τῶν ἐνδόξων αὐτοῦ θυγατέρων ἀρχοντίσσῃ κυρίᾳ Ῥωξάνδρᾳ, συνέσει καὶ χριστιανικῇ εὐλαβείᾳ, ναὶ μὴν καὶ φυσικῇ ἐπιτηδειότητι θεόθεν διαπρεπούσῃ, μετ' εὐκοσμίας καὶ στα-

Digitized by Google

θεροῦ τοῦ φρονήματος τῆς ἐπιστασίας, καὶ διηνεκοῦς διοικήσεως τῶν χιλίων τούτων γροσίων, καὶ τῆς ἀπὸ τοῦ διαφόρου τούτων αὐτῶν κατὰ ἀναλογίαν ἐτησίου χορηγίας πρὸς τὰς ἐνδεεῖς τῶν ἀρχοντοπουλῶν, δεδωκὼς αὐτῇ εἰς τοῦτο πᾶσαν ἄδειαν καὶ ἐξουσίαν, ἣν καὶ ἀποκατέστησεν ἐπὶ τούτοις τελείαν καὶ καθολικὴν ἐπίτροπον καὶ διοικήτριαν, ὡς ἀξιόλογον, καὶ ἐχέφρονα, καὶ φιλευσεβῆ, ὀφείλουσαν ἔχειν ἐσαεὶ τὴν φροντίδα καὶ ἐπιμέλειαν τῆς τοιαύτης ἐπιστασίας καὶ κηδεμονίας. Κἀντεῦθεν ἠξίωσεν ἡμᾶς καὶ πατριαρχικῷ γράμματι ἐπικυρῶσαι τὴν ἀφιέρωσιν ταύτην καὶ διάταξιν, καθ' ἣν ἔσχηκεν ἡ ἐκκλησία τάξιν τε καὶ συνήθειαν ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν θεοσεβῶν ἔργων, ὅσοι οἱ εὐσεβεῖς καὶ φιλόχριστοι θεόφρονι φρονήματι φιλεργοῦσι, καὶ κρείττονι ταύτης δυνάμει κατοχυροῦν ἐπὶ διαμονῇ κραταιᾷ.

Τούτου χάριν τὴν ἀξίωσιν τῆς φιλευσεβοῦς αὐτοῦ ἐκλαμπρότητος ἐπαινετὴν καὶ εὔλογον οὖσαν, καὶ φίλην θεῷ, προσηνῶς ἀποδεξάμενοι, γράφομεν καὶ ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς, μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα ἡ διαληφθεῖσα διάταξις περὶ τῆς εἰρημένης εὐποιΐας τοῦ ἐκλαμπροτάτου καὶ σοφωτάτου αὐθέντου ἐξ ἀπορρήτων τῆς κραταιοτάτης βασιλείας, καὶ ἡ κατ' ἐκείνην πρὸς τὴν ἐνδοξοτάτην αὐτοῦ θυγατέρα ἀρχόντισσαν κυρίαν Ῥωξάνδραν ἐπιτροπὴ καὶ ἐπιστασία καὶ διοίκησις ἔχῃ τὸ κῦρος καὶ τὴν ἰσχὺν μόνιμον καὶ ἀμετάθετον ἀκαταπαύστως, ἥτις ἀρχόντισσα ὀφείλει διὰ φροντίδος καὶ ἐπιμελείας ἔχειν ἀπαραιτήτως εἰς τὸ διοικεῖν τὰ ἀφιερωθέντα, ὡς διείληπται, χίλια γρόσια καὶ διανέμειν τὸ ἀπὸ τούτων διάφορον, καθ' ὃν εἴρηται διορισμόν, ταῖς ἐνδεέσι τῶν φιλευσεβῶν ἀρχοντοπουλῶν, ὑπὲρ ψυχικῆς σωτηρίας καὶ μακαρισμοῦ τοῦ ἐκλαμπροτάτου φιλευσεβοῦς αὐτῆς γεννήτορος.

Ὅθεν εἰς ἔνδειξιν καὶ ἀσφάλειαν τῆς διαληφθείσης ἐπικυρώσεως τῶν ἐν τῷ παρόντι γεγραμμένων ἐξεδόθη καὶ τὸ παρὸν

Digitized by Google

πατριαρχικὸν συνοδικὸν ἐπιβεβαιωτήριον γράμμα τῇ διαληφθείσῃ ἀρχοντίσσῃ κυρίᾳ Ῥωξάνδρᾳ.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ αψθ΄.

(Κώδηξ δεύτερος Κριτίου, σελ. 91-93.)

8

Μαριῶρα, σύζυγος τοῦ ποτὲ Χρυσοσκουλαίου, ἀφιερόνει τὸ δσπίτιον αὐτῆς εἰς τὸν μητροπολίτην Ἡρακλείας καὶ Ῥαιδεστοῦ.

Τὰ κατὰ θεῖον σκοπὸν τοῖς εὐσεβέσι φιλεργούμενα καλά τε πάντως ἐστὶ καὶ ἐπαινετά, καὶ θεόθεν τὴν ἀντιμισθίαν τοῖς φιλεργοῦσι ταῦτα ἐπιμνηστεύεται. Διὸ καὶ πρὸ πάντων τίθεναι κατὰ πάντα λόγον ὀφείλομεν, αὐτὰ δὴ ταῦτά φημι τὰ πρὸς θεὸν ἀναφερόμενα, καὶ πᾶσι τρόποις, ὡς εἰκός, ἐκθειάζειν καὶ μεγαλύνειν αὐτὰ ἄξιον, συνιστᾶν τε ἅμα καὶ βεβαιοῦν ὅση δύναμις· τῶν γὰρ ἐπ' ὀνόματι θεοῦ πραττομένων, οὐδὲν ἄλλο σεβασμιώτερόν τε καὶ σωτηριωδέστερον πέφυκεν. Ὅπου γε καὶ τὰ πάντα διὰ παντὸς ὅσα περ ἂν βίῳ πράττωμεν, εἰς δόξαν θεοῦ ποιεῖν γραφικῶς διδασκόμεθα, ἀνθ' ὧν καὶ ἡ τῶν ὀρθοδόξων εὐλάβεια, μετὰ σπουδῆς καὶ προθυμίας οὐκ ἐπαύσατο ἀπαρχὰς τῷ θεῷ προσφέρειν κατὰ καιροὺς ἐκ τῶν ἐπιχορηγηθέντων αὐτοῖς πάλιν παρὰ τοῦ θεοῦ ἀγαθῶν, θεῷ τὰ ἐκ θεοῦ πορισάμενοι μετ' εὐχαριστίας προσάγοντες, καὶ καλὴν ἀνταλλαγήν, ὡς ἀληθῶς, τοῦτο ἡγούμενοι, ὅπως δηλαδὴ διὰ τῶν προσκαίρων καὶ ῥευστῶν τὰ ἄφθαρτα καὶ ἀεὶ διαμένοντα προσπορίσωνται.

Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ ἡ τιμιωτάτη καὶ εὐλαβεστάτη ἀρχόντισσα κυρία Μαριῶρα, σύζυγος τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει Χρυσοσκουλαίου χρηματίσασα, φιλοθέῳ σκοπῷ κινουμένη, οἷα

φιλευσεβὴς γυνὴ καὶ φιλόχριστος, σεμνοπρεπείᾳ τε καὶ χριστιανικῇ εὐλαβείᾳ ἐπιεικῶς διαπρέπουσα, ἀνήγγειλεν ἡμῖν καὶ ἐδηλοποίησεν ὅτι ἔχουσα οἰκεῖον αὐτῆς κτῆμα, ὀσπίτιον δηλαδὴ, ἐν τῇ ἐνορίᾳ τῆς ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου Μαγουλιωτίσσης κείμενον, ἐν' ᾧ αὐτὴ κάθηται, (ὅπερ ἐκ μὲν τοῦ ἑνὸς μέρους γειτνιάζον ἔσχηκε τὸ ὀσπίτιον τοῦ ποτὲ Γιωβάννου πραγματευτοῦ Πλάτζικου τοὐπίκλην · ἐκ δὲ τῶν ἐπιλοίπων τριῶν μερῶν ὑπάρχει πορεία καὶ δρόμος), ἀφιέρωσεν ἐκεῖνο εἰς τὸν ἁγιώτατον μητροπολίτην Ἡρακλείας καὶ Ῥαιδεστοῦ αὐτοθελῶς καὶ ἀβιάστως, ὑπὲρ ψυχικῆς σωτηρίας καὶ ἀκαταπαύστου μνημοσύνου αὐτῆς τε καὶ τοῦ συζύγου αὐτῆς, ῥηθέντος Χρυσοσκουλαίου, ἐπιβεβαιώσασα τὴν ἀφιέρωσιν ταύτην διὰ τοῦ γράψαι ἤδη ἐκεῖνο τὸ ὀσπίτιον αὐτῆς, καὶ διὰ χοτζετίου τῆς βασιλικῆς κρίσεως, ἐπάνω τοῦ νῦν ἀρχιερατεύοντος ἐν τῇ μητροπόλει ταύτῃ, ἱερωτάτου μητροπολίτου Ἡρακλείας καὶ Ῥαιδεστοῦ προέδρου τῶν ὑπερτίμων καὶ ἐξάρχου πάσης Θράκης καὶ Μακεδονίας κὺρ Νεοφύτου, ἐπὶ διορισμῷ καὶ συμφωνίᾳ ἀμεταθέτῳ καὶ ἀπαρασαλεύτῳ τοῦ καθῆσθαι μὲν αὐτὴν ἐν τῷ αὐτῷ ὀσπιτίῳ, ἐφ' ὅρῳ ζωῆς αὐτῆς, μηδενός ποτε ἔχοντος ἄδειαν διασεῖσαι αὐτὴν, καὶ μετακινῆσαι, καὶ ἐκβαλεῖν ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὀσπιτίου, οὔτε τῶν κατὰ καιροὺς ἀρχιερέων τῆς μητροπόλεως ταύτης, οὔτε μὴν ἄλλου τινός · μετὰ δὲ τὴν ἀποβίωσιν αὐτῆς, εἶναι καὶ διαμένειν τὸ αὐτὸ ὀσπίτιον ὑπὸ τὴν τελείαν ἐξουσίαν καὶ δεσποτείαν τῆς μητροπόλεως, καὶ εἰς χρῆσιν τῶν κατὰ καιροὺς ἀρχιερέων, τοῦ τε νῦν ἀρχιερατεύοντος δηλονότι κὺρ Νεοφύτου, καὶ τῶν μετὰ τὴν αὐτοῦ ἱερότητα διαδεξομένων τὴν ἀρχιερατικὴν προστασίαν τῆς αὐτῆς μητροπόλεως. Προσέτι διωρίσθη καὶ διδόναι αὐτόν τε τὸν κὺρ Νεόφυτον, καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν χρηματίσοντας ἀρχιερεῖς ἐν τῇ αὐτῇ μητροπόλει, τῷ ἱερῷ μοναστηρίῳ (Λείπουσί τινα).

(Κώδηξ δεύτερος Κριτίου, σελ. 120-122.)

Digitized by Google

9

Λόγος προσφωνηθεὶς παρὰ τοῦ μεγάλου ἐκκλησιάρχου διδασκάλου Κριτίου κατὰ τὴν κοινὴν κυριακὴν τοῦ ἀντιπάσχα, ἐν τῇ λαμπροτάτῃ εὐωχίᾳ τῶν εὐδοκίᾳ θεοῦ συντελεσθέντων γάμων τῆς ἐκλαμπροτάτης δομνίτζης κυρίας Σμαράγδας, καὶ φιλτάτης θυγατρὸς τοῦ ὑψηλοτάτου καὶ θεοσεβεστάτου αὐθέντου καὶ ἡγεμόνος Οὐγγροβλαχίας κυρίου κυρίου Γρηγορίου βοεβόδα Γκίκα, συγκροτηθείσῃ ἐν τῷ ἐνδόξῳ ἀρχοντικῷ τοῦ ἐνδοξοτάτου καὶ πανευγενεστάτου ἄρχοντος μεγάλου λογοθέτου καὶ γενικοῦ ἑρμηνέως κυρίου Ἀλεξάνδρου ἐπὶ παρουσίᾳ δύο ἁγιωτάτων πατριαρχῶν, τοῦ τε Κωνσταντινουπόλεως κὺρ Νεοφύτου, καὶ Ἱεροσολύμων κὺρ Μελετίου, καὶ τῶν τιμιωτάτων καὶ εὐγενεστάτων ἀρχόντων, καὶ τῶν ἐνδημούντων ἁπάντων θεοπροβλήτων ἀρχιερέων τῆς βασιλευούσης τῶν πόλεων, καὶ τῶν ἑρμηνέων ἁπάντων τῶν ἐξοχωτάτων πρέσβεων τῶν ἐνδημούντων ἐν τῇ βασιλίδι ταύτῃ.

Διττὴν ὑπόθεσιν προστησαμένῳ τοῦ λόγου, παναγιώτατε καὶ σεβασμιώτατε ἡμῶν αὐθέντα καὶ δέσποτα καὶ οἰκουμενικὲ πατριάρχα, μακαριώτατε καὶ ἁγιώτατε πατριάρχα τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ, σὺν τῇ ἱερᾷ τῶν συνεδριαζόντων ἀρχιερέων ὁμηγύρει, καὶ γάμον λαμπρότατον ἐκτελούμενον ἐφυμνήσοντι, καὶ τοὺς συγκροτοῦντας αὐτὸν, κατά γε τὸ ἐμοὶ ἐφικτὸν, καὶ ἐγκωμίων ἄνθεσιν ἀναδήσοντι, εἴησάν μοι ἀρωγαὶ, μετὰ τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν, αἱ θεοπειθεῖς εὐχαὶ τῆς ὑμετέρας παναγιότητος καὶ μακαριότητος, ὡς δι' αὐτῶν βοηθούμενος μὴ κατόπιν πάμπαν ἀπολειφθῆναι τοῦ σκοπουμένου, μηδὲ πόρρω τῆς ἀξίας ἐλθεῖν, ἀλλ' εἰπεῖν μετρίως γοῦν καὶ ὅσα τῇ ὑποθέσει καὶ τῇ παρούσῃ συνελεύσει οἰκεῖά τε καὶ συμβαίνοντα. Ὁ φύσει πολυέλεος καὶ ὑπεράγαθος κύριος ὑπὸ μὲν τοῦ πλούτου τῆς ἑαυτοῦ ἀγαθότητος κεκινημένος, ῥήματι μόνῳ, τόδε τὸ πᾶν ἐκ τοῦ μηδαμῇ μηδαμῶς ὄντος ὑπεστή-

Digitized by Google

σατο, ἐφ' ᾧ μετασχεῖν καὶ τὰ κτίσματα τῆς ἑαυτοῦ εὐεργεσίας καὶ χάριτος, κατὰ τὸν ἐν θεολογίᾳ μέγαν Γρηγόριον, οὐκ ἤρκει τῇ θείᾳ φύσει φάσκοντα, τὸ κινεῖσθαι μόνον τῇ ἑαυτῆς θεωρίᾳ, ἀλλ' ἔδει χεθῆναι τὸ ἀγαθὸν ὡς πλείονα ᾖ τὰ εὐεργετούμενα· τῷ δὲ εὐμηχάνῳ τῆς σοφίας καὶ τῇ δυνάμει τῆς προνοίας τοῖς δημιουργηθεῖσιν ἅπασι τὸ ἐφαρμόζον εἶδος, καὶ κάλλος ἐνέθηκεν ὡς ἐν μηδενὶ ἐλλείπειν ὑπερβολήν τινα τῆς καλλίστης τοῦ ἀριστοτέχνου διατάξεώς τε καὶ διακοσμήσεως. Καὶ γὰρ εἶδε, φησὶν, ὁ θεὸς πάντα ὅσα ἐποίησε καὶ καλὰ λίαν.

Ἀπαρτισθείσης οὖν ἁπάσης τῆς φαινομένης καὶ νοουμένης κτίσεως, τελευταῖος ὁ ἄνθρωπος κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν ἑαυτοῦ τῷ πανσόφῳ καὶ ὑπεραγάθῳ θεῷ ἰδίαις χερσὶ διαπλάττεται, κἀπὶ τῇ τοῦ γένους διαδοχῇ, προνοίᾳ θεϊκῇ, τὴν γυναῖκα λαμβάνει, ἐκ τῆς οἰκείας πλευρᾶς μορφωθεῖσαν ἑαυτῷ βοηθὸν ἅμα καὶ σύνοικον, ὡς ἐκ τῆς συνδρομῆς καὶ συμφυΐας τοῦ ἄρρενός τε καὶ θήλεως τὴν τοῦ εἴδους ὁλοκληρίαν συναπαρτίζεσθαι, καὶ τῆς ἐξ ἐπιτάγματος θείου εὐχῆς ἐν μεθέξει γενέσθαι τοῦ αὐξάνεσθαι καὶ πληθύνεσθαι καὶ παραπέμπειν εἰς τὸν ἑξῆς ἅπαντα αἰῶνα ἀνέκλειπτα τὰ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως σπέρματα, καὶ συντηρεῖσθαι τὸ εἶδος μετὰ τὴν ἐκ παραβάσεως ἔκπτωσιν τῇ τῆς ἐπιμιξίας ταύτης ἐν νόμῳ καὶ θεοκελεύστῳ περιπλοκῇ. Οὕτως οὖν ἄνωθεν, καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς πρώτης διαπλάσεως, τῇ προνοίᾳ τοῦ δημιουργοῦ, τοῦ γάμου εἰς τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων παρεισαχθέντος, καὶ θείῳ νόμῳ διαταχθέντος τῇ διττῇ τοῦ γένους δημιουργίᾳ, ἄρσεν γὰρ, φησὶ, καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτόν· καὶ ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς βουλόμενος ἀναπλάσαι τὴν φθαρεῖσαν φύσιν ἡμῶν τῇ διὰ σαρκὸς αὐτοῦ ἐν κόσμῳ ἐπιδημίᾳ πρὸς τοῖς ἄλλοις, δι' ὧν λόγοις τε καὶ ἔργοις, καὶ ὑποδείγμασι, καὶ ὑπερφυῶν θαυμάτων μεγαλουργίᾳ, τοὺς μεμυημένους παρ' αὐτῷ ἐξεπαίδευε, καὶ ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας ἐλθὼν τὸν γάμον εὐλόγησε, καὶ τῇ τοῦ ὕδατος εἰς οἶνον μεταβολῇ τὸ πρῶτον τῶν ἑαυτοῦ θαυ-

Digitized by Google

μάτων ὑπέδειξεν. Ἐπεὶ γὰρ τῶν ἡμετέρων ἀνάπλασιν φιλαγάθως ἐπραγματεύσατο, ἵνα καὶ τῆς πρώτης πλάσεως δημιουργὸν αὐτὸν ἀποδείξῃ, εἰκότως καὶ τὴν πρώτην νομοθεσίαν ἐπεϐεϐαίωσε, καὶ τὴν τοῦ γένους διαδοχὴν διὰ τοῦ ἐννόμου γάμου συντηρουμένην τῇ ἑαυτοῦ παρουσίᾳ, καὶ εὐλογίᾳ, καὶ πρώτῃ θαυματουργίᾳ τετίμηκε. Συνῳδὰ τῷ δεσπότῃ καὶ διδασκάλῳ καὶ τῶν μαθητῶν καὶ ἀποστόλων ὁ μέγιστος, ὁ θεσπέσιος Παῦλος διαρρήδην βοᾷ : τίμιος, λέγων, ὁ γάμος καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος. Ταύτῃ τοι καὶ ἡ ἁγία τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς ἱερὰ ἁγιστεία τὸ τοῦ ἐννόμου γάμου τίμιον, ἀναγκαῖόν τε καὶ ὠφέλιμον συνιδοῦσα, καὶ ἐπιγνοῦσα, καὶ διαφερόντως τετιμηκυῖα, μυστήριον ἱερὸν καὶ θεῖον αὐτὸν διετάξατό τε καὶ διωρίσατο, καὶ τελετῇ ὁσίᾳ σεπτῶς ὀργιάζειν παρέλαϐε.

Τούτῳ γοῦν τῷ θείῳ νόμῳ ἄνωθεν μὲν ἐξενεχθέντι, παρὰ δὲ τοῦ πατρὸς εὐλογίας ἠξιωμένῳ, καὶ ἀποστολικαῖς διατάξεσι, καὶ ἐκκλησιαστικῇ νομοθεσίᾳ κεκυρωμένῳ συστοιχῶν καὶ ἑπόμενος ὁ ἐκλαμπρότατος, ὑψηλότατος καὶ εὐσεϐέστατος αὐθέντης καὶ ἡγεμὼν πάσης Οὐγγροϐλαχίας, κύριος κύριος Γρηγόριος Γκίκα βοεϐόδας, τὴν ἐκλαμπροτάτην καὶ εὐγενεστάτην δομνίτζαν κυρίαν Σμαράγδαν, καὶ φιλτάτην θυγατέρα αὐτοῦ, ἐκδίδωσι σήμερον ἀνδρὶ νομίμῳ, τῷ εὐγενεστάτῳ ἄρχοντι μεγάλῳ καμαράσῃ κυρίτζῃ Ἰωαννάκῃ Βλαστῷ, καὶ εἰς ἔννομον κοινωνίαν γάμου κατὰ τὸν τύπον τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας συνάπτει, καὶ συναρμόττει τοὺς νεονύμφους εὐτυχῶς, καὶ αἰσίως, καὶ ἐπ' ἀγαθοῖς ὄρνισι, λαμπρᾷ καὶ περιδόξῳ τελετῇ γάμων ἡγεμονικῶς συντελουμένων ἐν τῷ περιϐλέπτῳ παλατίῳ τῆς αὐτοῦ ἡγεμονίας. Ἐπεὶ δὲ δι' ἐφέσεως ἦν τῇ αὐτοῦ ὑψηλότητι καὶ θειοτάτων πατριαρχῶν, καὶ θεοπροϐλήτων ἀρχιερέων εὐχαῖς καὶ εὐλογίαις τοὺς νεονύμφους ἐφοδιασθῆναι, καὶ τὴν βασιλίδα ταύτην τῶν πόλεων ὡς ἐνεγκοῦσαν αὐτὸν συναπολαῦσαι τῆς

Digitized by Google

τελετῆς, τόν τε ἐνδοξότατον καὶ πανευγενέστατον ἄρχοντα μέγαν λογοθέτην τῆς τοῦ Χριστοῦ Μ. ἐκκλησίας, καὶ γενικὸν ἑρμηνέα τῆς κραταιᾶς βασιλείας, κύριον κύριον Ἀλέξανδρον, τὸν καὶ αὐτάδελφον φίλτατον τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος, ἐπιποθοῦντα μέν, μὴ δυνάμενον δὲ συμπαρεῖναι τοῖς τελουμένοις σαρκικῶς διὰ τὴν ἀναγκαίαν τοῦ τόπου ἀπουσίαν καὶ διάστασιν, ἐφ' ᾧ καὶ τὴν αὐτοῦ ἐνδοξότητα, συνάμα τοῖς λοιποῖς εὐγενέσιν ἄρχουσι καὶ συγγενέσι καὶ φίλοις ἐκ τῶν ἐνόντων συνευφρανθῆναι, καὶ τὸν πόθον ἀμφοτέρων ἐκπληρωθῆναι ἀξιώσει τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος, συνεπινεύσασα προθύμως καὶ ἡ αὐτοῦ ἐνδοξότης, ἀνεδέξατο ἀσμένως τὴν ἐπιτροπὴν καὶ ἐπιστασίαν τοῦ πράγματος καὶ εἰς τύπον τῆς ἐκεῖσε νυμφικῆς περιδόξου παστάδος τὸ πολυτελέστατον τοῦτο δεῖπνον ἁβροτάτῃ ποικιλίᾳ καὶ ἀφθονίᾳ ἀγαθῶν ἁπάντων, ὧν φέρει γῆ τε καὶ θάλασσα, δαψιλῶς καὶ πολυτελῶς ἐξειργασμένων μεθ' ὅσης ἐπιμελείας εἰς κάλλος καὶ πλῆθος ἡδονῶν ἐξησκημένων εἰς μετουσίαν ἡμῖν προτίθεται, καὶ λαμπροτάτων καὶ περιφανεστάτων καὶ ὡς οὐδέποτε ἄλλοτε μνημονευομένου εὐωχίαν παρασκευασάμενος, συνδαιτυμόνας τοὺς ἀρίστους τῆς βασιλίδος καὶ ἐκ τοῦ καθ' ἡμᾶς γένους προὔχοντας, ἀπό τε τῆς ἐκκλησίας ἀπό τε τῆς πολιτείας, συνεκαλέσατο. Ἐν πρώτοις μὲν οὖν τὴν ὑμετέραν σεβασμιωτάτην παναγιότητα καὶ τὴν ὑμετέραν ἁγιωτάτην μακαριότητα, σὺν τῷ περιεστῶτι ἱερῷ τῶν ἀρχιερέων συλλόγῳ, μεθ' ὅσης υἱϊκῆς εὐλαβείας καὶ πνευματικῆς ἀγάπης, δεξιοῦται φιλοφρόνως καὶ αἰδημόνως, καὶ θερμῶς ἀντιβολεῖ ὅπως ταῖς ἱεραῖς καὶ θεοπειθέσιν ὑμῶν εὐχαῖς, τὴν λαμπρὰν ταύτην καὶ εὐκλεῆ ξυνωρίδα τῶν νεονύμφων καταρτίσητε καὶ στηρίξητε εἰς κοινωνίαν ὁμότροπον, καὶ ἐπεύξησθε πατρικῶς ὅσα ψυχῇ τε καὶ σώματι ἑκατέρων σύμφορα· τοὺς δὲ συνελθόντας εὐγενεῖς ἄρχοντας φιλικῶς ἐξαιτεῖται συνεφάψασθαι τῶν ὑμετέρων ἱερῶν εὐχῶν, κοινῇ τε καὶ ὁμοφώνῳ στοργῇ συνεπευχηθῆναι καὶ

Digitized by Google

συνεπικροτῆσαι τὸν λαμπρὸν τοῦτον καὶ παναίσιον ὑμέναιον. Ἀλλ' ἵνα τὰ τῆς εὐχῆς ὁδῷ χωροίη, καὶ καθ' εἱρμὸν καὶ θεῖον νόμον πληρώσωμεν τὰς ἀπαρχὰς τῶν ἐπαίνων τοῖς γονεῦσιν ἀποδιδόναι κελεύοντα, καὶ ἡμῖν ἄρα πρῶτον τὸν διὰ λόγου εὐφημίας τοῖς τεκοῦσι προσενεκτέον πρότερον, εἰ καὶ μὴ τὴν κατ' ἀξίαν οὔτε τοῦ καιροῦ συγχωροῦντος, οὔτε τῆς ἡμετέρας ἐφικνουμένης δυνάμεως, μετρίως γοῦν, καὶ ὅσον τὸν ἡμέτερον πόθον ἀφοσιώσασθαι. Λαμπρὰ μὲν οὖν καὶ πάσης εὐφημίας κρείττω, καὶ τὴν ἡμετέραν ὑπερπαίοντα γλῶττάν τε καὶ διάνοιαν, τὰ τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου ἡγεμόνος Οὐγγροβλαχίας αὐχήματα· καὶ γὰρ ἄνωθεν ἐκ προγόνων ἐπιλάμπει τῇ αὐτοῦ ὑψηλότητι τὰ τῆς ἡγεμονικῆς εὐκλείας καὶ εὐδοξίας ἐξ ἑκατέρου γένους ἐπίσημα. Τίς γὰρ οὐκ οἶδεν, ἢ ἀκοῇ οὐ παρείληφε Γκίκαν βοεβόδαν καὶ Γρηγοράσκον βοεβόδαν, τοὺς θαυμασίους καὶ περιωνύμους ἡγεμόνας Οὐγγροβλαχίας τε καὶ Μολδοβλαχίας, τοὺς κράτιστα καὶ φιλανθρωπότατα ἰθύναντας ἐκείνας, οὐκ εὐαρίθμοις ἔτεσιν εὐσεβείᾳ τε καὶ φρονήσει καὶ πολλοῖς ἄλλοις κατορθώμασι διαλάμψαντας, ἀφ' ὧν τὸ πατρῷον ἕλκει γένος ἡ αὐτοῦ ὑψηλότης; Τίνα δὲ λέληθεν ὁ ἐφ' ἡμῖν ἀκμάσας καὶ περιλάλητος εἰσέτι τοῖς ἁπάντων στόμασι ὢν, ἀπό τε τοῦ βίου, τῆς ἀξίας, καὶ τῶν σοφῶν ὧν ἡμῖν κατέλιπε συγγραμμάτων, ἀξιάγαστος Ἀλέξανδρος καὶ αὐθέντης ἐξ ἀπορρήτων, ὁ μοναδικὸς τοῦ καθ' ἡμᾶς γένους χρηματίσας φωστὴρ καὶ διαπρύσιος ἥρως, ἐξ οὗ τὸ μητρῷον ἀνίσχει γένος τῇ αὐτοῦ ὑψηλότητι; Κἂν ἡμεῖς τῶν τοιούτων μεγαλοφυῶν ἀνδρῶν τὰς ἀρετὰς βουλόμενοι ἐπαινέσαι, καὶ ἄκοντες παραιτούμεθα διὰ τὸ πλῆθος αὐτῶν καὶ τὸ μέγεθος, τῆς περὶ τὸ λέγειν ἡμῶν ἀσθενείας ἐπαισθανόμενος. Τί δ' ἄν τις φαίη καὶ περὶ αὐτῆς τῆς φυσάσης τὸν ἡγεμόνα ἐκλαμπροτάτης κυρίας κυρίας δόμνας Ῥωξάνδρας, τῆς ἐκμαγεῖον καὶ ἀρχέτυπον ἐν πάσῃ ἀρετῇ καὶ συνέσει καὶ φρονήσει γενομένης τοῦ φύσαντος, τῆς ἑνὶ λόγῳ τοῦτ' αὐτὸ ὑπαρξάσης ἐν

γυναιξὶν ὅπερ ἐν ἀνδράσιν ἐκεῖνος, καὶ θρεψαμένης καὶ ἐκπαιδευσάσης κάλλιστα τὴν ἀρίστην καὶ ἐπαινετὴν καὶ τρισόλβιον, καὶ ἐμοὶ σεβασμίαν τῶν υἱέων δυάδα; ἀλλ' ὅτι καὶ πρὸς τοιούτους προγόνους τὴν χρυσῆν ἀνάπτων τοῦ γένους σειρὰν, καὶ ἀφ' ἑστίας τὸ τοῦ λόγου τῇ τῆς φύσεως εὐκληρίᾳ σεμνυνόμενος, οὐδ' οὕτω τῆς οἴκοθεν καὶ οἰκείας ἀρετῆς ἀμελῶς καὶ ὀλιγώρως ἔσχεν, οὐδ' ἀνομοίως τοῖς φυσὶν ἐπολιτεύσατο, ἀλλ' ὥσπερ κλάδος εὐγενὴς τὸ τῆς ἰδίας ῥίζης καὶ ἀρχῆς γενναῖον καὶ ἐκφυὲς διεσώσατο τῇ τῶν ἰδίων πλεονεκτημάμάτων λαμπρότητι.

Ἅττα, ὡς ἀριθμὸν νικῶντα καὶ λόγου τοῦ καθ' ἡμᾶς τὴν δύναμιν ὑπερβάλλοντα, καὶ ἄκοντες παρίημεν, ἄλλως τε καὶ πρὸς ἀκροατὰς εἰδότας μᾶλλον ἡμῶν τὰ πλεονεκτήματα τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος τὸν λόγον ποιούμενοι. Οὐδὲ γὰρ λέληθέ τινα τῶν ἁπάντων ἡ ἐν τῷ τοῦ γενικοῦ ἑρμηνέως ἀξιώματι εὐδοκίμησις, καὶ ἡ μετὰ ταῦτα τῆς ἡγεμονίας ἀνάρρησις μεθ' ὅσης δόξης καὶ τιμῆς παρὰ τοῦ βασιλικοῦ κράτους αὐτῷ πεφιλοτίμηται. Ὅθεν τούτων ἑτέροις παραχωρήσαντες, τῶν μετὰ τὴν ἡγεμονίαν κἀκείνων βραχέως καὶ ἀκροθιγῶς ἀψώμεθα. Καὶ δῆτα ἐπανθεῖ τῇ θεοσεβεστάτῃ αὐτοῦ ψυχῇ προηγουμένως ἡ εὐσέβεια καὶ ὁ τοῦ θεοῦ φόβος, ὃν ἀρχὴν σοφίας Σολομὼν ὁρίζεται ὁ θαυμάσιος· παρομαρτεῖ δὲ τὸ συμπαθὲς καὶ φιλάνθρωπον καὶ τῷ ὄντι χριστομίμητον ἦθος· συγχορεύουσι δὲ καὶ πᾶς ὁ τῶν λοιπῶν ἐμφύτων τε καὶ ἐπικτήτων ἀρετῶν θίασος, ὡς ἐν λειμῶνι εὐανθεστάτῳ τε καὶ πολυανθεστάτῳ· τὸ περὶ τοὺς ὑπηκόους κηδεμονικὸν καὶ φιλάνθρωπον· τὸ περὶ τοὺς δεομένους εὐεργετικὸν καὶ φιλόπτωχον· καὶ ἁπλῶς τὸ πρὸς πάντας σπλαγχνικὸν καὶ μακρόθυμον· ἐφ' οἷς εἰκότως καὶ τὰ παρὰ τῆς τύχης τὸ θεῖον δικαίοις σταθμοῖς καὶ ζυγοῖς εὐμενέστατα ἐπιδεδώρηται· καὶ κοσμεῖται ἄρ' οὖν ἡ αὐτοῦ ὑψηλότης ἀξίᾳ καὶ τιμῇ γε τῇ ἀνωτάτῃ τοῦ ἡγεμονικοῦ κράτους, καὶ πᾶσιν ἀγα-

Digitized by Google

θοῖς ἀμφιλαφῶς περιρρεῖται, εὐτεχνίᾳ τε καὶ πολυτεχνίᾳ καὶ διαδοχῇ καταλλήλῳ· σεμνύνεται δὲ καὶ συγγενέσι καὶ φίλοις ἀξιοπρεπεστάτοις τε καὶ ἀξιολογωτάτοις, καὶ τὰ πρῶτα τῶν ἀξιωμάτων παρ' ἡμῖν ἔχουσι, καὶ ἐκλάμπει μὲν οὖν ἀριδήλως ἐν τῇ λαμπροτάτῃ συγγενείᾳ, μᾶλλον δ' εἰπεῖν συνεκλάμπει τῇ αὐτοῦ ὑψηλότητι, δίκην ἀνταυγαζόντων μεγαλοπρεπῶν φωστήρων, ὁ ἐκλαμπρότατος, ὑψηλότατος καὶ θεοσεβέστατος αὐθέντης καὶ ἡγεμὼν πάσης Μολδοβλαχίας κύριος κύριος Κωνσταντῖνος Νικολάου βοεβόδας, πρωτοεξάδελφος μὲν ἀξιέραστος τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος, υἱὸς δὲ καὶ διάδοχος τοῦ τρισολβίου ἐκείνου καὶ τρισμάκαρος ἐν ἡγεμόσιν ἥρωος, τοῦ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν διαδραμόντος τῷ τῆς σοφίας, καὶ μεγαλοφυΐας, καὶ φρονήσεως θαύματι, Νικολάου βοεβόδα, τοῦ μετὰ τὴν πρώτην ἀπαρχὴν τῆς τοῦ τεκόντος ἀρετῆς καὶ σοφίας ἀπαράμιλλον ἐν αὐτῇ ἐσχηκότος τὸ κράτος, καὶ τοῖς ἐπιγενομένοις ἅπασιν ἀνέφικτόν τε καὶ ἀνεγχείρητον. Τοιούτου ἄρ' ἐξέφυ πατρός τε καὶ ἡγεμόνος ὁ τέως νεύσει κρείττονι ἆθλον ἀρετῆς οἰκείας τε καὶ τῆς τῶν προγόνων τὸ τῆς ἡγεμονίας κράτος περιζωσάμενος, καὶ διέπων ἄριστα τὴν θεόθεν ἐπιδοθεῖσαν ἀρχὴν, ὁ τῆς πατρώας ἀρετῆς, εὐσεβείας τε καὶ συνέσεως, ἐκ τῶν ἐνόντων κάλλιστα προφαίνων τὰ σημεῖα καὶ δείγματα, καὶ πρὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ γένους ὡς πτόρθος εὐγενὴς ἀνατρέχων, καὶ ἁπαλῇ τῇ ἡλικίᾳ τοὺς χαρακτῆρας τῆς ψυχῆς εὐφυῶς ἐπιδεικνύμενος, εἰ καὶ τὰ πλείω τῶν προτερημάτων τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος ὁ λόγος παρέδραμε τῷ καιρῷ τέως κατεπείγοντι χρώμενος, καὶ ἐν ἄλλοις ἴσως ταῦτα ταμιευόμενος, ἐπειδὰν θεὸς ἐπινεύσῃ. Τί δὲ ὁ συμφυὴς βλαστὸς καὶ ὁμαίμων προσφιλέστατος τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος, ὁ ἐνδοξότατός φημι καὶ πανευγενέστατος ἄρχων μέγας λογοθέτης, καὶ γενικὸς ἑρμηνεὺς κύριος Ἀλέξανδρος μῶν τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς ὑπελείφθη, ὅση περὶ τὴν παιδείαν, καὶ τὰ ἤθη, καὶ τὴν ἄλλην ἀγωγὴν ἔχει;

Digitized by Google

ἢ ἐν ἀξιώμασι καὶ τιμαῖς ἔσχε τὸ ἔλαττον; Οὔμενουν, μᾶλλον δ' ὅσα γ' ἐμὲ εἰδέναι, εἴπερ τι κἀγὼ συνεισήνεγκα τῇ αὐτοῦ ἐνδοξότητι, ἐν τοῖς κατὰ τὴν ἑλλάδα φωνὴν μαθήμασιν, ἐκ παιδὸς λόγων καὶ μαθημάτων ἁλοὺς τῷ ἔρωτι, εὐφυΐᾳ τε καὶ φιλοπονίᾳ κοσμούμενος, ἐν βραχεῖ πολλῶν καὶ καλῶν μαθημάτων ἐν μετουσίᾳ ἐγένετο, καὶ τοῖς ἴχνεσι τῶν προγόνων ἀκολουθῶν οὐ διέλιπε, καὶ πρὸς ἐκείνους διαμιλλώμενος, καὶ δῆτα καὶ διαλέκτων πολλῶν ἐγκρατὴς γενόμενος, τὸν πρεσβύτερον ἀδελφὸν ἐπαξίως εἰς ἡγεμονίαν αναχθέντα ἀναδέχεται ἐν τῷ τοῦ γενικοῦ παρὰ τῷ βασιλικῷ κράτει ἀξιώματι, εἶτα καὶ παρὰ τῆς ἐκκλησίας τῇ τοῦ μεγάλου λογοθέτου τιμῇ καὶ ἀξίᾳ ἐπικοσμεῖται. Καὶ εὐδοκιμεῖ ἄρα τέως ἡ αὐτοῦ ἐνδοξότης παρά τε τοῖς προὔχουσι τοῦ βασιλικοῦ κράτους αὐθένταις ἡμῶν, ναὶ μὴν καὶ αὐτῷ τῷ πολυχρονίῳ καὶ κραταιῷ ἄνακτι, εὐφυῶς καὶ ἐντέχνως ἐκπληροῦσα τὸ ἔργον τοῦ γενικοῦ ἑρμηνέως, καὶ ἀκριβῶς ἀπαγγέλλουσα κἀν τῇ βασιλικῇ στοᾷ μεθ' ὅσης εὐφραδείας καὶ συνέσεως χρηματίζουσα, καὶ πάσης εὐμενείας καὶ δεξιώσεως ἐπὶ τούτοις ἀξιουμένη · ὑπερίδρυται δὲ καὶ προλάμπει κἀν τῷ ἐκκλησιαστικῷ καταλόγῳ, καὶ παντὶ τῷ χριστωνύμῳ πληρώματι, μήτοι γε τῇ τάξει μόνῃ, καὶ τῷ βαθμῷ, ἀλλὰ καὶ τῷ εὖ ποιεῖν, καὶ εὐεργετεῖν, καὶ προΐστασθαι · τῇ μὲν γὰρ κοινῇ μητρὶ καὶ πρωτίστῃ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ τοῖς ἐν αὐτῇ προϊσταμένοις οὐ τὸ τυχὸν ἐνδείκνυται σέβας, καὶ αἰδῶ, καὶ εὐλάβειαν, συντρέχων καὶ συνηγορῶν, καὶ τὴν ἐνοῦσαν εἰσφέρων βοήθειαν, ἰδίως δὲ ἑνὶ ἑκάστῳ τὴν ἐκ τοῦ λοιποῦ τῆς πολιτείας συστήματος πρὸς τὰς χρείας καὶ τὰς αἰτήσεις μεταδίδωσι συμπαθῶς τὴν δυνατὴν ἐπικουρίαν τε καὶ ὠφέλειαν, οἷά τις κοινὸς λιμὴν προκείμενος τοῖς οἱαδήτινι περιστάσει συνεχομένοις · πρὸ δὲ πάντων μέγα τε κλέος καὶ καύχημα, καὶ ἥδιστον σεμνολόγημα τῷ ὑψηλοτάτῳ αὐταδέλφῳ καὶ θεοσεβεστάτῳ ἡγεμόνι, διατελεῖ τὰ μέγιστα συντελῶν τοῖς τῆς

Digitized by Google

ἡγεμονίας αὐτοῦ ὑποθέσεσι, καὶ οἷά τι προπύργιον ἐρυμνὸν, καὶ γενναῖος πρόβολος ὑπὲρ ἐκείνου προβεβλημένος, ὡς μηδὲν εἶναι Μολιονίδας, Πυλάδας τε καὶ Ὀρέστας, τῆς ὁμηρικῆς ποιήσεως τὰ θρυλλούμενα, πρὸς τὴν συμφυΐαν, εἴτουν ὁμοψυχίαν, καὶ ἐξ εἰλικρινοῦς διαθέσεως ἀπηκριβωμένον ἀγάπην τῆς αὐτοῦ ἐνδοξότητος πρὸς τὴν αὐτοῦ ὑψηλότητα · διὸ καὶ τὴν γαμήλιον παστάδα διαφερόντως τιμῆς τῆς ἐκλαμπροτάτης ἀδελφόπαιδος, καὶ τὴν τοῦ γάμου χαρὰν μεριζόμενος, ἑστιάτωρ λαμπρότατος τοῦ πολυτελεστάτου τούτου δείπνου κατέστη, τοσούτους τε καὶ τηλικούτους συνδαιτυμόνας ἀσμένως προσεκαλέσατο κοινωνοὺς γενέσθαι τῆς εὐφροσύνης καὶ τέρψεως, καὶ τοῖς νεονύμφοις τὰ εἰκότα ἐπεύξασθαι.

Εἰ δὲ βραχέα καὶ ἄκομψα, καὶ πολλῷ τῆς ἀξίας λειπόμενα, τὰ ἐν εἴδει ἐπεισοδίου εἰρημένα περὶ τῆς αὐτοῦ ἐνδοξότητος, καὶ ὡς ἐξ ὄνυχος ὑποδεικνῦντα τὸν λέοντα, θαυμαστὸν οὐδέν · μετριοφρονεῖν γὰρ ἐν πᾶσιν εἰδὼς, ὥς γ' ἐμαυτὸν πείθω, συγγνώμων ἔσται τέως τοῖς ἡμετέροις ἐλλείμμασιν. Οὐδὲ γὰρ καθ' αὑτὸ ἐνεστησάμεθα τὴν τῶν ἐγκωμίων τῶν εὐφημουμένων ὑπόθεσιν, ἀλλ' ἐν παρεκβάσει, καὶ ὥστε μὴ ἀβρόχοις παντάπασι διαπερᾶσαι ποσὶ τὰ τοιαῦτα καὶ τηλικαῦτα κλέη τῶν μνημονευθέντων ἀξιολογωτάτων ἀνδρῶν, καὶ τῇ λαμπρᾷ ταύτῃ καὶ περιδόξῳ συνελεύσει, ναὶ μὴν καὶ τοῖς συγγενέσι τὸ χρέος ἀφοσιώσασθαι · καιρὸς δὲ ἤδη τὰ ἱστία τοῦ λόγου χαλάσασιν εἰς τὸν εὔδιον λιμένα τῶν εὐχῶν ἀσφαλῶς ἐλλιμενισθῆναι.

Τοιγαροῦν, παναγιώτατε καὶ μακαριώτατε δέσποτα, εὐχαῖς καὶ ἐντεύξεσιν ὑμετέραις καὶ τῶν συμπαρόντων συνεδριαζόντων θεοπροβλήτων ἀρχιερέων, χεῖρας ἱκέτιδας ἄραντες, ὁμοθυμαδὸν ἅπαντες κοινὴν προσενέγκωμεν τὴν ἱκέσιον δέησιν τῷ τῶν ἀγαθῶν δοτῆρι θεῷ, ὅπως τοῖς μὲν νεονύμφοις ἐπιβραβεύσῃ ὑγίειαν καὶ ζωὴν πολυχρόνιον, ἕνωσιν βίου εἰρηνικὴν καὶ ἀτάραχον, ἀγάπην ἐν ὁμονοίᾳ καὶ κοινωνίᾳ ψυχῆς τε καὶ σώματος, συνέχῃ τε καὶ συμφυλάσσῃ αὐτοὺς, εὐτυχίᾳ

Digitized by Google

συζῶντας, καὶ πᾶσιν ἀγαθοῖς ἀπό τε ψυχῆς, ἀπό τε σώματος περιρρεομένους, δῴη αὐτοῖς καρπὸν κοιλίας γόνιμον, πολύπαιδας καὶ καλλίπαιδας ἀναδείξας, καὶ διαδοχῇ γένους σεμνυνομένους, καὶ ἐπὶ πᾶσι γῆρας λιπαρὸν καὶ βαθύτατον. Τῷ δὲ ὑψηλοτάτῳ καὶ θεοσεβεστάτῳ αὐθέντῃ καὶ ἡγεμόνι, τῷ καὶ φιλοστοργοτάτῳ πατρὶ, καὶ τῇ ἐκλαμπροτάτῃ καὶ ὑψηλοτάτῃ κυρίᾳ κυρίᾳ δόμνᾳ Ζωῇ, τῇ καὶ φιλοστοργοτάτῃ μητρὶ ἐπιβραβεύοι ἡ ἐξ ὕψους χάρις ἀμφιλαφῶς τε καὶ διηνεκῶς χαίρειν, ἐπὶ τῇ ὑγείᾳ καὶ διαδοχῇ τῶν φιλτάτων νεονύμφων, καὶ εὐφραίνεσθαι προφητικῶς, καθορῶσιν ὡς νεόφυτα ἐλαιῶν, κύκλῳ τῆς αὐθεντικῆς αὐτῶν τραπέζης, τὰ ἐκλαμπρότατα φίλτατα, καὶ υἱοὺς τῶν υἱῶν ἐν ἀδιακόπῳ εὐημερίᾳ ἐπὶ τῆς ἡγεμονικῆς αὐτῶν καθέδρας· καταξιώοι δὲ ἐκτελέσαι καὶ τῶν λοιπῶν φιλτάτων γαμηλίους τελετάς τε καὶ ὑμεναίους φαιδρῶς τε καὶ περιδόξως, καὶ σὺν τῷ κράτει τῆς ἡγεμονίας ἀδιαδόχως συντηρουμένης εἴς τ' ἐπιβαθὺ καὶ λιπαρὸν γῆρας· συνδιαφυλάττοι δὲ τὴν αὐτοῦ ὑψηλότητα, καὶ τὴν ἐκλαμπροτάτην κυρίαν κυρίαν δόμναν Ῥωξάνδραν, τὴν φιλοστοργοτάτην αὐτοῦ μητέρα, ἐν ἄκρᾳ ὑγείᾳ καὶ διηνεκεῖ θυμηδείᾳ, εὐφραινομένην ἐπὶ τῇ τῶν φιλτάτων καὶ ἐγγόνων διαδοχῇ· συνάμα δὲ διατηροίη καὶ συμπεριφρουροίη κύριος ὁ θεὸς τὸν ὑψηλότατον καὶ εὐσεβέστατον αὐθέντην καὶ ἡγεμόνα πάσης Μολδοβλαχίας κύριον κύριον Κωνσταντῖνον Νικολάου βοεβόδαν ἀσινῆ, καὶ παναίσιον, καὶ ὑγιείας ἄκρας ἐπειλημμένον, εὐτυχίᾳ περιρρεόμενον, μακροβιότητι θάλλοντα, ἀστεμφῶς κατεστηριγμένον ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας, καὶ ἡστινοσοῦν ἀντικειμένης προσβολῆς καὶ λυπηρᾶς περιστάσεως ἄγευστον, καὶ συνελόντι ἀμφοτέρους τοὺς θεοσεβεστάτους αὐθέντας, ὡς καὶ τῷ γένει, καὶ τῇ εὐσεβείᾳ, καὶ τοῖς ἤθεσιν ἐπιφανεστάτους καὶ διαπρεπεστάτους, καὶ συγγενείᾳ λαμπροτάτῃ ᾠκειωμένους, καὶ χριστομιμήτως διέποντας τὰς ἐμπιστευθείσας ἡγεμονίας περισκέποι ἡ κραταιὰ δεξιὰ τοῦ Ὑψίστου ὡς κόρην

Digitized by Google

ὀφθαλμῶν, ἀνεπάφους ἀπὸ πάσης ἐπιβούλου χειρὸς, καὶ κατευμεγεθοῦντας πάντων τῶν ἀντερεῖν καὶ ἀντιτάσσεσθαι τολμῶντάς αὐτοῖς ἐν ἄκρᾳ ὑγείᾳ καὶ ἀγάπῃ, καὶ ὁμονοίᾳ διαβιοῦντας, βαθείας τε καὶ ἡδίστης γαλήνης ἐπαπολαύοντας, ἀλλήλους συνέχοντας, ἐπιστηρίζοντας, ὑπ' ἀλλήλων βοηθουμένους καὶ καταρτιζομένους ἐν πνεύματι χρηστότητος, καὶ τὰ φίλια ἀλλήλοις φρονοῦντας, καὶ ἐν οὐδενὶ οὐδέποτε διχονοοῦντας, ἵνα, κατὰ τὸ εἰρημένον, ἀδελφὸς ὑπ' ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ὦσιν ὀχυρὰ, καὶ ὡς μεμοχλευμένη βασιλεία, καὶ παρατείνωσι τὰς ἡγεμονίας ἀδιασείστως καὶ ἀνενοχλήτως εἰς παμπόλλων ἡλίων κυκλοφορίας, μεθ' ὧν συνδιατηροίη ὑγιαίνοντα, εὐτυχοῦντα, καὶ μακροημερεύοντα, καὶ ἐπιδιδόντα ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς ψυχῆς τε καὶ σώματος, καὶ τὸν ἐκλαμπρότατον πεϊζαδὲν τοῦ ἀειμνήστου αὐθέντου Ἰωάννου βοεβόδα, καὶ συνεξάδελφον φίλτατον τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος κύριον Ἀλέξανδρον. Ἀλλὰ καὶ τὸν ἐνδοξότατον καὶ πανευγενέστατον ἄρχοντα μέγαν λογοθέτην, διαφυλάττοι ὁ τῶν ὅλων θεὸς ἐν ἄκρᾳ ὑγείᾳ καὶ διηνεκεῖ εὐημερίᾳ μετὰ μακροβιότητος, καὶ χαρίζοιτο τῇ αὐτοῦ ἐνδοξότητι τὴν τῶν ἐφετῶν καὶ καταθυμίων ἐπίτευξιν, συνδιαφυλάττων αὐτῷ τήν τε ἐνδοξοτάτην καὶ εὐγενεστάτην ἀρχόντισσαν σύζυγον αὐτοῦ, καὶ τὰ φίλτατα καὶ εὐγενέστατα αὐτοῦ τέκνα, καὶ γένοιτο ἐν θεῷ συλλήπτορι κοινῇ τε καὶ ἰδίᾳ συνευφραίνεσθαι ἐν τοῖς τῶν συγγενῶν γάμοις τὴν αὐτοῦ ἐνδοξότητα, καὶ τῶν ἰδίων τέκνων τε καὶ φιλτάτων ἐν καιροῖς τοῖς προσήκουσιν ἐκτελέσαι φαιδρῶς καὶ περιδόξως τὰς νυμφικὰς γαμηλίους παστάδας.

Ἐπὶ δὲ τούτοις πᾶσι, διαφυλάττοι κύριος ὁ θεὸς καὶ τοὺς γεννήτορας τοῦ εὐγενεστάτου νυμφίου, τὸν τιμιώτατον καὶ εὐγενέστατον ἐν ἄρχουσι καπικεχαγιᾶν τῆς ὑψηλοτάτης αὐθεντίας Οὐγγροβλαχίας κυρίτζη Δημητράσκον Βλαστὸν, μετὰ τῆς εὐγενεστάτης ἀρχοντίσσης αὐτοῦ, ἐν ὑγείᾳ διηνεκεῖ καὶ ἀδιαλείπτῳ εὐημερίᾳ καὶ μακροβιότητι συνηδομένους καὶ ἐγκαλλω-

Digitized by Google

πιζομένους διηνεκῶς ἐπὶ τῇ εὐκλεεστάτῃ τῶν νεονύμφων συζυγίᾳ καὶ πανευδαίμονι ὑγείᾳ. Ἀλλά, παναγιώτατε καὶ μακαριώτατε δέσποτα, ἥ τε αὐτοῦ ἐνδοξότης, ὁ λαμπρὸς ἡμῶν ἑστιάτωρ, καὶ ἡμεῖς πάντες ὁμολογοῦντες τὰς καθηκούσας χάριτας τῇ ὑμῶν παναγιότητι καὶ μακαριότητι, ὅτι τῇ ὑμετέρᾳ παρουσίᾳ τὸν λαμπρὸν τοῦτον δεῖπνον πατριαρχικῶς καὶ θείως κατεκοσμήσατε, καὶ τῶν ἁγίων καὶ θεοπειθῶν ὑμῶν εὐχῶν καὶ ἀφθόνων εὐλογιῶν, τοῖς τε νεονύμφοις καὶ τοῖς συγκροτοῦσι τὸν γάμον, καὶ ἡμῖν τοῖς συνελθοῦσι πατρικῶς καὶ πνευματικῶς μετεδώκατε, κοινῇ προθυμίᾳ καὶ υἱϊκῇ ἀγάπῃ ἅπαντες ἐξαιτούμεθα τὴν τοῦ θεοῦ ἀγαθότητα, ὅπως διαφυλάξῃ τὴν ὑμετέραν παναγιότητα καὶ μακαριότητα, ἐπὶ τῶν πατριαρχικῶν ἀποστολικῶν ὑμῶν θρόνων, ὑγιαινούσας καὶ εὐδαιμονούσας ἐν εἰρηνικῇ καταστάσει καὶ μακροβιότητι, ἀδιασείστους, ἀταράχους, καὶ παντὸς λυπηροῦ καὶ ἀντικειμένου συμπτώματος ἀγεύστους, ποιμαινούσας εὐαγγελικῶς τὴν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν, καὶ διεξαγούσας εἰς νομὰς σωτηρίους τὰ ἅπερ ἐνεπιστεύθητε τῶν ὀρθοδόξων συστήματα, μέχρι γήρως λιπαροῦ καὶ πρεσβείου · διὰ δὲ τῶν παναγίων καὶ θεοπειθῶν ὑμῶν εὐχῶν διαφυλάττοι τοὺς πανιερωτάτους καὶ θεοπροβλήτους ἀρχιερεῖς ἐν ὑγείᾳ διηνεκεῖ καὶ εὐημερίᾳ, ὁμονοίᾳ τε καὶ ὁμοφροσύνῃ, συνηνωμένους τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης · περιφρουροίη καὶ πάντας τοὺς συνελθόντας ἐν τῇ λαμπρᾷ ταύτῃ καὶ περιφανεῖ πανδαισίᾳ, τιμιωτάτους καὶ εὐγενεστάτους ἄρχοντας, τούς τε καπικεχαγιᾶδες τῶν ὑψηλοτάτων αὐθεντιῶν Οὐγγροβλαχίας τε καὶ Μολδοβλαχίας, καὶ τοὺς λοιποὺς ἄρχοντας τῆς περιφανοῦς ταύτης πολιτείας, ἐν ὑγείᾳ, εὐτυχίᾳ, εὐημερίᾳ καὶ μακροβιότητι, καταξιῶν ἅπαντας τῆς ὁμονοίας ἀπολαύειν τὸν γάμον ἐν τοῖς φιλτάτοις καὶ τέκνοις εὐφροσύνης καὶ τέρψεως, καὶ χαριζόμενος πᾶσι τὰ ἐφετὰ καὶ καταθύμια.

(Κώδηξ πρῶτος Κριτίου, σελ. 535-540.)

Digitized by Google

10

Ἐγκώμιον γεγονὸς εἰς τὴν νέαν αὐθεντίαν τοῦ αὐθεντὸς τοῦ Ἰώνβοδα, ὅταν ἔκαμε τοὺς ἀρραβῶνας τῆς δομνίτζης του μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ Καρατζᾶ, περιέχον ἐπαίνους οὐ μόνον τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος εἰς τὰ ὅσα ἔπαθε, ἀλλὰ καὶ τοῦ αὐταδέλφου του Κωνσταντίνβοδα καὶ τῶν προγόνων τους.

Χρέος ἀπαραίτητον ἔχουσιν οἱ εὐσεβεῖς καὶ ὀρθόδοξοι νὰ ἀποδίδωσιν εἰς κάθε καιρὸν τὰς καθηκούσας εὐχαρίστους δοξολογίας τῷ ποιητῇ καὶ δημιουργῷ τῶν ἁπάντων θεῷ, καὶ κηδεμόνι καὶ φροντιστῇ τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρωπίνου πλάσματος, καὶ νὰ κηρύττουσι καὶ νὰ ὑμνοῦσι μεγαλοφώνως τὴν ἄπειρον αὐτοῦ ἀγαθότητα, διὰ τὴν ὁποίαν ὄχι μόνον ἐκ τοῦ μηδαμῇ μηδαμῶς ὄντος εἰς τὸ εἶναι παρήγαγε τὴν κτίσιν ἅπασαν, διὰ νὰ τὴν κάμῃ μέτοχον ἀπὸ τὸν πλοῦτον τῆς ἐδικῆς του ἀγαθότητος, κατὰ τὸν θεολόγον Γρηγόριον, ἀλλὰ καὶ τὸ τιμιώτατον τῶν δημιουργημάτων του, τὸν ἄνθρωπον, ἀφ' οὗ τὸν ἐκόσμησε μὲ τὴν ἰδίαν του εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν, καὶ τὸν ἐτίμησε μὲ τὴν ἐν παραδείσῳ κατοίκησιν, βλέπωντάς τον νὰ ἐξαπατηθῇ ἀθλίως ἀπὸ τὴν πονηρὰν συμβουλὴν τοῦ διαβόλου, καὶ νὰ χάσῃ τὴν πρώτην εἰκόνα τε καὶ στολήν· πάλιν κινούμενος ἀπὸ τὸ πέλαγος τῆς ἀγαθότητός του, τὸν ἀνεκάλεσε φιλανθρώπως ἀπὸ τὴν πτῶσιν καὶ φθορὰν μὲ τὴν ἔνσαρκον οἰκονομίαν τοῦ υἱοῦ καὶ λόγου τοῦ θεοῦ, καὶ τὸν ἀνεβίβασεν εἰς τὴν πρώτην τάξιν τε καὶ κατάστασιν. Μ' ὅλον τοῦτο ἡ ἀνθρωπίνη φύσις διὰ τὸ εὐόλισθον καὶ ἀσθενὲς, καὶ μετὰ τὴν δευτέραν ἀνάπλασιν ὦντας ὑποκειμένη εἰς τὰ πάθη καὶ τὰς προσβολὰς τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ διαβόλου, εὑρίσκεται πάντοτε μεταξὺ τῶν ἀγώνων· καὶ διὰ τοῦτο ὁ ἀπόστολος Παῦ-

Digitized by Google

λος βοᾷ : ἡμῖν δὲ ἡ πάλη οὐ πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχὰς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις · καὶ ἐκ τῶν ἀγώνων ἀκολουθοῦσι τὰ ἆθλα καὶ τὰ στέφανα, ὅταν γίνωνται κατὰ τὸν προσήκοντα λόγον. Κατὰ τὸν αὐτὸν Παῦλον, εἷς ἀθλητὴς οὐ στεφανοῦται, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ. Ἀγώνων λοιπὸν εἶναι ὁ παρὼν καιρὸς καὶ θλίψεων, μὲ τοὺς ὁποίους δοκιμάζεται ἡ γενναία ὑπομονὴ τῶν πιστῶν, καὶ ἀπὸ τὴν ὑπομονὴν πορίζεται ἡ ἀκαταίσχυντος ἐλπὶς, τὴν ὁποίαν βεβαιοῖ αὐτὸ τὸ τῆς ἐκλογῆς σκεῦος, ἐκεῖ ὁποῦ λέγει, εἰδότες ὅτι ἡ θλῖψις ὑπομονὴν κατεργάζεται, ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμὴν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα, ἡ δὲ ἐλπὶς οὐ καταισχύνει · καὶ ὁ προφητάναξ Δαβὶδ ἐπισφραγίζων τὸν λόγον: ὁ ὑπομείνας, λέγει, εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται.

Εἰς τούτους τοὺς γενναίους ἀγῶνας εὑρισκόμενος καὶ ὁ ἐκλαμπρότατος, ὑψηλότατος καὶ θεοσεβέστατος ἡμῶν αὐθέντης καὶ ἡγεμὼν πάσης Μολδοβλαχίας, κύριος κύριος Ἰωάννης Νικολάου βοεβόδας, ἔδειξε θαυμασίαν καὶ ἐξαίσιον ὑπομονὴν, καὶ ὡς χρυσὸς ἐν χωνευτηρίῳ ἐδοκιμάζετο ἀπὸ τὰς ἐναντίας τῆς ἀστάτου τύχης φορὰς, ἡ ὁποία πολλάκις παρ' ἐλπίδα καὶ ἔξω τοῦ εἰκότος καὶ πρέποντος ἀνάγει καὶ κατάγει, σμικρύνει καὶ αὐξάνει, καὶ ἐπιφέρει πολλὰς ἀλλοιώσεις καὶ μεταβολὰς εἰς τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, κατὰ τοὺς ἀποκρύφους λόγους τῶν θείων κριμάτων, μὲ τοὺς ὁποίους ἡ πάνσοφος καὶ εὐμήχανος πρόνοια καὶ κηδεμονία τοῦ ἁγίου θεοῦ, ὁποῦ οἰκονομεῖ πάντα πρὸς τὸ συμφέρον, διὰ νὰ δοκιμάσῃ τῶν πιστῶν καὶ ἐναρέτων ἀνδρῶν τὴν θαυμασίαν καὶ ἐξαίσιον ὑπομονὴν, συγχωρεῖ καὶ ἀφίησι νὰ πάσχωσι καὶ νὰ ταλαιπωροῦνται εἰς τὴν κάμινον τῶν διαφόρων θλίψεων ἐκεῖνοι ὁποῦ διὰ πίστεως καὶ εὐσεβείας εὐηρέστησαν τῷ θεῷ, καὶ νὰ ὑποφέρωσι διάφορα εἴδη ἀτιμίας καὶ ἀδοξίας ἐκεῖνοι ὁποῦ ἦσαν τῆς ἀνωτάτης τιμῆς καὶ δόξης ἄξιοι. Καθὼς ἐσυνέβη εἰς τὸν δίκαιον

Digitized by Google

ἐκεῖνον καὶ πολύαθλον Ἰὼϐ, ὁ ὁποῖος, ἀφ' οὗ ἐμαρτυρήθη ἀπὸ αὐτὸν τὸν θεὸν ἄμεμπτος, δίκαιος, θεοσεϐής, ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς πονηροῦ, κατὰ θείαν συγχώρησιν περιπίπτει εἰς τὰς διαφόρους προσϐολὰς καὶ ἐπηρείας τοῦ διαϐόλου, καὶ ὄχι μόνον ὑστερήθη τὴν ὅσην εἶχεν εὐτυχίαν καὶ δόξαν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐσχάτην δυστυχίαν, καὶ ἀτιμίαν, καὶ θλῖψιν κατήντησε, διὰ νὰ δοκιμασθῇ καὶ νὰ φανερωθῇ εἰς ὅλον τὸν κόσμον ἡ γενναία καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον ὑπομονή του· διὰ τοῦτο ἐπιφέρει ἡ ἁγία Γραφή : ἐν πᾶσι τούτοις οὐχ ἥμαρτεν ὁ Ἰὼϐ· τουτέστιν εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς θλίψεις ὁποῦ πειράζων ὁ διάϐολος τοῦ ἔδωκε, δὲν ἔσφαλεν ὁ Ἰὼϐ, οὐδὲ κανένα βλάσφημον λόγον ἐξεφώνησεν, ἀλλ' ἔμεινεν εὐχαριστῶν καὶ διδοὺς δόξαν τῷ θεῷ, μὲ ἐκεῖνα τὰ θαυμαστὰ καὶ ἀξιομνημόνευτα λόγια : ὁ κύριος ἔδωκεν, ὁ κύριος ἀφείλετο, ὡς τῷ κυρίῳ ἔδοξεν οὕτω καὶ ἐγένετο· εἴη τὸ ὄνομα κυρίου εὐλογημένον ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος. Διὰ τὴν ὁποίαν εὐγνωμοσύνην ἠξιώθη μετὰ ταῦτα παρὰ θεοῦ περισσοτέραν εὐτυχίαν καὶ λαμπρότητα παρὰ τὸ πρῶτον, ὅθεν καὶ ἐπιφέρει ἡ Γραφή : καὶ εὐλόγησεν ὁ θεὸς τὰ ἔσχατα τοῦ Ἰὼϐ μᾶλλον ἢ τὰ πρῶτα. Ἔπασχε λοιπὸν καὶ ἡ θεοφρούρητος αὐτῆς ὑψηλότης, καὶ ἐδοκιμάζετο ὑπὸ τῆς ἄνωθεν προνοίας μέσα εἰς τοὺς ἀγῶνας τῶν θλίψεων, καὶ ἀπ' ἐκεῖ ὁποῦ ἔπρεπε κατὰ πάντα λόγον δικαίου νὰ ἔχῃ καὶ νὰ ἀπολαμϐάνῃ τὰς πρώτας τιμὰς καὶ εὐτυχίας, ἀναμεταξὺ εἰς τὴν ἀρχοντικὴν καὶ ὑπερέχουσαν ὁμήγυριν τοῦ ἡμετέρου γένους τῶν ὀρθοδόξων, καὶ ὡς πεϊζαδὲς ἐκλαμπρότατος, καὶ τοιούτου ἀοιδίμου καὶ τρισμακαρίου αὐθέντου τε καὶ πατρὸς υἱός, καὶ τοιούτου ὑψηλοτάτου καὶ εὐσεϐεστάτου αὐθέντου αὐτάδελφος γνήσιος, καὶ μεγαλυνόμενος πανταχόθεν ἀπὸ τὰ λαμπρότατα αὐχήματα καὶ προτερήματα, καὶ τοῦ πανεκλάμπρου γένους καὶ τῆς οἴκοθεν εὐκληρίας τῆς φύσεως, διὰ τὰς ἐπικοσμούσας τὴν αὐτοῦ ὑψηλότητα ἐμφύτους τε καὶ ἐπικτήτους ἀρετάς, ἐσυνέϐαινεν ὅλον

Digitized by Google

τὸ ἐναντίον, καὶ ἐδιώκετο καὶ ἐπολεμεῖτο ἡ αὐτοῦ ὑψηλότης ἀπὸ τὴν βάσκανον καὶ φθονερὰν τύχην, καὶ ἀπὸ τὸν κοινὸν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐχθρὸν καὶ πολέμιον, μὲ διάφορα θλίψεων εἴδη, ἀπερριμένος πανταχόθεν καὶ ἐγκαταλελειμμένος, καὶ σχεδὸν εἰς ἕνα βάθος ἀπογνώσεως καὶ ἀπελπισίας ἀπὸ πᾶσαν ἀνθρωπίνην βοήθειαν κλυδωνιζόμενος, ἀλλ᾽ ἐπειδὴ καὶ νὰ ἐθεμελίωνεν ἐπάνω εἰς τὴν ἀσάλευτον πέτραν τῆς εἰς θεὸν πίστεως, καὶ νὰ ἐπεκαλεῖτο ὁλοψύχως εἰς ὅλους τούτους τοὺς πειρασμοὺς τὴν θείαν ἐξ ὕψους βοήθειαν καὶ ἀντίληψιν μὲ γενναίαν ὑπομονήν, μὲ εὐχαριστηρίους ἱκεσίας καὶ δεήσεις εἰς τὸν σπλαγχνικώτατον καὶ συμπαθέστατον θεὸν καὶ πατέρα, τὸν πατάσσοντα καὶ πάλιν ἰώμενον, εἰσηκούσθη τελευταῖον ἡ ἀπὸ κατανενυγμένης ψυχῆς καὶ συντετριμμένης καρδίας εἰς θεὸν δέησις· ἔτι γὰρ λαλοῦντός σου, λέγει ἡ Γραφή, ἐρεῖ ἰδοὺ πάρειμι· καὶ ὁ μὲν δίκαιος μισθαποδότης καὶ χορηγὸς τῶν ἀγαθῶν θεός, ἀποδεχόμενος τὴν εὐγνώμονα προαίρεσιν καὶ εὐχάριστον ὑπόκλισιν εἰς τὰ κρίματα τοῦ κυρίου τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος εἰς ἆθλον καὶ ἀμοιβὴν τῶν τοσούτων του ἀγώνων καὶ τῆς γενναίας ὑπομονῆς, στέφει οὐρανόθεν τὴν θεοτίμητον αὐτοῦ κεφαλὴν μὲ τὸ διάδημα τῆς ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, καὶ νεύει εἰς τὰς καρδίας τοῦ κραταιοτάτου ἄνακτος καὶ τῶν πολυχρονίων ἡμῶν αὐθεντῶν νὰ τιμήσωσι τὴν αὐτοῦ ὑψηλότητα μὲ τὴν ἡγεμονίαν τῆς αὐθεντίας Μολδοβλαχίας καὶ ὡς γέρας ἐπάξιον τῶν ἰδίων προτερημάτων του, καὶ ὡς δίκαιον ὀφειλόμενον ἀπὸ τῆς προγόνων ἀρετῆς καὶ δόξης καὶ τελειότητος, τῶν ἀειμνήστων δηλαδὴ καὶ τρισμακαρίστων αὐθεντῶν τοῦ τε πάππου Ἀλεξάνδρου καὶ τοῦ πατρὸς Νικολάου, ναὶ μὴν καὶ τῆς τοῦ ὑψηλοτάτου καὶ εὐσεβεστάτου αὐθέντου καὶ αὐταδέλφου Κωνσταντίνου βοεβόδα, ζώσης εἰκόνος καὶ ἐμψύχου ἰδέας καὶ λαμπροτάτου ἀγάλματος ἐν τῇ τελειότητι τῆς ἡγεμονικῆς ἀξίας. Ἡ δὲ θεοτίμητος αὐτοῦ ὑψηλότης, ὑποκλίνασα εὐγνωμόνως τὴν πάντιμον κεφαλὴν

Digitized by Google

εἰς τὴν θείαν ταύτην ψῆφόν τε καὶ βουλὴν ὁποῦ ἔγινε διὰ νεύσεως εἰς τὸν κραταιότατον ἄνακτα, καὶ ἀποδεξαμένη εὐχαρίστως τὸ θεόσδοτον τοῦτο ἀξίωμα, ὄχι μόνον ἀπέδωκε τὰς καθηκούσας εὐχαριστίας ἔργῳ καὶ λόγῳ εἰς τὸν ἐλεήσαντα καὶ οὕτως εὐδοκήσαντα θεόν, ἀλλὰ καὶ χριστιανικῷ ζήλῳ κεκινημένη ἐφρόντισεν εὐσεβῶς καὶ θεαρέστως, εὐθὺς ὁποῦ ἀνεζώσθη τὸ τῆς ἡγεμονίας ἀξίωμα, καὶ διὰ τὰ καθήκοντα τῆς συγγενείας δίκαια. Ὅθεν καὶ διὰ πολλῆς σπουδῆς καὶ συντόνου ἐπιμελείας συνετέλεσε τὴν μετὰ τοῦ ὑψηλοτάτου καὶ εὐσεβεστάτου αὐθέντου, καὶ προσφιλεστάτου αὐταδέλφου αὐτῆς θεοφιλῆ καὶ τιμαλφεστάτην εἰρήνην, καὶ ὁμόνοιαν, καὶ ἀγάπην τῷ ὄντι ἀδελφικήν, καὶ ἕνωσιν ὁμόψυχον καὶ ἀδιάσπαστον, ἡ ὁποία ὅσον εἶναι θεάρεστος καὶ ἐπαινετὴ καὶ μυρίων ἐγκωμίων ἀξία κοντὰ εἰς τοὺς σοφοὺς καὶ πεπαιδευμένους καὶ φιλαρέτους ἄνδρας, καὶ πρόξενος πολλῶν ἀγαθῶν, ὡσὰν ὁποῦ συνέχει καὶ συμφυλάσσει τοὺς δύο ἡρωϊκωτάτους ἡγεμόνας, καὶ προσφιλεστάτους αὐταδέλφους ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης καὶ ἀγαπήσεως, καὶ παντοτινῆς εὐτυχίας τε καὶ εὐδαιμονίας ἀκαταλύτου. Ἀδελφὸς γὰρ ὁ ὑπ' ἀδελφοῦ βοηθούμενος, κατὰ τὸν σοφὸν παροιμιαστήν, ὡς πόλις ὀχυρά, καὶ ὡς μεμοχλευμένη βασιλεία · τόσον ἐξ ἐναντίας ἀπήντησε παρὰ τὴν ἐλπίδα καὶ ὑπόληψιν τῶν πολλῶν καὶ ἀμαθῶν, τοὺς ὁποίους μὲ τὸ νὰ λανθάνῃ τὸ ἐγκάρδιον φίλτρον τῆς ἀδελφικῆς οἰκειώσεως, ὁποῦ ὡς φυτὸν ἀειθαλὲς ἀκμάζει εἰς τὰ ἐνδότατα τῆς ψυχῆς τῶν θεοσεβεστάτων τούτων ἡγεμόνων, τοὺς ἀπατῶσι τὰ ἔξω φαινόμενα, καὶ κρίνουσι ἄλλως ἢ ὡς ἔχουσι τὰ πράγματα, νομίζοντες τὴν αὐθεντίαν ταύτην πρόξενον ἐπιβουλῆς καὶ ψυχρότητος, ἢ καταδρομῆς τινος μεταξὺ τῶν αὐταδέλφων · ἀλλ' ἡ θεοφρούρητος αὐτοῦ ὑψηλότης μεγάλας καὶ ἀπείρους ὁμολογοῦσα τὰς χάριτας τῷ πάντα κατὰ τὴν αὐτοῦ ὑψηλότητα φιλαγάθως καὶ εὐσπλάγχνως, προνοητικῶς τε καὶ κηδεμονικῶς οἰκονομήσαντι καὶ

Digitized by Google

εὐδοκήσαντι θεῷ, δοξάζειν μυριάκις τὴν ἄπειρον αὐτοῦ ἀγαθότητα, καὶ διὰ τὸ διπλοῦν αὐτοῦ ἔλεος τῆς θείας αὐτοῦ μεγαλειότητος, τόσον ἐν τῇ θεοβραβεύτῳ ἡγεμονίᾳ, ὅσον καὶ ἐν τῇ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀγάπῃ ἑνώσει· τὰ ὁποῖα ἐπειδὴ παρ' ἐλπίδα καὶ ὑπόληψιν τῶν πολλῶν παραδόξως ἐτελειώθησαν, δικαίως πρέπει νὰ ἀναφέρωνται εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ εὐσπλαγχνίαν καὶ ἀγαθότητα, ἀπὸ τὴν ὁποίαν καὶ δώρημα τελείως καταπέμπεται· καθὼς καὶ ὅσα ἄλλα ἐλέη πλουσίως ἐξέχεεν ὁ Θεὸς τῇ αὐτοῦ ὑψηλότητι, τιμήσας αὐτὴν μὲ τὴν τῶν προγόνων εὐγένειαν καὶ λαμπρότητα· ἐπειδὴ καὶ τίς ὅλως ἀγνοεῖ τοὺς προπάτορας τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος, τῶν ὁποίων οἱ ἔπαινοι τὴν οἰκουμένην ὅλην διέδραμον; τὸν ἀείμνηστον λέγω καὶ διαβόητον πάππον αὐτοῦ καὶ αὐθέντην Ἀλέξανδρον τὸν ἐξ ἀπορρήτων, τὴν πηγὴν καὶ ἀρχὴν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ σχεδὸν ὅλῃ τῇ Ἑλλάδι ἀναλαμψάσης ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις καὶ καιροῖς σοφίας τε καὶ διδασκαλίας, τὴν καλὴν καὶ θαυμαστὴν ἀπαρχὴν, καὶ τὸ φύραμα τῆς εὐγενείας τε καὶ εὐπαιδευσίας τοῦ τωρινοῦ εὐγενικοῦ καὶ ἀρχοντικοῦ συστήματος, ὁποῦ ἀκμάζει καὶ θάλλει ἐν τῇ βασιλευούσῃ ταύτῃ τῶν πόλεων. Τοῦ ὁποίου ἀφίνοντες νὰ διηγούμεθα τὰ λοιπὰ γενναῖα καὶ θαυμαστὰ κατορθώματα, ὅσα ἐν τῷ τοῦ γενικοῦ ἑρμηνέως ἀξιώματι παρὰ τῇ κραταιᾷ ὀθωμανικῇ βασιλείᾳ διεπράξατο, ἀρκετὰ εἶναι τὰ σοφώτατα συγγράμματα καὶ πονήματα αὐτοῦ νὰ παραστήσωσι τὸ ὑπερέχον τῆς σοφίας καὶ τῆς τοῦ νοὸς αὐτοῦ τελειότητος· ἀπὸ τοῦ ὁποίου τὰ διειδέστατα τῆς σοφίας καὶ συνέσεως νάματα ποτισθεὶς, καὶ ἐξ αὐτῶν σπαργάνων ὡσὰν εὐγενέστατος βλαστὸς ἀνατραφεὶς καὶ διαπλασθεὶς, ἄριστα καὶ θαυμασιώτατα κατά τε ψυχὴν καὶ τὸν νοῦν, μὲ τὰς πανσόφους πατρικὰς διδασκαλίας, ὁ θαυμαστὸς μὲν ἐκείνου υἱὸς, πατὴρ δὲ ἀξιάγαστος τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος, ὁ ἀοίδιμος δηλαδὴ καὶ ἀείμνηστος αὐθέντης Νικόλαος βοεβόδας, καὶ ὡς ἀπὸ τοιαύτης ῥίζης κλάδος εὐγενὴς,

Digitized by Google

μὲ τὸ τάχος τῆς φύσεως καὶ μὲ τὸ ὑπερέχον τῆς φιλοπονίας, εἰς ὕψος καὶ μέγεθος πάσης ἀρετῶν ἰδέας ἀναδραμών, καὶ εἰς πᾶν εἶδος ἐπιστήμης, καὶ σοφίας, καὶ μαθήσεως τὸ ἄκρον καὶ τέλειον καταλαβών, οὐ μόνον εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην ἐγένετο περιλάλητος καὶ διαβόητος μὲ τὴν ὑπεροχὴν καὶ τὸ θαῦμα τῆς σοφίας καὶ τῆς τοῦ νοὸς τελειότητος, ἀπαράμιλλος καὶ ἀμίμητος ἀπολειφθεὶς ἐν πάσῃ ἀρετῇ καὶ δυνάμει λόγου, καὶ νοημάτων, καὶ διαλέκτων παντοίων, καὶ καθ' ἑκάτερον εἶδος φιλοσοφίας ἔσχε τὸ ἄκρον καὶ τέλειον, ὅσῃ τε εἰς θεωρίαν καὶ ὅσῃ περὶ τὰ ἤθη στρέφεται, καὶ τὴν περὶ τὰ πρακτέα εὐκοσμίαν διδάσκει · τῆς ὁποίας τελειότητος αὐτοῦ κήρυκες διαπρύσιοι ἡ παρὰ τὰ βασιλικὰ ἀνάκτορα ἐν τῇ τοῦ γενικοῦ ἑρμηνέως ἀξίᾳ κατ' ἴχνος τῆς πατρικῆς ἀρετῆς θαυμαστὴ διατριβή, καὶ διακονία, καὶ εὐαρέστησις, εἴς τε τὸν κραταιότατον ἄνακτα καὶ τοὺς πολυχρονίους αὐθέντας · ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἆθλον ἀρετῆς καὶ βραβεῖον τῆς πιστοτάτης καὶ συνετωτάτης δουλεύσεως ἐπαξίως λαμβάνει τὸ τῆς ἡγεμονίας ἀξίωμα καὶ ἀναγορεύεται αὐθέντης καὶ ἡγεμὼν πρότερον Δακίας, καὶ μετὰ ταῦτα Μυσίας, καὶ ἐπιδείκνυται ἐν ἑκατέραις, ἐφ' ἱκανοὺς χρόνους, τὴν χριστιανικωτάτην καὶ τῷ ὄντι φιλόσοφον κυβέρνησίν τε καὶ μεταχείρισιν, μὲ τὴν ὁποίαν ὄχι μόνον τὰ ὑπήκοα καὶ τῶν δύο ἡγεμονιῶν φιλανθρωπότατα καὶ συνετώτατα διῴκησε καὶ ἐρρύθμισε, καὶ ἐν ἀνέσει πολλῇ εἶχεν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν τῇ βασιλευούσῃ ταύτῃ τῶν πόλεων εὐγενὲς καὶ ἀρχοντικὸν τῶν πολιτευομένων σύστημα θαυμασίως ἐκόσμησε καὶ ὠφέλησε, καὶ εἰς τὴν νῦν φαινομένην κατάστασιν ἔφερε · καὶ εἴτι καλὸν καὶ ἐπαινετὸν εὐτύχημα καὶ πλεονέκτημα σώζεται καὶ φαίνεται ἐν τοῖς παροῦσι καιροῖς εἰς τὸ καθ' ἡμᾶς γένος, εἶναι καρπὸς καὶ ἀπαρχαὶ τῆς μακαρίας ἐκείνης καὶ τρισολβίου ψυχῆς · τὸ δὲ θαυμαστότερον καὶ πλέον ἀξιοφήγητον κατόρθωμα τοῦ σοφωτάτου ἐκείνου καὶ ὑπερτελεστάτου νοὸς ἐστάθη ὅτι καὶ τοὺς λαμπροτάτους καὶ

περιφανεστάτους, καὶ κατὰ πάντα τοῖς πατρικοῖς ἤθεσιν ἀκολουθοῦντας υἱοὺς αὐτοῦ κατὰ τὸν ὅμοιον ἐξεπαίδευσε καὶ ἐκόσμησε τρόπον, ὥστε νὰ γένουν διάδοχοι ἄξιοι καὶ κατάλληλοι καὶ τῆς πατρικῆς ἀρετῆς, καὶ εὐτυχίας, καὶ τιμῆς, καὶ ἀξίας, καὶ τῶν γενναίων καὶ ἡρωϊκῶν κατορθωμάτων.

Καὶ διαδέχεται μὲν εὐθὺς μετὰ τὴν ἀποβίωσιν καὶ πρὸς τὴν ἀμείνω ζωὴν λῆξιν τοῦ ἀειμνήστου ἐκείνου πατρὸς τὴν ἡγεμονίαν τῆς Οὐγγρομολδοβλαχίας, καὶ μετέπειτα καὶ τὴν τῆς Μολδοβίας ὁ πρεσβύτερος τῶν υἱέων, ὑψηλότατος καὶ θεοσεβέστατος αὐθέντης Κωνσταντῖνος βοεβόδας, τοῦ ὁποίου τίς κατ' ἀξίαν δύναται νὰ ἐπαινέσῃ τὴν ἐν ἁπαλῇ καὶ νεαζούσῃ ἔτι τῇ ἡλικίᾳ, ὁπότε τὴν ἡγεμονίαν ἐδέξατο, πρεσβυτικὴν καὶ τῷ ὄντι συνέσεως καὶ φρονήσεως πεπολιωμένης πλήρη κυβέρνησιν καὶ διοίκησιν τῆς ἡγεμονικῆς ἐξουσίας, πῶς μετὰ πραότητος καὶ ἐπιεικείας, μετὰ φρονήσεως καὶ συνέσεως βάθείας ἐκόσμησε καὶ τῶν δύο ἡγεμονιῶν ἐρρύθμισε τοὺς ἀρχομένους, ἔδωκεν ἄνεσιν εἰς τοὺς πένητας, ῥυθμὸν καὶ τάξιν εἰς τὴν φιλολογίαν, καὶ κοινὴν ὠφέλειαν εἰς ὅλον τὸ τοῦ πολιτεύματος σύστημα, πῶς οἰκονόμησε θαυμασίως καὶ ἀπήντησε γενναίως εἰς τὰς προλαβούσας ἀνωμαλίας καὶ πολεμικὰς ἐφόδους, καὶ διέσωσε παρ' ἐλπίδα, καὶ διεσώθη; τὸ ὁποῖον ἦτο σημεῖον ἐναργέστατον τῆς ἐμφύτου καὶ οἰκόθεν ἀρετῆς καὶ τελειότητος, καὶ τῆς μεγαλοφυΐας καὶ μεγαλονοίας, ὁποῦ ἐδείκνυεν ἄνδρα τέλειον καὶ πολιὸν τὴν σύνεσιν, τὸν ἐν τῷ ἄνθει τῆς ἀκμῆς εὑρισκόμενον· διὰ τὰ ὁποῖα ἡρωϊκὰ κατορθώματα, καὶ εὐηρέστησεν εἰς τοὺς πολυχρονίους ἡμῶν αὐθέντας ἡ αὐτοῦ ὑψηλότης, καὶ διαφημίζεται μετ' ἐγκωμίων, καὶ παρατείνας χρόνους τοσούτους τὴν ἡγεμονίαν εὐκλεῶς καὶ ἐνδόξως, ἔρχεται ἤδη εἰς τὴν βασιλεύουσαν μετὰ τοιαύτης τιμῆς, καὶ δόξης, καὶ ἀνέσεως, ἡ ὁποία φέρει ἰδέαν ὄχι τόσον ἐκπεσόντος τῆς ἀρχῆς ἡγεμόνος, ὅσον μεταπέπτου εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα καὶ πατρικὴν οἰκίαν, ἔρωτι ἡσυχίας καὶ ἀνέ-

Digitized by Google

σεως, καὶ ἐλευθερίας, ἀπὸ τῶν ἡγεμονικῶν φροντίδων καὶ ταραχῶν.

Καὶ τοιαῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τοῦ γένους καὶ τῶν προγόνων καὶ τοῦ αὐταδέλφου αὐχήματα, καὶ καλλωπίσματα τοῦ ὑψηλοτάτου καὶ θεοσεβεστάτου ἡμῶν αὐθέντου, ὀλίγα ἐκ πολλῶν, καὶ αὐτὰ μὲ πολλὴν συντομίαν καὶ βραχυλογίαν ἀκροθιγῶς αἰνιχθέντα διὰ τὸ τοῦ καιροῦ στενόν τε καὶ κατεπεῖγον, διὰ τὰ ὁποῖα ἀποδιδοῦσα τῷ δοτῆρι καὶ χορηγῷ καὶ συνοχεῖ τῶν τοσούτων ἀγαθῶν θεῷ τὰς μετὰ πάσης εὐγνωμοσύνης εὐχαριστίας ἡ αὐτοῦ θεοφρούρητος ὑψηλότης, καὶ ἐπικαλουμένη τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν εἰς τὸ νὰ ἐνισχύσῃ καὶ τὴν αὐτοῦ ὑψηλότητα εἰς τὴν ἐπαινετὴν καὶ θεάρεστον τῆς ἡγεμονίας διοίκησιν, μετὰ τὴν ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις εὐχαριστίαν νόμῳ θείῳ πειθόμενος, καὶ φιλοστοργοτάτου πατρὸς ἐκπληρῶν ἔργον, ὁ ὑψηλότατος ἡμῶν αὐθέντης τὴν σήμερον τὴν ἐκλαμπροτάτην αὐτοῦ δομνίτζαν κυρίαν Σουλτάναν ἠθέλησε νὰ ἐκδώσῃ εἰς ἄνδρα νόμιμον, τὸν εὐγενέστατον κυρίτζη Γεωργάκην, υἱὸν τοῦ ἐξοχωτάτου ἄρχοντος ἰατροῦ κυρίτζη Σκαρλάτου Καρατζᾶ, εἰς γάμου κοινωνίαν, τοῦ ὁποίου γάμου σήμερον ἐκτελεῖται ἡ μνηστεία καὶ ὁ ἀρραβὼν, κατὰ τὴν χριστιανικὴν τάξιν καὶ συνήθειαν.

(Κώδηξ πρῶτος Κριτίου, σελ. 529-534.)

11

Ἐγκώμιον εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Γκίκα Ἀλέξανδρον, διὰ τὸ προσφώνημα ὁποῦ εἶπεν εἰς τὸν γάμον τῆς ἀδελφῆς του.

Μεγίστης τῷ ὄντι ἡδονῆς καὶ τέρψεως ἀμυθήτου τὰς ψυχὰς ἡμῶν ἁπάντων πεπλήρωκεν ἡ τοῦ εὐγενεστάτου καὶ φιλτάτου υἱέως τῆς θεοσεβεστάτης αὐτοῦ ἐκλαμπρότητος,

Digitized by Google

σὺν ἀστειότητι καὶ χάριτι, εὐπαιδευσίᾳ τε καὶ εὐκοσμίᾳ τοῦ ἤθους καὶ ἀπαγγελίᾳ τοῦ λόγου, καὶ ἠγάμεθα ἄρ' οὖν τὸ τῆς φωνῆς καθαρὸν, τὸ ἀκριβὲς τῆς μνήμης, τὸ ἐν ἀπαλῇ ἔτι καὶ νεαζούσῃ τῇ ψυχῇ πρὸς παιδείαν καὶ μάθησιν εὐφυὲς, εὖγε τῆς ἀγλαΐας, εὖγε τῆς εὐφυΐας, γενναίας ὄντως καὶ μεγαλοφυοῦς! Ψυχῆς παρέσχεν ἡμῖν ἐναργῆ σημεῖα, εἰ δ' ἡμᾶς ἐπὶ τοσοῦτον ηὔφρανέ τε καὶ κατεκήλησε τῇ ἀστειότητι τῆς ἀπαγγελίας, τῷ εὐθαρσεῖ καὶ γενναίῳ φρονήματι, τῷ μὴ κατεπτηχέναι ἐν τηλικούτῳ θεάτρῳ, πολλῷ γε δήπουθεν τὸν φιλοστοργότατον φῦντα, εἴπερ οὖν, ὥς φασι, φίλα γονεῦσι, καὶ αὐτὰ τὰ τῶν παίδων ψελλίσματα, πόσον μᾶλλον ἐρασμιώτερα καὶ ποθεινότερα γένοιντο τὰ μετὰ σπουδῆς καὶ ἐπιμελείας ἐκείνων φροντίσματα καὶ σπουδάσματα; Τοιγαροῦν καὶ εὐέλπιδές ἐσμεν, προϊούσης τῆς ἡλικίας, κατάλληλον καὶ ἐφαρμόζουσαν τὴν ἐπίδοσιν ἔσεσθαι ἐν ἀρετῆς καὶ μαθημάτων τελειότητι, καὶ ὥστερ φυτὼν εὐγενὴς τῇ τῆς διδασκαλίας ἀρδείᾳ ὡραίους καὶ γλυκυτάτους τοῖς ἐν λόγοις καὶ ἤθεσιν ἐκβλαστῆσαι καρποὺς, εὐχαῖς θεοπειθέσι καὶ εὐπροσδέκτοις τῆς ὑμετέρας παναγιότητος. Ζήτω ἐς μακραίωνας, καὶ ἐπιδιδότω εἰς τὸν ἐκλαμπρότατον φῦντα, μέχρι γήρους λιπαροῦ τε καὶ βαθυτάτου, ἐπιτερπέτω ταῖς εἰς ἀρετὴν προόδοις καὶ ἀναβάσεσι· καὶ γένοιτο ἀρ' οὖν τὴν αὐτοῦ ἐκλαμπρότητα καὶ ἐπὶ τῇ γαμηλίῳ τελετῇ αὐτοῦ τε καὶ τῶν λοιπῶν φιλτάτων εὐτυχῶς καὶ αἰσίως συνευφρανθῆναι. Λαμπρὰ μὲν οὖν καὶ περίβλεπτα τῆς αὐτοῦ ἐκλαμπρότητος τὰ πάλαι τῶν προγόνων αὐχήματα, ὅσα τε πρὸς πατρὸς, ὅσα τε πρὸς μητρὸς τὴν χρυσῆν ἀνάπτει τοῦ γένους σειρὰν, ἡρωϊκωτάτων ἡγεμόνων ἐπιδεικνῦντα κατάλογον, Γκίκαν βοεβόδαν καὶ Γρηγοράσκον βοεβόδαν, καὶ τὸν περιώνυμον ἐπὶ σοφίᾳ ἀοίδιμον αὐθέντην ἐξ ἀπορρήτων Ἀλέξανδρον· οὗ τὸ ἴσον τῆς τιμῆς καὶ ἀξιώματος ἐν ἐφαμίλλῳ πλεονεκτημάτων χορῷ διεδέξατο ἡ θεοφρούρητος αὐτῆς ἐκλαμπρότης· οὐχ ἧττον δὲ λαμπρὰ

Digitized by Google

καὶ θαύματος ἄξια τὰ τῶν ἀνθούντων τέως ἐν τῇ τοῦ γένους διαδοχῇ καὶ συγγενείᾳ, μεγαλοπρεπεστάτων ἡγεμόνων ἐγκαλλωπίσματα τῆς συνεκλαμπούσης καὶ συμφωσφορούσης ἐν τοῖς παροῦσι καιροῖς ἀξιαγάστων τῶν αὐθεντῶν ξυνωρίδος.

Οὕτως οὖν ἐπὶ προγόνων καὶ συγγενῶν εὐγενείᾳ σεμνυνομένη ἡ αὐτοῦ ἐκλαμπρότης, οὔκουν τῆς τῶν ἰδίων κατορθωμάτων ἀμελῶς ἔσχε λαμπρότητος, ἀλλὰ ταῖς ἐκ προαιρέσεως ἀρεταῖς ὡς οἷόν τε ἑαυτὴν κατεκόσμησε καὶ ἐρρύθμισε, καὶ τὸ εὐγενὲς τῆς ψυχῆς ὑπερφερόντως τετίμηκε, νοὸς τελειότητι, ἐπιστημῶν ἀναλήψει, ἠθῶν κοσμιότητι, πράξεων ἐπαινουμένων ἀσκήσει, διαλέκτων πολλῶν εἰδήσει, ὅθεν καὶ πρὸς τὸ τοῦ γενικοῦ ἑρμηνέως ἀνήχθη ἀξίωμα, καὶ ἐπὶ τῆς βασιλικῆς στοᾶς ὅσαι ὧραι χρηματίζουσα τὰ μέγιστα εὐδοκιμεῖ, καὶ τῷ κραταιοτάτῳ ἄνακτι εὐφυῶς τὰ προβλήματα ἑρμηνεύει καὶ ἀναγγέλλει. Ἀλλ' ἐνταῦθα γενομένοις τοῦ λόγου, πῶς οὐκ ἐκπλαγῇ τις τὰς συνεχεῖς ἐν τούτῳ τῷ λειτουργήματι καὶ ἀτρύτους διαπονήσεις αὐτῆς, τὰς συννοίας, τὰς μεμεριμνημένας φροντίδας, τὰς μεταφράσεις, τὰς ἀγρυπνίας, τὸ πρὸς τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα δυσχερῆ καὶ ἐπίπονα διαρκὲς καὶ ἀκαταγώνιστον τῆς τῷ ὄντι ἀδαμαντίνης ψυχῆς, τὰς ἡγησαμένας βασιλικὰς ἐκστρατείας, αἷς ἀνάγκη συνεκστρατεύειν αὐτήν, τοὺς ἐκεῖσε παρομαρτοῦντας τοῦ πολέμου κινδύνους; ἃ δὴ πάντα καὶ ἄκων παρίημι, εἰς συντομίαν ὑπὸ τοῦ καιροῦ ..... Τοῦτο μόνον εἰπὼν τελευταῖον ἐπισφραγίσω τὸν λόγον, ὅτι τῷ περιόντι τῆς φρονήσεως καὶ μεγαλονοίας, καὶ τὸ ὑπερφέροντι τῆς συνέσεως, κἂν ταῖς γενομέναις τῶν βασιλειῶν συνθήκαις τε καὶ σπουδαῖς εὐφυῶς ὡς οἷόν τε καὶ σὺν ἀκεραιότητι γνώμης τῷ ἄνακτι λειτουργήσασα, καὶ τὸ πρόθυμον καὶ εὐθὲς καὶ πάσης φρονήσεως μεμεστωμένον ἦθος ἔργοις δηλώσασα, καὶ τὰ συνοίσοντα ὑποβαλοῦσα, ἆθλον ἀρετῆς καὶ τῶν γενναίων φιλοπονημάτων γέρας ἐπάξιον, τὴν τῆς ἡγεμονικῆς ἀξίας τιμήν, παρὰ τοῦ κρατοῦντος φιλοτιμεῖται

καὶ περιβάλλεται, καὶ τῇ λαμπρᾷ καὶ ἐπιφανεῖ τῶν συγγενῶν ἡγεμόνων δυάδι.

(Κῶδηξ πρῶτος Κριτίου, σελ. 525-526.)

12

Πρόσκλησις εἰς γάμον ἐκ μέρους τῶν νεονύμφων εἰς τὸν πατριάρχην γινομένη.

Ὁ πάνσοφος δημιουργὸς καὶ προνοητικώτατος κηδεμὼν τοῦ ἰδίου πλάσματος, θεὸς τῶν ἁπάντων, δι' ἰδίαν μόνην ἀγαθότητα, ἐκ τοῦ μηδαμῆ μηδαμῶς ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραγαγὼν τὸν αἰσθητὸν ἅμα τε καὶ νοητὸν σύμπαντα τόνδε κόσμον, ἐφ' ᾧ καὶ τὰ κτίσματα μετασχεῖν τοῦ πλούτου τῆς ἑαυτοῦ ἀγαθότητος, τελευταῖον τὸν ἄνθρωπον, ὡς τιμιώτερον τῶν λοιπῶν κτισμάτων, χερσὶν ἰδίαις κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν ἑαυτοῦ δεδημιούργηκε, καὶ τὴν ὁλοκληρίαν τῆς αὐτοῦ φύσεως εἰς δύο διελών, τῇ τοῦ ἄρσενος καὶ θήλεος διαμορφώσει εὐμηχάνῳ σοφίᾳ τῇ πρὸς ἄλληλα τῶν συγγενῶν μελῶν ἐπιμιξίᾳ καὶ κοινωνίᾳ τὴν τοῦ γένους διαδοχὴν ἐθεσπίσατο, αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε ἐπειπών· κἀντεῦθεν θείῳ κελεύσματι τῆς διὰ τοῦ γάμου κοινωνίας τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ παρεισαχθείσης, καὶ τὸ πάγιον καὶ βεβηκὸς διὰ τῆς θείας νομοθεσίας ἐν ἑαυτῇ δεξαμένης, καὶ ὁ δεσπότης ἡμῶν Χριστὸς ὡς καὶ τῆς φύσεως δημιουργός, καὶ τῆς πρώτης νομοθεσίας εἰσηγητής, ἐλθὼν ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας τὸν γάμον εὐλόγησε, καὶ τὸ πρῶτον τῶν ἑαυτοῦ θαυμάτων διὰ τῆς τοῦ ὕδατος εἰς οἶνον μεταβολῆς ἐν αὐτῷ καθυπέδειξε. Τούτῳ γοῦν τῷ θείῳ καὶ δεσποτικῷ νόμῳ ἑπόμενος, παναγιώτατε καὶ σεβασμιώτατε ἡμῶν αὐθέντα καὶ δέσποτα καὶ οἰκουμενικὲ πατριάρχα, καὶ ὁ τιμιώτατος καὶ εὐγενέστατος ἐν ἄρχουσι κυρίτζη Δημητράκης, ὁ κατὰ πνεῦμα υἱὸς ἀγαπητὸς καὶ

Digitized by Google

περιπόθητος τῆς ὑμετέρας σεβασμιωτάτης παναγιότητος, καὶ βουλόμενος ἤδη εἰς ἔννομον γάμου κοινωνίαν ἐλθεῖν καὶ συναρμοσθῆναι νομίμως μετὰ τῆς τιμιωτάτης καὶ εὐγενεστάτης ἀρχοντίσσης Αἰκατερίνης, τῆς φιλτάτης θυγατρὸς τοῦ ἐκλαμπροτάτου καὶ εὐσεβεστάτου αὐθέντου ἐξ ἀπορρήτων γενικοῦ ἑρμηνέως τῆς κραταιᾶς βασιλείας, καὶ μεγάλου λογοθέτου τῆς τοῦ Χριστοῦ Μ. ἐκκλησίας, κυρίου κυρίου Ἀλεξάνδρου Γκίκα, προσέρχεται μετὰ τῆς καθηκούσης υἱϊκῆς εὐλαβείας τῇ ὑμετέρᾳ σεβασμιωτάτῃ παναγιότητι, καὶ ἐξαιτεῖται ἐνθέρμως τὰς ἱερὰς καὶ θεοπειθεῖς αὐτῆς εὐχὰς καὶ εὐλογίας ἐφόδιον ἔχειν καὶ συνεργὸν καὶ συμπράκτορα εἰς ἀπαρτισμὸν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ μυστηρίου καὶ τῆς νομίμου κοινωνίας αὐτῶν. Ὅθεν καὶ ἀξίωσιν προσάγει μετὰ θερμῆς δεήσεως καὶ τελεσιουργὸν τοῦ μυστηρίου γενέσθαι τὴν ὑμετέραν σεβασμιωτάτην παναγιότητα, καὶ τῇ ἑαυτῆς παρουσίᾳ ἀφθόνως καὶ δαψιλῶς μετασχεῖν τοὺς νεονύμφους τῶν ἱερῶν καὶ θεοπειθῶν αὐτῆς εὐχῶν, καὶ γενέσθαι τὸν γάμον αἴσιον καὶ παναίσιον. Ὁ δὲ τῶν ἀγαθῶν δοτὴρ καὶ χορηγὸς θεὸς περιφρουροίη τὸ ὕψος τῆς ὑμετέρας σεβασμίου παναγιότητος ἐν ἄκρᾳ ὑγιείᾳ καὶ γαληνικῇ καταστάσει, χαριζόμενος αὐτὴν ἡμῖν τε καὶ τῇ ἁγίᾳ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ ἀδιάσειστον καὶ κατεστηριγμένην εἰς πολλὰς ἡλίου κυκλοφορίας. Εἰς πολλὰ ἔτη, δέσποτα (ἐκ τρίτου).

(Κώδηξ πρῶτος Κριτίου, σελ. 526-527.)

13

Ἐπειδὰν ὁ λόγος ἐμοί, ὦ ἱερὰ καὶ σεβασμία θειοτάτων πατριαρχῶν τετρακτύς, συνάμα τῇ συνεδριαζούσῃ τῶν πανιερωτάτων ἀρχιερέων χορείᾳ, ἐκλαμπρότατε καὶ εὐσεβέστατε αὐθέντα, ἐνδοξότατοι καὶ εὐγενέστατοι ἄρχοντες, περὶ λαμπρᾶς οὕτω καὶ ἐπιφανοῦς γαμηλίου παστάδος τελουμένης τῷ συνε-

Digitized by Google

κτικωτάτῳ καὶ μεγίστῳ τῶν ἐν ἡμῖν μυστηρίων, καὶ πρὸς ἄνδρας τὰ πρῶτα φέροντας καὶ τιμῇ καὶ δόξῃ τῇ ἀνωτάτῃ ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς γένει σεμνυνομένους, καὶ ἐν καιρῷ συνεκλάμποντι καὶ συμφαιδρυνομένῳ τῇ τῶν τελουμένων ἡδονῇ καὶ φαιδρότητι, πῶς ἂν γένοιτο σιγὴν ἑλέσθαι, καὶ τοσούτων καὶ τηλικούτων ἀγαθῶν εἰς ἓν συνδρομὴν ἀθαύμαστον παρελθεῖν; καὶ μὴ κατὰ τὸ ἐγχωροῦν τῇ τούτων ἀφηγήσει τὸ ἱερὸν καὶ λαμπρὸν τοῦτο συμπόσιον ἐπικοσμῆσαι, καὶ τῇ τελετῇ τὸ χρέος ἀφοσιώσασθαι; ὁ μὲν οὖν παρὼν καιρὸς μονονουχὶ φωνὴν ἀφιεὶς πανταχόθεν ἡμῖν τὰ τῆς θυμηδίας προΐσχεται, καὶ χαίρειν ἀναπείθει ἐπὶ διπλῇ τῇ τῶν καλῶν μετουσίᾳ, καὶ τῇ ἐλλείψει τῶν ἀλγεινῶν· οὐδὲ γὰρ μόνον χειμερίου δριμύτητος καὶ ὀδύνης ἀπήλλακται φαιδροτέρας καὶ προσηνεστέρας τὰς ἀπὸ τοῦ ἔαρος ἀκτῖνας ἡμῖν ἐπαφιείς, καὶ μεθ' ἱλαρότητος ἐπιρρωννύων καὶ ἐπαναπαύων τὰ σώματα, ἀλλὰ καὶ τὸν μαινόμενον πρὶν τῇ πανοπλίᾳ Ἄρην κρεῖττον ἢ κατ' εὐχὴν ἔδειξεν ἀποψιλωθέντα τῶν ὅπλων, καταστορεσθέντων τῶν ἐνυαλίων τρικυμιῶν καὶ διὰ τῆς ἀναλαμψάσης εἰρήνης ἡδονῆς ἀπλέτου τὰς ψυχὰς ἡμῶν ἐκπεπλήρωκεν. Ἡ δὲ συγκροτουμένη τελετὴ καὶ πανήγυρις γάμων ἐνδόξων καὶ περιφανῶν αἰσίως τε καὶ εὐτυχῶς ἱερὰν ἁγιστείαν φέρει καὶ τῇ λαμπρότητι ταύτης ἐπικοσμεῖται.

Ὁ γὰρ ἐκλαμπρότατος καὶ εὐσεβέστατος αὐθέντης ἐξ ἀπορρήτων τὴν λαμπροτάτην καὶ εὐγενεστάτην θυγατέρα αὐτοῦ Αἰκατερίνην εἰς γάμον ἐκδίδωσιν ἀνδρὶ νομίμῳ, τῷ τιμιωτάτῳ καὶ εὐγενεστάτῳ ἄρχοντι κυρίτζῃ Δημητράκῃ, θείῳ νόμῳ πειθόμενος ἄνωθεν διαταχθέντι, καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς πρώτης διαπλάσεως τοῦ γενάρχου ἐν τῇ φύσει τετυπωμένῳ. Ἐπεὶ γὰρ ἡ πάνσοφος πρόνοια τοῦ δημιουργοῦ ἐν τῇ τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῇ τὸ μοναδικὸν τοῦ γένους ὡς ἀσύμφορον ἀπειπομένη τὴν ἀπὸ τοῦ θήλεος βοήθειαν κηδεμονικῶς αὐτῷ προσέθετο, κἂν τῇ τοιαύτῃ διπλόῃ τὴν ἀπαρχὴν τοῦ φυράματος, καὶ τὴν

Digitized by Google

ὁλοκληρίαν τῆς τοῦ εἴδους φύσεως ὑπεστήσατο· ἄρσεν γάρ, φησί, καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς, εἰκότως κοινῇ ἀμφοῖν τοῖν γενοῖν καὶ τὰ τῆς εὐλογίας ἐπεδαψιλεύσατο, αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεστε ἐπειπών, καὶ ταύτῃ τὴν διαδοχὴν ἐθεσπίσατο· δι' ἣν καὶ ὁ ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας γάμος, δεσποτικῆς παρὰ τοῦ πατρὸς εὐλογίας ἠξίωται, ἀλλὰ καὶ ὁ τῆς ἐκκλησίας νυμφαγωγὸς ὁ μακάριος Παῦλος, τίμιον φήσας τὸν γάμον καὶ τὴν κοίτην ἀμίαντον, ἐπιφέρει : τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστὶ, τύπος γὰρ, φησὶν, ἐστὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἐκκλησίας. Τοῖς οὖν ἱεροῖς τούτοις χρησμοῖς, καὶ τῷ τῆς καθ' ἡμᾶς ἱερᾶς ἁγιστείας καὶ θέμιδος τύπῳ κατακολουθήσασα εὐσεβοφρόνως καὶ ἡ, αὐτοῦ θεοφρούρητος ἐκλαμπρότης, τὸν λαμπρὸν τοῦτον ὑμέναιον τῆς φιλτάτης παιδὸς μεγαλοπρεπῶς ὡς οἷόν τε συγκροτεῖ, καὶ πολυτελεστάτῃ τραπέζῃ, καὶ ἐξαισίᾳ παρασκευῇ, καὶ λαμπροτάτῃ ἐκτενείᾳ, καὶ ἀφθονίᾳ, καὶ κόσμῳ παντοδαπῷ δεξιοῦται φιλοφρόνως τῆς βασιλευούσης τῆσδε τῶν πόλεων τὸ ἐπίλεκτον καὶ προὔχον ἔκ τε τοῦ ἱεροῦ τάγματος καὶ ἀρχοντικοῦ συστήματος. Τὰ μὲν οὖν τελούμενα οὕτω λαμπρὰ καὶ θαυμάσια, καὶ μυρίων ἐπαίνων ἐπάξια, πολλῶν εὐτυχημάτων συνδρομῇ συνεκλάμποντα, ὡς εἶναι μυρμηκιὰν ἀγαθῶν, τοῦτο δὴ τὸ τῆς παροιμίας, πολλοὺς ἐπαινέτας ἀναγκαίως ἐπιζητοῦντα, ὅπως ἐν μέρει διελόμενοι ἕκαστος ἑνὶ τῶν εὐφημεῖσθαι δικαίων προσανασχοίη τὸν νοῦν. Ἐμὲ δὲ τέως γλιχόμενον ταῖς δυναταῖς εὐφημίαις, εἰ καὶ μὴ ταῖς κατ' ἀξίαν, τὸ τῆς εὐγνωμοσύνης ἀποτίσασθαι ὄφλημα, ἀνείργει τοῦ σκοποῦ, καὶ εἰς συντομίαν καὶ ἄκοντα συνωθεῖ καὶ ἐκβιάζεται τὸ τοῦ καιροῦ κατεπεῖγον, καὶ ἡ τῶν συνδαιτυμόνων ἐπὶ τῇ λαμπροτάτῃ εὐωχίᾳ ταύτῃ μεθ' ἱλαρότητος διάχυσις καὶ φαιδρότης· ὅθεν τῶν λοιπῶν ἁπάντων τοῖς ἐπὶ λόγου δυνάμει κρατοῦσι τοὺς ἐπαίνους παραχωρήσας, ἑνὸς καὶ μόνου γενήσομαι, οὗ οὐδ' ἣν ἀποστῆναι βουλοίμην, πάντως δυναίμην, χρέος γινώσκων

ἐμοὶ ἁπάντων χρεῶν δικαιότατον, κἂν ἡ αὐτοῦ θεοφρούρητος ἐκλαμπρότης, μετριάζειν εἰωθὼς ἐν πᾶσιν, οὐ πάνυ τι τοὺς ἐπαίνους προσιδὼν, καὶ δὴ περὶ τὰ βραχέα ταῦτα καὶ ἄκομψα καὶ μὴ κατ' ἀξίαν τὴν αὐτοῦ λεγόμενα εὐγνωμονήσει πάντως.

Τίνα οὖν λέληθε τῶν ἁπάντων ἡ θαυμασία ἐν τῷ γένει λαμπρότης, καὶ τὸ ἐν ἀξίαις τῆς τιμῆς ὑπερέχον τῆς αὐτοῦ ἐκλαμπρότητος, ἄνωθεν ἐπιλάμπον, καὶ ἐκ προγόνων ἐπιδεικνύμενον; ἂν μὲν γὰρ εἰς τὴν ἄνω σειρὰν ἀποβλέψωμεν, ἡγεμόνων περιβλέπτων καὶ ἡρωϊκωτάτων ἀνδρῶν ἀντανίσχουσιν ἡμῖν ἑκατέρωθεν λαμπρότητες· τὸ μὲν γὰρ πατρῷον γένος εἰς Γκίκα βοεβόδα καὶ Γρηγοράσκον βοεβόδα τὴν χρυσῆν ἀνάπτει τοῦ γένους σειράν· τὸ δὲ μητρῷον τὸν ἀοίδιμον καὶ θαυμαστὸν ἐπὶ σοφίᾳ καὶ ἡγεμονικῇ ἀξίᾳ κλείζει καὶ προΐσχεται Ἀλέξανδρον, οὗ τὴν ἐν τιμῇ ἀξίαν καὶ λοιποῖς αὐχήμασιν ὑπεροχὴν καταλλήλως διεδέξατο ἡ αὐτοῦ ἐκλαμπρότης.

Θαυμαστὰ μὲν οὖν τὰ ἐκ τῶν προγόνων αὐχήματα, θαυμασιώτερα δὲ τὰ ἐκ τῶν συγγενῶν ἐγκαλλωπίσματα· ἐν γὰρ τῇ συγγενείᾳ τῇ τέως συνεκλαμπούσῃ καὶ συμφωσφορούσῃ τῶν κρατίστων ἡγεμόνων θαυμαστῇ ξυνωρίδι, περιφανῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς σεμνύνεται· ὧν ὁ μὲν αὐτάδελφος πρεσβύτερος Γρηγόριος βοεβόδας τὰ Δακῶν, ὁ δὲ ἐξάδελφος Κωνσταντῖνος βοεβόδας τὰ Μυσῶν, θαυμασίως καὶ φιλανθρωπότατα διέπουσι σκῆπτρα, καὶ παρατείνοιεν ἄμφω τὰς ἡγεμονίας ἐς μακραίωνας ὀφθαλμοὶ καὶ σωτῆρες διόσκουροι τοῦ καθ' ἡμᾶς χρηματίζοντες γένους, καὶ ὧν τὸ κλέος ἀφ' ἡλίου ἀνίσχοντος ἄχρι δυομένου διαπεφοίτηκεν (ὧν τοὺς ἀξίους ἐπαίνους καὶ ἄκοντες παραιτούμεθα)· τῇ γοῦν λαμπρᾷ καὶ περιφανεῖ ταύτῃ τῶν ἡγεμόνων δυάδι, νεύσει θεοῦ κρείττονι, ἡ θεοφρούρητος αὐτοῦ ἐκλαμπρότης τὸν τριαδικὸν ἀριθμὸν προσέθετο, τὸ τῆς ἡγεμονίας ἀξιώματι κοσμηθεῖσα φιλοτιμίᾳ τοῦ ἄνακτος· ταῖς γὰρ προλαβούσαις βασιλικαῖς ἐκστρατείαις διὰ τὴν τοῦ γενικοῦ ἑρμηνέως παρὰ τῷ βασιλικῷ ἄνακτι ἀξίας συνεκστρατεύσασα,

Digitized by Google

γενναίως τε καὶ ἀνδρικῶς προσκαρτερήσασα καὶ διακινδυνεύσασα, καὶ τοῖς τοῦ πολέμου δυσχερέσι καὶ δεινοῖς, κἀν ταῖς ξυμβάσεσι καὶ συνθήκαις τῶν βασιλειῶν μετὰ πάσης εὐθύτητος, φρονήσεώς τε καὶ συνέσεως, σὺν ἀκεραιότητι γνώμης, εὖ μάλα προθύμως τῷ μονάρχῃ λειτουργήσασα ἆθλον ἀρετῆς καὶ τῶν γενναίων φιλοπονημάτων γέρας ἐπάξιον παρὰ τοῦ κραταιοτάτου ἄνακτος τὴν τῆς ἡγεμονικῆς ἀξίας τιμῆς πεφιλοτίμηται· καὶ συνεκλάμπει τοιγαροῦν καὶ συνδοξάζεται τοῖς συγγενέσι τῶν ἡγεμόνων φιλοῦσα καὶ φιλουμένη, καὶ φίλτρον ἀλλήλοις ἐμβάλλουσα, καὶ συνέχουσα ἐν ἀγάπῃ, οἷά που τὰ ἔναγχος περὶ τῆς μεταξὺ τοῖν ἡγεμόνοιν κεχορωμένης διαλλαγῆς καὶ βεβαίας εἰρήνης καὶ τῆς ἐς τοὐπιὸν ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ὁμονοίας γενναίως καὶ μεγαλοφυῶς διαπραχθέντα αὐτῷ ὁμολογεῖ καὶ μαρτύρεται· καὶ εἴησαν μὲν οὖν συζῶντες καὶ συνευδαιμονοῦντες τῶν ἡγεμόνων ἑκάτεροι, ὁυνάμα τῇ αὐτοῦ ἐκλαμπρότητι, καὶ τῶν θρόνων ἕκαστος καὶ τῆς ἧς εὐμοίρησεν ἀξίας καὶ τιμῆς, ἀραρότως ἐπειλημμένοι καὶ ἡδρασμένοι ἀμετακινήτως, ἐπαπολαύοντες καὶ ἐμφορούμενοι τῶν ἀπὸ τύχης ἀγαθῶν εἰς μῆκος βίου, καὶ κύκλα ἡλίου ἀπειρίῃ συνεκλάμποντα, καὶ δὴ ὁ τῶν ὅλων θεὸς εὐχαῖς θεοπειθέσι τῆς ὑμῶν παναγιότητος καὶ μακαριότητος καὶ τῆς συνεδριαζούσης ἀρχιερέων χορείας, περιφρουροίη τὴν αὐτοῦ ἐκλαμπρότητα ἀσινῆ καὶ παναίσιον καὶ ὑγιείᾳ ἐπειλημμένην, εἴη δὲ καὶ ὁ συντελεσθεὶς γάμος παναίσιος.

(Κώδηξ πρῶτος Κριτίου, σελ. 522-524.)

14

Ἱερώτατε μητροπολῖτα Οὐγγροβλαχίας κὺρ Νεόφυτε, ὑπέρτιμε καὶ ἔξαρχε Πλαγηνῶν, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ, καὶ ὁσιώτατοι καθηγούμενοι τῶν

Digitized by Google

αὐτόθι ἱερῶν καὶ σεβασμίων μοναστηρίων, καὶ εὐλαβέστατοι ἱερεῖς καὶ χρήσιμοι ἄρχοντες, τέκνα ἐν κυρίῳ ἀγαπητά, διὰ τῆς παρούσης ἡμετέρας πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς ἐπιστολῆς δηλοποιοῦμεν τῇ ἀρχιερωσύνῃ σου ὅτι, ἐπειδή, κρίμασιν οἷς μόνος οἶδε θεός, ἔφθασεν ἐν τοῖς παροῦσι καιροῖς νὰ περιπέσῃ ἡ καθ' ἡμᾶς ὀρθόδοξος τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλησία εἰς ὄγκον βαρύτατον καὶ πολυάριθμον χρέος, καὶ εἰς ἓν βάρος καὶ φορτίον οὐ μόνον δυσβάστακτον, ἀλλὰ καὶ σχεδὸν ἀδιόρθωτον, μὲ τὸ νὰ ἐκορυφώθη τὸ χρέος εἰς ὀκτακόσια πεντήκοντα πουγγεῖα κεφάλαιον, τῶν ὁποίων καὶ τὰ χρεωστούμενα διάφορα συμποσοῦνται ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν πουγγεῖα, καὶ μὲ τὸ νὰ ὑστερήθη καὶ τῶν δύο ἐλευσομένων χρόνων τὰ συνήθη αὐτῆς ἐκκλησιαστικὰ εἰσοδήματα, τῶν ὁποίων αἱ πατριαρχικαὶ ἀποδείξεις προεξεδόθησαν καὶ προεξωφλήθησαν εἰς τὰς προηγησαμένας ἀνάγκας · ὅθεν εἴτε διὰ τὸν ἐπισωρευθέντα, ὡς εἴρηται, ὄγκον τοῦ χρέους, εἴτε τὴν στέρησιν τῶν εἰρημένων εἰσοδημάτων ἐξαπορηθέντες ὅλως καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ γενόμενοι παντελεῖ, προσεκαλέσαμεν ἀναγκαίως εἰς τὴν περὶ τοῦ πρακτέου συμβουλὴν ἅπαν τὸ ἐν τῇ βασιλευούσῃ ταύτῃ τῶν πόλεων χριστώνυμον πλήρωμα, δηλαδὴ τοὺς τιμιωτάτους κληρικούς, τοὺς εὐγενεστάτους ἄρχοντας καὶ προκρίτους, μαγίστορας καὶ γέροντας τοῦ τε χρησίμου ῥουφετίου τῶν γουναράδων καὶ τῶν λοιπῶν ῥουφετίων, καὶ δὴ συσκέψεως δι' ὑπερτελοῦς συνόδου ἅπαξ καὶ δὶς καὶ πολλάκις περὶ τούτου γενομένης σὺν παντὶ τῷ εὐαγεῖ πληρώματι τῶν ὀρθοδόξων, εἰς τὸ νὰ εὑρεθῇ ὁ τρόπος τῆς διορθώσεως καὶ τῆς κοινῆς ταύτης καὶ μεγάλης ἀνάγκης τῆς ἐκκλησίας, μετὰ πολλὴν σκέψιν καὶ ἔρευναν καὶ λογοτριβήν, ἐπειδὴ ἄλλος τρόπος δὲν ἐφαίνετο διορθώσεως πάρεξ νὰ γένῃ μία κοινὴ καὶ βοήθεια καὶ ἐλεημοσύνη παρὰ πάντων τῶν τε τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καὶ ἀρχιερατικοῦ καταλόγου καὶ τῆς τῶν λαϊκῶν τάξεως, ἀφ' οὗ θείᾳ νεύσει καὶ ζήλῳ διαπύρῳ εὐσε-

Digitized by Google

βείας συγκατένευσαν καὶ ἔστερξαν ἅπαντες εἰς τὴν κοινὴν ταύτην βοήθειαν, διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς ἔκβασιν καλὴν τὸ θεάρεστον τοῦτο ἔργον, ἐπροβλήθη καὶ ἐζητήθη κοινῶς παρὰ πάντων, πρῶτον νὰ γένῃ μία ἀσφαλεστάτη εἰρήνη μεταξὺ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς ἱερᾶς ὁμηγύρεως, μὲ συνθήκας στερεάς, εἰς τὸ νὰ μὴ τολμηθῇ ποτὲ κάμία καταδρομὴ τῆς ἐκκλησίας ἀπὸ κάθε λογῆς ἐπήρειαν, καὶ τότε νὰ ἀρχίσῃ καὶ ἡ κοινὴ ἐλεημοσύνη καὶ βοήθεια, τὸ ὁποῖον ἔλαβε τέλος, σὺν θεῷ συνεργοῦντι καὶ εὐοδοῦντι, ἐπειδὴ καὶ συνεδέθημεν ἀσφαλέστατα πρὸς ἀλλήλους ἥ τε μετριότης ἡμῶν καὶ ὅλη ἡ ἱερὰ ὁμήγυρις, μὲ κεφάλαια καὶ συνθήκας καὶ διορισμὸν ἐγγράφως κυρωθέντα καὶ βεβαιωθέντα παρ' ἡμῶν ἁπάντων. Ἑπομένως καὶ οἱ ῥηθέντες ἄρχοντες καὶ τὸ λοιπὸν τῶν ὀρθοδόξων σύστημα συνεδέθησαν καὶ αὐτοὶ πρὸς ἀλλήλους μὲ ὁμόνοιαν ἀκριβῆ καὶ μὲ ἐγγράφους συνθήκας καὶ συμφωνίας εἰς τὸ νὰ δεφεντεύωσι τὴν ἐκκλησίαν ὁμοψύχως καὶ ἡνωμένως κατὰ πάντα καιρόν. Ἀφ' οὗ δὲ, θείῳ ἐλέει, συνετελέσθησαν καλῶς καὶ δεξιῶς ὅ, τε ἀρχιερατικὸς σύνδεσμος καὶ ὁ πολιτικὸς, καθ' ὃν εἴρηται τρόπον, καὶ ἔγινεν ἓν κοινὸν σῶμα ὅλη ἡ τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλησία, διωρίσθησαν παρὰ πάντων κοινῶς καὶ ἐπίτροποι, τρεῖς μὲν ἐκ τῶν ἐγκρίτων ἱερωτάτων συναδελφῶν ἀρχιερέων, καὶ τρεῖς ἐκ τῶν εὐγενεστάτων ἀρχόντων, καὶ μερικοὶ ἐκ τῶν προκρίτων καὶ χρησίμων γερόντων τῶν ῥουφετίων, εἰς τὸ νὰ παραλαμβάνωσι κοινῶς εἰς χεῖρας αὐτῶν ὄχι μόνον τὴν κοινῇ γνώμῃ διορισθεῖσαν ἐλεημοσύνην καὶ βοήθειαν ταύτην τῆς ἐκκλησίας ἀλλὰ καὶ τὸ ζητημηρίον, καὶ ὅλα τὰ λοιπὰ αὐτῆς εἴτε τυχηρὰ εἴτε διωρισμένα εἰσοδήματα μέχρι καὶ ὀβολοῦ, καὶ αὐτοὶ νὰ ἔχωσι τοῦ λοιποῦ τὴν ἐπιστασίαν καὶ φροντίδα τῶν τε δοσιμάτων καὶ δαπανημάτων καὶ τῶν προσόδων τοῦ κοινοῦ τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, καὶ νὰ κυβερνῶσι καὶ νὰ τὰ ἐπισκέπτωνται, ἐν φόβῳ θεοῦ καὶ καθαρῷ ψυχῆς συνειδότι, ἀφορῶντες εἰς τὴν καλὴν

Digitized by Google

τῆς ἐκκλησίας καὶ εἰρηνικὴν κατάστασιν, καὶ τὴν ἐλάφρυνσιν τοῦ πολλοῦ βάρους αὐτῆς.

Καὶ αὐτὰ ὅλα τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα, διὰ τὴν εὐκατάστατον τοῦ λοιποῦ κυβέρνησιν τῆς ἁγίας ἐκκλησίας, ἐκυρώθησαν καὶ ἐβεβαιώθησαν παρὰ πάντων, τόσον ἡμῶν τῶν ἐκκλησιαστικῶν, ὅσον καὶ τῶν πολιτικῶν ἀρχόντων τε καὶ ῥουφετίων μὲ γράμματα ἐνυπόγραφα καὶ συνθήκας καὶ κεφάλαια, ὡς εἴρηται, καὶ μὲ κάθε λογῆς ἀσφάλειαν τῆς τε ἐκκλησίας καὶ τῆς πολιτείας, καὶ ὅλου τοῦ εὐαγοῦς συστήματος· τῶν ὁποίων γραμμάτων τὰ ἴσα ἐστείλαμεν τῷ ὑψηλοτάτῳ καὶ εὐσεβεστάτῳ αὐθέντῃ καὶ ἡγεμόνι μεγαλοπρεπεστάτῳ πάσης Οὐγγροβλαχίας, κυρίῳ κυρίῳ Ἰωάννῃ Κωνσταντίνῳ Νικολάου βοεβόδᾳ, τῷ ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῷ καὶ περιποθήτῳ υἱῷ τῆς ἡμῶν μετριότητος, καὶ δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι καὶ ἡ ἀρχιερωσύνη της θέλει βεβαιωθῇ τὰ πάντα παρά τε τῆς εὐσεβεστάτης αὐτοῦ ὑψηλότητος, καὶ παρὰ τῶν ῥηθέντων ἴσων.

Ἀκολούθως δὲ, μὲ κοινὴν γνώμην καὶ σύμπνοιαν ἁπάντων, ἐδιωρίσθη καὶ ἡ ἐλεημοσύνη αὕτη καὶ βοήθεια, πρῶτον μὲν εἰς ἡμᾶς τοὺς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καὶ ἱεροῦ τάγματος, ἔπειτα δὲ καὶ εἰς τοὺς τοῦ πολιτικοῦ τῶν ὀρθοδόξων πληρώματος· καὶ διὰ νὰ γένωμεν καλὸν παράδειγμα, ἡμεῖς οἱ τοῦ ἱερατικοῦ καταλόγου εἰς τοὺς λαϊκοὺς, πρῶτοι κατεβάλομεν καὶ ἐπληρώσαμεν τὴν κοινῇ γνώμῃ φανεῖσαν εὔλογον ποσότητα τῶν ἄσπρων διὰ τὴν βοήθειαν τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας. Καὶ πρῶτον μὲν ἡ μετριότης ἡμῶν, ὑπὲρ πᾶσαν αὐτῆς δύναμιν, αὐτοθελῶς καὶ αὐτοπροαιρέτως κατέβαλε γρόσια πέντε χιλιάδας· ἀκολούθως δὲ καὶ ὅλοι οἱ ἀρχιερεῖς, οἱ ὑποκείμενοι τῷ καθ' ἡμᾶς πατριαρχικῷ οἰκουμενικῷ θρόνῳ, οἵ τε συνεπιδημοῦντες καὶ συμπαρόντες ἐνταῦθα ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ οἱ ἀποδημοῦντες καὶ εὑρισκόμενοι εἰς τὰς ἐπαρχίας αὐτῶν, οἱ ὁποῖοι συμπονέσαντες ὅλοι κοινῶς καὶ φιλαδέλφως μὲν τὸν αὐτὸν ζῆλον διὰ τὴν κοινὴν μητέρα

Digitized by Google

καὶ εὐεργέτιδα, σχεδὸν καὶ ὑπὲρ τὴν δύναμιν αὐτῶν, ἔδωσαν μετὰ πάσης προθυμίας ὁ καθεὶς ἀνὰ μίαν ἀξιόλογον ποσότητα ἄσπρων. Ὁμοίως καὶ οἱ εὐγενέστατοι ἄρχοντες, δι' ἱλαρᾶς καὶ καλῆς προαιρέσεως ἐβιάσθησαν καὶ ἐστενοχωρήθησαν, καὶ κατέβαλον ὁ καθεὶς πλουσιοπαρόχως τὴν κοινῇ γνώμῃ φανεῖσαν εὔλογον ποσότητα τῶν ἄσπρων.

Γνωρίζοντες δὲ καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην σου οὐ μόνον ἀρχιερέα τοῦ καθ' ἡμᾶς οἰκουμενικοῦ θρόνου, ἀλλὰ καὶ γνήσιον μέλος τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ συναδελφὸν ἡμῶν ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸν, καὶ τέκνον φιλόστοργον τῆς πνευματικῆς ταύτης μητροπόλεως, γράφοντες διὰ τοῦ παρόντος συνοδικοῦ μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων συναδελφῶν ἡμῶν ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, δίδομεν αὐτῇ τὴν τοιαύτην εἴδησιν, διὰ τὴν θείῳ ἐλέει γενομένην ἀσφαλεστάτην εἰρήνην ἡμῶν ἁπάντων, καὶ τὴν κοινὴν ἕνωσιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἡμῶν τάγματος, μὲ τὸ κοινὸν σύστημα τῶν τε εὐγενεστάτων ἀρχόντων, καὶ τῶν λοιπῶν χριστιανῶν, διὰ τὴν σύστασιν τῆς βεβαιωθείσης εἰρήνης, καὶ τὴν κοινὴν δεφέντευσιν καὶ προστασίαν τοῦ λοιποῦ τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἀπὸ κάθε λογῆς καταδρομὴν καὶ ταραχὴν καὶ βλάβην καὶ ζημίαν, διὰ νὰ τὴν χαροποιήσωμεν μὲ τὴν ἀγαθὴν καὶ χρηστὴν αὐτὴν ἀγγελίαν, τὰ ὁποῖα ἐγράψαμεν καὶ τῇ εὐσεβεστάτῃ αὐτοῦ ὑψηλότητι, μὲ παράκλησιν ἡμετέραν θερμοτάτην, διὰ νὰ τὸν ἔχωμεν πρόμαχον, καὶ προστάτην, καὶ ζηλωτὴν διάπυρον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν εἰρήνης ταύτης, γνωρίζοντες [τὴν] ἐκ προγόνων εὐσέβειαν, καὶ τὸν ἀνέκαθεν περὶ τὰ θεῖα καὶ τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν χριστιανικώτατον αὐτοῦ ζῆλον· καὶ ἐπειδὴ καὶ ἡ ἀρχιερωσύνη σου ὡς μέλος γνήσιον τοῦ ἑνὸς τῆς ἐκκλησίας σώματος, εἶναι δίκαιον καὶ πρέπον καὶ εὔλογον νὰ συμπονέσῃς μεθ' ἡμῶν ἁπάντων διὰ τὸ κοινὸν τοῦτο ὄφελος, κατὰ τὸν ἀπόστολον Παῦλον, εἴτε πάσχει ἓν μέλος, πάσχει πάντα τὰ μέλη, εἴτε δοξάζεται ἓν μέλος συγχαίρει

Digitized by Google

πάντα τὰ μέλη· διὰ τοῦτο πατρικῶς ἅμα καὶ ἀδελφικῶς προτρέπομεν καὶ συμβουλεύομεν αὐτὴν, καὶ ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀποφαινόμεθα νὰ βοηθήσῃς εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν καὶ ἐκκλησιαστικὴν ἀνάγκην καὶ χρείαν, καὶ ὁμοῦ μετὰ τῶν θεοφιλεστάτων ἀρχιεπισκόπων νὰ δείξῃς πρὸς τὴν κοινὴν μητέρα, τὴν προαιρετικήν σου εὐγνωμοσύνην, καὶ μὲ πλουσιοπάροχον γνώμην νὰ δώσῃς τὴν ποσότητα ἐκείνην τοῦ ἐλέους, ὅσην ἤθελε κρίνῃ καὶ εὕρῃ εὔλογον ἡ εὐσεβεστάτη αὐτοῦ ὑψηλότης, καὶ ἤθελε τὴν διορίσῃ, ἐπειδὴ καὶ εἰς τὸν διορισμὸν τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος εὐχαριστούμεθα κατὰ πάντα. Ὅθεν εἰς τὴν ἐλάφρωσιν καὶ ἄνεσιν τῆς κοινῆς μητρὸς θέλει συντρέξει καὶ ἡ ἀρχιερωσύνη της, τὴν ὁποίαν ἐλπίζομεν νὰ εὐοδωθῇ, θεοῦ εὐδοκοῦντος, μὲ τὴν γενομένην ταύτην κοινὴν ἕνωσιν καὶ ὁμόνοιαν ὅλου τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος, καὶ ὁ ἅγιος θεὸς ὁποῦ ηὐδόκησε τὴν τοιαύτην εἰρήνην, τὴν ὁποίαν οὐδέποτε ἄλλοτε ἀξιωθέντες ἰδεῖν ἐν τοῖς προτέροις χρόνοις, ἐν τοῖς παροῦσι καιροῖς ἠλεήθημεν παρ' αὐτοῦ ἐπιβλέψαντος ἐλεημόνως καὶ σπλαγχνικῶς τὴν ἐσχάτην τοῦ κοινοῦ δυστυχίαν καὶ ἀπεγνωσμένην κατάστασιν, πιστεύομεν ἀδιστάκτως ὅτι θέλει τὴν στερεώσει τῇ ἀμάχῳ αὐτοῦ παντοκρατορικῇ δυνάμει, καὶ νὰ ἐπιχορηγήσῃ καὶ τὴν ἐλάφρωσιν τῶν χρεῶν, καὶ τὴν ἄνεσιν τοῦ κοινοῦ, συσφίγγων ἡμᾶς τῷ τῆς εἰρήνης συνδέσμῳ καὶ ἀγαπήσεως. Ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος, καὶ ἡ εὐχὴ καὶ εὐλογία τῆς ἡμετέρας μετριότητος εἴη μετὰ τῆς σῆς ἱερότητος.

(Κώδηξ δεύτερος Κριτίου, σελ. 49-51.)

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

τῶν ἡρωϊκῶν κατορθωμάτων τοῦ ὑψηλοτάτου,
εὐσεβεστάτου τε καὶ τροπαιούχου αὐθέντου ἡμῶν
καὶ ἡγεμόνος πάσης Οὐγκροβλαχίας
κυρίου κυρίου

ΙΩ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΜΑΥΡΟΓΕΝΗ
ΒΟΕΒΟΔΑ

συντεθεῖσα παρὰ τοῦ εὐγενεστάτου τε καὶ ἐλλογιμωτάτου ἄρχοντος μεγάλου καμινάρη κυρίου Μανολάκη τοῦ Περσιάνου.

Ἔτι δὲ καὶ ἑτέρων ἐλλογίμων στίχοι τε καὶ λόγοι ἐγκωμιαστικοί, συλλεχθέντες τε καὶ εὐτάκτως τύποις ἐκδοθέντες,
ἐν τῇ νεοσυσταθείσῃ τυπογραφίᾳ δι' αὐθεντικῆς ὑπερασπίσεως, κατὰ τὴν Ζωοδόχον Πηγὴν τοῦ Τζεσμὲ τὴν ἐν Βουκουρεστίῳ,

παρὰ Νικολάῳ καὶ Ἰωάννῃ Λαζάρου τοῖς ἐξ Ἰωαννίνων, καὶ παρ' αὐτῶν μετὰ δουλικῆς ὑποκλίσεως προσφωνηθέντες τῇ αὐτοῦ μεγαλοπρεστάτῃ ὑψηλότητι,

ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1789, ἐν μηνὶ φεβρουαρίῳ,

παρὰ Δημητρίῳ τυπογράφῳ.

Digitized by Google

Ἠλίαν ἐκτρέφεν ἠδέ σε τῖσε κόραξ, ὄχ' ἄριστε
ἡγεμόνων Δακίης, κοίρανε Νικόλαε·
ἐκνικᾷς ἀρετῇσι βροτὸν πάνθ', ὥσπερ ὅπλοισι
Γερμανοὺς ἤδη, τῇ κυρίου χάριτι.
Εἴς ἐτέων ἀμέλει σε θεὸς σώσειεν ἑλίξεις
πολλὰς ἐν θώκῳ ἐς τέλος ἱδρυμένον.

Digitized by Google

Τῷ ὑψηλοτάτῳ, εὐσεβεστάτῳ καὶ δικαιοτάτῳ ἡμῶν αὐθέντῃ καὶ ἡγεμόνι πάσης Οὐγκροβλαχίας κυρίῳ κυρίῳ

ΙΩ. ΝΙΚΟΛΑΩ ΠΕΤΡΟΥ ΜΑΥΡΟΓΕΝΗ ΒΟΕΒΟΔΑ

Τὸ πρὸς τὴν σὴν μεγαλοπρεπεστάτην τε καὶ παντὸς ἐγκωμίου ὑπερκειμένην κορυφὴν, τὴν παντὸς τοῦ γένους καύχημα καὶ πάντων τῶν ἡγεμόνων σεμνολόγημα γεγονυῖαν, πρόθυμόν τε καὶ εὐπροαίρετον, τὸν ἔνθερμόν τε καὶ σύντονον τῆς καρδίας ζῆλον τοῦ εὐγενεστάτου τε καὶ ἐλλογιμωτάτου ἄρχοντος μεγάλου καμινάρη κυρίου Μανολάκη Περσιάνου ἐνορῶντες ἤδη καὶ ἡμεῖς, κράτιστε ἡγεμὸν, οὐ μὴν δὲ καὶ τὴν τῶν σῶν τῷ ὄντι ἡρωϊκῶν κατορθωμάτων αὐτοῦ παροῦσαν συνοπτικὴν περίληψιν, δι' ἧς τοσοῦτον σαφῶς τε καὶ ἀληθῶς ταῦτ' ἐξιστόρησεν, ὥστε καὶ ἑτέρους τροφίμους παιδείας εἰς τοῦτ' αὐτὸ διήγειρεν, εὐγνώμονας δὴ καὶ αὐτοὺς δούλους τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου αὐτῆς ὕψους, ἔτι δὲ καὶ πολλοὺς τῶν αὐτοχθόνων τε καὶ ξένων φιλομαθῶν παρόντων τε καὶ ἀπόντων, ἐπὶ τῇ τῆς ῥηθείσης περιλήψεώς τε καὶ τῶν μετ' αὐτὴν στιχουργημάτων τε καὶ ἐγκωμίων κτήσει ὅλως ἐσπουδακότας βλέποντες, οὐκ ὠκνήσαμεν δὴ ταῦτα τύποις ἐκδοῦναι, ἐν τῇ διὰ τῆς αὐθεντικῆς καὶ ἐκλάμπρου συνδρομῆς τοῦ ὕψους αὐτῆς συσταθείσῃ νέᾳ τυπογραφίᾳ ἡμῶν, κατὰ τὴν σεβασμίαν τε καὶ αὐθεντικὴν μονὴν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, τὴν ὑπὸ τοῦ θεοστηρίκτου ὕψους αὐτῆς φιλοκάλως τε καὶ μεγαλοπρεπῶς προοικοδομηθεῖσαν, πολλῶν εἰς τοῦτο προτρεψαμένων ἡμᾶς, εἴς τε δαψιλῆ καὶ διαιωνίζουσαν μνήμην τῶν σῶν ἡρωϊκῶν κατορθωμάτων καὶ εἰς κοινὸν τοῦ γένους καύχημα.

Εἰ γὰρ, κατὰ τὸν εἰπόντα σοφὸν, κωφὸς ἀνὴρ ὃς Ἡρακλεῖ στόμα μὴ παραβάλοι, πολλῷ μᾶλλον οὐκ ἂν φύγοι τὴν γρα-

Digitized by Google

φὴν ταύτην καὶ ὁ μὴ στεντορείῳ διακηρύττων φωνῇ τῆς ὑμετέρας ὑψηλότητος τὰ θεοφιλῆ κατορθώματα, τὸν πρὸς τὰ θεῖα διακαῆ ζῆλον, τὸ πρὸς τοὺς δεομένους μέγα τε καὶ αὐθεντικὸν ἔλεος καὶ, ἑνὶ λόγῳ, ἅπαντα τὰ θαυμασίως γιγνόμενα ἡρωϊκὰ αὐτῆς ἀνδραγαθήματα; Σοῦ γὰρ τὸ κλέος τῆς Εὐρώπης ἁπάσης, Ἀσίας τε καὶ Λιβύης τοὺς ὅρους ὑπεριπτάμενον, καὶ ἐπ' αὐτὰς δὴ τὰς τῆς οἰκουμένης ἐσχατιὰς ἐπεφοίτησεν. Εἴωθε γὰρ ἡ φήμη τὰ τῶν ἐξαιρέτων ἡρώων κοινωφελῆ κατορθώματα ἁπανταχοῦ θαυμασθησόμενα διαθρυλλῆσαι.

Χάρις δὲ τῷ ἐν ὑψίστοις θεῷ τῷ ἐνισχύσαντι τὴν ἡμῶν ἀσθένειαν, καὶ εὐοδώσαντι ἐκτελέσαι τὸ τοῖς πᾶσι σεμνόν τε καὶ περισπούδαστον τουτὶ ἔργον. Προσφέρομεν τοίνυν τὴν βίβλον τῇ σῇ μεγαλοπρεπεστάτῃ ὑψηλότητι, ὡς ἀπαρχὴν τῆς διὰ τῆς αὐθεντικῆς αὐτῆς καὶ ἐκλάμπρου προστασίας νεοσυσταθείσης τυπογραφίας ἡμῶν, ἐκδυσωποῦντες δέξασθαί τε αὐτὴν μετὰ τῆς συνήθους σοι εὐσεβεστάτης προαιρέσεώς τε καὶ εὐμενείας, καὶ ἱλαρῷ τῷ ὄμματι ἐπ' αὐτὴν ἐπιβλέψαι.

Τὸ δὲ παντέφορον ὄμμα ἐπιβραβεύοι τῇ ὑμετέρᾳ ὑψηλότητι ἐνταῦθα μὲν ἀκλόνητον στερέωσιν ἐπὶ τὸν πανέκλαμπρον αὐτῆς θρόνον, ὑγείαν τε πανευφρόσυνον καὶ ζωὴν πολυχρόνιον, σὺν παντὶ τῷ ἐκλάμπρῳ τε καὶ ἡγεμονικῷ περὶ αὐτὴν πληρώματι, εἰρηνικήν τε καὶ πανευδαίμονα αὐτὴν διαφυλάττον, μετὰ δὲ τὴν ἐντεῦθεν πανευκλεεστάτην αὐτῆς ἀπαλλαγήν, τὴν ἄνω βασιλείαν καὶ τὴν ἐς ἀεὶ διαμένουσαν μακαριότητα. Ἀμήν.

Τῆς ὑμετέρας θεοστηρίκτου ὑψηλότητος ἐλάχιστοι δοῦλοι
Νικόλαος καὶ Ἰωάννης Λαζάρου, οἱ ἐξ Ἰωαννίνων.

*
* *

Ὦ σταυρὲ Χριστοῦ, σὴν βοήθειαν δίδου
τῷ εὐσεβεῖ ἡγεμόνι Νικολάῳ,
ὅπως διώκῃ πάντα ἀντικείμενον
ἐκ γῆς Δακῶν πάσης τε καὶ Μολδαυίας,
ὧν σὺ σφραγὶς σὺν ὀρνέῳ τε καὶ βοΐ,
μέσον Ἰωάννου τε καὶ Νικολάου.

*
* *

Πρὸς τὸν εὐγενέστατον ἄρχοντα μέγαν καμινάρην κύριον
Μανολάκην Περσιάνον καὶ πρὸς τὸν εὐγνώμονα ἀναγνώστην.

Σ' ἕναν ὁποῦ ἡ σειρῆνες τοῦ Ὁμήρου ἀτονοῦν,
καὶ ἡ μούσαις Ἡροδότου σιωποῦν γιατὶ φθονοῦν,
πῶς νὰ πλέξω ἐγκωμίων ἔπη πλέον γλαφυρῶν,
Νέστορος καὶ Δημοσθένους εὐγλωττίας ἀμοιρῶν;
Ὁ Ἑρμῆς καὶ ὁ Ἀπόλλων πρέπει νἄρθουν εἰς τὴν γῆν,
καὶ τὴν Ἱπποκρήνην πλέον νὰ μὲ φέρουσι πηγήν,
χρώματα διὰ νὰ πάρω ὁποῦ ἴσως δυνηθῶ
νὰ θαυμάσω · πλὴν νὰ γράψω δὲν μπορῶ νὰ καυχηθῶ
ἀναλόγως εἰς τὸ κέντρον τῶν χαρίτων, καὶ σοφὸς
ἀφ' οὗ γένω, τὸ φοβοῦμαι πλὴν νὰ μὴ κριθῶ κωφός.
Γράφω ὅμως, ἂν σμικρύνω ἀρετάς σου τολμηρῶς,
ἀπὸ κλίσιν μου τὸ κάμνω, κι ἂς μὴν εἶμαι ὀχληρός.
Δράμετε λοιπόν, ὦ Μοῦσαι Ἑλικῶνος, ὡς εἰκός,
στεφανώσατε μὲ δάφναις, χαίρουσαι ἡρωϊκῶς,
τὴν εἰκόνα εὐγενείας, τοῦ αἰῶνος τὴν στολήν,
τὸ παράδειγμα τῶν νέων, ἰατρῶν τὴν κορωνίν,

Digitized by Google

ταπεινότητος τὴν στήλην, σωφροσύνης κολοσσὸν,
τὸν καθρέπτην τῶν σπουδαίων, καὶ τῆς ἀρετῆς πυρσὸν,
τὸν κανόνα τῆς φιλίας καὶ τῶν λόγων τὴν τρυφὴν,
δείξατε πῶς ἀληθεύω στὴν ἐμὴν περιγραφήν.
Νὰ ὁ Κρόνος ὁποῦ τρέχει μὲ τὴν ἔξοχον μορφὴν
Μαυρογένους ἡγεμόνος, καὶ τὸν κάμνει κορυφὴν
ἀπορρήτων, καθὰ πρίγκιψ καὶ ψυχὴ βασιλικὴ,
καὶ ἀξίαν τοῦ χαρίζει κούρτης του μοναδική.
Ὅθεν γιὰ εὐχαριστίαν καὶ ἐτοῦτος δὲν ὀκνεῖ,
καὶ τὰ σέβη τῆς ψυχῆς του διὰ στίχων νὰ τονῇ.
Κ' εἰς χυπαριττίνας μνήμας γιὰ τὸ μέλλον μὴ μπορῶν
νὰ τὰ γράψῃ πιὰ, εἰς τύπους θέλει νἆναι ἐφορῶν,
γιὰ νὰ βλέπουν ἀριστείας Ἄρεος τοῦ Δακικοῦ,
Νικολάου Μαυρογένους ἥρωος μοναδικοῦ,
οἱ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος πρίγκιπες καὶ στρατηγοὶ,
καὶ ἀνέμων τῶν τεσσάρων ὅσοι εἶναι ἀρχηγοί.
Ἀμφιβάλλων κατ' ἀξίαν ὅμως πῶς δὲν ἠμπορεῖ
τῶν χαρίτων του τὸ πλῆθος νὰ ὑμνήσῃ ἀπορεῖ·
καὶ ὡς μέλισσα ταχέως στοὺς λειμῶνας προχωρεῖ,
καὶ μὲ ὄμματα λυγκέως εἰς τὰ δάση θεωρεῖ,
καὶ συνάζει ὅσα ἄνθη εἶναι διὰ προσφορὰν
εἰς τοιοῦτον ἡγεμόνα, καὶ ποιεῖ ἀναφορὰν
τὸ παρὸν βιβλίον τώρα μετὰ ἄκρας προσοχῆς,
τῆς χρυσαυγιζούσης ταύτης Μαυρογένους ἐποχῆς.
Ὅθεν ὁ ἀναγινώσκων τύπου τὰς παραδρομὰς,
ἃς μὴ κρίνῃ τοῦ ἐφόρου ὡς ἀγνοίας ἀφορμάς.
Οὐρανὸν δίχως νεφέλας ἂν ζητῇ παντοτινὰ,
καὶ βιβλία ἄνευ λάθους θέλει εὕρει σκοτεινά.
Καὶ λοιπὸν, ὦ ἀναγνῶστα, δέξαι τοῦτο ἱλαρῶς,
καὶ κατ' ἄμφω ὑγιαίνων ἔχε το περιχαρῶς.

ὁ Μυρέων Ματθαῖος.

Digitized by Google

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

Πόσην χαρὰν δὲν ἀπολαμβάνει ὁ ποιητὴς, ὁπόταν μὲ εὐστοχίαν πλῆθος ἀνηκουσῶν λέξεων τριγυρίζουν εἰς τὴν φαντασίαν του, ὥστε χωρὶς κόπον νὰ συρράψῃ ἐμμέτρους στίχους; Πόσον ὁ λάρυγξ του δὲν ἡδύνεται, ὡσὰν νὰ ἀνέπνεε τὸν πλέον ἐλαφρὸν καὶ ἐλαστικὸν ἀέρα μιᾶς καθαρωτάτης καὶ μετεώρου ἀτμοσφαίρας, ὅταν οὔτε ἀπὸ λεξικὰ, ἀλλ' οὔτε ἀπὸ φιλολόγων ἐγκωμιαστικὰ βιβλία ἐρανίζεται στροφὰς λέξεων, ποικίλας καὶ ἀσημάντους περιφράσεις, διὰ νὰ ψάλῃ τὰς ἀρετὰς τοῦ ὑποκειμένου, περὶ οὗ ὁ λόγος; καὶ πόσον τὸ κονδύλι του δὲν τρέχει ὡς ἐκ ταὐτομάτου κινούμενον καὶ πολὺ περισσότερον ἀπὸ τὸν σκοπόν του, ὁπόταν τοῦ ἱστορουμένου ἀνδρὸς τὰ ἡρωϊκὰ κατορθώματα ἀλλεπαλλήλως περιτρέχουν εἰς τὴν διάνοιάν του, χωρὶς νὰ ἐρωτήσῃ τοὺς αὐτοχρόνους, περιεστῶτας καὶ συνδιάγοντας, διὰ νὰ τοῦ τὰ περιγράψουν ἕνα πρὸς ἕνα, ὡς ὄντα μεγάλα, καὶ πασίδηλα, καὶ ἀνερωτήτως παρὰ πάντων κηρυττόμενα; ὁποία ἡδονὴ ἀνεπαίσθητος δὲν ἔθελγε τοὺς ἐγκωμιαστὰς τῶν Ἀλεξάνδρων, τῶν Καισάρων, τῶν Καρόλων, τῶν Πέτρων, καὶ ἄλλους τοιούτους συγγραφεῖς; Καὶ ὁ Ὅμηρος αὐτὸς, γράφοντας περὶ γενναίων ἀνδρῶν τοῦ αἰῶνος του, ἐφάνη τόσον μεγάλος καὶ περιβόητος, ὅσον ἡ παρέλευσις τοσούτων αἰώνων δὲν ἐδυνήθη οὐ μόνον νὰ ἐξαλείψῃ, ἀλλ' οὐδὲ κἂν νὰ σμικρύνῃ τὴν φήμην του, μάλιστα ἐξ ἐναντίας τὴν ηὔξησε, καὶ τὴν σώζει ἀνθηρὰν καὶ ἀκμάζουσαν. Πόσον ἀμέτρως περισσοτέραν φήμην δὲν ἤθελεν ἀποκτήσῃ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἔξοχος πάντων καὶ πολυθρύλλητος ποιητὴς, ἂν τὸ ὑποκείμενόν του ἤθελεν εἶσθαι ὁ τῶν λαμπρῶν Μαυροκένων ἀπόγονος, ὁ εὐσεβέστατος ἡγεμὼν, ὁ

Digitized by Google

γενναιότατος ἥρωας τοῦ αἰῶνος, τὸ καύχημα τῶν συγχρόνων του Ῥωμαίων, καὶ ὁ πατέρας καὶ ἡ βακτηρία τοῦ γένους; Πόσον δὲν ἤθελεν ἐκταθῇ ἀμέτρως περισσότερον ἕνας τοιοῦτος ποιητής, ἔχοντας ὠκεανὸν ἀνδραγαθημάτων καὶ θεαρέστων προτερημάτων, διὰ νὰ πλεύσῃ εὐρυχώρως ἡ φαντασία του, καὶ μίαν ἐκτεταμένην καὶ ἀειθαλῆ πεδιάδα χαρίτων, διὰ νὰ περιτρέξῃ ἀπροσκρούστως τὸ κοντύλι του; Τότε ὁ μέλλων χρόνος κατὰ ἀλήθειαν ἤθελε γνωρίσῃ εἰς ποῖον βαθμὸν δόξης ἠμποροῦν νὰ φθάσουν τὰ ἀξιέπαινα καὶ μεγάλα κατορθώματα ἑνὸς ἥρωος, καὶ εἰς ποῖον βαθμὸν ἰσαγγέλου εὐγλωττίας τὸ στόμα καὶ τὸ κοντύλι μου, οὐδὲ νὰ ἀνοίξω τὸ στόμα μου διὰ νὰ γράψω καὶ νὰ ψάλω τὰ τοῦ μεγάλου Μαυρογένους ἀνδραγαθήματα, ὡς μὴ ἐπιδεχόμενον κάμίαν σύγκρισιν τὸ τοῦ ἀνδρὸς μεγαλεῖον μὲ τὴν ἐδικήν μου ἀπειρίαν, πλὴν μὲ τὸ νὰ εἶναι ἀναγκαία καί, σχεδὸν εἰπεῖν, ἄφευκτος διὰ κάθε ἀπαρτισμὸν καὶ ἀποπλήρωσιν ἐντελῆ μία ἀτελὴς ἀρχή, ἀπεφάσισα νὰ σχεδιάσω κατὰ δύναμιν τὴν ἀξιάγαστον εἰκόνα τοῦ μεγάλου Δακίας ἡγεμόνος, συγκρίνοντάς την μὲ τοὺς μεγάλους καὶ περιφήμους ἥρωας τῶν παρελθόντων αἰώνων · τὸ ὁποῖον, ἀγκαλὰ καὶ ἀτεχνῶς, ἐλπίζω ὅμως ὅτι οἱ φιλόμουσοι καὶ φιλογενεῖς ἀναγνῶσται δὲν θέλουν καταχρίνῃ, οὐδὲ ἀποβάλῃ τὸ ποίημα ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως τῶν φράσεων καὶ ῥητορικῶν σχημάτων, καθὼς οἱ περὶ πολλοῦ ποιούμενοι τὰ συμπόσια δὲν ἤθελον ἀποβάλῃ ἕνα πρώϊμον πωρικόν, ὅσον καὶ ἂν εἶναι ἄωρον καὶ ξυνόν, φιλοτιμούμενοι νὰ τὸ ἔχουν εἰς τὴν τράπεζάν τους ὡς ἀπαρχὴν καὶ πρωτόλειον. Ὅθεν καὶ αὐτὸ τοιοῦτο ὄν, μάλιστα ἂς τὸ καλλωπίσουν μὲ τὴν πολυμάθειάν τους καὶ ἔντεχνον γλαφυρότητα, ἂς θαυμάσουν τοῦ ἥρωος τὸ μεγαλεῖον, ἂς τοῦ ἐκθειάσουν τὰς ἀρετάς, ἂς ἐπαινέσουν τὴν σωφροσύνην του, ἂς εἰδοποιήσουν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους τὴν ὑπεροχήν του ὡς πρὸς τοὺς ἄλλους ἥρωας, ἂς τὸν ὀνομάσουν καὶ αὐτὰ Δακικὸν Μαυρογένην, ὡς

Digitized by Google

ἕνα τῶν προπατόρων του, λέγω τὸν Ἐνετὸν Μαυροκένην, Πελοποννησιακὸν ὠνόμασαν ἄλλοι. Ἐκεῖνος μὲν γὰρ τὴν Πελοπόννησον ἐξουσιάσας, ἔγινεν ἄξιος τοιούτου τίτλου· οὗτος δὲ, ἀφ' οὗ καὶ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος ἐβοήθησε, καὶ τὴν ἀπ' αἰῶνος ἀποστατοῦσαν Μάνην ἐκυρίευσε, καὶ τὸν Μορέαν ἀπὸ τοὺς στασιαστὰς Ἀλβανίτας ἠλευθέρωσε, καὶ τὴν Δακίαν τὴν οὖσαν πρὸ ὀφθαλμῶν τῶν Γερμανῶν, τὴν ὁρμήν τους καταπατήσας, ἐλύτρωσε, πῶς νὰ μὴν ὀνομασθῇ Δακικός;

Ἂς τὸν ὀνομάσουν λοιπὸν μὲ αὐτὸν τὸν τίτλον ὁποῦ δικαίως ἀνήκει τῷ ὕψει του, καὶ τοιουτοτρόπως ἂς ἀπολαύσουν τὴν φήμην ὁποῦ τόσοι ἄλλοι ποιηταὶ γράφοντες περὶ ἡρώων ἀπήλαυσαν· ἐμοῦ δὲ τὸ ἐλλειπὲς συγχωροῦντες ἐρρώσθωσαν.

*
* *

Λαμπρὸν καὶ περιβόητον ἦτον εἰς Βενετίαν
τὸ Μαυροκένων ὄνομα πάντα γιὰ τὴν ἀνδρείαν,
μὲ τόσην ὑπερτέρησιν τοὺς ἄλλους συμπολίτας,
ὡσὰν τὸν λαμπρὸν ἥλιον εἰς τοὺς λοιποὺς πλανήτας·
ὡς καὶ Πελοποννήσιον κατ' ἀντωνομασίαν
τὸν Μαυροκένην ἔκραξαν ὅλοι στὴν Βενετίαν·
γιατὶ τὴν Πελοπόννησον εἶχεν ἐξουσιάσῃ,
κι ἀπ' τῆς δουλείας τὸν ζυγὸν τὴν εἶχεν ἀποσπάσῃ.
Πλὴν τώρα ἂν εὑρίσκετο μακρόθεν νὰ κοιτάζῃ
τοῦ ἡγεμόνος τῆς Βλαχιᾶς καθένα νὰ θαυμάζῃ
τὰ τόσα προτερήματα, τὴν ἄκραν ἀοκνίαν,
τὸ πρὸς τὰ θεῖα σέβας του, καὶ πίστιν του τελείαν,
τὸ πρὸς τὸν κραταιότατον ἄνακτα σαδακάτι,
καὶ ἀμοιβαῖον ἐξ αὐτοῦ μεγάλον ἰλτιφάτι,
ἀγάπην καὶ προσηλωμὸν στὸ ἀλ Ὀσμᾶν δεβλέτι,
καὶ ἀπὸ τὸν ὑπέρτατον ἀσύγκριτον ῥουχσέτι.

Digitized by Google

ἤθελε σπάση λάρνακας, ἐπιγράμματα σχίση,
μὲ τὰ ὁποῖα οἱ Ἐνετοὶ τὸν εἶχανε στολίση·
γιατὶ λαμπρὰ ἦτον ποτὲ τὰ προτερήματά του,
καὶ ἔξοχα εἰς τοὺς λοιποὺς τὰ κατορθώματά του.
Πλὴν τώρα ποῦ ἀνέτειλεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἄλλος
φωστὴρ πολλὰ λαμπρότερος, κ' εἰς ἀρετὰς μεγάλος,
ἐθάμπωσ' ἐκεινοῦ τὸ φῶς καὶ ἄρχισε νὰ σβύνῃ,
καθὼς κοντὰ στὸν ἥλιον χάνεται ἡ σελήνη.
Εὐθὺς ὁποῦ γεννήθηκεν Ἀλέξανδρος ὁ νέος,
μὲ σχήματα καὶ νεύματα ἐφαίνετο γενναῖος·
καὶ ἀπὸ τότ' ἐπρόλεγαν συγγενεῖς τε καὶ ξένοι
τὸ μεγαλεῖον κι ἀρετὴν τοῦ νέου Μαυροκένη,
Ἔπειτα δι' ὁράσεως καὶ ἐμπνεύσεως θείας,
Νικόλαος νὰ νομασθῇ εἶπον οἱ τῆς οἰκίας,
ὡσὰν νὰ ἐπροβλέποντο αἱ νῖκαι καὶ βραβεῖα,
ὁποῦ τοῦ προετοίμαζεν ἡ ἄκρα του ἀνδρεία.
Εὐθὺς δὲ ὁποῦ ἔφθασε τοὺς δέκα ὀκτὼ χρόνους,
τὸ δίκαιον ἐφύλαττε μὲ ἔξοδα καὶ πόνους,
καὶ τοὺς κουρσάρους ἔδιωκε μὲ κάθε λογῆς τρόπον,
γιὰ νὰ φυλάττῃ ἄβλαβον ἀπὸ αὐτοὺς τὸν τόπον.
Ἔπειτα διερμηνευτὴς γενόμενος τοῦ στόλου,
δικαίως εὐφημίζετο παρὰ τοῦ κόσμου ὅλου.
Καὶ ὁ Γαζῆ Χασὰν πασιᾶς βλέπωντας τόσην πίστιν,
τὸν εἶχε πλέον ὡς υἱὸν εἰς εὔνοιαν μεγίστην.
Πλὴν τί δὲν ἐκατόρθωσε σ' ἐκεῖνο τὸ ἐγιάμι,
καὶ πόσοι δὲν κηρύττουνε τὸ πρὸς αὐτοὺς ἰκράμι;
Τόσους Ῥωμαίους εὔγαλ' ἀπ' τοῦ Χάρωνος τὸ στόμα,
ὑπερμαχῶντας δι' αὐτοὺς μὲ τὴν ψυχὴν καὶ σῶμα.
Γιατὶ στὸν ἄλλον πόλεμον τὸν κατὰ τῆς Ῥωσσίας,
πολλοὶ Ῥωμαῖοι ἔδωσαν σημεῖα ἀπιστίας·
καὶ θυμωθεὶς ὁ βασιλεὺς εἶχεν ἀποφασίσῃ
ὅσους ἔπιασαν ἄρματα νὰ ἀποκεφαλίσῃ,

Digitized by Google

καὶ μάλιστα τοὺς Ψαριανοὺς εἶχε θερμῶς ὀμόση
τὸ γένος τους παντάπασιν ὅλον νὰ ξερριζώση·
τοὺς ἄλλους δὲ χαΐνηδες ποὖτον εἰς κάθε τόπον
νὰ τοὺς παιδεύσῃ αὐστηρῶς ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων,
γιὰ νὰ δοθῇ παράδειγμα κἀνεὶς νὰ μὴν τολμήσῃ
εἰς τὸ ἑξῆς μὲ ἅρματα ῥαγιᾶς ν' ἀποστατήσῃ.
Ὁ Μαυρογένης δὲ μαθὼν τὴν βασιλικὴν ψῆφον,
μ' ὅλον ὁποῦ ἐσώζετο μετὰ τῶν ἀποκρύφων,
ἐπρόσδραμε μὲ δάκρυα διὰ νὰ ἐμποδίσῃ
τόσην τοῦ γένους του φθορὰν καὶ αἵματος τὴν χύσῃ.
Ἄμποτε, λέγ', ὁ κύριος νὰ σώζῃ εἰς αἰῶνα
τὸν τοῦ ἀλ Ὀσμὰν ἀπόγονον κράτιστον ἡγεμόνα
στὸ σφάλμα τῶν ῥαγιάδων του ἃς δείξῃ ἀμνηστίαν,
νὰ τοῦ κηρύττουν πανταχοῦ τὴν ἀμνησικακίαν.
Μὲ τὸ νὰ εἶν' προτέρημα τῷ ὄντι βασιλέως
νὰ ἐκτελῇ τὸ δίκαιον μικτὸν μετὰ ἐλέους.
Ἔτζι ὡς τώρα ἀπ' ἀρχῆς τὸ ὑψηλὸν δεβλέτι,
ἔδειξε στὸ ὑπήκοον μεγάλον ἀδαλέτι·
ἐγὼ δὲ δι' ἀνταμοιβὴν τόσης εὐεργεσίας,
σαδίκης νὰ ὀνομασθῶ δοῦλος τῆς βασιλείας·
νὰ χύσω καὶ τὸ αἷμά μου, ἂν τὸ καλέσ' ἡ χρεία,
διὰ νὰ δείξω δούλευσιν εἰς κάθ'· ὑπηρεσίαν·
νὰ κάμω νὰ ὑποταχθοῦν στὸ κραταιὸν δεβλέτι
γένη ποῦ δὲν ἐγνώρισαν ποτέ τους ἰταέτι,
καυχώμενα στοὺς τόπους τους, τοὺς εἰς ἄκρον δυσβάτους,
ὅτι δὲν ἠμπορεῖ ποτὲ ξένος νἀλθῇ κοντά τους.
Ἀκούωντας δ' ὁ βασιλεὺς τοιαύτας ὑποσχέσεις,
καὶ τοῦ ἀνδρὸς γνωρίζωντας τὰς καλὰς προαιρέσεις,
ὅλους τοὺς ἐσυγχώρησε νὰ πᾶν νὰ ἡσυχάσουν,
κ' εἰς τὸ ἑξῆς ἐλεύθεροι τὸν θεὸν νὰ δοξάσουν.
Ὁ Μαυρογένης ἔπειτα γιὰ τὴν εὐεργεσίαν,
ἐδούλευ' ἀκατάπαυστα μ' ὅλην τὴν προθυμίαν,

Digitized by Google

κάμνωντας χαϊράτια εἰς κάθε μεμλεκέτι,
ὅλα πρὸς εὐαρέστησιν στὸ ὑψηλὸν δεβλέτι.
Ὅθεν καὶ ἐδοξάζετο ὡς πατέρας τοῦ γένους,
μὲ φήμην ἀνεξάλειπτον, μ' ἐγκώμια κ' ἐπαίνους.
Πλὴν ἦτον πάντ' ἀνήσυχος, ἕως ὁποῦ ἐφάνη
καιρὸς πολλὰ ἁρμόδιος νὰ ὑποταχθῇ ἡ Μάνη.
Ἔστειλε λοιπὸν γράμματα γιὰ νὰ παρακινήσῃ,
τῆς Μάνης τοὺς πρωτεύοντας καὶ νὰ τοὺς καταπείσῃ·
ὅτι δὲν εἶναι δίκαιον, ἀφ' οὗν κοτζαπασῆδες,
νὰ ζοῦνε ἀνυπότακτοι καὶ πάντοτε ἀσῆδες,
γιατὶ ὁ νόμος τοῦ θεοῦ καθαρὰ φανερώνει
κάθ' εἷς τὸν βασιλέα του δόσιμον νὰ πληρώνῃ.
Ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος τῷ Καίσαρι, μᾶς λέγει,
καὶ τῷ θεῷ τὰ τοῦ θεοῦ, ὁ Χριστὸς μᾶς κελεύει.
Τί θὲ νὰ πῇ ξουσιαστὴς (εἶπον) καὶ τί γυρεύει
αὐτὸς, ἀφ' οὗ σὲ μᾶς κανεὶς ὡς τώρα δὲν ἀνέβη·
μὲ τὸ νὰ εἶν' τὰ κάστρα μας ἀπ' τὸν θεὸν κτισμένα,
ἀπὸ κρημνοὺς καὶ βάραθρα περιτριγυρισμένα;
Πόσ' ἀπ' ἀρχῆς ἐζήτησαν νὰ μᾶς κατατροπώσουν,
ποιοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἐγλύτωσαν κἂν εἴδησιν νὰ δώσουν;
Ἂς κάμωμεν τὸ ζεῦκι μας λοιπὸν, κι ἂς μὴ μᾶς γνοιάζῃ,
καὶ ὅ, τι θέλει ἂς μηνᾷ, ἡμᾶς δὲν μᾶς πειράζει.
Σὰν εἶδεν ὅτι μάταιαις εἶναι ἡ συμβουλαῖς του,
ὁ Μαυρογένης ἄρχισε πλέον ταῖς ἀπειλαῖς του·
καὶ ἐν ταὐτῷ διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης τοὺς ζώνει,
καὶ τοὺς κτυπ' ἀκατάπαυστα, καὶ πλῆθος θανατώνει.
Βλέποντες δ' οἱ ἐγκάτοικοι τόπια καὶ κουμπαρᾶδες
νὰ πέφτουνε σὰν τὴν βροχήν· « δὲν εἶναι χωρατᾶδες,
εἶπον, μόν' ἂς πληρώσωμεν κ' ἡμεῖς, ὡσὰν τοὺς ἄλλους,
δόσιμον, πρὶν νὰ πάθωμεν καζᾶδες πλιὸ μεγάλους. »
Ἐπρόστρεξαν ὅλοι λοιπὸν γιὰ νὰ τὸν προσκυνήσουν,
μεθ' ὅρκου ὑποσχόμενοι νὰ μὴν ἀποστατήσουν.

Digitized by Google

Μάδεμ καὶ ἠξιώθηκεν εὐκόλως νὰ ἀνέβῃ
στὴν Μάνην χωρὶς κίνδυνον, θεὸς τὸν συντροφεύει.
Κ' ἔπεσαν ὅλοι κατὰ γῆς μικροί τε καὶ μεγάλοι,
ζητοῦντες τὴν συγχώρησιν τῶν ὅσων εἶχον σφάλῃ,
καὶ νὰ γενοῦν εἰς τὸ ἑξῆς σαδίκηδες ῥαγιᾶδες,
καθὼς εἶν' οἱ ἐπίλοιποι στοῦ Μοριᾶ τοὺς καζᾶδες.
Ἀφ' οὗ δὲ τοὺς κατήχησε νὰ μὴν τολμήσουν πλέον
μὲ ἄρματα ν' ἀντισταθοῦν κατὰ τῶν βασιλέων,
σ' ἕνα ἀπὸ τοὺς πρώτους των ἔδωκεν ἐξουσίαν,
καὶ πέην τὸν κατέστησε μὲ ὅλην τὴν ἀξίαν.
Ἔτζ' οἱ Μανιάταις γνώρισαν θεὸν καὶ βασιλέα,
κράζοντες καὶ τὸν ἥρωα ὡς ἄλλον Ἀχιλλέα,
ποῦ μόνος ἠνδραγάθησε πλιότερον στὴν Τρωάδα,
παρὰ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες μὲ ὅλην τὴν ἀρμάδα.
Τοῦ Μαυρογένους ἔπειτα ἡ φήμη ἡ μεγάλη
ἀπαύστως διεδίδετο ἀπὸ μιὰ χώρα σ' ἄλλη,
κι ὅλοι κοινῶς ἐθαύμαζον τὴν τόσην του ἀνδρείαν,
τὴν φρόνησιν, ἀγχίνοιαν καὶ μεγαλοψυχίαν.
Ὅθεν δικαίως ἔχαιρεν ἀπ' ὅλους ἰλτιφάτια,
πλὴν τοῦτα σὰν νὰ πείραζαν τῶν φθονερῶν νὰ μάτια,
καὶ ἔκαμαν τὰ δυνατὰ γιὰ νὰ τὸν ἐνοχλήσουν,
πλὴν δὲν ἠμπόρεσαν ποτὲ οὐδὲ νὰ τὸν ἐγγίσουν,
μὲ τὸ νὰ ἀφιέρωσεν ὅλην του τὴν ἐλπίδα,
εἰς τοῦ θεοῦ τὴν πρόνοιαν κ' ἔζη χωρὶς φροντίδα,
λέγων : « ἐὰν ᾖ μετ' ἐμοῦ κύριος ὁ θεός μου,
τίς ποτε ἔσται κατ' ἐμοῦ ἐπιβλαβὴς ἐχθρός μου; »

Γνωρίζωντας δ' ὁ κράτιστος χάνης σουλτὰν Χαμίτης,
ὁ τροπαιοῦχος βασιλεὺς, ἡ καθ' αὐτὸ εὐθύτης,
ὅτι τὸν κατατρέχουνε ἐχθροὶ τῆς βασιλείας,
τὸν κάμνει πληρεξούσιον αὐθέντην τῆς Βλαχίας,
ἐλπίζωντας τὸ κράτος του εἰς τοῦ ἀνδρὸς τὴν πίστιν

Digitized by Google

νὰ εὕρῃ τὸ κιλέρι του μεταβολὴν μεγίστην.
Κάθ'εἷς ποσῶς δὲν ἔλειψεν εἰς κάθε χερεκέτι,
τοῦ Μαυρογένους νὰ φανῇ μεγάλον μετανέτι.
Ὅθεν ἐνδόξως κηρυχθεὶς αὐθέντης τῆς Βλαχίας,
μὲ ζῆλον διοικήσεως ἐδέχθη τὰς ἡνίας·
καὶ ὅλοι τοῦ ἐθαύμαζον τὴν τόσην σωφροσύνην,
τὴν πρὸς θεὸν εὐλάβειαν κι ἄκραν δικαιοσύνην,
ὡς ἐλεῶντας δαψιλῶς τοὺς ἀξίους ἐλέους,
παιδεύωντας δὲ αὐστηρῶς κλέπτας κι ἀποτροπαίους.
Οἱ ὁδοιπόροι ἔχαιρον ἄκραν ἐλευθερίαν,
καὶ οἱ καλοὶ ἐγκάτοικοι μεγάλην ἡσυχίαν·
ὥστε τὸ πᾶν ἐφέρετο μὲ ἄκραν εὐρυθμίαν,
καὶ ὅλοι ἐμακάριζον τὴν τόσην εὐτυχίαν.
Πλὴν, καθὼς λέγ' ὁ Σολομὼν, ἀπὸ τὴν βασκανίαν,
ἢ διὰ τῶν ἁμαρτιῶν ποινὴν καὶ τιμωρίαν,
ἢ, καθὼς οἱ φιλόσοφοι ζητοῦν νὰ καταπείσουν
καὶ μὲ ταῖς παρατήρησες νὰ μᾶς τὸ ὑποστήσουν,
πῶς, ὅταν φθάσῃ εἰς ἀκμὴν κάθε τοῦ κόσμου πρᾶγμα,
μὴν ἔχωντας ποῦ ν' ἀνεβῇ κρημνίζετ' ἐν τῷ ἅμα,
ἔτζι ἐξαίφνης ἤστραψε μιὰ θλιβερὰ τζιμπλίδα,
ὁπ' ἄναψεν εἰς πόλεμον κ' ἔκαυσε κάθ' ἐλπίδα
τοῦ ν' ἀπομείν' εἰς τὸ ἑξῆς ἡ πρώτη ἡσυχία,
μὲ τὸ νὰ τὸν παρώξυνε πρὸ χρόνων ἡ Ῥωσσία.
Ὅθεν εἰς τὸ ὑπήκοον εἰς λύπην μεταβαίνει,
μὲ τὸ νὰ μὴν ἐγνώριζαν καλὰ τὸν Μαυρογένη·
θαρροῦντες οἱ ἐγκάτοικοι πῶς τάχα θ' ἀπαυδήσῃ
τὸ ὕψος τ' ἀπ' τὸν πόλεμον, εὐθὺς ποῦ θὲ ν' ἀρχίσῃ·
μάλιστα ποῦ ἡ πρόληψις ἔκαμε νὰ νομίσουν
τοὺς ἐναντίους δυνατοὺς καὶ ὅτι θὰ νικήσουν·
λέγοντες τὸ « εἷς μάγειρος πρόβατα δὲν φοβᾶται,
κι ὅσον πολλὰ καὶ ἂν φανοῦν, ποσῶς δὲν συλλογᾶται. »
Ὡσὰν νὰ ἦτον ἡ Ἱεριχὼ ὁποῦ ἐπολεμήθη,

Digitized by Google

ἀπὸ Ἑβραίους παίζωντας σάλπιγγας κ' ἐνικήθη.
Θεὸς δὲ ἀντιτάσσεται ὑπερηφάνοις ποῖος,
κἂν ἐστοχάσθη νὰ τὸ πῇ ἢ ξένος ἢ οἰκεῖος;
Ὅθεν καὶ μὲ θρασύτητα ἐφώρμησαν καὶ βίαν
τὰ ἐχθρικὰ στρατεύματα μέσα εἰς τὴν Βλαχίαν·
λέγοντες· « ποιοὶ θ' ἀντισταθοῦν καὶ νὰ μᾶς πολεμήσουν,
ὁποῦ ἡμεῖς τοὺς κλείομεν ὡς νὰ τὸ ἐννοήσουν;
καὶ μανιφέστα ῥίπτοντες ὅπου καὶ ἂν περνοῦμεν,
ὅλον τους τὸ ὑπήκοον εἰς ἡμᾶς τὸ γερνοῦμεν
καὶ ἀκινδύνως φθάνομεν στοῦ ἐχθροῦ μας τὸ τάχτι,
τοῦ πρίντζιπα ποῦ μᾶς μισεῖ κ' εὐγάζομεν τὸ ἄχτι. »
Πλὴν ἔξαφνα κατάλαβαν ὅτι πολλ' ἀληθεύει
τὸ « ἄλλ' ἀνθρώπων αἱ βουλαὶ, κι ἄλλα θεὸς κελεύει ».
Γιατὶ κακῶς ἐχάθηκαν, ἀντὶ νὰ προχωρήσουν,
τὸ Κουμπουλοῦγκι ὅσ' εὐθὺς εἶπον νὰ πολεμήσουν.
Ἦλθεν εὐθὺς ἡ εἴδησις μαζὺ μὲ τὰ κεφάλια,
καὶ αἰχμαλώτους Νέμιτζους ποῦ ἐτρέμανε χάλια
ἀπὸ τὸν φόβον πὄλαβαν ἐν ὅσῳ πολεμοῦσαν,
γιατὶ νὰ φᾶν τέτοιο σπαθὶ δὲν τὸ ἐκαρτεροῦσαν.
Εὐθὺς π' αὐτὰ τὰ τρόπαια ἐστάλθηκαν καὶ ἄλλα,
εἰς Τυργοζύγου παρευθὺς ἔγιναν πλιὸ μεγάλα.
Καὶ ἀκολούθως νἄρχωνται ἀπὸ κάθε ποχάζι,
στὴν κούρτην τοὺς ἐπρόσμεναν διὰ νὰ κάμουν χάζι.
Τόπια, δαβούλια, φλάμπουρα, σκλάβους, τζαρκιφελέκια,
ἀκαταπαύστως ἔφερον, κι ἀμέτρητα τουφέκια.
Αὐτὰ εἶναι τοῦ Φωξανιοῦ, ἐκεῖν' ἀπ' τὸ Βαλένι,
τὰ ἄλλ' ἀπὸ τὴν Κίμπιναν, καὶ τ' ἄλλ' ἀπ' τὸ Κινένι,
λέγοντες, τὰ ἀράδιαζαν κάτω στὸ μεϊδάνι,
κ' ἐπρόσμενεν ὁ κάθε εἷς νὰ λάβῃ τὸ ἰκράμι.
Τζελέγγια δὲν ἐπρόφθαιναν πλέον οἱ χουγιουμτζῆδες,
οἱ ῥάπται τὰ πινίσια, καὶ γούναις οἱ χιουρτζῆδες,
σαράφηδες γιὰ νὰ μετροῦν καὶ νὰ δίνουν τζικίνια,

ἔμαθον πλιὰ τὸν ἀριθμὸν, δὲν ἤθελον ἑρμήνεια.
Πιὰ στὸ ὀρδοῦϊ χουμαγιοῦν ἐδιαδόθ' ἡ φήμη,
τοῦ Βλάχπεη νὰ ὀγῇ κάθ' εἴς τὰ πρόπαια πεθύμει.
Καὶ ὅταν σκλάβους ἔβλεπαν ἀπὸ μακρὰν νὰ φέρουν,
εὐθὺς ὅτ' εἶν' τοῦ Βλάχπεη ἔλεγαν πῶς τὸ ξέρουν.
Γιατὶ πιὰ ἐσυνήθισαν ν' ἀκούουν καθ' ἡμέραν:
σκλάβους, κεφάλι' ἀπ' τὴν Βλαχιὰ καὶ σήμερον ἐφέραν.
Καὶ ἔτζι ἐγκωμίαζαν τὴν τόσην του ἀνδρείαν,
καὶ ηὔχοντο ἀπὸ καρδιᾶς τὴν κάθε εὐτυχίαν·
ἐκτὸς ποῦ ἐγκωμίαζαν κοινῶς τὰ ἰλτιφάτια,
ποῦ ἔχουν τὰ στρατεύματα καὶ πλῆθος ταϊνάτια·
καὶ ὀλουφέδες περισσοὺς πεσίν' εἰς τὸν κάθ' ἕνα,
χωρὶς νὰ λείψῃ τίποτες, μόν' ὅλα κερδεμένα·
εἰς τρόπον ὁποῦ φαίνεται πῶς πᾶν νὰ ἐγλενδίσουν,
ἀπ' τὰ χουζούρια πὄχουνε κι ὄχι νὰ πολεμήσουν.
Γιὰ τοῦτ' ὅπου πηγαίνουνε, νίκη τοὺς συντροφεύει,
γιατ' ἔχουν τ' ἀναγκαῖα τους, κ' ἔτζι κανεὶς δὲν φεύγει.
Ἔλεγαν καὶ μακάριζαν τὸν ἥρωα τοῦ γένους,
κι ὁ ἕνας ἐμετάδιδε στὸν ἄλλον τοὺς ἐπαίνους·
ὅτι δὲ μέσα στὸ ὀρδὶ τὰ πρῶτα τὰ κεφάλια
ἐστάλθησαν ἀπ' τὴν Βλαχιὰ, τὸ ἐνθυμοῦνται χάλια.
Ἡ προθυμία ἔπειτα τοῦ κλεινοῦ Μαυρογένους
ἀκόμι παρατείνεται κ' εἰς μέρη ἄλλου γένους.
Τῶν Νεμτζορρώσσων τὸν στρατὸν, ποῦ ἀπὸ Μπογδανίαν
ἀπροσκωλύτως ἤλπιζε νὰ ἔλθῃ εἰς Βλαχίαν,
μὲ τὸ νὰ ηὗρεν εὔκολον τὴν εἴσοδον εἰς Γιάσι,
ὅθεν καὶ ἑτοιμάζετο ἐδῶθες νὰ περάσῃ,
δὲν τὸν προσμένει παρεδῶ, ἀλλὰ μὲ ἄκραν βίαν
τὸν κυνηγᾷ μὲ στράτευμα, τὸν στρέφει μὲ ἀνδρείαν.
Πλουτίζει ἀπὸ λάφυρα καὶ αἰχμαλώτων πλῆθος
στρατὸν τὸν ἀρειόμορφον, καὶ νικητὴν συνήθως.
Καὶ μένει πληρεξούσιος, καὶ μὲ μεγάλο νάμι,

Digitized by Google

στὴν Μπογδανίαν παρευθὺς διορίζει χαϊμακάμη,
ἕως ὁποῦ ἐψήφισεν αὐθέντην τὸ δεβλέτι,
ὑπὸ τὴν προστασίαν του εἰς κάθε χερεκέτι.
Καὶ οὕτως ἐξαλείφθηκε τὸ ὄνειδος τοῦ γένους
μὲ ἐκδουλεύσεις τὰς πιστὰς Δακῶν τοῦ Μαυρογένους.

Πλὴν ποῖα νὰ εἰπῇ τινὰς, καὶ ποῖα νὰ ἀφήσῃ,
ποῦ ἔπρεπεν ὁλόκληρα βιβλία νὰ γεμίσῃ,
ἂν ἤθελε διηγηθῇ ὅλα ἕνα πρὸς ἕνα,
τὰ τόσ' ἀνδραγαθήματα ποῦ εἶναι γνωρισμένα
στὴν Ῥούμελην κι ἀνατολὴν, ὡς μέσα στὸ Παγδάτι,
καὶ ὅλοι τοῦ θαυμάζουνε τὸ τόσον σαδακάτι;
Σαστίζουνε στὰ ἔξοδα τὰ ἄμετρα ποῦ κάνει,
καὶ πῶς μονάχος ἄνθρωπος ὅλα τὰ προφθάνῃ·
τὸ πνεῦμα του τ' ἀκούραστον ὁμοῦ καὶ ἀγρυπνία
ὅλοι θαυμάζουν κ' ἐπαινοῦν μιὰ τέτοια εὐφυΐα.
Κι ὁ ἴδιος ὁ ὑπέρτατος Γαζῇ Σαχὶπ δεβλέτης,
μόνος του ἦλθε νὰ γενῇ αὐτόπτης ἐπαινέτης,
κι ἀφίνωντας τὸ στράτευμα ὅλον εἰς τὸ Ῥουστζοῦκι.
στὸ Βουκουρέστ' ἀπέρασε μ' ἕνα μικρὸ πουλοῦκι.
Καὶ τὸ νιζάμι βλέπωντας εἶπεν ἀπὸ καρδίας·
ἀλλὰχ περχουδὰρ ἐϊλεγιὲ τὸν πέην τῆς Βλαχίας,
μὲ τὸ νιζάμι διοικεῖ τόσον πλῆθος ἀσκέρι,
ὁποῦ ποσῶς δὲν φαίνεται ἂν εἶναι χᾶν σεφέρι.
Οἱ ἄνθρωποι περιπατοῦν μὲ κάθ' ἐλευθερίαν,
καὶ κάθε εἷς τὸ κιάρι του κάμνει μὲ ἡσυχίαν.
Οἱ ζαχιρέδες πόλικοι, κι ὅλα τὰ ἀναγκαῖα,
γιὰ τοῦτο ἔχει καὶ εὐχαῖς ἀπὸ τὸν βασιλέα.
Κατὰ τὰ χατσερίφια ὁποῦ τὸν Μαυρογένη
μὲ ἔπαινον κηρύττουνε ποτ' ἄσλι νὰ μὴ γένῃ·
γιατὶ ὡς τώρ' ἀπ' τὸν καιρὸν τοῦ χαζρὲτ Σουλεϊμάνη
μέσ' στὸ δεβλέτι ἥρωας τοιοῦτος δὲν ἐφάνη.

Digitized by Google

Ὅθεν καὶ ὡς πιστότατος δοῦλος τῆς βασιλείας
νὰ χαίρεται ἐν ὅσῳ ζῇ τὸν θρόνον τῆς Βλαχίας.
Ἔπειτα γοῦνα τὸν φορεῖ, τὸν ζώνει καὶ χαντζέρι,
ὁποῦ μαζύ τ' ἐπὶ ταὐτοῦ ἀπ' τὸ ὀρδὶ εἶχε φέρει.
Κι ὅλους τοὺς πρώτους ἄρχοντας γι' ἀγάπην τοῦ 'γεμόνος,
χαβάδια τοὺς ἐφόρεσεν ἐπιστατῶντας μόνος.
Τοὺς ἄλλους δὲ πινίσια, καὶ φλωριὰ μὲ τζεκίνια
ἐμοίρασε τοῦ καθενὸς, λέγωντας μιὰν ἑρμήνεια.
Πλὴν τὸ χαντζέρι, ποῦ 'τονε μὲ πέτραις στολισμένον,
ἄναξ ὁ κραταιότατος τὸ εἶχ' ἀπεσταλμένον
διὰ τὰς ἐκδουλεύσεις του εἰς τὰς παρούσας χρείας,
ὡς ὢν τῷ κράτει του γνωστὸς ὁ πέης τῆς Βλαχίας.
Πλὴν ἔπρεπε ποιητικὸν στόμα ὡσὰν τ' Ὁμήρου
νὰ περιγράψῃ μὲ ῥυθμὸν ὅλα ἐξ ὁλοκλήρου·
ὁποῦ τὰ κατορθώματα καθ' ἕνας νὰ θαυμάζῃ
τοῦ ἥρωος, καὶ ἐν ταὐτῷ αὐτὸν νὰ ἐκθειάζῃ·
νὰ καταλάβῃ διαφορὰν ἀπὸ τὴν Ἰλιάδα,
κι ἀπ' τοῦ Βολτὲρ τὸ ποίημα ποῦ λέγετ' Ἐνρυάδα,
κι ἀπ' ὅλα τὰ πονήματα ποῦ μόν' ἡ εὐγλωττία
τὰ ἔκαμε νὰ εἶν' λαμπρὰ χωρὶς πολλὴν αἰτία.
Τότ' ἂν ἐπαραστένετο σύγκρισιν νὰ γυρεύσῃ
κἀνένας ἀπ' τοὺς παλαιοὺς δὲν ἤθελ' ἠμπορέσῃ·
κι ὁ Πελοποννησιακὸς ὁ τοῦ ἰδίου γένους
ἐφαίνετο κατώτερος πολλὰ τοῦ Μαυρογένους·
γιατ' ἂν ἡ Πελοπόννησος ὡς τίτλος τοῦ ἐδόθη,
κι αὐτὸς νὰ εἶναι τῆς Βλαχιᾶς σωτῆρας ἠξιώθη.
Ὅθεν καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ὁ ἴδιος ἂν ζοῦσε,
τώρα νὰ συγκριθῇ κι αὐτὸς ἴσως δὲν ἐτολμοῦσε.

Δέομαι δὲ τοῦ ὕψους του νὰ μὴν παρατηρήσῃ
τὸ σφάλμα μου πῶς ἔγραψα, καὶ νὰ τὸ συγχωρήσῃ.
Πλὴν γι' ἄλλο δὲν τὸ ἔκαμα παρὰ νὰ δώσω αἰτίαν

Digitized by Google

ποῦ ἄλλοι μὲ κομψότητα νὰ γράψουν ἱστορίαν.
Καθὼς τὸ νέον πωρικὸν, ὅσον καὶ ἂν ξυνίζῃ,
πρωτοφανήσιμον τὸ λὲν κ' εἰς ὅλους νοστιμίζει·
ἔτζι ἃς τὸ δεχθῇ κι αὐτὸ μετ' ἄκρας εὐμενείας
ὡς ἀπαρχὴν, μὴ μ' ὑστερῶν τῆς πανεκλάμπρ' εὐνοίας.

*
* *

ΤΕΤΡΑΣΤΙΧΟΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Φαίνεται πῶς ἀδυνατεῖ
ἡ φύσις ὅταν βιαστῇ
νὰ δείξῃ κάποιον τέρας
τῆς ὑδρογείου σφαίρας·
καὶ τὸ ἰξεύρουν φανερὰ
ὅλοι πῶς πάντα σταθερὰ
φυλάττ' εἰς κάθ' αἰῶνα
ἐτοῦτον τὸν κανόνα·
καθὼς στὸν ἴδιον καιρὸν
μ' Ἀλέξανδρον τὸν φοβερὸν,
δὲν εὔγαλε καὶ ἄλλον
ὡσὰν αὐτὸν μεγάλον·
ἔτζι καὶ τώρ' ἀντιλαλεῖ
κι ὅλους εἰς ἔπαινον καλεῖ
ἡ φήμη Μαυρογένους,
τοῦ ἥρωος τοῦ γένους·
μὲ τὸ νὰ ἔγιναν γνωστὰ
κ' εἰς τὸ δεβλέτι θαυμαστὰ
τὰ προτερήματά του
καὶ κατορθώματά του.

Digitized by Google

Ὅθεν ὡς στερεὰ χρηπὶς,
καύχημα καὶ μόνη ἐλπὶς·
ὅλων τῶν ἡγεμόνων
παλαιῶν καὶ συγχρόνων
πρέπει κοινῶς νὰ 'νομασθῇ,
κι ἀπ' ὅλους νὰ εὐφημισθῇ
αὐθέντης ὁ γενναῖος,
κι Ἀλέξανδρος ὁ νέος.

*
* *

Ἕτερον προσφώνημα τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου
Ῥιμνίκου κυρίου Φιλαρέτου.

Πολλοὶ ἡρώων ἔγραψαν βίους καὶ ἱστορίαν,
ὅμως εἰς τοὺς μετέπειτα ἄφησαν ἀπορίαν,
ἄραγε ἦσαν βέβαια αὐτὰ ὁποῦ συρράπτουν
ἐπαίνους καὶ ἐγκώμια, ἀνδρείας τοὺς προσάπτουν,
ὡσὰν ὁποῦ ἱστόρησαν μόνον τὰ ἀκουσμένα,
πλὴν ἀφανῆ καὶ ἄγνωστα, ὄχι μαρτυρημένα.
Τοῦ δὲ κλεινοῦ αὐθέντου μας, φημὶ τοῦ Μαυρογένους,
ὁποῦ ἐστάθη καύχημα τοῦ ὀρθοδόξου γένους,
ἄγκαλα εἶναι σύντομος αὕτη ἡ ἱστορία,
ἀκροθιγοῦσα ἔργων του ἴχνος τῇ ἀληθείᾳ,
πλὴν εἶναι πολλὰ πάνδημος τοῖς πᾶσιν ἐγνωσμένη,
ἀπὸ τὰ τρόπαια αὐτὰ πολλὰ μαρτυρημένη·
ἧς ὁ εὐγνώμων ποιητὴς, ὡς αὐτόπτης πραγμάτων,
κάμνει βεβαίαν ἔκθεσιν λαμπρῶν κατορθωμάτων
τοῦ τροπαιούχου πρίγκιπος, ἥρωος τοῦ αἰῶνος,
προωρισμένου ἄνωθεν Βλαχίας ἡγεμόνος.
Γλώττῃ δὲν περιγράφονται αἱ λαμπραὶ αὐτοῦ πράξεις,

καὶ ταύτας ὄχι εἴς καὶ δυὼ, ἀλλ' ἅπασαι αἱ τάξεις
τοῦ ὑπηκόου του λαοῦ μικροί τε καὶ μεγάλοι,
καὶ σύστημα τὸ ἱερὸν, ἡ κοινότης καὶ ἄλλοι,
ἀφ' οὗ πᾶσι κηρύττουσι, καὶ τὰς προσδεβαιοῦσι,
μεγάλως ἐκθειάζουσι καὶ ὑπερεπαινοῦσι·
μὲ ἕνα στόμα σύμφωνον ἥρωα τὸν ψηφίζουν,
ἀνίκητον, ἀήττητον, τροπαιοῦχον φημίζουν,
πατέρα τὸν φωνάζουσι, σωτῆρα τὸν καλοῦσι,
ὡσὰν ὁποῦ τὰ ἔργα του τοιοῦτον τὸν δηλοῦσι,
μὲ τὸ νὰ ἐπρομήθευσε παντὸς τὴν ἡσυχίαν,
εἰς ταύτην τὴν πολλὰ φρικτὴν τοῦ πολέμου φωτίαν·
καὶ μὲ γενναίαν ἔνστασιν στὰ ἄρματα Νεμτζίας,
κλέος, δόξαν ἐπρόσθεσε στὸν θρόνον τῆς Βλαχίας,
καὶ ἐποχὴν ὑπεροχῆς Μπογδάνων αἰωνίαν,
μὲ τὴν πιστήν του δούλευσιν καὶ μεγάλην ἀνδρείαν·
καὶ ἄλλα καλὰ μύρια ἔκαμε στὴν Βλαχίαν,
τὰ ὁποῖα δὲν γράφονται σ' αὐτὴν τὴν ἱστορίαν·
καὶ μόλις περιέχονται ἕνα δύω ἢ τρία,
ὅτι ἀλλέως ἔπρεπε νὰ συντεθοῦν βιβλία.
Ἐπαίνου ὅμως ἄξιον τὸν ποιητὴν ἐγκρίνω,
καὶ τοῦτο του τὸ ποίημα ὡς ἀπαρχὴν τὸ κρίνω,
ὁποῦ προσφέρει, ὡς λεπτὰ τὰ δύω ποτὲ χήρα,
πρὸς τὸν προστάτην ἑαυτοῦ καὶ χαρίτων δοτῆρα
ἵνα δείξῃ προαίρεσιν, ὄχι λόγου κομψείαν,
διὰ τοῦτο τὸ ἔγραψε πολλὰ μὲ συντομίαν,
σύντομον λέγω τῷ ποσῷ, τῷ δὲ ποιῷ μεγάλον,
διὸ καὶ τύπου ἄξιον ὑπὲρ κάθε τι ἄλλον.

*
* *

Digitized by Google

Ἕτερον τοῦ εὐγενεστάτου ἄρχοντος πρώην μεγάλου κομίσου κυρίου Ἀλεξάνδρου Κάλφογλου.

Εἰς τὸ πέλαγος τοῦ κόσμου πλέωντας ὁ λογισμός μου
κινδυνεύει νὰ πνιγῇ,
πῶς στὸν τρέχοντα αἰῶνα ἔκαμ' ἕναν ἡγεμόνα
ἥρωα φρικτὸν ἡ γῆ,
καὶ τοιοῦτον ἡγεμόνα, ὁποῦ ἔγινε κορῶνα
καὶ τῶν νῦν καὶ τῶν ποτέ ·
ὅτι ἔχει πίστιν κι ἄλλα προτερήματα μεγάλα,
τὸν στολίζουν ἀρεταί.
Ἔχει μιὰ ψυχὴ γενναία, εἶν' πιστὸς στὸν βασιλέα,
ὅστις πάντα τὸν τιμᾷ,
δὲν μετρᾷ ζωὴν καὶ πλοῦτον, οὔτε ἄλλο τι τοιοῦτον,
καὶ τὸν θάνατον τολμᾷ.
Ἐγεννήθη μόν' καὶ μόνον, ἐπ' ἐσχάτων τῶν αἰώνων,
γιὰ νὰ γένῃ κορωνὶς
καὶ τῶν πάλαι καὶ τῶν νέων περιφήμων καὶ γενναίων,
ὅπου ἀπορεῖ κανείς ·
δι' αὐτὴν λοιπὸν τὴν πίστι ἐκ θεοῦ ἐδιωρίστη,
ὡς Δαβὶδ ὁ ἐκλεχθείς ·
κ' ἐγεννήθη νεῦσις θεία τὴν βασιλικὴν καρδία,
καὶ τὸν ἔστεψεν εὐθὺς
πρίντζιπα πάσης Βλαχίας, κήρυκα τῆς ἀληθείας,
δικαιότατον κριτήν ·
κι ἀπ' τὸν ὑψηλόν του θρόνον μὲ μεγάλον ψυχῆς πόνον
μᾶς ἐδίδασκε ἀρετήν.
Μεταξὺ στὴν εὐτυχίαν ὁποῦ, κατὰ νεῦσιν θείαν,
σ' ὅλους ἦτον γενικῶς,
πόλεμον κινεῖ Ῥωσσία ἀπὸ μόνη της κακία,
καὶ κινεῖται ἐχθρικῶς,

Digitized by Google

ἀνελπίστως τότ' ἐν τάχει ἄνοιξαν κ' οἱ Νέμτζοι μάχη,
δίχως κἂν νὰ τὸ εἰποῦν·
ὅθεν καὶ ἡ θεία δίκη ἔπρεπε νὰ τοὺς ἀφήκῃ
βέβαια νὰ ἐντραποῦν.
Τότ' ὁ πρίντζιπ τῆς Βλαχίας, σὰν ὁ ῥήγας τῆς Προυσίας,
παρετάχθη φοβερά·
ἄρματα εὐθὺς σηκώνει, καὶ τοὺς Νέμτζους τοὺς τροπώνει,
κάμνωντας κοινὴν χαρά·
ὅπου ἔδειξαν κεφάλι, τοὺς ἐπῆρε παραζάλη,
ἔφυγαν κακὴν κακῶς.
Φρίττουν πῶς ἕνας Ῥωμαῖος, Ἡρακλῆς τῷ ὄντι νέος,
τοὺς νικᾷ ἡρωϊκῶς.
Μόνος νικητὴς καὶ πρῶτον, ὅθεν δίδει μέγαν κρότον,
δίδει φήμην θαυμαστή·
μέσα στὴν Τουρκίαν ὅλην καὶ Ἀνατολὴν, καὶ πόλιν
ἔφθασε νὰ ἀκουστῇ.
Δὲν ἀρκεῖ ἡ νίκη μόνον, ὁποῦ εἰς ὀλίγον χρόνον
καὶ σχεδὸν ἐν ἀκαρεῖ
ἔκαμεν εἰς τὴν Βλαχίαν μὲ μεγάλην εὐτυχίαν,
ποῦ ὁ κόσμος ἀπορεῖ·
ἀλλὰ ἔστειλε μὲ βίαν κ' εἰς αὐτὴν τὴν Μπογδανίαν
ἕνα σῶμα ἀρκετὸν
τροπαιούχων στρατευμάτων, καὶ χαλοῦν τὸ ῥεγουλᾶτον
τῶν Νεμτζῶν τὸ ἐκλεκτόν.
Πῆραν τόπια, σκλάβων πλῆθος, πολεμοῦντες μὲ τὸ στῆθος,
πρὸς τὸ μέρος τῶν Ὀχνῶν,
ἔβαλαν εἰς ἀταξίαν τῶν ἐχθρῶν εὐταξίαν,
καὶ τὸ νέφος τὸ πυκνόν.
Τὸ κατόρθωμά του τοῦτο ἐν ταὐτῷ σ' ἕνα μινοῦτο
διεδόθη πανταχοῦ,
πῶς ἡ νίκη δὲν εἶν' ἄλλου παρὰ μόνον τοῦ μεγάλου
ἡγεμόνος μοναχοῦ.

Digitized by Google

Δὲν εὐχαριστεῖτ' εἰς τοῦτο, ἀλλὰ στέλλει καὶ στὸν Προῦτο,
καὶ τοὺς Ῥώσσους ἀπαντᾷ,
καὶ τοὺς λέγ' : μὴ περαιτέρω, ὅτι δὲν σᾶς ὑποφέρω,
μὴ στὸν τόπον μου κοντά.
Κ' ἔτζι ἔμειναν στὸν τόπον, κι ἄρχισαν εὐθὺς μὲ τρόπον
νὰ τραβιοῦνται στὴν Λεχιά ·
ἕνας κἂν δὲν θέλει μένει, ξεύρωντας τὸν Μαυρογένη
πῶς ὁρίζει τὴν Βλαχιά ·
ὅθεν γέροντες καὶ νέοι, μουσουλμᾶνοι καὶ ῥωμαῖοι,
ὅλοι τους τὸ ἀποροῦν
πῶς, μὲ τὶ οἰκονομία, δίχως σύγχυσιν κάμία,
ὅλα τρέχουν κατὰ ῥοῦν ·
δὲν σᾶς λέγω τὴν Εὐρώπη, ὁποῦ ἀπορεῖ τί τρόποι
εἶναι τούτου τοῦ ῥηγός,
πῶς ἐξουσιάζει πλήθη ἀνυπόταχτα, ἀήθη,
καὶ τοὺς γίνετ' ὁδηγός ·
πῶς αὐτὸ τὸ πριντζιπᾶτο ἔφερε τὰ ἄνω κάτω
δυὸ φρικτῶν βασιλειῶν,
ποῦ αὐτὸ νὰ τ' ἀποδώσῃς δὲν εἶν' ἄλλο παρὰ γνῶσις,
καὶ ἐλπὶς πρὸς τὸν θεόν.
Ἔγινεν ἱερονίκης, ὤντας ἐξ ἀρχῆς σαδίκης
καὶ πιστὸς τῷ βασιλεῖ.
Πνέει πίστιν, σαδακάτι, τοῦτο ὅλους μᾶς προστάττει
καὶ μᾶς δίδει συμβουλή.
Ὅλ' οἱ Τοῦρκοι τὸν δοξάζουν, καὶ σωτῆρα τους τὸν κράζουν,
κ' οἱ ἐχθροὶ πικρῶς θρηνοῦν,
λέγουν πῶς τὸν Μαυρογένη ὅποιος κόντρα τὸν πηγαίνει,
τ' ἅρματά του ἀτονοῦν.
Διὰ τοῦτ' ὅλο τὸ γένος καὶ ὁ πολυχρονημένος
βασιλεὺς Ὀθωμανῶν
εὔχεται ἀπὸ καρδίας τὸν αὐθέντην τῆς Βλαχίας,
καὶ πατέρα μας κοινόν.

Digitized by Google

Ταῦτα ἔγιναν ἐν τάχει · ἂν σουρδίσῃ πλὴν ἡ μάχη,
βλέπω ὀφθαλμοφανῶς
πῶς θὰ κυριεύσει τόπους, κάστρα, χώραις, καὶ ἀνθρώπους,
νὰ φανῇ σωτὴρ κοινός ·
ἀγκαλὰ καὶ στ' ὄνομά του μέσα εἶν' τὸ νόημά του,
ἤτοι νῖκος τοῦ λαοῦ,
ἔρεισμα τῆς βασιλείας, σύστημα ὀρθοδοξίας,
καὶ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ.
Εὖγε, πρίντζιπα γενναῖε, τροπαιοῦχε ῥωμαλέε,
θεοδόξαστ' ἡγεμὼν,
ἥρωα τοῦ νῦν αἰῶνος, ὅτι ἕνας εἶσαι μόνος
καύχημα πάντων ἡμῶν.
Ζῆθι εἰς πολλοὺς αἰῶνας, ἄξιε μιᾶς κορώνας,
Ἀχιλλεῦ τοῦ νῦν καιροῦ,
δι' εὐχῶν θερμῶν τοῦ θείου καὶ σημερινοῦ ἁγίου
Νικολάου φοβεροῦ.

*
* *

Ἕτερον τοῦ εὐγενεστάτου ἄρχοντος πρώην μεγάλου λογοθέτου κυρίου Ἰωάννου Τζανέτου μετὰ δουλικῆς ὑποκλίσεως προσφωνηθέν.

Μαυρογένους ἡγεμόνος, καύχημα τοῦ νῦν αἰῶνος,
ὅταν ὕμνον προσφωνῇ,
πρὸς σαφήνειαν ὁ λόγος πρέπει νἄχῃ ἀναλόγως
τὴν ὁμηρικὴν φωνή.
Μὰ ἂν ἀπορῇ ἡ γλῶσσα, βρίσκει πάντα ἔργα τόσα,
ἔξοχον εἰς κορυφὴν,
κατὰ χρέος νὰ ὑμνήσῃ καὶ εἰς φῶς νὰ παραστήσῃ,
ἀληθῆ περιγραφήν.
Μαυρογένους ἐξαισία γένους ἡ ἐπωνυμία
Ἐνετίηθεν κρατεῖ ·

Digitized by Google

εἰς Νικόλαον δὲ μόνον, ἔξοχον τῶν ἡγεμόνων,
λαμπροτάτη καταντεῖ,
Δακιῶν τὸν ἡγεμόνα, εἰς τὸν τρέχοντα αἰῶνα,
ὅστις ὀφθαλμοφανῶς,
θείᾳ νεύσει, εὐδοκίᾳ, ἄνακτος δοκιμασίᾳ,
ἄρχει νῦν ἐπιφανῶς.
Πρῶτον σέβας ὡς κρηπῖδα καὶ εἰς τὸν θεὸν ἐλπίδα,
ἔχει πίστιν σταθερὰ,
ὅθεν τοὺς ἐχθροὺς τροπώνει, ἔργα πάντα κατορθώνει,
καὶ τὰ πλέον φοβερά.
Φρόνησιν, δικαιοσύνην, καὶ ἀνδρείαν, σωφροσύνην,
παιδιόθεν μελετῶν,
τετρακτὺν προτερημάτων, οὐρανόθεν χαρισμάτων
ἔχει δῶρον ἐκλεκτόν·
καὶ πατρίδος προστασίαν, στόλου τε δραγομανίαν,
νῦν δὲ μεγαλοπρεπῶς
τὴν Δακῶν ἡγεμονίαν, ἕως καὶ εἰς Μολδαβίαν,
ἄρχει ἀξιοπρεπῶς·
διότι πιστὸς ἐφάθη, εἰς ὀλίγα κατεστάθη,
οὐρανόθεν εἰς πολλά·
αὐτὸ εἶν' Χριστοῦ τὸ στόμα ἀψευδέστατον ἀκόμα,
καὶ τὰ τέλη του καλά.
Ἐπειδ' εἰς θεὸν ἐλπίζει, καταισχύνην δὲν γνωρίζει,
στὸν αἰῶνα παντελῶς·
εἰς θεὸν πάντ' ἀναφέρει, ἄνακτι πίστιν προσφέρει,
ὥσπερ δοῦλος ὁ καλός.
Τὴν ζωήν του θυσιάζει ὅταν βασιλεὺς προστάζῃ,
καὶ εἰς ἄκρον ζηλωτής·
βασιλέως ἐνταλμάτων, καὶ τῶν τόσων στρατευμάτων
ἄριστος διοικητής.
Εἰς τὰς πρώτας ἐκδουλεύσεις ἄρχισεν ἡ θεία νεῦσις,
μάρτυρες εἶν' οἱ λαοί,

Digitized by Google

πέλαγός τε τὸ Αἰγαῖον, τὰ σχολεῖα τῶν σπουδαίων,
καὶ οἱ ἱεροὶ ναοί·
κρῆναι καὶ πτωχοτροφεῖα, κι ἄλλα ὀρφανοτροφεῖα,
καὶ κοιναὶ οἰκοδομαί,
διδασκάλων ἐξ ἰδίας τῆς ἁδρᾶς ἀντιμισθίας,
μαθητῶν τε πληρωμαί.
Καὶ τὰ μέρη τῶν Μανιάτων, τῶν βουνῶν τε τῶν δυσβάτων,
μ' ἐκστρατείαν φοβερή,
ὅλος λάφυρα γεμᾶτος ὑποτάττει κατὰ κράτος,
κ' εἴσω τῶν ὀρῶν χωρεῖ·
καὶ τὴν γῆν ποῦ ἐξουσίαν δὲν εἶδε ποτὲ κάμίαν,
ἀλλ' οὐδὲ ὑποταγή,
εἰς τὸ κράτος τὴν προσθέτει, ὅρους ἀσφαλεῖς συνθέτει,
πάντα νὰ φορολογῇ.
Ὅθεν στὴν δραγομανίαν πρῶτος τὴν ἡγεμονίαν
ἔλαβε μὲ ἐξοχή·
καὶ θεόθεν εἶν' τὸ κλέος ἐν καρδίᾳ βασιλέως,
νεῦσις ἡ ὑπεροχή.
Οἱ ἀντίπαλοι πλαντάζουν, μὰ ματαίως κοπιάζουν,
ἀμετάθετος βουλή.
Οἱ ἐχθροὶ κινοῦν, ταράζουν, μὰ τὰ ἔργα του φωνάζουν,
ὁ θεὸς τὸν προσκαλεῖ.
Καὶ θεοῦ οἰκονομίᾳ, διὰ τὴν ἀνωμαλία,
ὁ νεοφανὴς ἀστὴρ
σωτηρίαν προμηνύει, τὰ καθήκοντα δεικνύει
ὅλους ὡς κοινὸς φωστήρ.
Καὶ εἰς τρικυμίαν, ζάλη, τέτοια ταραχὴ μεγάλη,
στέλλεται κοινὸς σωτὴρ,
καὶ μὲ τὴν παιδαγωγίαν, συνετὴν διδασκαλίαν,
γίνεται κοινὸς πατήρ.
Ἔνταλμα κοινὸν προστάζει καὶ εἰς ὅλους ἐνσταλάζει
θεοῦ φόβον παρευθύς·

Digitized by Google

κι ἄρχισαν θεὸν νὰ κράζουν, συχνὰ νὰ ἐκκλησιάζουν,
καὶ νὰ εἶναι εὐπειθεῖς.
Καὶ μὲ πολλὴν ἀγρυπνίαν, ἄμετρον φερεπονίαν,
μέρα νύκτα πιστατεῖ,
μάχης τὰ συμβεβηκότα ὑπηκόων εἰς τὰ νῶτα
θαυμαστὰ ζυγοστατεῖ.
Καὶ ἐφύλαξε τὸν τόπον μὲ θαυμάσιον τὸν τρόπον
μεταξὺ δύο ἐχθρῶν.
κι ὁ λαὸς μ' ἄκραν γαλήνη κατοικοῦν ὡς ἐν εἰρήνῃ
εἰς ἀνώμαλον καιρόν.
Καὶ τὸ αἶσχος ποῦ ἀπ' ἄλλους ἐξ ἐπιπολῆς μεγάλους,
μὲ κινήματα αἰσχρά,
εἰς τὸ γένος προσετρίφθη, ἀπ' τὰ ἔργα ἐξαλείφθη
Μαυρογένους τὰ λαμπρά.
Καὶ πρᾶγμα ποῦ δὲν ἐστάθη, στὸν καιρόν του κατεστάθη
θαῦμα ὑπερβολικά.
Ἀναρίθμους φιραρῆδες, λειποτάκτας ἀσκερῆδες,
ἐπιστρέφει τακτικά.
Ὅλοι, χωρὶς νὰ γογγύζουν, ὑποτάσσονται, γυρίζουν,
καὶ φοβοῦνται τὴν ὀργή.
Ἰσμαὴλ εἰς σερασκέρη, καὶ εἰς ἄλλα πολλὰ μέρη
γυρνοῦν μὲ ὑποταγήν.
Τὴν ζωήν τους θυσιάζουν, Μαυρογένην ἐκθειάζουν
στρατευμάτων ἡ πληθύς,
διὰ νὰ διημερεύουν, μόν' τὸν ἴσκιον του γυρεύουν
εὐχαρίστως ὁ καθ' εἷς.
Τὰ ἀλλόφυλα τὰ ἤθη, ἀνυπόταχτα τὰ πλήθη,
θείᾳ νεύσει καὶ βουλῇ,
ὑποχείρια συνέχει, γενναιότατα ἀντέχει
εἰς παντοίαν προσβολή.
Μεταξὺ δύο μεγάλων βασιλείας ἀντιπάλων,
Ῥώσσων τε καὶ Γερμανῶν,

Digitized by Google

δυνάμει θεοῦ ἐξέχει, εἰς τὰ ὅπλα ὑπερέχει
Μαυρογένης ἡγεμών.
Κι εἰς τὸ αἷμα ὁποῦ τρέχει οὐδένα λόγον ὑπέχει,
δὲν εἶν' αἴτιος σ' αὐτά·
ἀλλ' εἰς Νέμτζους, ὁποῦ πρῶτον ἐξ ἀρχῆς ἔδωσαν κρότον,
κατὰ χρέος ἀπαντᾷ.
Ὅθεν καὶ ἡ θεία δίκη ἔδωσε σ' αὐτὸν τὴν νίκη,
καὶ εἰς τέλος συντηρεῖ,
κι εἰς Σινᾶ καὶ εἰς Βαλένι, Κουμπουλοῦγκι καὶ Κινένι,
σ' ὅλα καθυπερτερεῖ.
Μὲ συγκροτισμοὺς μεγάλους, αἰχμαλώτους τε καὶ ἄλλους
αὐτομόλους ἐν ταὐτῷ,
γίνεται μὲ τόπια κι ἄλλα λάφυρα πολλὰ μεγάλα,
τροπαιοῦχος καθ' αὐτό.
Ἀριθμός τε ὑπερβαίνει σκλάβων κι ἀπ' τὰ δύο γένη,
καὶ σημαῖαι Γερμανῶν,
κι εἰς Ἀνατολὴ καὶ Δύση ποιὸς μπορεῖ νὰ τοὺς μετρήσῃ;
τοὺς πηγαίνουν σωρηδόν.
Καὶ πρὸς τούτοις εἰς Φωξάνι δύναμιν πολλὴν προφθάνει
ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν,
δίς τε κατὰ κράτος τρέπει, εἰς φυγήν τε περιτρέπει,
καὶ εἰς εὔθετον καιρόν·
μέρη τὰ τῆς Μολδαβίας ἀμοιροῦντα προστασίας
ἐν καιρῷ ἐλευθεροῖ,
καὶ εἰς Προῦτον παρεκτείνει τὰ τροπαιοφόρα σμήνη,
καὶ τὴν νίκην ἐκπληροῖ.
Καὶ πρὸ πάντων ἐκδουλεύων θαυμαστὰ καὶ προμηθεύων
εἰς ὀρδὶ βασιλικὸν
διαφόρων ζαχιρέδων καὶ παντοίων χερεστέδων
εἶδος ὑπερβολικόν·
αἰχμαλώτων τε τὰ πλήθη, ὧν ὀρδὶ αἴσιον βρίθει,
τὰ σταλέντα παρ' αὐτοῦ,

Digitized by Google

ἅρματά τε πυροβόλα, δι' αὐτὰ καὶ διὰ ὅλα
    εὐφημίσθηκε παντοῦ.
Κι ἐπροξένησε προσέτι ζῆλον, τόνον καὶ γαϊρέτι,
    στρατοπέδ' ὀθωμανῶν·
ὁ στρατὸς σ' αὐτὸν προστρέχει, ὅλος προτροπάδην τρέχει
    κατὰ Ῥώσσων, Γερμανῶν.
Ἐφ' οἷς λοιπὸν θεσπεσίοις προτερήμασ' ἐξαισίοις
    ἡγεμόνος θαυμαστοῦ
πρὸς ἀντέκτισιν ἀξίαν, λαμπρὰν ἀντιμισθίαν,
    καὶ τιμὴν δούλου πιστοῦ,
ἄναξ γαληνὸς πρὸ πάντων κραταιότατος ἁπάντων,
    φοβερὸς καὶ δυνατός,
οὗ τὸ κράτος αἰωνίζει, ὕψιστος εὐδαιμονίζει,
    ἐσαεὶ διηνεκῶς,
τοὺς ἐχθροὺς ὑποδουλώνων, ἵνα ὦσ' ὑπ' αὐτὸν μόνον
    φῦλα, γλῶσσαι, καὶ λαοί,
ἄμαχά τε παριστάνων ὅπλα κατὰ μεγιστάνων,
    ἐς μακραίωνας ἀεί,
χάτι χουμαγιοῦνι στέλλει, τὰς δουλεύσεις ἐξαγγέλλει,
    εἰς φανέρωσιν κοινὴν
ἡγεμόνος Μαυρογένους, καὶ διαδοχὴν τοῦ γένους
    δίδωσι παντοτινήν,
καὶ χαντζέρι ἐξαισίας δύναμιν ἀντιμισθίας,
    ζώνην πιστῇ κορυφῇ,
ἀξιοῦται κι ἡ Βλαχία ὑπερτάτου παρουσίᾳ
    (ὃν θεὸς ὑπερυψοῖ)
μετ' ἐξόχου ἡγεμόνος, κορωνίδος τοῦ αἰῶνος,
    καὶ Γαζῆ Χασᾶν πασᾶ,
ἀκλονήτου ἐπὶ θρόνου, καὶ Ῥωμαίων αὐτοῦ μόνου
    καύχημα παντοτινά.

*
* *

Digitized by Google

Ἐπιγράμματα τοῦ ἐλλογιμωτάτου κυρίου Θεοδώρου διδασκάλου τῆς κατὰ τὸν ἅγιον Σάββαν αὐθεντικῆς ἑλληνικῆς σχολῆς ἡρωελεγεῖά τε καὶ διάφορα, ὡς πρὸς τοὺς ἀοιδίμους αὐτοῦ γονεῖς πατρίδα τε καὶ ὑπηκόους.

Ἔγρεο, Μαυρογένη Πέτρε, μάκαρ, ὀλβιόδαιμον,
ὄφρα ἴδῃς Δακίης σὸν τέκος ἡγεμόνα.
Πάρος νήσων δῖα, σὺ τέρπεο πάτρα ἐοῦσα
Νικόλεω λαμπροῦ κράντορος Οὐγγροβλάχων.
Ξεῖνοί τ', ἄρχοντές τ' αὐτόχθονες, ἠδ' ἰδιῶται,
χαίρετε ὡς τοῖον κτώμενοι ἡγεμόνα.

Ἕτερον ἐγκωμιαστικόν.

Μαυσώλειον δὴ, καὶ πυραμίδας Σεμίραμις,
καὶ λαβύρινθόν τις Δαίδαλος εἰργάσατο·
Νικόλεως κρήνας τε, ἀνώγαιόν τε, τρόπαιον
ὡς μέγ' ἐγείρατο νῦν Γερμανίῃ πολεμῶν.

Ἕτερον εὐκτικόν.

Δηρὸν ζώῃς δὴ, ὦ ἡγεμόνων ἀγλάϊσμα,
αἴθ' ἐκπέρσειας Γερμανίης πόλιας.

Ἕτερον ἀντίστροφον.

Ὦ Δακίη, ὅδε σοι ὄρχαμος πράγματ' ἀτεχνῶς
φοίτησεν θεόθεν ἀφανίσων ἀπρεπῆ.

Καὶ ἐναλλὰξ τὸ αὐτό.

Ἀπρεπῆ ἀφανίσων θεόθεν φοίτησεν ἀτεχνῶς
πράγματ' ὄρχαμος σοὶ ὅδε, ὦ Δακίη.

Ἕτεροι στίχοι καρκινικοὶ, ὡς ἀπὸ τῆς τζάρας.

Νῷ μὲ γῆν ἔσωσεν ἡγεμών.

Digitized by Google

Ὡς ἀπὸ τοῦ ἡγεμόνος πρὸς τὴν τζάραν.

Σοὶ ῥητῶς ἔγωγε σωτήριος.

Ὡς ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς.

Σωτὴρ ἄρ' ὅ γ' ἄναξ ἔλεξαν ἀγορὰ ῥητῶς.

Ἕτεροι ἰαμβικοὶ κατ' ἀκροστιχίδα.

Νικῶν πάθη τε καὶ θεοῦ ἔχων φόβον,
ἴσης τέτευχε τῇ θελήσει ἰσχύος,
κριτὴς δίκαιος, καὶ φύλαξ ὢν τῶν νόμων,
ὅλος φρόνησις, πραότης ὅλος πέλων,
λαοῦ ἄνωθεν εὐσεβοῦς Οὐγγροβλάχων,
ἄρχειν δεόντως ἠξίωται κυρίῳ,
ὅπως καλεῖται, καὶ τίς ἔσθ' ὅδ' ὃν λέγω;
σιγῶσα δηλοῖ ἡ ἀκροστιχὶς σάφα.

*
* *

Ἐγκώμιον παρὰ τοῦ λογιωτάτου διδασκάλου κυρίου Δημητρίου Ζήσου ἱερέως τοῦ ἐξ Ἀργυροκάστρου συντεθὲν καὶ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Χριστοῦ γεννήσεως ἐκφωνηθέν.

Πάλιν ἡμῖν ἐπέστη ἑορτὴ μυστηριώδης, καὶ πανήγυρις φαιδρὰ καὶ χαρμόσυνος. Πολλοὶ τῶν σοφῶν θεολόγων, κράτιστε ἡγεμὼν, πολλὰ σοφὰ ὑποδείγματα ἐφευρηκότες πρὸς τὴν τοῦ μεγίστου τε καὶ ἀκαταλήπτου τούτου τῆς τοῦ θεοῦ ἐνανθρωπήσεως μυστηρίου ἀπόδειξιν, διασαφῆσαι τοῦτο οὐδ' ὅλως δεδύνηνται. Ἔφη πού τις τῶν σοφιστῶν ὅτι καθάπερ ὁ πεπυρακτωμένος σίδηρος, καίπερ μεταλαβὼν τῆς τοῦ πυρὸς φύσεώς τε καὶ ἰδιότητος, μένει μέντοι γ' ὅπερ ἦν, σίδηρος ἄτρεπτός τε καὶ ἀμετάβλητος, οὑτωσὶ καὶ ἡ ἀνθρώπινος φύσις θεωθεῖσα

Digitized by Google

τῷ πυρὶ τῆς θεότητος, μεμένηκεν ὅπερ ἦν φύσις ἀνθρώπινος, οὐκ εἰς τὴν οὐσίαν τῆς θεότητος τραπεῖσα, ὡς οὐδὲ ἡ θεότης μεταδέβληται εἰς τὴν τῆς ἀνθρωπότητος φύσιν. Θαυμαστὸν τὸ παράδειγμα, ἀλλ' οὐ κατὰ πάντα παραδειγματίζον. Καὶ γὰρ ὁ σίδηρος πρὸς καιρὸν πυροειδὴς ὢν, ψυχροῦται ταχέως, καθάπερ συμβεβηκὸς ἀποβαλὼν τὴν θερμότητα · ἡ δὲ θεανδρικὴ καὶ ἄρρητος ἕνωσις οὔθ' ὑπέστη, οὔθ' ὑποστήσεταί ποτε διαίρεσιν. Ἄμφω γὰρ αἱ φύσεις οὐσίαι, καὶ οὐ συμβεβηκὸς ἡ ἑτέρα θατέρας καθέστηκεν. Ἀμυδρὰν δ' οὖν σκιαγραφίαν ὑπὸ τούτου τε καὶ ἄλλων τῇ διανοίᾳ λαμβάνοντες, πιστεύομεν ἀληθῶς ὡς ὁ τοῦ θεοῦ υἱὸς καὶ λόγος ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων δι' ἄκραν αὐτοῦ φιλανθρωπίαν ἐνηνθρώπησε σάρκα ἁγίαν καὶ ἄσπορον ἐκ τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας λαβὼν, ἐν τῷ καὶ τοὺς ἀγγέλους ὑμνεῖν αὐτὸν ἀναβοῶντας : δόξα ἐν ὑψίστοις θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία. Πῶς δὲ καὶ τίνι τρόπῳ ἐγεννήθη, μόνος οἶδεν αὐτός.

Τουτὶ γοῦν τὸ μυστήριον ὡς ὑπερφυές τε καὶ ἀκατάληπτον, οἷς βίος ἐστὶν ὁ λόγος ἐκδιδάσκειν ἀφεὶς, τὰ ὑπὸ πάντων φημιζόμενα, καὶ τρανῶς ἀνακηρυττόμενα περὶ τῆς ὑμετέρας εὐσεβεστάτης ὑψηλότητος, ὥς γ' ἐπ' ἐμοὶ ἀναβοήσω. Ἀλλὰ δὴ καὶ ταῦτα κατὰ νοῦν λαβὼν, ὅλος εἰμὶ ἀπορῶν, οὐκ εἰδὼς πόθεν τῶν κατ' ἀξίαν αὐτῆς ἐγκωμίων ἄρξωμαι. Πᾶν γὰρ τῶν σῶν μέγα τῷ ὄντι γε καὶ ἡρωϊκὸν, καὶ οἷον παντὶ αἰῶνι συμπαρεκτείνεσθαι. Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα φθορᾷ καὶ λήθῃ ὑπόκειται, τῇ τοῦ πανδαμάτορος χρόνου διαδοχῇ οὐδαμῶς ἀντιστῆναι ἰσχύοντα. Ποῦ γὰρ τὰ τείχη τῆς Σεμιράμιδος; ποῦ Κολοσσὸς ἐκεῖνος ἢ ὁ ἐν Κρήτῃ Λαβύρινθος; ποῦ πόλεις καὶ οἶκοι λαμπροί; πάντα ἐκεῖνα οἴχεται, καὶ λήθην ἀμπίσχεται. Οὐ τοιοῦτον δ' ἡ ἀρετή. Ἀλλὰ καὶ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα συμπαρεκτείνοιτ' ἂν τῷ κεκτημένῳ. Ὅρα μοι γὰρ τὰς σὰς ἐν Πελοποννήσῳ, Μάνῃ τε καὶ ἀλλαχοῦ μεγάλας τε καὶ τῷ ὄντι ἡρωϊκὰς ἀνδραγαθίας. Οὐχ ὑπὸ πασῶν τῶν πόλεων αὗται

Digitized by Google

ἄχρι τοῦδε διευφημίζονται; Οὐ πᾶσιν ἀνθρώποις διηνεκῶς ἀνακηρύττονται; Οὐχὶ μυριάριθμος λαὸς τῆς δεινοπαθείας ἐκείνης ἐλευθερωθεὶς, μυρίους τὰς εὐχαριστίας διὰ παντός σοι τῷ εὐεργέτῃ τε καὶ σωτῆρι αὐτῶν προσφέρει; Ἀλλὰ τί μοι ἀνακηρύττειν τὰ πάλαι θαυμασίως πραχθέντα, ἃ πάντες οἴδασι, πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντι τοιοῦτόν τε καὶ τοσοῦτον ἐσμὸν ἀνδραγαθημάτων, ἅπερ οὐδ' ἂν ὁ πᾶς αἰὼν ἐξαλείψειεν; Οὐχὶ πᾶσαν τὴν Δακίαν νῦν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν αὐτῆς Γερμανῶν, ὥσπερ τις ἄλλος τῷ ὄντι Ἀλέξανδρος καὶ ἐφ' ἡμῖν ἀναδειχθεὶς ἀπήλλαξας, καθάπερ ἱστὸν ἀράχνης πανταχόθεν αὐτοὺς διαλύσας, καὶ πανταχοῦ κατ' αὐτῶν στήσας τρόπαια (τοῦ θεοῦ πάντως οὕτω συνευδοκοῦντός σοι, ἵνα πανταχόθεν νικητήν σε καὶ τροπαιοῦχον ἀναδείξῃ, ὡς ταῖς θείαις τε καὶ ἡγεμονικαῖς ὄντως ἀρεταῖς κεκοσμημένον, καὶ τοῦ ἐγκεχειρισμένου λογικοῦ ποιμνίου οἰκονόμον πιστότατόν τε καὶ δικαιότατον); Οὐχὶ τὰ μεγάλα ταῦτα καὶ ἡρωϊκά σου κατορθώματα εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, ἵν' οὕτως εἴπω, διαδραμόντα διὰ παντὸς ἀνευφημίζονται; Οὐχὶ παρὰ πάντων τῶν ἐνθάδε εὐσεβῶν, τῶν τε ἐκκλησιαστικὰς διοικήσεις ἐγκεχειρισμένων φημὶ, τῶν τε τοῦ κοινοῦ πρωτευόντων ἀρχόντων, καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ σωτήρ τε καὶ λυτρωτὴς ἀναγορεύῃ; Ποῖος γὰρ ἐκκλησιαστικὸς, καθ' ἡσυχίαν ἐν τοιούτῳ καιροῦ διάγων, σήμερον οὐ χαίρει τὴν μεγίστην χαράν; Ποῖος ἄρχων οὐ συνευφραίνεται; Ποῖος ἔμπορος ἢ δημότης οὐ συναγάλλεται, ἀφόβως πραγματευόμενος καὶ τοῦ κέρδους αὐτοῦ μετ' ἐλευθερίας ἀπολαύων καὶ, ἑνὶ λόγῳ, ζῶν μάλα εὐτυχῆ τε καὶ εἰρηνικὴν ζωὴν, ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ τοιούτου θαυμαστοῦ ἥρωος τυγχάνων; Ἐντεῦθεν μακάριοι οἱ τῆς σῆς κραταιοτάτης ἡγεμονίας ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τῆς ὄντως ποιμαντικῆς ἀξιωθέντες. Σὺ γὰρ, ὡς καλὸς ποιμὴν καὶ οὐ μισθωτὸς, οὐκ ἔδωκας ὕπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς σου καὶ νυσταγμὸν τοῖς βλεφάροις σου καὶ ἀνάπαυσιν τοῖς κροτάφοις σου, δαβιτικῶς εἰπεῖν, ἀσινὲς καὶ ἀλώβητον ἀπὸ

Digitized by Google

τῶν ἐπηρεαζόντων Γερμανῶν διατηρῶν τὸ ποίμνιον, καὶ ἐπὶ νομὴν σωτηρίας καὶ ὕδωρ ἀγαλλιάσεως ποδηγῶν αὐτό. Ὁ ποιμὴν γὰρ ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων, ὥσπερ ἐν εὐαγγελίοις αὐτὸς ὁ κύριος ἔφησε.

Χαῖρέ σοι τοίνυν λέγω, ὦ Δακία, καὶ εὐφραίνου διὰ παντὸς, ὅτι ὑπὸ θεοῦ ἐτιμήθης ὑπὲρ πάσας τὰς πόλεις, τοιοῦτον ἥρωα κληροῦχον τοῦ θρόνου σου εὐκαίρως εὑροῦσα, χριστομιμήτῳ πάντως διαθέσει κεκοσμημένον, καὶ εἰκότως τουτονὶ Δακικὸν τοῦ λοιποῦ προσαποκάλεσον μετὰ τοῦ σοφῶς μάλα, εὐστόχως τε καὶ ἀληθῶς ἐκ τῶν ἔργων δήπου τὸν τίτλον τοῦτον ἤδη ἀνατιθέντος αὐτῷ, καὶ πᾶσι τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐσπουδακόσιν οὕτως αὐτὸν προσαποκαλεῖν τε καὶ ἐκθειάζειν ἐν τοῖς ἑαυτῶν συγγράμμασι, λέγω τοῖς περὶ αὐτοῦ, ὑποδεικνῦντος. Ἐγὼ δὲ κέρδος ἐκ τούτων σοι προσγεγονέναι κἀνταῦθά φημι, αὐθέντα μοι ὑψηλότατε, οὐχ ἵππον μυρίαν, οὐδὲ τὸ Δαρείου χρυσίον, οὐδὲ πλέθρα γῆς (καίτοι γε καὶ ταῦτα παντὸς μᾶλλον πάρεστι, καὶ παρέσται σοι, θεοῦ ταῦτα καὶ πλείω τούτων σοι ἀντιχαριζομένου, τῆς ἄκρας σου εὐσεβείας, σωφροσύνης, δικαιοσύνης τε καὶ ἐλεημοσύνης ὄντως τεκμήρια), ἀλλὰ πλήθη μυριάριθμα ἀνδρῶν εὐσεβῶν, τὰς ἑαυτῶν πρὸς τὸν ἐν σπηλαίῳ γεννηθέντα σήμερον δεσπότην χεῖρας ἱκέτιδας αἴροντα διὰ παντὸς καὶ συνευχόμενά μοι ἀεὶ ὑπὲρ τῆς σῆς ὑψηλότητος τὰ βελτίω, τρόπαιά τε καὶ νίκας κατὰ τῶν ἐχθρῶν διηνεκεῖς, ὑγείαν τε πανευφρόσυνον, εὔκλειάν τε καὶ διαμονὴν ἐν τῷ ὑψηλοτάτῳ τῆς Οὐγγροβλαχίας θρόνῳ, καὶ ζωὴν πολυχρόνιον.

Ὁ δ' αὐτὸς καὶ τουτωνὶ πλείω τῇ σῇ ὑψηλότητι προσεπιμετρήσω, καὶ ἔστ' ἂν τῷδε τῷ βίῳ ὦ, τὴν πρὸς ἐμὲ αὐτῆς ἄκραν φιλανθρωπίαν τρανῶς ὡς οἷόν τε διακηρύξω. Νῦν δὲ τί εἴπω; ὦ δέσποτα παμβασιλεῦ, στερέωσον τὸν ὑψηλότατον καὶ εὐσεβέστατον αὐθέντην ἡμῶν κύριον κύριον Ἰωάννην Νικόλαον Πέτρου Μαυρογένην, τὸν Δακικὸν βοεβόδαν, τὸ

Digitized by Google

καύχημά φημι τοῦ γένους, τὸ σεμνολόγημα τῶν ἡγεμόνων, εἰς τὸν πανέκλαμπρον αὐτοῦ θρόνον · πλήρωσον τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τῆς θείας δρόσου · ὑπόταξον ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον, καὶ ἀξίωσον αὐτὸν μετὰ τῆς εὐσεβεστάτης καὶ ἐκλαμπροτάτης κυρίας ἡμῶν δόμνης καὶ τῶν ἐκλαμπροτάτων καὶ περιβλέπτων πεϊζαδέδων καὶ δομνιτζῶν, τοῦ τε πανιερωτάτου μητροπολίτου καὶ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων, καὶ τῶν ἐνδοξοτάτων ἀρχόντων καὶ πιστῶν θεραπόντων, καὶ μετὰ πάσης τῆς ἡγεμονικῆς αὐτοῦ καὶ συγγενικῆς ὁμηγύρεως καὶ τῆς περιφήμου τζάρας, γηθοσύνως, λαμπρῶς τε καὶ πανευκλεῶς ἑορτάζειν τὴν κοσμοσωτήριόν σου γέννησιν νῦν τε καὶ εἰς νέωτα καὶ εἰς πολλῶν ἐτῶν πανευδαιμόνων τε καὶ χαρμοσύνων περιόδους. Ἀμήν.

*
* *

Ἕτερον τοῦ εὐγενεστάτου ἄρχοντος πρώην μεγάλου ποστελνίκου κυρίου Εὐσταθίου, ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἐπισταλὲν τῷ εὐγενεστάτῳ ἄρχοντι μεγάλῳ καμινάρῃ κυρίῳ Μανολάκῃ, τουτοισὶ χρησαμένου τοῖς ῥήμασιν : ὁ δοῦλός της Εὐσταθιάδης ὑπερλακταρῶν ἀπογραφῆναι σύνδουλος, θάρρει δουλικῷ συνεισφέρει τὸ περικλειόμενον νεανικόν του ψέλλισμα εἰς τὸ πάσης εὐφημίας ὑπερκείμενον ὕψος, παροτρυνθεὶς ἔκ τε πατρικῶν περιγραφῶν καὶ παραδόσεων καὶ ἐκ τῶν προσεχῶς σταλέντων. Καὶ μὴ πρὸς φιλίου ἀπαξιώσειε ἱλαρᾶς τῆς προσβλέψεως.

Ἐπιστήσας τό γ' ἐπ' ἐμοὶ κἀγὼ ὁ δοῦλος καὶ σύνδουλος τὴν διάνοιαν εἰς τοὺς πρὸς τὸ μεγασθενέστατον ὕψος ἐξυφανθέντας ἐπαίνους, ἐπῄνεσα μὲν τὴν τῶν ἐκπονησάντων προθυμίαν, ἔγνων δὲ ὅτι μεγάλως θελχθέντες ὡς εἰκὸς ἀπὸ τὰ ἀρεϊκὰ ἀνδραγαθήματα, καὶ πολὺ φροντίσαντες νὰ φέρουν ἐγγὺς τῆς ἀξίας τοὺς λόγους, πάμπολυ ἀπελείφθησαν. Τοῦτο

Digitized by Google

καὶ οἴδασι καὶ ὁμολογοῦσιν οἱ ἴδιοι· καὶ ξένον οὐδέν. Ἐπειδὴ ὧν ἔργων σύγκρισις δὲν εὑρίσκεται, πῶς λόγος θέλει δυνηθῇ ποτε ἀξίως ταῦτα νὰ ἐκφράσῃ; Μέγας ὁ Πομπήϊος, ἀλλὰ ὑπὸ Καίσαρος ἐτροπώθη. Γενναῖος ὁ Καῖσαρ, ἀλλὰ τὴν εὑρεθεῖσαν ἀρχὴν ηὔξησεν. Ἡρωϊκὸς ὁ Πύρρος, ἀλλὰ δὶς νικήσας Ῥωμαίους, τὸ τρίτον δὲν ἐτόλμησε. Φοβερὸς ὁ Ἀλέξανδρος, ἀλλ' ἕλλην μεθ' ἑλλήνων πρὸς βαρβάρους ἐστράτευσεν. Ὁ δὲ θυμολέων κράντωρ, ὁ ἀρεϊκὸς τρισαριστεὺς αὐθέντης μας, ἆθλον ἀρετῆς τὴν ἀρχὴν λαβὼν, αὐτὴν ἑαυτῆς ἐκ διαμέτρου λαμπροτέραν ἀπέδειξε, καὶ δὲν ὑπέμεινε νὰ καταπολεμηθῇ ὑπὸ τοῦ Καίσαρος, ἀλλ' αὐτὸς τὸν Καίσαρα ἔτρεψεν, ὥστε τὸν ἔκαμε νὰ παραχωρήσῃ τῷ ὕψει του τὸ νὰ ἀναδήσῃ τὴν σεβαστήν του κεφαλὴν μὲ ἐκείνας τὰς νικητικὰς δάφνας, μὲ τὰς ὁποίας ἐκεῖνος τόσους αἰῶνας ἐστέφετο. Καὶ ὄχι καθὼς ὁ Φιλίππου μεθ' ἑλλήνων πρὸς βαρβάρους, ἀλλὰ (καίτοι αὐτὸς τὰ πρῶτα ἔχων τῶν ἑλλήνων) μετὰ ἰδιωτῶν καὶ βαρβάρων πρὸς τοιούτους ἀντιπαρετάξατο, ὧν ὁ βίος γυμνάσιον, καὶ τὸ μέγιστον ὅτι καὶ μετ' ὀλίγων τούτων πρὸς ἀπειράριθμα πλήθη. Ὄχι ὅμως καθὼς ὁ Πύρρος δὶς, ἀλλὰ καὶ τρὶς καὶ πολλάκις Καίσαρας ἐνίκησε καὶ νικᾷ, καὶ νικῴη δὲ, Χριστὲ βασιλεῦ, διὰ παντός. Καὶ δὲν εἶναι τοῦτο ἕνα σύνθετον ἐξ ἀναριθμήτων ἀντιλογιῶν ἄξιον νὰ τὸ θαυμάσουν ἀλληλοδιαδόχως οἱ αἰῶνες; Διὸ καὶ αὐτὰ τὰ εὐρωπαϊκὰ ἔθνη ἄφησαν πλέον νὰ ἐκθειάζουν τὸν ἐδικόν τους Καίσαρα, ἴθυναν καὶ γλῶσσαν καὶ κάλαμον, τέλος καὶ τύπους εἰς ἔπαινον τοῦ ὑστάτου τῷ χρόνῳ καὶ πρώτου ταῖς ἀριστείαις τῶν ἡρώων ἑλλήνων, καὶ κάθε ἄλλου ἔθνους. Εἰς ἕνα τοῦτον ἐγνώρισαν πῶς ἂν οἱ ἕλληνες τύχης φθόνῳ ἐξέπεσαν τῆς ἀρχῆς, ὄχι ὅμως τῆς ῥωμαλεότητος καὶ μεγαλονοίας. Ἐντεῦθεν Ἑλλὰς ἡ γηράσασα τὸ γῆρας ἀνακαινίζει. Ἐντεῦθεν καθὼς, ἡλίου ὑπὲρ γῆν ὄντος, ἀστέρες καὶ σελήνη συγκρύπτονται, οὕτω καὶ οἱ ἐκείνων ἔπαινοι ὑπὸ τοῦ γενναίου

Digitized by Google

θυμολέοντος πλεῖστον ὅσον ἀμαυροῦνται. Καὶ ἐδῶ ἀφίνω νὰ λέγουν ἄλλοι ὅσους φοίνικας νίκης ἔσπειρεν εἰς τὴν κοινὴν μητέρα τὴν Ἑλλάδα, καὶ πῶς μηδ' αὐτὴ ἡ θάλασσα ἔμεινε τούτων ἀμέτοχος. Ποῦ τώρα μυρία στόματα γλαφυροτάτων ῥητόρων νὰ ἀπανθίσουν μουσῶν τοὺς κήπους, διὰ νὰ στεφανώσουν τὸν ἀρεϊκὸν τρισαριστέα μας; Ποῦ γλῶσσαι βρυσολόγοι ὁποῦ καὶ τοῦ ποταμοῦ τὰ ἴδια νὰ μιμῶνται ὁρμήματα, διὰ νὰ ἐπαινέσουν κἂν ἓν τῶν τροπαιουχημάτων τοῦ ὕψους του; Ποῦ Νέστορος τὸ εὔγλωσσον μέλος, ἢ Ἀντήνορος τοῦ Φρυγὸς, διὰ νὰ ἐπαινέσῃ μικρὸν τὸν ἀπειροπληθῆ θίασον τῶν συμφύτων καὶ ἐπικτήτων ἀρετῶν τοῦ ὕψους του; Διὰ τοῦτο ἁπλῶς ἀληθεύω, ὅτι τῶν ἀνδραγαθημάτων παντὸς ἄλλου σκιὰ, ὁ ἔντεχνος λόγος, τῆς δὲ σκιᾶς τῶν ἔργων τοῦ ῥωμαλεωτάτου ἥρωος τοῦ ἐδικοῦ μας αἰῶνος σκιὰ, κάθε ῥητορικὸς καὶ μουσικώτατος λόγος. Καὶ δὲν θαυμάζει τόσον κάθε νουνεχὴς πῶς τηλικούτους μεγαθύμους ἀριστέας ὑπερέβαλεν, ὡς ὁ λόγος ἔδειξε, καὶ ἡ πεῖρα καὶ χρόνος βεβαιοῖ, ὅσον ἀπορεῖ ἂν τινάς ποτε τῶν ἐπιγινομένων θέλει δυνηθῇ νὰ προσπελάσῃ τῷ ὕψει του. Καὶ τὰ μὲν πέρα Γαδείρων ἐφάνησαν ἤδη περάσιμα, τὰ δὲ ἀριστουργήματα τοῦ ἡμετέρου κοινοῦ κηδεμόνος καὶ σεβαστοῦ κράντορος εἰς κάθε γλῶσσαν μένουν ἄπλευστα· ἐκ τούτων θαμβεῖται ὁ νοῦς, δεσμεῖται ἡ γλῶσσα, ναρκᾷ ἡ χεὶρ, πίπτει ὁ κάλαμος. Διὸ ἐπευχόμεθα μόνον ὅπως ἐς γῆρας βαθύτατον ἐπὶ τὸν πανέκλαμπρον καὶ ἡγεμονικὸν αὐτοῦ θρόνον ἀκλονήτως πανευδαιμονοίη.

*
* *

Digitized by Google

Ἕτερον ἐγκώμιον τοῦ κυρίου Γεωργίου, υἱοῦ τοῦ εὐγενεστάτου ἄρχοντος πρώην μεγάλου βορνίκου Σλατινιάνου, διὰ στίχων ἡρωελεγείων.

Φύτλης ἡμετέρης μέγ' ὄνειαρ ἰδ' εὖχος ἁπάντων
οὖδας οἰκούντων εὐτύχεον Δακίης,
κοίρανε Μαυρογένη δαΐφρων χάρμ' εὐσεβεόντων,
φωσφόρος ἀτρεκέως ἔχθορας ἠέλιος,
λαμπετόων ἀκτῖσι τεῆς κραδίης μεγαθύμου,
δείγμασι φραδμοσύνης, ἔργμασί τ' ἰδμοσύνης.
Εὐγενίην δὲ τεὴν ἐνέπει κληδὼν πολύϋμνος,
σῶν τ' ἀρετὰς προγόνων σήν τε σαοφροσύνην·
εὐσεβίην τε βίον τε καὶ ἤθεα ἐσθλὰ προφαίνει,
τετρακτύν τ' ἀρετῶν πάντεσι προφρονέως.
Πρήξιας αὐδομένη τεὰς ἔργματα θέσκελά θ' ὅσσα,
αἶαν πλουτοσύνῃ ὀλβίσας εἰδοσύνης,
ὅσσα τε Μουσάων ἱδρύσας μέλαθρ' αἰθαλόεντα,
ἀλκτὴρ Πιερίδων μουσοτρόφων τ' ἐφάνης.
Τοὔνεκα φραδμοσύνῃ Παλλὰς κόσμησέ σ' Ἀθήνη,
Φοῖβος κοιρανέῃ, νικοσύνῃ τε Ἄρης.
Ἀρχὴ νῦν δ' ἀνέφηνέ σε ἔξοχα κυδιάνειρα,
δεῖγμα οὖσ' ἀτρεκέως κυδαλίμων ἀνέρων.
Δεῖξε γὰρ Ἡρακλέους ἰδ' Ἀχιλλῆος πολὺ φέρτερον
ἔμμεναι ἠνορέῃ, χερσί τε, κάρτεΐ τε·
Νέστορος ἠδυεποῦς ἰδ' Ὀδυσσῆος πολυμήτου
φέρτερον εὐεπίῃ φραδμοσύνῃ τε πέλειν.
Μοῦνος δ' οὖν τελέθεις ἡρώων εὖχος ἁπάντων,
εἵνεκεν εὐδικίης ἠδὲ σαοφροσύνης·
ὃς Οὐγκροβλαχίης κράτος ἴσχεις καὶ στέφος ἄξιον,
σκῆπτρά τε οἷς θῶκον κοιρανέεις Δακίης.
Τῷ τοι παμμεδέων σοι ἐνῶρσεν ὃς αἰὲν ἀνάσσει
φύζαν Γερμανοῖς φυζακινῆς ἐλάφοις,

Digitized by Google

οὕς ῥα κατακτείνας χαλκῷ καὶ τεύχε' ἀπούρας,
εὖχος ἐνὶ Βλαχίῃ ἤραο εὐκλεέως.
Ὡς δ' ἤκουσεν ἄναξ Ὀθμανῶν δήϊα ἔργα,
πάνθ' ὅσα σῇ μελίῃ ἤνυσας εὐκλεέως,
θυμοχαρῆ τοι δῶρ' εὐνοίας δείγματα πέμψε,
κοιρανίην Δακίης σοὶ καθυποσχόμενος.
Κἄθ' ὕπατος κλύων ὃς ὑπέρτατος εἶν' Ὀθμανοῖς
ἐν Δακίῃ παύροις ἤλυθε λευσσόμενος.
Ὅς οἱ ἐπευχόμενος ἔπεα πτερόεντ' ἀγόρευε :
εὖγέ σοι ἡσυχίης εἵνεκα, Μαυρογένη ·
οὐχ' ἔστ' ἄλλος ἀνὴρ, οὐδ' ἔσσεται, οὐδὲ γένηται,
πάντων γὰρ μείζων ἡγεμόνων τὺ πέλεις.
Τὼς γὰρ ἕδος Δακίης τὺ καθῆρας ἀτασθαλεόντων,
ἠύτε πουλύβοτον Ἄργος ἐϋφρονέων.
Ὄλβιος ὅς ῥα δέδεκται, ἰδ' ὅς σε λάχ', ὄρχαμε, θῶκος,
παμφανόοντ' ἀμφοῖν, ἔργμασιν ἠδὲ λόγοις.
Ὄλβιοι ἄρ' ναέτων ὅσσοι τεῷ ὕψεϊ πιστοὶ,
τοῖς ἀδινῶν ἀγαθῶν σῶν θαμὰ ἐκκενόεις.
Ὄλβιον ἄρ' πτολίεθρον, ὃ εὐνομίῃ τε κέχασται
ἔργμασί τ' εὐαγέοις, δείγμασιν εὐσεβίης;
ψυχροχόοις κρήνῃσιν, ἰδὲ ζαθέοισι ναοῖσι,
εὐδμήτοις μελάθροις τ', ᾄσμασι δαψιλέσι.
Τοὔνεκα ἄρ' τοὶ δῶκε θεὸς γέρ' ἐπήρατα πάντα,
ὃς χθονίων κραδίην λεύσσεται ἠδὲ νεφρούς.
Οὕνεκ' ἐπήτης ἐσσὶ καὶ ἀγχίνοος καὶ ἐχέφρων,
οἷος νημερτῶς ἔκτυπον εὐδικίης.
Ζώῃς οὖν Δακίης κλέος, ὄρχαμε πουλυκύδιστε,
πολλὰς εὐδαίμων εἰς ἐτέων ἕλικας.

*
* *

Digitized by Google

Ἕτερον τοῦ κυρίου Σκαρλάτου Σλατινιάνου, ἀδελφοῦ τοῦ προρρηθέντος, διὰ στίχων πολιτικῶν.

Πόθεν νὰ κάμω τὴν ἀρχὴν γιὰ νὰ ἐγκωμιάσω
τὸν τῆς Δακίας πρίγκιπα, καὶ νὰ τὸν ἐκθειάσω;
Καὶ πῶς νὰ μοῦ χαρίζετο ἐνταῦθα μία γλῶσσα
ποιητική, ῥητορική, γλῶσσα ἐνθουσιῶσα,
νὰ ἐπαινέσω ὡς εἰκὸς τὰ προτερήματά του,
τοῦ ἡγεμόνος τοῦ σοφοῦ τὰ ἀξιέπαινά του;
αὐτὸς ὁποῦ τὴν σήμερον εἶναι ἐκλελεγμένος
Μαυρογένης Νικόλαος κ' ὑπερδεδοξασμένος,
τῶν ἡγεμόνων κορωνίς, ἡ δόξα τῶν αἰώνων,
τοῦ Μαυρογένη αἵματος ἄνωθεν ἐκ προγόνων.
Προγόνων τὴν λαμπρότητα οἱ πάντες ἐνθυμοῦνται,
τὰ προτερήματα αὐτῶν ἐνδόξως εὐφημοῦνται·
ὡς ἄνθος εὐωδέστατον εἶναι στὴν βασιλείαν,
πανέκλαμπρος καὶ ὑψηλὸς οὐ μόνον στὴν Δακίαν.
Καὶ λέων ὠρυόμενος ἂν τὸν ἰδῇ μερώνει,
ἡ ταπεινοφροσύνη του τοὺς πάντας διορθώνει·
ἐλέφαντες καὶ πάρδαλεις καὶ τὰ λοιπὰ θηρία,
ἂν τὸν ἰδοῦν, τὸν προσκυνοῦν, σ' αὐτὸ εἶν' ἀπορία.
Ἐτοῦτον, ὁποῦ ἔλαμψεν ὡς τὸ λαμπρὸν χρυσίον
μέσα εἰς τὸ βασίλειον κ' ἔλαβε τὸ βραβεῖον,
τὰ γένη τὸν ἐθαύμασαν εἰς τὴν πολλὴν σοφίαν,
τὸ ῥωμαλέον φρόνημα καὶ μεγαλοφυΐαν,
ὡς ἡγεμόνα ἔξοχον καὶ τῶν ἁπάντων θαῦμα,
στῦλον τῆς ἐκκλησίας τε καὶ ἀδικούντων τραῦμα,
ἄνδρα μὲ φρόνησιν πολλὴν παρὰ κἀνένα ἄλλον,
τῶν πάντων ὑπερέχοντα μικρῶν τε καὶ μεγάλων.
Ἀκούσατέ μου, ὦ λαοὶ πάντες, ἐνωτισθῆτε,
οἱ δικασταὶ περάτων γῆς μάθετε, σοφισθῆτε,

τὸν τῆς Δακίας ἥρωα ὅλοι νὰ ἐπαινῆτε,
καὶ εἰς τὰ κατορθώματα αὐτοῦ νὰ ἀπορῆτε.
Ὅτ' εἶναι δικαιότατος καὶ ἡγεμόνων τέρας,
καὶ εὐμενέστατος πατὴρ καὶ τῶν Ῥωμαίων γέρας.
Ὄχι μὲ ἐγκώμια ψιλὰ ἐπαίνων πλουτισμένος,
ἀλλὰ μὲ πλῆθος ἀρετῶν ὄντως κεκοσμημένος,
ὡς στῦλος πυρὸς ἔλαμψε μέσα εἰς τὸ δεδλέτι,
κ' ὅλ' αἱ φυλαί τε καὶ λαοὶ τὸν εἶχον ὡς καθρέπτην.
Αὐτὸς ὁποῦ ξαπέρασεν ὅλους τοὺς ἡγεμόνας
μὲ τὴν δικαιοσύνην του παρ' ἄλλους ἀπ' αἰῶνας,
τοὺς Φαναριώτας ἔδειξε πολλὰ κατησχυμένους,
εἰς τὴν διοίκησιν αὐτοῦ πολλὰ ἠλαττωμένους·
ὅτι αὐτ' εἶχαν ὁδηγοὺς πάντοτε καὶ συμδούλους,
ὁποῦ τοὺς ἑρμηνεύανε σὰν νὰ τοὺς εἶχαν δούλους·
ὁ δ' ὑψηλότατος ἡμῶν αὐθέντης ὁ γενναῖος,
συντρόφους μὴ δεχόμενος, εἶν' πάντα ῥωμαλέος.
Τοῦτον ἐγὼ ἐβάλθηκα διὰ νὰ ἱστορήσω
τὸν ὄντως ἐκλαμπρότατον καὶ 'νὰ τὸν παραστήσω,
χαρὰν καὶ φόδον ἐν ταὐτῷ ἔχων εἰς τὴν καρδία,
πῶς ἠξιώθηκα νὰ εἰπῶ αὐτοῦ τὰ μεγαλεῖα,
καὶ πῶς ἐτόλμησα ἐγὼ νὰ τὸν ἐγκωμιάσω,
μὲ ὅλον ὁποῦ τὸ ἴξευρα πῶς δὲν μπορῶ νὰ φθάσω
νὰ ἐπαινέσω ὡς εἰκὸς σοφοῦ καὶ ἡγεμόνος
φύσεως προτερήματα παρ' ἄλλους τοῦ αἰῶνος,
αὐτὸν ὁποῦ τῷ βασιλεῖ ἅμα τῷ βεζιρίῳ,
ἐσυνομίλει συνεχῶς κατέναντι τῶν δύω.
Ὅτι αὐθέντης ὡς αὐτὸς ἄλλος δὲν ἠξιώθη,
ἐπειδὴ μήτε φρόνησις εἰς ἄλλον δὲν ἐδόθη.
Τῆς Ἀθηνᾶς τὸ χάρισμα εἶναι ποῦ στερεώνει,
τὴν φήμην καὶ τὸ ὄνομα λαμπρῶς ὑπερυψώνει·
ὅθεν ἡ πάνυ κραταιὰ καὶ ὄντως βασιλεία
μὲ τρία τούγια τίμησεν αὐτοῦ τὴν αὐθεντία.

Digitized by Google

Ὅσοι αὐθένται στάθηκαν πρέπει νὰ 'μολογοῦσι
τὸ ὕψος του ἀνώτερον καὶ νὰ τὸ μαρτυροῦσι.
τὸ ὕψος του τὸ τρέμουσι μικροί τε καὶ μεγάλοι,
κ' οἱ Τοῦρκοι τοῦ προσφέρουσι σέβας ὑπὲρ ῥιτζάλι·
τὰ Παραδούναβα ὁμοῦ καὶ ἡ Βλαχομπογδανία
ἐπίσης αὐτῷ δίδουσι πᾶσα κυριαρχία.
Πολλοὶ σοφοὶ τὸν σύγκριναν μετὰ τῶν περιφήμων
τῶν νέων τε καὶ παλαιῶν ἐκείνων τῶν ἐντίμων.
Σκέπη τῶν ὑπηκόων του τῆς περιφανεστάτης
ἐπικρατείας τῆς Βλαχιᾶς ἄριστος ἐπιστάτης,
σοφοὶ καὶ ἐπιστήμονες ἐκπλήττονται, θαυμάζουν,
τῆς εὐφυΐας πέλαγος πάντες τὸν ὀνομάζουν.
Σύμβουλος εἰς τὰ δέοντα οὐδεὶς ποτὲ ἐφάνη,
καθὼς ἡ ὑψηλότης του μέσα εἰς τὸ διβάνι·
κρύπτει, θαμπώνει τοὺς λοιποὺς χωρὶς ἀντιλογίαν,
ὡς τοὺς ἀστέρας ἥλιος μὲ τὴν φωταγωγίαν·
ῥόδον ὑπάρχει εὔοσμον εἰς τὰ λοιπὰ τὰ ἄνθη,
κεκοσμημένος μ' ἀρετὰς χωρὶς κακίας πάθη,
μ' ἔγκριτα προτερήματα φύσεως εὐταξίαν,
μὲ σύνεσιν, μὲ φρόνησιν καὶ μεγαλοφυΐαν·
ἔπρεπε νὰ ζῇ Ὅμηρος νὰ μᾶς τὸν παραστήσῃ,
μὲ ὅλας του τὰς ἀρετὰς νὰ μᾶς τὸν ζωγραφήσῃ.
Στοχασθῆτε λοιπὸν δῶρα πολλὰ τὰ τούτου,
τοῦ πρίγκιπος τοῦ θαυμαστοῦ καὶ ἥρωος τοιούτου,
κι ὅλοι ἂς τοῦ εὐχώμεθα θεόθεν εὐτυχίαν,
ζωήν τε πολυχρόνιον, καὶ ἄπτωτον ὑγείαν·
ὅτι τὸ δῶρον τοῦ θεοῦ, ἤγουν τὴν αὐθεντίαν,
τὴν ἐμεταχειρίσθηκεν εἰς δικαιοκρισίαν·
ὅθεν ὁ δίκαιος κριτὴς καὶ κύριος τῶν ὅλων
ἀνώτερον ἀνέδειξε τῶν Γερμανικῶν ὅπλων.
Ὥστε κι αὐτοὶ οἱ Γερμανοὶ νικητὴν τὸν κηρύττουν,
νὰ τ' ἀρνηθοῦν δὲν ἠμποροῦν, καὶ τ' ὄνομά του φρίττουν,

Digitized by Google

βλέποντες τόσα τρόπαια, θριάμβους, ἀριστείας,
καὶ ὡς εἰκὸς ἐκπλήττονται τόσας ἀνδραγαθίας.
Βέβαια στὴν ἀνατολὴν ἔφθασε καὶ στὴν δύσιν
ἡ φήμη τούτου ἡ λαμπρὰ μὲ εὐφημίαν πλείστην,
καὶ πρέπει νὰ θαυμάζωνται εἰς τὸν ἑξῆς αἰῶνα
τὸν τῆς Βλαχίας πρίγκιπα κι ἄριστον ἡγεμόνα.
Παρακαλῶ δ' ἄς μοῦ δεχθῇ τοῦτο τὸ λιτὸν δῶρον,
ὡς εὐμενέστατος ἡμῖν πάντων τῶν ἡγεμόνων·
ὅτι καὶ ἄναξ τις Περσῶν οὐχ ὕδατος τὴν δόσιν,
τὸ πρόθυμον δ' ἐδέξατο καὶ οὐ τὴν ἁπλῶς πόσιν,
ἀλλά γε καὶ ὁ κύριος λεπτὰ δύω τῆς χήρας,
ὃς ἀξιώσαι σε ἀεὶ πάντα νᾶσαι σωτῆρας.

*
* *

Ἐπιστολὴ τοῦ ἁγίου Μυρέων κυρίου Ματθαίου, μετὰ καὶ τῶν πρώτων αὐτοῦ καὶ δευτέρων στίχων.

Τὴν ὑμετέραν εὐγένειαν, ἄρχον χαμινάρη, ἀπλέτῳ πόθῳ κατασπαζόμενος ἐν ἁγίῳ πνεύματι εὐλογῶ.

Ἠξεύρωντας πῶς εἰς τὰς προσφορὰς καὶ θυσίας ἐξετάζεται ἡ καρδία καὶ ὄχι τὸ χάρισμα, ἐτόλμησα νὰ προσφέρω εἰς τὴν εὐγένειαν τοῦ πολυμαθοῦς μοι αὐτῆς ὑποκειμένου τοὺς στίχους τῆς ἀπειρίας μου, διὰ νὰ τοὺς ἐμψυχώσῃ μὲ τὴν προστασίαν της, ἐπιδιορθώνουσα τὰ λάθη μου, ἂν ἴσως καὶ τὸ εὑρίσκῃ εὔλογον νὰ εἶναι ἄλλος ἐγώ. Καὶ ἠξεύρουσα ἡ ὑμετέρα εὐγένεια πῶς δὲν εὐγαίνει ἀπὸ ὅλας τὰς φλέβας τῆς γῆς ὁ χρυσὸς, δὲν θέλει δυσαρεστηθῇ διὰ τὴν ἀμορφίαν τους. Εἰ δὲ πάλιν καὶ, διὰ καλήν μου τύχην, ἤθελε τῇ ἀρέσῃ κἀνένας, τῆς εὐγενείας της γνωρίζω τὰς χάριτας, ὡσὰν ὁποῦ μ' ἐδάνεισε τὰ χρώματα μὲ τοὺς στίχους τῆς ἐμπειρίας της. Καὶ ἔπρεπεν

Digitized by Google

αἱ ἀκτῖνες νὰ στραφῶσι πάλιν εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν σφαῖραν. Θέλει δεχθῇ λοιπὸν εἰλικρινῶς καὶ τοὺς πρώτους μου καὶ τοὺς δευτέρους, πληροφοροῦσά με πῶς θέλει ἀναπληρώσει τὰ ἐλλείποντα. Ὅθεν, μὴ διστάζων πῶς ἡ καλοκαγαθία της θέλει δεχθῇ εὐμενῶς τὴν αἴτησιν τῆς ἐφέσεώς μου, μένω ὅλος ὅλως πειθήνιος καὶ ἐν Χριστῷ αὐτῆς διάπυρος εὐχέτης.

ὁ Μυρέων Ματθαῖος.

*
* *

Ὅμηρον τὴν καρδίαν μου, χεῖρα τὸν Εὐριπίδην,
καὶ κάλαμον τὸν Πίνδαρον, καὶ νοῦν τὸν Ἀρχιμήδην,
ἂν εἶχα, ἐσυστέλλουμουν τὰ χείλη νὰ κινήσω,
πολλῷ δὲ μᾶλλον σύνθεμα ἐμὸν νὰ προσφωνήσω.
Βέβαια εἰς Ἀλέξανδρον ἔπρεπεν ὁ Ἀπόλλων,
καὶ ἕτερος νὰ μὴν λαλῇ μακάρι νἆναι Σόλων.
Ἐγὼ ὤντας ἀνίδεος πράξεως, θεωρίας,
καὶ παντελῶς ἀνίκανος ἁπλῆς ἐκφαντορίας,
πῶς μέσα στὸν ὠκεανὸν νὰ θέλω γιὰ νὰ πλεύσω,
καὶ τὴν Κασπίαν θάλασσαν πεζῶς νὰ ταξιδεύσω;
Ὅμως παρὰ ἀχάριστος, κρίνω τῆς ἀμαθείας
τὸν τίτλον νὰ μοῦ δώσωσι μετὰ εὐχαριστίας·
καὶ ἔρχομαι καθὼς ποτὲ οἱ παῖδες τῶν Ἑβραίων,
καὶ εἰς τὸν Τῖτον πάλιν δὲ οἱ παῖδες τῶν Ῥωμαίων,
προσφέρωντας τὰ δυὼ λεπτὰ τῆς χήρας στὸν σωτῆρα
Δακίας, καὶ προστάτην της καὶ ῥύστην καὶ λαμπτῆρα,
ὡς ἕνα δωροφόρημα τοῦ ταπεινοῦ νοός μου,
καὶ ὡς τεκμήριον ψιλὸν στὸ θάμβος τὸ τοῦ κόσμου.
Κωφὸς γὰρ καὶ ἀναίσθητος ὅστις τὸν Ἡρακλέα
δὲν εὐφημεῖ ὡς δύναται, ἢ καὶ τὸν Ἀχιλλέα.
Στὰς ἱστορίας βλέπομεν Ἀννίβας καὶ Σκηπίων

Digitized by Google

διὰ τὰ στρατηγήματα εἶχασι τὸ πρωτεῖον·
ἀλλὰ κι αὐτοὶ ἂν ἤτονε στὸν τρέχοντα αἰῶνα,
βέβαια τοῦ ἐβάλλασι μόνοι τους τὴν κορῶνα.
Γιατὶ ποῖος τῶν στρατηγῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων,
κι ἀπὸ τοὺς γενεράληδες μπορεῖ τῶν Εὐρωπαίων
εἰς γένη ἀνυπότακτα νὰ διοικῇ σὰν Πέτρος,
καὶ αἰχμαλώτους βασιλεῖ νὰ πέμπῃ δίχως μέτρος;
Ποῖος μπορεῖ στρατεύματα τόσα νὰ διοικήσῃ,
καὶ τόσαις κρίσαις ἐν ταὐτῷ διὰ νὰ θεωρήσῃ;
φροντίδας τόσας ἔχωντας πολέμων κι ἐξουσίας,
καὶ πάλιν νἄν' ἀνελλιπὴς πάντα τῆς ἐκκλησίας;
ἡ Οὐρανία ἔπρεπεν ἅμα κι ἡ Μελπομένη
νὰ γράφουν τὰς ἡρωϊκὰς πράξεις τοῦ Μαυρογένη,
τὴν αὔξησιν, τὴν πρόοδον, καὶ τὴν ἀναδοχήν του,
τὴν πίστιν του πρὸς τὸν θεὸν, καὶ πρᾶξιν τὴν πολλήν του.
Γιατὶ ἐγὼ τί πρότερον; τί δ' ὕστερον ν' ἀρχίσω
δὲν ξεύρω, μήτε ἠμπορῶ ἀξίως νὰ ὑμνήσω.
Ἔδωσε πίστιν πρὸς θεὸν, τὴν δὲ ὑποταγήν του
τὴν ἔδωσε τῷ βασιλεῖ μὲ ὅλην τὴν ψυχήν του·
δικαίως ὡς καὶ ἔπρεπε συνεισφορὰ νὰ γένῃ,
κι ἀπὸ τοὺς δύω πάλιν δὲ χαρίσματα νὰ παίρνῃ,
ὑγείαν παρὰ τοῦ θεοῦ ἅμα καὶ εὐτεκνίαν,
παρὰ τοῦ βασιλέως δὲ Δακῶν ἡγεμονίαν.
Οἱ Εὐρωπαῖοι βέβαια ἄκοντες ἐπαινοῦσι,
καὶ γιὰ τὸ σαδακάτι του μὲ θάμβος ἀποροῦσι.
Οἶδε γὰρ καὶ πολέμιος τὴν ἀρετὴν δὲν κρύπτει,
ἀλλὰ θαυμάζων καὶ σιγῇ δὲν θέλει νὰ καλύπτῃ·
ὅλοι οἱ φελτμαρσάληδες ἤκουσα τῆς Εὐρώπης
νὰ γράφουν εἰς τὴν βοῦλλαν τους ἐν διαφόροις τρόποις·
ἕνας γράφει εὐγένεια ἡ ἀρετ' εἶναι μόνη,
καὶ ὄχι μόν' μὲ ἄρματα ὁ ἕτερος βουλλώνει.
Αὐτὸς εἰς τὴν καρδίαν του χωρὶς νὰ τὰ ἀκούσῃ,

Digitized by Google

τὰ εἶχε γράψῃ πρὸ πολλοῦ, λοιπὸν δὲν ἀποροῦσι
ἀφ' οὗ βλέπουν κινήματα ἡρωϊκὰ μεγάλα,
τρόπους καὶ στρατηγήματα, τεκπήρια, νίκας κι ἄλλα.
'Αφίνω τὰ ἐγκώμια πλέον τῶν Μουσουλμάνων,
ὡσὰν ὁποῦ τὰ ἔμαθον καὶ γένη τῶν Βραχμάνων,
Τὴν εἴσοδον ἀκώλυτον ποῖος τῶν ἡγεμόνων
εἶχε τῶν νῦν καὶ τῶν ποτὲ παρὰ αὐτὸς καὶ μόνον;
Ἡ θεία ὄντως πρόνοια τὸν εἶχε φυλαγμένον
διὰ ἐτοῦτον τὸν καιρὸν, καὶ προσδιωρισμένον
νὰ ἐκστρατεύῃ, νὰ νικᾷ δι' ἀπορρήτων τρόπων,
καὶ ἐν ταὐτῷ νὰ διοικῇ τόσα γένη ἀνθρώπων.
Δὲν εἶναι τούτη δύναμις ἀνθρώπου, ἀλλὰ θεία,
ἂν ἴσως στοχασθῇ τινὰς καλὰ τῇ ἀληθείᾳ.
Ποῖος δὲν τὸν ἀποκαλεῖ λοιπὸν νέον Περσέα,
προνοητὴν ἀκοίμητον καὶ ἄλλον 'Οδυσσέα;
Καὶ ποιὸς μ' ὅλην του τὴν ψυχὴν δὲν κάμνει πλέον στίχους,
ὁποῦ καὶ οἱ ἀντίποδες ν' ἀκούσωσι τοὺς ἤχους;
ὅλοι θερμῶς παρακαλοῦν τὸν δι' ἡμᾶς ἐλθόντα,
ἐν τῷ σπηλαίῳ Βηθλεὲμ τὴν γέννησιν λαβόντα,
καὶ ἐν ἀλόγων φάτνῃ τε σπαργάνοις εἰλιχθέντα,
κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, εἶτα περιτμηθέντα,
καὶ ὑπὸ Ἰωάννου τε ὕστερον βαπτισθέντα,
πρὸς ὕψος δὲ τὸν ἄνθρωπον φέροντα νεκρωθέντα,
πολύχρονος, εἰρηνικὸς, φερόλβιος νὰ ζήσῃ,
χριστομιμήτως ὡς πατὴρ νὰ μᾶς διατηρήσῃ.
Δέξασθε τὴν ἀναίμακτον θυσίαν τῆς ψυχῆς μου
ὡς ἑκατόμβην ἱλαρῶς καὶ τόκον τῆς σιγῆς μου,
ζῶντές τε εἰς λυκάβαντας μὲ ἄκραν θυμηδίαν,
καὶ ἑορτάζοντες πιστῶς τὴν γέννησιν τὴν θείαν.

*
* *

Digitized by Google

Ἔπαινος τῆς συνετῆς βουλῆς τῆς ὑψηλοτάτης καὶ κραταιᾶς τῶν Ὀθωμανῶν Πόρτας, καὶ εὐχὴ αὐτῆς, διὰ σαπφικῶν στίχων.

Ὀθμανῶν αὐλῆς βλέφαρ' εὐθὺ δέρξαν,
ἀνδρὸς οἵου πρήξιας ἀνταμεῖψαι,
πίστιν, ἔργα θ' ἡγεμονῆος, ὄφρα
κἄλλοι μιμῶνται.
Εἶθ' ἔοι χαρταιοτάτη, ἄσειστος,
στερρὰ πλείστους ἐς λυκάβαντας αἰὲν
ἀνταμείβουσ' εὐφρονέως ἅπαντας
τοὺς ἀρετῶντας.

*
* *

Ἔπαινος καὶ εὐχὴ τοῦ ὑψηλοτάτου ἡμῶν αὐθέντου διὰ στίχων ἰαμβικῶν.

Ἄριστε ἀνδρῶν Νικόλαε ἡγεμὼν
Οὐγκροβλάχων, καύχημά θ' Ἑλλήνων γένους,
γαληνιώση, ὡς γαληνὸς ἐντύχοις
τῇ εὐσταθείᾳ, ἐς χρόνους ὑπερμέτρους,
χεῖρα προτείνων πᾶσι τοῖς αἰτουμένοις,
γένους τε ἡμῶν ὢν ἀρωγὸς εὐπαγής·
πίστις γὰρ ἡ σὴ κἀρετῇ πτερούμενα
ἁπανταχοῦ πιστοῦσι πίστιν συγγενῶν,
πρὸς τοὺς κρατοῦντας ἀσφαλῆ ὑπηκόων.
Ἐῶ δὲ φράζειν καὶ τὰς ἐξηπλωμένας
δίκην ἀκτίνων τῷ γένει εὐποιΐας.
Τῆς σῆς ἄρ' ἐσμὲν εὐχέται εὐπρηγίης.

Διονυσίου ἡγουμένου τῆς ἱερᾶς καὶ αὐθεντικῆς μονῆς Ζωοδόχου Πηγῆς.

Digitized by Google

*
* *

Ἕτεροι στίχοι τοῦ ἁγίου Μυρέων
κυρίου Ματθαίου.

Στὸν ὁρίζοντα ταύτης τῆς σφαίρας,
φύσις καὶ τύχη ἔκαμαν τέρας,
καὶ ἡσυχάζουν·
ἥρωα ἄλλον τόσον γενναῖον,
στρατηγικόν τε καὶ ῥωμαλέον
δὲν μᾶς εὐγάζουν·
σὰν ὁποῦ τώρα φιλοτιμίαν
δὲν θέλουν ἔχει πλέον κάμίαν,
καθὼς καὶ πρῶτα·
γιατὶ ἀρχοῦνται πολλοὶ αἰῶνες
ποῦ θὰ μὴν ἔχουν τέτοιαις εἰκόνες
καὶ τέτοια φῶτα.
Κι ἂς ἔλθῃ μόνος πληροφορίαν
εὐθὺς νὰ λάβῃ μὲ εὐκολίαν
ὅποιος διστάζει,
βλέπωντας ζῆλον καὶ ἐμπειρίαν,
φρόνησιν, τάξιν καὶ τὴν ἀνδρείαν.
ὁποῦ ἀκμάζει
εἰς τὸν στρατάρχην Ῥωμαίων γένους,
ἔνδοξον μόνον τοῦ Μαυρογένους,
καὶ ν' ἀπορήσῃ,
κράντορα μέγαν τὸν τῆς Βλαχίας,
φρίκην καὶ θάμβος τῆς Γερμανίας,
κι ἂς στιχουργήσῃ
πῶς θέλει εἶναι πολλῶν αἰώνων,

ἄτλαντας ἄλλος τῶν ἡγεμόνων,
καὶ γένους δόξα.
Λοιπὸν, ὦ φήμη, κήρυξον, αἴνει,
καὶ σὺ δὲ, φθόνε, τοῦτον ἐπαίνει,
θραῦσον τὰ τόξα.

* * *

Digitized by Google

Τῷ ὑψηλοτάτῳ, γαληνοτάτῳ τε καὶ θεοσεβεστάτῳ αὐθέντῃ
κυρίῳ κυρίῳ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΩ͂ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΩ͂
ΒΟΕΒΟΔΑ͂

τῷ μεγαλοπρεπεστάτῳ ἡγεμόνι
πάσης Οὐγκροβλαχίας (γραπτέον : Μολδοβλαχίας).

Πᾶσι δεῖν οἶμαι, θεοσεβέστατε καὶ γαληνότατε ἡγεμὼν, οἷς ὁπωσοῦν μέτεστι λόγου καὶ παιδείας κακίαν μὲν ψέγειν, τὴν δ' ἀρετὴν χιλίαις μὲν στόμασι, μυρίαις δὲ γλώτταις ἐγκωμιάζειν καὶ ἐπαινεῖν. Ὁ γὰρ αὐτὴν ἐπαινῶν καὶ θεὸν ἐπαινέσεται, ἐξ οὗ τοῖς ἀνθρώποις αὕτη, καὶ δι' ἧς ὡς ἐφικτὸν ὁμοιωθήσεται αὐτῷ ἄνθρωπος · ἀλλ' ὥσπερ ἂν ἀρετὴν, οὕτω καὶ τοὺς κεκτημένους αὐτὴν δι' εὐφήμου ἄγειν τῆς γλώττης ὀφείλεται · καὶ τίς ἄν μοι τῶν ὑμετέρων προγόνων διεξιέναι τὰς ἀρετὰς πειρωμένῳ μεμφθείη; οὓς ἂν καὶ ἥρωας ἀποκαλέσας, οὐκ ἂν ἁμάρτοιμι τοῦ δικαίου, καὶ ταῦτα οἱονεὶ στήλας καὶ εἰκόνας ἀποχρωματίσαντα παραθέσθαι σοι τῷ διαδόχῳ ἀρχῆς τε καὶ ἀρετῆς, καὶ ταύτης μᾶλλον, ἢ ἐκείνοις σπεύδοντι καὶ διὰ φροντίδος ἔχοντι ἐξομοιοῦσθαι, ἢ ταῖς ἀρχαῖς καὶ τοῖς ἔξω τῶν ἀγαθῶν, ὧν ἀφαιρεῖται πολλάκις τύχη, ὑπερβάλλειν αὐτῶν · τοὺς γὰρ φιλοτίμους καὶ μεγαλοψύχους τῶν ἀνδρῶν εὑρήσομεν εὐμενῶς ἀποδεχομένους καὶ πλείω χάριν εἰδότας τοῖς βουλομένοις, εἴ τις ἂν συνηθείη ἀτεχνῶς περὶ τῶν οἰκείων πεπραγμένων διελθεῖν, ὅπως ἀθάνατον καταλείψῃ τὴν περὶ αὐτῶν μνήμην παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις.

Τοῖς οὖν ἀγαθοῖς τῶν ἀνδρῶν στόμα παραβάλλειν τοὺς δυναμένους ἐν εἰδόσι ποιεῖσθαι τοὺς λόγους, καὶ εἰωθότας τὰς τῶν πολλῶν κατακωλύειν πράξεις, ταῖς ἀληθείαις περὶ αὐτῶν

Digitized by Google

χρηστέον, καὶ ἥκιστα φράσεως καὶ καλλιεπείας ἐπιμελητέον, μὴ τῷ τοῦ λόγου ἤδεϊ ἐπισκοτεῖν, οἱονεὶ νέφει, τὴν ἀλήθειαν; ὥστε φιλοτιμοτέρως τοὺς τοιούτους περιτυχόντας, πρὸς τὰς τῶν καλῶν διακεῖσθαι πράξεις, ἐκείνοις ἀποβλέποντες καὶ ζηλοῦντες, οἳ σφᾶς αὐτοὺς παρέσχον τῇ καλοκαγαθίᾳ, περὶ δόξης μᾶλλον ἢ βίου σπουδάσαντες, καταμαθόντες ἐν τούτοις δύνασθαι εὐλογηθήσεσθαι πλέον, οἷς ἂν βελτίους ἑαυτοὺς ὑπενδῶσιν, ἢ ἐπὶ τὰ ἄλλα τῶν ἀγαθῶν ἐντιμοτέρους σφᾶς αὐτοὺς καταστήσασθαι, ὁρῶντας τοὺς ἀγαθοὺς τῶν ἀνδρῶν διὰ τῶν ἐπὶ τὰ καλὰ πράξεων, ἀείμνηστον ἀπενεγκαμένους ἀρετῆς κλέος· τὸ μὲν γὰρ ἀγαθὸν, ὅπῳ ἂν μείζω προσλάβηται τὸν ἔπαινον, τοσούτῳ ζηλωτότερον παρὰ πᾶσιν νομίζεται, ἐφ' ὅτῳ δὲ τῶν ἁπάντων, ὅσῳ χεῖρον ἢ προσῆκεν ὁ λόγος συμβάλλεται, τοσούτῳ μεῖον ἢ ἔδει αὐξανόμενον ἐπιδίδωσι.

Νῦν δὲ τίς ἀνάσχοιτο, φρενῶν εὖ ἥκων καὶ τίς φθόνος οὐ πρόσεστι, τὸ μέγιστον κακὸν τοῖς ἔχουσιν, ὥστε μὴ ἥδιον τῶν εὐλογουμένων ἀκούειν, καὶ τοὺς ἄλλους προτρέπειν, περὶ ὧν καὶ λέγειν δικαιότατον; εἰ γὰρ κωφὸν ἡ παροιμία τὸν μὴ τῷ ἥρωϊ στόμα παραβάλλοντα οἶδεν ἀποκαλεῖν, πολλῷ δ' ἔτι πλείω τὸν δυνάμενον μὲν, μὴ θέλοντα δὲ ἀνδρὸς ἀρετὴν ἐγκωμιάζειν (καίτοι ὄντος τοῦ ἔργου χαλεποῦ, ἀλλ' οὖν ὡς ἂν ἐγχωροίη); κωφίαν δὲ καὶ τυφλίαν οἶμαι πάντας, οἷς ἔρρωται τὸ φρονεῖν, κατονομῆναι. Εἰ γὰρ τέχνας παντοίας καὶ ἀγωνίαν περὶ τὸ σῶμα καὶ ζῷα καὶ φυτὰ οἱ περὶ τοὺς λόγους ᾄδειν τολμῶσι, πῶς οὐκ ἂν εἴη δίκαιον καὶ πρὸς ἀγαθοῦ ἀνδρὸς ἀνδρῶν πράξεις καὶ ἤθη διεξιέναι; καὶ τοιούτων γε μάλιστα, οἷοι οἱ σοὶ ἀνέλαμψαν γεννήτορες, καταλιπόντες ἡμῖν πολλῶν καὶ μεγίστων ἔργων σημεῖον μὲν τῆς πρὸς ἐκείνους ἀρετῆς καὶ μεγαλοπρεπείας, ἀρχῶν δὲ καὶ ὡσπερεὶ στοιχείων τῆς τοῦ γένους αὐτῶν πρὸς τὰ κρείττω ἐπαναγωγῆς; τίς γάρ ποτε ἄλλος τῷ γένει ἡμῶν ἐν σκότει ἀγνοίας τῆς πρὸς παιδείαν κατενεχθέντι, καὶ ὡς μηδέποτε νάματα σοφίας ἀρδεύσασθαι

Digitized by Google

δοκοῦντι, τὸ πάλαι λαμπρῷ καὶ ὀφθαλμῷ οἰκουμένης παρεικασθέντι, πολλοῖς σοφοῖς καὶ τυράννοις, τοιαύτην προΐσχετο ἀναδείξασθαι πρόνοιαν ἣν εἶχε καὶ τὴν ἣν ἀπώλετο ἀνακτήσασθαι διαύγειαν ἐν τοῖς λόγοις. Καὶ γὰρ ἐκεῖνος ὁ πάντ' ἄριστος, πατὴρ μὲν τοῦ σοῦ πάππου, πάππος δὲ τοῦ σοῦ πατρὸς, πρόνοιαν καὶ φιλοτιμίαν ὑπεδείξατο, τῷ ὑπερόριος γενέσθαι, τὴν σοφίαν μνηστεύσασθαι αὐτῷ προελόμενος· οὐκ ὤκνησε γὰρ τὴν διαπόντιον ἐκείνην πορείαν, ὡς ἄλλος τις Ἡρακλῆς διαπλεῦσαι, καὶ θαρραλέως τὰ τῆς κελεύθου καὶ τὴν τῶν οἰκείων ὑπενεγκεῖν ἐρημίαν, μηδενὸς κινδύνου καὶ πόνου, τῆς ὑπὲρ τοῦ νοὸς αὐτοῦ τελειώσεως, καὶ τῆς τοῦ γένους βελτιώσεως, ἐν φειδοῖ γενόμενος, ὥσπερ οἱ πολλοὶ τῶν νέων, ἀλλ' ἔρωτι σοφίας ἁλοὺς, ὡς ἀετὸς ὑψιπέτης, τὰ κατὰ δύσιν κατέλαβε Μουσῶν οἰκητήρια ἐν τῷ τότε γνωριζόμενα, ἀκαδημίας τε πλατωνικῆς, καὶ λυκείου, καὶ αὐτῆς..... ἄποικα, ἐν οἷς δὲ πόθῳ σοφίας καὶ τῆς καλλίστης φιλοτιμίας, ἐν ὀλίγοις πολλὰ ἄνθη συλλεξάμενος, ὡς ἀγαθὴ μέλισσα, καὶ ἐν αὐτῷ, ὡς εὐχρήστῳ σκεύει καὶ ἐξ ἀδαμάντου, τὸ τῆς σοφίας μύρον ἀποταμιευσάμενος, εὐφυΐᾳ τε νοὸς καὶ ὀξύτητι, καὶ τῇ πρὸς λόγους ἀτρύτῳ φερεπονίᾳ, γιγαντιαίῳ οἷόν τινι ἅλματι, τὰ τῆς παιδείας ἀκρώρεια ἐπεφθάκει· διὸ καὶ κοινῇ ψήφῳ παρὰ τῶν τὰ πρῶτα σοφίας φερόντων, οὐχ ὅτι γε τῶν συσχολαστῶν ἔξαρχος, ἀλλὰ καὶ λαμπρῶς τῶν καθ' ἑκάστην ἐπιστημῶν ταινιούμενος ἐνδόξως διδάσκαλος ἀνηγόρευτο. Πάντων γὰρ τὰ ὦτα ἡ περὶ τοῦτ' ἀκοὴ ἐνήχησε.

Τηλικοῦτος οὖν μετ' οὐ πολὺ γενόμενος, καὶ πᾶν εἶδος ἐπιστήμης ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἐν ἑαυτῷ ἐμπορευσάμενος, οἷά τις ὁλκὰς μυριαγωγὸς παντοιασοῦν ἐμπορείας εὐθὺ τῆς πατρίδος ἐστέλλετο, τῶν παρ' αὐτοῦ ἀγωγίμων μεταδώσων τοῖς χρῄζουσι, καὶ ἄλλος τις Ἀβιμέλεχ τῷ λαῷ αὐτοῦ ἠσθενικότι τὰ σῦκα διανειμάμενος, ἵνα τῆς ἣν εἶχεν ἀπαλλαγείη νόσου. Καὶ δὴ τὴν ἐνεγκαμένην καταλαβὼν, μετὰ πλείστης ὅσης ἡδονῆς

καὶ ἐπιμελείας δημοσιεύειν τὴν ἐν αὐτῷ ἐμπορίαν καὶ μεταδοῦναι περιχαρῶς τὴν παιδείαν τοῖς ἄλλοις ἐφρόντιζε, καὶ δὴ Μουσῶν ταμιεῖον παρὰ πᾶσιν ἐγνωρίζετο, καὶ οἷός τις Νεῖλος ταῖς ἐπαυξήσεσι καταρδεύων τὴν Αἴγυπτον · καὶ πάλιν ἡ Ἑλλὰς ἐλπίδι τῆς προγονικῆς ἐπὶ λόγοις λαμπρότητος ἐπτεροῦσθαι ἀρξαμένη ἐφαίνετο, καὶ Θάλητα ἐξ Αἰγύπτου ἢ Πυθαγόραν ὁρῶσα ἐπανακάμπτοντα, ἢ ἐξ ἑῴας ἥλιον ἀνίσχοντα ταύτην ταῖς τῆς σοφίας ἀκτῖσι καταφωτίσοντα. Ὅθεν δὴ καὶ οὐκ ἐψεύσθη ἐλπίδων, ὧν ἔτρεφε τὸ γένος, πάλαι μυώμενον τούτῳ χεῖρα ἀποτείνοντα, καὶ ἀνορθώσαντα αὐτὸν ἐν σκότει που καὶ βυθῷ ἀμαθείας κατακείμενον, καὶ οὐκ ἦν οὐδεὶς ὁ τούτου ἀντιλαμβανόμενος, ὅπερ παλαί ποτε πολλῶν ἀντελάβετο, καὶ πολλοῦ μετοχετεύσας, οἷός τις μέγας ποταμὸς πολλὴν ἄρουραν ποτίζων διὰ πολλῶν ὀχετῶν, τὰ τῆς σοφίας νάματα ἐπεδαψιλεύσατο, μηδόλως μηδαμῇ φειδόμενος τῶν σφῶν ῥημάτων κοινωνῆσαι, οἵους ἂν θεῷτο αὔλακας αὐτῷ προσιέναι, ὥστε ἐξ αὐτοῦ ἀρύσασθαι πειρωμένοις, ἀλλ' ἅπαντας ἀφθόνως καὶ οἷον εἰπεῖν νειλαίως ὑπερεχβλύζων, τὰς πάντων διανοίας κατέκλυζε · διόπερ ἕκαστος οὗ χρήζων ἀπολαβών, ᾤχετο χαίρων πρὸς τὰ ἴδια ἀπιών, ἐξ οὗπερ οὖν πάντων τῶν ἐν τῷ τότε εἶναι τὰ ὦτα, τὸ περιὸν τῆς σοφίας αὐτῶν ἐνήχησε. Χρόνου δὲ παριππεύσαντος, πρὸς τῷ τὰ λοιπὰ τῶν ἀγαθῶν, καὶ τὸ τῶν καλῶν μέγιστον προαπόλωλεν · ἔοικε γὰρ τὰς Μούσας συναφίπτασθαι ταῖς ἀρχαῖς · τυχὸν μὲν οὖν τοῦ πρὸ πολλοῦ διωκομένου ἐδόκει ἐπτεροῦσθαι, καὶ τὰ πρῶτα φαντάζεσθαι, λαβόντα δὲ τὸν ἀγωνιστήν, τὸν τῆς παιδείας ὑπενδύεσθαι ἀγῶνα, καὶ κατὰ μικρὸν πρὸς τὴν νίκην χωρεῖν · συστήσας γὰρ ἐκεῖνος τὸ θέατρον καὶ ἐν μέσῳ στάς, πάντας προὐκαλεῖται μετὰ ὑψηλοῦ τοῦ κηρύγματος, καὶ ἐφέλκων πρὸς τὸν τῆς σοφίας ἀγῶνα μέγιστον (ἐπικαθημένην γὰρ τοῖς αὐτοῦ χείλεσι τὴν πειθὼ ἔχειν ἐδόκει) γένους τε ἀρχῆς, καὶ Μουσῶν ἀνακλήσεως ἐφρόντιζεν, εἰδὼς ὡς ὄψις μὲν πλεονεκτεῖ

τῶν ἄλλων πασῶν αἰσθήσεων, νοῦς δὲ ψυχῆς, ἥλιος δ' ἄστρων πάντων, τούτων δ' ἀπόντων, συνάπεστι καὶ τὸ τέλειον εἶναι ἄνθρωπον, καὶ τἆλλα ὁμοίως · οὕτω δὴ σοφίαν πάντων τῶν παρ' ἀνθρώποις ὑπερτερεῖν ἀγαθῶν, καὶ ταύτης ἄτερ, οὔτε τὸν δοκοῦντα, καὶ οἱονεὶ ἔξω τῶν ἀγαθῶν, ἀγαθὰ πέφανται, οὔτε μὲν ἀνθρώπῳ τὸ ἐνεργείᾳ λογικὸν καὶ τέλειον ἐνδείκνυται μὴ κατὰ λόγον καὶ ἐπιστήμην, τῶν τῆς ἀΰλου ἐνεργειῶν, ἀλλὰ κατ' αἴσθησιν μᾶλλον, οἷα δὴ καὶ τοῖς λοιποῖς, οἷς τὸ αἰσθητικὸν ἐμπέφυται ἐνεργούμενον.

Διὸ δὴ πάσῃ δυνάμει πρὸς τὸν τῆς σοφίας πόθον ἅπαντας ὑπερείθιζε, πόνους μὲν συνεχεῖς καὶ ἀτρύτους καταβαλὼν πρὸς τὸ καὶ ἄλλοις μετασπείρειν τὰ παρ' ἑαυτοῦ γεννήματα, καὶ ἐπαυξῆσαι ὃ παρὰ τοῦ κρείττονος εἴληχε τάλαντον, ἔσπευδε · λόγοις δὲ μειλιχίοις καὶ προτροπαῖς ἀεὶ χρώμενος πρὸς τὸ ἀνανεώσασθαι τὸ τῆς σοφίας ἀρχαῖον κλέος τῶν προγόνων, καὶ δὴ οὖν αὐτὸς καὶ προΐστωρ καὶ εἰσηγητὴς ἐγνωρίζετο, ὥστε πάντας συνδραμεῖν τοὺς φιλολόγους, καὶ μηδένα ἀξιοῦσθαι ἔξω τῶν ἀγώνων γενέσθαι τοὺς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ, καὶ μὴ ἐμφορεῖσθαι τῶν παγχρύσων αὐτοῦ ναμάτων, ὥστε τὰ μὲν ἀπὸ γλώττης (οὗ καὶ ἐκ στόματος, ἵνα καθ' Ὅμηρον εἴπω, μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή), τὰ δὲ δι' ἐγγράφων παραδιδόναι χαριέντως ἔσπευδεν. Οὐ γὰρ Πολυμνίας ἀνέστιος μόνον ὢν ἐτύγχανε, καὶ ταύτης τῶν ὀργίων ἀκριβῶς ἐφαπτόμενος, καὶ Καλλιόπης πολυειδῶς, καὶ Ἐρατοῦς, καὶ Οὐρανίας, καὶ ταύτης οὐ μέν τοί γε ἀκροθιγῶς πως τοῖς χείλεσιν, ἀλλ' ὅσον ἀνῆκε πρὸς τὴν τῶν ὄντων κατάληψιν, καὶ τῆς ἀληθείας μᾶλλον, ἢ τερατείας ἐχόμενον, ἀλλὰ καὶ τῆς δεσποίνης Κλειοῦς, καὶ τῶν ἄλλων Μουσῶν, μὴ ὅτι γε τὴν συνήθειαν, καὶ τὴν συνίδρυσιν εἰληφὼς ἐδόκει, ἀλλ' οὔμενουν οὐδὲ τῶν ὀργίων αὐτῶν, καὶ τῶν τοῖς ἄλλοις ἀκαταλήπτων πόρρω ἀφεστηκὼς ἐμπυρευθείς, οἷα αὐταῖς σύνναος καὶ ἐκ πολλοῦ ξυνήθης, τὰ δὲ εὐφυΐᾳ μὲν νοὸς καὶ ὀξύτητι · φιλοπονίᾳ δὲ

Digitized by Google

σώματος, καὶ τῇ τῶν χαμαὶ ἐρχομένων ἀποτάσει, καὶ παρ' ἑαυτοῦ εὑρὼν παρέδωκε τῷ γένει.

Καὶ μὴν ἀλλ' οὐδ' ἀνεκτὸν αὐτῷ εἶναι ἐδέδοκτο, τῆς θύραθεν σοφίας ἐπιμελουμένῳ μὴ μάλιστα αὐτῷ μέλειν τῆς ἡμετέρας καὶ κρείττονος, τῆς μὲν σκέπην τε τῷ καρπῷ καὶ ὄψιν οὐκ ἄωρον παρεχομένης, τῷ ταύτην περιβαλλομένῳ, τῆς δὲ καρπὸν τῇ ψυχῇ, καὶ τὴν τοῦ κρείττονος ἀλήθειαν · τοσοῦτον γὰρ περιῆν αὐτῷ τῆς τῶν ἱερῶν βίβλων μελέτης καὶ καταλήψεως, ὥστε ὅλας βίβλους σοφίας καὶ εὐσεβείας πλήρεις συνταξάμενος ἀνακοινώσασθαι, ἃ τὸ τοῦ ἀνδρὸς ἐμβριθὲς καὶ φρονεῖν ἡμῖν σαφῶς ἀπελέγχουσιν, ἐξ ὧν ῥᾴδιον καταμαθεῖν τοῖς ταύτας συνεχῶς ἀνελίττεσθαι μὴ ὀκνοῦσι · τίς γὰρ πώποτε (αἰδοῖ τῶν πατέρων) τοσαύτην φιλοπονίαν, καὶ ἀκρίβειαν ἐν τῇ τῶν ἱερῶν γραφῶν ὑπεδείξατο ἀναπτύξει; καὶ τίνι βίβλοι ὅλαι οὕτω πεπόνηνται, ὥστε θάμβος ἔχειν πάντας τοὺς ταύτας περιτυχόντας; ἢ τίποτε ἂν ἄλλο διανοηθέντα ὑπολάβωμεν, ταύτας ἐκδοῦναι, ἃς πάντες οἱ τῶν λόγων ἐρασταὶ ἐπὶ γλώττης φοροῦσιν; ἢ οὐχὶ προτρέπων τοὺς φιλολόγους ἐπὶ τὴν τῶν λόγων σπουδὴν, καὶ προκαλούμενος πάντας παιδείας μετασχεῖν, καὶ αὐτὸν μιμήσασθαι, ταύτας ἐξεπόνησεν; ἐξ ὧν οἱ βραχύν τινα χρόνον συγγενόμενοι ταύταις, ὅσους κομίζονται τοὺς καρπούς, οἵους τοὺς ἀρυσμένους ὑπέδειξαν, ἅτε δὴ πολυχεύμονες πηγαὶ, καὶ ἀνεξάντλητα ῥεύματα, οἷα δωροῦνται τοῖς ἐρασταῖς · ὦ λόγοι, ὦ Μοῦσαι, ὦ σοφία, οἵαν ἐπέθηκαν κορωνίδα τῷ σῷ ἐραστῇ, οἵᾳ τιάρᾳ αὐτὸν ἐταινίωσαν · εἰκότως γὰρ εἴρηται, δόξα πάρεστι τῇ σῇ δεξιᾷ καὶ πλοῦτος τῇ ἀριστερᾷ σου · οὐ γὰρ πλουτεῖν μόνον οἶδας τοὺς σοὶ κατεχομένους, ἀλλὰ καὶ τοὺς πόρρω πάσης ἐξωτερικῆς δυνάμεως ὄντας ἐπὶ δόξαν καὶ κλέος μέγα ἀναγαγεῖν.

Καί γε εἰκότως, τὸ γὰρ περιὸν τοῦ φρονήματος καὶ ἡ ἐπὶ λόγοις φήμη τοῦ ἀνδρὸς μὴ οὐχ ὅτι γε πάντων περιήχει τὰς ἀκοὰς, ἀλλ' ἔτι καὶ αὐτοῦ τοῦ ἄνακτος, φήμης διαδοθείσης,

Digitized by Google

καὶ τῆς ἀληθείας ταύτῃ συντρεχούσης, ὡς ἐμπειρότατος εἴη πάντων τῶν περὶ ἰατρικὴν, καὶ τὴν τοῦ κρατοῦντος μεταπέμπεται ἑστίαν, καὶ ταῖς μεγίσταις τῶν τιμῶν καὶ ἀξιωμάτων, ὧν τὸ εὐσεβὲς οὐκ ἀπείρηται σέβας, κατ' ἀξίαν δωρηθείῃ, λαμπρῶς προστάτης τοῦ γένους ἀνακηρύττεται, καὶ ἐπὶ τοῦ ἑρμηνέως τάξιν ἐνίδρυται, θεοῦ οἶμαι κελεύσαντος, ὅπως μὴ ἀχρεία καὶ ἄπρακτος ἀρετῆς φύσις παρεωραμένης, μαρασμὸν εἰκῇ ὑφίσταται, ἀλλ' ἐπὶ τὸ ἀγαθοποιεῖν καταχενώσει τὴν δύναμιν καὶ πολλοὶ ὠνίνονται αὐτῷ · καλῶς χαρισαμένῳ τοῖς ἀξιώμασι· διὸ πάντες πανταχόθεν συρρέοντες ὡς εἰς κοινὸν ταμεῖον, ἕκαστος τοῦ αἰτουμένου ῥᾳδίως ἐπιτυχὼν, ἀνεχώρει ἐπὶ οἴκου, χαίρων ἅμα, καὶ τὸν εὐεργέτην λαμπρᾷ τῇ φωνῇ μεγαλύνων · τοσαύτη γὰρ αὐτῷ φιλανθρωπία, τοσαύτη πραότης, ὥστε μηδὲ εἷς εἰς τόσον ταπεινὸς, ᾧ μὴ ἡ πρὸς αὐτὸν εἴσοδος, οὐκ ἂν ἀνέῳκτο, ἀλλὰ πᾶσι παρεῖχε τὸ οὖς πειθήνιον, καὶ μηδεὶς ἐξῄει λύπῃ ἢ ἄλλῳ τινὶ κατεχόμενος, ἀλλὰ τοὺς μὲν οἰκτείρων, ὡς φιλόχριστος, τοὺς δὲ πάσης ἐπηρείας ἀπαλλάττων, καὶ μονονοὺκ πᾶσι τοῖς αὐτόν τι δεομένοις ἀκώλυτον παρεῖχε τὴν εἴσοδον, μηδένα τῆς αὐτοῦ ἐντεύξεως ἀπεδιοπομπεῖτο, ἀλλ' οἷός τις ἥλιος τοῦ φωτίζειν μὴ φειδόμενος τοῖς πρὸς αὐτὸν ἐνατενίζειν ἐθέλουσι, καὶ ὥσπερ τὸ περιθάλπειν κοινὸν πᾶσι δωρεῖται τοῖς αὐτοῦ χρῄζουσι θερμότητος, τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον, τοὺς καθ' ἑκάστην ἀθρόους καὶ μάλα συχνοὺς προσιόντας αὐτῷ, καὶ οἴκοι διατρίβοντι, καὶ ἀποδημοῦντι, καὶ τῆς αὐτοῦ δεομένους συναρωγῆς, μάλα ἐκούφιζε, τοῦ οἰκείου πάθους ἑκάστῳ καὶ αἰτήματος, πρόσφορον τὴν λύσιν διανέμων, ἀπεπέμπετο οἴκαδε γηθόμενον.

Διὸ μέγιστον οὐχ ὅπως ἐπὶ σοφίᾳ παρὰ πᾶσιν ὄνομα, ἀλλὰ κἀν ταῖς κατὰ τὸ πολιτικὸν πράξεσιν οὐχ ἧττον ἀπεβλέπετο, καὶ τὰ πρῶτα πάντων φέρειν ἠξίωτο, ὥστε μηδὲν αὐτοῦ τῆς βουλῆς ἄτερ ἐν βασιλείοις διαπράττεσθαι, διὰ τὸ ταχέως τὰ δέοντα εὑρίσκειν, καὶ τὰ εὑρεθέντα καλῶς διευθύναι · ἱκανὸς

Digitized by Google

γὰρ ἦν οὐχ ἧττον τῶν πραχθέντων ἢ τῶν διανοητικῶν · ἀληθέστατα γὰρ καὶ περὶ τῶν ἐνεστώτων ἔκρινε, καὶ εὐστοχώτατα περὶ τῶν μελλόντων συνέβαλε, πάντα μὲν ἔχων τῇ βουλήσει ἑπόμενα, τὴν βούλησιν δὲ τῇ φρονήσει συνᾴδουσαν, μὴ ὑπενδιδοὺς τῇ χείρονι κατεξανίστασθαι τοῦ χρείττονος, ἀλλὰ παραχωρεῖν μὲν τῶν πρωτείων, καίπερ δεσπότιν οὖσαν τῶν ἔξω, δέχεσθαι δὲ παρ' αὐτῆς τὰ τῶν πρακτέων συνθήματα τῇ συνοίκῳ καὶ χρείττονι · ἐξ οὗ παρὰ πᾶσιν ἐλαμπρύνετο, καὶ πάντας οἷά τις μαγνήτης ἕλκων πρὸς ἑαυτὸν, ὥστε ἐκεῖνον ἀποβλέπειν, καὶ ζηλοῦν ἅπαντας, καὶ μηδένα ἀξιοῦσθαι ἐν τῷ τότε εἶναι ἔξω τῆς θέας καὶ ἐντεύξεως αὐτοῦ γενέσθαι, οὐκ ἀξιώματος ὄγκῳ συνόντα, οὐ στρατιωτικοῖς καταλόγοις ἐμπρέποντα, οὐ τέχναις βαναύσοις σχολάζοντα, ἤδη δέ τινες καὶ τῶν ἐξ ἀλλοδαπῆς πρεσβεύσοντες ἰόντων, περὶ πολλοῦ ἐφαίνοντο ποιούμενοι, ἐν τῷ ἐγγενέσθαι, καὶ δι' αὐτοῦ τὰ τῆς πρεσβείας αὐτῶν ἐκτελεῖσθαι.

Ὁ μὲν οὖν τοιοῦτος ὢν, ὁποίους δὲ τοὺς παῖδας κατέλιπε; μῶν ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν γεννητόρων, χρήμασι καὶ τοῖς ἄλλοις τῶν ἀγαθῶν, δι' ὧν οἱ ἄνθρωποι τῷ βίῳ μακαρίζονται, καὶ ἃ τὴν συντέλειαν ἄχρι τοῦδε παρέχεται, καταπλουτεῖν ἔσπευδε; τοῖς πατρικοῖς δὲ ἤθεσι στίχειν αὐτὸς, τῷ φόβῳ μᾶλλον κυρίου καὶ νουθεσίᾳ διέτρεφεν, ἢ τοῖς ἄλλοις, οἷς τοὺς τοιούτων παῖδας τρέφεσθαι εἰκός · τὴν ἐκείνου γὰρ ἀρετὴν διώκειν καὶ ὡς ἀρχέτυπον μιμεῖσθαι, ὥσπερ οἱ γραφεῖς, τὸν πατέρα, καὶ ἐπὶ τοῦ βίου δεικνύναι τοὺς λόγους ἐπαίδευεν · ὅθεν καλῶν γεννητόρων καλλίστους παῖδας ἀπέφηνεν, ὡς τὸ τῆς γῆς εὐφορώτατον, πολύχουν τὸν ἄσταχυν ἀποδίδωσι τῷ καταβάλλοντι, ὑποδεξάμενον τὰ σπέρματα καὶ δὴ τῆς πατρώας ἀρετῆς, οὐ πολὺ τὸ μετὰ τοῦτο, τὰ ἴχνη βαδίσαντες, ἐπὶ τὸ τῆς ἀρετῆς ἄκρον τῷ πατρὶ ὡς ἀετιδεῖς συγκατέπτησαν.

Τίς δ' ἦν οὗτος υἱέων; ὁ σπλαγχνικώτατος ἐκεῖνος καὶ συμπαθέστατος Νικόλαος βοεβόδας, τὸ τῆς σοφίας ἱερὸν ἀγλάϊσμα,

Digitized by Google

ὁ ταῖς Μούσαις συνέστιος καὶ συνοργιαστής, τὸ τῆς σοφίας ἐντρύφημα, τὸ ἔμψυχον ὄντως καὶ κάλλιστον θεοφιλοῦς πολιτείας ὑπόδειγμα, ὁ ζηλωτὴς εὐσεβείας, καὶ προϊστάμενος παιδείας, ὁ πολὺς μὲν ἔν τε θεωρίᾳ καὶ πράξει, πολὺς δ' ἐν φιλοσοφίᾳ καὶ ταῖς ἄλλαις καθ' ἐπιστήμην ἀρεταῖς, ὁ ἐν πολλαῖς μὲν καὶ ἄλλαις φωναῖς, τοῖς ἀρίστοις τῶν λόγων παρεξεταζόμενος, καὶ τῶν πρωτείων αὐτῷ εἰκότως παραχωροῦσι, μάλιστα δὲ ἐν τῇ καθ' Ἕλληνας, αὐτοῖς τοῖς ἐνδοξοτέροις τῶν λογίων καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς, καὶ τῶν κατ' ἐκεῖνο καιρῶν, ὧν λόγος ἐπ' ἀρετῇ λόγων πολὺς, τὰ πρωτεῖα φέρων κοινῇ ψήφῳ πᾶσι δέδοκται, ὁ τῷ γεννήτορι, καθάπερ ἀετιδεὺς, συμπεριϊπτάμενος, καὶ ἐπιεικὲς τῆς ἐκείνου φύσεως ἐκσφράγισμα γεγονὼς, καὶ ἐκμαγεῖον ἔμφυλον, καὶ καρπὸς ἡδὺς τῷ ἰδίῳ φυτῷ ἐξομοιούμενος, ὃς καὶ πολλάκις τῷ παιδὶ τῶν πρωτείων παρεχώρει ἐναμβρύνεσθαι, μήτε ἑαυτόν τι ζημιῶν, καὶ τοῦ παιδὸς αὔξων τὸ φιλότιμον, ὁ τρόφιμος παιδείας καὶ τοῖς λόγοις ἀπαράμιλλος, τῶν ἡγεμόνων τὸ εὖχος, τῶν πριγκίπων τὸ ἐγκαλλώπισμα, τὸ τῆς φρονήσεως θεότευκτον ἄγαλμα, καὶ συνελόντι φάναι, πασῶν τῶν ἀρετῶν τὸ ἀξιάγαστον πλεονέκτημα· τίνι γάρ ποτε τοσοῦτον ἔμελε τῆς τῶν καλῶν πράξεως; ὥστε τῷ εὐποιεῖν μᾶλλον ἢ τῷ κολάζειν τὴν ἰσχὺν τῆς ἀρχῆς ἐπιδεικνῦναι σπεύδοντα; ἐπ' ἔργοις ἀγαθοῖς πλέον, ἢ τῇ δόξῃ καὶ τῷ πλούτῳ θαυμασθῆναι, περιπλείονος φανέντα ποιούμενον.

Ὥσπερ ποταμὸς ταῖς δοθείσαις τῶν διεξόδων ἀφορμαῖς ὁρμητικώτερον ὑπεξερχόμενος καὶ καταρδεύων πολλὴν ἄρουραν, ταύτῃ τοι οὗτος τῆς οἰκείας φύσεως εὑρὼν δίοδον τὴν ἀρχὴν, πάντων τοὺς κόλπους κατέκλυζεν ἐλεημοσύναις καὶ εὐποιΐαις περιανθιζόμενος, πατὴρ δὲ πάντων, καθ' Ὅμηρον, ἤπιος ἦν· καθάπερ γὰρ τῷ πυρὶ παροπαδεῖ τὸ καίειν, καὶ τῷ ἡλίῳ ἐμφύεται τὸ φωτίζειν, καὶ τὸ ἑλκυστικὸν τῇ μαγνήτιδι, οὕτω τὸ ἀγαθοποιεῖν τῇ τοῦ ἀνδρὸς προαιρέσει· πάντας γὰρ

Digitized by Google

τοὺς πόρρω τε καὶ ἐγγὺς, ποταμὸς ὥσπερ μέγας, ταῖς εὐποιΐαις κατανοτίζοντος, μᾶλλον δ' ἁπάντων τὰς ψυχὰς βελτιώσασθαι ἐπεθύμει, καὶ τῷ γένει τὴν παιδείαν, κάλλιστόν τι οἷον δῶρον ἀνακαλέσασθαι ἐπειρᾶτο· διόπερ μόνος καὶ πρῶτος φροντιστήρια παντοιασοῦν παιδείας ἁδραῖς συνεστήσατο συντάξεσι, μηδενὸς τοῦτο τῶν πρὸ αὐτοῦ κατορθοῦν ἰσχύσαντος, καί τοι τῶν τότε πραγμάτων ἐπ' αὐτῶν καταρροῦν ἐχόντων· οὐ γὰρ τρυφῆς ἕνεκα ἐκεῖνος ἀπήλαυε τῆς ἡγεμονίας, οὔτε ἐν ἡδυπαθείᾳ τῆς ἐξουσίας, ὥστε πάσας τὰς ἑαυτοῦ ἐμπίπλασθαι ὀρέξεις, ἀλλὰ μεθ' ὑπερβαλλούσης προνοίας τῶν ὑπηκόων ἐπιμελούμενος, τοῦ γένους ἀντελάβετο παιδείαν, διόπερ χρυσοῦς αἰὼν, οὐ μόνον τοῖς ὑπ' αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τοῖς περὶ τοὺς λόγους, ἐνομίζετο ἐκεῖνος· πάντες μὲν γὰρ ἀφθόνως τῆς αὐτοῦ ἀπελάμβανον χάριτος, πλείω μέν τοι, ὅσοι τὸ λέγειν πρὸ ἄλλου τε αἱρούμενοι, καὶ παιδείας αὐτοῖς ἔμελεν, ὅσῳ μὲν γὰρ τοῦ πατρὸς ὑπερέσχε τοῖς ἀξιώμασι, τοσούτῳ δὲ τῷ τῆς φύσεως μεγαλοφυεῖ καὶ μεγαλουργῷ τῆς προαιρέσεως, εὐρυτέραν ὕλην εὑρὼν καὶ μείζω πρὸς τὴν τῶν ἔργων ἀπόδειξιν, ἀνοίκειον εἶναι κρίνων τοὺς παῖδας ἐπιμελεῖσθαι μὲν αὐξάνειν, ἣν ἐκτήσαντο περιουσίαν, τῆς δὲ πατρικῆς ἀμελεῖν ἀρετῆς, καὶ μηδένα ἔχειν λόγον.

Οὐ μὴν ἀλλ' ὡς ἔμπορος ἄριστος τὴν παρὰ τοῦ πατρὸς ἐμπορίαν δεξάμενος, ἐπηύξησε πολλαπλασιάσας τὸ τάλαντον, τὴν περὶ λόγους ἀρετὴν τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ καὶ τῶν πρωτείων ὁ πατὴρ τῷ υἱεῖ παρακεχωρήκει τὸν πρὸς παιδείαν ζῆλον, ἀλλ' αὐτὰ τὰ παρ' αὐτοῦ Μουσῶν καταγώγια, μονονουχὶ φωνὴν ἀφιέντα διαπρυσίως κηρύττουσιν, ὁ πρὸς τὴν τοῦ γένους ἐπίδοσιν διακαὴς πόθος, ἀλλὰ μεγάλῃ καὶ λαμπρᾷ τῇ φωνῇ μαρτυροῦσι τὰ τούτου ἀποτελέσματα, παρίημι λέγειν τὸ πρᾷον τοῦ ἀνδρὸς, καὶ ἀστασίαστον τῆς ψυχῆς, τὴν ἐπὶ προσώπου γαλήνην ἔνθεον, τὸ προσηνὲς, τὸ μειλίχιον, τὸ συμπαθὲς, τὸ πρὸς πάντας συγκαταβατικόν τε καὶ ἥμερον,

Digitized by Google

καὶ τί με δεῖ λέγειν τὰ πολλὰ δι' ὄχλου ὑμῖν γενόμενον; τὸ δὴ μέγιστον καὶ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ σπανιώτατον, μή τι γε καθ' ἡμᾶς, τὸ μόνος καὶ πρῶτος τῶν ἐν ἡγεμονίᾳ καὶ δόξῃ καὶ πλούτῳ καὶ τρυφαῖς ὄντων συνοργιᾶσθαι ταῖς Μούσαις, καὶ τοῖς κατὰ ψυχὴν πόνοις καὶ διάνοιαν· συνομιλῆσαι, καὶ τούτων μηδαμῆ μηδαμῶς ἀπολιπεῖν μηδὲ μίαν ὑπερβολήν, καθάπερ τὰ περὶ τούτου συγγράμματα ἐμμάρτυρον τὴν περὶ λόγους ἀρετὴν ἡμῖν κατέλιπον, μεγαλονοίας καὶ φερεπονίας τοῦ ἀνδρὸς ἀπεικάσματα.

Τί δαίη ὁ τούτου μὲν παῖς, σὸς δὲ τοκεύς; μήτε πατρὸς ἀπολιπέσθαι τὰς ἀρετάς, κατόπιν μένειν ἠνέσχετο; ἢ τῇ τοῦ γένους ἐπαρθεὶς λαμπρότητι, καὶ δόξῃ, καὶ πλούτῳ χρησάμενος (ᾧ τοὺς πολλοὺς ὁρῶμεν χρωμένους) παρὰ φαῦλον ἡγεῖτο ἀρετήν; ἢ οὐχὶ τὴν διαδεχθεῖσαν καὶ ἐπὶ μείζω ἄγειν διὰ φροντίδος εἶχε, τὴν χρυσῆν σειρὰν μᾶλλον, καὶ περιπλέκειν πειρώμενος; εἰδὼς πρῶτον μὲν τοὺς ἀγαθοὺς τῶν παίδων δεῖν, ὥσπερ τῆς πατρικῆς περιουσίας, οὕτω καὶ τῆς ἀρετῆς κληρονομεῖν, καὶ καθάπερ ποταμός, πόρρωθεν ἀναπηγάζων, περὶ τὰ μέσα ἄφθονόν τε καὶ ἄβατον ποιεῖται τὸ ῥεῦμα, ἀπληστότερον ἐπεξερχόμενος, πολλῶν δ' ἑκατέρωθεν συρρεόντων, τὸν αὐτὸν καὶ οὗτος τρόπον, ἄποθεν μὲν λαβὼν τὰς ἀφορμάς, πολλῶν δὲ καὶ ἄλλων παρὰ τῆς φύσεως συνελθόντων, ἀφθονώτερον ἐχρῆτο τοῖς φύσει, καὶ ἔξω τῶν καλῶν, μάλιστα δ' ἂν ἁρμόττοι λέγειν τὴν περὶ αὐτὸν ἀρετὴν ἡρωϊκήν τε καὶ θείαν, καθάπερ Ὅμηρος περὶ Ἕκτορος πεποίηκε λέγοντα Πρίαμον, ὅτι σφόδρα ἦν ἀγαθὸς, οὐδὲ ἐώκει ἀνδρός γε θνητοῦ πάϊς ἐμμέναι, ἀλλὰ θεοῖο · εἶτα δὲ τὸν ἀρχῆς μὲν ἐπιλαβόμενον καὶ πολλῶν δ' ἄρχειν ταχθέντα, τοῦτον ἀνάγκῃ τὴν ἀρετὴν πᾶσι τοῖς ὑπὸ χεῖρα κοινοῦσθαι, τῶν γὰρ ἑνὸς ἀγαθῶν πολλοὶ ἐπευρίσκονται ἄνθρωποι · ὃς γὰρ πολλῶν ἡγεῖται, τούτων ταῖς κατ' ἀρετὴν πράξεσι μᾶλλον ὑπερέχειν τοῦ κατὰ τὴν ἀρχήν, ὅπως μὴ τὸ τῆς παροιμίας ἐπ' αὐτοῖς κομψὸν

Digitized by Google

λεχθείη, ἐὰν τὸ ὕδωρ πνίγῃ, τί δεῖ ἐπιπίνειν; τούτων οὖν ἐπὶ νοῦν ἐλθόντων τῷ ἀοιδίμῳ ἐκείνῳ, ἐπεχείρει εἰς δύναμιν μιμήσασθαι ὃν ἀρχέτυπον εἶχε, τὸ πρῶτον πάντων τῶν ἀγαθῶν αἴτιον, ὅς, κατὰ μίμησιν ὑπερκόσμιον, καὶ τὰ τῇδε ἐθέλει τετάχθαι. Ὅθεν ὑπέκλυζε μὲν ἀγαθοῖς πάντας, κατέχει δὲ εὐδαιμονίαν ὅση δυνατὴ τῶν ὑπ' αὐτῷ ἑκάστῳ, τοῦ μὴ ἐν αἰσχύνῃ τὴν ὁμωνυμίαν ποιεῖσθαι, καὶ ἀνάξιον τῆς ἣν ἐτάχθη τάξεως ὀφθῆναι, ἀλλ' ἐπιτίθεσθαι τῇ μιμήσει, πᾶσι τοῖς προκειμένοις τῶν ἀγαθῶν, εἰς ἀνθρώπων εὐεργεσίας διανεμόμενον. Ἔνθεν τοι ζηλωτὸς μὲν ἐφαίνετο τοῖς συγγινομένοις αὐτῷ, ἐραστὸς δὲ τοῖς πόρρωθεν, ἀγαθοῖς δ' εὐχῇ τεύξασθαι εὐνοίας αὐτοῦ.

Δημοτικὸς μὲν οὖν ἦν ἐν τῇ τοῦ πλήθους θεραπείᾳ, ἀνέδην ἑαυτὸν τοῖς πᾶσι δοὺς καὶ ἐλεύθερον · τοῖς μὲν ἐξαμαρτάνουσιν ἵλεως, ἐπιτετιμηκὼς τὸ δριμὺ τῆς δικαιοσύνης συγκερασάμενος τῷ ἐλαίῳ τῆς ἐλεημοσύνης, τοὺς δὲ καλῶς πράττοντας κατ' ἀξίαν τιμήσας, οὔτε ὅλως πρὸς χάριν, οὔτε μὴ οὐχὶ ἐχαρίζετο, σφαλερὰν πάντῃ τὴν τοιαύτην πολιτείαν εἰδώς · συναπόλλυσι γὰρ τὸν πρὸς χάριν λέγοντα, καὶ προσαπόλλυσι τὸν μὴ χαριζόμενον · ἀλλ' ὥσπερ οἱ περὶ τὴν μαθηματικὴν τὸν ἥλιόν φασι μήτε τὴν αὐτὴν τῷ ὅλῳ φορὰν φερόμενον, μήτε ἄντικρυς ἐναντίαν, καὶ ὅλως ἀντιβατικήν, λοξῷ δέ τινι, καὶ παρεγκεκλισμένῳ πορείας σχήματι διϊππεύοντα, ὑγράν τινα καὶ εὔκαμπῆ καὶ περιελιττομένην ἕλικα ποιεῖν, δι' ἧς πάντα σώζεται, καὶ τὴν ἀρίστην κρᾶσιν λαμβάνει, οὕτως ἄρα πολιτικῆς ὁ μὲν ὀρθὸς λόγος, ὁ πρὸς ἅπαντα ἀντιβαίνων, ἀπηνὴς καὶ σκληρός, καθάπερ οὐκ ἀσφαλές, ἀλλ' ὀλισθηρόν, τὸ τοῖς ἁμαρτάνουσι συνεφέλκεσθαι.

Πολιτικῆς δὲ τοσαύτης αὐτῷ περιῆν, ὥστε μηδένα εἶναι τὸν τούτῳ παραβαλλόμενον · τίς γὰρ ὡς οὗτος τοῖς καιροῖς καλῶς οἶδε χρήσασθαι, καὶ μεταβαλλομένων τῶν πραγμάτων συμμεταβάλλεσθαι, καὶ μάλιστα μὴ κατὰ ῥοῦν φερομένων;

Digitized by Google

τί οὖν ἄν τις εἴποι ἀξίως αὐτὸν ἐπαινέσει; σωτῆρα καὶ ἐλευθερωτὴν τῆς πατρίδος ἀποκαλῶν, οὐ καταγράψητό τις ἂν αὐτοῦ τὸ ψεύδεσθαι ἐν τῷ λέγειν, καὶ γὰρ οὗτος, ὥσπερ Μιλτιάδης κινδύνου πάσης ἐπικρατουμένης Ἑλλάδος, λυτρωτὴς ταύτης ἐπεγράφετο · καὶ Θεμιστοκλῆς τὸ δεύτερον ἐπὶ Ξέρξου, διὰ θαλάσσης τε καὶ ἠπείρου σὺν ἀπείρῳ στρατῷ καταλαβόντος τὴν Ἀττικὴν, τῷ πολιτικῷ αὐτοῦ φρονήματι, καὶ σοφῷ ἐπιχειρήματι μᾶλλον ἢ τῷ πολέμῳ ἡ Ἑλλὰς ἠλευθέρωται, οὔτε δὴ πάντων ἐν κινδύνῳ τὴν σωτηρίαν ἐπαλαμήσατο, τῆς σωτηρίας τῶν πολλῶν περὶ πλεῖον φαίνεται προνοούμενος ἢ τῆς ἰδίας ἀρχῆς, μικροῦ δεῖν ὑπὲρ τῶν πολλῶν καὶ κινδύνῳ περιπέπτωκεν · καὶ γὰρ οὕτως ἔχει · τῶν μὲν ἄλλων τοῖς ὅλοις ἀμηχανησάντων, μηδενὸς αὐτοῖς τὸ πρακτέον ἐπινοήσαντος, μόνος δ' οὗτος ὑπὲρ λαοῦ θύεσθαι προείλετο.

Τίνα μέν τοι καὶ περὶ λόγους λόγον εἶχε, καὶ τἄλλα, ἃ τὴν ψυχὴν τρέφειν εἰκός; μὴ ῥᾳθυμίᾳ εἴκων; δεύτερα τῶν ἄλλων ταῦτα ἐπεποίητο; ἔστι μὲν, ἔστιν αὐτῷ οἷα οὐδενὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ · οἱ μὲν διὰ φροντίδος εἶχον, ὥστε κάλλη νεῶν ἀνεγείρεσθαι, καὶ τὰς πόλεις ὕδατι καταρρύεσθαι, καὶ ἃ τὴν συντέλειαν ἄχρι τοῦδε παρέχεται, καὶ τοῖς ἐνθάδε μόνοις τὴν χάριν δωρεῖται, ὧν τὰ μὲν χρόνος διαρρέων βυθῷ λήθης παρέδωκε, τῇ τῶν πολλῶν μνήμῃ ἐξίτηλα πεποιηκώς · ἅττα δὲ μείζονος λόγου οὐκ ἄξια, μηδὲ ἀκολουθία μνήμης πρὸς ἡμᾶς διασώζονται, πρὸς τὸ μὴ πολλοὺς ὠφελεῖν δύνασθαι · ὁ δὲ τοῦ κρείττονος περὶ πολλοῦ λόγου ἐδόκει ποιούμενος καὶ τῶν πολλῶν δυναμένων ὀνίνασθαι, καὶ ἀοίδιμον τὴν μνήμην τοῖς κεκτημένοις παρέχεσθαι · ἐπεμελεῖτο μὲν παιδείας, οἷον οὐδεὶς, καὶ τοὺς περὶ λόγους ἄγαν ἐδεξιοῦτο, συνεχῶς αὐτοῖς συγγινόμενος, καὶ τοτὲ μὲν αὐτοῖς προβάλλων τῶν παρὰ φιλοσοφίαν τι δυσξυμβλήτων, ὡς πατὴρ τοὺς υἱεῖς πρὸς τὸν ἀγῶνα ὑπενδύεσθαι προὐκαλεῖτο · τοτὲ δὲ καὶ τὰ παρ' αὐτῶν

Digitized by Google

πάνυ νουνεχῶς χαριέντως τε ἐπιλύων, ὥστε πολλάκις Μουσῶν ἱερὸς χορὸς τὸ πρυτανεῖον ἐδόκει, καὶ τῶν μουσοτρόφων αἰὼν ὁ χρυσοῦς· οὐ μέντοι καὶ τῶν ἱερῶν ἠμέλησε βίβλων, ἐν ἀλλοτρίᾳ τῇ ἐκκλησίᾳ, κελαδούντων φωνῇ τῶν ἀκουόντων, καὶ μὴ τῶν ᾀδομένων συνιέντων, ἀλλὰ μάλα σπουδαίων, καὶ διὰ τάχους πανταχόθεν μετεπέμψατο, τοὺς ἐμπείρους ἑκατέρων τῶν φωνῶν ἁδραῖς συντάξεσι, καὶ ἡγεμονικαῖς τῷ ὄντι δεξιώσεσιν αὐτοὺς φιλοφρονησάμενος, τοῦ ἔργου ἥψατο, καὶ εἰς ἔκβασιν (θεοῦ ἡγουμένου) τὸ ἐπιχειρισθὲν μετὰ πλείονος ὅσης τῆς ὠφελείας ἤγαγε· περιλείψει με ὁ χρόνος περὶ τῆς εἰς τὰ θεῖα αὐτοῦ εὐλαβείας διηγούμενον, καὶ τῆς τῶν θείων νεῶν, οὐ τῆς ἔξωθεν ἐπιμελείας καὶ φαινομένης, τῆς ἀληθοῦς δὲ καὶ οἷα νεῷ καταχαλλύνονται, ἄνδρας λογίους ὑπουργοὺς αὐτοῖς προσκτώμενοι· καὶ τί με δεῖ μακρηγορεῖν; ῥᾴδιον γάρ ἐστιν ἰδεῖν ἐκ τῶν ἔργων ἐκείνου, ᾧ ἡ τῶν τρόπων ἀρετή, καὶ τῆς πρὸς τὰ ἱερὰ σπουδῆς τηλικοῦτον εὐφημίας ταῖς πράξεσι λόγον παρὰ πᾶσιν ἐπέθηκεν, ὥστε μηδὲ τὸν ἅπαντα δύνασθαι αἰῶνα λήθης τάφον ἐμποιῆσαι τῶν ἐκείνῳ εἰργασμένων ἀγαθῶν.

Ἐκ τούτου οὖν φύς, διογενὲς ἡγεμὼν εὐσεβέστατε, καὶ πόρρωθεν τὰς ἀρχάς, ὡς οἱ μέγιστοι τῶν ποταμῶν, ἐσχηκώς, καὶ οὐκ ἐπεισάκτῳ, ὥσπερ οἱ λοιποί, σεμνυνόμενος ἀρχῇ, μηδόλως πεῖραν λαβὼν σπαργάνων ἰδιωτικῶν, ἀλλ' ἡγεμονικῇ, ἐξ αὐτῆς, ὃ λέγεται, τοῦ ζῆν γραμμῆς, ὑπεδέξατό σε ἑστία, καὶ ἡγεμονικῶς κατ' ἄμφω ἐθρέψατο, μέγιστον πάντων φέρεις τὸ κλέος· τῇ γὰρ ἐκείνῃ χρυσῇ ὄντως πείρᾳ, παρ' ἧς τῷ γένει ὅτι πλεῖστα τῶν ἀγαθῶν ἐπεδαψιλεύθη δικαίως ἐπεισῆλθεν, ἄριστα τὴν ἁρμονίαν ἐναπεργασάμενος, ἣν διαιωνίσαι ἅπασιν εὐκτέον, ἑξῆς αὖθις χρησταὶ ἐλπίδες, τῷ γένει προέκυψαν, ἧς μικροῦ διέφυγα, καὶ τὴν ὑστέρησιν ὠλοφύρετο, ἀλλ' ὁ γενεὰν δικαίων εὐλογῶν καὶ κληρονομίαν διδοὺς τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομα αὐτοῦ παρέσχετο υἱούς, οἵους ἔδει, παρ'

Digitized by Google

οἵου πατρὸς ἐγεννήθησαν, χαρακτηρίζεσθαι, καὶ τὸ δένδρον ἐκ τοῦ καρποῦ γνωρίζεσθαι· καὶ γὰρ (παῦροι μὲν υἱοὶ πατέρων ἀμείνους, πλείους δὲ χείρους) ὡς ἀγαθὸς γραφεύς, τὰς τῶν προγόνων προαιρέσεις, ὡς ἀρχετύπους εἰκόνας ἐνστησάμενος μείζους καὶ λαμπροτέρας τὰς κατ' ἀρετὴν πράξεις ἐπιδεῖξαι πειρώμενος, καὶ ταύτης αὐτῶν ὑπεροχεῖν ἁμιλλώμενος, εἴγε ἐξ αὐτῆς τῆς ἀρχῆς εὐποιϊῶν παντοδαπῶν ἀπαξάπαντας δαψιλῶς ὁρῶμεν ἀπολαμβάνοντας· τὴν γὰρ σὴν εὐσεβεστάτην μεγαλοπρέπειαν ἐγύμνασεν ἀρετή, καὶ προήγαγε δεομένην ὕλης ἀποχρώσης τῷ οἰκείῳ μεγέθει, ὥστε πρὸς πολλῶν εὐποιΐαν ὑπερεχχεῖσθαι, καὶ παραρριφθεῖσαν ἄπρακτον καταμαραίνεσθαι, μὴ ἔχουσαν ὅποι χρήσαιτο τὴν δύναμιν· οὐ γὰρ ἂν χειροῖτο ἐν ὑποθέσει βίον μεγίστης ἀρχῆς ἐλάττονι, ὅσῳ μὲν γὰρ τὸ ὕψος ἔχει ἁπάντων ὑπερεκτεινομένη, τοσαύτης δὲ δεῖται καὶ τῆς μεγαλοφυΐας, τῆς ἐν τῇ γνώμῃ ἀγαθῆς προαιρέσεως πρόοδον εὑρισκούσης εἰς ἐνέργειαν ὥσπερ εὐτυχέστατον ἀπεῖναι τοῖς ἥκιστα ἐπιβόλοις νοῦ καὶ φρονήσεως τὰ μέσα, ὥστε μὴ πέρα τοῦ δέοντος ἁμαρτάνειν, οὕτως εὐκτέον τοῖς ἄλλοις, διατεθειμένοις παρεῖναι, δι' ὧν προνοίας ἡγεμονικῆς, καὶ ἔμφρονος ἀπολαύοιεν πόλεις καὶ πόρρωθεν καὶ ἐγγύς· οὐ γὰρ πέφυκας, ἄριστε ἡγεμών, καὶ τὴν φύσιν καὶ τὴν προαίρεσιν, καὶ τὸ εἶδος κατ' ἀξίαν θεοειδής, καὶ θεῖον τῷ ὄντι ἐντρύφημα, ἀπὸ μεγαλοπρεπῶν ἡγεμόνων καὶ ἐπὶ ἀληθείᾳ ἐνδόξων· τοίου γὰρ πατρὸς, ὃ καὶ πεπνυμένα βάζεις, δι' οὗ περ ῥεῖα ἀρίγνωτος γόνος. Ὅθεν ἀμφοτέρων ἐν σοὶ τῶν τῆς ἀρετῆς συνελθόντων ἀγαθῶν, ἀγαμένων σοι καὶ τὰ τῆς ψυχῆς λίαν λαμπρῶς μεμηχάνηται πρόθυρα, ταῖς κατ' ἄμφω ἐμφύτοις κοσμηθέντι μαρμαρυγαῖς, οἷά τις ἑωσφόρος, καταυγάζοντι τὸ τῶν πιστῶν πλήρωμα· καὶ γὰρ ἄνωθεν τὰς ἐπιρροίας τῇ ψυχῇ καταδεδειγμένος, καὶ λογικὸς μὲν ἐκ τοῦ καθόλου λόγου γεγονώς, δίκαιος δὲ μετοχῇ δικαιοσύνης, σώφρων δὲ σωφροσύνης ἰδέᾳ, καὶ τῆς ἄνω μέτοχος δυνάμεως, πῶς οὐχ

Digitized by Google

ἂν εὐζωΐαν τε καὶ εὐπραγίαν ὅτι πλείστην τοῖς ἀρχομένοις μὴ παρέξειας; καὶ τὸ δυστυχὲς ἡμῶν γένος ἐπὶ σὲ, μετὰ τὸ πρῶτον τῶν ἀγαθῶν, καὶ τὰς ἀγαθὰς ἐλπίδας ἐπιθείη, κηδεμὼν πολλῶν γενόμενος; ἐντεῦθεν οὖν καὶ τῇ παιδείᾳ αὖθις ἔπεστι ταῖς ἐλπίσιν ἀναπτεροῦσθαι, καὶ τὰ μέγιστα φαντάζεσθαι, εὑροῦσαν, ὃν πάλαι ἐμυεῖτο, καὶ ἰδεῖν πάλιν ἐπὶ θρόνου ἀξιωθεῖσαν τὸν ἐκ τῶν αὐτῆς ποτε προϊσταμένων, ἐξ οὗ ἐλπίζει, οἶμαι, μηδὲν ψεύσασθαι τῶν ἐλπίδων, ὡς ἀναξία παροφθεῖσα, ἀλλὰ μικρόν τι τῇ μεγαλοπρεπείᾳ τῆς σῆς θεοστηρίκτου προκύψασα γαληνότητος, φιλοφρόνως ἂν ὑποδεχθείη, ἀπεκδυσαμένη μὲν τὰ ῥακώδη, καὶ ἐκ πολλῶν ῥερυπωμένα αὐτῆς περιβλήματα, περιβάλλουσα δὲ νέαν στολὴν καὶ λαμπροτέραν, καὶ τῆς ἀρχαίας ἐκείνης μηδαμῶς ἀπολειπομένην διαυγείας, ἧς πάνυ τοῖς ἡμετέροις ἔμελε γεννήτορσιν, ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἐλέγομεν, τῶν ἄλλων πάντων δεύτερα ταύτης, ὅτι μὴ πᾶσα ἀνάγκη, περὶ πολλοῦ ποιουμένοις.

Οὔκουν φόβῳ κατεχομένη, ἀλλὰ θάρρει παρίσταται, τὰ θρέπτρα αὐτῆς καὶ δίδακτρα ἀπαιτοῦσα, χρῄζουσα τῆς ὑμετέρας μεγαλοπρεποῦς συναντιλήψεως, εἰ μέλλει τι διαπράξασθαι τῆς ἀρχαιολογίας ἐπάξιον, ταύτης μὲν δὴ τὴν ἔνδειαν ἰάσεσθαι ἐλπίζει, ἐπιλαβομένη τῶν μέσων, καὶ περιτυχοῦσα, ὧν πάλαι εὑρεῖν ἔμενεν · εἶτα δὲ ἐλευθεροστομεῖ, καὶ ἡγεμόνα θαρρεῖ, καὶ μάλα τοιοῦτον, οἷος σὺ τρόφιμος ταύτης, καὶ πάντα ὑπείκων, ὡς σύνεδρον θρόνον, καὶ σύνδρομον ἀρχικὸν ἐπὶ τῷ τῆς φρονήσεως ἐπιστημονικῷ ἔχων, ἐξ ἧς ἄφθονος εὐζωΐα ὅτι πλείστη χάρις τοῖς ὑπὸ χεῖρα πρυτανεύεται · ἧς τὸ τυχὸν μέρος ἡγεῖται περιτυχεῖν, καὶ κηδεμονίας ἔμφρονος ἀξιωθῆναι, καὶ τῆς αὐτοψεὶ θέας καὶ ἡγεμονικῆς ὑποδεξιώσεως, ἐφ' ᾗ μᾶλλον σεμνύνεται, ἤ περ ἡ βασίλισσα νότου τῇ τοῦ Σολομῶντος ξυντυχίᾳ, καὶ ἐπὶ τὸ κρεῖττον χωρεῖ · τούτων γὰρ τῶν ἐπιδόσεων αἱ μελέται ὧν καὶ οἱ ἔπαινοι, ἐπ' οὐδενὸς οὖν τῶν ἁπάντων οὐκ ἔστιν ἔπαινος ἐπὶ τούτου, οὐδὲ ἐπίδοσις ·

Digitized by Google

σὲ δὲ, γαληνότατε, ἡγοῦμαι ἀντιλαβέσθαι ταύτης, εἴπέρ τινα ἄλλον, ὡς πατρικοῦ ἀναθήματος, καὶ θρόνου ἀκλινοῦς ἐπερείσματος, ἐφ' ἧς τὴν ἀρχὴν ἐπεστήριξας, καὶ ἐν εὐσεβείᾳ ἐκρήπισας, διὸ χεὶρ κυρίου συναντιλήψεταί σοι, καὶ ὁ βραχίων αὐτοῦ κατισχύσει σε, ὥστε τὸν τῆς ἀνομίας υἱὸν μὴ προσθεῖναι τοῦ κακῶσαί σε, καὶ τὸν ἀντικείμενον ἐν σοὶ μὴ ὠφελῆσαι χεῖρας ἀδίκους ἐπαγαγεῖν, ὅτι τὸ ἔλεος καὶ ἡ ἀλήθεια αὐτοῦ εἴη μετὰ σοῦ, τοῦ διαφυλάξαι σε νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, καὶ εἰς γενεὰν γενεῶν οἰκοδομῆσαι τὸν θρόνου σου, διὰ τὸ διαθέσθαι διαθήκην μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ, τὸ σπέρμα αὐτῶν μενεῖ εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ὁ θρόνος αὐτοῦ ἕως ἐπὶ γῆς ἥλιος φαίνῃ, καὶ ἡ σελήνη κατηρτισμένη ἐν οὐρανῷ αὐγάζῃ.

Τῆς ὑμετέρας θεοσεβεστάτου γαληνότητος ὑποκλινὴς καὶ εὐτελὴς δοῦλος,

Ἰωσὴφ ἱερομόναχος Βατοπαιδινὸς διδάσκαλος τῆς ἐν Γιασίῳ σχολῆς Πελοποννήσιος.

*
* *

Λόγος ἕτερος, ἐπιγραφόμενος στήλη ἡγεμονικῆς φρονήσεως, ἐν ᾧ δείκνυται ὅθεν τὰ ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις ἐγγίνεται καὶ ἀληθὴς εὐδαίμων καὶ μακάριος ἄνθρωπος λέγεται.

Τῷ μεγαλοπρεπεστάτῳ ἡγεμόνι πάσης Οὐγκροβλαχίας.

Ἅπασι μὲν, θεοσεβέστατε καὶ γαληνότατε ἡγεμὼν, φυτουργοῖς καὶ τοῖς οὑτινοσοῦν τελεσιουργοῖς τὰ πρωτόλεια τῶν καρπῶν, ὡς ἀπαρχὰς προσενεγκεῖν αὐτῶν τοῖς δεσπόταις, ὥσπερ καὶ θεῷ τὸ πάλαι Ἅβελ προσάγειν ἀκούομεν, νόμῳ προστεταγμένον, καὶ κατ' ὀφειλὴν δέδοκται, τοῖς δ' ἀμηγέπη παιδείας μετειληχόσι, καὶ περὶ λόγους ἐντρυφῶσι, τὰ ἐκ τῆς παιδείας γεννήματα, ἃ κομψῶς τις τῶν πάλαι παῖδας ταύτης ὀνομῆναι ἐθάρρησε, προσάγειν, καὶ τοῖς τοῦ λόγου προσαγαγέσθαι οἱονεὶ δεσπόταις, ἡγήτορσιν, οὐχ ὅτι γ' εἴθισται, ἀλλά γε δὴ καὶ διὰ σπουδῆς αὐτοῖς τὸ ἔργον ἔμελεν, ὥσπερ πολλοὺς ὁρῶμεν τοὺς χρωμένους · ἐμοὶ δὲ, εἰ καὶ ἄκρως πως παιδείας, καὶ ὡς εἰπεῖν ἄκροις χείλεσι γευσαμένῳ, τῶν μέσων ἀπολιπόντι, τὰ πρῶτα ταύτης, δεῖν σοὶ προσφέρειν καὶ παραθέσθαι ταῦτα νομίζειν, καί τοι τῷ δεξομένῳ, μὴ ὡς δεῖ, ἀλλ' οὖν μοι κατ' ὀφειλὴν καὶ χρέος χρεὼν τὸ δικαιότατον δέδοκται · τῷ γὰρ τὰ νενομισμένα δρῶντι καὶ τῷ ὀφείλοντι, ὡς οἰκείῳ δεσπότῃ προσκομίζοντι τὰ ὀφειλόμενα, οὐδὲν ἕτερον, ὅ, τι μὴ τὸ ὄφλημα ἀποδίδωσι, κέκριται, ἀνυποταξία, καὶ ἀμελείας μὴ ὀφλισκάνοντι γραφὴν, καίπερ πολλάκις τὸ προσενεχθὲν εὐτελὲς μέν τι νομίζεται, ἀλλ' οὐδὲν πρὸς τὴν τοῦ δοθέντος τιμὴν, πρὸς δὲ τὴν τοῦ δίδοντος διάθεσιν, μετρεῖται ἡ ἀνταπόδοσις · δέξαι, τοιγαροῦν, ὦ θεοσεβέστατε καὶ γαληνότατε ἡγεμὼν, τὰς παρ' ἐμοῦ σοι ἀπαρχὰς τῶν λόγων προσάγοντος, μικρὰς μὲν, καὶ οἷον ἀκατεργάστους, τοῦ ἡλίου ταύτας μὴ ἐπὶ πολὺ περιθάλποντος · διὸ ἀπεπείρους σοι παρα-

Digitized by Google

τιθεμένας καὶ ἀποστειλαμένας σοὶ εἰπεῖν ἐπὶ ὀνείαθ' ἑτοίμα κείμενα πολλὰ χεῖρας ἰάλλειν, ἀλλὰ δή τοι σημεῖον ὑποκλινοῦς διαθέσεως, δῶρον δὲ Μουσῶν δι' ἐμοῦ προσαγόμενον· τίνι γὰρ ἂν ἄλλῳ ποτὲ δίκαιον εἴη ταῖς Μούσαις, ἐκ τῶν τῶν λόγων λειμώνων ἄνθη ἐπιλεξαμέναις καὶ στέφανον κατεργαζούσαις, προσενεγκεῖν καὶ ἐπιθεῖναι τῇ κεφαλῇ εἰ μὴ τῷ μουσηγέτῃ καὶ τῷ υἱῷ καὶ ἀπογόνῳ τῶν ταῖς Μούσαις διὰ παντὸς συνοργιασάντων, καὶ ὧν ὁ βίος λόγος, οὓς καὶ ἀρχηγέτας Μουσῶν τῶν ἐφ' ἡμῶν ἄν τις εἴποι, οὐκ ἂν ἁμάρτοι τοῦ λόγου· τίς γὰρ ἂν ἄλλος τῶν καθ' ἡμᾶς τοσοῦτον παιδείας εἴη μεμελετηκώς, καὶ ταύτης πλέον ἢ ἄλλου του περὶ πολλοῦ ποιούμενος; κωφὸς γάρ, φησὶν ἡ παροιμία, ὃς Ἡρακλεῖ στόμα μὴ παραβάλλῃ, ἐγὼ δὲ οὐ μόνον κωφὸν εἶναι ἀλλὰ δὴ καὶ τυφλόν, καὶ φθόνῳ ἐντετηκότα, καὶ τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἐξομοιούμενον, τὸν τοῖς μακαρίοις ἐκείνοις ἀνδράσι μὴ παραβάλλοντα στόμα, ἡγοῦμαι, καὶ παρὰ πᾶσιν, οἷς τὸ φρονεῖν καὶ ὁ τῆς ἀληθείας ἐντέτηκται λόγος, ψῆφον ἐνέχθαι, μηδέν με ἐψεῦσθαι· ἐπὶ πολλῶν μὲν ἄν τις ἰδεῖν οἶμαι τὴν παρὰ τούτων εὔνοιαν, φανερὰν τῷ γένει ἡμῶν γεγενημένην, οὐχ ἥκιστα δὲ ἐν τῇ τῆς παιδείας σπουδῇ· τὸ γὰρ μὴ μόνον συνεργοὺς γεγενῆσθαι τῶν ἐπιδόσεων, καὶ ἐπὶ τὸ κρεῖττον (τὸ πάλαι μὲν παιδείας κλέος οὐ τὸ τυχὸν ἀπενεγκάμενον γένος ἡμῶν, νῦν δὲ χρείᾳ τῶν, δι' ὧν παιδεία δημοσιεύεται, ἐς ἔσχατον ἀπαιδευσίας κατενεχθὲν, ἀρθέντων τῶν μέσων) προαγαγεῖν καὶ χεῖρα ὀρέξαι τῷ δυστυχεῖ γένει τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ σφᾶς αὐτοὺς ὅλως ἐκδοῦναι τῇ παιδείᾳ, πολλὰ καὶ ἄριστα συνταξαμένους, σοφίας γέμοντα, παραδοῦναι τῷ γένει τὸν τῆς παιδείας σπινθῆρα ἀναρριπισθῆναι αὖθις, μεγίστη ἔοικε καὶ θεία παντάπασιν εὐεργεσία· εἰ γὰρ ἐκεῖνοι, οἱ πάντ' ἄριστοι ἄνδρες (ὧν μάλιστ' ἂν ἁρμόττοι λέγειν τὴν ὑπὲρ αὐτοὺς ἀρετὴν ἡρωϊκὴν καὶ θείαν, ὥσπερ καὶ Ὅμηρος περὶ Ἕκτορος πεποίηκε λέγοντα Πρίαμον, ὅτι σφόδρα ἦν ἀγαθὸς, οὐδ' ἐκκό-

κυσαν ἀνδράς γε θνητοῦ παῖδες ἔμμεναι, ἀλλὰ θεοῖο) πάντα παιδείας δεύτερα ποιούμενοι, πολὺν περὶ ταύτης λόγον ἔχοιεν, τὰ πρὸς ἐπαύξησιν ἀεὶ αὐτῆς μεριμνῶντες, καὶ σηκοὺς ἱεροὺς ἀναδειμάμενοι Μουσῶν μὴ παυόμενοι, καὶ ταύτας ἀνακαλεῖν πειρώμενοι, πάλαι ἂν λήθης τάφος τὴν παιδείαν ἔκρυψε, καὶ πόρρω ἡμῶν ἀπῴκισεν · ἀλλ' οἷον δή τινες ἀναφανέντες κομῆται, προμηνύοντες τὴν ἐς αὖθις ὁπωσδηποτοῦν ἀνάκλησιν καὶ προσαγωγὴν τῆς ἀρχαίας ἐκείνης λαμπρότητος, ἐξαλειφθῆναι εἰσάπαξ, καὶ τελείως ἀμαυρωθῆναι καὶ μηδαμῇ μηδαμῶς ἐναπομεῖναι μηδεμίαν τῷ γένει παιδείας ῥανίδα, οὐκ ἀνήρχοντο οἷοι φιλογενεῖς καὶ τοῦ γένους θείᾳ συνάρσει πρωτεύοντες, ἀλλὰ πρὸς αὐτῶν εἶναι ἡγούμενοι, τοῦ θεοῦ εἰς τοῦτο αὐτοὺς τάξαντος, πολλὰς μὲν συνταξάμενοι βίβλους, πολλὰς δὲ καὶ διὰ λόγου καὶ ἔργου προτροπὰς ἐπιδεικνῦντες πανταχοῦ, πολλῶν δὲ καὶ λόγων ἐρώντων συνεργοὶ γενόμενοι ἀνερρίπισαν αὖθις τὸ τῆς πίστεως ἔναυσμα, καταλιπόντες ἡμᾶς οὐ μόνον τῆς ἀρχῆς διαδόχους (ἣν τὸ θεῖον ἀστασίαστον διατηροίοι, καὶ ἐς ἀεὶ διαμένουσαν ἐς γενεὰς γενεῶν ἕως ἀνταναιρεθῇ ἡ σελήνη) ἀλλὰ καὶ συνεργοὺς καὶ ἡγήτορας παιδείας, τοῖς ἴχνεσιν ἐκείνων ἑπομένους · οὐ γὰρ ἂν εἴη ἔργον θέμιδος, ἀλλ' οὐ πρὸς τρόπου υἱοῦ ἀγαθοῦ, τῆς μὲν οὐσίας κληρονομεῖν, τῆς ἀρετῆς δὲ τῆς πατρικῆς ὀλιγωρεῖν · ἀλλ' οὐκ ἦν, οἶμαι, σὸν τοῦ τὰ πατρικὰ δίκαια πάντα εἰδότος, καὶ οἷς ὀφείλει τοὺς παῖδας μιμεῖσθαι τοὺς αὐτῶν γεννήτορας, πειρωμένους τοιούτων, οἵων αὐτός, ἄφθιτα μήδεα εἰδότων, ὧν μεσταὶ μὲν πᾶσαι ἀγυιαί, πᾶσαι δ' ἀνθρώπων ἀγοραί · ἐκ τούτων οὖν φύς, μνῆσαι πατρὸς σοῖο, θεοῖς ἐπιείκελε ἡγεμών, πέπνυσαι δὲ νόῳ, μακάρων δ' ἔξεσι τοκέων, πειρώμενος μὴ μόνον μιμήσασθαι, ἀλλὰ τῷ τε ζήλῳ, καὶ τῇ πρὸς τὰ καλὰ ῥοπῇ πλεονεκτεῖν αὐτῶν · οὐ γὰρ ἔνι τοὺς ἀγαθοὺς πατέρας ἐπιδιδοῦσι πρὸς τὰ τῆς σπουδῆς ἄξια ἐχθραίνειν τοῖς αὐτῶν παισίν, ἀλλὰ μᾶλλον χαίρειν (εἴ τις ἔστιν αἴσθησις τοῖς τετε-

Digitized by Google

λευτηκόσιν) ὁρῶντας αὐτοὺς ἀγωνιζομένους ταῖς ἀρεταῖς ὑπερέχειν αὐτῶν, ὥσπερ γὰρ ἡ τῆς πατρικῆς περιουσίας αὔξησις ἀνεπίφθονος, οὕτω δὴ καὶ ἡ τῆς ἀρετῆς πρόσκτησις · ἔχεις δὲ οὐκ ἐξ ἀλλοτρίων, ἀλλ' ἐκ τῶν οἰκείων ζῶντα, καὶ μονονουχὶ φωνὴν ἀφιέντα λαβεῖν τὰ παραδείγματα, οἷς χρώμενος, καὶ οἷα δὴ πρωτότυπα, ὥσπερ οἱ ἀγαθοὶ τῶν ζωγράφων, προκεῖσθαι τῇ μεγαλοπρεπείᾳ σου ἡγούμενος, ἄριστα ἂν καὶ τὴν ἀρχὴν (ἣν παρὰ τοῦ κρείττονος, οὐ τύχης δῶρον, καὶ ἔξωθεν ὡς οἱ πολλοί, ἀλλ' ἀρετῆς ἔπαθλον, καὶ πατρικὴν κατάσχεσιν διεδέξασθαί πως, οἶμαι πάντας, οὓς φθόνος ἐντετηκὼς κατασχεῖν οὐκ εἴωθεν, καὶ τὰ ἄξια ἐπαίνων κατηγορεῖν, ἴσον ἐμοὶ φᾶσθαι, καὶ μηδένα εἶναι, τὸν ταῦτα οὕτως μὴ ὁμολογεῖν) διοικήσεις, καὶ τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν, τῷ ὑπὸ τὴν σὴν μεγαλόνοιαν δήμῳ ἀφθόνως παρέξεις · ὅπως μὲν αὕτη τῷ βίῳ πορίζεται, καὶ τοῖς ἀνθρώποις προσγίνεται, καὶ ἀληθὴς εὐδαίμων καὶ μακάριος ἄνθρωπος λέγεται, διὰ τῆς δεσποίνης φιλοσοφίας πειράσομαι διελθεῖν ἐκ πολλῶν λειμώνων, οἷον ἄνθη συλλεξάμενος, στήλην ἡγεμονικῆς φρονήσεως ἀποχρωματίσαντα · σὲ δὲ ἡγοῦμαι, ὦ θεοσεβέστατε καὶ γαληνότατε ἡγεμών, ὥσπερ τῶν ἄλλων ταῖς τε ἀρχαῖς, καὶ λαμπρότητι γένους, καὶ εὐδαιμονίᾳ ὑπερβάλλεις, περὶ πλείονος ποιεῖσθαι, καὶ ταῖς κατ' ἀρετὴν πράξεσι, διὰ τὸ μόνην τῷ ταύτῃ τεθραμμένῳ συγγηράσκειν καὶ μετὰ θάνατον παραμένειν, καὶ πλούτου μὲν κρείττονα εἶναι, εὐγενείας δὲ χρησιμωτέραν, ὡς δ' ἐν τύπῳ περιλαβεῖν, μόνην τῶν περὶ ἡμᾶς ἀγαθῶν τὸ ἀναφαίρετον · εἰκότως τις τῶν πάλαι ἐπὶ σοφίᾳ κλεϊζομένων, τὴν τῶν ἀνδρῶν δικαιοσύνην, μητέρα τε καὶ τιθηνὴν τῶν ἄλλων προσῆκεν ἀρετῶν ἧς οὐκ ἄνευ, σώφρονα, οὔτε ἀνδρεῖον, ἢ φρόνιμον εἶναί τινα · ἁρμονία γάρ ἐστι καὶ εἰρήνη τῆς ὅλης ψυχῆς μετ' εὐρυθμίας καὶ ἰσότητος, δηλοφανέστερον δὲ γένοιτο τὸ ταύτης κράτος ἐτάζουσιν ἡμῖν τὰς ἄλλας ἕξεις · αἱ μὲν γὰρ τὴν ὠφέλειαν μερικήν, καὶ πρὸς ἓν ἔχουσιν, ἡ δὲ πρὸς

ὅλα συστήματα καὶ ἐν πλήθει· ἐν κόσμῳ μὲν οὖν αὕτη τὴν ὅλην διαστρατηγοῦσά ἐστιν ἀρχὴν, προνοίᾳ τε καὶ ἁρμονίᾳ καὶ δίκῃ, ἐν πόλει δὲ εἰρήνη τε καὶ εὐδαιμονία δικαίως κέκληται, ἐν οἴκῳ δέ ἐστιν ἀνδρὸς μὲν καὶ γυναικὸς πρὸς ἀλλήλους ὁμοφροσύνη, οἰκετῶν δὲ πρὸς δεσπότας εὔνοια, δεσποτῶν δὲ πρὸς θεράποντας κηδεμονία, ἐν σώματι δὲ πρώτη τε καὶ ἅπασιν ἀγαπητοτάτη ζώοις, ἥ τε ὑγίεια καὶ ἀρτιότης, ἐν ψυχῇ δὲ σοφία ἡ ἐκ τῆς ἐπιστήμης τε καὶ δικαιοσύνης γενομένη πᾶσιν ἀνθρώποις· εἰ δὲ αὐτὴ τὸ ὅλον καὶ τὰ μέρη οὕτω παιδαγωγεῖ τε καὶ σώζει ὁμόφρονα καὶ προσήγορα ἀλλήλοις ἀπεργαζομένη, πῶς οὐ μήτηρ καὶ τιθηνὴ πασῶν, καὶ πάντων παμψηφεὶ λέγοιτο; καί γε εἰκότως, αὕτη γάρ ἐστιν ἡ διείργουσα τάς τε κακίας καὶ τὰς ἀρετὰς ἀπ' ἀλλήλας, καὶ δικαιότης καλουμένη οἷόν τι σύνταγμα τῆς ἁρμογῆς τῶν μερῶν τῆς ψυχῆς, καὶ ἀρετὴ τελεία καὶ ὑπερτάτη, πάντα γὰρ ἐν αὐτῇ, τὰ δ' ἄλλα οὐκ ἄτερθεν αὐτῆς, ὅθεν καὶ παρὰ θεῷ μέγιστον κράτος ἔχει, καὶ ἐν ἀνθρώποις, τοῦ γὰρ ὅλου καὶ τοῦ παντὸς ἥδε συνέχει τὴν κοινωνίαν καὶ σύγκρασιν. Θέμις γ' οὖν παρὰ θεοῦ, δίκη δὲ παρ' ἀνθρώποις φημίζεται, τοιγαροῦν πανυπερτάτην ταύτην ἀρετὴν ἄν τις καλέσειεν οὐκ ἂν ἁμάρτοι τῆς ἀληθείας· ἡ γὰρ φρόνησις ἐν τῷ θεωρεῖν μετὰ λόγου καὶ κρίνειν ὀρθῶς τὰ πράγματα θεωρεῖται καὶ ἀρετὴ κλείεται· ἡ δὲ σωφροσύνη ἐν τῷ τῶν ἡδέων ἀπέχειν, δικαιότης δὲ ἐν τῷ ἀποσχέσθαι κέρδους ἀνοσίου, καὶ βλάβης τῆς εἰς τὸν πλησίον· καὶ ἡ μὲν κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον αὐτῆς σύνταξις, τοῦ δέοντός ἐστι στοχασμὸς, ἡ δὲ παρὰ τὸν ὀρθὸν, παράβασις· καὶ τὸ μὲν δέον, οὔτε ἀφαιρέσεως, οὔτε προσθέσεως δεῖται, αὐτὸ γάρ ἐστιν ὃ δεῖ εἶναι· τοῦ δὲ μὴ δέοντος, εἴδη δύο· ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις, ἡ μὲν τὸ πλέον τοῦ δέοντος, ἡ δὲ τὸ ἔλαττον· ἡ δὲ δικαιότης ἕξις τίς ἐστι τοῦ δέοντος, ταύτῃ τοι καὶ ἀκρότης, καὶ μεσότης εὐθέως ἐστίν· ἡ γὰρ μεσότης τυγχάνει γ' οὖσα καὶ ἀκρότης· μεσότης μὲν ἅτε δὴ μέσον ὑπερ-

Digitized by Google

βολῆς καὶ ἐλλείψεως πίπτουσα, ἀκρότης δὲ, διὰ τὸ μήτε πρόσθεσιν, μήτε ἀφαίρεσιν δέχεσθαι · αὕτη γάρ ἐστιν ἣ δεῖ εἶναι ἡ αὐτή.

Αὕτη τοίνυν ἔστι τῶν τριῶν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου καιρῶν ἰσότης, ἐν εὐτυχίᾳ μὲν ῥᾳδίως ἀνέχεσθαι τῶν ἐπισυμβαινόντων αὐτῇ δεινῶν, μηδὲν ἐκλυομένην, ἐπὶ δὲ εὐτυχίας μὴ ἐπαίρεσθαι τοῖς ἀγαθοῖς, μὴ φρονοῦσαν, παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἐν δὲ τῇ μέσῃ καταστάσει, ἀκινήτως χρωμένη τοῖς καιροῖς, πᾶσι τοῖς ἰοῦσι μετὰ λόγου ἐπιτίθεται · τὰ δὲ τρία εἴδη τῶν ἀγαθῶν, δι' ὧν εὐδαιμοσύνη τῷ ἀνθρώπῳ πορίζεται, ὀρθῶς οἶδεν ἑκάστῳ ἀπονέμειν · ψυχῇ μὲν τὰ ἐντὸς, φρόνησίν τε καὶ ἀνδρείαν, δικαιοσύνην τε καὶ σωφροσύνην · σώματι δὲ κάλλος, ὑγείαν, εὐεξίαν, καὶ εὐαισθησίαν, πλοῦτον δὲ καὶ δόξαν, καὶ τιμὴν, καὶ τὴν τῶν προγόνων περιφάνειαν, τῷ ἀνθρώπῳ ἐπιγεννήματα, καὶ ἀκόλουθα φύσει προϋφεστηκόσιν ἀγαθοῖς, καὶ τὰ μὲν μείονα τῶν ἀγαθῶν δορυφορεῖ τὰ μείζω, τὰ δὲ, οἷον στρατηγὸν αὐτῶν ἐπιτίθησι · παρὰ μὲν θεῷ εὐδαιμοσύνη καὶ βίος ἄριστος, παρ' ἀνθρώποις ἐξ ἐπιστήμης καὶ ἀρετῆς παραγίνεται, ἐπιστήμην δὲ καλῶ τὴν τῶν θείων μὲν γνῶσιν σοφίαν, φρόνησιν δὲ τῶν ἀνθρωπίνων καὶ τῶν περὶ τὸν βίον · ταύτην οὖν τὴν φρόνησιν, ἣν θυγατέρα ἔφθη ὁ λόγος εἰπὼν τῆς δικαιοσύνης, ποίησόν μοι πάρεδρον, ἥπερ ἡ δυὰς ἕψεται τῶν ἀδελφῶν, καὶ ἡ τιθήνη τὴν μείζονα καὶ προσφιλεστάτην τῶν θυγατέρων οὐκ ἂν ἀπολίποιτο · ἐρᾷ γὰρ ταύτης μᾶλλον, διὸ δὴ καὶ σύνεδρον αὐτῇ ἐς ἀεὶ ἔχει, διὰ τὸ τὰς ἑτέρας δι' αὐτῆς ὡς ὑπηρέτιδας διευθύνεσθαι, καὶ δι' ὧν τὴν εὐδαιμοσύνην τοῖς ἀνθρώποις παρέχεται · οὐθὲν γὰρ ἕτερόν ἐστι φρόνησις, εἰ μὴ ἐπιστήμη τῆς περὶ τὸν βίον εὐδαιμοσύνης, ἢ τῶν κατὰ φύσιν ἀνθρώπου ἀγαθῶν · καὶ μὴν δι' αὐτῆς κτᾶσθαι τοὺς ἀνθρώπους, τὴν ἠθικὴν καὶ βελτίστην ἀρετὴν πέφυκε, τοῦ ἀλόγου τῆς ψυχῆς μέρους, καθ' ἣν καὶ ποιεῖ τινὲς τὸ ἦθος εἶναι λεγόμενα (??) ἀγαθοί, δίκαιοι, σώφρονες ·

Digitized by Google

ἐν τάξει μένοντες ἰδιώτου, καὶ τῷ λογικῷ οἱονεὶ ὑπείκοντες ἄρχοντι · καὶ ἀγαθὸς μὲν ἑλοῦ καλεῖσθαι, οὐ μὴν δὲ εὐδαίμων, καί τοι τὸν εὐδαίμονα καὶ ἀγαθὸν οἶδεν ὁ λόγος καλεῖν · ἐξ ἐπαίνου γὰρ καὶ μακαρισμοῦ εὐδαίμων ἂν εἴη ἀνήρ · ἀγαθὸς δὲ ἐξ ἐπαίνου μόνον, ἀλλ' ἐπ' ἀρετῇ, καὶ οὐκ εἵνεκα εὐτυχίας · ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ τοῖς παρ' ἑαυτοῦ ἀγαθοῖς ἀγαθὸς ἀνὴρ γίνεται, ὁ δὲ ἐπὶ τοῖς ἐξωτερικοῖς, καὶ οἷον ὀργανικοῖς καλοῖς, εὐδαίμων δ' ἂν εἰκότως κληθείη, διὸ καὶ ὡς ἀλλότριον ἀγαθὸν ἔστιν ὅτε ἀφαιρεῖται τὴν εὐδαιμονίαν · τῆς μὲν ἀρετῆς ἀνυπεύθυνος ἡ δύναμις, εὐθυνομένη δὲ τῆς εὐδαιμοσύνης · νόσοι γὰρ μακραὶ σώματος, καὶ πηρώσεις αἰσθητηρίων ἀπομαραίνουσι τὴν εὐθάλειαν τῆς εὐδαιμονίας, τὸν δ' ἔπαινον τοῦ ἀγαθοῦ οὐ ὁ πᾶς αἰὼν ἐξαλείψειε.

Τούτου δὲ δεῖται πρὸ πάντων ὁ τῶν πολλῶν τὴν πρόνοιαν εἰληφώς, καὶ ὃς μείζονος ἐκ θεοῦ ἔμμορε τιμῆς, καὶ ᾧ λαοί τε ἐπιτετράφαται καὶ τόσσα μέμηλε, ὅπως καὶ τοὺς ἄλλους τῆς αὐτῆς ἔσεσθαι τάξεως παρασκευάσῃ, ἀντεχομένους φρονήσεως καὶ σωφροσύνης, καὶ ἀρκουμένους τοῖς παροῦσι, καὶ μὴ πολλῶν ὀρεγομένους · ὁ γὰρ χρημάτων παντελῶς ἥσθων, οὐκ ἂν ἐσθ' ὅτε δίκαιος, ἃ εἰς μείζω τὴν ψυχὴν παθήματα ἐλαύνουσι, μεστὴν πολλῶν φαύλων φυσιωμάτων οὖσαν, ἀλλ' ἐκνίπτοντας καὶ ἀποκαθαίροντας αὐτὴν, ἀπορρίπτεσθαι πάσαις μηχαναῖς τὰς ἐγκατεσκιρρωμένας αὐτῇ κηλῖδας τῷ κατὰ φιλοσοφίαν λόγῳ, ἀναγκαζομένους μιμεῖσθαι τὸν ἄρχοντα · τοιούτους δὴ καὶ τοὺς ἀρχομένους, φιλεῖ γάρ πως τὸ ὑπήκοον μιμεῖσθαι τὸν ἡγεμόνα, καὶ τῆς τούτου γνώμης βιοῦν, οὑτινοσοῦν τοίνυν τῶν ἀγαθῶν πολλοὶ ἐπευρίσκονται τῶν ἀνθρώπων, τοῦτον δήπουθεν ἐπὶ τὸ τέλειον τῆς αὐτοῦ φύσεως ἑαυτὸν ἄγειν πειρᾶσθαι χρεὼν, τελειότης γοῦν ἀνθρώπου τὸ μετὰ λόγου πάντα τὰ αὐτοῦ δρᾶν, μετὰ φρονήσεώς τε καὶ τῆς τῶν ἴσων ῥοπῆς, καὶ τῆς τοῦ ἄκρου τελείου, ὡς ἂν ἐγχωροίη, μιμήσεως · ἕκαστον γὰρ τῶν ὄντων τέλειον καὶ ἄκρον

Digitized by Google

γίνεται, κατὰ τὴν οἰκείαν τῆς ἀρετῆς φύσιν, ὥσπερ γὰρ ἀρετὴ καὶ ἀκρότης ὀφθαλμῶν λέγεται ὀξυδερκία καὶ τελειότης φύσεως, ὤτων εὐηκοΐα, καὶ ποδῶν ποδαρκία καὶ νοὸς εὐφυΐα τε καὶ εὐαισθησία, οὕτως ἀνάγκη ἀρετὴν πᾶσαν, τρία ταῦτ' ἔχειν δι' ὧν ἄνθρωποι εὐδαιμονίζονται, λόγον, δύναμιν καὶ προαίρεσιν, καὶ ταῦτα διὰ τῆς πρώτης τῶν ἀδελφῶν διευθυνούμενα, καὶ τῆς τεκούσης αὐτῶν, οἷον πολυωρούσης τηρούμενα λόγον μὲν, δι' οὗ θεωρεῖ καὶ κρίνει ἀνυπευθύνως τὰ πράγματα· δύναμιν δὲ, ᾧπερ ἀντέχει καὶ κρατεῖ τοῦ τριμεροῦς μέρεος τῆς ψυχῆς, μὴ συγχωροῦντι τὰ ἥσσω τῶν κρειττόνων κατεξανίστασθαι· προαίρεσιν δὲ, ᾗ στέργει μὲν τὰ συντελοῦντα πρὸς τὴν τοῦ ἀνθρώπου τελειότητα, ἀποδοκιμάζει δὲ τἀναντία· τὸ μὲν οὖν κρίνειν καὶ θεωρεῖν μετ' εὐστοχίας τὰ ὄντα, τοῦ διανοητικοῦ ἐστι μέρους τῆς ψυχῆς ἴδιον· τὸ δὲ ἀντέχεσθαι καὶ ἄρχειν ὧν ἃ μὴ δεῖ, τοῦ ἀλόγου, καὶ τοῦτό γ' ἔμπης φρονήσεως ἔστιν ἀπότευγμα· ἐκ διανοίας οὖν καὶ ὀρέξεως συνέστηκεν ἡ προαίρεσις, καὶ ἡ μὲν ἀπὸ τοῦ λογικοῦ, ἡ δ' ἀπὸ τοῦ ἀλόγου μέρεος τῇ ψυχῇ, τὸ δ' ἄλλο τῶν ἀρετῶν πασῶν πλῆθος, ἐκ τῶν τῆς ψυχῆς μερῶν, τὴν γένεσιν καὶ σύστασιν ἔχει, τὸ κράτος πάντων ἐχούσης τῆς φρονήσεως, ἣν πάρεδρον δεῖ σε ἔχειν καὶ σύνοικον, ὦ κράτιστε καὶ θεοδόξαστε πρίγκιψ, ὁ λόγος προτρέπεται.

Ἐν ἕξει μὲν οὖν ἀρετῆς καὶ τελειότητος ἄνθρωπος γίνεται, ἐκ λόγου καὶ προαιρέσεως, καὶ τῆς ψυχικῆς δυνάμεως· ἕκαστον δέ τοι τοῦτο, μέρος μὲν ἀρετῆς οὔ, αἴτιον δὲ μᾶλλον ἀρετῆς γίνεται· τοὺς μὲν οὖν τὸ νοητικὸν καὶ γνωστικὸν μέρος ἐν ἕξει ἔχοντας, δεινούς τε καὶ συνετοὺς ἀποκλητέον· τοὺς δὲ τὸ ἠθικόν τε καὶ προαιρετικὸν, χρησίμους τε καὶ ἐπιεικεῖς· ἀδίκους δὲ, τῶν αἰτιῶν ἀναρριπισθεισῶν, καὶ τῶν τριῶν κατεξανισταμένων μέσων, τῶν οἰκείων, δι' ἃ ἀδικεῖν πέφυκεν ἄνθρωπος· φιληδονίας μὲν ἐν ταῖς διὰ τοῦ σώματος ἀπολαύσεσι, σωφροσύνης· πλεονεξίᾳ δὲ ἐν τῷ κερδαίνειν, δικαιότη-

Digitized by Google

τος · φιλοδοξίας δὲ ἐν τῷ τῶν ἴσων τε καὶ ὁμοίων καθυπερέχειν φρονήσεως, τὰ δεινὰ τοῖς ἀνθρώποις συμβέβηκε, τό τε κακοδαιμονεῖν, καὶ τὸ μὴ καλῶς πράττειν τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τοὐναντίον τοῦ ἐπ' ἀρετῇ μακαρισμοῦ · ἔφορον οὖν καὶ οἷόν τινα ἡνίοχον ἐπὶ τούτων διὰ παντὸς ἐπίθες, ὦ εὐσεβέστατε ἡγεμὼν, τὴν πρεσβυτάτην τῶν ἀδελφῶν, μή τις ἐκείνων παρεισδῦσα λήθην ἐπάξῃ τῶν οἰκείων, ἀντιτάξασα τὰς ἀλλοτρίας, ζηλοτυποῦσα τῇ δεσποίνῃ · ταύταις δὴ ταῖς θεραπαινίσι, μὴ παραχωρήσῃς τοῦ ἄρχειν, ἀλλὰ τῶν βασιλικῶν ἀποκλειστέον πυλώνων, ὡς ἀντιζήλους τῶν δεσποινῶν, καὶ στασιαζούσας ταῖς κυρίαις, μὴ βουλομένας εἰς ἓν συναρμοσθῆναι, καὶ μίαν ἐπιδέξασθαι συνδρομήν · τὸ μὲν γὰρ ἄλογον μέρος τῆς ψυχῆς, κατεξανιστάμενον τῆς φρονήσεως, μυρία ἄττα τῷ ἀνθρώπῳ ἐπιφέρει κακὰ, καὶ οὐ τὴν τυχοῦσαν ἀκρισίαν, τῇ ἐκ τῆς φρονήσεως κριτικῇ τε καὶ θεωρητικῇ ἕξει · τὸ δὲ θυμοειδὲς τῇ ἀντερειστικῇ, καὶ ὑποστατικῇ τῶν δεινῶν ἣν ἀνδρείαν ὁ λόγος δηλοῖ, καὶ ἂν τὸ ἐπιθυμητικὸν τῇ μετριότητι καὶ κατοχῇ τῶν διὰ τοῦ σώματος ἡδονῶν, καὶ ταύτην οὐκ ἀπεικότως σωφροσύνην ἂν εἴπομεν · τῇ δὲ δικαιοσύνῃ οὐκ ἂν ἄλλο τι λωβᾶται, ἀλλ' ἢ τὸ πλεονεκτικὸν καὶ ἀκόρεστον τῆς ἀλόγου ὁρμῆς · ἀδικοῦσι γὰρ πάντες ἄνθρωποι, ἢ διὰ κέρδος, ἢ διὰ ἡδονὴν, ἢ διὰ φιλοτιμίαν · τούτων τοίνυν ἀπόσχωμεν ὡς κακοποιῶν, καὶ τὴν ἀνθρώπου ἀληθινὴν λυμαινουσῶν εὐδαιμονίαν, τῇ φρονήσει ἑπόμενος, ἣ προσέοικε τῇ ἀρχιτεκτονίᾳ τοῦ δημιουργοῦ, τῆς κακίας δὲ τῇ κακοτεχνίᾳ ἐξομοιούσης · ἐκ μηχανῆς γάρ ποθεν ἐξευρισκούσης τὸ ἄδικον, περὶ πολλῶν δὲ ποιούμενος ἐκείνων, ἐξ ὧν τὸ δικαιοπραγεῖν γίνεται, καὶ εὐδαιμονίαν πᾶσαν τῷ κόσμῳ βραβεύεται, καὶ ἔπαινος ἐπὶ ταύταις ἀνθρώπῳ δίδοται, καὶ πόλεις τὴν εὐτυχίαν προσπεριβάλλονται, τῆς δικαιοσύνης θριαμβευούσης, καὶ τοῦ ἡγεμόνος φιλοσοφοῦντος.

Τέλειος οὖν τὸν βίον ὁ ἄνθρωπος λέγεται, ἢ τῶν ἀλόγων

Digitized by Google

ζώων καθυπερέχει, τῷ ἀρετῆς καὶ εὐδαιμοσύνης ἐπίμοιρος εἶναι, ἀλλ' οὐχ αὐτοτελής· παρὰ θεοῦ γὰρ ἔξωθεν τὰς αἰτίας εἰληχὼς (θεὸς δὲ μόνος ἐξ ἑαυτοῦ τέλειός ἐστι, φύσει εὐδαίμων) διὸ καὶ τῆς ἐκ θεοῦ γινομένης ἐπικουρήσεως προσδεής ἐστι, καὶ ὃς μείζονος μὲν τέτευχε τιμῆς, καὶ ταύτης ἐκ προγόνων, μείζονος δὲ καὶ χαρίσματος, καὶ τοῦ δύνασθαι παραμίλλου τῷ βούλεσθαι, ἀνάγκη τοῦτον μείζονα ἐπιδείξασθαι τῷ δεδωκότι εὐγνωμοσύνην, τῷ ἀρετὴν μὲν ἐπιτηδεῦσαι· κακίαν δὲ προθέλημνον ἀποσπᾶσθαι, θεῷ ὀπαδῆσαι μὴ μόνον ἑαυτὸν οὕτω διατιθέντα, ἀλλὰ καὶ τοὺς αὐτῷ ἐγχειρισθέντας· τῷ τὰ πεπτωκότα ἀνορθώσασθαι, καὶ τὰ κακῶς ἔχοντα διορθοῦν, τῇ βουλῇ χώραν εἶναι, τῷ λέγειν εἰς μέσον ἐξεῖναι, καὶ κολάζειν μὲν ἀδικίαν, μὴ συγχωρεῖν δὲ ὑπὸ δυναστείας τὸ δίκαιον πόρρω που ἀπελαύνεσθαι· οὐχ ὅπως τὸν βίον τέλειος ἄνθρωπος, λύχνον τοῖς ποσὶν αὐτοῦ τὸν τοῦ κυρίου νόμον ποιούμενος, ἀλλὰ καὶ εὐδαίμων ἐστίν· οὗτος δ' ὁ ἀνθρώπινος βίος, σύστημα τῶν πράξεων· ἡ δὲ εὐδαιμονία τὰς πράξεις συμπεραίνουσα, συμπεραίνει δὲ τὰς πράξεις ἀρετή τε καὶ τύχη, ἡ μὲν κατὰ χρῆσιν, κατὰ κατόρθωσιν δ' εὐτυχία· θεὸς οὖν μόνον, οὔτ' ἐπείσακτον ἔχων τὴν ἀρετὴν, οὔτε μαθὼν παρά τινος ἀγαθὸς ἐγένετο, οὔτε ἐπισυναρξάμενος αὐτῷ τῆς τύχης εὐδαίμων· φύσει γὰρ ἦν ἀγαθὸς καὶ φύσει εὐδαίμων, καὶ ἀεὶ ἦν καὶ ἔσται, καὶ οὐδέποτε παύσει τοιοῦτος ὤν, ἄφθαρτος ὤν· ἄνθρωπος δὲ οὔτε φύσει εὐδαίμων, οὔτε φύσει ὢν ἀγαθὸς, μαθήσεως ἄρα καὶ προνοίας προσδέεται· πρὸς μὲν τὸ γενέσθαι ἀγαθὸν, τῆς ἀρετῆς· εὐδαίμονα δὲ τῆς εὐτυχίας· ὅθεν ἐξ ἐπαίνου καὶ μακαρισμοῦ ἡ ἀνθρωπίνη συγκεφαλαιοῦται εὐδαιμονία· τοῦ μὲν ἐξ ἀρετῆς, μακαρισμοῦ δὲ ἐξ εὐτυχίας· καὶ τὴν μὲν ἀρετὴν διὰ τὴν θείαν ἔχει μοῖραν, τὴν δ' εὐτυχίαν διὰ τὴν θνητήν· ὁ μὲν δὴ τῷ θεῷ ἑπόμενος, εὐδαιμονεῖ, ὁ δὲ τοῖς θνητοῖς κακοδαιμονεῖ· ὅτου γὰρ ἡ φρόνησις ἄρχει, ἀγαθὸν τούτῳ καὶ χρήσιμον εὐτυχία· ἀγαθὸν μὲν διὰ

Digitized by Google

τὸ εἰδέναι χρῆσθαι αὐτῇ · ὠφέλιμον δὲ, διὰ τὸ συνεργὸν ταῖς πράξεσιν · ὥσπερ ὁ κυβερνήτης πρὸς τὰς τῶν ἄστρων κινήσεις διευθύνων τὴν ναῦν, εὐπλοεῖ, οὕτω καὶ εὐτυχία, φρονήσεως πάντ' ἐφορώσης, ὥσπερ οὐρίῳ ἀνέμῳ θέουσα, καὶ πρὸς τὴν ἀρετὴν τὸ ὄμμα τείνουσα, ἁπάσας τὰς πράξεις ποιεῖ.

Τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, οὐ μόνον ἡμᾶς τὴν ἀρετὴν διδακτέον νομίζειν δέον, ἀλλὰ καὶ εὐκτέον, καὶ ὅτι μάλιστα χρηστέον αὐτῇ, τῷ μὲν ἰδιώτῃ εἰς ἀσφάλειαν, ἢ εἰς συναύξησιν τῶν περὶ αὐτὸν · ἄρχοντι δὲ, εἰς ἐπανόρθωσιν οἴκων, εἰς ἐπαύξησιν πόλεων, εἰς τὸ καλῶς τοὺς ὑπ' αὐτῷ διευθύναι, καὶ εἰς μάνδραν εἰσάγειν ὡς ἀγαθὸς ποιμὴν, καὶ εἰς νομὴν ἐξάγειν, ὅτε ἐξείη · οὐ γὰρ μόνον τὴν κτῆσιν δεῖ ἔχειν τῶν καλῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν ὄνησιν, καὶ τὸ πολλοῖς ἄλλοις ταύτην μεταδιδόναι, καὶ οἷος ὡς φῶς, ἐκ τοῦ ἁγίου φωτὸς τὰς διαυγείας δεξάμενον, τοῖς δευτέροις τῶν φώτων ἐπιδαψιλεύσασθαι, καὶ δι' αὐτῶν ἅπασιν ὧν ὁ θεὸς ποιμένα καὶ προνομέα καὶ εὐνομέα διέταξεν · ἐν εὐνομίᾳ γὰρ ἅπαντά εἰσι, καὶ ἄνευ ταύτης οὔτε γεννᾶται τὸ μέγιστον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀγαθὸν, οὔτε γεννηθὲν, καὶ αὐξηθὲν δύναιτο διαμεῖναι · καὶ γὰρ τὴν ἀρετὴν, καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν ῥοπὴν, αὐτὰ ταῦτα δὴ ἀμπέχειν, τῷ καὶ φύσεις ἀγαθὰς γεγενῆσθαι, οἷον ταύτης ἀποκυήματα, καὶ ἤθη δὲ καὶ ἐπιτηδεύματα, καὶ νόμους εἶναι τοὺς ἀρίστους, δι' ὧν καὶ πόλεις, καὶ ἄνθρωποι μακαρίζονται, διευθετούμενοί τε καὶ διοικούμενοι · αἱ μὲν γὰρ ἄλλαι τελειότητες φύσεως ἐν ἑνὶ μόνον ποιοῦσι τὸ αὔταρκες, οἷον ὤτων ὀξυκοΐα, καὶ ὀμμάτων τὸ ὀξυδερκὲς, καὶ ποδῶν ὠκύτης · εὐδαιμονία δὲ, καὶ μάλιστα ἄρχοντος, καὶ ἀρετὴ ψυχῆς, καὶ ἐν ἑνὶ, καὶ πλείοσι, καὶ τῷ ὅλῳ, καὶ ἐν τῷ παντὶ, τὸ γὰρ ὅλην φύσιν διακοσμεῖν, καὶ ἑαυτό, καὶ καθ' ἓν ἕκαστον διακεκόσμηκε · τὸ δὲ καθ' ἓν ἕκαστον διακοσμεῖν, καὶ τὸ ὅλον καὶ τὸ πᾶν ἐκπεπλήρωκε, τὸ ὅλον δὲ ἐκπληροῦν θεῷ μιμεῖται, ὡς ἐφικτὸν αὐτῷ, τῷ πρώτῳ καὶ ἀκροτάτῳ τῶν ἀγα-

Digitized by Google

θῶν, παρ' οὗ πᾶσα δόσις ἀγαθὴ, καὶ δώρημα τέλειον· τὸν μέλλοντα οὖν εὐδαιμονίσειν, καὶ ὅτῳ μάλιστα ἀρετῆς μέλει, καὶ εὔπλοον ἕξειν τὸν αὐτοῦ βίον, τήν τε αὐτῷ ἐγχειρισθεῖσαν παρὰ τοῦ α°.ᵘ τῶν ἀγαθῶν εὐδαιμονίαν (παρ' οὗ πᾶσα ἐξήρηται ἀρχή τε καὶ ἐξουσία) πρὸς μείζονα αὔξειν τελειότητα, εὐνομίας μελητέον, καὶ ἅμα δὴ καὶ ἀνάγκην αὐτῇ ἐπιφέρει ὁ λόγος τοῖσιν ἔμπροσθεν εἰρημένοις, τῷ μὴ μόνον τῆς θείας μοίρας κοινωνεῖν, ἀλλὰ καὶ καλῶς, κατ' εὐδοκίμησιν τοῦ δεδωκότος· εἰ γὰρ καὶ περσικὸς νόμος οἶδεν ἀπηνῶς δίκας εἰσπράττεσθαι τὸν δυνάμενον μὲν, μὴ βουλόμενον δὲ, ἀνταποδιδόναι τῷ δωρησαμένῳ εὐγνωμοσύνην, ἦ πού γε ἡγητέον, τὸν καὶ γένους λαμπροῦ τετυχηκότα, καὶ ἀξίας τιμῆς εἰληχότα καὶ πολλῶν μὲν προΐστασθαι ταχθέντα, καὶ τούτων λαμπρῶν καὶ ἐνδόξων, πολλοῖς δὲ καὶ ἄλλοις, καὶ οἷον δευτέροις φώτοις, τὴν λαμπρότητα μεταδοῦναι δυνηθέντα, ἀνάγραπτον τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ ἄληστον ἐπιδείξασθαι· οὐδὲν γὰρ οὕτω θεῷ περισπούδαστον, ὡς ἡ πρὸς αὐτὸν εὐγνωμοσύνη, καὶ ἡ πρὸς τὸν πλησίον εὐθύτης· οὔτε γὰρ σώμασιν, οὔτε χρήμασιν εὐδαιμονοῦσιν ἄνθρωποι, ἀλλ' ὀρθοσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ.

Ὥσπερ μὲν οὖν νόσοι μακραὶ σώματος καὶ πηρώσεις αἰσθητηρίων ἀπομαραίνουσι τὴν εὐθάλειαν τῆς εὐδαιμοσύνης, τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἡ τῶν καλῶν μὲν ὀλιγώρησις, τῶν ἐναντίων δ' ἀντείσαξις ἀποθολοῦντα τὴν εὐδαιμονίαν, σβεννύουσι τὸν ἀληθῆ ἔπαινον, ὃς τοῖς ἔμπροσθεν τῷ λόγῳ ἐπ' ἀρετῇ γεννᾶσθαι εἴρηται, προηγουμένης μὲν τῆς δικαιοσύνης, συνεφεπομένων δὲ καὶ τῶν τριῶν αὐτῆς θυγατέρων, τῆς μὲν ἐπὶ τὰ δεξιὰ φρονήσεως, ἐξ ἀριστερῶν δὲ ἀνδρείας τε καὶ σωφροσύνης, καὶ οἷον δᾷδας ταῖς χερσὶ κατεχουσῶν τῇ μητρὶ διαλάμπεσθαι, ἕψεται δ' ἄρα καὶ τὸ σμῆνος τῶν λοιπῶν ἀρετῶν, μὴ παραδεχόμενον τῶν συγγενῶν ἀπολείπεσθαι· εἰ γὰρ εἰς βασιλέως ἐξαγωγὴν ἅπαν τὸ πλῆθος συρρεῖ, καὶ πάντων τὸ

Digitized by Google

ὄμμα πρὸς αὐτὸν ἀτενὲς παραμένει, ὅπου δ' ἂν εἴη βασιλεὺς, ἔνθα καὶ τὸ πλῆθος συνθέον διὰ τάχους δραμεῖται, μηδεὶς τοῦ ἄλλου ὑστερεῖσθαι ἀνέχεται, πῶς μὴ οὐχὶ ταῖς λοιπαῖς τῶν καλῶν τῇ βασιλίδι τῶν ἀρετῶν ἀνεκτὸν ἂν εἴη μὴ παροπαδεῖν, καὶ ἐκτελεῖν μὲν τὰ φίλα αὐτῇ, ἀποσοβεῖν δὲ καὶ πόρρω τῆς βασιλικῆς θέας διϊστᾶναι τοὺς ταύτῃ χαλεπαίνοντας; ἐπεὶ μηθὲν παρ' ἀνθρώποις κακίας ἄμοιρον, ... πολλὰς ἐν τῷ ἡμετέρῳ βίῳ εἶναι τὰς κῆρας· διὸ δὴ πάσῃ φυλακῇ τὴν ψυχὴν τηρητέον, καὶ τὰς ἀρχὰς ἀφ' ὧν πέφυκε τὸ εἶναι αὐτῆς πρόρριζον ἀποσπαστέον· τῆς γὰρ ἀλόγου εἰς τὸ σῶμα ἰούσης, καὶ θυμὸν εὐθὺς καὶ ἐπιθυμίαν ἀποτελούσης, ἡ λογικὴ δύναμις τούτοις ὑφεστηκυῖα τριμερῆ ἀποδείκνυσι τὴν ψυχὴν ἐκ λόγου, θυμοῦ τε καὶ ἐπιθυμίας· ὧν τοῦ μὲν ἀλόγου φρόνησις, θυμοῦ δὲ ἀνδρεία, ἐπιθυμίας δὲ σωφροσύνη, ἁπάσης δὲ ψυχῆς δικαιοσύνη· τὸν μὲν γὰρ λόγον τῶν δεόντων δεῖ κριτὴν ἀποκαθίστασθαι, τὸν θυμὸν λόγῳ ὑπείκοντι τῶν δοκούντων ἡμῖν ἐν δεινοῖς εἶναι ἀνδρείως ὀλιγωρεῖν, τὸ δὲ τῆς ἐπιθυμίας, τὸ δοκοῦν μὲν, μὴ ὂν δὲ διώκειν ἡδὺ, ἀλλ' οἷς ἕπεται ὁ λόγος, δι' ὧν ὁ δίκαιος τῷ ἀνθρώπῳ ἐγγίνεται βίος; κατὰ πᾶσαν δὴ οὖν τὴν τῆς ψυχῆς τριμερίαν, τὰς πολιτείας διευθετουμένας τὴν εὐδαιμονίαν περιβεβλῆσθαι εἰκός· τοῦ μὲν γὰρ ἄρχοντος τῷ ὀρθῷ λόγῳ δι' οὗ κατὰ λόγον πάντα πράττεται, καὶ οἷόν τινι ἡνιοχοῦντι παρεικάζοντος, μὴ συγχωροῦντος ἐπὶ θάτερα παρατρεπέσθαι τὸ τῆς ψυχῆς τριμερὲς, ἀλλά γε ἡνιοχεῖν, καὶ καθεῖναι ἐπὶ τὴν ἀκλινῆ, καὶ μηδέτερα τῶν μερῶν ἐπιτετραμμένην ὁδόν· τῶν δὲ στρατιωτῶν ὡς τῷ λόγῳ πειθομένων, καὶ ἀντεξανισταμένων τῶν δεινῶν, τῷ θυμῷ καὶ μὴ συγχωρούντων, πλείους ἑνὸς ἄρχειν, δι' ὧν ἀριστοκρατία, καὶ οὐ μοναρχία συμβέβηκε τῇ ψυχῇ, ἐν ᾗ μοναρχίαν εἶναι ὁ λόγος ἡμῖν βουλεύεται· τῶν δὲ δήμων, ταῖς ἐπιθυμίαις, ἔνθα κατ' ἐπιθυμίαν πολιτεύονται, καὶ τὰ χρηστὰ τῶν ἀχρήστων μᾶλλον προέλονται· διὰ γὰρ τῶν πρώτων

Digitized by Google

ἡ ὀρθὴ πολιτεία, καὶ τὸ περιὸν τῆς εὐδαιμονίας τοῖς ἀνθρώποις ἐγγενέσθαι πέφυκε, καὶ ὁ ἀληθὴς ἄρχων ἡμῖν παρίσταται, ἐξομοιούμενος τῷ θείῳ, συμφωνίαν ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ μοναρχίαν, ὡς ἐκεῖνος ἐπὶ τῶν ὄντων, ποιούμενος · τῶν ἄλλων δὲ, ἡ φαύλη καὶ τὸ κακοδαιμονεῖν διάστασιν ποιούντων καὶ ἀναρχίαν, πολλοῖς ἐνδόντων τὸ ἄρχειν · τῶν μὲν οὖν ὁ λόγος ἀντιλαβέσθαι σε ... δύναμιν βιάζεται, ὡς συντελούντων ἐφ' ἃ δεῖ, τῶν δὲ, ὡς τὸ προτεθὲν ἡμῖν διολλύντων περιφρονεῖν τε, καὶ παρ' οὐδὲν τίθεσθαι · εὐτυχία τοίνυν συνειλημμένη τῇ φρονήσει ποιώη ἂν τὴν συναρμογὴν ἅπασιν, οἷς ἂν ἐπιτεθείη, τὸ ὕστερον γὰρ τῇ τε ἀρχῇ καὶ δυνάμει, ἡ εὐτυχία φημὶ, τῷ πρώτῳ τῶν πρωτείων παραχωρητέον · ὧν ἡ μὲν ὡς πρωτεύουσα φύσει, ἡγεῖται, τῆς φύσει ὑστέρου, καὶ ἀρχομένης εὐδαιμονίας · ἡ μὲν κυβερνᾷ, καὶ ὁρίζει, ἡ δὲ κυβερνᾶται καὶ ὁρίζεται · λαμβάνουσιν ἔμπης συναρμογὴν ἑκάτερα, φρονήσεως δ' ἄρα καὶ εὐτυχίας συνδραμούσης εἰς ἕν · τῆς μὲν ἐχούσης, ὃ περανεῖ τε καὶ συντάξει, τῆς δὲ, ὑφ' ᾧ περασθήσεταί τε καὶ συνταχθήσεται, δι' αὐτῆς γὰρ καὶ τὸ θεῖον τὸ πᾶν συντηρεῖ, ἕν τε γὰρ τῇ τῶν ὅλων περιοχῇ ἡ συναμφοτέρων τῶν φύσεων συναρμογὴ, καὶ τῆς ἀκινήτου φύσεως, καὶ της ὑπερκοσμίας κόσμος ἐστὶ, δόξαν θεῷ διηγούμενος · ἄλλως τε γὰρ οὐκ ἐνδέχετο, τό τε ὅλον καὶ τὸ πᾶν διαμεῖνον σώζεσθαι, μὴ συναρμογὴν τοῦ κτίσματος πρὸς τὸν κτίστην ἔχοντος · οὕτω δὴ ἔν τε τῷ ἀνθρώπῳ, ἡ τοῦ ἀλόγου τῆς ψυχῆς μέρους πρὸς τὸ λόγον ἔχον συναρμογὴ, ἀρετὴν στάσεως γὰρ ἐν ἑκατέροις τοῖς μέρεσι καὶ ἀσυνταξίας παρούσης ἀρετὴν ἀποτελεσθῆναι οὐκ ἐνδέχεται · πῶς γάρ; ὅπου καὶ ἐν πόλει τῶν μὲν ἀρχομένων ποτὶ τοὺς ἄρχοντας ἀποτελεῖ κράτος, καὶ σύμπνοιαν · τὸ μὲν γὰρ ἄρχειν οὐ παντὸς, ἀλλὰ τοῦ κρείσσονος, τὸ δὲ ἄρχεσθαι ἴδιον καὶ ῥᾶον τοῦ χείρονος · τὸ δὲ ὁμονοεῖν καὶ εἰς ἓν συνέρχεσθαι, ἀμφοτέρων κοινόν · ταὐτὸ δὴ τοῦτο, καὶ ἐφ' ὅλῳ, καὶ ἐπὶ οἴκου συναρμογῆς συμβαίνει....

Digitized by Google

καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ὧν ἐν τῷ παντὶ ἔθετο τὸ θεῖον κοινωνιῶν· ἁπάντων γοῦν τούτων ἡ συναρμογὴ, διὰ φρονήσεως ὀφείλει πάντως γίγνεσθαι· αὐτὰ γὰρ ταῦτα ἥδε ἐνεργεῖ, τὰς πράξεις περαίνουσα· διὰ ταῦτά τοι καὶ τῶν ἀρετῶν ἡγεμὼν καὶ συναρμοστὴς ἂν εἴη, πρὸς τὸν λόγον ἐκείνων, καὶ νόμων τῶν ταύτης συνηρμοσμένων τε καὶ συντεταγμένων. Παροξυνθείης δὲ ταύτης ἂν ὀρέγεσθαι, ὡς ἀρετῶν στρατηγέτιδος, καὶ σύνναον ἔχειν καὶ πάρεδρον καὶ θρόνου ἑτοιμασίαν, εἴπερ σοφίας πρὸ πάντων σοι μέλει, καὶ τῆς δι' αὐτῆς μελέτης, ἐφ' ἧς ἡ τῶν καλῶν ἀπογεννᾶται μνήμη, μέγιστον καὶ κάλλιστον εἰς τὸν βίον ἐξεύρημα καὶ εἰς πάντα χρήσιμον· ὥσπερ γὰρ ὄψις πλεονεκτεῖ πασῶν τῶν τοῦ σώματος αἰσθήσεων, τῷ τε ἐκηβολεστάτην καὶ πολυειδεστάτην τῶν ἄλλων εἶναι αἰσθήσεων, καὶ νοῦς ψυχῆς, διὰ τὸ τῷ λόγῳ καὶ διανοίᾳ πᾶν ἐπικραίνειν τὸ δέον, καὶ ἥλιος δὲ ἄστρων· οὕτω δὴ παιδεία ἐν πᾶσι τοῖς ἀνθρωπίνοις διαφέρει καλοῖς· τουτὶ γὰρ τὸ ζῶον ἄνθρωπος μόνος ἁπάντων θεωρῆσαί τε τὰ ὄντα, κατὰ πολλῶν ἱκανώτατος γέγονε, καὶ ἐπιστήμην ἐκ τῶν ἁπάντων λαβεῖν καὶ φρόνησιν· παρ' ὃ ἐνεχάραξε καὶ ἐπεσημήνατο τὸ θεῖον αὐτῷ τὸ τοῦ παντὸς σύστημα· μικρὸν κόσμον τὸν ἄνθρωπον ἐνσκευασάμενος, ἔργον σοφίας καθέστηκε, ἐν τοῖς οὖσι τῶν νοημάτων ὀπτιζόμενον, καὶ θεωροῦντα τὸν λόγον τῆς τοῦ ὅλου φύσεως, καὶ τὴν τῶν ὄντων φρόνησιν ἀφ' ἧς τοῖς ὀργάνοις τῶν ἀγαθῶν (ἃ φίλον Πλάτωνι ἀποκαλεῖν) χρήσεται, ὅτε δεῖ, καὶ ὅσα δεῖ, καὶ πρὸς οὕς, καὶ ὡς ἑκατέρων μὲν ἀφιστάμενος ἐπίσης τῶν ἄκρων, ὡς ἀπ' ἀλλήλων ἀντιδιϊσταμένων, καὶ οἱονεὶ μαχομένων, ὡς ἀκινήτου δὲ τοῦ μέσου, καὶ ὡσπερεὶ κέντρου λόγον ἐπέχοντος, ἐφαπτόμενος, μηδοτιοῦν παρεγκλίνων πρὸς ἑκάτερον, ὑπερβολῇ καὶ ἐλλείψει τοῦ μέσου ἐλλείποντα, ὑπερβολῶν μὲν γὰρ καὶ ἐλλείψεων, κακίας, μέσων δὲ, ἀρεταὶ, δι' ὧν μὲν εὐδαιμοσύνη τῷ βίῳ ἐπιδαψιλεύεται, καὶ ὁ ἀληθινὸς τῷ ἀνθρώπῳ μακαρισμὸς προσγίνεται, δι' ἐκείνων

Digitized by Google

δὲ πάντα τἀναντία · τούτων μὲν τοίνυν ὅτι μάλιστα πειρῶ ἀφίστασθαι, ὡς τὴν ἀληθῆ ἀμαυρούντων εὐδαιμονίαν, καὶ διάστασιν ἐν τῇ τῆς ψυχῆς ἐμποιούντων μοναρχίᾳ, ἐκείνων δὲ (σὺν θεῷ ὁδηγῷ, συμπροσδεούσης δὲ καὶ τῆς φιλοσοφίας διὰ φρονήσεως) ἀπρὶξ ταῖν χεροῖν κατέχεσθαι.

Ἐπεί περ περὶ πάθη καὶ πράξεις, ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις, καὶ μέσον, καὶ μᾶλλον καὶ ἧττον, καὶ ἀμφότερα οὐκ εὖ, καὶ ἡ μὲν ὑπερβολὴ ἁμαρτάνεται καὶ ἡ ἔλλειψις ψέγεται, τὸ μέσον δὲ ἐπαινεῖται καὶ κατορθοῦται, καὶ ταῦτα ἄμφω ἀρετῆς διὰ σοφίας ἀπογεννήματα, μεσότης τίς γ' οὖσα τοῦ μέσου στοχαστική · ἀλλὰ παντὶ μὲν τὸ μέσον κύκλου ὁρατὸν, εὑρεῖν δὲ οὐ παντὸς, τοῦ εἰδότος μόνον· ἐπίσης τὰς ἄκρας τοῦ κέντρου ἀπέχεσθαι, καὶ τὸ κέντρον τῶν ἄκρων τὸν αὐτὸν λόγον ἀφίστασθαι, καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων οὕτω δ' ἂν εἴη, ὑπερβολὰς καὶ ἐλλείψεις πάντας εἰδέναι ἐφικτὸν, τὴν μὲν ἐν τῷ ἐλλείπειν, τὴν δὲ ἐν τῷ ὑπερβάλλειν τοῦ δέοντος, τὸ μέσον δὲ εὑρίσκειν καὶ αἱρεῖσθαι οὐ τοῦ παντὸς, μόνου δὲ τῇ παιδείᾳ συνημμένου, καὶ λόγῳ καὶ φόβῳ κυρίου τεθραμμένου, καὶ μηδαμῇ μηδαμῶς ἑαυτὸν ταύτης ἀλλότριον ἀποφαίνοντος · ταῦτ' ἄρα ἀντιληπτέον αὐτῆς, εἴπερ ὑπὲρ τῆς τῶν καλῶν ἐπιδόσεως φροντίζομεν, ἧς πρὸ πάντων μάλιστα δεῖται, ὁ εἰς πολλῶν ἐπιστασίαν ταχθεὶς, ἀνθελκούσης αὐτὸν ἀπὸ τῆς εἰς ἑκάτερον τῶν ἄκρων ῥοπῆς καὶ προϊσταμένης αὐτοῦ, ὥστε μὴ ἀπολιπόντα τοῦ μέσου παρεκτραπῆναι πρὸς ἑκάτερον.

Εὐδαίμων μὲν οὖν καὶ μακαριστὸς ἂν εἴη, ὅτῳ προηγεῖται μὲν πάντα βούλησις, ἕπεται δὲ ἐπὶ πάντων φρόνησις, καίτοι τῶν ἔξω ἄρχουσα ἐκείνη · ὥσπερ αὕτη τῶν ἔνδον, παραχωρεῖ γε μὴν ταύτῃ τῆς ἀρχῆς, οἷόν τινι δεσποίνῃ ὑπείκουσα, τὰ πρακτέα διεργάζεται, παρ' αὐτῆς λαμβάνουσα τὰ τῶν τοιούτων ἀπεικάσματα · ἡ μὲν γὰρ βουλεύεται τὸ πρακτέον, ἡ δὲ τὸ βουλευθὲν διαδικάζουσα εὖ, τὸ δικασθὲν δὲ ἐκείνῃ ἐπιτρέπει, τῷ δὲ ἐπιτρεπομένῳ οἶδε καλῶς χρήσασθαι, εἰσηγη-

Digitized by Google

τὴν καὶ καθηγεμόνα ἐκείνην συμπαραλαβοῦσα, ὥσπέρ τινα διάκτορα καὶ ἡνίοχον τῶν ἔργων· οὐ γὰρ ἀπόχρη ἡ τῶν ἀγαθῶν ἐπισώρευσις πρὸς εὐδαιμονίαν οὐδὲ τὸ ἄρχειν πολλῶν, ἀλλὰ δεῖ σὺν τούτοις, μᾶλλον δὲ πρὸ τούτων συνεῖναι αὐτῷ τὴν φρόνησιν, δι' ἧς ἂν ἄριστα ἀμφοῖν χρήσατο, τοῖς μὲν ὑπάρχουσιν ἀγαθοῖς ἅπασι καλῶς χρησάμενος, ὅτε δεῖ, καὶ ὅσα, καὶ πρὸς οὓς, καὶ ὧν ἕνεκα, ὧν δὲ ἔλαχεν ἄρχειν σοφῶς προϊστάμενος.

Καλῶς, οἶμαι, παῖδες Ἑλλήνων ταύτην βουλόμενοι δηλῶσαι καὶ τὰς πολυειδεῖς ἐνεργείας αὐτῆς, Ἀθηνᾶν ἀποκαλεῖν ταύτην οὐκ ὤκνησαν, ταῖς ἐνεργείαις τὴν πολυωνυμίαν αὐτῇ προσάπτοντες· ἐκ γὰρ τῆς τοῦ Διὸς κεφαλῆς γεννᾶσθαι λέγοντες, τὸ τῆς ψυχῆς ἡγεμονικὸν ἐντεῦθεν ὑπαινίττουσι, καὶ φρονήσεως αἰτίαν οἴδασιν· ἀμήτορα δ' αὖθις τὴν αὐτὴν, τῷ ἀλλοίαν καὶ οὐχ οἵαν τῶν ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ γενομένων, τὴν τῆς ἀρετῆς εἶναι γέννησιν, καὶ Δία πάλιν φασὶν τὴν μῆτιν καταπιόντα, ταύτην ἀποτεκεῖν ἔνοπλον, ὡς μητιέτην καὶ συνετὸν διὰ τὸ μηδαμόθεν ἄλλοθεν τὴν ἀρετὴν, ἢ ἐκ τῆς καθ' ἑαυτὸν σχεῖν βουλῆς τὸ φρονεῖν· καθωπλισμένη δὲ πλάττεται, διὰ τὸ αὐτάρκως πρὸς τὰς μεγίστας τῶν πράξεων καὶ δεινὰς τοῖς ἀνθρώποις δοκούσας ἀντεπεξίστασθαι τὴν φρόνησιν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ γοργόνος κεφαλὴν κατὰ μέσον τῆς θεᾶς πλάττειν πειρῶνται, τοῦ στήθους ἐξέχοντος, καὶ τῆς γλώττης προβεβληκυίας, οἷον τὸν λόγον ἐν τῇ τῶν ὅλων οἰκονομίᾳ προφανέστατον ὄντα διατυποῦντες· καὶ ἀτρυτώνην τὴν αὐτὴν, καὶ λαόσωον, ὡς τὸ μὲν πάντα πόνον ὑπομένουσαν, καὶ μηδεμίαν θρῦψιν παρά τινος ὑποστάσασαν· τὸ δὲ, ὡς τὸν λαὸν ἐν ταῖς μάχαις ἀποσώζουσαν, καὶ ληϊστίδα ἔτι καὶ ἐρυσίπολιν, καὶ πολιὰν, διὰ τὸ σώτειραν εἶναι χρημάτων τε καὶ λαῶν, καὶ πόλεως, καὶ οἴκου, καὶ βίου παντὸς, τὴν φρόνησιν, καὶ ἔφορον πάντων, καὶ ἐπὶ πᾶσι σκιρτῶσαν· ἀλλ' οὐδ' ἀλαλκομενηΐδα καὶ ἀγεληΐδα προσαγορεύειν, βυθῷ λήθης σφᾶς παραδεδώκασιν·

Digitized by Google

ἱκανὴ γὰρ ἀπαμύνειν, καὶ προσβοηθεῖν, καὶ τοὺς λαοὺς ἄγειν εἰς ἓν συναρμογὴν αὐτοῖς διδοῦσαν· ἄρειον δὲ καὶ ἵππειον, τὸ μὲν διὰ τοῦ δικαίου ὑπερμαχεῖν, καὶ διοικητὴν εἶναι πασῶν τῶν ἀρετῶν· τὸ δὲ διὰ τὸ ὀξύρροπον καὶ τὸ τῶν πράξεων εὐμετάβολον· τούτοις τοίνυν τοῖς ὀνόμασι καὶ ἄλλοις, ὅσους ὁ λόγος ἐπιτροχάδην παρέδραμε, τὴν θεὸν Ἕλληνες κοσμοῦντες, οὐ μικρὸν τὸ παρ' αὐτῆς κέρδος τοῖς ἀνθρώποις ὑπέφηναν, ὡς ἡγεμονικωτέραν τῶν ἄλλων πασῶν ἀρετῶν, ταύτης μὴ ἀμελεῖν ἡμᾶς προτρέποντες· ἢ τίποτε ἄλλο διανοηθέντας Αἰγυπτίους ὑπολάβωμεν, τῶν μυστικῶν καὶ ἀποκεχρυμμένων, καὶ ἀφανῶν νοήσεων, εἰκόνας τινὰς διὰ συμβόλων ἐκφαίνεσθαι, τὴν σφίγκα ἐπὶ τῶν προτενισμάτων ἀνθρωπόμορφον θηρίον ἱδρύοντας, ἢ οὐχὶ προτρέποντας, τοὺς ἰσχὺν ἔχοντας, φρονήσεως μάλιστα ἀντιλαβέσθαι, τὴν μὲν ἰσχὺν, θηρίον, τὴν φρόνησιν δὲ ἄνθρωπον παρεικάσαντας; ἰσχὺς γὰρ φρονήσει συγγενομένη, ἄμαχον· καὶ φρόνησις ἰσχύος ἐπιλαβομένη πᾶσιν ὠφέλιμος, ἔμοιγε δοκεῖ· καὶ Ὅμηρος ταύτην βουλόμενος δηλῶσαι ἁπανταχοῦ τοῖς ἥρωσι τὴν Ἀθηνᾶν ἐξομοιουμένην, διαλέγεσθαι παρεισάγει, ὁτὲ μὲν ἐπὶ τὰ καλὰ αὐτοὺς διεγείρουσαν, ὁτὲ δὲ τῶν κακῶν ἀποτρέπουσαν· οὐχ ἥκιστα δὲ, ἐν οἷς τὸν Ἀχιλλέα, τῷ βασιλεῖ χολωθέντα, καὶ ἀναρίξαι (?) μερμυρίζοντα, πεμφθεῖσαν φησὶ τὴν Ἀθηνᾶν παρ' Ἥρας, τῆς βασιλικῆς φημι προνοίας, παῦσαι αὐτὸν τῷ βασιλεῖ παροινούμενον, καὶ ἔκθαμβον γενέσθαι, αὐτὴν ἰδόντα θάμβησε δ' Ἀχιλλεὺς, αὐτίκα δ' ἔγνω Παλλάδ' Ἀθηναίην, καὶ τοῦ θυμοῦ ἀλλοιούμενον, τῇ Ἀθηνᾷ προσειπεῖν, ταύτῃ πειθόμενον, ὡς ἄμεινον πείθεσθαι πλέον, ἢ τῷ θυμῷ διδόσθαι· ὃς γὰρ ταύτῃ ἕπεται, καὶ θεῷ αὐτῷ εὐήλατος γένοιτο ὅς κε θεοῖς ἐπιπείθηται μάλα τ' ἔκλυον αὐτοῦ· τῷ γὰρ μετ' ὀργῆς βουλευομένῳ, καὶ φρονήσεως ἄτερ πράττοντι, οὐδὲν ἂν εἴη ἀσφαλῶς διανύσασθαι, πάντα μιγνύοντι, καὶ ταράττοντι τὰ πράγματα. καὶ μηδὲν ὑποστειλάμενον εἰπεῖν, ἐξ οὗ κακο-

Digitized by Google

δαιμονίας καὶ ἀδικίας (εἰ καὶ δυνάμενος εἴη) τῷ βίῳ εἰσέφρυσαν.

Πάσας μὲν οὖν τὰς ἀρετὰς τὸν ἡγεμόνα περιβεβλῆσθαι καὶ ἐν αὐτῷ ἀποθέσθαι εἰκὸς, τῇ ἡγεμονικωτέρᾳ ἁπασῶν φρονήσει μὴ ἀπαξιοῦσθαι, τῶν πρωτείων παραχωρεῖν, καὶ ταύτην σύνοικον, καὶ θρόνου ἔχειν προεδρείαν, καὶ χώραν ἐν ἅπασι, καὶ πρὸς πάντας, καὶ ἑκάστῳ καιρῷ, καὶ ἐν παντὶ χρόνῳ, καὶ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς καὶ μὴ εὐκταίοις· ἐπὶ πάντων γὰρ, καὶ ἐν δυνάμει ὄντως, καὶ ἀσθενείᾳ, καὶ δόξῃ καὶ ἀδοξίᾳ, καὶ ἐν πενίᾳ καὶ πλούτῳ, ὅλως δ' εἰπεῖν, ἐν ἁπάσαις πλεονεξίαις καὶ μειονεξίαις, φρονήσεως πρὸ πάντων χρῄζομεν, ὥστε τῷ βίῳ μὴ λάθωμεν ἁμαρτάνοντες· μάλιστα δὲ οἱ τὰς τύχας λαμπροὶ, τῆς ἐν τῇ γνώμῃ κακίας πρόσοδον εὑρισκούσης εἰς ἐνέργειαν· τὰ γὰρ ἔξω τῶν ἀγαθῶν, ταῖς κακίαις μᾶλλον ἢ ἀγαθοεργίαις ὑποπίπτουσι, μέσα πως ὄντα τῶν ἀγαθῶν, καὶ κακῶν, ταῖς τῶν χρωμένων ἕξεσι μεταβάλλοντας· νῦν μὲν ἐπὶ τὸ χεῖρον, νῦν δὲ ἐπὶ τὸ κρεῖττον, ὡς ἂν τῇ τοῦ κεκτημένου ἕξει ἐπιτεθεῖεν ῥέουσι, ταῖς βουλήσεσιν αὐτοῦ, οἷά τινα μέσα ὑπουργοῦσι· διό περ εὐκταῖον ἂν εἴη τῷ μὲν κακῶς πρὸς ταῦτα διακειμένῳ, καὶ τὴν βούλησιν μὴ τῇ φρονήσει ἔχοντι παροπαδοῦσαν, ἀπεῖναι τῶν μέσων, ὥστε τὴν ἐν αὐτῷ κακίαν ἀπρακτεῖν· τῷ δ' ἄλλως πως διατεθειμένῳ, καὶ καλῶς εὖ εἰδότι κεχρῆσθαι, οὐχ ὅτι εὐχῆς ἂν εἴη ἄξιον, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ὀνήσιμον, ἐν πολλοῖς διεκχέοντι τὴν τῆς ἀρετῆς δύναμιν, ἀφθόνως τε τ' ἀγαθὰ ἐπιδαψιλεύοντι, ὥστε μηδένα τῶν παρ' αὐτοῦ εἶναι μὴ ἀπολελαυκότα τῶν ἀγαθῶν. Οὕτω μοι τοιγαροῦν, οἷς ἔχεις χρώμενος ἀγαθοῖς, τῷ μεταδοῦναι πᾶσιν τῶν σαυτοῦ καλῶν μετασχεῖν, θεὸν ἕξεις συνήγορον, καὶ συνεργοῦντα πρὸς πάντα, οὗ τὸν τύπον φέρεις ἐν σεαυτῷ, καὶ τῆς προνοίας ἀξίως ἀπήλαυσας, ὃς τὰ τῇδε ἐθέλει προνοεῖσθαι, κατὰ τὴν ἐν τοῖς νοητοῖς, ὡς αὐτὸς ἑαυτὸν τάξας ἀρχέτυπον, μίμησιν.

Digitized by Google

Τῆς ὑμετέρας θεοσεβεστάτης γαληνότητος ὑποκλινὴς καὶ εὐτελὴς δοῦλος,

Ἰωσὴφ ἱερομόναχος, Βατοπαιδινὸς διδάσκαλος τῆς ἐν Γιασίῳ σχολῆς.

Digitized by Google

DOCUMENTS

CONCERNANT LA FAMILLE

MAUROCORDATO

Γράμμα σιγιλλιῶδες κατὰ τὴν μητρόπολιν Παροναξίας διὰ τὸ ἐκεῖ σταυροπηγιακὸν μοναστήριον τοῦ Φωτοδότου.

Τὰ κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ τρόπους καλῶς καὶ θεοφιλῶς τοῖς θεοσεβέσι πραττόμενα, οὐ μόνον ἐπαινετὰ τυγχάνει τοῖς ἐν ἀληθείᾳ τὰ πράγματα κρίνειν ἐπισταμένοις, ἅτε καθηγεμόνα θεὸν ἐσχηκότα, ἀλλὰ καὶ περισπούδαστα πάντως ἅπασι κρίνεται τοῖς τῶν καλῶν ἐρασταῖς, ἀποδοχῆς τε ἁπάσης καὶ κηδεμονίας ἀναντιρρήτως ὑπάρχουσιν ἄξια, πρὸς ἀδιάπτωτον διαμονὴν αὐτῶν καὶ συντήρησιν · τούτῳ γὰρ τῷ τρόπῳ καὶ αὔξεσθαι πέφυκε τὰ καλὰ, καὶ τὰ χρηστὰ προκόπτειν, τὰ εὔλογά τε κρατύνεσθαι, καὶ εἰς διανομὴν προχωρεῖν. Ἔνθεν τοι καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία, οἷα κοινὴ μήτηρ τῶν φιλευσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν τὰ πανταχόθεν αὐτῇ προσενεγκόμενα καὶ δέχεται ἀεὶ φιλοστόργως, καὶ ὅλαις προθέσεσιν ἐπιβεβαιοῖ τε καὶ συνιστᾷ, ὅσα δηλαδὴ ἐκ προαιρέσεως ἀγαθῆς καὶ φιλοθέου εὐλαβείας προερχόμενα δεῖται τῆς παρ' αὐτῆς ἀντιλήψεως καὶ συστάσεως, ἐξαιρέτως δὲ τῶν περὶ τὰ ἱερὰ τοῦ θεοῦ κατα-

Digitized by Google

γώγια καὶ σεβάσμια σκηνώματα ἐνθέῳ ζήλῳ καὶ πόθῳ φιλεργουμένων τοῖς εὐσεβέσιν, εἰς δόξαν μὲν θεοῦ καὶ ὑμνολογίαν ἀένναον, εἰς μνημόσυνον δὲ ἀκατάπαυστον τῶν κτητόρων αὐτοῦ καὶ πάντων τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν, καὶ μὴν καὶ εἰς τιμὴν τῶν θεραπόντων αὐτοῦ καὶ συνετῶν καὶ φρονίμων οἰκονόμων, καὶ μνημόσυνον ἀκατάπαυστον τῶν ὀρθοδόξων, ἐν οἷς ὁ αὐτὸς εὐαρεστεῖται θεὸς ἀδιακόποις ἐπιμελείαις φροντίζειν οὐκ ἀπαναίνεται, τά τε πρὸς σύστασιν τούτων ἐπινοούμενα προνοίᾳ τῇ προσηκούσῃ περιέπειν καὶ κρατύνειν οὐ παύεται · πάντα μὲν γὰρ τὰ καλά ἐπαινετὰ καὶ σεβάσμια καὶ σωτηριώδη, ὡς συντελοῦντα πρὸς τὴν τρισόλβιον καὶ μακαρίαν ἀπόλαυσιν τῆς οὐρανῶν βασιλείας · πολλῷ δὲ μᾶλλον τῶν ἄλλων καλῶν σεβασμιώτερον καὶ ὑπερτέρων βραβείων ἐπάξιον πέφυκεν ἡ περιποίησις, καὶ συνδρομή, καὶ βοήθεια, καὶ περίθαλψις τῶν ἱερῶν καὶ σεβασμίων μοναστηρίων καὶ θείων καταγωγίων, ἐν οἷς ὁ θεὸς ἐπαναπαύεται διηνεκῶς καὶ ἀκαταπαύστως ὑμνολογούμενός τε καὶ δοξαζόμενος ταῖς ὁσημέραι τελουμέναις ἱεραῖς τελεταῖς καὶ ἀκολουθίαις ὑπὸ τῶν ἐνοικούντων αὐτοῖς ἐναρέτων ἀνδρῶν, τῶν ἀποταξαμένων ταῖς βιωτικαῖς μερίμναις, καὶ θεῷ μόνῳ προσανέχειν αἱρετισαμένων. Διὸ δὴ καὶ πάντες οἱ εὐσεβεῖς καὶ φιλόθεοι οὐκ ἀφίστανται περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι καὶ διαφερόντως ἀγαπᾶν τὰ ἱερὰ τοῦ θεοῦ σκηνώματα συντρέχειν τε καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς, πολὺν ἄνωθεν ἀντιλαμβάνοντες τὸν μισθὸν ἐκ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων, παρ' οὗ πᾶσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δώρημα τέλειον, ὅπως ἀνεξάλειπτα καὶ ἀπαρακίνδυνα διαμένωσι. Τὰ γὰρ τῆς προσηκούσης ἀμοιροῦντα προνοίας, χρόνοις εὐαριθμήτοις ἐξίτηλα πέφυκε γίνεσθαι, καὶ ταχὺ πάμπαν εἰς ἀνυπαρχίαν χωρεῖν. Διὸ δὴ ἐπαινετὴ μὲν ἡ τὴν σύστασιν τούτων καὶ τὴν προκάταρξιν ἐνεργοῦσα προαίρεσις, οἷα φίλη θεῷ, ἐπαίνου δὲ μᾶλλον τεύξεται ἡ πρὸς διαμονὴν χρονίζουσαν καὶ διάρκειαν παραμένουσαν οἰκονομοῦσα ταῦτα

Digitized by Google

σοφῇ πρόνοια · τούτου δὲ μάλιστα εὐμοιρήσειε ταῦτα, εἰ καὶ παρὰ τῆς πατριαρχικῆς μεγαλειότητος τὴν βεβαίωσιν λάβῃ κρατίστην οὖσαν καὶ δραστικωτέραν ὡς ἐν ἀκροτάτῃ περιωπῇ κειμένην ἀναφανδόν.

Ἐπειδὴ τοιγαροῦν κατὰ τὴν ἁγιωτάτην μητρόπολιν Παροναξίας εὑρίσκεται ἱερὸν καὶ σεβάσμιον μοναστήριον ἐπ' ὀνόματι τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ σεμνυνόμενον, τοῦ Φωτοδότου ἐπικεκλημένον, ὅπερ ἀνέκαθεν πατριαρχικὸν σταυροπηγιακὸν ὑπάρχον, καὶ ἐξαρχικῶς κατὰ καιροὺς φιλοτιμούμενον ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας τοῖς ἀμφιπονοῦσιν αὐτὴν, ἐφιλοτιμήθη τέως καὶ τῷ ἐκλαμπροτάτῳ, εὐσεβεστάτῳ καὶ σοφωτάτῳ αὐθέντῃ ἐξ ἀπορρήτων τῆς κραταιᾶς βασιλείας, τῷ καὶ πρώην μεγάλῳ λογοθέτῃ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας κυρίῳ κυρίῳ Ἀλεξάνδρῳ, υἱῷ κατὰ πνεῦμα ἀγαπητῷ καὶ περιποθήτῳ τῆς ἡμῶν μετριότητος, ἅτε συντρέχοντι καὶ βοηθοῦντι λόγῳ καὶ ἔργῳ ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ἀνάγκαις καὶ χρείαις, καὶ μηδέποτε διαλείποντι ὑπερασπίζεσθαι μεθ' ὅσης προθυμίας δι' ἔμφυτον καὶ ἐμφιλόσοφον αὐτοῦ καλοκαγαθίαν καὶ πόθον ἔνθεον τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ μητρὸς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἄλλως τε χρησίμῳ τε πάνυ, καλῷ τε κἀγαθῷ καὶ περιφανεῖ τυγχάνοντι, καὶ ὑπερμαχεῖν ἀδιαλείπτως τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας τε καὶ συστάσεως, καθ' ἣν ἠξιώθη, συνάρσει θεοῦ, παρρησίαν ἔχειν καὶ εὔκλειαν ἐν τῇ βασιλικῇ ἐξουσίᾳ καὶ αὐτοκρατορίᾳ · καὶ οὕτω διετέλει τὸ αὐτὸ ἱερὸν μοναστήριον ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν καὶ δεσποτείαν τῆς αὐτοῦ ἐκλαμπρότητος, ἐπιστατοῦντος τοῦ αὐτοῦ τούτου ἱεροῦ μοναστηρίου δι' ἐπιτρόπων αὐτοῦ, καὶ παραλαμβάνοντος [τὸ] κατ' ἔτος διατεταγμένον ἐτήσιον γρόσια ὀγδοήκοντα · ἦν γὰρ πρότερον τὸ αὐτὸ μοναστήριον ἐν εὐημερίᾳ καὶ εὐπορίᾳ κτημάτων καὶ ἀφιερωμάτων ἱκανῶν εὐθυνούμενον, ὕστερον δὲ τῇ παρατάσει τοῦ χρόνου, καὶ ταῖς τοῦ καιροῦ περιστάσεσιν, ἐξ ὧν εἴωθε πολλὰ καὶ τῶν ἐχόντων εὐπόρως δυσχερείαις περι-

Digitized by Google

πίπτειν καὶ καταστρέφεσθαι εἰς δυστυχίαν κατήντησεν, ἀφαιρεθὲν τῶν πολλῶν αὐτοῦ κτημάτων, ὧν ηὐπόρει, καταλειφθέντων μόνον ἀκινήτων τινῶν αὐτοῦ ὑποστατικῶν, οὗ ἕνεκα καὶ τὸ ἐτήσιον αὐτοῦ κατεβιβάσθη εἰς πεντήκοντα γρόσια, ἀλλ' ἐκινδύνευε καὶ αὖθις εἰς ἐρημίαν ἐλθεῖν καὶ ἀφανισθῆναι, ἀρξαμένων ἀναχωρεῖν καὶ διασκορπίζεσθαι τῶν ἐν αὐτῷ συνασχουμένων πατέρων· ὅπερ βλέπουσα ἡ αὐτοῦ ἐκλαμπρότης καὶ περιαλγήσασα, ὡς εἰκὸς, οὐχ ἤνεγκε παριδεῖν ἐκεῖνο ἀπρονόητον, ἀλλὰ σπουδὴν ἐμμελῆ καὶ σύντονον μέριμναν ἔθετο ἐπὶ τῷ συστῆσαι αὐτὸ, καὶ εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν ἀγαγεῖν ἔσπευδεν ὡς προμηθεὺς καὶ καλὸς οἰκονόμος, εὐλαβής τε περὶ τὰ θεῖα καὶ τῆς κατὰ θεὸν προθυμίας ἐχόμενος.

Καὶ δὴ καταλαβὼν τὸν ὁσιώτατον ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς κὺρ Καλλίνικον, τὸν καὶ προηγούμενον τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου, εὐλαβητικῶς πρὸς τὸ αὐτὸ ἱερὸν μοναστήριον διακείμενον, καὶ προθυμίαν ἔχοντα εἰς τὴν τούτου σύστασιν, ὑποσχόμενόν τε ἐπιμελῶς καὶ συμφερόντως διοικῆσαι αὐτὸ ἐπὶ συναγωγῇ πατέρων ἀρκετῶν εἰς τὴν αὐτοῦ καλλιέργειαν, καὶ συντήρησιν, καὶ διαμονὴν, καὶ ἄξιον εἰς τὴν τούτου κυβέρνησιν· ἐφάνη γὰρ καὶ πρότερον δεξιῶς ἔχων περὶ τὴν κυβέρνησιν τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου, παρεχώρησεν αὐτῷ τῆς ἡγουμενικῆς προστασίας τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου ἐφ' ὅρῳ ζωῆς αὐτοῦ, ἐλαττώσας καὶ καταβιβάσας τὸ ἐτήσιον αὐτοῦ ἐν ὀλιγίστῃ ποσότητι δόσεως, ἤτοι εἰς τεσσαράκοντα ὀκάδας μέλιτος, καὶ τοῦτο χάριν ὑποταγῆς, κατὰ τὸ ἔθος τῶν σταυροπηγίων· ὃν δὴ καὶ προσενεγκὼν ἡμῖν ὁ πρὸς τὰ καλὰ καὶ θεάρεστα πόθον ἔχων ἐκλαμπρότατος αὐθέντης ἐξ ἀπορρήτων, ἠξίωσε τὴν ἡμῶν μετριότητα ἐπικρατυνθῆναι αὐτῷ καὶ διὰ γραμμάτων τῆς ἐκκλησίας τὴν ἐπιστασίαν τῆς ἡγουμενείας ἀμεταποίητον δι' ὠφέλειαν τοῦ μοναστηρίου, ναὶ μὴν καὶ τὴν σταυροπηγιακὴν φιλοτιμίαν καὶ ἐλευθερίαν τοῦ μοναστηρίου, ὡς ἐπ' ἀγαθῷ σκοπῷ προβαλλομένην, καὶ πρὸς

Digitized by Google

σύστασιν καὶ στερέωσιν τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ μοναστηρίου ἀφορῶσαν. Τούτου χάριν, ὡς τῶν ἁπανταχοῦ ἁγίων τοῦ θεοῦ ἐκκλησιῶν, καὶ τῶν τοῦ θεοῦ σεπτῶν σκηνωμάτων καὶ σεβασμίων μονῶν τὴν ἐπιστήριξιν καὶ κραταίωσιν διὰ μεγάλης ἐφέσεως κεκτημένοι, καὶ τῶν ἁπάντων ἀγαθῶν ἐπίπροσθεν ἄγοντες τὴν ἀξίωσιν τῆς αὐτοῦ ἐκλαμπρότητος προσηνῶς ἀποδεξάμεθα.

Καὶ δὴ γράφοντες ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα τὸ διαληφθὲν ἱερὸν καὶ σεβάσμιον μοναστήριον, τὸ κατὰ τὴν ἁγιωτάτην μητρόπολιν Παροναξίας κείμενον, τὸ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ τιμώμενον, τοῦ Φωτοδότου ἐπικεκλημένον, μετὰ πάντων τῶν προσόντων αὐτοῦ κτημάτων εἴη, καὶ λέγηται, καὶ παρὰ πάντων γινώσκηται μέχρι τῆς τοῦ κόσμου συντελείας πατριαρχικὸν σταυροπηγιακὸν, μόνῳ τῷ πατριαρχικῷ οἰκουμενικῷ θρόνῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑποκείμενον, μνημονευομένου ἐν αὐτῷ τοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος ἐν πάσαις ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς, καὶ πάντῃ ἐλεύθερον, ἀδούλωτόν τε καὶ ἀσύδοτον, καὶ ἀκαταπάτητον, καὶ ἀνενόχλητον παρὰ παντὸς προσώπου ἱερωμένου καὶ λαϊκοῦ, καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως, μηδενὶ μηδὲν ὀφεῖλον παρέχειν, εἰ μὴ μόνον τὸ διορισθὲν ἐτήσιον, τουτέστι τεσσαράκοντα ὀκάδας ἐλαίου, καὶ τεσσαράκοντα ὀκάδας μέλιτος κατ' ἔτος πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, τὴν τούτου διαίκησιν, ἐπίσκεψίν τε καὶ καλλιέργειαν ἔχῃ ὁ ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς κὺρ Καλλίνικος, ὢν τε καὶ γνωριζόμενος παρὰ πάντων ἡγούμενος τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου ἐφ' ὅρῳ ζωῆς αὐτοῦ, μετ' εὐλαβείας ὀφείλει φροντίζειν τῆς αὐτοῦ βελτιώσεως καὶ αὐξήσεως, ὅστις καὶ ἔχει ἄδειαν συνάξαι πατέρας εἰς τὴν τοῦ μοναστηρίου τούτου διοίκησιν καὶ κυβέρνησιν, ἐλεύθερος ὢν καὶ ἀσύδοτος, εἰρηνικῶς καὶ ἀταράχως διάγων καὶ φυλάττων

Digitized by Google

τὰ ὅρια τῆς μοναδικῆς πολιτείας ἀπαρασάλευτα · ἡνίκα δ' ἂν γένηται χρεία χειροτονίας ἐν τῷ αὐτῷ σταυροπηγιακῷ μοναστηρίῳ, ἔχῃ ἄδειαν ὁ αὐτὸς καθηγούμενος προσκαλεῖν ὃν ἂν ἐθέλῃ ἀρχιερέα τοῦ ποιεῖν ἐν αὐτῷ τὴν χειροτονίαν, κατὰ τὴν τάξιν τῆς ἀρχιερωσύνης, χωρὶς μόνης τῆς τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου ἐγκαθιδρύσεως · καὶ μηδεὶς ποτὲ τῶν ἁπάντων, ἄρχων ἢ ἀρχόμενος, μήτε ὁ κατὰ τόπον μητροπολίτης Παροναξίας κατ' οὐδένα τρόπον, καὶ κατ' οὐδεμίαν πρόφασιν, οὔτε ἄλλος τις τῶν ἱερωμένων ἢ λαϊκῶν ἔχῃ ἄδειαν καταπατεῖν καὶ κατεπεμβαίνειν τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου, καὶ ζητεῖν λαβεῖν ἐξ αὐτοῦ μήτε πολύ, μήτε ὀλίγον τὸ σύνολον, μήτε καταδουλοῖν αὐτὸ διανοηθῇ, καὶ καταδυναστεύειν τὸν ἡγούμενον καὶ τοὺς συνασκουμένους αὐτῷ πατέρας ἐν τῷ εἰσπράττεσθαι συδοσίαν τινὰ δι' αἰσχροκέρδειαν καὶ πλεονεξίαν, ἀλλ' ὑπάρχωσιν ἐλεύθεροι ὅ τε ἡγούμενος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πατέρες πάσης καὶ παντοίας δόσεως μετὰ ἀνέσεως καὶ ἡσυχίας, χωρίς τινος βάρους καὶ δυναστείας, φροντίζοντες τῆς ψυχικῆς αὐτῶν σωτηρίας, καὶ τῆς συστάσεως καὶ καλλιεργείας καὶ αὐξήσεως τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου. Ὅς δ' ἂν ὀψέποτε φανῇ κακοβούλως κινηθεὶς κατὰ τοῦ σταυροπηγιακοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου, καὶ ἀντιφερόμενος τοῖς ἐν τῷ παρόντι γεγραμμένοις καταλύειν ἐπιχειρήσῃ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου ἢ τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ συνασκουμένων δόσιν τινά, ἢ ζημίαν τινὰ προξενῆσαι αὐτοῖς, καὶ ἀποσπάσαι καὶ ἀφαιρέσαι τι τῶν κτημάτων καὶ δικαίων αὐτοῦ, ὁποίας ἂν εἴη τάξεως καὶ ὁποίου βαθμοῦ, ἀφωρισμένος εἴη, κτλ.

Ὅθεν εἰς ἔνδειξιν καὶ ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν σιγιλλιῶδες ἐν μεμβράναις γράμμα καὶ ἐπεδόθη τῷ διαληφθέντι καθηγουμένῳ κὺρ Καλλινίκῳ.

Digitized by Google

Παρθένιος ἐλέῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Τὸ οἰκεῖον ἑκάστου τῇ φύσει κράτιστον καὶ ἥδιστόν ἐσθ' ἑκάστῳ · καὶ τῷ ἀνθρώπῳ δὲ ὁ κατὰ τὸν νοῦν βίος, εἴπερ μάλιστα τοῦτο ἄνθρωπος, καὶ τὸ κατ' εἰκόνα θεοῦ, ὡς ὁ λόγος παρὰ τοῦτο ἐκληρώσατο. Κράτιστον ἂν εἴποι μὲν τῇ πολιτείᾳ, καὶ κοινῶς ἥδιστον τὸ τὸν νόμον δεσπόζειν, καὶ δι' αὐτοῦ τὰ περὶ αὐτὴν ἅπαντα τελεῖσθαι, ὡς οἰκεῖον καὶ προσφυὲς καὶ ὡς λόγον προερχόμενον ἀπό τινος φρονήσεως καὶ νοῦ, καὶ τάττειν ἐπιεικῶς καὶ κατιστᾶν μετ' ἐπιστήμης, τοῦ τε καλοῦ, καὶ τοῦ ἴσου ὅπως ἂν δέοι γίγνεσθαι, ὃς καὶ δύναμιν ἀναγκαστικὴν ἔχει, ἅτε κοινὸν τῆς πόλεως ὁρίζεται ὁμολόγημα, καὶ συνθήκη τῶν ἀρίστων διωρισμένος. Μακρὰν δέ ποτε καὶ τὴν κατὰ τόπον συνήθειαν προσλαβόμενος (δοκιμασθεῖσαν δή που τῷ μακρῷ χρόνῳ) ἰσχὺν μείζονα, καὶ τὴν ἀσφάλειαν κέκτηται, καὶ τὸ ὅλον σταθερόν τε καὶ ἀμετάπτωτον ἀπεργάζεται. Καὶ ὡς τὸ σῶμα ὑπὸ τῆς ψυχῆς περιεχόμενον ζωογονεῖται κινούμενον καὶ συντηρούμενον, οὕτω πως δοκεῖ καὶ πᾶν ἔθνος, καὶ πᾶσα πολιτεία παρά τε τοῦ νόμου καὶ τῆς ἀναλογούσης αὐτῷ μακρᾶς συνηθείας διευθετεῖσθαι καὶ διαρρυθμίζεσθαι. Δι' αὐτῶν γὰρ καὶ κτήσεις καὶ ἐνέργειαι καὶ χρήσεις εἰς εὐνομίαν ἄγονται, τῶν ἐν τοῖς νόμοις ὄντων, καὶ ἡδέως ὀρθοτομοῦνται.

Τοίνυν καὶ ἀνηνέχθη ἡμῖν συνοδικῶς προκαθημένοις, συνεδραζόντων καὶ τῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, καὶ γράμματα προεκομίσθη ἀριδήλως παριστάνοντα ὅτι κατὰ τὴν νῆσον Χῖον κτητορικῶν διοικήσεων, ἑκάστου τῶν ἐκκλησιῶν ὑπαρχουσῶν, ὡμολόγηται παρὰ τῆς πάλαι καὶ νῦν ἀξιολόγου πολιτείας, τῶν ἐπιτρόπων καὶ δεπουτάδων, διοικητῶν δηλαδὴ τοῦ κοινοῦ, καὶ πολλῶν προκρίτων, καὶ αὐτοῦ τοῦ

Digitized by Google

κατὰ τόπον κοινοῦ λαοῦ, καὶ ἀπεφάνθη βουλῇ κοινῇ, καὶ γνωμοδοσίᾳ πανδήμῳ, τὰς κτητορικὰς αὐτὰς διοικήσεις, κατὰ τὴν ἐπικρατήσασαν αὐτοῖς ἐκ προγόνων πρόπαλαι συνήθειαν, κατάγεσθαι ἐπὶ πάντας τοὺς πρωτεύοντας, καὶ δι' αὐτῶν γίγνεσθαι τὰς ἁρμοζούσας αὐτοῖς ἐπισκέψεις κτητορικάς. Καὶ ἦν ἄρα ἀμφιλοχωροῦσα ἡ τοιαύτη παλαιὰ καὶ καλὴ συνήθεια, ἐρρωμενέστερον ἄρα καὶ ἐπικρατέστερον ἐπιβραβεύουσα ἐπὶ πάντας τοὺς προέχοντας τῶν κτητόρων, τοῦ νῦν ποτὲ Φραγγίσκου Μαυροκορδάτου, ἔχοντος τὴν κτητορικὴν διοίκησιν τοῦ θείου ναοῦ ἐπ' ὀνόματι τιμωμένου τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος Κυριακῆς τῆς κατὰ τὴν Ἁπλοταρίαν ὡς κτήτορος, καὶ διοικοῦντος αὐτὴν ὡς χρεὼν, γράμμα τοῦ καλοῦ Ἰωαννικίου ἐξήνεκται, κἀκεῖνον μὲν ἀποβαλὼν ταύτης ἐν προφάσεσι, τὸν δὲ μισὲρ Νικόλαον, ποτὲ Λαυρεντίου Μαυρογορδάτου, ἐνεδύσατο τὴν κτητορικὴν τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας διοίκησιν.

Αὐτοῦ δὲ τοῦ Φραγγίσκου κατὰ τὸ ἀναγκαῖον τῇ φύσει, τὸν ὅρον τῆς ζωῆς δεξαμένου, τῶν τῇδε μεταστάντος, κάτεισιν ἤδη καθ' ἣν ὡς εἴπομεν παλαιγενῆ συνήθειαν καὶ τόπον πολιτικὸν ἡ τοιαύτη διοίκησις πρὸς τὸν κὺρ Νικόλαον τοῦ ποτὲ Παντολέοντος Μαυροκορδάτου, ὅστις καὶ κατὰ τὸ παρεκβληθὲν τοῦ πρωτοτύπου ἐν τῷ κώδηκι τῆς μητροπόλεως ἶσον γράμμα, ὡς ἐνεφανίσθη, ὑπέδειξε καὶ γράμμα συνοδικὸν σὺν τοῖς προκρίτοις καὶ κοινοῖς ἐπιτρόποις ἐν ζῶσιν ἔτι διατελοῦντος τοῦ Φραγγίσκου ἐκείνου, ἐν οἷς ἀπεφήναντο μετὰ τὴν ἀποβίωσιν ἐκείνου παραμεῖναι τοῦτον κτητορικὸν διοικητὴν τοῦ διαληφθέντος ναοῦ κατὰ τὴν κοινὴν ἀπόφασιν· μετὰ τοῦτο καὶ ἕτερον παλαιότερον ἐδείκνυντο τοῦ ποτὲ κὺρ Συμεὼν γράμμα, τὰ αὐτὰ τοῖς αὐτοῖς συνᾷδον καὶ ἐπικυροῦν τὴν ἐντόπιον συνήθειαν.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, καὶ παρὰ τῶν ἐγκρίτων τῆς αὐτῆς καλῶς εὐνομουμένης πολιτείας ἰδόντων, καὶ ἐξετασάντων τὴν μεταξὺ τῶν δύο τούτων Νικολάων διαφορὰν, ἐστέρχθη,

Digitized by Google

ἐπεψηφίσθη, συναινέθη, καὶ ἁπαξαπλῶς ἀπεφάνθη ὥστε τῆς αὐτῆς διοικήσεως, μεταβάσης ἀπὸ τοῦ Φραγγίσκου, ἐπικαθῆσαι καὶ μένειν ἐπάνω τοῦ Νικολάου Μαυροκορδάτου τοῦ ποτὲ Παντολέοντος · τὸν δὲ ἄλλον Νικόλαον ποτὲ Λαυρεντίου Μαυρογορδάτου ἀποβληθῆναι, καὶ μακρὰν ἀποικισθῆναι τῆς αὐτῆς διοικήσεως ὡς ἀνοίκειον, καὶ μηδὲ ἓν ἔχοντα δίκαιον, παρὰ τοῦ καλοῦ τόμου, καὶ τῆς νομικῆς καὶ πολιτικῆς ἀποφάσεως · ἀλλ' οὔτε λόγον τινὰ ὑποθέσεως ἁπτόμενον τῆς αὐτῆς, ὡς ἂν μὴ γένοιτο ἀνατροπῆς πρόσκομμα, καὶ σκανδάλου παραίτιον, λύμη καὶ φθορὰ τῆς εὐλόγου καὶ θεαρέστου συνηθείας · καὶ γὰρ οὐχ ὁ τυχὼν ἔστι κίνδυνος.

Τούτου ἕνεκεν καὶ ἡ μετριότης ἡμῶν, τοὺς οἴακας τῆς ἐκκλησίας ἐπειλημμένη, καὶ τοῦ δικαίου φροντίζουσα, καὶ τοῦ εἰρηνικοῦ, κατὰ τὴν θείαν καὶ πνευματέμφορον χάριν, τὴν ποδηγετοῦσαν ἐπὶ λιμένα θελήματος θεοῦ εὔδιόν τε καὶ γαλήνιον, καὶ πάντων ὡς εἰκὸς ἀντιποιουμένη, τῶν ὅσα ἀρεστὰ καὶ φίλα θεῷ καὶ τῷ ὀρθοδόξῳ πληρώματι πνευματικῶς συμφέρον, γράφει καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς θείας καὶ ἱερᾶς ἀρχιερατικῆς καὶ ἀδελφικῆς ὁμηγύρεώς τε καὶ συνελεύσεως ἀποφαίνεται, καὶ ἐν ἁγίῳ παρακελεύεται Πνεύματι, τὴν πάνδημον αἴτησιν τοῦ κοινοῦ συστήματος, πάντων τῶν χριστιανῶν ἀποδεξαμένη, ὡς εὔλογον καὶ ἐπωφελῆ καὶ θεοφιλῆ, ἵνα τὸ ἀπὸ τοῦδε καὶ εἰς τὸν ἑξῆς ἅπαντα χρόνον, μέχρις οὗ ὁ ἥλιος τὸν ἴδιον περιτρέχει κύκλον, ὁ κατὰ τόπον τόμος, καὶ τὰ συνοδικὰ γράμματα τὰ ἐν τῷ κώδηκι τῆς μητροπόλεως, καὶ ἡ καλὴ αὕτη συνήθεια, καὶ ἡ κοινὴ ἀπόφασις, τῶν νῦν ἢ καὶ κατὰ καιροὺς προκρίτων καὶ ἐπιτρόπων τῆς πολιτείας, καὶ τῶν ἐφεπομένων αὐτοῖς, ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου ἔχωσι τὴν ἰσχὺν, τὸ κῦρος τὸ ἀμετάθετον καὶ ἀπερικλόνητον, καὶ ὅλως ἀδιάρρηκτον καὶ ἀσάλευτον καὶ ἀπαράγραπτον, περιτρεπομένων τῶν κτητορικῶν διοικήσεων εἰς πάντας τοὺς πρωτεύοντας, τοῦ κτητορικοῦ γένους, καὶ εἴη καὶ διαμένοι ἡ κτητο-

Digitized by Google

ρικὴ διοίκησις τοῦ ῥηθέντος θείου ναοῦ τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Κυριακῆς τοῦ κατὰ τὴν Ἀπλοταρίαν πρὸς αὐτὸν τὸν Νικόλαον τοῦ ποτὲ Παντολέοντος, καὶ ὡς κτήτωρ καὶ ἐπιμελητής, καὶ ἐπιστάτης ἔχοι πᾶσαν τὴν φροντίδα καὶ ἐπιμέλειαν, ἑορτῆς, λυχνοκαΐας, σιτηρεσίου, ὡς ἔφορος καθολικός, καὶ ὡς εἴπομεν, κτήτωρ γνήσιος, δεσπόζων καὶ νεμόμενος πάντα τὰ κτήματα τοῦ ναοῦ, καὶ πᾶσαν τὴν πρόσοδον αὐτοῦ, συναγηοχὼς ἐν καθαρῷ καταστίχῳ, ὡς τῶν περισσευόντων ἐξ αὐτῶν, κατασκευάζεσθαι ἱερὰ σκεύη, καὶ ἄμφια, καὶ πανοτιοῦν ἀνάστημα καὶ αὔξημα εἰς καλλιέργειαν τῆς ἐκκλησίας καὶ εὐπρέπειαν, εἰς δόξαν θεοῦ καὶ εἰς μνημόσυνον αὐτοῦ τε καὶ τῶν θανόντων Φραγγίσκου καὶ λοιπῶν ἄλλων συγγενῶν τῶν ἀπὸ κτητορικοῦ καταγομένων δικαίου.

Τοῦ δὲ προληφθέντος ἐκείνου πατριαρχικοῦ γράμματος τοῦ Ἰωαννικίου, τοῦ ἐπ' ἀναιρέσει πεμφθέντος, καὶ ἀνατροπῇ τῆς καλῆς ταύτης πολιτείας ἐπὶ σκανδάλῳ καὶ ταράχῳ μεγίστῳ, μένοντος ἀκύρου, ἀνισχύρου, καὶ ἀντ' οὐδενὸς λογιζομένου καὶ φρούδου πάμπαν διαθεμένου καὶ διαλυομένου, ὁ μισὲρ Νικολῆς οὗτος τοῦ ποτὲ Λαυρεντίου Μαυρογορδάτου ἔχοι μηδεμίαν μετοχὴν ἢ ὅλως οἰκείωσιν, καὶ κτητορικὸν ὄνομα τούτου, ὡς ἀλλότριος καὶ ξένος τῆς αὐτοῦ διοικήσεως, ἀπέχων τοῦ λοιποῦ ἀνακλήτως, καὶ ἀναπολογήτως, καὶ ἀπροφασίστως. Ὃς δ' ἂν φανῇ ἐναντίος καὶ ἀπειθὴς τῇ ἡμετέρᾳ ταύτῃ πατριαρχικῇ καὶ συνοδικῇ προστάξει, καὶ κοινῇ ἀποφάσει τῆς κατὰ τόπον πολιτείας, ἀνατρέψαι πειρώμενος ταῦθ' ἅπαντα, ὡς σκανδαλοποιὸς ἐπιζήμιος, καὶ ἀντάρτης, καὶ ἀποστάτης τῆς ἐκκλησίας, τῆς πολιτείας, τοῦ νόμου, καὶ πάσης τῆς κοινότητος, τῶν ἱερωμένων καὶ κληρικῶν μένοι ἀργὸς καὶ ἄπρακτος πάσης ἱεροπραξίας, καὶ ἐστερημένος τοῦ ὀφφικίου αὐτοῦ, καὶ ὑπεύθυνος ἀφύκτου ἐπιτιμίου, ἀλύτου ἀφορισμοῦ καὶ ὑπὸ καταδίκην παντελοῦς καθαιρέσεως · τῶν δὲ λαϊκῶν, ἄρχων ἢ ἀρχόμενος ἀφωρισμένος εἴη παρὰ Πατρός, Υἱοῦ καὶ

Digitized by Google

ἁγίου Πνεύματος τοῦ μόνου θεοῦ, καὶ κατηραμένος καὶ ἀσυγχώρητος ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, καὶ μετὰ τὸ θανεῖν ἄλυτος, καὶ ὑπόδικος ταῖς πατριαρχικαῖς ἀραῖς καὶ συνοδικαῖς, καὶ ἔξω τῆς Χριστοῦ ἐκκλησίας καὶ ὁμηγύρεως τῶν πιστῶν, ὡς λειποτάκτης, καὶ ἡ μερὶς αὐτοῦ μετὰ τοῦ Ἰούδα καὶ τῶν σταυρωσάντων τὸν κύριον, καὶ θεοῦ πρόσωπον οὐ μὴ ἴδη, στένων καὶ τρέμων ἐπὶ γῆς, ὡς ὁ Κάϊν.

Ὅθεν ἀπελύθη καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν, καὶ ἐπικυρωτικὸν σιγιλλιῶδες γράμμα διὰ μεμβράνης κατησφαλισμένον, καὶ πέμπεται εἰς τὴν κοινὴν, πάνδημον καὶ καλῶς εὐνομουμένην πολιτείαν τῶν εὐσεβῶν τῆς ἐπαρχίας νήσου Χίου, καὶ κατεστρώθη καὶ ἐν τῷ ἱερῷ κώδηκι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας εἰς ἔνδειξιν μόνιμον καὶ ἀσφάλειαν διηνεκῆ.

αχμη', ποσειδεῶνος ἕκτη ἱσταμένου τῆς ϐ' ἐπινεμήσεως.

† Παρθένιος ἐλέῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Digitized by Google

Digitized by Google

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Σελ.

1. Ἡ Ῥωξάνδρα, σύζυγος Ἀλεξάνδρου τοῦ Λεπουσνιάνου, βοεβόδα Μολδοβλαχίας, δίδει χιλιάδας ἄσπρα τριάκοντα πέντε εἰς τὸ ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει μοναστήριον τοῦ Καρακάλου (1569) 1
2. Καθαίρεσις τοῦ Οὐγκροβλαχίας Λουκᾶ (1615) 2
3. Ἐκλογὴ νέου μητροπολίτου Οὐγκροβλαχίας (1616) 4
4. Γράμμα σιγιλλιῶδες πατριαρχικὸν περὶ τῆς ἀσυδοσίας τοῦ χωρίου Πογιάνι καὶ τῶν αὐτοῦ κατοίκων (1630) 5
5. Γράμμα Βασιλείου, βοεβόδα Μολδοβλαχίας, πρὸς τὸν Ἰωάσαφ, ἀρχιεπίσκοπον Σινᾶ (1645) 9
6. Ἐπιστολὴ τοῦ νέου πατριάρχου Παρθενίου πρὸς τὸν Βασίλειον, αὐθέντην Μολδοβλαχίας (1646) 14
7. Νεκταρίου Ἱεροσολύμων γράμμα ἀποκαταστατικὸν ἡγουμένου εἰς τὸ μετόχιον Ῥαχοβίτζας ἐν Βλαχίᾳ (1664) 15
8. Γράμμα σιγιλλιῶδες περὶ τοῦ ἐν Κασίνῳ Μολδοβλαχίας ἱεροῦ μοναστηρίου τῶν Ἀρχαγγέλων (1677) 16
9. Γράμμα σιγιλλιῶδες περὶ τοῦ νέου μοναστηρίου τῆς Κοιμήσεως ἀνεγερθέντος ἐν Κοτρατζᾶνι ὑπὸ Σερβάνου Καντακουζηνοῦ, ἡγεμόνος Οὐγκροβλαχίας (1681) 19
10. Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς βαρβάρου ἐπιστολῆς τοῦ Ἀνανίου πρὸς Κωνσταντῖνον τὸν Καντεμήρην, ἡγεμόνα Μολδοβλαχίας (1690) 27

Digitized by Google

Σελ

11. Γράμμα Δοσιθέου Ἱεροσολύμων ἐπικυροῦντος ὅτι τὸ μετόχιον Πόλδραζι ἀνήκει εἰς τὴν μονὴν τῶν ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης (1693)........................ 31
12. Γράμμα σιγγιλλιῶδες περὶ τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἐν Προϊλάβῳ μετοχίου τοῦ ἁγίου Τάφου (1699).................. 35
13. Ἐρώτησις τοῦ καρδινάλη καὶ ἀπόκρισις τοῦ μητροπολίτου μὲ τῶν σὺν αὐτοῦ (1701)........................... 39
14. Δοσιθέου Ἱεροσολύμων γράμμα συμβουλευτικὸν πρὸς Ἀθανάσιον, ἐπίσκοπον ἐν Βλαχίᾳ (1701)................ 41
15. Δοσιθέου Ἱεροσολύμων γράμμα πρὸς Στέφανον Ῥάτζην, διαφωτίζον τὴν προηγουμένην ὑπόθεσιν (1701)......... 44
16. Γράμμα σιγιλλιῶδες περὶ τοῦ ἐν Κασίνῳ Μολδοβλαχίας ἱεροῦ μοναστηρίου τῶν Ἀρχαγγέλων (1704).............. 47
17. Γράμμα δοθὲν νὰ εἶναι τὸ μοναστήρι τοῦ Χαντούμη μετόχιον τοῦ Ἁγίου Σάββα (1704)...................... 49
18. Γράμμα τοῦ Μιχαὴλ βόδα διὰ τὰ εἰς Μπογδανίαν μοναστήρια τοῦ ἁγίου Τάφου (1704)...................... 50
19. Γράμμα νεώτερον περὶ τοῦ ἐν Κασίνῳ Μολδοβλαχίας ἱεροῦ μοναστηρίου τῶν Ἀρχαγγέλων (1705).............. 55
20. Σιγίλλιον περὶ τῆς σχολῆς ἱδρυθείσης ἐν Καστορίᾳ ὑπὸ Γεωργίου Καστριώτου, μεγάλου κομίσου Βλαχίας (1706)..... 58
21. Γράμμα ἀποκαταστατικὸν ἡγουμένου εἰς τὸ ἐν Ἰσμαηλίῳ μετόχιον τοῦ ἁγίου Τάφου (1706).................... 63
22. Γράμμα πρὸς τοὺς ἐν τῷ Ἰσμαηλίῳ ἐπιτρόπους τοῦ ἁγίου Τάφου, περὶ τῆς διοικήσεως τῆς ἐκεῖσε ἐκκλησίας (1707). 65
23. Χρυσόβουλλον Κωνσταντίνου Βασσαράβα διὰ τὸ νέον σχολεῖον ὁποῦ ἔγινεν εἰς Βουκουρέστιον (1707)................ 68
24. Χρυσόβουλλον Μιχαὴλ Ῥακοβίτζα διὰ νὰ λαμβάνῃ ὁ ἅγιος Τάφος ἐλεημοσύνην ἀπὸ τὸ μέγα βᾶμα (1707)......... 70
25. Γράμμα σιγιλλιῶδες περὶ τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ ναοῦ τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ἀνακαινισθέντος ὑπὸ Κωνσταντίνου Βασσαράβα (1707).................................. 73
26. Περὶ τῶν διδασκάλων τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ σχολῆς (1707). 79
27. Γράμμα σιγιλλιῶδες περὶ τῆς ἐν Καστορίᾳ σχολῆς (1708).. 81
28. Γράμμα σιγιλλιῶδες περὶ τῆς ἐν Καστορίᾳ σχολῆς (1708).. 84
29. Γεωργίου Καστριώτου διαθήκης σχέδιον (1708).......... 88
30. Γράμμα Ζωσιμᾶ, ἀρχιεπισκόπου Ἀχριδῶν (1708)........ 90

Digitized by Google

Σελ.
31. Νικολάου Μαυροκορδάτου ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον (1710). 94
32. Κωνσταντίνου Δούκα ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον (1710).. 95
33. Νικολάου Μαυροκορδάτου ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον (1711) 97
34. Κωνσταντίνου Βασσαράβα ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον (1712) 98
35. Κωνσταντίνου Βασσαράβα ἐπιστολὴ πρὸς Χρύσανθον (1713) 100
36. Ἑλένη Κανταχουζηνὴ Χρυσάνθῳ (1713)............ 102
37. Πουλχερία δόμνα πρὸς Χρύσανθον (1713)............ 105
38. Νικόλαος Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1713)........ 106
39. Ἑλένη Κανταχουζηνὴ πρὸς Χρύσανθον (1713).......... 109
40. Ἑλένη Κανταχουζηνὴ πρὸς Χρύσανθον (1713).......... 110
41. Κωνσταντῖνος Κανταχουζηνὸς πρὸς Χρύσανθον (1713)... 112
42. Στέφανος Κανταχουζηνὸς πρὸς Χρύσανθον (1713)....... 114
43. Μαρία δόμνα πρὸς Χρύσανθον (1713)................ 116
44. Μιχαὴλ Ῥακοβίτζας πρὸς Χρύσανθον (1713)........... 117
45. Κωνσταντῖνος Κανταχουζηνὸς πρὸς Χρύσανθον (1713).... 118
46. Πουλχερία δόμνα πρὸς Χρύσανθον (1713).............. 121
47. Ἑλένη Κανταχουζηνὴ πρὸς Χρύσανθον (1713)........... 122
48. Νικόλαος Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1713)....... 123
49. Ματθαῖος Μπραγκοβάνὸς πρὸς Χρύσανθον (1713)........ 125
50. Ῥάδουλος Δουδέσκος πρὸς Χρόσανθον (1713)............ 126
51. Μιχάλης Κανταχουζηνὸς πρὸς Χρύσανθον (1713)........ 128
52. Στέφανος Κανταχουζηνὸς πρὸς Χρύσανθον (1713)........ 130
53. Κωνσταντῖνος Δούκας πρὸς Χρύσανθον (1713).......... 133
54. Νικόλαος Ῥωσσέτος πρὸς Χρύσανθον (1713)............ 134
55. Νικόλαος Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1713)........ 135
56. Κωνσταντῖνος Βασσαράβας πρὸς Χρύσανθον (1713)...... 137
57. Κωνσταντῖνος Βασσαράβας πρὸς Χρύσανθον (1713)...... 139
58. Νικόλαος Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1713)....... 140
59. Νικόλαος Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1713)....... 142
60. Νικόλαος Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1713)....... 144
61. Νικόλαος Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1713)....... 145
62. Νικόλαος Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1713)....... 146
63. Νικόλαος Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1713)....... 147
64. Νικόλαος Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1713)....... 148
65. Νικόλαος Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1713)....... 149
66. Ἑλένη Κανταχουζηνὴ πρὸς Χρύσανθον (1713)........... 151
67. Νικόλαος Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1713)....... 152

Digitized by Google

Σελ.
68. Νικόλαος Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1713)....... 153
69. Πουλχερία Μαυροκορδάτη πρὸς Χρύσανθον (1714)....... 154
70. Στέφανος Καντακουζηνὸς πρὸς Χρύσανθον (1714)....... 155
71. Στέφανος Καντακουζηνὸς πρὸς Χρύσανθον (1714)....... 157
72. Στέφανος Καντακουζηνὸς πρὸς Χρύσανθον (1714)....... 159
73. Κωνσταντῖνος Καντακουζηνὸς πρὸς Χρύσανθον (1714)... 161
74. Ῥάδουλος Καντακουζηνὸς πρὸς Χρύσανθον (1714)....... 163
75. Κωνσταντῖνος Καντακουζηνὸς πρὸς Χρύσανθον (1714)... 165
76. Κωνσταντῖνος Καντακουζηνὸς πρὸς Χρύσανθον (1714)... 166
77. Μιχαὴλ Ῥακοβίτζας πρὸς Χρύσανθον (1714).......... 167
78. Στέφανος Καντακουζηνὸς πρὸς Χρύσανθον (1714)....... 168
79. Νικόλαος Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1714)....... 170
80. Νικόλαος Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1715)....... 171
81. Νικόλαος Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1715)....... 172
82. Στέφανος Καντακουζηνὸς πρὸς Χρύσανθον (1715)....... 174
83. Στέφανος Καντακουζηνὸς πρὸς Χρύσανθον (1715)....... 175
84. Νικόλαος Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1715)........ 177
85. Νικόλαος Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1715)....... 178
86. Νικόλαος Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1715)....... 179
87. Στέφανος Καντακουζηνὸς πρὸς Χρύσανθον (1715)........ 182
88. Νικόλαος Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1715)....... 184
89. Χρυσάνθου Ἱεροσολύμων γράμμα σιγιλλιῶδες περὶ τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ μοναστηρίου τῶν Ἁγίων Πάντων (1715).. 186
90. Νικόλαος Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1715)....... 192
91. Νικόλαος Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1715)....... 194
92. Νικόλαος Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1715)....... 195
93. Νικόλαος Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1715)....... 197
94. Χρυσάνθου Ἱεροσολύμων γράμμα σιγιλλιῶδες περὶ τῆς ἐν Καστορίᾳ ἑλληνικῆς σχολῆς (1715)................ 199
95. Περὶ τῶν σχολῶν Καστορίας (1715).................. 202
96. Νικόλαος Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1715)....... 203
97. Νικόλαος Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1715)....... 204
98. Νικόλαος Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1715)....... 206
99. Νικόλαος Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1715)....... 208
100. Νικόλαος Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1715)....... 208
101. Νικόλαος Μαυροκορδάτος πρὸς τὸν οἰκ. πατριάρχην (1715) 211
102. Νικόλαος Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1716)...... 213

Digitized by Google

Σελ.
103. Πουλχερία Μαυροκορδάτη πρὸς Χρύσανθον (1716)....... 215
104. Νικόλαος Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1716)....... 216
105. Νικόλαος Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1716)....... 218
106. Πουλχερία Μαυροκορδάτη πρὸς Χρύσανθον (1716)....... 219
107. Ῥωξάνδρα Μαυροκορδάτη πρὸς Χρύσανθον (1716)....... 220
108. Νικόλαος Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1716)....... 221
109. Ῥωξάνδρα Μαυροκορδάτη πρὸς Χρύσανθον (1716)....... 222
110. Ῥωξάνδρα Μαυροκορδάτη πρὸς Χρύσανθον (1716)....... 223
111. Ῥωξάνδρα Μαυροκορδάτη πρὸς Χρύσανθον (1717)....... 225
112. Ῥωξάνδρα Μαυροκορδάτη πρὸς Χρύσανθον (1717)....... 226
113. Ἰωάννης Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1717)........ 228
114. Ἰωάννης Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1717)........ 229
115. Ἰωάννης Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1717)........ 230
116. Ῥωξάνδρα Μαυροκορδάτη πρὸς Χρύσανθον (1717)....... 231
117. Ἰωάννης Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1717)........ 232
118. Ἰωάννης Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1717)........ 233
119. Γράμμα σιγιλλιῶδες πατριαρχικὸν περὶ τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ μοναστηρίου τῶν Ἁγίων Πάντων (1717)............ 234
120. Ἰωάννης Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1717)........ 239
121. Ῥωξάνδρα Μαυροκορδάτη πρὸς Χρύσανθον (1718)....... 240
122. Ῥωξάνδρα Μαυροκορδάτη πρὸς Χρύσανθον (1718)....... 242
123. Μαρία δόμνα πρὸς Χρύσανθον (1718)................. 243
124. Μαρία δόμνα πρὸς Χρύσανθον (1718)................. 244
125. Χρυσάνθου Ἱεροσολύμων γράμμα σιγιλλιῶδες περὶ τῆς βοηθείας ὑπὲρ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκκλησίας (1718)...... 246
126. Μαρία δόμνα πρὸς Χρύσανθον (1718)................. 251
127. Ἰωάννης Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1718)........ 252
128. Ἰωάννης Μαυροκορδάτος πρὸς Χρύσανθον (1718)........ 257
129. Γράμμα σιγιλλιῶδες πατριαρχικὸν ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς Κωνσταντίνου Βασσαράβα, ἡγεμόνος Οὐγκροβλαχίας (1718)................................ 258
130. Μαρία δόμνα πρὸς Χρύσανθον (1719)................. 262
131. Ἀντίοχος Καντεμήρης πρὸς Χρύσανθον (1719).......... 263
132. Μαρία δόμνα πρὸς Χρύσανθον (1719)................. 265
133. Μαρία δόμνα πρὸς Χρύσανθον (1719)................. 267
134. Γράμμα πιστοποιοῦν τὴν ἀφιέρωσιν εἰς τὸν ἅγιον Τάφον δύο μωσιῶν ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς Κ. Βασσαράβα (1719)...... 269

Digitized by Google

Σελ.
135. Γράμμα σιγιλλιῶδες Χρυσάνθου Ἱεροσολύμων περὶ τῆς ἀφιερωθείσης τῷ ἁγίῳ Τάφῳ μονῆς Πιτζιγάϊας (1720)..... 271
136. Πατριαρχικὸν γράμμα πρὸς τὸν Οὐγκροβλαχίας περὶ τῆς ἀσυδοσίας Πανταζῆ Πριμικηρίου (1720)............ 274
137. Γράμμα περὶ τῆς ὑπὸ τῆς δομνίτζας Ἑλένης καὶ τοῦ Κιζύκου Αὐξεντίου υἱοθετήσεως τῆς Ἑλένης (1721)....... 277
138. Χρυσάνθου σιγιλλιῶδες γράμμα περὶ τῆς ἐν Μολδοβλαχίᾳ φροντιστηρίων ἀνεγέρσεως (1728)................... 280
139. Χρυσάνθου ἐπιστολὴ πρὸς τὸ ῥουφέτιον τῶν γουναράδων (1728). 291

Digitized by Google

ΕΓΓΡΑΦΑ ΔΙΑΦΟΡΑ

ΕΞΗΓΜΕΝΑ ΕΚ ΤΩΝ ΚΩΔΙΚΩΝ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΡΙΤΙΟΥ

Σελ.

1. Σχέδιον περὶ τῆς ἀσυλίας τοῦ ἐν τῇ Βλαχίᾳ σεβασμίου μοναστηρίου τῆς ἁγίας Τριάδος........................ 295
2. Ἐπιστολὴ Νικολάου Κριτίου πρὸς Χρύσανθον........... 305
3. Νικόλαος Κριτίας Νικολάῳ Μαυροκορδάτῳ............ 307
4. Γράμμα ἀφιερώσεως διὰ τὴν ἀνέγερσιν τῆς ἐκκλησίας ἐπ' ὀνόματι τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν............... 309
5. Γράμμα πατριαρχικὸν συνοδικὸν ἐπιβεβαιωτήριον τῆς προηγουμένης ἀφιερώσεως......................... 315
6. Ἀνεπίγραφον.................................. 321
7. Ἀνεπίγραφον.................................. 326
8. Μαριῶρα, σύζυγος τοῦ ποτὲ Χρυσοσκουλαίου, ἀφιερόνει τὸ ὀσπίτιον αὐτῆς εἰς τὸν μητροπολίτην Ἡρακλείας καὶ Ῥαιδεστοῦ. 329
9. Λόγος ἐκφωνηθεὶς ἐν τῇ εὐωχίᾳ τῶν γάμων Σμαράγδας, θυγατρὸς Γρηγορίου Γκίκα, ἡγεμόνος Οὐγκροβλαχίας...... 331
10. Ἐγκώμιον εἰς τὴν νέαν αὐθεντίαν τοῦ Ἰώνβοδα.......... 343
11. Ἐγκώμιον εἰς τὸν Ἀλέξανδρον Γκίκαν................ 351
12. Πρόσκλησις εἰς γάμον Αἰκατερίνης Γκίκα.............. 354
13. Ἀνεπίγραφος.................................. 355
14. Ἀνεπίγραφος.................................. 359

Digitized by Google

Σελ.

Συνοπτική περίληψις τῶν ἡρωϊκῶν κατορθωμάτων Νικολάου Μαυρογένη, ἡγεμόνος Οὐγκροβλαχίας.................... 365

Λόγος πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον Κωνσταντίνου Μαυροκορδάτον, ἡγεμόνα Μολδοβλαχίας.............................. 414

Λόγος ἕτερος πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον Κωνσταντίνου Μαυροκορδάτον, ἡγεμόνα Μολδοβλαχίας........................ 432

Γράμμα σιγιλλιῶδες κατὰ τὴν μητρόπολιν Παροναξίας διὰ τὸ ἐκεῖ σταυροπηγιακὸν μοναστήριον τοῦ Φωτοδότου.............. 453

Γράμμα σιγιλλιῶδες περὶ τῆς διοικήσεως τοῦ ἐν Χίῳ θείου ναοῦ τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος Κοριακῆς (1648)............. 459

Digitized by Google

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Ἀβέρκιος (ὁ Βερροίας), 9, 10.
Ἀβέρκιος (ὁ Ἰκονίου), 8.
Ἀγαπητός, 80.
Ἀγησίλαος, 296.
Ἀθανάσιος, ἐπίσκοπος, 41, 43.
Ἀθανάσιος (ὁ Ἀλεξανδρείας), 311, 317.
Ἀθανάσιος (ὁ Δρύστρας), 63.
Ἀθανάσιος (ὁ κὺρ), 63.
Ἀϊβάζης, 243, 252.
Αἴσωπος, 80.
Ἀλάριχος, 297.
Ἀλεξανδρῆς, μέγας ποστέλνικος, 6.
Ἀλέξανδρος (ὁ κὺρ), 305.
Ἀνανίας (ὁ Σινᾶ), 27, 31.
Ἀναστάσης, βόρνικος, 193.
Ἄνθιμος (ὁ Ἰκονίου), 63.
Ἄνθιμος (ὁ Οὐγκροβλαχίας), 84, 88, 186, 187, 190, 234, 235, 236, 237, 238.
Ἀννίτζα, νύμφη Μαρίας δόμνας, 266, 268.
Ἀντώνιος, μεδελνιτζιάρης, 101.
Ἀρδαβούριος, 300.
Ἀρκάδιος, 298.
Ἄσπαρ, 300.
Αὐξέντιος καπετᾶνος, 271.
Αὐξέντιος (ὁ Κιζύκου), 277 κλ.
Ἀχίλλειος (ὁ Μεσημβρίας), 4.
Βακαρέσκουλος (Ἰωαννάκης), 69.
Βαρλαάμ (ὁ Χουσίου), 73.
Βασιλάσκος, λογοθέτης, 17.
Βασίλειος, ἄγας, 56, 57.
Βασίλειος, βοεβόδας Μολδοβλαχίας, 9, 14, 16.
Βασίλειος, λογοθέτης, 47, 55, 56.
Βασίλειος, μέγας μπαχάρνικος, 6.
Βασίλειος (ὁ ἅγιος), 298.
Βασσαράβα (Ἠλίγκα), 259.
Βασσαράβας (Κωνσταντῖνος), 31, 33, 36, 68, 73, 74, 75, 76, 77, 97, 98, 99, 100, 102, 106, 108, 123, 124, 137, 138, 139, 140, 142, 149, 171, 206, 207, 208, 220, 248, 269.

Digitized by Google

Βασσαράβα (Στάνκα), 269 κλ.
Βλάντης, μέγας λογοθέτης, 6.
Βλάντουλος, 7.
Βλαστός (Δημητράσκος), 341.
Βλαστός (Ἰωαννάκης), 333.
Βολτέρ, 382.
Γαβριὴλ (ὁ Γαγγρῶν), 4.
Γαβριὴλ (ὁ ΚΠ.), 58.
Γαζῆ Σαχίπ, 381.
Γαζῆ Χασὰν πασιᾶς, 374, 394.
Γεδεὼν (ὁ Ῥαδαούτζου), 73.
Γεράσιμος (ὁ Νικαίας), 239.
Γερμανός (ὁ Ἱεροσολύμων), 29.
Γεωργάκης, γαμβρὸς Μαρίας δόμνας, 266.
Γεώργιος (ὁ κὺρ), 69.
Γεώργιος (ὁ Οὐγκροβλαχίας), 289.
Γεωργίτζας (Στέφανος), 47, 55.
Γκίκα (Αἰκατερίνη), 355, 356.
Γκίκα (Σμαράγδα), 333.
Γκίκας (Ἀλέξανδρος), 351, 352, 355.
Γκίκας (Γρηγοράσκος), 280, 284, 289.
Γκίκας (Γρηγόριος), 331 κλ.
Γολέσκουλος (Ῥάδουλος), 69.
Γρηγόριος (ὁ Γαρδικίου), 9.
Γρηγόριος (ὁ θεολόγος), 298, 322.
Γρηγόριος (ὁ Οὐγκροβλαχίας), 6.
Δημητράσκος βόδας, 49, 104.
Δημητράσκος (ὁ κυρίτζης), 252, 253, 254, 255.
Δημήτριος, τυπογράφος, 365.
Διονύσιος, ἡγούμενος τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, 412.
Διονύσιος (ὁ Καστορίας), 201.
Δοσίθεος (ὁ Ἱεροσολύμων), 29, 31, 41, 58, 75, 109.
Δουδέσκος (Ῥάδουλος), 126, 127.
Δοῦκας (Κωνσταντῖνος), 95, 96, 133, 134.
Δοῦκας (Σερβᾶνος), 95, 96.
Δραγομηρέσκος (Σερβᾶνος), 69.
Δράκος (ὁ κυρίτζης), 255.
Ἑλένη (ἡ δομνίτζα), 277 κλ.
Εὐθύμιος (ὁ κὺρ), 120.
Εὐθύμιος (ὁ Πογωνιανῆς), 84, 88.
Εὐστάθιος, μέγας ποστέλνικος, 400.
Εὐτρόπιος, 298.
Ἐφραὶμ (ὁ Μπουζέου), 6.
Ζαχαρίας (ὁ Ἀμασίας), 8.
Ζήσης (Δημήτριος), 396.
Ζωὴ δόμνα, 340.
Ζωσιμᾶς (ὁ Ἀχριδῶν), 90, 94.
Ἠλιάσκος βόδας, 277.
Θεοδόσιος (ὁ Οὐγκροβλαχίας), 21.
Θεόδωρος, διδάσκαλος τῆς αὐθεντικῆς σχολῆς, 395.
Θεοφάνης (ὁ Ἱεροσολύμων), 3, 5, 8.
Θεοφάνης, ἡγούμενος, 9, 10.
Θωμᾶς, σπαθάρης, 264.
Ἰάκωβος (ὁ ΚΠ.), 19.
Ἱερεμίας (ὁ Κίτρου), 4.
Ἱερεμίας (ὁ ΚΠ.), 29, 239, 258, 310.
Ἱερόθεος (ὁ Δρύστρας), 239.
Ἰουλιανός (Δημητράκης), 107, 141, 193, 198, 205, 207.
Ἰωακεὶμ (ὁ Ἀλεξανδρείας), 9, 10, 11.
Ἰωακεὶμ (ὁ Ἀντιοχείας), 29.
Ἰωάννης, μέγας βιστιάρης, 6.
Ἰωαννίκιος (ὁ Βερροίας), 11, 12, 13.
Ἰωαννίκιος (ὁ Σταυρουπόλεως), 309, 316, 319, 320.

Digitized by Google

Ἰωάσαφ (ὁ Σινᾶ), 9.
Ἰωάσαφ (Σελασφόρου), 94.
Ἰωσὴφ Βατοπαιδινός, 431, 451.
Ἰωβάν, 7.
Ἰών, 7.
Ἰωσηφάκης, 126.
Ἰσλάτες, 7.
Κάλενος, 7.
Καλλίνικος, ἱερομόναχος, 456, 457, 458.
Καλλίνικος (ὁ Βάρνης), 239.
Καλλίνικος (ὁ ΚΠ.), 35.
Κάλφογλους (Ἀλέξανδρος), 387.
Καντακουζηνή (Ἑλένη), 102, 104, 109, 110, 111, 122, 123, 151, 152.
Καντακουζηνή (Μπαλασίτζα), 129.
Καντακουζηνός (Θωμᾶς), 69.
Καντακουζηνός (Κωνσταντῖνος), 84, 88, 112, 114, 118, 121, 159, 160, 161, 163, 165, 166, 167.
Καντακουζηνός (Μιχαήλ), 128, 129, 131, 160, 162.
Καντακουζηνός (Ῥαδουκᾶνος), 160, 162.
Καντακουζηνός (Ῥάδουλος), 163, 164.
Καντακουζηνός (Σερβᾶνος), 19, 20, 25, 69.
Καντακουζηνός (Στέφανος), 69, 84, 88, 114, 115, 130, 155, 156, 157, 158, 168, 169, 174, 175, 176, 182, 184.
Καντεμήρης (Ἀντίοχος), 56, 263, 264.
Καντεμήρης (Κωνσταντῖνος), 27.
Καρατζᾶς (Γεωργάκης), 351.
Καρατζᾶς (Σκαρλᾶτος), 351.
Καστριώτης (Γεώργιος), 58, 59, 84, 88, 90, 91, 93, 199, 200.
Κάτων, 80, 87.
Κλήμης (ὁ Ἰωαννίνων), 63.
Κλήμης (ὁ πρώην Ἀδριανουπόλεως), 88.
Κόρμπες, 7.
Κορπεᾶνος (Κωνσταντῖνος), 69.
Κορυτζᾶς, ὁ ἐκ Μοσχοπόλεως, 94.
Κοσμᾶς (ὁ ΚΠ.), 204.
Κριτίας (Νικόλαος), 295 κλ.
Κυριακός (ὁ ΚΠ.), 299.
Κύριλλος (ὁ Βερροίας), 8.
Κύριλλος (ὁ Κπόλεως), 8.
Κύριλλος (ὁ Κυζίκου), 63.
Κύριλλος (ὁ Προύσης), 63.
Κωνσταντίνη, 299.
Κωνσταντῖνος, ἔγγονος Μαρίας δόμνας, 266, 268.
Κωνσταντῖνος (ὁ κὺρ), 192.
Κωνστάντιος (ὁ Χαλκηδόνος), 63.
Λάσκαρις (Κωνσταντῖνος), 80.
Λαυρέντιος (ὁ Ἀθηνῶν), 4.
Λαυρέντιος (ὁ Ῥωμάνου), 73.
Λαυρέντιος (ὁ Σηλυβρίας), 8.
Λαζάρου (Ἰωάννης), 365, 368.
Λαζάρου (Νικόλαος), 365, 368.
Λεόντιος (ὁ κὺρ), 67.
Λεπουσνιᾶνος (Ἀλέξανδρος), 1.
Λέων, ἡγεμὼν Οὐγκροβλαχίας, 5, 8.
Λέων ὁ Φιλόσοφος, 279.
Λουκᾶς (ὁ Οὐγκροβλαχίας), 2, 3, 4.
Μακάριος, μοναχός, 15.
Μακάριος (ὁ Τουρνόβου), 8.
Μανουήλ, γραμματικός, 111.
Μαρᾶς (Μάξιμος), ὁ Ἱεραπόλεως, 84, 88.

Digitized by Google

Μάρεσης, 7.
Μαρία δόμνα, 116, 243, 244, 246, 251, 252, 262, 263, 265, 267.
Μαρία, θυγάτηρ Μπάρπουλου Μιλέσκου, 32.
Μαρία, σύζυγος Μπάρπουλου Μιλέσκου, 32.
Μαρῖνος, 7.
Μαριοῦτζα, ἐγγόνη Μαρίας δόμνας, 266, 268.
Μάρκελλος (ὁ ἅγιος), 300.
Μαρτῖνος, 7.
Ματαίης, στόλνικος, 266.
Ματθαῖος (ὁ Μυρέων), 371, 408, 409, 413.
Μαυρογένης (Νικόλαος), 365 κλ.
Μαυρογορδάτος (Λαυρέντιος), 460, 461, 462.
Μαυρογορδάτος (Νικόλαος), 460, 461, 462.
Μαυροκορδάτη (Πουλχερία), 105, 154, 155, 215, 216, 218, 219, 220.
Μαυροκορδάτη (Ῥωξάνδρα), 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 231, 232, 240, 241, 242, 243, 251, 329, 335, 340.
Μαυροκορδάτος (Ἀλέξανδρος), 80, 223, 227, 231, 455.
Μαυροκορδάτος (Ἀλέξανδρος Κωνσταντίνου), 415 κλ.
Μαυροκορδάτος (Ἰωάννης), ὁ ἡγεμών, 228 κλ.
Μαυροκορδάτος (Κωνσταντῖνος), 337, 340, 343, 346.
Μαυροκορδάτος (Νικόλαος), 460, 461, 462.
Μαυροκορδάτος (Νικόλαος), ὁ ἡγεμών, 94 κλ.
Μαυροκορδάτος (Παντολέων), 460, 461, 462.
Μαυροκορδάτος (Σκαρλάτος), 192.
Μαυροκορδάτος (Φραγκῖσκος), 460, 461.
Μεθόδιος, 7.
Μελέτιος (ὁ Ἀλεξανδρείας), 9, 10, 12.
Μεχμὲτ πασᾶς, 214.
Μητροφάνης (ὁ Νύσσης), 84, 88.
Μητροφάνης (ὁ Οὐγκροβλαχίας), 236, 237, 238, 239, 269, 271, 272.
Μητροφάνης (ὁ παπᾶ κὺρ), 222.
Μίκουλας, 7.
Μιλέσκος (Κωνσταντῖνος), 32.
Μιλέσκος (Νταότζουλας), 31.
Μιλέσκος (Πέτρος), 32.
Μιλέσκος (Πρέδας), 32.
Μιλέσκος (Στάϊκος, 32.
Μιλέσκου (Σταύα, θυγάτηρ Πρέδα), 32.
Μιρκάς, 7.
Μιχαὴλ βοεβόδας, 50, 56.
Μιχαὴλ (ὁ γέρο), 70.
Μῖχος, μέγας σπαθάρης, 6.
Μόσουλ, 7.
Μουσᾶτος, μέγας στόλνικος, 6.
Μουσταφᾶ τζελεπῆς, 1.
Μπάλιας, 7.
Μπασαράμπας. Ἴδε Βασσαράβας.
Μπάτζος, 7.
Μπόγδανος Γιόκας, 7.
Μποζορᾶνος (Σερβᾶνος), 69.
Μπούρλιας, 7.
Μπουτζούσκας, μέγας κόμισος, 6.

Digitized by Google

Μπραγκοβάνος (Ματθαῖος), 125, 126.
Μπροῦ (ὁ μουσοῦ), 193.
Μυρώνης (Κωστῖνος), 144.
Νάγκουλος, 7.
Νάξουλος, 7.
Νεκτάριος (ὁ Ἱεροσολύμων), 15, 16.
Νεόφυτος (ὁ Ἡρακλείας καὶ Ῥαιδεστοῦ), 63, 330.
Νεόφυτος (ὁ ΚΠ.), 330, 331.
Νεόφυτος (ὁ Μονεμβασίας), 8.
Νεόφυτος (ὁ Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης), 239.
Νεόφυτος (ὁ Οὐγκροβλαχίας), 359.
Νικάνωρ, 299.
Νικηφόρος (ὁ κὺρ), 10, 11, 14.
Νικόδημος (ὁ Δέρκων), 63, 239.
Νικόλαος, παχάρνικος, 273.
Νικόλας, 7.
Νοταρᾶς (Χρύσανθος), ὧδε κἀκεῖσε.
Νταΐκος, 7.
Ντᾶνος, 7.
Ντόμπρες, 7.
Ντομπρίκας, 7.
Ντρεζᾶνος, 7.
Ὅμηρος, 80.
Ὄπριας, 7.
Παΐσιος (ὁ Ἱεροσολύμων), 32.
Παΐσιος (ὁ κὺρ), 57.
Παΐσιος (ὁ Νικομηδείας), 239.
Πᾶνος, ἀδελφὸς Μαρίας δόμνας, 267.
Παντολέων (Καλλίαρχος), ἰατρός, 96.
Παρθένιος (ὁ Αἴνου), 8.
Παρθένιος (ὁ Θεσσαλονίκης), 3, 4.
Παρθένιος (ὁ ΚΠ.), 14, 36, 37, 459, 463.
Παρθένιος (ὁ Νικομηδείας), 63.
Πατούλης, 7.
Παυσανίας, 296.
Παχούμιος (Ἀλέξανδρος Λεπουσνιᾶνος ὁ ὕστερον μετονομασθείς), 1.
Περσιᾶνος (Μανολάκης), 365, 367, 369, 400.
Πικατούρης, 7.
Πλάτζικος (Γιωβάννης), 330.
Ποπέσκουλος (Πᾶνος), 69.
Πορφυρόπουλος (Μάρκος), 84, 88.
Πουλχερία δόμνα, 121, 122.
Πραΐλδιος (Μπάρπουλος), 69.
Πριμικήριος (Παντατζῆς), 275, 276, 277.
Ῥάδουλας, 7.
Ῥακοβίτζας (Ἠφθόδιος), λογοθέτης, 18.
Ῥακοβίτζας (Μιχαήλ), 47, 70, 117, 118, 167, 168.
Ῥακοβίτζας (Νικόλαος), 18, 47.
Ῥάνδολος Μουχάνου, 7.
Ῥάντες, 7.
Ῥάτζης (Στέφανος), 44.
Ῥῖζος, βόρνικος, 6.
Ῥουσέτος (Ἀντώνιος), 18.
Ῥουσσέτος (Γεωργάκης), 48, 56, 57.
Ῥωμύλος, 296.
Ῥωξάνδρα, σύζυγος Ἀλεξάνδρου τοῦ Λεπουσνιάνου, 1.
Ῥωσσέτος (Νικόλαος), 134, 135, 271, 272.
Σαμουήλ (ὁ Μολδαβίας), 73.

Digitized by Google

Σάφτα, σύζυγος Βασιλείου λογοθέτου, 47.
Σάφτα, σύζυγος Στεφάνου βοεβόδα, 17, 55.
Σεϊντουλλάχ, 12.
Σελίμης, σουλτᾶνος, 1.
Σεραφείμ (ὁ παπᾶ κὺρ), 185, 192.
Σερβᾶνος, μέγας σπαθάρης, 259, 260, 261.
Σερβᾶνος (ὁ κὺρ), 69.
Σέρμπουλος, 7.
Σίλβεστρος (ὁ Ἀλεξανδρείας), 9, 10.
Σιμοκάτης, 80.
Σλατινιᾶνος (Γεώργιος), 403.
Σλατινιᾶνος (Σχαρλᾶτος, 405.
Σπηλιώτης (ὁ κὺρ), 97, 132, 217.
Στᾶνος, 7.
Στάτζουλος, 7.
Στέλιας, 7.
Στεφανίτζας βοεβόδας, 16, 17, 18.
Στέφανος βοεβόδας, 16, 17.
Στηρμπέης (Κωνσταντῖνος), 69.
Στωϊᾶνος, 7.
Στώϊκας, 7.
Σωφρόνιος (ὁ Ἱεροσολύμων), 11.
Τερτζίλας, 7.
Τζανέτης (Ἰωάννης), 389.
Τζούρκας, 7.
Τιμόθεος (ὁ ΚΠ.), 2, 4, 11.
Τιμόθεος (ὁ Κύπρου), 29.
Τόμπρες, 7.
Φιλάρετος (ὁ Ῥιμνίκου), 384.
Φλόκας, 7.
Φωκᾶς, 299.
Φωκυλίδης, 80, 87.
Χαντούμης (Ἰωάννης), 49.
Χατζῆ Κούζη, 246.
Χούρη Ἀμποτάλας, 12.
Χριστοφόρος (ὁ Φιλιππουπόλεως), 8.
Χρυσολωρᾶς (Μανουήλ), 80, 87.
Χρυσοσκουλαίου (Μαριῶρα), 329, 330.

Digitized by Google

ACHEVÉ D'IMPRIMER LE 31 OCTOBRE 1894

PAR LEMALE ET CIE

LE HAVRE, 3, RUE DE LA BOURSE

Digitized by Google

PRINCIPALES PUBLICATIONS DE M. ÉMILE LEGRAND

COLLECTION DE MONUMENTS pour servir à l'étude de la langue néo-hellénique. — 19 numéros formant la matière de 3 volumes in-8°.

COLLECTION DE MONUMENTS pour servir à l'étude de la langue néo-hellénique (Nouvelle série). — 7 numéros formant la matière de 3 volumes in-8°.

BIBLIOTHÈQUE GRECQUE VULGAIRE. — 7 vol. in-8°.

RECUEIL DE POÈMES HISTORIQUES EN GREC VULGAIRE relatifs à la Turquie et aux Principautés danubiennes, avec traduction française, introduction, notes, notices et glossaire. — 1 vol. in-8°.

ÉPHÉMÉRIDES DACES ou Chronique de la guerre de quatre ans (1736-1739), par Constantin Dapontès. Texte grec, traduction française et notes. — 3 vol. in-8°.

NOTICE BIOGRAPHIQUE sur Jean et Théodose Zygomalas. — 1 vol. in-8°. (Épuisé.)

LETTRES DE L'EMPEREUR MANUEL PALÉOLOGUE. — 1 vol. in-8°.

CENT DIX LETTRES GRECQUES DE FRANÇOIS FILELFE, suivies de lettres inédites de Guarino de Vérone, Bessarion, Jean Eugénicos, Matthieu Camariote, Georges Scholarius, Georges de Trébizonde, Théodore Gaza, Anne Notaras, Jean Argyropoulos, Démétrius Chalcondyle, Emmanuel Adramyttenus, Janus Lascaris et Sergius Stissus. — 1 vol. in-8°.

DOCUMENTS INÉDITS CONCERNANT RHIGAS VÉLESTINLIS et ses compagnons de martyre, tirés des archives de Vienne en Autriche. — 1 vol. in-8°.

GRAMMAIRE GRECQUE MODERNE. — 1 vol. in-8°.

DICTIONNAIRE GREC MODERNE-FRANÇAIS. — 1 vol. in-32.

DICTIONNAIRE FRANÇAIS-GREC MODERNE. — 1 vol. in-32.

BIBLIOGRAPHIE HELLÉNIQUE des quinzième et seizième siècles. — 2 forts vol. gr. in-8°.

BIBLIOGRAPHIE HELLÉNIQUE du dix-septième siècle. — 4 forts vol. gr. in-8°. — En vente les tomes I, II et III.

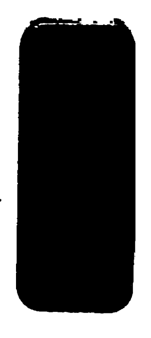
Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

JAN 28 1945

Digitized by Google

Digitized by Google